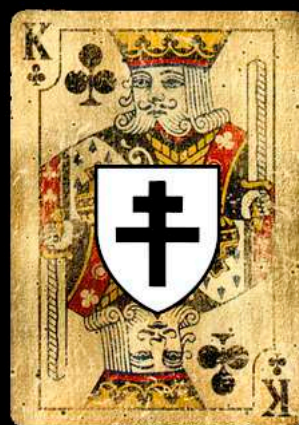

RECÒNDIT

Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi **núm. 3**
febrer 2024

JOC DE CONVENTS

JOC DE CONVENTS
JOC DE CONVENTS
JOC DE CONVENTS
JOC DE CONVENTS

Publicacions de la Basílica de Santa Maria del Pi

Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi especialitzada en arxivística, història, història de l'art, musicologia i les seves ciències auxiliars. Les opinions emeses en els textos de la revista són responsabilitat exclusiva dels seus autors.

ISSN 2696-8371

CRÈDITS

Director:	Albert Cortés
Sotsdirector:	Antoni Albacete
Consell editorial:	Margarida Güell Jordi Sacasas Oriol Fernández Guillem Gottschalk Nil Rider
Col·laboradors:	Albert Domènech i Alberdi Josep Hernando Delgado Albert Cortés Burón Joaquim Garrigosa i Massana
Disseny portada:	Jordi Sacasas
Maquetació:	Eva Jiménez

<http://www.apsmp.cat/>

Arxiu Parroquial

Basílica de Santa Maria del Pi

Plaça del Pi, 7, 08002, Barcelona

Reconeixement

This license lets others distribute, remix, adapt, and build upon your work, even commercially, as long as they credit you for the original creation. This is the most accommodating of licenses offered. Recommended for maximum dissemination and use of licensed materials.

SUMARI

Pórtic	4
<hr/> <i>Equip de redacció de RECÒNDIT</i>	
La construcció d'una iconografia. Inventari i classificació dels dibuixos i gravats Dedicats al beat dr. Josep oriol (1764-1909)	6
<hr/> <i>Albert Domènech i Alberdi</i>	
El procés d'unió i trasllat de monestirs a Barcelona, any 1423.	103
<hr/> Sant Pere màrtir, Santa Eulàlia del camp, alias dels sachs, Santa Anna «sepulcri dominici»	
<hr/> <i>Josep Hernando Delgado</i>	
El catàleg del llibre negre de l'obra.	202
<hr/> Un recurs d'utilitat al servei dels investigadors de l'APSMP	
<hr/> <i>Albert Cortés Burón</i>	
Pergamins esparsos de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi (APSMP)	227
<hr/> <i>Joaquim Garrigosa i Massana</i>	

PÒRTIC

La sortida del tercer número de la Revista Recòndit ha costat una miqueta més que els seus predecessors, però ja el tenim aquí. Amb aquests tres números publicats, la revista de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi ja es consolida com una publicació periòdica de referència per tot aquell que vulgui conèixer la història de la basílica pinenca.

Enguany la revista compta amb una miscel·lània d'articles que toquen pals molt diversos, però igualment interessants: Per una banda tanquem definitivament la publicació de les actes de les jornades científiques «Barcelona 1807. La gran festa». Malauradament no ha estat possible recollir la totalitat dels articles que quedaven pendents, tal i com haguéssim volgut, però en contraprestació, l'article de n'Albert Domènech aborda en extensió i qualitat un tema apassionant al voltant de la figura de Sant Josep Oriol; la codificació de la seva imatge hagiogràfica i els repertoris iconogràfics que en van sorgir —sobretot al voltant dels processos de beatificació i canonització—, a través d'una ingent producció de gravats del sant.

D'altra banda, saldrem un deute històric que l'APSMP tenia amb el Dr. Josep Hernando —gran medievalista del nostre país—, que amablement es va oferir a transcriure i estudiar el Plet de Santa Eulàlia del Camp: un conjunt documental, conservat a l'Arxiu, que explica tot el complex procés pel qual, l'any 1423, les comunitats de Santa Anna i Santa Eulàlia del Camp es van unir en una de sola, i les monges dominiques van passar a ocupar el convent dels darrers, que d'aleshores ençà es va conèixer com Santa Maria de Montsió. Tot un joc de cartes al qual hem decidit fer al·lusió en la portada d'enguany.

Finalment, el tercer número de la *Recòndit* aporta dos interessants catàlegs de documentació de l'Arxiu, que de segur seran eines de referència per als investigadors de l'AMPSP. Per una banda Albert Cortés publica el catàleg del *Llibre Negre de l'Obra*, una font documental ineludible per als investigadors de la història pinenca. Joaquim Garrigosa, per la seva banda, compila tots els fragments de manuscrits medievals en pergamí que durant els darrers anys han anat apareixen i/o s'han estudiat per part dels investigadors, en el marc de la reorganització de l'Arxiu.

Desitgem que gaudiu de la lectura d'aquests articles i us siguin de profit.

Consell editorial

LA CONSTRUCCIÓ D'UNA ICONOGRAFIA. INVENTARI I CLASSIFICACIÓ DELS DIBUIXOS I GRAVATS DEDICATS AL BEAT DR. JOSEP ORIOL (1764-1909)

ALBERT DOMÈNECH I ALBERDI és llicenciat en Geografia i Història, especialitat d'Història de l'Art (1983-1989) i professor de secundària i batxillerat. S'ha especialitzat en cultura popular i gravat a Catalunya sobretot l'efímer vinculat a la reialesa, l'erotisme clandestí, els impresos xilogràfics dels segles xviii-xix i l'inici de la fotografia. Gestiona el blog bibliòfil *Piscolabis Librorum*.

RESUM

L'any 1806, a Roma, Josep Oriol fou proclamat Beat. Els tràmits oficials necessaris per obtenir la beatificació i les celebracions barcelonines de 1807 un cop proclamat, van requerir la producció d'una gran quantitat de gravats amb una iconografia exacta, adaptant-se a la *vera effigies*. L'esforç impressor, els retocs, la varietat de tècniques dintre de la calcografia i la xilografia, l'absència gairebé total de la litografia — i de formats dels impresos, el reaprofitament de matrius, etc., estaven al servei de satisfer la demanda creixent, que va procurar l'eufòria col·lectiva davant la beatificació. Es van fer una setantena de matrius diferents que han estat inventariades i analitzades en aquest article.

PARAULES CLAU: Beat Josep Oriol; *vera effigies*; calcografia; xilografia; iconografia.

ABSTRACT

In 1806 Josep Oriol was proclaimed beatified in Rome. The official procedures necessary to obtain the beatification and the Barcelona celebrations of 1807 once proclaimed, required the production of a vast number of engravings with exact iconography, resembling to the *vera effigies*. The printing effort, the retouching, the variety of techniques — all existing except lithography — and printed formats, the reuse of matrices, etc., were at the service of satisfying a growing demand, provided by the collective euphoria because of the beatification. Seventy-two different matrices were made that have been inventoried and analysed in this article.

KEYWORDS: Blessed Josep Oriol; *vera effigies*, chalcography; xylography; iconography.

A la Mercè Alonso Casanovas (1944-2024), en homenatge.

1. INTRODUCCIÓ

No hi ha cap mena de dubte que el procés de beatificació (1806) del Dr. Josep Oriol,¹ a diferència de la seva canonització (1909), fou un moment clau en la història de Barcelona a nivell devocional i civil, per les connotacions de reafirmació de Barcelona com a ciutat hagiogràficament competitiva.² Xavier Torres³ ja ha parlat de la importància de la corografia devocional per vertebrar i enorgullir una societat —en aquest cas la barcelonina— i els esforços oficials per tal d'aconseguir i mostrar la màxima quantitat de sants propis possible, com es feia tradicionalment en el món catòlic post tridentí.⁴

En l'esforç per reeixir en el procés de beatificacions i canonitzacions, seguint els nous procediments del Concili de Trento, hi participaren com a promotors des de la monarquia (com en els casos de Santa Teresa de Jesús, Sant Joan de la Creu, Sant Ignasi de Loiola, Sant Isidre, Santa Maria de la Cabeza...) fins a l'àmbit local des dels bisbats, com el de Barcelona (en els casos de Sant Ramon de Penyafort, Sant Oleguer, Santa Maria de Cervelló, Sant Pere Nolasc...). El Dr. Josep Oriol, el *Doctor Pa i aigua*, va ser el darrer de l'època moderna a formar part del conjunt de demandes devocionals tridentines i, potser per això, fou objecte de les darreres grans festes de concepció barroca⁵ a Barcelona. A més, la beatificació tingué unes característiques pròpies que la fan especialment interessant, perquè no només era una persona morta en olor de santedat, fet sovintejat en èpoques pretèrites i molt llunyanes, sinó que, a més, era una persona per a qui s'inicià el procediment de beatificació relativament poc després de la seva mort. Hem de tenir en compte que en el procés de beatificació hi hagué testimonis de persones que havien conegut el Dr. Josep Oriol en vida, quan eren petits.

Els processos de beatificació i canonització requerien l'activació d'una maquinària de protocols, propaganda i proselitisme que havien de consolidar les noves figures devocionals. El món del gravat i la fixació de la iconografia pròpia de cada Beat o sant tingueren una importància cabdal com molt bé ha remarcat Laura Farías,⁶ a l'entorn de la imatge de Santa Madrona a partir de ser proclamada copatrona de Barcelona (1564). A més de les festes, promogudes per les autoritats locals, la devoció es divulgava i popularitzava a través del gravat, ja que el paper i l'estampació eren molt més econòmics que altres formes artístiques, com la pintura i l'escultura principalment. Els gravats contenien imatges iconogràfiques que representaven un cànon fàcilment identificable, que facilitava la introducció devocional del nou sant o Beat, a llars de tota condició econòmica.

En el cas concret del Dr. Josep Oriol, la producció de gravats es produeix sobretot entre l'any de la proclamació com a servent de Déu (1764) i el de les festes de beatificació (1807) —període

1. Al llarg de l'estudi utilitzarem el títol honorífic de dignitat litúrgica que en el moment de realitzar-se l'obra tenia el Dr. Josep Oriol. Així doncs podem parlar del Dr., del Venerable, de Beat —el més usual per la temàtica de l'estudi— o de Sant. Òbviament, sempre estarem parlant de la mateixa persona però respectant el tractament que se li donava en cada moment.

2. Veure les actes de les jornades «Barcelona 1807. La gran festa. Art, música i cultura popular, entorn de la beatificació del Dr. Josep Oriol» [en línia], *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022) <<http://www.apsmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [31 d'agost de 2023].

3. XAVIER TORRES SANS, «La ciutat dels sants: Barcelona i la historiografia de la Contrareforma», *Barcelona quaderns d'història*, núm. 20 (2014), p. 77-104 <<https://raco.cat/index.php/BCNQuadernsHistoria/article/view/277939/394391>> [31 d'agost de 2023].

4. VICENÇ DOMÈNECH, *Historia general de los santos y varones ilustres en sanidad del Principado de Cataluña*, Barcelona: Imprenta Gabriel Graells i Giraldo Dotil, 1612; Martín de Roa, *Flos Sanctorum. Fiestas y Santos naturales de la Ciudad de Córdoba. Algunos de Sevilla, Toledo, Granada, Xérez, Écija, Guadix y otras ciudades y lugares de Andalucía, Castilla y Portugal...*, Sevilla: Alonso Rodríguez Gamarra, 1615.

5. Hem de tenir en compte que a nivell historiogràfic hauríem de considerar que a Espanya l'Antic Règim fineix el 1833, amb la mort de Ferran VII, el darrer rei absolutista, malgrat les pressions liberals ocorregudes durant el seu regnat i la relació del monarca amb les Corts de Cadis.

6. Laura FARÍAS MUÑOZ, «Del text a l'estampa: representacions de santa Madrona en la literatura d'època moderna», *Matèria: revista d'art*, núm. 12 (2017), p.71-90 <<https://raco.cat/index.php/Materia/article/view/334370>> [31 d'agost de 2023].

principal en la creació d'una iconografia adaptada a un Beat de nou encuny — i en molta menor mesura, per no dir ínfima proporcionalment, a ran de la canonització (1909). El procés de beatificació va requerir un suport propagandístic, recolzat en tota mena de publicacions —sobretot hagiografies— i la reproducció de la imatge del protagonista que, en aquest cas, comptava amb la *vera effigies*. En el seu cas, la «santa versemblança» —en paraules de Gorka López de Munain—⁷ del rostre fou transmesa a través dels retrats *post mortem*, tant olis com dibuixos, i fins i tot a partir de la màscara mortuòria que es va extreure de la cara del difunt. (FIG.1)

Figura 1: MiTPi, Màscara mortuòria del Doctor Josep Oriol, guix (1702).

Això ajudà a fixar una iconografia en la qual la fidelitat, tal com veurem, es convertí en una de les grans obsessions dels artistes i devots, però sobretot dels comitents i propagadors de la figura del nou Beat.

2. EL GRAVAT ORIOLÀ A L'APSMP⁸ I EL SEU INVENTARI

En el present article volem estudiar la globalitat de la producció iconogràfica oriolana a través de la revisió i inventari del fons de gravat de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi (APSMP) gràcies a la col·laboració imprescindible dels historiadors Jordi Sacasas, arxiver, i Albert Cortés, principalment. Aquesta circumstància ha permès una nova política de compra i donacions per tal de completar el fons de l'arxiu. El reagrupament del fons propi de l'obra sobre paper dispersa (que ha estat concentrada en una carpeta amb la referència arxivística APSMP Imp. 1/SJO), l'anàlisi del fons bibliogràfic i la col·lecció d'estamperia popular donats per Joan Prats i Tomàs⁹ han permès una primera anàlisi. A partir del corpus de l'APSMP de gravats oriolans —

7. Per a l'estudi de les màscares mortuòries de sants i beats és imprescindible l'estudi de Gorka LÓPEZ DE MUNAIN, «Morir y dejar huella. El valor de la semejanza sagrada a través de las máscaras mortuorias (siglos XV-XVII)» a Adrián CONTRERAS GUERRERO – Ángel JUSTO ESTEBARANZ – Fernando QUILES GARCÍA (Eds.), *En las sombras del Barroco. Una mirada introspectiva*, Santiago de Compostel·la: Andavira Editora S.L., 2023, p. 255-278 <<https://rio.upo.es/xmlui/bitstream/handle/10433/15619/8%3aL%c3%b3pez.pdf?sequence=5&isAllowed=y>> [31 d'agost de 2023].

8. Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi (d'ara endavant APSMP).

9. Joan Prats i Tomàs fou President de la Fundació Amatller (1960-1973) i de l'Associació de Bibliòfils de Barcelona amb el nú-

incomplet malgrat ser molt exhaustiu — i els gravats localitzats fora de l'arxiu, s'ha pogut crear un inventari provisional que ens ha permès una primera visió general, a partir de la qual cal analitzar la producció de gravats relacionats amb la beatificació del Dr. Josep Oriol.

Això ha facilitat una política selectiva de compres per part de l'APSMP¹⁰ i de donacions,¹¹ gràcies a mecenes, de gravats i dibuixos que poguessin completar l'àmplia col·lecció de l'arxiu, sense comptar els duplicats. A aquesta tasca s'hi afegeix també l'inici d'una política de restauració d'alguns gravats¹² molt afectats per diverses patologies acumulades al llarg del temps. Sense cap mena de dubte, la política empresa en diverses direccions ajudarà a consolidar l'APSMP com a referent del gravat oriolà i com a continuador dels esforços promotors de la parròquia per a la beatificació del Dr. Josep Oriol. Esforços que han culminat amb la integració de les dades pròpies de l'APSMP en un inventari general de gravats del Beat, que forma part de l'aportació central d'aquest article.

Per tal de completar l'inventari oriolà més enllà dels fons de l'APSMP hem consultat els arxius del Fons Joan Amades de la Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural (DGCPAC)¹³ de la Generalitat de Catalunya, de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB)¹⁴ de l'Ajuntament de Barcelona, la secció de Gabinet de Dibuix i Gravat del Museu Nacional de Catalunya (MNAC),¹⁵ la Biblioteca Nacional de Catalunya¹⁶, la Calcografia Nacional (CN) de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (RABASF)¹⁷ i el Museu del Disseny de Barcelona de l'Institut de Cultura de Barcelona.¹⁸ Per una altra banda no hem consultat els arxius del Monestir de Montserrat, l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona, el Seminari conciliar de Barcelona i la Biblioteca Balmes perquè Mossèn Jordi Fort i Gaudí els va consultar per a bastir el seu estudi sobre els goigs de Sant Josep Oriol.¹⁹ Com que és un treball en evolució, a mesura que es vagin revisant altres arxius públics i privats catalans s'anirà actualitzant l'inventari de gravats oriolans que ha d'estar disponible en xarxa des de la pàgina web de l'APSMP i a partir de la publicació d'aquest article a *Recòndit*. Som conscients que, malgrat les pretensions d'exhaustivitat del present estudi, encara poden sorgir nous dibuixos i gravats que desconeixem, cosa que desitgem que succeeixi.

3. VERA EFFIGIES DEL DR. JOSEP ORIOL

Barcelona fou una de les ciutats de la monarquia hispànica amb santoral propi — amb tot, no comparable amb altres ciutats com ara Còrdova, Sevilla o Saragossa —. Per això, en alguns gravats i pintures amb la imatge de la ciutat, s'hi representaven Sant Sever, Santa Eulàlia, Santa Madrona, Sant Pere Nolasc, Sant Oleguer, Sant Pacià, Sant Ramon de Penyafort o Santa Maria de Cervelló, com a sants protectors. L'obsessió per prestigiar devocionalment la ciutat culminà

mero 4, de la que en fou fundador. Estigué casat amb la Sra. Dolors Sedó Peris-Mencheta i fou un col·leccionista oriolà exhaustiu, que posseïa documentació tant local com forana. A la seva mort donà generosament el seu prolífic fons oriolà a l'APSMP.

10. APSMP Imp. 1/SJO 15, APSMP Imp. 1/SJO 17.

11. APSMP APSMP Imp. 1/SJO 10, APSMP Imp. 1/SJO 19 o APSMP Imp. 1/SJO 60, per exemple.

12. APSMP Imp. 1/SJO 21 i APSMP Imp. 1/SJO 27.

13. Agraïm l'estreta col·laboració i suggeriments del responsable de l'arxiu de la DGCPAC, Sr. Toni Serés.

14. Agraïm l'estreta col·laboració i suggeriments del conservador del Departament Gràfic de l'AHCB, Sr. Santi Barjau.

15. Agraïm l'estreta col·laboració i suggeriments dels conservadors del Gabinet de Dibuixos i Gravats del MNAC, Sra. Mireia Berenguer i Dr. Francesc M. Quílez.

16. Agraïm l'estreta col·laboració i suggeriments de tot el personal de Reserva.

17. Agraïm l'estreta col·laboració de la responsable d'arxiu de la CN, Sra. Isabel Acebes Domínguez.

18. Agraïm l'estreta col·laboració de la responsable del Fons d'Art Gràfic, Sra. Isabel Cendoya Ferrer.

19. Jordi FORT I GAUDÍ, *GOIGS A LLAOR DE SANT JOSEP ORIOL*, BARCELONA: RESIDÈNCIA SACERDOTAL DE SANT JOSEP ORIOL, 1999. P. 34.

amb un fet un punt esperpèntic quan el 1690 el conseller de Barcelona Joan Costa²⁰ es va inventar, literalment, una nova advocació a Sant Filet, per ampliar la nòmina de sants barcelonins, tal com hom pot observar a la *Mare de Déu de la Mercè amb els consellers* (1690),²¹ d'autor anònim.

La nòmina de sants pretèrits amb una devoció consolidada a Barcelona era prou extensa, però en contraposició amb la llunyania en el temps dels precedents, el cas del Dr. Josep Oriol s'acollí amb una veneració renovada i molt sentida, ja que la proximitat cronològica ho afavoria. Aquest és un element clau per entendre l'expectació que generà la devoció de nou encuny vers qui va morir *in fama sanctitatis*. Mentre durà el procés de beatificació, força testimonis consultats havien conegut personalment el Dr. Josep Oriol.²² Sens dubte, la proximitat temporal i el fet que no pertanyés per estament a la noblesa sinó a la menestralia, el lligava íntimament al devots de Barcelona de les classes populars, i esdevenia un personatge proper socialment i cronològica. Aquest fet fou un element psicològic importantíssim en l'assumpció de la causa de la beatificació com a pròpia de la ciutat i contribuí, com veurem més endavant, a la implicació de diverses parròquies, que reivindicaren la seva relació amb el nou Beat, més enllà que la parròquia del Pi en fos la promotora.

Figura 2: MiTPi, Josep BERNAT FLAUGIER, *Postmortem del Dr. Josep Oriol*, oli sobre tela (ca. 1790).

La proximitat de qui va morir *in fama sanctitatis* és clau per al món del gravat, com ja van remarcar tant Francesc M. Quílez²³ com Alberto Velasco²⁴ en uns estudis pioners a l'hora de parlar de la seva iconografia. Que la humilitat fos un dels trets de la seva personalitat és la causa que

20. Josep COSTA, *Vida del glorioso S. Phileto, martyr, hijo natural de la ciudad de Barcelona, y su jurado ó conceller en tiempo de su martyrio: con noticia de otros diez y seys santos, hijos de la mesma Ciudad*, Barcelona: en casa de Cormellas, por Iayme Cays, 1690.

21. MNAC 113295-000.

22. Joan Francesc MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, Barcelona: Companyia de Jordi, Roca i Gaspar, 1807, p. 239-240.

23. Francesc QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní. Aspectes artístics i documentals de la festa de beatificació de sant Josep Oriol, celebrada a Roma l'any 1806 i a Barcelona l'any 1807» [en línia], *Butlletí del MNAC*, núm. 4, (2001), p. 19-34 <https://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/520942/02Iconografia_QUI%cc%81lez.pdf?sequence=1> [31 d'agost de 2023].

24. Alberto VELASCO GONZÁLEZ, «Un sant Josep Oriol de l'església parroquial de la Pobla de Segur (Lleida) atribuït a Bonaventura Planella (1772-1844)» [en línia], *BUTLLETÍ DE LA RACBAS*, vol. XX (2006), p. 81-87 <<https://raco.cat/index.php/Butlletii-RACBAS/article/view/219495/329599>> [31 d'agost de 2023].

no es deixés retratar en vida, a diferència d'altres beneficiaris de la parròquia del Pi, malgrat la voluntat d'algun coetani —conscient de l'atractiu religiós que tenia ja en vida—. Un cop traspassat, però, sí que es va obtenir la màscara mortuòria²⁵ i va ser retratat *post mortem*, per Antoni Viladomat mateix (1678-1755), segons afirma la tradició. D'aquest retrat, que no es conserva, ens n'ha arribat una còpia de Joseph-Bernard Flaugier (1757-1813)²⁶ (FIG. 2) que, cap el 1790, fixà el model que serví de referència a partir d'aleshores.

A l'entorn d'aquests elements *post mortem*, es bastí la iconografia condicionada per uns trets facials molt angulosos que resultaren característics i que, com veurem, comportà uns condicionants remarcables als artistes, devots i promotors de la beatificació, per tal d'adaptar-se al retrat *canònic* del Dr. Josep Oriol. Malgrat tot, i contradictòriament, no hauríem de descartar la hipòtesi que, precisament per ser una iconografia fonamentada en retrats *post mortem* —en què el cos comença a experimentar uns canvis físics concrets, especialment en la musculatura facial— la imatge del representat no fos gaire propera a les faccions que tenia realment en vida. Els canvis facials haurien acusat les angulacions del rostre, com succeeix habitualment en els finats, i que són característiques precisament de la imatge arquetípica que s'ha mantingut d'ell. La descripció exacta que va fer del Beat el Dr. Alberto Velasco remarca precisament els trets fixats per la iconografia:

El rostre presenta unes faccions aspres i dures, amb els pòmuls molt marcats i els ulls enfonsats, envoltats d'una ombra intensa que accentua la decrepitud física del personatge. L'epidermis de la cara presenta una tonalitat especialment pàl·lida —llevat d'uns lleugers tocs rosats als pòmuls—, el que contrasta amb la calidesa vermella dels seus prominents llavis.²⁷

Per una altra part cal destacar que, a més de les pintures esmentades, l'AHCB conserva també un dibuix simplificat del segle XVII²⁸ (FIG. 3) amb la mateixa representació i els mateixos trets característics del *post mortem* a l'oli de Joseph-Bernard Flaugier, que en reproduïx també la cartel·la escrita.

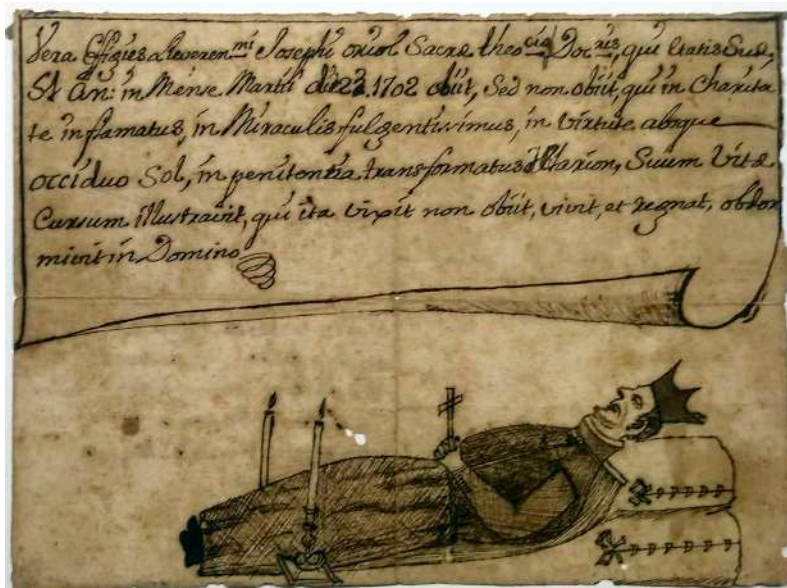

Figura 3: AHCB 19245, *Postmortem* del Dr. Josep Oriol, tinta sobre paper (s. XVIII).

25. Vanessa MARTÍN – Francesc XAVIER MONJO – Jordi SACASAS, *Santa Maria del Pi 1714, una comunitat assetjada* (catàleg exposició), Barcelona: Basílica de Santa Maria del Pi – Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi 2013, p. 12.

26. Un d'aquests *post mortem* es conserva a l'APSMP.

27. VELASCO GONZÁLEZ, «Un sant Josep Oriol de l'església parroquial de la Pobla de Segur», p. 81.

28. AHCB 19.245 / MHCB 11.04.

D'altra banda, resulta curiós que les descripcions pictòriques fonamentades amb els *post mortems* no encaixen amb la descripció literària i idealitzada que en feu Joan Francesc Masdeu en l'apartat del seu llibre titulat «*Sus facciones*», diu:

Para que quede entre los presentes y venideros alguna idea (la que pudiere formarse) de la figura personal del difunto Siervo de Dios, diré en pocas palabras lo que dexaron escrito de él algunos de sus conocidos, y en particular los Reverendos Señores Don Juan Tolleuda, y Don Raymundo de Roséll, que le conocieron, y trataron largo tiempo. Era Josef Oriol de mediana estatura, de cuerpo Delgado, de color blanco, de rostro Hermoso, de frente alta, de pelo rubio, de ojos vivos y modestos, pálido y macilento, por sus muchas penitencias y fatigas, pero siempre sereno y afable, siempre igual y de buen temple. Indicios manifiestos de la inocencia y tranquilidad de su alma.²⁹

Un altre punt important en la iconografia del Dr. Josep Oriol és el mecenatge i lideratge de la parròquia del Pi, no només en la impressió de gravats i publicacions d'hagiografies, sinó també en el pagament de pintures seriades per tal de distribuir-les.³⁰ Com demostrà Francesc M. Quílez, aquesta voluntat de promoure una iconografia estereotipada del Dr. Josep Oriol es consolidà en la seva proclamació de venerable, ja que hi havia l'autorització d'un culte local que demandava la seva imatge, el que implicava el tret de sortida de la gran tasca de producció de gravats i, en conseqüència, la definició de la seva iconografia.

4. REPRESENTACIONS DEL DR. JOSEP ORIOL EN SUPORT DE PAPER: ELS DIBUIXOS

En el present estudi ens centrarem en l'anàlisi de les representacions de la iconografia del Dr. Josep Oriol en suport de paper i principalment en les estampacions de gravats —calcogràfics i xilogràfics— i, de manera més sintètica, les darreres manifestacions fotomecàniques. El primer que sobta, malgrat que no és l'objectiu principal de l'estudi, és l'escassetat de dibuixos originals de l'època que han arribat als nostres dies del venerable i Beat (1764-1909) que contrasta amb la nombrosa producció de gravats. A més del dibuix *post mortem* de l'AHCB ja comentat, hem d'incloure en aquest apartat un altre del mateix arxiu amb la inscripció d'*Amadeu 1806*.³¹ (FIG. 4) Iconogràficament correspon a l'escena del *Bergant*, però dubtem que es pugui atribuir a Ramon Amadeu (1745-1821) per la manca de perícia en el dibuix, cosa que permet deduir que com a molt es tracta d'una còpia d'un original perdut que l'escultor hagués pogut realitzar, segurament per a l'església de l'Esperança.³²

La gran col·lecció de dibuixos oriolans és la corresponent als sis originals que es conserven, localitzats en diversos museus i arxius —estem segurs que temps a venir encara en pot sortir algun més—, i que foren els originals per a la sèrie de gravats que il·lustraren l'hagiografia del beat en castellà de Joan Francesc Masdeu —i de la qual parlarem més endavant—. Dintre del Gabinet de Dibuixos i Gravats del MNAC es conserven quatre aiguades, dues d'Antonio Rodríguez (1765-1825), una de Joseph-Bernard Flaugier (1757-1813) i una altra de Bonaventura Planella (1772-1819). A aquestes quatre cal afegir les dues de Vicente López (1772-1850) que es conserven a l'APSMMP.

L'observació i anàlisi del conjunt d'aquests dibuixos ens permet remarcar que els gravadors seguiren força fidelment les aiguades originals, sense gaire modificacions, traduint-les al burí

29. MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, p. 179-180.

30. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 22.

31. AHCB 31.533 / 56.1-C2.

32. Joan YEGUAS GASSÓ, «Ramon Amadeu i Santa Maria del Pi: imatgeria de Sant Josep Oriol» [en línia], *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022), p. 21-22 <<http://www.apsmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [31 d'agost de 2023].

amb certa destresa, aplicant plantejaments academicistes i intentant mantenir amb trames de burí els efectes vaporosos de les aiguades. D'altra banda, tots els dibuixos mesuren aproximadament el mateix: 15 x 10 cm., igual que les il·lustracions dels gravats una vegada descomptada la llegenda inferior. Això demostraria que l'encàrrec per a tots els artistes es van dur a terme seguint unes normes molt estrictes pel que fa a dimensions i també a condicions tècniques, ja que en tots sis casos es tracta d'aiguades.

Figura 4: AHCB 31.533/56.1-C2, *Amadeu 4*, dibuix d'una escultura de Ramon Amadeu (1806).

Figura 5: MNAC 44324 D, Antonio RODRÍGUEZ, *Naixement del beat Josep Oriol*, aiguada (ca. 1805).

Dels dibuixos conservats al MNAC, la primera escena dibuixada correspon al gravat número 1 del llibre de Joan Francesc Masdeu «Naixement del Beat Josep Oriol» d'Antonio Rodríguez,³³ amb la inscripció «Anton^o Rodriguez lo dibujo», que fou canviada pel gravador Blai Ametller (1768-1841) a «A^o Rodriguez lo inv^a.». (FIG. 5) El segon dibuix és obra de Bonaventura Planella i representa l'escena a casa del Marqués d'Angensola en què un braç diví atura el Beat de menjar i el fa aixecar de taula per iniciar una vida de dejuni a pa i aigua, fet que es recorda i reivindica en el seu sobrenom.³⁴ (FIG. 6) El dibuix, a l'angle inferior esquerra, va signat com a «Buenar^a Planella lo dibujo» que el gravador Giovanni Battista Stagon va transformar-ho en «B. Planella lo dibujo». Cal observar que al dors d'aquest dibuix hi ha una inscripció, la primera línia de la

33. MNAC/GDG 44324 D, (22 x 16 cm., paper, i 15 x 10 cm. dibuix).

34. MNAC/GDG 44325 D, (18 x 13 cm., paper, i 15 x 10,5 cm. dibuix).

qual està tapada amb un paper, mentre que a continuació indica «é imprimase anayendo (sic) ocho exemplares impresos junto con este original». Signat «Vega». (FIG. 7)

Figura 6: MNAC 44325 D, Bonaventura PLANELLA, *El braç diví el reté de menjar al palau del Marquès d'Angensola*, aiguada (ca. 1803).

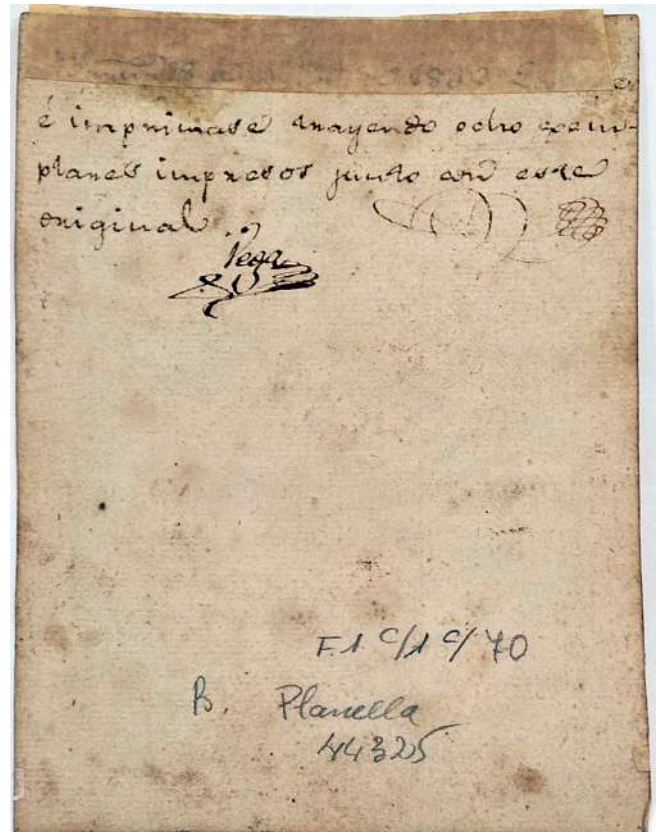

Figura 7: MNAC 44325 D, Inscripció al dors del dibuix de Bonaventura Planella.

El tercer dibuix, també conservat al MNAC, representa la «Glorificació del Beat Josep Oriol»,³⁵ corresponent al tipus 6 de la classificació de gravats que fem en aquest treball, malgrat que és una iconografia diferent, de nova creació (vegeu Tipus 6C). L'obra és d'Antonio Rodríguez (FIG. 8) i està feta sobre un paper verjurat amb filigrana, de la qual no hem pogut determinar l'origen, a diferència de la resta, que no tenen cap mena de marca d'aigua. (FIG. 9) El dibuix és el que presenta més diferències respecte el resultat final del gravat, obra de Miquel Gamborino. Per un costat, el rostre que dibuixà Antonio Rodríguez no s'adaptava a la *vera effigies* del Beat, per la qual cosa el gravador s'allunyà lleugerament del model dibuixat per tal d'aconseguir la semblança estereotipada del Beat a més d'afegir-hi l'aureola. (FIG. 10) I per un altre, mantingué en blanc la part inferior, sense il·lustrar, per tal que algú afegís, a posteriori, el perfil de la ciutat de Barcelona. En el gravat apreciem la imatge de la ciutat, que és una dels més característiques, feta des d'una certa alçada, amb la falda de Montjuïc a la dreta, la Catedral a l'esquerra, el Pi, centrat, i el mar al fons. Aquest dibuix correspon al gravat número 16 del llibre de Masdeu i fou obra de Miquel Gamborino, qui feu constar que el gravà a Madrid, on residia en aquells moments. Aquesta dada és important perquè potser Miquel Gamborino no fou qui finalment gravà la part baixa, per desconeixença del perfil de la ciutat, sinó algun altre gravador posterior, de qui malauradament no consta el nom en els crèdits del gravat.

35. MANC/GDG 44327 D, (19,50 x 15 cm., paper, i 15 x 10 cm. dibuix).

Figura 8: MNAC 44327 D, Antonio RODRÍGUEZ, *Glorificació del Beat Josep Oriol*, aiguada (ca. 1805).

Figura 9: MNAC 44327 D, Marca d'aigua al paper verjurat del dors del dibuix d'Antonio Rodríguez.

El «Miracle *post mortem* del nen» de Joseph-Bernard Flaugier³⁶ (FIG. 11) és el darrer que conserva el MNAC. Cal destacar que el dibuix surt dels marges predeterminats, ja que els traços àgils de Joseph-Bernard Flaugier sobresurten una mica del límit, tot i que Blai Ametller, el gravador, el va escapçar en traduir-lo al burí.

Figura 10: Comparança entre el dibuix d'Antonio Rodríguez i el gravat de Miquel Gamborino per a la il·lustració 16 del llibre de Joan Francesc Masdeu.

Figura 11: MNAC 44326 D, Josep Bernat FLAUGIER, *Miracle post-mortem del nen*, aiguada (ca. 1805).

36. MNAC/GDG 44326 D, (19 x 13 cm., paper, i 15 x 10,5 cm. dibuix).

Dintre de les col·leccions del MNAC es conserva un altre dibuix, al marge de la sèrie de Francesc Masdeu, que és fet a partir de l'oli atribuïble a Joseph-Bernard Flaugier, conservat a l'APSMP (FIG. 12), fet amb llapis i plom i atribuït a Bonaventura Planella.³⁷ (FIG. 13) Es tracta d'un dibuix que recull una iconografia que, sense cap mena de dubte, fou un element clau per a la consolidació de la imatge oriolana en el món del gravat i la seva divulgació, com molt bé ja destacà Francesc M. Quílez.³⁸ Aquesta iconografia correspon al Tipus 3: imatge de perfil del Beat Oriol amb un petit crucifix entre les mans. Com hem dit, però, no es tracta del dibuix preparatori per al gravat del llibre de Joan Francesc Masdeu i que gravà Josep Coromina.

Figura 12: MiTPi, Josep Bernat FLAUGIER, *Venerable Josep Oriol*, oli sobre tela (1790).

Figura 13: MNAC 108723 D, Bonaventura PLANELLA (atribuït), *Beat Josep Oriol pregant amb la creu a la mà*, llapis i plom (ca. 1800).

Dintre dels dibuixos del MNAC, hem de fer referència a una aiguada petita anònima³⁹ amb un bust del Beat en la mateixa posició, de perfil i encorbat. (FIG. 14) Als dors hi ha unes línies al plom que ressegueixen el perfil i que demostren que aquest dibuix podria haver servit per treure'n una calca per fer un altre dibuix o potser un gravat (FIG. 15), no conservats.

A l'APSMP es conserven els dos dibuixos a l'aiguada preparatoris de gravats restants, obra de Vicent López (1772-1850), per a les il·lustracions 8 i 11 de la sèrie del llibre de Joan Francesc Masdeu. Corresponen al «Retorn des de Marsella dintre del vaixell»⁴⁰ (FIG. 16) i «La curació del Bergant»⁴¹ (FIG. 17). El primer dibuix només va signat com a «Vte. Lopez ft.» i el segon «Vte.

37. MNAC/GDG 108723 D, (42 x 32,5 cm.).

38. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 23-24.

39. MNAC/GDG 44323 D, (11 x 10 cm.).

40. APSMP Imp. 1/SJO 10, (19,5 x 14 cm.).

41. APSMP Imp. 1/SJO 60, (19,5 x 14 cm.).

Lopez lo invento y dibujo en Val. a Año 1804 (sic)», inscripcions que no foren respectades del tot pels gravadors a l'hora de posar els crèdits a la part inferior dels gravats, com veurem més endavant. Ambdós són d'una qualitat extraordinària i molt més vinculada al corrent rococó que a l'academicisme que impera en la resta dels dibuixos, més ponderats escenogràficament. Es tracta d'una estètica que també podem observar als dibuixos preparatoris per al *Via Crucis*, gravats per Miquel Gamborino i conservats al Arte Ederren Bilboko Museoa.⁴² En l'escena del vaixell cap a Marsella, Vicente López confereix a la representació del Beat unes connotacions místiques, amb un escorç pronunciat, en la representació del rostre mirant vers el cel i que el gravador Giovanni Battista Stagon traduí perfectament al gravat. En canvi, en el cas del darrer dibuix, que representa la curació del bergant, el gravador Josep Coromina (1756-1834) rectificà la mirada mística del Beat per un rostre que s'adaptés a la *vera effigies* oriolana —Tipus 4B— (FIG. 18). Desconeixem si fou el mateix Josep Coromina qui de *motu proprio* va fer l'adaptació o va ser una intervenció posterior, seguint instruccions d'altri, cosa que no hem de descartar perquè, en la impressió del gravat, apreciem entorn del rostre unes discontinuïtats dels traços que podrien implicar una possible rectificació.

Figura 14: MNAC 44323 D, *Perfil reclinat del Beat Josep Oriol*, aiguada (ca. 1800).

Figura 15: MNAC 44323 D, Dors amb els senyals de resseguiment del dibuix.

Malgrat la coincidència iconogràfica en la curació del *Bergant*, el dibuix de Vicente López no té res a veure amb el que ja hem vist conservat a l'AHCB —Tipus 4A—, (FIG. 4) ni a nivell estètic, ni conceptual. El de Vicente López és una composició pensada per a ser un gravat, amb tota una escenografia complexa, mentre que l'altre és una còpia d'una escultura, sense cap emmarcament de l'escena.

Al parell de dibuixos conservats a l'APSMP, cal afegir-ne un altre d'un retrat del Beat seguint la iconografia del Tipus 2.⁴³ (FIG. 19) D'autor anònim i factura popular, està envoltat d'una orla vegetal i floral a la manera de miniatura barroca i que podríem datar de la primera meitat del s. XIX.

42. José Luís Díez GARCÍA, VICENTE LÓPEZ (1772-1850). *DIBUJOS PARA GRABADOS*, BILBAO: MUSEO DE BELLAS ARTES DE BILBAO, 1985.

43. APSMP Imp. 1/SJO 19, (33,5 x 24 cm.).

Figura 16: APSMP Imp. 1/SJO 10, Vicente LÓPEZ, *Retorn des de Marsella dintre del vaixell*, aiguada sobre paper (1806).

Figura 17: APSMP Imp. 1/SJO 60, Vicente LÓPEZ, *Curació del Bergant*, aiguada sobre paper (1806).

Figura 18: Comparança entre el dibuix de Vicente López i el gravat de Josep Coromina per al gravat 8 del llibre de Joan Francesc Masdeu.

Figura 19: APSMP Imp. 1/SJO 19, *Retrat del Beat Josep Oriol*, oli sobre paper (s. XIX).

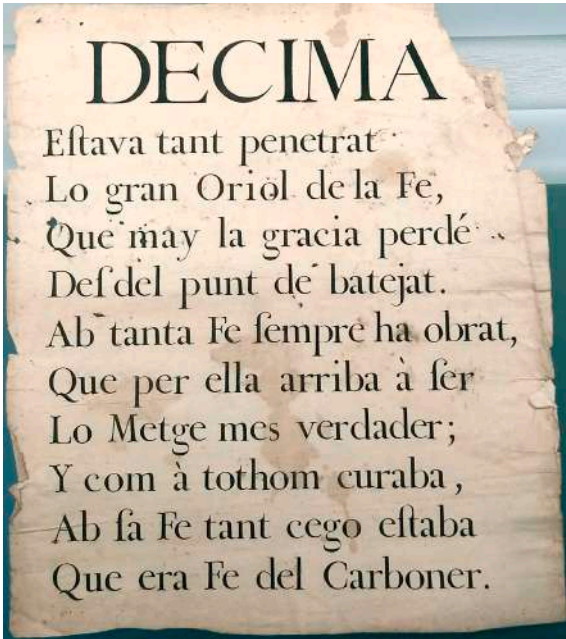

Figura 20: AHCB – 35857, *Decima, Estava tant penetrat...*, paper dibuixat amb tècnica d'E. Kindel (1807).

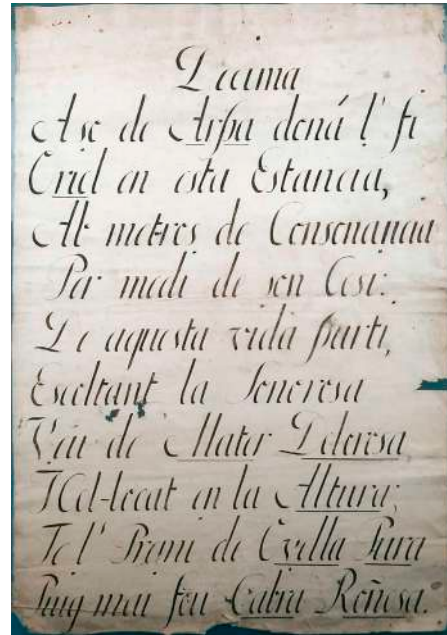

Figura 21: AHCB – 35858, *Decima, A so de Arpa dená l'fi...*, paper dibuixat amb tècnica d'E. Kindel (1807).

Figura 22: AHCB – 35859, *Decima, De acreditats Menestrals...*, paper dibuixat amb tècnica d'E. Kindel (1807).

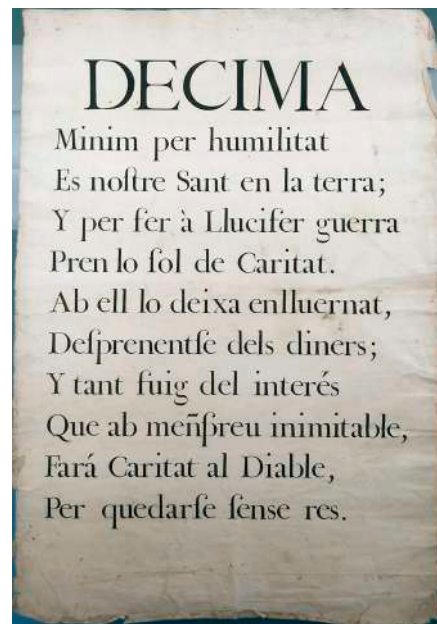

Figura 23: AHCB – 35860, *Decima. Minim per humilitat...* Barcelona, paper dibuixat amb tècnica d'E. Kindel (1807).

D'un caràcter diametralment diferent, destaquen quatre dècimes conservades a l'AHCB⁴⁴ (FIG. 20-23) a l'entorn del Beat Josep Oriol, escrites a mà sobre cartró, per contribuir a la decoració efímera durant les festes de la beatificació, el 1807. Per a la confecció, se serviren d'unes plantilles que E. Kindel⁴⁵ ha estudiat i que permetien una retolació manual gairebé perfecte, seriada

44. AHCB 35857-35860. Agraïm la informació facilitada pel conservador del Departament Gràfic, Sr. Santi Barjau, a l'entorn dels documents encara per classificar, així com de la informació bibliogràfica.

45. Eric KINDEL, «A reconstruction of stencilling based on the description by Gilles Filleau des Billettes», *Typography papers*, núm. 9 (2013), p. 28-65.

i força ràpida, molt a prop d'un acabat tipogràfic. A diferència de la resta de material que ens ha arribat dels actes de la beatificació, en castellà, en aquest cas el text és en català, cosa que representa una anomalia respecte dels textos impresos, potser precisament, per ser escrits a mà i de gust més popular. En certa manera és semblant al que Maria Garganté, en comentar les decoracions efímeres del carrer d'en Roca, descriu «emblemes de les virtuts del Beat, i targetons amb emblemes en quartetes castellanés». ⁴⁶ Hem de pensar que els carrers devien estar plens d'aquests cartellats amb dècimes al·lusives al nou Beat.

Figura 24: MNAC 254397-000, Francesc TRAMULLES, *Escena d'exorcisme*, tinta a la ploma i a l'aiguada i llapis de grafit sobre paper (ca. 1750).

Figura 25: MNAC 254398-000, Francesc TRAMULLES, *Visió mística amb la Mare de Déu de Montserrat*, tinta a la ploma i a l'aiguada i llapis de grafit sobre paper (ca. 1750).

Per una altra banda constatem que tradicionalment s'havien atribuït a escenes de la vida del Beat, dos dibuixos, més aviat esbossos, conservats al MNAC, ambdós obra de Francesc Tramulles (1722-1773). Són obres realitzades amb tinta a la ploma i a l'aiguada i llapis de grafit sobre paper, sense cap inscripció, mentre que a la fitxa del museu constava «Escena de la vida de sant Josep Oriol». En el primer cas ⁴⁷ (FIG. 24) no trobem paral·lelisme amb cap passatge de l'hagiografia del Dr. Pa i Aigua. El tema representa un cas d'exorcisme per part d'un eclesiàstic, envoltat de gent i presidit per una visió angelical. Pel que fa al segon cas ⁴⁸ (FIG. 25) correspon a una escena mística en què el protagonista, envoltat de gent, és al llit gesticulant amb els braços ostensiblement, tot presidit per una visió d'un àngel que sosté una tela amb una imatge de la

46. Maria GARGANTÉ LLANES, «"La Gran Festa" o l'epígon de les festes barroques a la ciutat de Barcelona: la transformació de l'espai i la relació amb exemples precedents» [en línia], *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022), p. 77 <<http://www.apmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recòndit-2022-paper.pdf>> [31 d'agost de 2023].

47. MNAC 254397-000.

48. MNAC 254398-000.

Mare de Déu de Montserrat. Aquesta imatge enllitada no pot correspondre a la mort de Josep Oriol, que fou acompanyada de música, i no consta cap visió montserratina. Tampoc al passatge de quan estava malat a Marsella i se li ordena que retorni a Barcelona, ja que l'hagiografia de Francesc Masdeu només diu que «*la mano del Todopoderoso labró como de nuevo su corazon para otro genero de vida; entónces la Reyna de los Cielos le mandó con su dulcísima voz, que volviese desde luego á Barcelona á lo que su divino hijo le mandára...*»⁴⁹ Com podem deduir pel text, aquesta aparició es realitzà en solitari i no amb companyia d'altres persones i només amb la veu de la Mare de Déu, no l'advocació de la de Montserrat, com es representa en el dibuix conservat al MNAC.

A més d'aquestes dues escenes, ara ja desvinculades del Beat i atribuïdes a Francesc Tramulles, hi ha un altre dibuix espectacular a tinta i blauet, en aquest cas anònim,⁵⁰ que constava com una representació de la vida del Beat Oriol. Escenifica una glorificació d'un beat o un sant, de mig cos, envoltat d'àngels, que no s'hi adiu a l'hagiografia orioliana. (FIG. 26) Una vegada comentades aquestes iconografies amb el conservador del Gabinet de Dibuixos i Gravats del MNAC, el Dr. Francesc M. Quílez, es posen en incògnita per tal que no puguin portar a confusió més endavant i que en un futur hom pugui fer una atribució iconogràfica més escaient.

Figura 26: MNAC 65145, *Glorificació d'un sant*, tinta i blauet (ca. 1750).

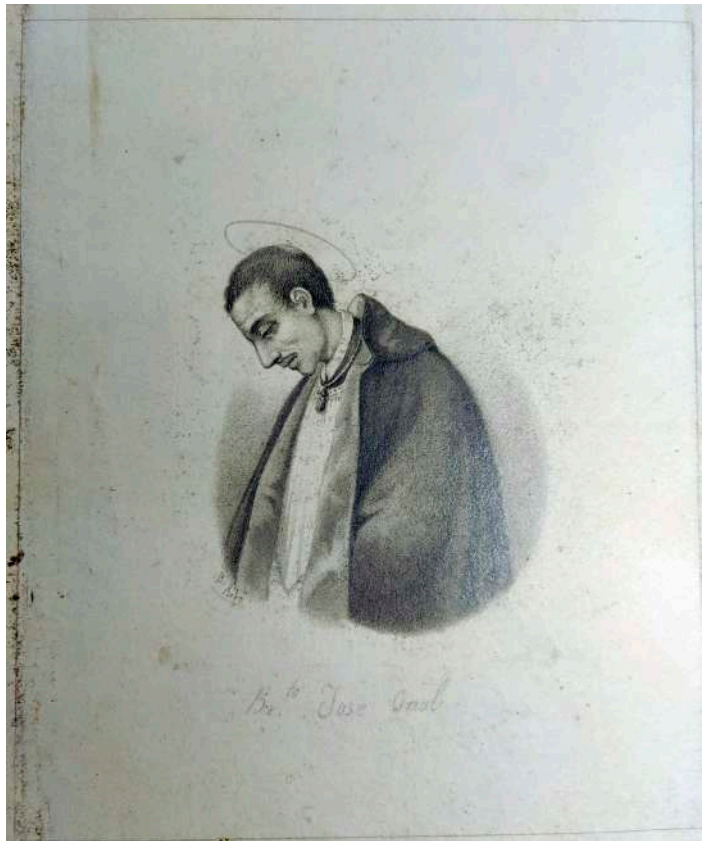

Figura 27: BNC, Dipòsit de Reserva XXIII.1 B RE 7730 III, Bartomeu RIBÓ, *Beat Josep Oriol*, llapis sobre paper (1863).

Per una altra banda a la Biblioteca Nacional de Catalunya (BNC) es conserva el dibuix original⁵¹ (FIG. 27) a llapis per al gravat del Tipus 3D (FIG. 60) conjuntament amb d'altres que serviren

49. MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, p. 99.

50. MNAC/GDG 65145, (25 X 18,5 cm.).

51. BNC Topogràfic, Dipòsit de Reserva XXIII.1 B RE 7730 III, Bartomeu RIBÓ, *BEAT JOSEP ORIOL* (1857), (20 X 17 CM.).

per il·lustrar la *Biografía eclesiástica completa*,⁵² publicada en trenta volums —de més de mil pàgines cadascun— entre els anys 1848 i 1868. En aquests dibuixos originals, tots fets a llapis, observem que hi ha dues signatures, la de S. Ribó o la de B. Ribó.⁵³ Hi ha certa diferència estètica ja que Segimon Ribó i Mir (1799-1854) (FIG. 28) utilitza un entramat de línies, com per exemple en el dibuix de Santa Isabel d'Hongria,⁵⁴ mentre que Bartomeu Ribó i Terriz (1835-1907) —pintor de temàtica religiosa— utilitza un difuminat molt característic. El dibuix oriolà està signat per B. Ribó però a la fitxa de la BNC hi consta erròniament com a obra de Segimon Ribó i Mir, cosa que se'ls comunica per a la seva rectificació. Cal datar el dibuix el 1863 —quan S. Ribó feia nou anys que era mort— que és quan es publicà el volum XV on s'afegí el gravat calcogràfic del Beat.

Figura 28: BNC, Dipòsit de Reserva XXIII.1 B RE 7733 III, Segimon RIBÓ, *Santa Isabel d'Hongria*, llapis sobre paper (1854).

5. REPRESENTACIONS DEL DR. JOSEP ORIOL EN SUPORT DE PAPER: ELS GRAVATS

Més enllà dels dibuixos localitzats, com a obres d'art úniques, la gran producció oriolana sobre paper es va fer amb gravats, i cal diferenciar dues tècniques, amb diverses variants: la calcogràfica i la xilogràfica principalment. Curiosament, per temes cronològics, constatem que no hi ha gairebé producció litogràfica, tècnica reina del s. XIX, a causa sobretot que la màxima producció

52. Basilio Sebastián Castellanos de Losada (dir.), *Biografía eclesiástica completa. Vidas de los personajes del Antiguo y Nuevo Testamento, de todos los santos que venera la Iglesia...*, vol. XV, [en línia] Madrid: Imprenta de D. Alejandro Gomez Fuentenebro, 1863, p. 1142-1143 <https://www.google.es/books/edition/Biograf%C3%ADa_eclesi%C3%A1stica_completa/N8RXAAAACAAJ?hl=ca&gbpv=1&dq=Biograf%C3%ADa+eclesi%C3%A1stica+completa:+Vidas+de+los+personajes+del+Antiguo+y+Nuevo+Testamento+vol.3+oriol&pg=PA1144&printsec=frontcover> [31 d'agost de 2023].

53. Hem estat consultant si hi havia alguna relació de parentiu entre tots dos dibuixants i no hem trobat cap referència que així ho pogués testimoniar. El diccionari Ràfols tampoc aporta cap dada entorn aquesta qüestió que pogués indicar una continuïtat dinàstica en aquest encàrrec.

54. BNC, Dipòsit de Reserva XXIII.1 B RE 7733 III, Segimon RIBÓ, *Santa Isabel d'Hongria* (1854).

d'imatges impreses del Beat s'imprimiren en el moment de la seva beatificació el 1806, uns anys abans de la introducció d'aquest procediment a Barcelona, en règim de monopoli, a la impremta d'Antoni Brusi, el 1820.⁵⁵

En certa manera, aquest fet tècnic ens mostra com la Guerra del Francès (1808-1814), iniciada un any després de les festes de la beatificació, suposà un fre per a l'expansió devocional oriolana. És per això que constatem que, passada l'eufòria de la proclamació com a Beat, la producció de gravats quedà estroncada o disminuïda, i es van reutilitzar les matrius dels que ja es disposava. Per una altra banda constatem que els gravats calcogràfics s'imposaren en el període previ a les celebracions de la beatificació (1746-1807) i, en canvi, la xilografia es va expandir passades aquestes festes (1807-1880). En aquest darrer moment la demanda de producció popular —estampes i goigs, principalment— va sobreviure i va acabar marginant la litografia, malgrat que, com hem dit, fos la principal tècnica d'impressió del segle XIX. Passat aquest segon període xilogràfic, a l'època final (1880-1909), s'empra finalment la litografia -de manera molt residual- i s'hi afegeix la mecanització i els avenços tècnics d'industrialització aplicats a la impremta —amb mètodes més barats i ràpids— com són els fotogravats i altres tècniques semblants que van acabar per arraconar les tècniques tradicionals de la calcografia i la xilografia.

Els gravats del Beat Josep Oriol també patiren d'una certa divisió per categories socials, en funció de les tècniques de gravat. Així, doncs, els procediments calcogràfics —burins, aiguafort, *pointillé*...—, que fixaren la iconografia, per preu, estaven destinats a les classes més benestants i s'iniciaren el segle XVIII, mentre que les xilografies estaven destinades a les classes populars. Les xilografies serviren per a una divulgació massiva, amb impresos seriatos i estampades amb lletres de tipus mòbils, però no es produïren fins el 1806, amb la popularització del nou Beat. No hi ha cap mena de dubte que si la litografia ja hagués estat introduïda a Barcelona el 1806 —com ja passava a altres llocs d'Europa— molts dels gravats que es van produir haguessin estat litogràfics, perquè aquest procediment havia de revolucionar la impremta en abaratir els costos d'impressió, tot oferint una sensació de més qualitat o, si més no, de versemblança abans de la introducció de la fotografia.⁵⁶

1. Els gravats calcogràfics

L'imprescindible treball de Francesc M. Quílez va desgranar la documentació relativa a la relació entre de la parròquia del Pi, la causa de la beatificació i l'encàrrec de gravats amb edicions que documenten tiratges de milers d'exemplars. En el present article, per qüestions d'espai i de discurs, no entrarem en aquest terreny que ja per si mateix mereixeria un estudi monogràfic i un buidatge més sistemàtic i exhaustiu dels llibres de comptes de la beatificació de Josep Oriol i d'altres que preserva l'APSMP per tal de poder-los relacionar més bé amb tota la producció que sistematitzem.

L'edició dels gravats calcogràfics ens mostra que la producció no només es va portar a terme o va ser dirigida des de Barcelona, d'on provenen la majoria, sinó que també n'hi ha de realitzats a l'estranger. D'aquests, tres foren produïts a Roma, i estigueren vinculats sobretot entorn de la cerimònia vaticana de la proclamació de la beatificació (1806). Hi ha una excepció a aquesta producció, que és la que correspon a un únic gravat que es va editar, sorprenentment, a Viena i que encara no sabem com és que en un lloc tant allunyat de la devoció popular oriolana es va estampar un gravat del Beat. Curiosament, o no, no trobem cap imprès produït a Madrid o

55. Maria Rosa SUBIRANA REBULL, *Els orígens de la litografia a Catalunya*, Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1991, p. 39-44.

56. Isaura SOLÉ, «*Ex fumo dare lucem: la configuració de la indústria gràfica a Barcelona durant la segona meitat del segle XIX (1845-1900)*», Mònica Baró Llambies – Pedro Rueda Ramírez. Tesis doctoral en línia. Universitat de Barcelona, Barcelona, 2020 <<https://www.tdx.cat/handle/10803/671398#page=1>> [31 d'agost de 2023].

altres llocs d'Espanya. Malgrat l'evident castellanització de tota la documentació impresa —per allò de divulgar amb més força si s'utilitza el castellà— només coneixem una escultura a Jaen, fet que demostra que aquesta nova devoció tingué una repercussió gairebé d'àmbit exclusivament local, i poca o nul·la difusió a les Espanyes. A aquest fet col·laborà, com hem comentat, el fre de l'esclat de la Guerra del Francès (1808-1814) que castrà una possible difusió de la figura del Beat aprofitant l'embranchada de la proclamació papal.

L'altre element que podem observar és la gran varietat de la quarantena de gravats calcogràfics que es van imprimir, però d'una manera gairebé exclusiva —fora de pocs casos aïllats— en l'estricta període de la beatificació i de les festes que se celebraren el 1807 a Barcelona. El desastre econòmic general i generat per la guerra és evident i en particular per a la parròquia del Pi, com demostren els documents que es conserven a l'APSMP dels pagaments a la Casa de la Moneda Provincial, que cobraven les noves autoritats bonapartistes.⁵⁷

Els gravats calcogràfics dedicats al venerable i després Beat Josep Oriol mostren un certa varietat de tècniques, que van des de les més clàssiques —amb preponderància del burí i l'aiguafort després— fins a un gravat realitzat íntegrament amb la tècnica —rara a Catalunya— del *poin-tillé*. Sobta, però, que no es fes servir l'aiguatinta, malgrat que com hem vist alguns dibuixos preparatoris, com els de Vicente López, estaven fets amb aiguada, una tècnica de dibuix amb resultats molt semblants als de l'aiguatinta. Hem de tenir en compte, però, que a Catalunya no hi havia precedents d'aquesta tècnica calcogràfica, utilitzada només per mestres com Goya, per la qual cosa tampoc no és estrany que no es trobi entre els gravats oriolans.

Com ja hem comentat, és curiós que siguin les tècniques calcogràfiques les que s'utilitzin exclusivament en un primer moment —fins i tot per a il·lustrar els diversos llibres— que s'editaren en ser proclamat venerable, com també a l'inici de l'ascensió com a beat, quan el més habitual era utilitzar la xilografia. El cost superior de l'estampació d'un gravat calcogràfic⁵⁸ respecte a la xilografia, ens deixa entreveure que la promoció inicial del Dr. Josep Oriol es devia produir en cercles reduïts i acabats i que no fou fins a l'arribada de la dignitat de beat quan la divulgació de la seva figura es va fer massiva que la xilografia prengué força com a opció adequada per a l'estampació popular. Hem d'entendre que el culte a un venerable té certes restriccions devocionals i que no permet un culte extensiu sinó molt localista, fins a la beatificació i, sobretot, la canonització.

Un altre dels elements que cal ressaltar és el constant reaprofitament durant tot el s. XIX de les matrius calcogràfiques originals, modificant les planxes per mitjà del brunyit, per esborrar lletres o altres elements, per adaptar-les als canvis iconogràfics, sobretot per la fidelitat a la *vera effigies* o bé a canvis en el procés de beatificació o canonització com podrem veure en analitzar-los en detall. Amb tot, i malauradament, de la quarantena de matrius calcogràfiques⁵⁹ que es produïren, només hem localitzat set.

D'aquestes set matrius de coure conservades, quatre són al Museu Hub del Disseny de Barcelona (MHDB), a la secció d'Arts Gràfiques. La primera, de Francesc Boix, reconeixible tant pel disseny com pel gravat,⁶⁰ correspon al Tipus 1Bc (FIG. 29) de 1764, i retocada el 1806 a ran de la

57. APSMP-B331 Rebutts de la Junta d'Obra de 1808, nota del V.G. Sans del 08-09-1808, s/n i rebut del 10-09-1808, s/n; APSMP-B331 Lliurament de plata 1808-1809, nota de l'assajador de la seca, s/n.

58. Un cas exemplificador d'aquest sobrecost és la documentació del Consell de Cent (AHCB, 1682-1683, 1B-XII-37, s.f., 28 de juliol de 1683) en la qual es relaciona l'encàrrec d'impressió d'un memorial jurídic en què s'inclou a la portada un escut de la ciutat calcogràfic. La impressió d'aquest document de 20 pàgines costà 99 lliures i 10 sous. A aquest cost cal afegir que «Item, per lo dit memorial se ha estampat la planxa (amb l'escut) de la Ciutat al principi del memorial y per cada una de ella a rahó de 3 diners cada planxa, valen las 300 planxas (impressions) 3 lliures, 15 sous».

59. Ens referim tant als diversos retrats del Beat com als altres vint gravats —si exceptuem el retrat del frontispici— corresponents al llibre de Joan Francesc Masdeu titulat *Vida del beato Josep Oriol...* (1807) de què parlarem monogràficament.

60. Disseny Hub Barcelona, GAGB 1671/13.

beatificació, com veurem més endavant. El coure està en prou bon estat de conservació, malgrat algunes taques, ratllades i desperfectes causats pel pas del temps. La part del revers conserva les picades que el gravador va haver de fer, una vegada brunyida la zona on s'havien de produir els retocs de reaprofitament de la matriu. Com que aquest rebaix hagués provocat que en passar la planxa pel tòrcul no s'hagués imprès, en no tocar la planxa el paper, el gravador havia de fer tornar el coure al nivell inicial colpejant el revers, cosa que podem observar per les marques deixades per l'eina o martellet. (FIG. 30) Quílez ha documentat el pagament⁶¹ de 65 lliures per la rectificació per al tercer estat de la matriu que va gravar Francesc Boix (documentat entre 1731-1806) «por Haver renovat la lamina gran del Venerable».

Figura 29: Disseny Hub Barcelona, GAGB 1671/13, Francesc BOIX, *El venerable Josep Oriol reparteix almoina entre els necessitats*, matriu de coure (1764).

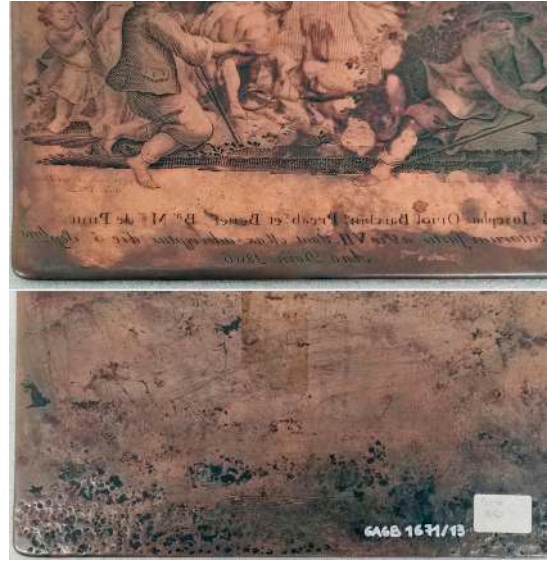

Figura 30: Disseny Hub Barcelona, GAGB 1671/13, Francesc BOIX, *El venerable Josep Oriol reparteix almoina entre els necessitats*, anvers i revers de la matriu de coure (1764).

La segona matriu (FIG. 31) correspon a la *Glorificació del Beat Oriol al cel o de les Virtuts*,⁶² a partir d'una pintura de José de Madrazo i gravat per Luigi Fabri sota la direcció de Pietro Betellini, de 1806. Aquesta matriu presenta problemes de conservació a causa de restes d'algun element extern amb què estigué en contacte i que li deixar la marca d'un requadre a la part central, a més de diverses taques. Aquesta matriu procedeix, segons una etiqueta, de l'Arxiu Municipal d'Història de Barcelona amb el número d'inventari provisional «Pl. Met. A.A. nº 4», possiblement arribada després de 1936, amb el trasllat de la documentació de l'APSMP per tal de protegir-la. És probable que aquesta matriu i la següent quedessin definitivament dipositades a l'Arxiu Municipal d'Història de Barcelona en quedar separades de la documentació en paper de la resta de documentació a protegir en plena Guerra Civil, per raó de la seva naturalesa metàl·lica.

La tercera matriu⁶³ correspon també a la *Glorificació del Beat* (FIG. 32) i, com l'anterior, fou executada a Roma coincidint amb les celebracions de beatificació de 1806. Correspon al tipus 6B i fou realitzada per Alessandro Mochetti a partir del disseny de Bernardino Nocchi. Igual que l'anterior té una etiqueta que la vincula a l'Arxiu Municipal d'Història de Barcelona i que la identificava provisionalment com «Pl. Met. A.A. nº 4».

61. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 21 n. 13.

62. Museu del Disseny de Barcelona GAGB 1682/13.

63. Museu del Disseny de Barcelona GAGB 1684/13.

Figura 31: Disseny Hub Barcelona, GAGB 1682/13, Luigi FABRI i José de MADRAZO, *Glorificació del beat Oriol al cel o de les Virtuts*, matriu de coure (1806).

Figura 32: Disseny Hub Barcelona, GAGB 1684/13, Alessandro MOCHETTI i Bernardino NOCCHI, *Glorificació del beat Oriol*, matriu de coure (1806).

Figura 33: Disseny Hub Barcelona, GAGB 1677/13, Josep COROMINA, Josep Bernat FLAUGIER i Bonaventura PLANELLA, *Beat Josep Oriol reclinat vers la creu*, matriu de coure (1807).

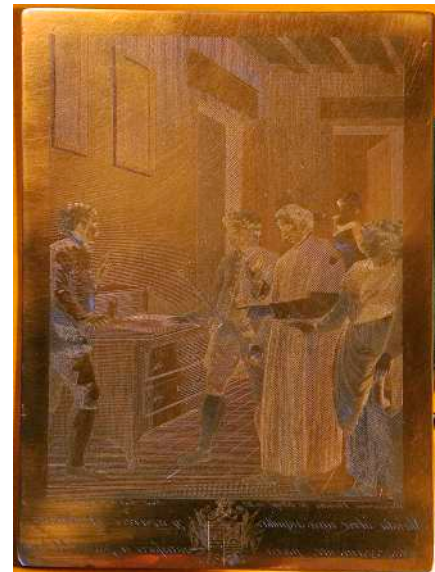

Figura 34: BNC matriu calcogràfica 5286 I, Luigi FABRI, matriu original per al gravat 9 del llibre de Masdeu sobre un dibuix de Bonaventura PLANELLA, matriu de coure (1807).

I, del Museu del Disseny, la quarta matriu correspon a la dissenyada per Joseph-Bernard Flaugier i Bonaventura Planella i gravada per Josep Coromina⁶⁴ (FIG. 33), tipus 3A, amb prou bon estat de conservació, malgrat el pas del temps que l'ha tacat en diverses parts.

Dos més, conservades a la Biblioteca Nacional de Catalunya (BNC), pertanyen a la sèrie de gravats de la hagiografia de Joan Francesc Masdeu i corresponen als números 9⁶⁵ (FIG. 34) — di-

64. Museu del Disseny de Barcelona GAGB 1677/13, (32,3 x 24,2 cm.).

65. BNC, Dipòsit de Reserva XXIII.1 B RE 7730 III Top. 5281 I, (18,3 x 13 cm.).

buix de Bonaventura Planella i gravat de Luigi Fabri (1778-1835) — i 13⁶⁶ (FIG. 35) — dibuix de Bonaventura Planella i gravat per Giovanni Batista Stagnon (1764- ?) —. Desconeixem si el fet que fossin matrius de diferent gravador però vinculades a un mateix dibuixant, va condicionar que es guardessin conjuntament i arribessin fins els nostres dies plegades. Podem observar que la manera de batre el coure, per tal d'aplanar-lo, presenta pel revers diferències curioses — per davant, havien de ser, òbviament, perfectament polides tant l'una com l'altra — de manera que per darrera és molt més desbastat l'exemplar italià utilitzat per Luigi Fabri.

Figura 35: BNC Matriu calcogràfica 5286 II, G. B. STAGNON, matriu original per al gravat 13 del llibre de Masdeu sobre un dibuix de Bonaventura PLANELLA, matriu de coure (1807).

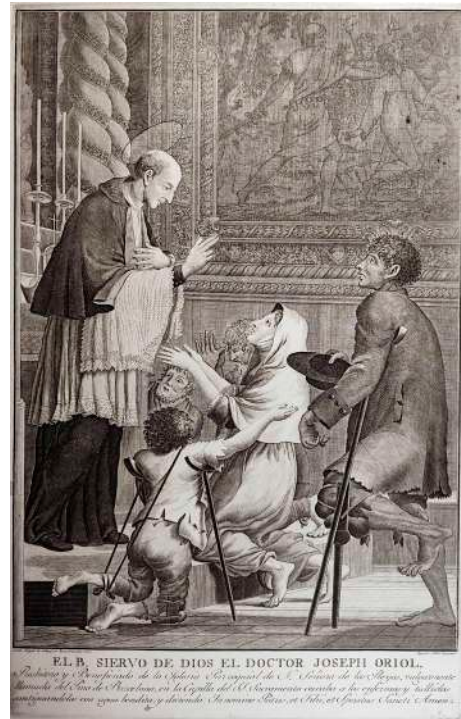

Figura 36: APSMP Imp. 1/SJO 56, Agustí SELLENT / Pau RIGALT, *El servent de déu curant malalts a la Capella de la Sang* (1805). Tiratge de 2017 a partir de la matriu original.

Finalment, una setena matriu es troba a la col·lecció particular de Marta Ruiz Fabrè, filla de Montserrat Fabrè de Murillo que vers el 2017 va fer reimprimir-la a la impremta C. Casacuberta per Joan Roma en paper artesanal fet a mà. Ens ha estat impossible consultar-la però, per l'estampació,⁶⁷ podem apreciar que té punts d'òxid a la part superior dreta malgrat el seu bon estat general de conservació. (FIG. 36)

Més enllà d'aquestes matrius calcogràfiques conservades, hem de referenciar que s'ha conservat una matriu de fotogavat que es va utilitzar per a l'edició facsímil de 1885⁶⁸ (FIG. 37) que és a la venda a Tarragona a través de la pàgina web de todocoleccion.net.⁶⁹ En ser un fotogavat, que facsimilia l'original, clavat sobre taco fusta de gruix tipogràfic no aporta dades significatives més enllà d'un interès tardà per l'hagiografia impresa de Joan Francesc Masdeu.

66. BNC, Dipòsit de Reserva XXIII.1 B RE 7733 III Top. 5286, (19,7 x 12,7 cm.).

67. APSMP Imp. 1/SJO 56.

68. MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, Barcelona: Imprenta Peninsular de Mariol y López, 1885.

69. «Antigua plancha de grabado religioso siglo XIX iglesia de santa maria por L. Fabri y Mariano de Illa», [en línia] <<https://www.todocoleccion.net/arte-religioso/antigua-plancha-grabado-religioso-siglo-xix-iglesia-santa-maria-por-l-fabri-maria-no-illa~x146851982>> [31 d'agost de 2023].

Figura 37: (Col·lecció particular, Tarragona), matriu calcogràfica corresponent al gravat número 3 del llibre de Joan Francesc Masdeu per a l'edició facsímil de 1885.

Figura 38: APSMP Imp. 1/SJO 12a, Ignasi VALLS, *El venerable Josep Oriol* —primer estat— (ca. 1764).

2. La iconografia oriolana en els gravats calcogràfics

L'anàlisi del conjunt dels gravats del Beat Josep Oriol ens permet seguir l'establiment de la seva iconografia i l'evolució de l'estètica en el període de la creació i de la divulgació pública de la figura del Beat. En ser gravats calcogràfics, a diferència de l'anonimat de les xilografies, la majoria són signats i alguns fins i tot datats directament o per inscripcions que ens orienten sobre la seva cronologia i origen geogràfic, el que sense cap mena de dubte ens ajuda a ordenar-los i a fer-ne un seguiment evolutiu. Com que estem parlant d'un gran volum de gravats, els hem classificat tipològicament en funció de la iconografia i les variants que mostren.

2.1. Tipus 1: El Venerable de mig cos amb un llibre entre les mans

El primer gravat de què tenim referència és el que va fer Ignasi Valls (1726-1764)⁷⁰ (FIG. 38) (Tipus 1A) en una data propera a la mort del gravador, coincidint amb el moment en què el Dr. Josep Oriol fou proclamat Venerable. D'aquest burí coneixem dos estats, el primer té unes breus trames lineals i *pointillé* a la cara, mans... i el segon⁷¹ (FIG. 39) incorpora alguns subtils retocs que afegiren més trames lineals i matisos per aconseguir expressar més volum a la roba. (FIG. 40) Aquesta primera iconografia ens presenta, dins d'una orla oval, al venerable Josep Oriol de mig cos i representat de tres quarts, amb les mans creuades damunt de pit que sostenen un llibre que un dit deixa entreobert, com si marqués la pàgina que llegia. A la part inferior, una llegenda llatina l'anomena servent de Déu i situa el seu enterrament a la capella de Sant Lleopard de l'església del Pi.⁷² Aquest retrat no s'adiu amb el que va fixar posteriorment l'estereotip del Beat, fora d'alguns trets com la barba mosca.

70. APSMP Imp. 1/SJO 12a.

71. APSMP Imp. 1/SJO 12b i APSMP Imp. 1/SJO 55.

72. «*Servus Dei Dr. Iosephus Oriol / Barchinonen. Presb et Benef. B. M. / de Pinu. Obiit 23 Martii anni 1702. Iacet in eadem Sacra cede, in plano à dextera Cæ- / pella S. Leopardi Agitur, ut Sanctorum Tastis adscribitur. // Valls delin. Et sculp. Barchin.*»

Figura 39: APSMP Imp. 1/SJO 55, Ignasi VALLS, *El venerable Josep Oriol* —segon estat— (ca. 1764).

Figura 40: Ignasi VALLS, *El venerable Josep Oriol* (ca. 1764). Comparança entre les Figures 38 i 39.

Figura 41: APSMP Imp. 1/SJO 23, Francesc Boix, *El venerable Josep Oriol reparteix almoina entre els necessitats* (1764).

Figura 42: APSMP Imp. 1/SJO 23 / APSMP Imp. 1/SJO 15 / APSMP Imp. 1/SJO 14, Francesc Boix, Comparança de la llegenda dels diversos estats d'*El venerable Josep Oriol reparteix almoina entre els necessitats* (1764).

El següent gravat (Tipus 1B) (FIG. 41), datat també el 1764 fou fet per Francesc Boix (1731-1806 —darreres notícies—) i seguí la tipologia icnogràfica de l'anterior, però amb una composició més complexa i amb diversos elements diferenciadors. En primer lloc el retrat el situà dintre d'una orla ovalada —en aquest cas arquitectònica i emmarcada per vegetació— en la qual el venerable mira a la dreta, a l'inrevés de la realitzada per Ignasi Valls. Aquesta diferència ens permet veure-hi l'efecte mirall, que hauria provocat el fet que el d'Ignasi Valls servís de model per a aquest de Francesc Boix. A més, la mà dreta del Dr. Josep Oriol sobresurt lleugerament de l'orla, com a artifici a la manera de *trompe-l'oeil*, per donar almoina als pobres i tolits que, amb les seves crosses, resten als peus de l'orla arquitectònica, en una escena on les proporcions són obviades per potenciar la figura del Venerable. Una inscripció llatina,⁷³ a la part inferior i ja fora

73. Cartel·la superior: «Manum sua aperuit inopi. Prov. 31. V. 20 // Inscriptió inferior: EFFIGIES SERVI DEI / Dris. Iosephi Oriol Barchins. Presbi. Et Benefi. Bae. Mae. De Pinu. / Obiit 1702. 23 Martii. 52 aetatis suae anno. Jacet in eadem faera aede Parochiali in / plano à latere dextero Capellae Sti. Leopardi. Agitur ejus causa ad Beatificationem // Signatura del gravat: Franco. Boix Sculp. y delin. en Barna. à - Expensas de un Devoto año 1764».

de l'escena, amplia una mica la informació del gravat anterior. En aquest cas s'hi afegeix que ha estat realitzada per promoure la causa de la beatificació i el data el 1764.

D'aquest gravat en coneixem tres estats (FIG. 42): els dos primers tenen diferències subtils que afecten als tramats de l'orla, decoracions arquitectòniques, fulles de la vegetació que l'emmarca, i rinxol i tramats del rostre. Afecta també la signatura ja que, en el primer⁷⁴ consta com a «Franco. Boix Sculp^o. y delin^o. en Barna», i en el segon estat⁷⁵ com a «Grabado por Franco. Boix delino. en Barna». El tercer estat⁷⁶ correspon, sense cap mena de dubte, a l'època de la beatificació perquè la inscripció de venerable ha estat esborrada tot brunyint-la i s'ha eliminat el títol d'«*Effigies Servi Dei*», tot incorporant a la inscripció la nova condició de beat aprovada pel Papa Pius VII,⁷⁷ respectant, així sí, la inscripció d'autoria de Francesc Boix (FIG. 43) malgrat que amb una mica de desgast per fatiga d'impressió de la làmina de coure, tal com es pot apreciar en la comparació dels tres peus. Afortunadament la planxa original d'aquest gravat ha arribat als nostres dies com ja hem vist anteriorment. (FIG. 29)

Figura 43: APSMP Imp. 1/SJO 14, Francesc BOIX, *El venerable Josep Oriol reparteix almoina entre els necessitats —tercer estat—* (1764).

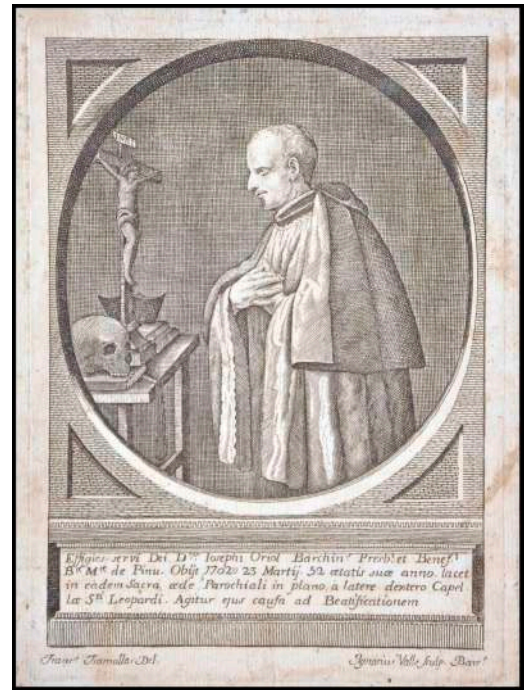

Figura 44: MNAC GDG 003219 G, Ignasi VALLS / Francesc TRAMULLES, *El venerable Josep Oriol* (ca. 1764).

2.2. Tipus 2: El venerable de mig cos dret davant una taula amb el crucifix, calavera, cilici...

La tipologia que hem analitzat no tingué continuïtat i, en canvi, sí que en va tenir i s'imposà la que fou fixada pel burí signat d'Ignasi Valls a partir d'un dibuix de Francesc Tramulles (1722-1773) (Tipus 2A)⁷⁸ (FIG. 44) que s'utilitzà al llarg del s. XIX. Aquesta iconografia, que es pot datar abans

74. APSMP Imp. 1/SJO 23.

75. APSMP Imp. 1/SJO 15.

76. APSMP Imp. 1/SJO 14.

77. «Manum sua aperuit inopi. Prov. 31. V. 20 // B. Josephus Oriol Barchins. Presbr. Et Benefs. B. M. de Pinu / Beatorum fastis á Pio VII. Pont. Max. Adscriptus die 5 Sepbris. / Ano Dom. 1806 // Grabado por Franco. Boix delino. en Barna. a - Expensas de un Devoto / año 1764».

78. MNAC/GDG 003219 G.

de 1764 i que és probablement una de les darreres tasques d'Ignasi Valls, representa el venerable Josep Oriol dempeus i de perfil, mostrant tres quartes parts del cos, pregant amb les mans al pit —sense subjectar cap llibre— davant una taula amb un crucifix, un cilici, una calavera i el bonet eclesiàstic. Aquesta iconografia es mimetitzava amb la de Sant Lluís Gonzaga (canonitzat el 1726), tant en la contemplació de la creu sobre la taula, com és aquest cas, com en la iconografia apareguda posteriorment, amb el crucifix a les mans (Tipus 3). Una orla lleugerament ovalada conté la figura i, a la part inferior, hi ha una inscripció llatina⁷⁹ que ens ofereix les mateixes informacions que els gravats anteriors, per la qual cosa l'hem de vincular a l'esforç per aconseguir els reconeixements de santedat que es perseguia. No sabem, però, si és d'aquest gravat que el 16 de març de 1777 Francesc Surià n'imprimí 1500 exemplars, pels quals cobrà 11 lliures i 5 sous, com documenta Francesc M. Quílez.⁸⁰ Aquesta tipologia tingué un cert èxit, ja que tingué diverses rèpliques calcogràfiques al llarg del s. XIX i també algunes altres de xilogràfiques.⁸¹

Figura 45: APSMP Imp. 1/SJO 11a, Teresa PAUNER, *Venerable Josep Oriol* (1790?).

Figura 46: APSMP Imp. 1/SJO 11b, Teresa PAUNER, *Venerable Josep Oriol* (1790?).

Posteriorment, i amb la mateixa llegenda i tipologia, Teresa Pauner (? – 1807)⁸² feu un altre gravat⁸³ al burí (Tipus 2B) que segueix fidelment el model fixat per Francesc Tramulles i Ignasi Valls, sense cap variació iconogràfica, de manera que es tracta d'una rèplica. Aquest gravat es realitzà quan encara era venerable i s'estampà, possiblement, a causa de la pèrdua de la matriu original burilada per Ignasi Valls, a partir d'una estampació de la qual es devia fer un nou tiratge, o bé per què l'encàrrec recaigué en una altra impremta. D'aquesta làmina en coneixem també dos estats, un de primerenc, (FIG. 45) amb algunes burilades escapades, i un segon⁸⁴ (FIG. 46) en el qual les burilades escapades han estat brunyides i a més s'han afegit trames en

79. «*Servus Dei Dr. Josephus Oriol Barchinons. / Presbr. Et Benef^o B^a Mª de Pinu; Obiit die 23 / Martij Anno 1702, aetatis suae 52. Iacet / in eadem Parrochiali Ecclesia. Agitur eius / causa ut sanctorum Fastis adscribatur.*».

80. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 19.

81. APSMP-C645, a *Relación de las solemnes fiestas con que en la Ciudad de Barcelona se celebró la beatificación de su paisano el Doctor Josef Oriol...*, Barcelona: Compañía de Jordi Roca y Gaspar, 1807; i APSMP-C645, en uns goigs de la impremta dels Hereus de la Vidua Pla del carrer Princesa 8 que es reutilitzà en altres goigs fins el 1875.

82. Albert DOMÈNECH (GALDERICH), «Els gravadors Pauner i la personalitat de Teresa Pauner» [en línia], *Piscolabis Librorum* (18-12-2009) <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/12/els-gravadors-pauner-i-la-personalitat.html>> [31 d'agost de 2023].

83. APSMP Imp. 1/SJO 11a, (10,5 x 8,5 cm.).

84. APSMP Imp. 1/SJO 11b, (10,5 x 8,5 cm.).

diverses parts com són el rostre, els vestits i fins i tot la tonsura ha estat retocada. (FIG. 47) Els retocs són tan importants que també afecten l'emmarcament, que fins i tot ens ha fet pensar en la possibilitat que fos un gravat nou. No sabem si podríem relacionar aquesta làmina amb la que el 1790 utilitzà l'editor Francesc Surià per imprimir l'enorme quantitat de 12.000 estampes per les quals cobrà 130 lliures.⁸⁵

Figura 47: Teresa PAUNER, *Venerable Josep Oriol* (1790?).
Comparança entre les Fig. 45 i 46.

Figura 48: Josep COROMINA, *Venerable Josep Oriol* (1794)
a *Compendio de la vida del Venerable Siervo de Dios Josep Oriol...*, Barcelona: Francesc Surià (1794).

L'altre gravat que segueix el model fixa't per Francesc Tramulles i Ignasi Valls el portà a terme Josep Coromina, (FIG. 48) Tipus 2C, per a una nova hagiografia⁸⁶ i, en aquest cas, sí que té d'una datació signada⁸⁷ i ben documentada. Figura dintre de les despeses per al procés de la beatificació de Josep Oriol que hi ha a l'APSMP i del qual Francesc Quílez⁸⁸ publicà la documentació que explica molt bé el procés de creació. Consta que el 3 de gener de 1794 Josep Coromina va cobrar 28 lliures «per fer una làmina per a la Vida del Venerable» i que el 13 de maig, una vegada lliurat el burí, se li pagà 28 lliures més, específicament per retocar l'estampa. Malauradament no hem trobat els dos estats diferents d'aquest gravat, ja que segurament els retocs es devien referir a les llegendes. Tampoc no es podria descartar la possibilitat que es tractés d'un segon pagament final, corresponent a la feina global realitzada —inclosos els retocs esmentats—, ja altrament hagués cobrat per retocar gairebé la meitat del que va cobrar per fer-lo en un inici. La datació del gravat per part de Josep Coromina i l'edició del llibre, escrit originàriament en italià, per un desconegut C.P.P.G.R. —que el dedicà al Venerable— coincideix amb les dades arxivístiques que ens situen el pagament mencionat per satisfer la producció d'aquest gravat i la seva impressió. El fet que aquest llibre fos escrit en italià, i posteriorment traduït al castellà, indica que fou una de les produccions dutes a terme per potenciar el procés de beatificació, després que «*cuyas virtudes en grado heroyco han sido aprobadas por la S. Sede Apostolica con decreto de 25. Julio de 1790*» com s'indica a la portada del llibre mateix.

85. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 21, n. 4.

86. C.P.P.G.R., *Compendio de la vida del Venerable Siervo de Dios Josep Oriol, presbítero, y beneficiado de la Iglesia Parroquial de N. Sra. De los Reyes, vulgarmente llamada del Pino de Barcelona (...)*, Barcelona: Francesc Surià, 1794.

87. «Josep Coromina la grabo Barna 1794».

88. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 21.

D'execució una mica més matussera que el de Teresa Pauner, també es diferencia per les inscripcions que, en aquest cas, s'han castellanitzat. L'orla porta la llegenda «+ Venl Dr. Josef Oriol Presbitero Beneficiado de la Iglesia del Pino de Barcelona» i al peu del burí duu la inscripció «Murió à 23. de Marzo de 1702. / de edad 52. años cuyas Virtudes en / grado heroyco fueron aprobadas por la / Santidad de Pio VI. en 25 Julio de 1790» que no és ben bé la traducció de la llatina. Aquesta làmina normalment presenta una impressió molt tènue segurament causa dels llargs tiratges, que provocaren l'esgotament i deformacions del coure matriu.

Figura 49: Col·lecció Albert Cortés, Venerable Josep Oriol (ca. 1794).

Figura 50: RABASF, Calcografia Nacional AC 13993 caja 59 Caja 58 / AC 11112, EL Bº Dn. Josef Oriol Presbitero (ca. 1806).

El gravat del Tipus 2C fou la base per a la creació d'un de nou el 1806, seguint tant l'emmarcament com la representació de la figura (Tipus 2D).⁸⁹ (FIG. 49) Les variacions entre ambdós són moltes com per pensar en un senzill retoc de gravat i, a més, la llegenda està modificada per actualitzar-la segons la seva nova categoria de beat. La nova inscripció diu «+ Bº Dr. Josef Oriol Presbitero Beneficiado de la Iglesia del Pino de Barcelona» i al peu «Murió à 23. de Marzo de 1702. / de. edad 53. años y Fue declarado Beato por la Santidad de Pio Septimo à 3 Septiembre del año 1806». Més enllà del canvi i actualització obvia de la inscripció, cal destacar que la trama del burí és més matisada, evitant fer un gravat fosc, i, a més, se li afegí un nimbe radiant. A diferència del Tipus 2C aquest tipus 2D el trobem utilitzat com a estampa, fet que explica la raó per la qual el paper tingui mesures diverses i que en alguns casos ni es conserva la petjada de la planxa en ser impresa.

A la Calcografia Nacional de Madrid es conserva un altre gravat molt semblant,⁹⁰ (FIG. 50) Tipus 2E, fet al mateix moment de la beatificació amb les mateixes característiques que hem vist, però que correspondria a un altre gravat, tal com indiquen les línies de la trama. Hem de suposar que aquest gravat també correspon a una indústria d'estamperia local per promoure la figura del nou Beat, ja que també va coronat amb l'aureola.

89. Col·lecció Albert Cortés (Vallvidrera, Barcelona), (13,2 x 7,7 cm.).

90. RABASF, Calcografia Nacional Fons Antonio Correa 13993 caja 59 Caja 58 / AC 11112 (9,9 x 6,6 cm.).

D'entre els gravats calcogràfics, un dels més rars, per la seva procedència, que hem localitzat en aquest estudi és un aiguafort realitzat i estampat a Viena, gravat per Johann Esaias Nilson⁹¹ (1721-1788) (Tipus 2F). (FIG. 51) És d'una destresa tècnica superior als exemplars barcelonins, sobretot en l'emmarcament, molt més rococó *stricto sensu*. A més, la llegenda llatina del gravat vienès⁹² presenta diverses variacions respecte del model en què s'inspirà i que en essència incorpora la mateixa llegenda, fins i tot la dada que el seu cos es trobava a la capella de Sant Lleonart de Santa Maria del Pi. Tenint en compte que Johann Esaias Nilson morí el 1788, és una evidència que el seu model només podia ser el de l'Ignasi Valls, a partir del dibuix de Francesc Tramulles (Tipus 2A), i devia formar part de la promoció de la causa de beatificació dintre del món, no només romà, sinó catòlic en general. Malgrat aquesta intuïció, no podem aportar cap dada que ens indiqui fefaentment que hi hagués una relació directa entre la cort o la cúria austríaca i la Parròquia del Pi, com per justificar l'existència del gravat en un lloc tant allunyat. Cap inscripció ens dona llum sobre qui va ser l'encarregat de fer imprimir aquesta imatge del Venerable.

Figura 51: APSMP Imp. 1/SJO 17, Johann Esaias NILSON, *Venerable Josep Oriol* (1806).

Figura 52: APSMP Imp. 1/SJO 26, A. SERRA, *Beat Josep Oriol* (ca. 1830).

Més enllà de les seves diferències en la llegenda és observable que el retrat que s'ha fet del servent de Déu Josep Oriol mira cap a la dreta mentre que la resta de gravats d'aquesta tipologia ho fa cap a l'esquerra. Això, sense cap mena de dubte, és degut a l'efecte mirall a l'hora de fer la còpia i gravar-la, com ja hem vist anteriorment. L'orla, com ja hem comentat, està dintre de l'estètica rococó i recrea la ficció del marc d'un quadre tipus cornucòpia, sostingut per dos angelets que floten per sobre de la cartella on hi ha la llegenda.

91. APSMP Imp. 1/SJO 17, (26 x 17 cm.).

92. «*Effigies Servi Dei / Dris. Josephi Oriol Barchins. / Presb. et Benefi. Bae. Mae. De Pinu. / Obiit 1702. 23, Nartuu, 52 aetatis suae anno. / Jacet in eadem sacrà aede Parochiali in plano à / latere dextero Capellae Sti. Leopardi, / Agitur ejus causa ad Beatificationem.* // J.: E: Nilson., del: sculps: et excud: Aug: V:».

D'aquest gravat també a l'aiguafort se'n va fer una còpia⁹³ (Tipus 2G) molt fidedigna —segurament amb calca— signada per «A. Serra», amb un tiratge amb tinta blava (FIG. 52) i un altre amb negra, tots dos sobre paper d'estrassa. Aquesta còpia té una variació interessant: en l'espai de la cartel·la conté, a més d'una llegenda en castellà,⁹⁴ un petit gravat d'una estètica propera als anys 20-30 del s. XIX, que il·lustra la curació al carrer Hospital d'un ferrer, que tenia la cama gangrenada, gràcies a què Josep Oriol li va fer el senyal de la creu. El passatge de la curació del ferrer és també el tema del gravat número 5, del llibre de Joan Francesc Masdeu, al qual, més endavant, hem classificat com el Tipus 11.

Un altre aiguafort, més modest d'estampació i de tècnica, fou imprès a Roma⁹⁵ i fou signat per Biachi (FIG. 53) (Tipus 2H), tal com apunta la llegenda italiana del gravat.⁹⁶ Fou estampat segurament per als actes de beatificació i venut com a estampa de poc preu, com a *souvenir* de l'acte. La coloració de l'exemplar conservat a l'APSMP sembla d'època i es presenta com a díptic. La qualitat del gravat no és gaire bona, bastant en paral·lel amb els models barcelonins més que al vienès, de qualitat més refinada.

Figura 53: APSMP Imp. 1/SJO 8, BIANCHI, *Beat Josep Oriol* (1806).

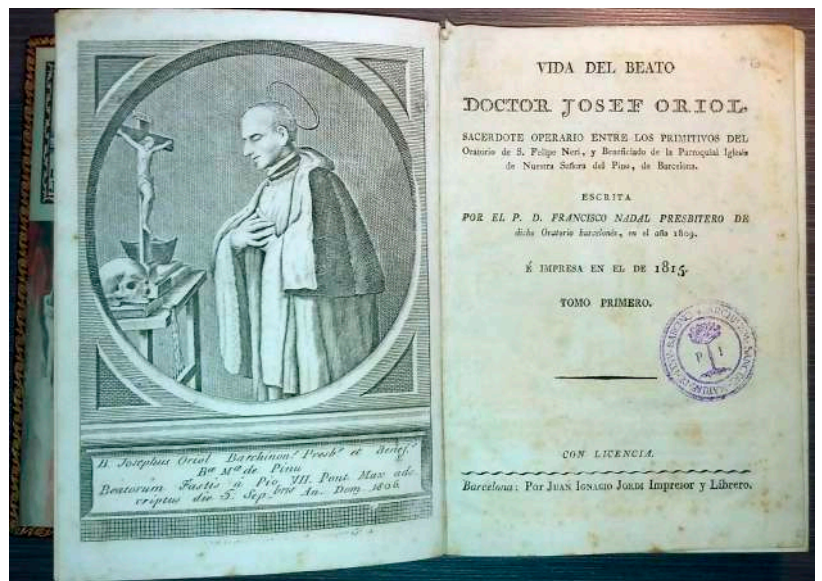

Figura 54: APSMP, Col·lecció Joan Prats i Tomàs, Llibre núm. 0026, *Beat Josep Oriol* (1815).

I per concloure la tipologia 2, tenim un gravat que deuria ser dels primers d'aquesta tipologia, però que coneixem només per impressions que inclouen retocs posteriors i no pel gravat original. Fou inserit al llibre de Francesc Nadal⁹⁷ publicat el 1815 (FIG. 54) (Tipus 2I), però també

93. APSMP Imp. 1/SJO 26, (26 x 17,5 cm.).

94. «EFIGIA DEL BEATO JOSEF ORIOL. / Beneficiario de la Yglesia parroquial de Nuestra / Señora de los Reyes de Barcelona // CURA EN LA CALLE DEL HOSPITAL LA PIERNA CANCRENADA DE UN HERRERO CON LA SEÑAL DE LA CRUZ. // A. SERRA».

95. APSMP Imp. 1/SJO 8, (11 x 7,5 cm.).

96. «BEATO GIUSEPPE ORIOL / Beneficiato della Colleiata di S.M.º del Pino in Barcellona Mori a 23 Mar- / zo 1702 di età d'anni 52, e dalla Stà di PIO VII Beatificato li 21Settre. 1806 / In Roma per Bianchi al Gesù N.º 80, ed al Corso N.º 406».

97. FRANCISCO NADAL, *Vida del Beato Doctor Josep Oriol, sacerdote operario entre los primitivos del Oratorio de S. Felipe Neri, y*

el tenim registrat com a estampa independent, a la Calcografia Nacional.⁹⁸ La llegenda llatina⁹⁹ ens confirma la cronologia de 1806 per a aquests retocs. En aquest cas fou, representat amb l'aurèola que indica la categoria superior a la venerabilitat. La impressió del gravat és defectuosa i les línies estan desgastades per una gran quantitat d'impressions prèvies que pressuposem, per la qual cosa hem de creure que és un segon estat, d'un primer del qual no hem conservat cap exemplar. Avala aquesta idea una inscripció inferior que ha estat brunyida però no esborrada el tot de manera que al final es pot llegir un «1764» just insinuat. El gravat, conservat a la Calcografia Nacional de Madrid, és catalogat com a obra de Francesc Boix, ja que es pot llegir el nom d'aquest artista, que està documentat a Barcelona entre 1752 i 1779. Que sigui un segon estat provaria que es va retocar amb posterioritat a la beatificació i per això se'l representà amb la corresponent aureola d'acord amb la nova dignitat. i no pas sense, com correspon a un venerable. Aquest gravat seguiria la iconografia fixada per Francesc Tramulles com a iniciador de la tipologia 2.

2.3. Tipus 3: El Beat en actitud mística, reclinat amb un crucifix a les mans

L'origen iconogràfic d'aquest tipus 3 amb la seva *vera effigies*, que es popularitzà tant en escultura, com en pintura i en gravat, és la que Francesc M. Quílez¹⁰⁰ va identificar en el retrat que en feu Joseph-Bernard Flaugier, i que es pot datar entre 1790 i 1794 — actualment es conserva a l'APSMP (FIG. 12), procedent de l'antiga Col·lecció Carreras del Palau de la Virreina—. Aquesta iconografia tingué un precedent més rígid en l'oli anònim, conservat també a l'APSMP —datable *post quem* de 1764—. (FIG. 55) Aquests retrats, dels que se'n van fer diverses còpies a l'època en què era venerable, es convertiren en els retrats canònics —seguint els retrats *post mortem*— a partir dels quals tots els rostres oriolians, sobretot els gravats, es van haver d'adaptar.

Figura 55: MiTPi-0025, *Venerable Josep Oriol*, oli sobre tela (posterior a 1764).

Figura 56: APSMP Imp. 1/SJO 22, Josep COROMINA / Bonaventura PLANELLA, *Beat Josep Oriol* (1807).

Beneficiado de la Parroquial Iglesia de Nuestra Señora del Pino, de Barcelona..., Barcelona: Juan Ignacio Jordi Impresor y librero, 1815. (APSMP, Col·lecció Joan Prats i Tomàs, Llibre núm. 0026).

98. RABASE, Calcografia Nacional. Fons Antonio Correa 12.122 Caja 58, (22 x 15,6 cm.).

99. «B. Josephus Oriol Barchinos. P Presbs. et Benefs / Ba. Ma de Pinu / Beatorum Fastis á Pio VII. Pont. Max. ads- / -criptus die 5. Sep-bris An. Dom. 1806».

100. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia d'un sant barceloní», p. 21-22.

El primer gravat¹⁰¹ d'aquesta iconografia (Tipus 3A), que es pot datar l'any 1806 i que va seguir l'esquema compositiu i conceptual místic derivat sobretot del quadre de Joseph-Bernard Flaugier, fou obra de Josep Coromina (FIG. 56) a partir de la interpretació del dibuix¹⁰² o l'oli,¹⁰³ ambdós de Bonaventura Planella (1772-1844), conservats al MNAC. La inscripció al peu del gravat ja reconeix l'origen de la imatge i n'estableix una filiació:

Jh. Flauge lo Pintó. / B^a. Planella lo Dibuxó / Jh. Coromina lo grabó en B^a. 1806. És un burí dedicat Al Muy Illtre. Sr. Dn. Blas de Aranza, / Intendente de Ejército y del Principado de Cataluña, / del Cuerpo de Guerra de su Magestad &c. &c., Presidente / de la Rl. Junta de Comercio Protector de las Bellas artes &c. &c. Joseph Coromina D. D. D.

Blas de Aranza fou qui estigué darrera de la luxosa, per l'època, edició de la traducció al castellà de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu, que veurem més endavant. Representa un retrat místic del Beat Josep Oriol, voltat d'un marc de regust neoclàssic amb aparença de marbre. A la part inferior hi ha diversos elements: un got d'aigua i un pa (probablement un llonguet) — recordem que se l'anomenava Dr. Pa i Aigua —, el crani de la *vanitas* meditativa, un salpasser — que feia servir per a les curacions — i el bordó i les robes al·lusives al seu pelegrinatge — no completat — a Romà. La part inferior conté la inscripció ja comentada, dedicada a l'Intendent de l'Exèrcit i Regne a Catalunya Don Blas de Aranza¹⁰⁴ i presidida pel seu escut heràldic que serveixen de base a tot el gravat. Cal destacar l'absència del cilici que s'introduí en altres gravats d'aquesta tipologia.

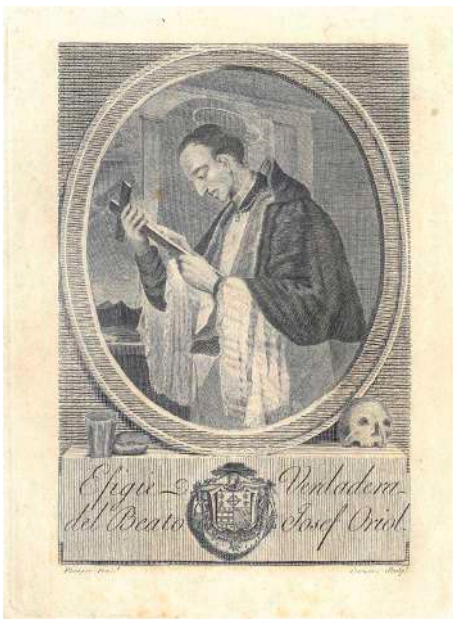

Figura 57: Josep COROMINA / Bonaventura PLANELLA, *Beat Josep Oriol* (1807), publicat a Joan Francesc MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, Barcelona: Companyia de Jordi, Roca i Gaspar, 1807.

Figura 58: APSMP Imp. 1/SJO 21, Alessandro MOCHETTI / Bernardino NOCCHI, *Beat Josep Oriol* (1806), a Joan Francesc MASDEU, *Vita santa del novello beato Giuseppe Oriol...*, Roma: Stamperia di Luigi Perego Salvioni, 1806.

101. APSMP Imp. 1/SJO 22, (32,3 x 24 x 5 cm.).

102. MNAC/GDG 108723 D (reproduït a QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 24).

103. MNAC 11616 (reproduït a QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 23).

104. REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA, *Blas de Aranza y Doyle* [en línia], <<http://dbe.rah.es/biografias/49699/blas-de-aranza-y-doyle>> [31 d'agost de 2023].

El mateix Josep Coromina en va tornar a gravar un altre de molt semblant ¹⁰⁵ (Tipus 3B) però més senzill i petit — gairebé la meitat del primer — que s'utilitzà com a frontispici o portadella de la traducció castellana de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu, publicada el 1807 (FIG. 57). En aquest cas ja no cita l'autoria de Bonaventura Planella com a dibuixant i sí la pintura de Joseph-Bernard Flaugier, a partir de la qual treu el model. A més, l'emmarcament és més sintètic, i elideix alguns elements: no hi són ni la capa, ni el bastó de pelegrinatge, ni el salpasser, i redueix la inscripció a només l'escut de Don Blas de Aranza i un senzill «*Efigie Verdadera del Beato Josef Oriol*». És interessant la manera de refermar el concepte d'*Efigie Verdadera*, perquè fou la gran obsessió del moment, tal com va quedar reflectit en els gravats del Beat — com veurem més endavant — ja que fins i tot va afectar a Josep Coromina mateix, qui, el 1794, hagué de retocar un gravat per adaptar-lo al model iconogràfic imposat per Joseph-Bernard Flaugier.

Amb la mateixa iconografia també destaca el gravat (FIG. 58) (Tipus 3C) tallat per l'italià Alessandro Mocchetti a partir del disseny previ de Bernardo Nocchi per l'hagiografia en italià ¹⁰⁶ de Joan Francesc Masdeu i que es va publicar a Roma. Aquest gravat correspon a una iconografia propera a la que acabem de comentar amb el Beat amb la creu a les mans, però no segueix el dibuix realitzat per Bonaventura Planella a partir de la *vera effigies* de Joseph-Bernard Flaugier, sinó que en fa una reinterpretació molt lliure i alhora creativa, amb més moviment i naturalisme. Segurament fou un dels artistes a què es refereix la documentació del 16 de juliol de 1806 — aportada per Joan Francesc Quílez — quan els representants del Pi a Roma comuniquen que:

*Hemos recibido las seis estampas de las Efigies de Nuestro Ven; una de las que hemos entregado a este Sr. Masdeu y de las otras nos valdremos para pasarlas a los Pintores, para que en sus obras pintaran al dho Siervo de Dios se sirvan de sus delineamentos y sus Efigies mas parezca a su Original.*¹⁰⁷

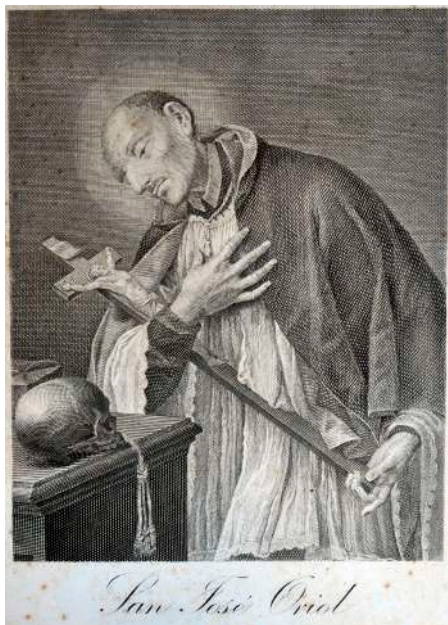

Figura 59: MNAC/GDG 1619 G MNAC/GDG 1619 G, Alessandro MOCHETTI / Bernardino NOCCHI, *San José Oriol* (1806-1909).

Figura 60: Antoni ROCA i SELLENT / Bartomeu RIBÓ, *Beato Josep Oriol* (1857), a *Biografia eclesiàstica completa. Vidas de los personajes...*, Vol. XV, Madrid: Imprenta Alejandro Gómez Fuentesnebro, 1863.

105. MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, Frontispici, (17 x 12,5 cm.).

106. Joan Francesc MASDEU, *Vita santa del novello beato Giuseppe Oriol, cittadino barcellonese divisa in quattro epoche*, Roma: Stamperia di Luigi Perego Salvioni, 1806.

107. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 24, n. 30.

L'aspecte físic el vincula directament als gravats sorgits del model de Francesc Tramulles, en canvi pel que fa l'actitud —com ja hem comentat— es mimetitzava amb l'estètica de Sant Lluís Gonzaga, però amb una visió més abarroçada i dinàmica, amb la calavera en escorç de clatell —ja que la imatge no és de perfil sinó amb un punt de vista de $\frac{3}{4}$ —, amb la creu que ajuda a crear els efectes diagonals i, per tant, allunyat dels seus precedents més o menys hieràtics. La composició de Bernardo Nocchi no tingué continuïtat ni entre els gravats calcogràfics ni entre els xilogràfics, potser perquè hom preferí models més convencionals i sobretot que s'adaptessin a la *vera effigies* flaugiriana. La làmina matriu d'aquest gravat devia arribar a Barcelona conjuntament amb la resta de gravats executats a Roma i se'n feren tiratges locals com el conservat al MNAC/GDG¹⁰⁸ i fins i tot se'n va fer un cap el 1909 (FIG. 59) ja que la llegenda original fou bruyida i esborrada i en lloc seu s'hi posà la inscripció de *San José Oriol*, una vegada ja canonitzat.

El 1863 es publicà a l'interior del volum XV del monumental *flos sanctorum* de Basilio Sebastián Castellanos de Losada,¹⁰⁹ i s'hi incorporà un burí del Beat (FIG. 60) (Tipus 3D) d'Antoni Roca i Sellent (actiu entre 1838-1862), a partir del dibuix de Bartomeu Ribó que, com hem vist en parlar dels dibuixos originals, s'ha conservat i per tant podem apreciar la fidelitat de la traducció del burí. El gravat comparteix la tipologia del Beat de perfil, amb actitud de recolliment i la curvatura del cos, en senyal de mística adoració. En ser un bust, no es veuen les mans ni, òbviament, el crucifix, ni cap dels altres atributs del Beat, ni tampoc cap mena d'emmarcament. Es tracta d'un bust, sense cap altre element, seguint la tipologia de retrats d'aquest *flos sanctorum*. L'absència de cap emmarcament, ni atributs, és un cas únic entre el grup de gravats que segueixen aquesta iconografia, i que l'hem d'entendre com una excepció justificada per la coherència amb la resta d'imatges del mateix monumental recull hagiogràfic, publicat entre 1848 i 1868.

Figura 61: AHCB GOI 1868, *Gozos en elogio del Beato Dr. Josep Oriol, dignísimo monaguillo que fue de la parroquial iglesia de Santa Maria del Mar, de la presente Ciudad, Barcelona:* Impremta de Francesc Ifern i Oriol (ca. 1807).

Figura 62: APSMP Imp. 1/SJO 28, Josep COROMINA / Marià ILLA, *Miracle del Bergant* —primer estat— (ca. 1794).

108. MNAC/GDG 1619 G.

109. Basilio Sebastián CASTELLANOS DE LOSADA (dir.), *Biografía eclesiástica completa. Vidas de los personajes del Antiguo y Nuevo Testamento, de todos los santos que venera la Iglesia...*, Vol. XV, Madrid: Impremta Alejandro Gómez Fuentesnebro, 1863, p. 1.143.

Una altra variant de la tipologia del Beat, reclinat vers la creu que sosté amb les mans, és la que el mostra de cos sencer i dempeus i que resulta molt adequada per als goigs, per la seva verticalitat. Fora de molts pocs casos, i alguns per casualitat¹¹⁰, els impresos de cultura popular com els goigs només utilitzaven la xilografia per una qüestió pràctica i de costos, ja que l'estampació calcogràfica era molt més cara i, a més, requeria una segona estampació, per incloure-hi els textos compostos amb tipografia de tipus mòbils. La doble tirada per a cada exemplar feia descartar aquest tipus d'impressions, per la qual cosa són raríssimes i només hi ha molt pocs exemplars. I aquest és el cas que ara veiem, una tipologia que va tenir, com veurem, diverses rèpliques xilogràfiques amb la mateixa nova tipologia, amb la figura d'Oriol dempeus. No hauríem de descartar, tampoc, la influència de les escultures que Ramon Amadeu va fer en aquell moment per assortir el mercat que, en plena febrada de la beatificació, necessitava tenir imatges del nou Beat per als altars parroquials o també les capelletes de les cases benestants.¹¹¹

Es tracta d'un burí,¹¹² Tipus 3E (FIG. 61), amb la inscripció inferior d'«EL B^o Dr. JOSEPH ORIOL», que malauradament no està signat i que converteix aquest goig amb un autèntic luxe per l'època, per la característica tècnica que ja hem comentat. Aquest Beat Josep Oriol, situat dins d'una arquitectura clàssica, com si fos un retaule o una fornícula, va acompanyat a la part inferior d'una predel·la amb la imatge del Beat infant agenollat, fent d'escolanet a Santa Maria del Mar, com el Tipus 8. Sense cap mena de dubte, estem davant d'uns goigs de luxe, que la parròquia de Santa Maria del Mar va encarregar per tal de prestigiar-se com l'església que havia infós la devoció al nou Beat. Afortunadament aquest gravat el trobem també imprès com a estampa¹¹³ —que segurament devia ser la seva funció inicial— fet que justificaria l'esforç econòmic d'obrir un gravat calcogràfic.

2.4. Tipus 4: El Dr. Josep Oriol cura el bergant

Independentment de la iconografia específicament retratística que hem vist en aquests primers tres tipus, des d'un bon principi, es divulgaren dues escenes amb certes semblances, que fan referència a la seva vida i prodigis: la curació de malalts i minusvàlids i la curació del *Bergant*. Sobre l'escena del bergant Joan Francesc Masdeu ens diu:

La otra curacion portentosa fué la de un pobre hombre, conocido en Barcelona con el nombre de Bergant, como si dixeramos el Bribon, ó el Bellaco. Tenía este desde su nacimiento doblado el hueso del espinazo, y torcido el tronco del cuerpo, y las piernas secas, y estropeados los pies, de suerte que no podía arrastrarse sinó de rodillas y con mucho trabajo, ayudado de dos muletas muy cortas. [...] hizole saber, [Josep Oriol] que por mas que no quisiese, Dios quería curarle, y luego levantando los ojos al Cielo, y encendiendo tanto en el rostro que parecía echar esplendor, púsole la mano diestra sobre la cabeza, le hizo la señal de la cruz en la frente, y le dió la bendicion, é inmediatamente le mandó que se levantase, y pusiese por sí mismo sus muletas por una escalera al lado del quadro de Nuetra Señora...¹¹⁴

Aquest miracle succeí a les escales que baixen a la cripta, prop de l'altar major pel costat de l'Evangeli. L'estampa¹¹⁵ que recull aquesta escena (Tipus 4) deu el disseny a Marià Illa (1748-1810) (FIG. 62) (Tipus 4A) i va ser gravada per Josep Coromina. S'hi representa el miracle de

110. ALBERT DOMÈNECH (GALDERICH), «Uns goigs de Santa Bàrbara (s. XVIII-1896), una història de separacions i retrobaments», [en línia], *Piscolabis Librorum* (04-12-2009) <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/12/uns-goigs-de-santa-barbara-una-historia.html>> [31 d'agost de 2023].

111. YEGUAS GASSÓ, «Ramon Amadeu i Santa Maria del Pi», p. 23-25.

112. AHCB GOI 1868, *Gozos en elogio del Beato Dr. Josef Oriol, dignísimo monaguillo que fue de la parroquial iglesia de Santa Maria del Mar, de la presente Ciudad*, Barcelona: Impremta de Francesc Ifern i Oriol, ca. 1807.

113. RABASE, *Calcografia Nacional*. Fons Antonio Correa 7.288, Caixa 58.

114. MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, p. 150-151.

115. APSMP Imp. 1/SJO 28 (45 x 32 cm).

la sanació del *Bergant*, envoltat d'altres pidolaires i feligresos, que mostren astorament davant del miracle que està a punt de succeir. La llegenda inferior explica el miracle¹¹⁶ i data el gravat del moment que encara era només venerable, és a dir, anterior a 1806. L'escena es desenvolupa a l'interior del temple, on s'observa la rosassa i la nau única del Pi des d'un punt de vista baix, molt suggeridor i dinàmic, que centra la figura del Venerable i la ressalta enmig de la multitud, gràcies a la llum que entra per la porta d'accés. El rostre, en posició frontal, continua seguint les línies marcades per Francesc Tramulles i no les de Joseph-Bernard Flaugier i potser per això caldria datar-la abans del 1794, que és quan es consolida aquesta iconografia.

Figura 63: RABASF / Calcografia Nacional AC
486 Caja 41, Josep COROMINA / Marià YLLA,
Miracle del Bergant —segon estat— (ca. 1806).

Figura 64A: APSMP Imp. 1/SJO 29, Josep
COROMINA / Marià ILLA, *Miracle del
Bergant* —tercer estat— (ca. 1807).

Un segon estat¹¹⁷ (FIG. 63), datable el 1806, alterà el text i ja l'anomena Beat. A més, introdueix una dedicatòria a l'omnipresent intendent de l'exèrcit de Catalunya, Don Blas de Aranza, amb el seu escut heràldic enmig de la nova inscripció.¹¹⁸ Sense cap mena de dubte el pagament que li va fer l'Obra del Pi a Josep Coromina per a «fer nous lletreros y Raigs a dos lamines del Beato»¹¹⁹ devia correspondre a aquesta làmina, en la qual retocà el rostre, per a posar-lo de tres quarts. Aquest segon estat va tornar a ser brunyit per a un tercer estat (FIG. 64A) que afectà al rostre del Beat,¹²⁰ representant-lo de perfil però amb poc encaix. En aquest tercer estat el rostre

116. «EL VENERABLE SIERVO DE DIOS EL Dr. JOSEPH ORIOL, / Beneficiado de la Iglesia Parroquial de N. Señora de los Reyes llamada vulgarmente del Pino de / Barcelona, puso la mano derecha sobre la cabeza de un hombre llamado Vergant, que ademas / de estar baldado de piernas y pies, tenia roto el hueso espinal, y con gran trabajo iba arras- / trando su cuerpo por la Iglesia con dos / muletas de solos tres palmos, pidiendo limosna; y profirien- / do el Siervo de Dios estas palabras: Super aegros manus imponet, et bene habébunt, le dixo: Levantate / toma la escalera, y cuelga las muletas al lado del quadro de esta Señora, lo qe. executó con pasmo de los circunstantes. / Mariano Ylla lo Dibujó - Se hallará en casa de Jph. Coromina grabador y en la Libreria de Sn. Jordi en Bª / Jsp. Coromina D. D. D.».

117. RABASF, Calcografia Nacional. Fons Antonio Correa 486 Caja 41.

118. «EFIGIE VERDADERA DEL BEATO JOSEPH ORIOL, / Beneficiado de la Iglesia Parroql. De N. Sª. De los Reyes, llamada vulgarmente del Pino. / Cura el tullido, llamado vergant, poniendo la mano sobre su cabeza y diciendo: Super aegros &c. / Al Muy Illtre. Sr. Dn. Blas de Aranza, Yntendente de / Exercito y del Principado de Cataluña, del Consejo de Guerra de su Magestad &c. &c., / Presidente de la Real Junta de Comercio, Protector de las Bellas artes &c. &c.».

119. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 24, n. 30.

120. APSMP Imp. 1/SJO 29, (45 x 32 cm.).

Figura 64B: AMPSMP Imp. 1/SJO 67
(Col·lecció particular), Josep COROMINA
/ Marià ILLA, *Miracle del Bergant*
—quart estat— (ca. 1807).

del Beat, molt més de perfil, s'adapta definitivament a la *vera effigies* oriolana, establerta a partir de la pintura de Joseph-Bernard Flaugier. Aquesta representació no deuria agradar del tot i, mantenint les característiques pròpies assenyalades, es va fer un quart estat¹²¹ en el que el rostre del Beat es representa de tres quarts (FIG. 64B). És, sense cap mena de dubte, on el retrat de Josep Oriol ha estat més treballat per tal d'aconseguir una *vera effigies* més exacte segons els criteris que hem observat. (FIG. 65)

En el llibre de Joan Francesc Masdeu, amb el gravat número 11, Tipus 4B (FIG. 86) també es recull aquest passatge amb una escena dissenyada per Vicente López, en una escenografia no pinenca, ja que s'hi representa una porta gòtica sense paral·lelisme amb cap racó de la Basílica, i gravada per Josep Coromina. D'aquest gravat, a l'estar integrat en un conjunt homogeni, ja en parlarem més endavant en aprofundir els gravats de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu.

2.5. Tipus 5: Curació de malalts i tolits a la Capella de la Sang o del Santíssim

L'altre gran iconografia del Venerable, pel que fa a la seva futura difusió, fou la dels miracles que realitzava a la Capella de la Sang o del Santíssim de la parròquia del Pi. A diferència de l'anterior, aquesta iconografia tingué una

121. APSMP Imp. 1/SJO 67, (39 x 25 cm.).

Figura 65: Josep COROMINA / Marià ILLA, Comparança del rostre del Beat en els quatre estats del *Miracle del Bergant*.

divulgació més gran i se'n feren força còpies a partir d'un dibuix inicial de Pau Rigalt (1778-1845) que gravà Agustí Sellent (1763-1829) el 1805, un any abans de la seva proclamació com a beat. L'escena representa el Dr. Josep Oriol envoltat de malalts i tolits, a qui procurava curació i consol, tal com explica Masdeu:

*En habito de coro se entraba en la Sacristía de la Capilla del Sacramento, y puesto allí de rodillas ante una imágen de San Pedro Apóstol permanecía en oracion un quarto de hora [...]; y entre tanto se disponían en fila los enfermos, todos los que cabían en la barandilla de la comunión; y se colocaban por allí cerca los demas, para ir sucediendo á los primeros por su turno. [...] su estilo mas regular y comun era el mojar en el agua bendita el dedo pulgar dela mano derecha, y hacer con él tres cruces sobre el enfermo...*¹²²

El gravat¹²³ (FIG. 66) (Tipus 5A) mostra el Venerable beneint els malalts i tolits davant de l'altar de la capella del Santíssim Sagrament pinenc, amb la decoració existent abans del 1936, com les fotografies anteriors a aquesta data testimonien. S'hi aprecia el Dr. Josep Oriol de perfil, igual com en el model establert per Joseph-Bernard Flaugier, amb les característiques físiques que s'imposen a partir d'aquest estereotip, aleshores plenament establert. El fet que estigui signat i datat el 1805 ens ajuda a concretar quan apareix aquesta iconografia, que tingué diverses consecucions, fins i tot en xilografia..

Hi ha un primer estat en el que la inscripció¹²⁴ de la part inferior és del tot descriptiva de l'escena que s'hi representa i de la condició de servent de Déu, un any abans de la beatificació, on se'l representa sense aureola, com era preceptiu. Aquesta làmina matriu tingué una llarga durada ja que immediatament que fos proclamat beat la V de Venerable fou brunyida per la B de Beat, sense canviar res més de la llegenda inferior. (FIG. 67) És curiós observa com aquest canvi de consonant, mantenint el títol de *Servo*, va fer que els nous gravats que copiaren aquest model seguiren afegint aquesta paraula malgrat no sigui necessària en la nova categoria de beat.

En el gravat fou retocat el cap del nou Beat, a qui se li afegí l'aureola lineal tal com li era propi a la nova digni-

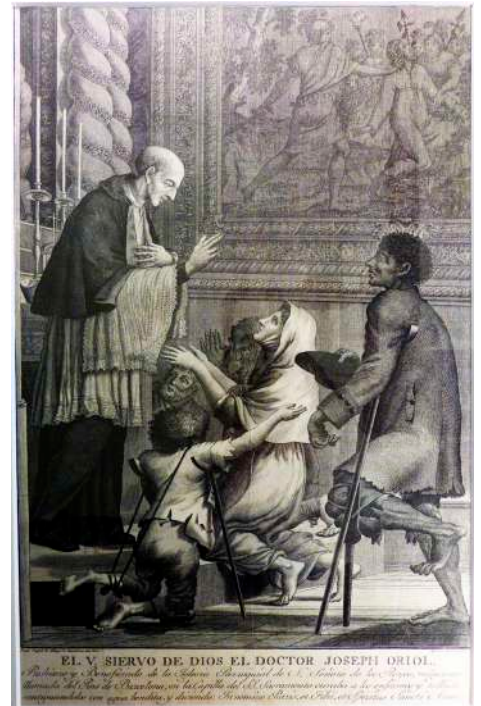

Figura 66: APSMP Imp. 1/SJO 58, Agustí SELLENT / Pau RIGALT, *El servent de Déu Josep Oriol curant malalts a la Capella de la Sang* —primer estat— (1805).

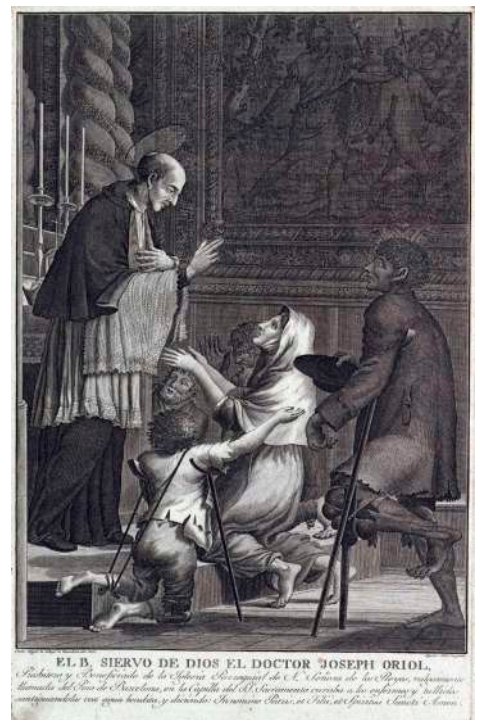

Figura 67: APSMP Imp. 1/SJO 56, Agustí SELLENT / Pau RIGALT, *El servent de Déu Josep Oriol curant malalts a la Capella de la Sang* —segon estat— (1805).

122. MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, p. 136-138.

123. APSMP Imp. 1/SJO 58, (41 x 26,5 cm.).

124. «EL V. SIERVO DE DIOS EL DOCTOR JOSEPH ORIOL, / Presbitero y Beneficiado de la Iglesia Parroquial de N. Señora de los Reyes, vulgarmente / llamada del Pino de Barcelona, en la Capilla del SS. Sacramento curaba a los enfermos y tullidos / santiguandolos con agua bendita, y diciendo: In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti Amen. // Pablo Rigalt lo dibujó en Barcelona año 1805 // Agustín Sellnt lo gravó».

Figura 68: APSMP Imp. 1/SJO 24, Agustí SELLENT / Pau RIGALT, *El servent de Déu Josep Oriol curant malalts a la Capella de la Sang* —tercer estat— (1805).

Figura 69: APSMP Imp. 1/SJO 20, *El servent de Déu Josep Oriol curant malalts a la Capella de la Sang* (1805).

tat. Guanyada el 1806 D'aquest segon estat¹²⁵ se'n va fer diversos tiratges al llarg del segle ja que a l'APSMP es conserven exemplars amb papers diferents, alguns d'industrials de la segona meitat del s. XIX.

El 1909, en el moment de la canonització de Sant Josep Oriol, la matriu va tornar a ser reutilitzada per imprimir un tercer estat.¹²⁶ (FIG. 68) Com que ja s'havia perdut el costum de brunyir les matrius i posar noves llegendes segurament s'optà per només entintar la zona del gravat i no la de la zona inferior de les lletres, que òbviament, quedava en blanc a l'estampar la planxa. Fins i tot el nom d'Agustí Sallent quedà imprès només parcialment. Una vegada el gravat era estampat, a l'espai buit que quedava a la part inferior s'hi afegí la nova llegenda composta amb tipografia, que commemora la nova dignitat de sant, gràcies a la canonització de 1909.¹²⁷

La matriu, com ja hem vist, es va conservar hereditàriament fins a arribar a mans de Montserrat Fabré de Murillo (1926-2018) qui, en morir, la va traspassar a la seva filla Marta Ruiz Fabré. Vers el 2017, la família va encarregar un curt tiratge del gravat sobre paper artesanal fet a mà, estampat per Joan Roma a la Impremta C. Casacuberta —del germà de Mn. Gaietà Casacuberta, antic rector del Pi—,¹²⁸ en el qual es reproduïx l'estat actual de la matriu. Hom pot observar que la inscripció de baix correspon a la del segon estat de 1806 ja que el tercer estat només havia reservat sense tinta la zona de la llegenda per a posar el text tipogràfic de la canonització (1909). No hem pogut veure la matriu original, però detectem, per l'estampació, punts d'òxid a la part superior dreta, mentre que la resta es conserva en perfecte estat. (FIG. 36)

Amb aquesta iconografia, es van obrir diverses làmines-matriu noves en gravat calcogràfic. La primera còpia¹²⁹ (FIG. 69) (Tipus 5B) feta amb la tècnica de l'aiguafort i burí és una mica més petita d'alçada. La llegenda¹³⁰ és idèntica al segon estat de l'anterior gravat, amb l'única diferència que no hi ha cap dada ni data que pugui identificar l'autor.

125. APSMP Imp. 1/SJO 56, (41 x 26,5 cm.).

126. APSMP Imp. 1/SJO 24, (45 x 32,7 cm.).

127. «SAN JOSÉ ORIOL / Doctor, Presbitero y Beneficiado de la Iglesia de Nuestra Señora de los Reyes, vulgo del Pino, curando enfermos en la Capilla del Santisimo Sacramento de la misma Iglesia / HARÉ DESDE EL CIELO LO MISMO QUE HAGO EN LA TIERRA (Palabras del Santo antes de morir) // Pablo Rigalt lo dibujó en Barcelona año 1805».

128. C. Casacuberta, impresor. Aribau 137, 08036 Barcelona.

129. APSMP Imp. 1/SJO 20, (35 x 26,5 cm.).

130. «EL B. SIERVO DE DIOS EL DOCTOR JOSEPH ORIOL, / Presbitero y Beneficiado de la Iglesia Parroquial de N. Señora de los Reyes, vulgarmente llamada del Pino de Barcelona, en la Capilla del SS. Sacramento curaba a los enfermos y tullidos / santiguandolos con agua bendita, y diciendo: In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti Amen».

Amb la mateixa iconografia, cal destacar un dels gravats més rars tècnicament parlant, no només entre els oriolans, sinó dins del panorama del gravat calcogràfic català i espanyol, ja que en consten molt pocs casos. Ens referim al gravat¹³¹ (FIG. 70) (Tipus 5C) realitzat seguint la tècnica del *pointillé*, en la qual no s'emptra cap traç lineal sinó que tota la composició està executada amb una pacient picadura o puntejat que, en funció de la densitat de punts, aconsegueix una diversitat de gamma de grisos. És curiós veure com en aquest gravat no s'utilitzà la tècnica de l'aiguatinta per a crear efectes semblants, i en canvi s'hi utilitzà el *pointillé*, que a Catalunya només s'utilitzava de manera puntual, com hem vist en el Tipus 1A. La imatge del gravat és com si fos una ampliació de les composicions anteriors, centrant-se en el nucli de l'escena i deixant els marges exteriors de la composició retallats. La inscripció¹³² és molt més senzilla i no concreta detalls del passatge que representa, més enllà de la identificació del protagonista.¹³³ Malauradament a l'APSMP no s'hi ha trobat cap pagaments que permeti relacionar els promotors de la beatificació amb aquests gravats directament. Aquesta absència d'informació, tant de l'artista Pau Rigalt com d'Agustí Sellent, també és sorprenent, tenint en compte que estem parlant de la producció de tres gravats molt semblants i que com a mínim algun d'ells hauria d'haver sortit del Pi, tant pel fet de ser la parròquia promotora, com perquè l'espai representat és totalment pinenc.

El cinquè gravat d'aquesta iconografia¹³⁴ (FIG. 71) (Tipus 5D), que és un aiguafort a l'acer, té unes dimensions molt més petites, l'hauríem de situar entre els anys 20-30 del s. XIX a partir d'un dibuix de Bonaventura Planella i gravat per Joan Amills (ca. 1800–1853) com consta a la senzilla inscripció.¹³⁵ A diferència dels altres gravats vinculats a la curació de malalts i tollits en aquest cas el Beat es en absència de cap referència espacial, més enllà d'un terra neutre, en el moment d'espargir l'aigua beneïda —en aquest cas amb un salpasser— tal com hem vist en l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu. No creiem que es refereixi a l'episodi del bergant (Tipus 4) ja que en aquest cas porta un bastó i no les crosses. Per les dimensions del gravat i per la síntesi que en fa de l'escena a diferència dels anteriors

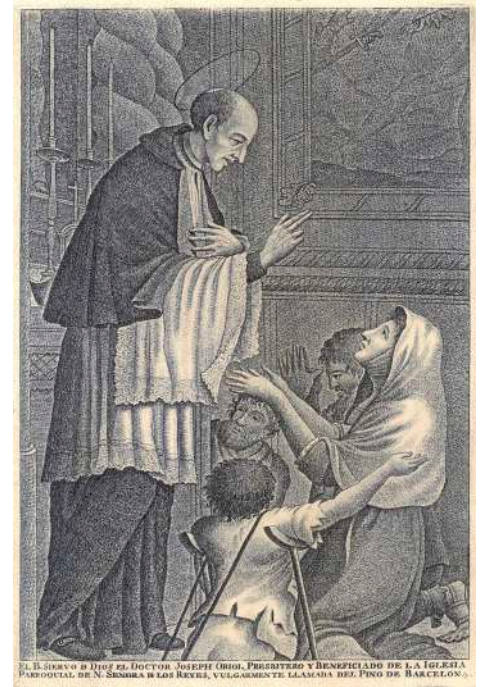

Figura 70: APSMP Imp. 1/SJO 25, *El servent de Déu Josep Oriol curant malalts a la Capella de la Sang* (1805).

Figura 71: APSMP Imp. 1/SJO 5, JOAN AMILLS / Bonaventura PLANELLA, *El Beat Josep Oriol curant* (ca. 1820-30).

131. APSMP Imp. 1/SJO 25, (27,5 x 19 cm.).

132. «EL B. SIERVO DE DIOS EL DOCTOR JOSEPH ORIOLO, PRESBITERO Y BENEFICIADO DE LA IGLESIA / PARROQUIAL DE N. SEÑORA DE LOS REYES, VULGUARMENTE LLAMADA DEL PINO DE BARCELONA».

133. Potser la B. inicial d'aquestes inscripcions podria ser interpretada com a Beat, el que podria atorgar-los un ventall cronològic més ampli, però el terme de Servent de Déu com a protagonista ens fa pensar que no sigui així.

134. APSMP Imp. 1/SJO 5, (10,5 x 7 cm.).

135. «EL B. JOSÉ ORIOLO, / Fca. Y tienda de la calle de Ripoll, en Barna. / B. Planella d. - Amills g.».

hem de veure que no estava destinat a ser emmarcat per a les decoracions de les cases de devots sinó precisament com a estampa de circulació manual i poder-lo posar dintre dels missals, *semanillas*¹³⁶ i altres llibres devocional, com era costum.

El Tipus 5E correspondria al gravat (FIG. 85) que Josep Coromina va fer a partir del dibuix d'Antonio Rodríguez i que forma part del conjunt de gravats que es realitzaren per al llibre de Joan Francesc Masdeu amb el número 10 i que estudiarem més endavant.

2.6 Tipus 6: Glorificació del Beat Oriol al Cel o de les Virtuts

Entre els gravats oriolans més espectaculars per dimensions i execució, no hi ha dubte que el més destacat¹³⁷ (FIG. 72) (Tipus 6A) és el realitzat a Roma per Luigi Fabri (1778-1835) sota la direcció de Pietro Betellini (1763-1829) a partir d'una pintura de José de Madrazo (1781-1859) destinada a damunt de la *Cathedra Petri* berniniana de Sant Pere del Vaticà per tal de presidir la proclamació pública de la beatificació de Josep Oriol,¹³⁸ com era costum. Aquesta pintura oval —avui desapareguda— representava, com comentava el mateix José de Madrazo el 15 de novembre de 1807, «al Beato Josef Oriol trasportado al Cielo por las virtudes, y los angeles que bajan a coronarle, con la Ciudad de Barcelona en lontananza».¹³⁹

Figura 72: APSMP Imp. 1/SJO 53, Luigi FABRI / Pietro BETELLINI / José de MADRAZO, *Apotheosis de l'ascens del Beat Josep Oriol al cel* —primer estat— (1806).

Aquesta nova iconografia es veié forçada precisament pel fet que en la cerimònia de beatificació del Vaticà l'escena que obligatòriament havia de presidir l'acte era d'aquesta tipologia. El 16 de juliol de 1806 Joseph i Phelipe Belli, com a representants del Pi a Roma, signaven un justificant de recepció de:

*Las seis estampas de las Efigies de Nuestro Ven; una de las que hemos entregado a este Sr. Masdeu y de las otras nos valdremos para pasarla a los Pintores, para que en sus obras pintaran al dho Siervo de Dios se sirvan de sus delineamentos y sus Efigies mas parezca a su Original; pero no sirven para el efecto de que nos habla, esto es para su distribucion en el dia de la Solemnidad, pues la Efigies del Siervo de Dios ha de ser en Gloria y actualmente se trabaja su lamina de uno de los mas profesores.*¹⁴⁰

Veiem com ja hem dit, que, a més de rebre les estampes amb la *vera effigies* oriolana per a que els artistes fossin el màxim de fidels al Beat, es precisava d'una iconografia molt concreta, allunyada de la iconografia de la mística i musical mort del Dr. Josep Oriol. Aquest quadre estigué acompanyat, tal com ens indica Francesc M. Quílez, de sis pintures més —quatre miracles i dos episodis hagiogràfics— però no van poder viatjar a Barcelona, com es demanava, per problemes tècnics i de conservació.

136. Vegeu Albert DOMÈNECH (GALDERICH), «Oficio de Semana Santa (1836) grava per Joan Amills, el tretroament de les estampes amb la matriu» [en línia], *Piscolabis Librorum* (04-04-2015) <<http://librorum.piscolabis.cat/2015/04/oficio-de-semana-santa-1836-gravada-per.html>> [31 d'agost de 2023]; «Les "semanillas" (1821) d'Antoni Brusi i el naixement de la litografia» [en línia], *Piscolabis Librorum* (05-04-2010) <<http://librorum.piscolabis.cat/2010/04/les-semanillas-dantoni-brusi-i-el.html>> [31 d'agost de 2023].

137. APSMP Imp. 1/SJO 53, (48 x 34,5 cm.).

138. QUÍLEZ I CORELLA, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní», p. 27.

139. *Ibid.*, p. 27, n. 51.

140. *Ibid.*, p. 28, n. 53.

Malauradament no se sap que se'n va fer d'aquests quadres —ni si es van conservar passada la cerimònia de beatificació—, que segurament aportarien pistes i informacions vàlides per a la consolidació dels episodis iconogràfics més complexos del nou Beat, en els gravats de l'obra de Joan Francesc Masdeu, tal i com veurem més endavant.

Sigui com sigui, aquesta composició de José Madrazo sí que fou gravada, com hem comentat, tot i que sembla que el resultat no fou del tot del gust del pintor, malgrat la seva amistat amb Luigi Fabri, el gravador.¹⁴¹ Iconogràficament les Virtuts ajuden a pujar cap al cel l'ànima del Beat per ser coronat per dos àngels que li han d'imposar la corona de llorer, símbol del triomf. Segons els llibres de comptabilitat de l'APSMP —malauradament sense data i sense desglossar l'import— per a la causa de la beatificació es va pagar a Jaume Tauló una quantitat per «haver imprimit 150 estampas de la lamina (vinguda de Roma) del Beato Gloriós y 50 tambe de estampas de la de les Virtuts, tambe gran y vinguda de Roma juntes».¹⁴² La primera menció es refereix al gravat d'Alessandro Moccheti per l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu (1806), amb 150 còpies, i la següent, amb 50 còpies, per al gravat que estem analitzant. El document és molt important perquè ens marca la presència d'ambdues làmines matrius a Barcelona i ens confirma documentalment els diferents canvis als que es van sotmetre les làmines per a adaptar-les a les circumstàncies. L'altre element a destacar del document és que s'anomenés aquesta làmina com la *de les Virtuts*, nom en que es devia conèixer popularment a la parròquia del Pi i per això hem mantingut aquesta terminologia, ja que podríem haver-la batejat com la *Glorificació*. Se sap que es pagà a Luigi Fabri 222 escuts «para la lamina grande, papeles y su impresión comprendio el dibujo de dha lamina». El fet que es conservin ambdues matrius al Museu Hub del Disseny, a la secció d'Arts Gràfiques, ens indica el recorregut que van fer aquestes matrius fins el 1909, any en que fou retocada la de José de Madrazo per tal d'adaptar-la a les festes de canonització,¹⁴³ (FIG. 73) amb la llegenda afegida¹⁴⁴ de «*necnon ad Sactorum honorem a Pio Papa X. Die XX Maji anno MCMIX. Evectus*». Ens trobem, doncs, davant d'un nou reciclatge, (FIG. 31) canviant la cronologia i algunes dades que actualitzen tot el seu procés de canonització. Només cal fixar-se en que aquesta inscripció es realitzà aprofitant el marge que havia quedat lliure de la part inferior, provocant que quedi poc airós. Com ja hem comentat, cal considerar que a principis del s. XIX la tècnica de brunyir i repicar al revers per tal de substituir part d'un gravat, sobretot les frases o el rostre, en el cas del Beat Josep Oriol, ja s'hauria perdut i per això es va afegir, de manera maldestre, la darrera frase de la canonització.

Figura 73: APSMP Imp. 1/SJO 30, Luigi FABRI / Pietro BETELLINI / José de MADRAZO, *Apoteosi de l'ascens del Beat Josep Oriol al cel* —segon estat— (1806/1909).

141. *Ibid.*, p. 28.

142. *Ibid.*, p. 20.

143. ASPMP Imp. 1/SJO 30, (66 x 50 cm.).

144. «IOSEPHVS ORIOL BARCINONENSIS / Presbyter Beneficiarius ad Sanctae Mariae de Pinu / a Pio VII. Pont. Max. Anno M.DCCC.VI. Beatorum Catalogo ascriptus. / necnon ad Sactorum honorem a Pio Papa X. Die XX Maji anno MCMIX. Evectus»; (En una piràmide neoclàssica) «IOSEPHO / ORIOLO / THAVMATVRGO / AB HEROICIS / EJVS VIRTUTIBVS / TRIVMPHALI POMPA / AD BEATAM SEDEM / EJECTO / BARCINONENSES / CIVI SVO / MONVMENTVM POSVERE // Joseph Madrazo inv. et pinx. / Aloysius Fabri sculp. Romae / Petrus Bettelini direxit».

«IOSEPHVS ORIOL BARCINONENSIS / Presbyter Beneficiarius ad Sanctae Mariae de Pinu / a Pio VII. Pont. Max. Anno M.DCCC.VI. Beatorum Catalogo ascriptus. / Joseph Madrazo inv. et pinx. / Aloysius Fabri sculp. Romae / Petrus Bettelini direxit»; (En una piràmide neoclàssica) «IOSEPHO / ORIOLO / THAVMATVRGO / AB HEROICIS / EJVS VIRTUTIBVS / TRIVMPHALI POMPA 7 AD BEATAM SEDEM / EJECTO / BARCINONENSES / CIVI SVO / MONVMENTVM POSVERE».

Figura 74: ASPMP Imp. 1/SJO 21, Alessandro MOCHETTI / Bernardino NOCCHI, *Apoteosi de l'ascens de Sant Josep Oriol al cel* (1806).

Dins d'aquesta iconografia de la glorificació del Beat entrant al cel tenim un altre gravat (Tipus 6B),¹⁴⁵ (FIG. 74) també italià, que l'hauríem de vincular a la promoció que se'n va fer a Roma per la beatificació del 1806. És una gravat d'Alessandro Mochetti (1760-1812) a partir d'un disseny previ Bernardino Nocchi (1741-1812). A diferència del disseny de Madrazo en la que hi ha les virtuts acompanyant-lo, en aquest cas el Beat amb actitud reverencial davant la llum divina i es troba sostingut per un àngel i envoltat de querubins que el reben enmig dels núvols. Una inscripció llatina¹⁴⁶ confirma l'autoria del gravat i el data el 1806 enmig de la celebració litúrgica de la seva beatificació. Afortunadament, com ja és dit, d'aquest gravat també ens ha arribat la corresponent matriu calcogràfica. (FIG. 32)

2.6 Els gravats de la Vida del Beato Josep Oriol de Joan Francesc Masdeu

Dintre del corpus de gravats calcogràfics oriolans el cas més excepcional és la sèrie de vint-i-un que s'estamparen per a la traducció castellana de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu (primer fou editada en italià a Roma) sota el títol de *Vida del Beato Josep Oriol* (1807), imprès per la Companyia de Jordi, Roca i Gaspar.¹⁴⁷ Aquest és un cas paral·lel a la publicació, per part de la mateixa impremta barcelonina, de l'altre gran esdeveniment d'inicis del s. XIX a Barcelona: l'en-

145. ASPMP Imp. 1/SJO 21, (44,4 x 21 cm.).

146. «BEATUS JOSEPHUS ORIOL BARCINONENSIS/ PRESBITER BENEFICIARIUS AD SANCTAE MARIAE DE PINU / A PIO VII PONTIFICE OPT. MAX. / Anno 1806 inter Beatos relatus // Berno Nocchi inv. et pinx. / Alex Mocchetti sculp».

147. Per a tenir una informació global sobre la importància d'aquests editors a principis de s. XIX vegeu la tesis doctoral de Meritxell VERNEDA RIBERA, «L'art gràfic a Barcelona. El llibre il·lustrat 1800-1843», Bonaventura Bassegoda i Hugas. Tesis doctoral en línia. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 2012 <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/96724/01.analisi_a1800-1843.pdf;sequence=3> [31 d'agost de 2023].

trada de Carles IV a Barcelona el 1802 i la publicació de les festes que se li celebraren.¹⁴⁸ Conjuntament amb el gran gravat panoràmic¹⁴⁹ (compost per cinc gravats enganxats consecutivament a mode de *leporello*, o de rotlle continuo), aquest llibre intenta ser una continuïtat de la mítica *Màscara Reial* de 1764 però amb la participació d'un gravador anònim i la resta dels sis gravats executats per Bonaventura Planella.

Aquests dos projectes, entorn aquesta visita reial, realitzats per Bonaventura Planella, són una molt bona mostra de les possibilitats que la societat d'impressors Jordi, Roca y Gaspar podia oferir en dignitat per a un projecte festiu com el de la beatificació del Dr. Josep Oriol. La dinàmica d'aquests projectes commemoratius de festivitats reials i eclesiàstiques, amb voluntat àulica, va ser escapçada per la Guerra del Francès (1808-1814). Només amb l'entrada de Ferran VII (1827),¹⁵⁰ i ja passat cert temps, la impremta de la vídua i fill d'Agustí Roca va fer el darrer esforç amb una relació de les festes, però ja amb la tècnica de la litografia, i com a darrer cant d'un Antic Règim que desapareixia per a entrar en una altre dinàmica de consolidació del liberalisme i la secularització.¹⁵¹

Per a l'hagiografia del Beat Josep Oriol però, no es contractà només a un autor com Bonaventura Planella, sinó que s'intentà fer una obra més coral, contractant els millors artistes i gravadors acadèmics del moment per a il·lustrar el llibre com un projecte comú. Aquesta hagiografia il·lustrada fou pensada amb dues fórmules de comercialització: amb les làmines intercalades (FIG. 75) o el llibre on només hi ha el retrat inicial del Beat al frontispici i les altres vint làmines més historiades que es venien conjuntament però soltes per si algú se les volia emmarcar o per gaudir-les en conjunt. La importància del llibre va ser tal que el 1885, com ja hem comentat, se'n va publicar un facsímil amb els gravats intercalats realitzats en fotogravat. (FIG. 37) Aquest tipus d'edicions facsimilars no eren no gaire usuals a l'època.

La diversitat d'autors segurament es deu a la urgència per a enllestir aquest projecte, de cara a tenir-lo a punt per a les festes de beatificació, i això explicaria que no es confiés la seva elaboració a només un dibuixant i un gravador, sinó que es confiés aquesta tasca a sis artistes i cinc gravadors. Sobta també observar que dels artistes que hi participaren la meitat eren de fora de Barcelona (Vicente López a València, Antonio Rodríguez a Madrid i Antoni Solà, pensionat per la Junta de Comerç, a Roma), el que devia dificultar les tasques de

Estampas.	Páginas.
Retrato.	Al frontis.
1.	2.
2.	7.
3.	12.
4.	22.
5.	36.
6.	98.
7.	115.
8.	128.
9.	136.
10.	148.
11.	150.
12.	154.
13.	167.
14.	177.
15.	179.
16.	181.
17.	191.
18.	203.
19.	206.
20.	208.

Figura 75: Índex d'intercalació de les làmines per al llibre de la *Vida del Beato Joseph Oriol* de Joan Francesc Masdeu, Barcelona (1806).

148. *Relacion de las diversiones, festejos públicos y otros acaecimientos que han ocurrido en la Ciudad de Barcelona (...) con motivo d la llegada de SS.MM. y AA. á dicha Ciudad; y del viage á la Villa de Figueras*, Barcelona: Compañía de Jordi, Roca y Gaspar, 1802. Veure el petit apunt Albert DOMÈNECH (GALDERICH), «L'altre 11 de setembre borbònic (1802), l'entrada de Carles IV a Barcelona», [en línia], *Piscolabis Librorum* (07-09-2009) <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/09/laltre-11-de-setembre-borbonic-lentrada.html>> [31 d'agost de 2023].

149. Bonaventura PLANELLA, *Entrada de S.S.M.M.C.S. Carlos IV y Maria Luisa a Barcelona*, Barcelona: Compañía de Jordi, Roca y Gaspar, 1802.

150. *Relacion de la entrada de los reyes nuestros señores en la Ciudad de Barcelona la mañana del 4 de Diciembre de 1827*, Barcelona: Viuda e Hijo de D. Agustín Roca, 1828.

151. Jordi ROCA VERNET, «Fiestas cívicas en la revolución liberal: entusiasmo y popularidad del Régimen» [en línia], *Història Social*, n° 86 (2016), p. 71-90 <<http://www.jstor.org/stable/24893986>> [31 d'agost de 2023].

coordinació del projecte, com veurem, segurament per part de la Reial Junta de Comerç, més coneguda com La Llotja. Marià Illa, Joseph-Bernard Flaugier i Bonaventura Planella eren en aquell moment a Barcelona i ja havien participat en altres obres oriolanes, bé fos en pintura o en dibuix preparatori per als gravats, tal com hem vist. (FIG. 5-11)

Nº	Temàtica	Dibuixant	Gravador
0	Retrat	Joseph-Bernard Flaugier	Josep Coromina
1	Naixement	Antonio Rodríguez	Blai Ametller
2	D'escolanet pregant a Sta. Maria del Mar	Marià Illa	Luigi Fabri
3	Posant les mans al foc	Marià Illa	Luigi Fabri
4	Negant-se a menjar	Bonaventura Planella	Giovanni Bta. Stagnon
5	Curant una cama amb hemorràgia	Bonaventura Planella	Luigi Fabri
6	Tallant el rave	Marià Illa	Miquel Gamborino
7	Malalt a Marsella i aparició de la Verge	Antoni Solà	Luigi Fabri
8	Levitant al vaixell de retorn enmig de la tempesta	Vicente López	Giovanni Bta. Stagnon
9	Descobrint l'or robat	Bonaventura Planella	Luigi Fabri
10	Curant malalts a la capella del Santíssim del Pi	Antonio Rodríguez	Josep Coromina
11	Amb el <i>Bergant</i>	Vicente López	Josep Coromina
12	Curant una dona tollida	Antonio Rodríguez	Giovanni Bta. Stagnon
13	Conversant amb el mercedari	Bonaventura Planella	Giovanni Bta. Stagnon
14	Moribund escoltant l' <i>Stabat Mater</i>	Bonaventura Planella	Luigi Fabri
15	Mort	Antonio Rodríguez	Miquel Gamborino
16	Apoteosi celestial	Antonio Rodríguez	Miquel Gamborino
17	Dona posant el fill sobre el cadàver per sanar-lo	Joseph-Bernard Flaugier	Blai Ametller
18	Guarint la monja Ignàsia Masdeu	Antoni Solà	Luigi Fabri
19	Guarint Caterina Menalt	Antoni Solà	Luigi Fabri
20	Guarint Maria Teresa Sala	Antoni Solà	Luigi Fabri

Taula amb els dibuixants i els gravadors de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu.

Aquesta dispersió també la trobem en els gravadors amb la diferència que, dels cinc, només dos són barcelonins, més Giovanni Battista Stagnon, italià que treballava a Barcelona, tal com fa constar a peu de gravat. Els altres dos són de fora però se'n porten la majoria de gravats: Miquel Gamborino, de València, tres, i Luigi Fabri, des de Roma, com fa constar, nou, és a dir, se'n porten el gruix de la feina. Meritxell Verneda Ribera ens fa notar la qualitat dels gravadors com a traductors dels dibuixos originals quan diu que: «volem destacar la qualitat dels gravadors, tots ells professionals del burí amb un gran domini de la tècnica de la talla dolça, i que saben

traspasar al coure els matisos dels dibuixos»,¹⁵² com podem observar amb la comparança dels dibuixos conservats i els gravats resultants.

També observem que no hi ha una relació directa entre el dibuix original i el gravador-traductor encarregat de portar-lo al coure, sinó que els dibuixos van ser distribuïts entre els gravadors una vegada els devien tenir tots fets i reunits per tal de traduir-los a gravat, perquè no hi ha cap coordinada de relació entre dibuixants i gravadors. Un cas a part és el d'Antoni Solà que fou traduït al gravat per Luigi Fabri, ambdós a Roma en aquell moment i amb molta més facilitat de coordinar-se entre ells.

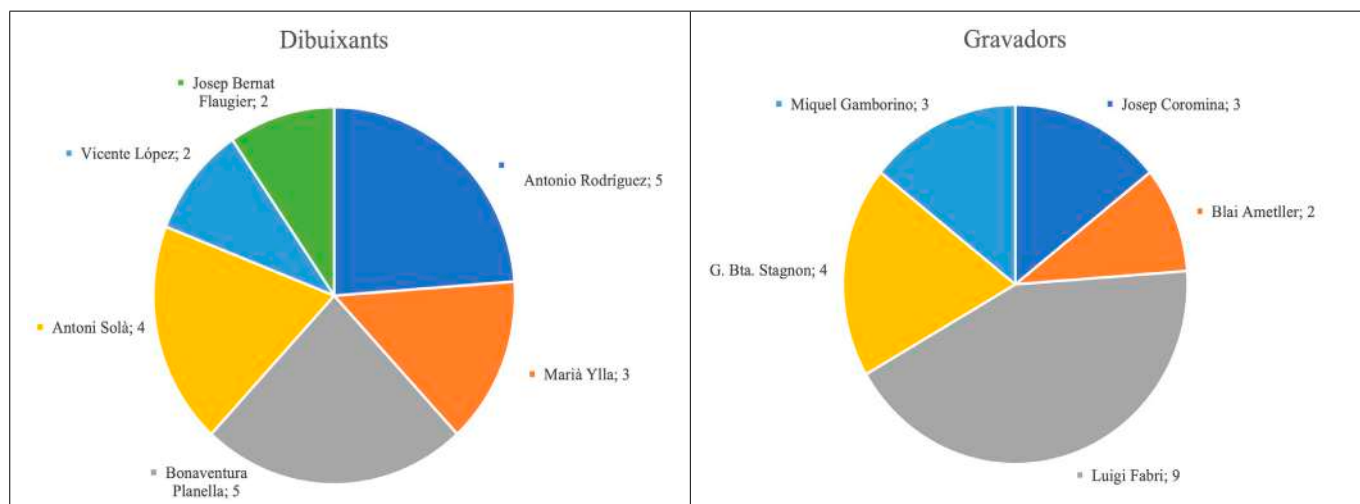

Figura 76A i 76B: Gràfics amb les proporcions de participació entre dibuixants i gravadors de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu (1807).

Malgrat la varietat de dibuixants i gravadors hi ha una certa uniformitat a l'hora de concebre aquest projecte col·lectiu. Quan hem parlat dels dibuixos originals que van servir de model per al gravat ja hem dit que el dibuixos comparteixen una dimensions de 15x10 cm. Aquesta uniformitat la trobem també amb les imatges representades, amb la mateixa mesura en les il·lustracions dels gravats, sense tenir en compte les llegendes inferiors explicatives de l'escena. Això implica que els gravadors van utilitzar un sistema de calc per a ser el més fidels possibles i solucionar el possible efecte mirall si s'hagués copiat talment, i que les instruccions que es donaren als artistes eren clares pel que fa a les mides. Tot i així, no es nota cap marca del gravador sobre els dibuixos conservats que hem vist, a la manera de línies resseguides per a fer calcs barroers com passa en altres ocasions.

Per altra banda, podem observar que els peus dels gravats són tots iguals, amb l'escut del mecenes al mig, per la qual cosa ens confirma que les planxes originals foren manipulades per algun gravador cal·lígraf per tal d'unificar l'estètica dels gravats. Aquest gravador cal·lígraf és qui també posà el nom, tant del dibuixant com del gravador, fent-hi constar moltes vegades des de quina ciutat ho va fer, i sempre castellanitzant els noms encara que fossin catalans, francesos o italians.

Aquesta uniformitat en els dibuixos però, no es dona en les dimensions dels coures dels gravats, que tenen mides diverses malgrat que les amplades es troben entre els 10 i 13 cm. La més petita és la que utilitzà Josep Coromina per al retrat del Beat, amb una alçada de 17 cm, mentre que les de Luigi Fabri, el mateix Josep Coromina i Giovanni Battista Stagnon ronden entre els 18 i 19 cm. Miquel Gamborino, en canvi, augmentà tant l'alçada a 21 cm, com l'amplada a 15,5

152. VERNEDA RIBERA, «L'art gràfic a Barcelona», p. 43.

cm. El cas més sobredimensionat és el de Blai Ametller, que utilitza coures de 24,5x17 cm, i que és un cas excepcional en el conjunt dels gravadors d'aquesta sèrie.

Aquest complex projecte no hagués estat possible sense la participació del mecenes Blas Aranza y Doyle, Intendent de l'Exèrcit a Catalunya, del Consell de Guerra de Carles IV i President de la Reial Junta de Comerç. El mecenatge per part del President de la Reial Junta de Comerç ens explica la participació activa de tota la sèrie d'artistes i gravadors acadèmics que hi col·laboraren, i que devia tenir en l'Escola de Nobles Arts de Llotja el seu epicentre en les sol·licituds de llurs participacions. Aquesta circumstància va fer que tots els gravats que va promoure Blas Aranza y Doyle, tant de la sèrie com el Tipus 3A —que ja hem analitzat anteriorment—, portin el seu escut al mig de la llegenda inferior.

Com hem comentat anteriorment, d'aquesta sèrie de gravats afortunadament n'hem conservat dues matrius de coure originals a la Biblioteca Nacional de Catalunya, corresponents al gravat número 9, (FIG. 34) de l'escena del miracle de l'or robat, dissenyat per Bonaventura Planella i gravat per Luigi Fabri, i el gravat número 13, (FIG. 35) quan llegeix els pensaments d'un frare mercedari, dissenyat també per Bonaventura Planella i gravat per G.B. Stagnon.

Figura 76C: APSMP Imp. 1/SJO 33, Antonio RODRÍGUEZ / Blai AMETLLER, *Naixement de Josep Oriol* (1807).

De la sèrie de gravats de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu el primer gravat, que es va comercialitzar, també independentment, a la manera d'estampa, és el que hem vist com a Tipus 3B, gravat per Josep Coromina a partir d'un original de Joseph-Bernard Flaugier. (FIG. 57) A diferència de la resta de gravats del llibre —numerats de l'u al vint— aquest no va numerat, i el trobem sempre intercalat com a frontispici, dins del llibre, en totes les edicions. En certa manera el podem anomenar com un hipotètic número 0, ja que hem vist que tant per dimensions com per la manca de numeració i de concepció, és un gravat força independent de la sèrie que ara comentarem. D'aquest gravat, a finals del s. XIX, se'n van fer estampes¹⁵³ aprofitant les matrius dels fotogravats que es van fer per a l'edició facsímil de 1885.

Amb el número 1,¹⁵⁴ (FIG. 76C) el Tipus 7, ens trobem el gravat que fa referència al naixement del Beat amb una escena que representa un domicili benestant idealitzat, tant pel llit amb dosser com per la vestimenta dels visitants. Hem de tenir en compte que el seu pare era velluter, la mare mestressa de casa, i que vivien al carrer d'en Cuc —actual Mare de Déu del Pilar— al barri de Sant Pere de les Puel·les, envoltats de bordells, cosa que contrasta amb aquesta ambientació tant nobiliària. Al peu del gravat, a més de reflectir la temàtica del que es representa hi ha la dedicatòria —a diferència dels altres, en que ja no hi consta—, al molt il·lustríssim Sr. Don Blas de Aranza.¹⁵⁵ Aquest gravat fou dissenyat per Antonio Ro-

153. APSMP Imp. 1/SJO 9, publicat per la Llibreria Religiosa del carrer Alt de Sant Pere, 1, el 1893.

154. APSMP Imp. 1/SJO 33.

155. «1. Nace en Barcelona el Beato Josef Oriol / á los 23. de Novre. de 1650. / Al M. Iltre. Señor Dn. Blas de Aranza, Intendente de Exercicio / y Principado de Cataluña, del Consejo de Guerra de S.M. etc., etc. Presidente / de la Real Junta de Comercio. Protector de las bellas artes, etc. / Jph. Coromina D. D. D. // Ac. Rodríguez lo invº. / Bs. Ametller lo grº.».

dríguez i gravat per Blai Ametller, amb la planxa de coure més gran de totes les que se'n feren, com ja s'ha dit. Com ja hem vist, d'aquest gravat en conservem l'aiguada original que ens permet veure l'habilitat del gravador en la traducció del dibuix al gravat. (FIG. 5)

L'escena del Beat com a escolà de Santa Maria del Mar, barri on es traslladà després de la mort del seu pare, és la que representa el gravat número 2,¹⁵⁶ (FIG. 77) el Tipus 8A. Fou dissenyat per Marià Illa i gravat per Luigi Fabri, i se'l representa en una escena d'èxtasi il·luminada a la capella del Santíssim,¹⁵⁷ sota l'atenta mirada de dos capellans. Cal dir que aquests dos passatges de la vida del futur Beat foren importants en tant que Sant Pere de les Puel·les reivindicarà la seva vinculació eclesiàstica amb Josep Oriol, per haver-hi estat batejat, i Santa Maria del Mar per a haver-hi exercit d'escolanet. És per això que en els goigs i estampes del Beat que publicaren ambdues esglésies s'hi representen aquestes escenes respectivament, reivindicant la seva relació espiritual, més enllà del Pi que protagonitzava la beatificació.

La tercera escena, amb el número 3,¹⁵⁸ (FIG. 78) el Tipus 9, representa el miracle de prova de foc, una mica complex i domèstic, que el peu de gravat no acaba d'explicar.¹⁵⁹ Es tracta d'una demostració d'innocència davant la sospita d'adulteri per part del marit de la seva mare de llet, Antoni Bruguera. Joan Francesc Masdeu ho explica així:

Como en esto llegase Antonio Bruguera, y le encontrase tan á solas con Catalina contra su estilo regular; entró el infeliz en malas sospechas, aunque no las declaró, ni dió indicio de ellas. Conociólas el jóven sin embargo, y puso desde luego las manos en el fuego, para que viese (como le dixo) que no era verdad ni por sueño, lo que le pasaba por el pensamiento. Viendo el marido de un golpe dos prodigios tan notables, el de su interior descubierto, y el de las manos de Josef no quemadas...¹⁶⁰

Aquesta escena fou dissenyada per Marià Illa i gravada per Luigi Fabri dintre d'un ambient de celler de casolot.

Bonaventura Planella dibuixà i G.B. Stagnong gravà el número 4,¹⁶¹ (FIG. 79) el Tipus 10, que representa un dels miracles que el definirà al llarg de la seva vida i que li

Figura 77: APSMP Imp. 1/SJO 34, Marià ILLA / Luigi FABRI, Josep Oriol, escolanet, preguntant a la capella del Santíssim de Santa Maria del Mar (1807).

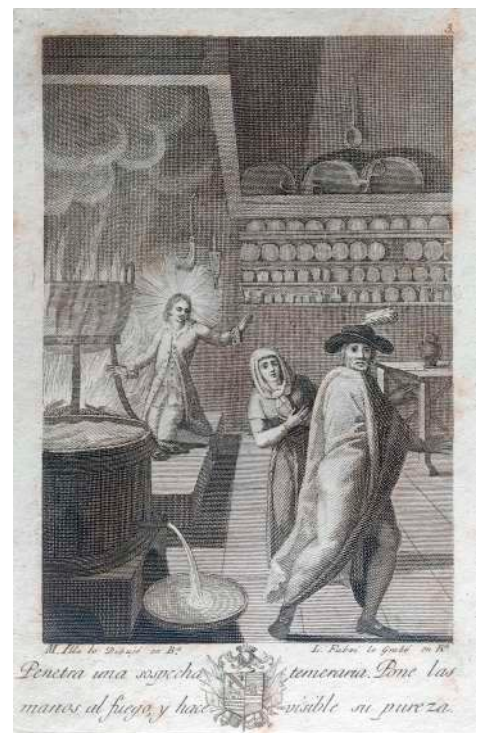

Figura 78: APSMP Imp. 1/SJO 35, Marià ILLA / Luigi FABRI, Josep Oriol posa la mà al foc per salvar la reputació de la seva mare de llet (1807).

156. APSMP Imp. 1/SJO 34.

157. «2. Siendo monacillo de la iglesia de S. Maria, em-/pleaba los ratos libres en oracion en la capilla del Smo. // Mariano Illa lo D. / L. Fabri Gra.».

158. APSMP Imp. 1/SJO 35.

159. «3. Penetra una sospecha temeraria. Pone las / manos al fuego, y hace visible su pureza // M. Illa lo dibujó en Bª. / L. Fabri lo Grabó en Rª.».

160. MASDEU, VIDA DEL BEATO JOSEF ORIOL, P. 13.

161. APSMP Imp. 1/SJO 36.

Figura 79: APSMP Imp. 1/SJO 36, Bonaventura PLANELLA / G. B. STAGNON, *Una força superior atura al Beat de menjar* (1807).

Figura 80: APSMP Imp. 1/SJO 37, Bonaventura PLANELLA / Luigi FABRI, *Curació d'una cama gangrenada d'un ferrer* (1807).

donarà el sobrenom de *Doctor Pa i Aigua*. El peu del gravat¹⁶² ja explica aquesta força sobrenatural que va fer que, a partir d'aquell moment, renunciés als plaers vitals i tingués una vida plena d'abstinència. Bonaventura Planella hi dibuixa el Beat intentant «*tomar de un plato [...] y habiendole tanteado por tres veces consecutivas, una, dos y tres veces sintió un poder invisible, que le retiraba el brazo á viva fuerza. Reconcentróse entónces en sí mismo: conoció claramente lo que queria de él el supremo*».¹⁶³ Com en altres casos d'aquest gravat, afortunadament, també n'hem conservat el dibuix original que ens permet veure l'habilitat del gravador a l'hora de traduir l'aiguada. (FIG. 6)

La número 5,¹⁶⁴ (FIG. 80) el Tipus 11, fou dibuixat per Bonaventura Planella i gravat per Luigi Fabri, i representa la miraculosa curació de la gangrena que patia un ferrer del carrer Hospital a la seva cama dreta, com resa la llegenda al peu del gravat.¹⁶⁵ D'aquesta iconografia ens consta que Joseph-Bernard Flaugier en va fer un quadre que es va instal·lar al carrer Regomir per a les festes de beatificació de 1807.¹⁶⁶ Per altra banda, aquesta mateixa iconografia és la que A. Serra introduí en la còpia que feu del gravat de Johann Esaias Nilsson, Tipus 2G. (FIG. 52)

Un dels seus miracles de més anomenada és el que va dibuixar Marià Illa i va gravar Miquel Gamborino amb el número 6,¹⁶⁷ (FIG. 81) el Tipus 12. En iniciar la seva anada a Roma a peu, tot just havent sortit de la ciutat amb el seu acompanyant Miquel Vallescà, s'aturaren a la Fonda Font Freda, i quan anaren a pagar es trobaren que cap dels dos portava diners. És llavors quan el futur Beat «*cortó inmediatamente un rábano á tajadas, y estas al punto por virtud de Dios se convirtieron en otros tantos reales, quantos hubo menester el buen jóven para pagar al Mesonero*».¹⁶⁸ L'escena és representada amb dos àngels que, amb el bastó de peregrí, assenyalen aquesta intervenció divina davant de l'hostaler. Aquest miracle és el primer que li donà fama de miracler i és un dels principals que es tingueren en compte en el seu procés de beatificació ja que encara vivien testimonis de l'època que ho havien sentit dir com

162. «4. Una fuerza superior le obliga á levantarse de la mesa del / Marques de Argensola, y á comer no mas que pan y agua. // B. Planella lo dibujó / J.B. Stagnon Sculpt. Barna».

163. MASDEU, *Vida del Beato Josep Oriol*, p. 22.

164. APSMP Imp. 1/SJO 37.

165. «5. Cura en la calle del Hospital la pierna / cangrenada de un herre- -ro con la señal de la Cruz. // B. Planella lo dibujó / L. Fabri lo Grabó, Rª».

166. GARGANTÉ LLANES, «"La Gran Festa" o l'epígon de les festes barroques», p. 85.

167. APSMP Imp. 1/SJO 38.

168. MASDEU, *Vida del Beato Josep Oriol*, p. 97-98.

Figura 81: APSMP Imp. 1/ SJO 38, Marià ILLA / Miquel GAMBORINO, *El Beat transforma talls de rave en rals* (1807).

Figura 82: APSMP Imp. 1/SJO 39, Antoni SOLÀ / Luigi FABRI, *Malalt a Marsella se li apareix la Verge perquè retorni a Barcelona* (1807).

Figura 83: APSMP Imp. 1/SJO 40, Vicente LÓPEZ / G. B. STAGNON, *El Beat en èxtasi calmant la tempesta tornant de Marsella* (1807).

una cosa certa. Per això el peu del gravat¹⁶⁹ no entra en gaires detalls, perquè havia de ser una història coneguda per tothom.

La marxa del Beat cap a Roma queda interrompuda a Marsella, on cau malalt i se li apareix la Verge, tal com recull el gravat número 7,¹⁷⁰ (FIG. 82) el Tipus 13. Fou dibuixat per Antoni Solà i gravat per Luigi Fabri,¹⁷¹ tot representant una cambra on el Beat resta ajagut al llit, mirant l'aparició miraculosa de la Mare de Déu que li indica que retorni a Barcelona, mentre que per la finestra es veu un vaixell, al·ludint al que agafarà pel seu retorn.

Aquests dos gravats anteriors tenen una continuïtat narrativa amb el següent, el número 8,¹⁷² (FIG. 83) el Tipus 14, en el que veiem el Beat en èxtasi, levitant i calmant la tempesta en el vaixell que el retronava de Marsella a Barcelona. El disseny del gravat el va fer Vicente López i el gravat G.B. Stagnon¹⁷³ i, com hem vist, afortunadament s'ha conservat l'aiguada original. (FIG. 16) Podem veure, tant en el dibuix original com en el gravat que el tradueix, que la cara del Beat ha estat idealitzada amb un rostre estereotipat de bellesa masculina, sense cap característica que el personalitzi. Ja veurem que aquest element és important per al gravat 11 de la sèrie ja que en aquella ocasió sí que hi haurà un retoc per tal d'adaptar-lo a la *vera effigies*. És una de les escenes més dinàmiques, amb esborços interessants que denoten un domini plàstic de Vicente López bastant superior als de la resta d'artistes, a vegades massa encarcarats i poc escenogràfics. Només té el petit problema que l'aigua del mar de la part inferior converteix la nau on anaven en una barca, perquè li falta força per a aparentar una tempesta. El dibuix original

169. «6. Para satisfacer al mesonero corta un rabano á pedaci- / -tos redondos, y los convierte en dinero. // M. Ylla lo dibujó / Ml. Gamborino lo Grabó Md.».

170. APSMP Imp. 1/SJO 39.

171. «7. Hallandose enfermo en Marsella, se le aparece / la Virgen, y le manda, que se vuelva a Barcelona. // Antonio Solá lo Dibujó en Ra. / Luis Fabri lo Grabó».

172. APSMP Imp. 1/SJO 40.

173. «8. Al volver de Marsella en un barco, da la bendicion / al mar, calma una tempes- -tad, y se arrebatada en extasis // Vicente Lopez lo Dibujó en Valéncia. / Juan Batista Stagnon lo Grabó en Bª.».

Figura 84: APSMP Imp. 1/SJO 41, Bonaventura PLANELLA / Luigi FABRI, *Miraculosament d'una calaixera apareixen els diners* (1807).

porta una inscripció inferior a l'esquerra — que no sabem si és original del mateix artista — que hi posa «*Vte. Lopez ft.*», però a l'hora de la veritat G.B. Stagnon, o el gravador cal·lígraf, va posar-hi «*Vicente Lopez lo dibujó en Valencia*». Una petita variació que no afecta a la traducció que es va fer del dibuix original al gravat.

Bonaventura Planella fou l'encarregat de dissenyar el gravat número 9,¹⁷⁴ (FIG. 84) executat per Luigi Fabri.¹⁷⁵ Afortunadament d'aquest gravat hem conservat la matriu original, on podem observar el fi treball de Luigi Fabri i el seu domini amb el burí. (FIG. 34). L'escena, que correspondria al Tipus 15, amb personatges massa rígids, representa el miracle de fer aparèixer el diner que se li reclamava dins d'una calaixera:

Sin replicar Oriol una palabra, volvióse al dueño de casa, diciendole, que tirase un caxon de una mesa, y le pagase; y por mas que Llobét se riése, porque sabía que no había allí dinero, hubo de ceder sin embargo á sus nuevas instancias, y encontró todo pasmado el doblon que era menester.¹⁷⁶

El gravat número 10¹⁷⁷ (FIG. 85) correspon al Tipus 5E, amb una iconografia que ja hem vist, en el que es representa la curació de diversos tolits a la Capella del Santíssim del Pi. Fou gravada per Josep Coromina a partir del dibuix d'Antonio Rodríguez.¹⁷⁸ Malgrat que és una de les iconografies més populars i de la que es van fer més gravats hem de pensar que Antonio Rodríguez en va fer una versió personal, a diferència de les altres que copien el model de Pau Rigalt, L'espai de la Capella del Santíssim, o de la Puríssima Sang, que s'hi representa, no està reproduït amb exactitud, ja que coneixem la seva decoració original gràcies a les fotografies anteriors a la crema de 1936. Malgrat tot, hi ha una certa voluntat d'aproximació, situant un parell de columnes salomòniques darrera del Beat i representant alguna de les pintures del cicle de la Passió, així com una consciència de vincular-ho amb la parròquia del Pi col·locant-hi l'escut heràldic a la porta de la sagristia. Això denotaria que se li donà alguna informació de com era la capella, ja que des de Madrid estant era difícil que pogués reflectir-la fidelment, com sí es feu amb els altres gravats del Tipus iconogràfic 5.

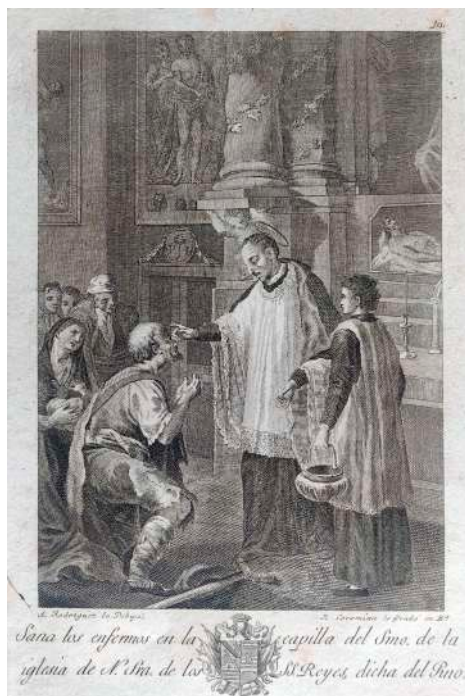

Figura 85: APSMP Imp. 1/SJO 42, Antonio RODRÍGUEZ / Josep COROMINA, *Cura els malalts a la Capella del Santíssim del Pi* (1807).

174. APSMP Imp. 1/SJO 41.

175. «9. *Manda abrir una arquilla y aparece el dinero / milagrosamente, para satisfacer el patron del barco // Buenaventura Planella lo dibujó en B^a. / Luis Fabri lo Grabó en R^a.*».

176. MASDEU, *Vida del Beato Josef Oriol*, p. 129.

177. APSMP Imp. 1/SJO 42.

178. «10. *Sana los enfermos en la capilla del Smo. De la / iglesia de N. Sra. De los SS. Reyes, dicha del Pino // A. Rodríguez lo Dibujó. / J. Coromina lo Grabó en B^a.*».

El següent gravat, el número 11,¹⁷⁹ (FIG. 86) representa la curació del *Bergant*, potser l'episodi de més anomenada de l'hagiografia oriolana. Fou dissenyat per Vicente López i gravat per Josep Coromina, datat el 1807.¹⁸⁰ Per tany, tal com ja hem vist en parlar del dibuix i de la iconografia, al Tipus 4B però amb una ambientació totalment diferent del Tipus 4A, ja que es passa d'una visió general de l'església del Pi a un detall estereotipat d'una porta gòtica flamígera, que tampoc té res a veure amb cap espai de la parròquia. Quan hem parlat del dibuix original que conserva l'APSMP ja hem comentat que hi havia una matisació facial (FIG. 18) per tal d'adaptar-lo a la *vera effigies*, que és una constant dintre dels gravats del Beat Josep Oriol. Tota l'escena és farcida d'una apoteosi angelical envoltada de gent del poble, que s'allunya molt de la quotidianitat del Tipus 4A, molt menys farcida malgrat la seva monumentalitat. (FIG. 62)

L'estètica d'aquest disseny i la del gravat 8 de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu, (FIG. 83) evidencien un domini de l'escenografia molt superior a la resta, com ja hem fet notar, amb vinculacions més properes al rococó que no pas a l'academicisme dominant en aquell moment, tal i com es pot apreciar també en la resta dels seus dibuixos.¹⁸¹ Cal destacar que desconeixem si la inscripció inferior que hi consta al dibuix original «Vte. Lopez lo invento y dibujo en Val.a Año 1804» és manuscrita seva, ja que l'equivocació de l'any ens indica que estat posada posteriorment. En tot cas, en el crèdit inferior dret, Josep Coromina o el gravador cal·lígraf hi posà «Vicente Lopez lo Dibujo en Val.a», molt més curt i més d'acord amb tots els altres gravats.

El gravat 12,¹⁸² dissenyat per Antonio Rodríguez i gravat G.B. Stagnon,¹⁸³ (FIG. 87) que correspondria al Tipus 16, ens representa un miracle a mig camí entre Barcelona i Mataró, amb la curació i benedicció d'una tollda. En aquest cas, com en altres, especifica que Antonio Rodríguez el dissenyà a Madrid, i que G.B. Stagnon el gravà a Barcelona. Malgrat l'acurada tècnica del gravat i del dibuix, la composició pateix un cert encarcament que contrasta amb els gravats que hem vist de Vicente López.

Figura 86: APSMP Imp. 1/SJO 43, Vicente LÓPEZ / Josep COROMINA, Curació del Bergant (1807).

Figura 87: APSMP Imp. 1/SJO 44, Antonio RODRÍGUEZ / G. B. STAGNON. Curació d'una dona entre Barcelona i Mataró (1807).

179. APSMP Imp. 1/SJO 43.

180. «11. Cura el tullido llamado Vergant, poniendo la mano sobre su cabeza, diciendo: super aegros &c. // Vicente Lopez lo Dibujó en Val.a. / Joseph Coromina lo Grabó en Bar.a. 1807».

181. Díez GARCÍA, VICENTE LÓPEZ (1772-1850), p. 31-65.

182. APSMP Imp. 1/SJO 44.

183. «12. En el camino de Barcelona á Mataró sana / á una muger tullida, dandole su bendicion. // A. Rodriguez lo Dibujó Md. / J. B. Stagnon lo Grabó en Bar.a.».

Figura 88: APSMP Imp. 1/SJO 45, Bonaventura PLANELLA / G. B. STAGNON. *El dubte d'un frare mercedari* (1807).

Figura 89: APSMP Imp. 1/SJO 46, Bonaventura PLANELLA / Luigi FABRI, *El trànsit cap a la mort del Beat escoltant l'Stabat Mater Dolorosa* (1807).

Figura 90: APSMP Imp. 1/SJO 47, Antonio RODRÍGUEZ / Miquel GAMBORINO, *La mort del Beat* (1807).

El gravat 13,¹⁸⁴ (FIG. 88) Tipus 17, correspon al miracle del Beat Josep Oriol d'endevinar els pensaments d'un frare mercedari,¹⁸⁵ i fou dissenyat per Bonaventura Planella i gravat per G.B. Stagnon, representant una visió estereotipada d'una ciutat amb els religiosos protagonistes de l'escena al mig. Afortunadament, com hem comentat, hem preservat la matriu calcogràfica original (FIG. 35) en la que es pot observar el delicat treball del gravador G.B. Stagnon a l'hora de traduir l'escena dissenyada per Bonaventura Planella.

Una altra de les escenes més conegudes de la vida del Dr. Josep Oriol és precisament el trànsit de la seva mort quan «*quatro infantillos del Paláu, á quienes acompañó con su arpa el Maestro de Capilla Don Tomas Miláns*»¹⁸⁶ van interpretar l'*Stabat mater dolorosa* de Felip Olivelles. El gravat número 14,¹⁸⁷ (FIG. 89) Tipus 18, recull precisament aquesta escena de les seves darreres hores de vida, dissenyada per Bonaventura Planella i traduïda al burí per Luigi Fabri,¹⁸⁸ que s'adaptà perfectament a la descripció de Masdeu, afegint-li certa transcendència mística que requeria l'escena, amb una llum en diagonal d'esquerra a dreta, coronada per un parell d'àngels que esperen el futur Beat.

El següent gravat, el número 15,¹⁸⁹ (FIG. 90) Tipus 19, fou gravat per Miquel Gamborino a partir d'un dibuix original d'Antonio Rodríguez,¹⁹⁰ i representa el moment exacte de la mort del Beat, en el moment en que, a l'expirar, des de dalt, envoltada de querubins, entre núvols, baixa una llum i, com diu el gravat, «*luego se oye una voz, que canta el Stabat*».

184. APSMP Imp. 1/SJO 45.

185. «13. *Penetra con luz superior la duda de un religioso / Mercedario, y le dice lo que debe elegir // B. Planella lo dibujó / J.B. Stagnon lo Grabó en B^a.*».

186. MASDEU, *VIDA DEL BEATO JOSEP ORIOL*, p. 178. Es refereix a la Capella de Música del Palau de la Comtessa (s. XVI-XVIII) que competí amb les capelles de música del Pi, de la Catedral o de Santa Maria del Mar. Precisament tant en Felip Olivelles com Tomàs Milans foren dels millors músics que tingué aquesta capella de música aristocràtica barcelonina.

187. APSMP Imp. 1/SJO 46.

188. «14. *En el trance de su muerte quiso, que le cantasen / en su aposento el Stabat Mater dolorosa. // B. Planella lo D. / Luigi Fabri Gra.*».

189. APSMP Imp. 1/SJO 47.

190. «15. *Muere el B. el dia 23 de marzo de 1702, y / luego se oye una voz, que canta el Stabat. // Antonio Rodriguez lo Dibjo. / Ml. Gamborino lo Grabó Md.*».

Aquesta sèrie del moment del trànsit final del Beat acaba amb un tercer gravat, el número 16,¹⁹¹ (FIG. 91) que és el de la glorificació, o apoteosi, del Beat Josep Oriol i correspon al Tipus 6C. Ja hem vist que aquesta iconografia havia estat representada de manera magistral per dissenys de José Madrazo —Tipus 6A, envoltat de les Virtuts—, i Bernardino Nocchi —Tipus 6B, amb el Beat una mica més compungit—. Aquest gravat per al llibre de Joan Francesc Masdeu, dissenyat per Antonio Rodríguez i burilat per Miquel Gamborino,¹⁹² igual que amb l'obra de José Madrazo, la glorificació té la ciutat de Barcelona als peus.

Com ja hem vist anteriorment, conservem el dibuix original d'Antonio Rodríguez per a aquest gravat, (FIG. 8) i podem observar que l'artista deixà l'espai interior buit per a que algú hi afegís la ciutat de Barcelona, a la manera que estava fet amb el de José Madrazo. En el cas del disseny de José Madrazo, la vista de Barcelona és des del mar estant i en canvi la vista d'Antonio Rodríguez és des del Pla de Barcelona amb Montjuïc a la dreta i destacant-se els campanars de la Seu i el del Pi. Desconeixem qui va realitzar aquest afegit, però no fou Miquel Gamborino que, com consta en el peu de gravat, era a Madrid i desconeixia la ciutat de Barcelona. Si ens fixem amb la trama del gravat podem observar que, a sota els núvols de la glorificació, hi ha un canvi de línies que correspon a un altre gravador, coneixedor del perfil de Barcelona, que és qui realment ho executà.

Els darrers quatre gravats corresponen als miracles posteriors a la mort del Beat Josep Oriol. El primer, el número 17,¹⁹³ (FIG. 92) i Tipus 20, que seria una transició amb els tres anteriors, perquè presenta el cos *post mortem*, però en el moment de produir-se el primer miracle per contacte amb el sant cos. El dibuix original fou de Joseph-Bernard Flaugier i el gravat de Blai Ametller,¹⁹⁴ seguint precisament la mateixa horitzontalitat del *post mortem* que va popularitzar (FIG. 2) i dels que se'n van fer diverses còpies a l'oli. Sobre el cos del difunt Beat Josep Oriol se li abraona una mare amb el seu fill paralític, que queda sanat només amb el contacte físic, enmig d'una munió de gent que no sembla immutar-se pel fet, el que li treu dramatisme a l'escena. A diferència dels tres miracles següents, aquest sembla que no serví per al procés de beatificació perquè en els altres, a la llegenda del peu del gravat, hi consten

Figura 91: APSMP Imp. 1/ SJO 48, Antonio RODRÍGUEZ / Miquel GAMBORINO, *Glorificació del Beat* (1807).

Figura 92: APSMP Imp. 1/SJO 49, Josep Bernat FLAUGIER / Blai AMETLLER, *Curació per contacte d'un nen sobre el cadàver del Beat* (1807).

191. APSMP Imp. 1/SJO 48.

192. «16. *Sube triunfante á la Gloria y dixo: Tened Fe, que / yo haré lo mismo, que he hecho en vida. // Antonio Rodriguez lo dibujó. / Migel Gamborino lo Grabó en Md.*»

193. APSMP Imp. 1/SJO 49.

194. «17. *Corre una muger á la Iglesia con su Hijo / tullido le pone sobre el cadáver, y queda sano. // Jf. Flauger lo invº / Bs. Ametller lo grº.*».

Figura 93: APSMP Imp. 1/
SJO 50, Antoni SOLÀ / Luigi
FABRI, *Primer miracle curant la
monja Ignàsia Masdeu* (1807).

Figura 94: APSMP Imp. 1/
SJO 51, Antoni SOLÀ / Luigi
FABRI, *Segon miracle curant
a Caterina Menalt* (1807).

Figura 95: APSMP Imp. 1/
SJO 52, Antoni SOLÀ / Luigi
FABRI, *Tercer miracle a Maria
Teresa Sala i Solanes* (1807).

com a «milagro probado», i amb la numeració corresponent mentre que en aquest no se'n fa esment. En aquest cas, també afortunadament, hem conservat l'aiguada original el que ens permet veure el rigor en la traducció a la matriu calcogràfica del seu gravador. (FIG. 10)

El número 18,¹⁹⁵ (FIG. 93) Tipus 21, correspon al primer miracle aprovat, que tingué lloc l'any 1772, atorgat a la monja Ignàsia Masdeu, priora del Reial Monestir de les Jerònimes que patia un càncer de pàncrees i fou sanada gràcies a la Fe i a veure una cullerada d'aigua per on s'hi havia passat uns fils del bonet del Beat. Fou dissenyat per Antoni Solà i gravat pe Luigi Fabri,¹⁹⁶ amb una escena no gaire reeixida plàsticament.

El segon miracle aprovat, ocasionat l'any 1760, es representa en el número 19,¹⁹⁷ (FIG. 94) Tipus 22, dibuixat també per Antoni Solà i gravat per Luigi Fabri.¹⁹⁸ Iconogràficament hi veiem el Beat Josep Oriol assegut, com en una càtedra teològica enmig de núvols, i a sota Caterina Menalt que patia una parèsia del cantó esquerra. La realització d'una novena petitòria demanant la intersecció del Beat Josep Oriol comportà la seva curació davant de les seves germanes que s'encarregaven de la seva cura. Estilísticament aquest gravat està més ben resolt segons les fórmules neoclàssiques de les que Antoni Solà excel·lia.

El darrer gravat, tant dels miracles després de la mort com de la sèrie de gravats del llibre de Joan Francesc Masdeu, és el número 20,¹⁹⁹ (FIG. 95) Tipus 23, i com els dos anteriors també es deu a les mans d'Antoni Solà al dibuix i Luigi Fabri.²⁰⁰ El gravat se situa a la sagristia de l'església del Pi, reconvertida per Solà en un espai neoclàssic, en la que hi apareix la vídua Maria

195. APSMP Imp. 1/SJO 50.

196. «18. Primer milagro aprobado. Curacion de la / monja Dñ^a. Ygnasia Masdeu y Montero // Antonio Solá lo Dibujó / Luis Fabri lo Grabó en R^a.».

197. APSMP Imp. 1/SJO 51.

198. «19. Segundo milagro aprobado. Curacion / de Catalina Menalt doncella. // A. Solá lo Dibujó. / L. Fabri lo Grabó en R^a.».

199. APSMP Imp. 1/SJO 52.

200. «20. Tercer milagro aprobado. Curacion de / Maria Teresa Sala y Solanes // A. Solá lo Dibujó en R^a / L. Fabri lo Grabó».

Teresa Sala i Solanes, que el 1760 s'havia quedat hemiplègica d'un accident. A l'anar al Pi i entrar a la sagristia, per recomanació del rector Pere Torrens, va pregar davant d'un retrat del Dr. Josep Oriol que la guarí. El retrat que s'hi representa és una mixtura entre els tipus 2 i 3, una recreació a partir de les làmines que devia tenir des de Roma per a fer els dissenys dels gravats que li corresponien.

2.8. Iconografia errònia

Aliens a les preocupacions iconogràfiques en la cerca d'una representació de la *vera effigies* oriolana, a França es va editar un *flos sanctorum*²⁰¹ (FIG. 96) il·lustrat en el que s'explica la vida de *Le bienheureux Joseph Oriol, prêtre*.²⁰² Com que, en el moment de fer aquesta petita hagiografia, l'editorial no disposava de models iconogràfics propis del Beat Josep Oriol, o potser per qüestions econòmiques, van reaprofitar una matriu calcogràfica al burí per tal de representar el moment de la seva mort. L'episodi de la mort del Beat és un dels moments més importants, per la manera en que es va produir, i ja hem vist amb els dibuixos del MNAC, (FIG. 25) mal classificats iconogràficament, que aquest episodi ha portat fàcilment a confusions.

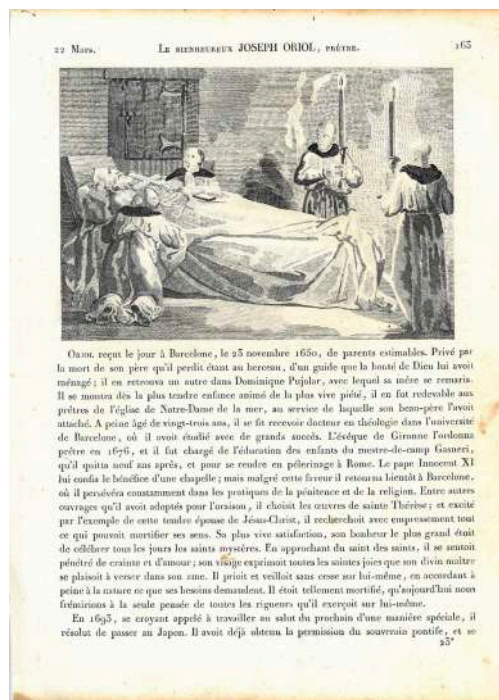

Figura 96: APSMP Imp. 1/SJO 57, *Le bienheureux Joseph Oriol, prêtre*, París: J.J. Blaise libraire-éditeur, 1825.

En aquest cas, en no disposar de cap gravat del Beat Josep Oriol, es va agafar un dels que ja tenien amb la representació d'una *santa mort*, per tal de representar aquest moment de trànsit, però naturalment sense cap músic acompanyant el seu darrer alè. Independentment d'aquest element iconogràfic, com hem insinuat i és lògic, el rostre del sant del gravat no té res a veure, ni per edat ni per estètica, amb el Dr. Josep Oriol, sent potser, la iconografia més sorprenent del Beat. En ser una iconografia errònia no se li ha atorgat cap tipus concret perquè no correspondria

201. *Vies des saints, ou obrege de l'histoire des peres, des martyrs et autres saints, pour tous les jours de l'anne: avec une pratique et une priere a la fin de chaque vie, et des instructions sur les dimanches et fetes mobiles...*, Vol. 1, París: J.J. Blaise llibreter i editor, 1825, p. 163.

202. APSMP Imp. 1/SJO 57, (9,9 x 15 cm.).

2.9. Iconografia inèdita

Malgrat aquest recull d'iconografia sobre gravat calcogràfic, que és el que marca la divulgació iconogràfica del Beat, observem que a les festes de beatificació, estudiades per Maria Garganté,²⁰³ hi hagué altres elements iconogràfics que es van representar però que no han arribat als nostres dies. Així doncs, dins de la iconografia oriolana, caldria sumar-hi la pintura sobre materials diversos, sobretot cartró, que van representar-se durant les festes de beatificació i després no tingueren fortuna iconogràfica. El primer cas el trobem amb la capella de la casa Barnola — al carrer del Pi —, on es representà «el Beato Oriol en son pobre aposento, sentat en vella cadira de brazos, vestit ab roba vella, com tot lo demás. Un prestatge ab pochos llibres, un cap de mort (...)»²⁰⁴ en un cartró.

A les Rambles, concretament davant de Santa Madrona «s'hi representava el convent i el Beat canviant pa blanc per altre pa negre de tres pobres, com era una pràctica habitual en la caritat del Beat».²⁰⁵ A la Plaça Nova:

Al costat de la taula de subscripció a la rifa de la Reial Casa de la Caritat, hi havia una escultura del Beat, en l'acció de socórrer una família pobre i acabant de tapar a un indigent amb una manta (...). Al costat hi havia una altra escenografia ideada per Benito Conxello, que tenia una llançadora i unes tisores que presumptament hauria pogut utilitzar el pare del Beat en el seu ofici de velluter a la mateixa casa i teler on Conxello havia treballat. Així doncs, l'escena es componia d'una figura que representava el pare treballant a un teler d'on penjaven les esmentades tisores, i al costat la figura que representava la mare tenint cura d'un nen que jugava amb la llançadora i que hauria estat el Beat d'infant.²⁰⁶

A la Plaça de l'Àngel, al voltant de l'obelisc de marbre que hi havia, on també es venia la Rifa de la Casa de la Caritat, es van situar quatre medallons al basament, dels quals en dos s'hi representava, per un costat «la distribució als pobres dels rèdits mensuals del seu benefici a l'església del Pi i (...) s'hi representava el miracle del cribador». És interessant veure com aquestes iconografies més caritatives es posaven al costat de la Rifa de la Casa de la Caritat. A l'església de Betlem, sobre la porta, ens consta que s'hi representà «el Beat bevent aigua de la font de Sant Teobald, emplaçada al lloc on després s'hi construí el Seminari Tridentí»,²⁰⁷ actualment la Casa de la Caritat.

3. Els gravats xilogràfics

Com ja hem comentat, una de les coses que crida més l'atenció durant la primera etapa, que va des de la proclamació com a venerable fins a la seva beatificació (1764-1806), és que l'única tècnica utilitzada per a la propaganda devocional fos només la calcogràfica. Això implica que la xilografia, destinada a publicacions més econòmiques, només s'introduí en el moment que Josep Oriol fou proclamat Beat, davant la necessitat de subministrar fulls de devoció popular. Així doncs, en posterioritat a tota aquesta producció de gravats calcogràfics s'inicià la producció xilogràfica destinada a la impressió, sobretot, de goigs, romanços hagiogràfics, estampes..., i de llibres de devoció, novenaris, mesos del Beat, etc.

L'altre element característic és que la xilografia no és generadora d'iconografia sinó que la copia i aporta poques novetats o variacions. Si ja hem vist que el concepte d'originalitat

203. GARGANTÉ LLANES, «"La Gran Festa" o l'epígon de les festes barroques», p. 39-104.

204. Emmanuel DE ROS I DE CÀRCER, *Festas celebradas a Barcelona en los anys 1806 y 1807 per la beatificació del V. Dr. Joseph Oriol, pvre. y beneficiat de N. S. dels Reys, dita del Pi de Barcelona*, Barcelona: Impremta d'Eugeni Subirana, 1908, p. 116.

205. GARGANTÉ LLANES, «"La Gran Festa" o l'epígon de les festes barroques», p. 80.

206. *Ibid.*, p. 81.

207. *Ibid.*, p. 86.

iconogràfica en el gravats calcogràfics hi és absent, en el món de la xilografia aquest aspecte encara és absolut. Per això, en el moment de fer-ne l'inventari, hem respectat les tipologies iconogràfiques dels gravats calcogràfics i hem continuat la seriació en els gravats xilogràfics que els correspon.

A això li hem de sumar l'anonimat dels artesans xilògrafs, que mai signen les seves obres, el que impossibilita conèixer cap autoria dels gravats que es van produir. Albert Martí ja comentava que «el gravat popular funciona al marge d'encotillaments estilístics i resta aliè a tot desig d'originalitat, i allarga la seva cronologia més enllà de qualsevol estil, a través de la còpia i el reaprofitament de matrius gràfiques, alguns cops amb segles de diferència».²⁰⁸

Sobta però, que la gran quantitat de matrius xilogràfiques que s'obriren i que hem pogut inventariar —gairebé una trentena—, s'hagin de datar gairebé totes de l'inici de la beatificació i no de tot el llarg del segle, amb totes les excepcions que calgui i que veurem. Aquesta gran producció seria deguda a la necessitat d'oferir als devots material divers, i també per la implicació de diverses impremtes que no podien compartir les matrius xilogràfiques per pura competència. El fet que molts d'aquests impresos no continguin les dades de la impremta i la datació dificulta una catalogació més afinada, així com la possibilitat de poder seguir el rastre de les diverses matrius pel món de les impremtes.

Malgrat la gran quantitat de matrius calcogràfiques que es varen treballar, entre la proclamació de servent de Déu fins a la seva beatificació (1764-1807), veiem que en posterioritat d'aquesta darrera data només es van fer quatre gravats al coure. Això s'explica perquè a partir del 1807 la xilografia substituirà la calcografia, produint-se un relleu natural que vindria justificat per la popularitat del Beat i la necessitat d'estampar gran quantitat d'estampes a preus reduïts i amb matrius més resistents als llargs tiratges que les matrius de coure.

L'altre conseqüència que va tenir és que després de la beatificació els impresos que es produïren eren pensats per a un públic majoritàriament popular i de baix cost, per la qual cosa, quan arribà la nova tècnica de la litografia dels anys 20-30 del s. XIX, les impremtes ja disposaven de prou material xilogràfic per a fer-ne difusió de la imatge. Aquest fet marginà la litografia, com ja hem comentat, fins a l'extrem que només hem trobat gravats amb la tècnica reina del s. XIX amb la imatge del Beat al final del segle, quan gairebé començava a ser substituïda pel fotogravat, el que és una anomalia dintre d'una producció vuitcentista.

El rei de l'imprès, amb xilografia devocional oriolana, a Catalunya foren els goigs. Mossèn Jordi Fort i Gaudí²⁰⁹ els estudià amb molta profunditat i en el seu recull podem observar la gran quantitat de goigs que es publicaren el s. XIX i, sobretot, la varietat de blocs de fusta que s'obriren per a gravar-los amb la imatge del Beat Josep Oriol. Les impremtes barcelonines que hem pogut documentar, que van imprimir goigs van ser la dels Hereus de Joan Jolis, Sierra i Martí, Francesc Ifern i Oriol, les de Teresa Boix, vídua de Bernat Pla —tant ella mateixa com quan va ser administrada per Vicenç Verdaguer o pels seus Hereus en els diversos domicilis—,²¹⁰ Josep Toner, Valentí Torras i el matrimoni Garriga i Aguasvivas. No descartem que hagi més tallers que durant aquest període (1807-1909) haguessin imprès més goigs, però les desconeixem ja que molts s'imprimiren sense peu d'impremta, el que impossibilita tant la seva datació com filiació de l'obra que l'estampà.

208. Albert MARTÍ PALAU, «La comunicació per la imatge impresa», *Art de Catalunya. Art i etnologia*, vol. 13 (1999), p. 183.

209. Mossèn Jordi FORT I GAUDÍ. *Goigs a llaor de Sant Josep Oriol*. Barcelona, Residència Sacerdotal de Sant Josep Oriol, 1999. Pàgs. 35-40. APSMP.

210. Miquel REIG (BARCELONAUTA), «Antiga Llibreria de la Vídua Pla. Cotoners (segle XVII-1853) / Princesa 8 (1853-1913)» [en línia], *Barcelofília* (23-02-2019) <<http://barcelofilia.blogspot.com/2019/02/antiga-llibreria-de-la-vidua-pla.html>> [31 d'agost de 2023].

Figura 97: AAHCB GOI 1859, *Gozos en honor del Beato Doctor Josep Oriol (...). Para cantarse en la Iglesia de los Padres Trinitarios Calzados, Barcelona (1807).*

Figura 98: AHCB GOI 4365, *Goigs del Beato Joseph Oriol, que es venera en la parroquial iglesia de Corbera, (s.d.).*

Figura 99: AHCB GOI Àlbum 1874, *Gozos al Beato José Oriol, Tortosa: Impremta Catòlica de Gabriel Liset, 1884.*

Tampoc podem seguir les xilografies en funció de les impremtes, perquè les matrius podien ser propietat de les mateixes parròquies que les podien deixar per a les impressions encarregades i, a més, es van utilitzar al llarg del temps, fins a finals del s. XIX. Malauradament de moment no hem localitzat cap matriu xilogràfica del Beat Josep Oriol, ni tan sols a Santa Maria del Pi, que fou un dels grans mecenes de la beatificació. Malgrat això, no descartem que pugui aparèixer alguna matriu xilogràfica.

Si les impremtes, per la raó que sigui, no disposaven d'una matriu xilogràfica, se les van enginyar per a estampar igualment el que calia. Així doncs, quan els Pares Trinitaris de Barcelona²¹¹ (FIG. 97) imprimiren els seus goigs prescindiren de la imatge; A Corbera²¹² (FIG. 98) van substituir la imatge per posar el nom del Beat en un emmarcat tipogràfic; A Tortosa,²¹³ (FIG. 99) el 1864, hom hi posà l'emblema dels jesuïtes — encara que no hi tingués cap relació —, i un altre²¹⁴ (FIG. 100) substituï la imatge del Beat per la de Sant Lluís Gonzaga, per les seves semblances iconogràfiques tal com ja hem comentat anteriorment.

Per una altra banda, caldria tenir en compte el context històric que es va viure a nivell econòmic, polític i bèl·lic del país immediatament posterior a les festes de beatificació que se celebraren a Barcelona el 1807. La Guerra del Francès (1808-1814), amb els canvis de govern, la situació bèl·lica i el desastre econòmic que tot això representà, aturà el programa propagandístic i d'expansió de la devoció oriolana més enllà de Barcelona i Catalunya al presentar-lo com un nou model de religiositat.

L'estamperia popular amb xilografia quedà reduïda a un àmbit molt local barceloní i pocs casos afecten a altres poblacions catalanes, sempre de manera puntual, com Canet, Corbera,

211. AHCB, GOI 1859, *Gozos en honor del Beato Doctor Josep Oriol (...). Para cantarse en la Iglesia de los Padres Trinitarios Calzados, Barcelona, 1807.*
 212. AHCB GOI 4365; APSMP C645, *Goigs del Beato Joseph Oriol, que es venera en la parroquial iglesia de Corbera.*
 213. AHCB GOI 1874, *Gozos al Beato José Oriol*, Tortosa: Impremta Catòlica de Gabriel Liset, 1884.
 214. AHCB GOI 1863, *Gozos al Beato Josep Oriol (...)*, Barcelona, ca. 1807.

l'Arboç, Tarragona o Tortosa per posar uns exemples. Analitzant la producció goigista ens trobem que se'n van fer tretze lletres diferents, de les quals la majoria són castellanques ja que només cinc foren en català. Aquesta castellanització de la devoció al Beat Josep Oriol la veiem en totes les publicacions commemoratives — hagiografies, relacions festives, devocionaris... — i també amb els oratoris que se li van dedicar, com per exemple *El Regreso* (1807) de Carles Baguer, estudiat per Lluís Beltran.²¹⁵ Això implica una diglòssia en la que el castellà s'imposà sobre el català, en ser la llengua predeterminada del món imprès malgrat que, per exemple, la llengua predominant en el món dels goigs i de carrer va ser sempre (s. XVI-XIX) el català.

3.1. El Tipus 1: El Venerable de mig cos amb un llibre entre les mans

Com hem vist amb els gravats calcogràfics, el Tipus 1, que segueix el model establert per Ignasi Valls, és un gravat que es produí en l'etapa prèvia a la beatificació, en el moment en el que fou proclamat Servent de Déu, el 1764, precisament l'any en que morí el gravador. A nivell xilogràfic no hi ha cap exemple que segueixi aquest model, el que ens certifica encara més que, durant l'etapa pre-beatificació, no es comptà amb models xilogràfics, ja que no hi hagué (que coneguem) promoció devocional popular, per temes de protocols eclesiàstics, donat que el culte havia de ser molt restringit a l'àmbit local i amb moderació.

3.2. Tipus 2: El Beat de mig cos palplantat davant una taula amb el crucifix, calavera i cilici...

El Tipus 2, realitzat a partir d'un model fixat per Francesc Tramulles, i que el mateix 1764 copiaren Ignasi Valls i Francesc Boix, tingué una certa divulgació en el món xilogràfic. Com hem vist, la hibridació amb la iconografia de Sant Lluís Gonzaga, sant que tingué força divulgació devocional i del que es produïren força goigs, degué ajudar a adoptar aquest model i no seguir la primera tipologia. Hem de tenir en compte que aquesta segona tipologia és la que s'imposà més a nivell iconogràfic després de la proclamació de Servent de Déu i, en conseqüència, era més fàcil que restés com a model per a les xilografies.

215. Lluís BERTRAN, «Notes sobre *El Regreso a Barcelona su patria del Doctor Josef Oriol* de Carles Baguer» [en línia], APSMP, 2018 <<http://www.apsmp.cat/obres/entorn-de-loratori-el-regreso-de-carles-baguer-1807-i-a-les-festes-de-beatificacio-del-dr-josep-oriol/>> [31 d'agost de 2023].

Figura 100: AHCB GOI 1863, *Gozos al Beato Josep Oriol* (...), Barcelona (ca. 1807).

Figura 101: Il·lustració xilogràfica per al llibre de la *Relació de les Festes de la Beatificació*, Barcelona: Companyia de Jordi, Roca i Gaspar, 1807.

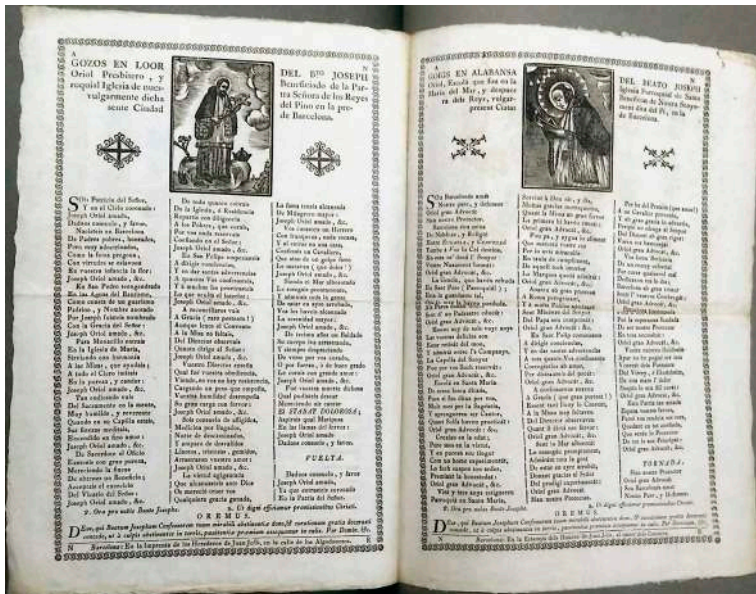

Figura 102: AHCB GOI Àlbum 19, *Goigs impresos pels Hereus de Joan Jolis per a la parròquia del Santa Maria del Pi i la de Santa Maria del Mar, Barcelona* (ca. 1807).

Figura 103: APSMP SJO-I 7, *Estampa impresa pels Hereus de la Vidua Plà, Barcelona* (1807-1827).

Una de les primeres xilografies, Tipus 2J, d'aquesta tipologia és la que va utilitzar la impremta de la Companyia de Jordi, Roca i Gaspar²¹⁶ —la mateixa que va imprimir l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu— per a la impressió de la narració de les festes de beatificació. La característica d'aquesta primera xilografia és que a més del retrat del Beat a la part baixa i te incorporada l'escena del seu baptisme (FIG. 101). Aquesta incorporació iconogràfica és deguda a que aquest gravat devia ser encarregat per la parròquia de Sant Pere de les Puel·les, ja que va ser allà on fou batejat. És curiós perquè aquesta escena, afegida a la part inferior, és l'única vegada que es representa, ja que a l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu es passa del naixement a que fa d'escolanet sense passar pel bateig. Aquesta iconografia és important si tenim en compte la picabaralla interparroquial per a demostrar qui tenia major vinculació amb el nou Beat, si Sant Pere de les Puel·les pel baptisme, si Santa Maria del Mar perquè hi va fer d'escolanet, Santa Maria del Pi pel desenvolupament de la seva tasca eclesiàstica com a beneficiat, o Sant Just i Pastor, per haver-li administrat el viàtic. Les impremtes, però, podien atendre paral·lelament els encàrrecs de les parròquies, com ho demostra el plec conservat a l'AHCB en el que una pàgina correspon a un goig impresos pels Hereus de Joan Jolis, encarregats pel Pi, i la segona per Santa Maria del Mar.²¹⁷ (FIG. 102)

D'aquesta segona tipologia, emmarcada enmig d'un oval, se'n feren quatre més. El primer correspon a una estampa impresa²¹⁸ als tallers de la Vda. Tecla Pla, Tipus 2K, (FIG. 103) i també coneixem uns goigs impresos per Valentí Torras, el 1845, que encara es feia servir el 1875 pels Hereus de la Vda. Pla, establerts al carrer Princesa. L'altre gravat,²¹⁹ Tipus 2L, (FIG. 104) ens ha arribat com a frontispici d'un novenari de 1836.²²⁰ Ambdues xilografies segueixen el model

216. *Relacion de las solemnes fiestas con que en la ciudad de Barcelona se celebró la beatificación de su paisano El Doctor Joseph Oriol...*, Barcelona: Companyia de Jordi, Roca i Gaspar, 1807.

217. AHCB GOI Àlbum 19, *Gozos en loor del Bto. Joseph Oriol (...)* i *Goigs en alabansa del Beato Joseph Oriol, escolà que fou en la iglesia Parroquial de Santa Maria del Mar (...)*, Barcelona: Hereus de Joan Jolis.

218. *EL BEATO JOSÉ ORIOL, BARCELONÉS, / Beneficiado de Ntra. Sra. del Pino, cuyas sagradas reliquias se veneran en la / misma Iglesia*, Barcelona: Vda. Pla.

219. APSMP Imp. 1/SJO 7, (9,5 x 6,7 cm.).

220. *Novenario al taumaturgo de Barcelona el beato José Oriol, presbítero y beneficiado de la iglesia parroquial de Nuestra Señora*

previ, sense cap variació, perquè copia el model ja preestablert. En canvi, d'aquesta tipologia se'n conserva una estampa xilogràfica a la Calcografia Nacional de Madrid,²²¹ Tipus 2M, (FIG. 105a) de més grans dimensions amb un espai inferior amb un buit per a incloure la llegenda explicativa²²² amb caràcters tipogràfics. Podríem creure que aquest buit al gravat ocuparia, en realitat, un text xilografiat realitzat a l'època de Servent de Déu que amb la beatificació fos vogit per a poder-hi encabir un altre text tipogràfic, però el nimbe aureolat del Beat és d'època de la xilografia i aquest símbol no és propi de la iconografia de servent de Déu. Això ens porta a creure que aquesta xilografia correspon a l'època de la beatificació i que al forat a la sota inferior era perquè cadascú hi posés el text que volgués en funció dels encàrrecs.

Figura 104: Il·lustració xilogràfica per al llibre *Novenario al taumaturgo de Barcelona el Beato José Oriol (...)*, Barcelona: Valentí Torras, 1836.

Figura 105A: RABASF, Calcografia Nacional, Fons Antonio Correa 11.554, Caixa 48, *Estampa de Josep Oriol*, Barcelona (ca. 1807).

L'altre gravat d'aquesta tipologia que ens ha arribat és una petita xilografia —6 x 4,5 cm. —, destinada no a goigs sinó a una auca devocional amb figures de sants titulada *Aleluya de Santos*, amb el número 77.²²³ Aquesta auca es compon de vint-i-cinc rodolins representant els diversos sants i amb una llegenda a la part inferior de la mateixa xilografia que els identifica. A l'angle superior dret hi ha una molt esquemàtica imatge del beat que li correspon el Tipus 2N. (FIG. 105b) Les seves dimensions i la poca habilitat del xilògraf provoquen que el rostre del beat no encaixi en l'estereotip fixat i que l'identifiquem, precisament, per les vestimentes, la postura i l'escenografia d'aquesta tipologia 2.

del Pino de la misma ciudad. Barcelona: Valentí Torras, 1836, (14,5 x 10 cm., les dimensions del llibre). Localitzat a la Llibreria Antiquària Destres (Canet de Mar).

221. RABASF, Calcografia Nacional, Fons Antonio Correa 11.554, Caixa 48, *Estampa de Josep Oriol*, Barcelona, ca. 1807, (18 x 13,4 cm.).

222. «Retrato del B. JOSEF ORIOL, Barcelonés, Presbitero, Beneficiado de la Iglesia Parroquial de S. Maria de los Reyes, vulgarmente llamada del Pino. Fue declarado Beato por la S. de Pio VII en 5 Sept. De 1806, cuyas Reliquias se veneran en Esta Iglesia».

223. DGCPAC GRA. 3441, «B. JOSEPH ORIOL», *Aleluya de Santos n° 77*, Barcelona: Sucesor d'Antoni Bosch, ca. 1870, (6 x 4,5 cm.).

3.3. Tipus 3: El Beat en actitud mística reclinat agafant el crucifix

A nivell xilogràfic el Tipus 3 és el que va tenir més repercussió i divulgació en el món de la xilografia, no només amb nou gravats diferents sinó que també amb quatre més de la variant que representa el Beat amb la mateixa actitud mística però dempeus. Aquesta gran quantitat de variacions es deu precisament a que fou la iconografia que es va divulgar a través dels nombrosos goigs i estampes que s'imprimiren en les diverses impremtes. La classificació cronològica de totes aquestes xilografies ens és molt difícil perquè, precisament, molts foren impresos sense el peu d'impremta i la majoria de les vegades sense la data. Això ens impossibilita una acurada classificació cronològica, d'impremtes... al que s'hi suma el fet que moltes de les matrius xilogràfiques deuen tenir en propietat les mateixes parròquies i podien fer imprimir els documents a qualsevol impremta al llarg del s. XIX.

Figura 105B: DGCPAP Fons Joan Amades GRA-0922, *Rodolí del B. Joseph Oriol*, Barcelona: Impremta del Successor d'Antoni Bosch (ca. 1870).

Figura 106: BNC Dipòsit de Reserva (I Go M 266), *Gozos al Beato Josef Oriol (...)*, Barcelona: Companyia de Jordi, Roca i Gaspar (1807).

Figura 107: APSMP-C645, *Coblas en alabansa del Bto. Dr. Joseph Oriol*, (s.d - s.l.).

Com succeeix amb el Tipus 2, el primer gravat, Tipus 3F,²²⁴ (FIG. 106) d'aquesta tipologia que analitzem és el que va utilitzar per als goigs la Companyia Jordi, Roca i Gaspar, la mateixa que va imprimir l'hagiografia calcogràfica del Beat de Joan Francesc Masdeu. Les altres xilografies de la mateixa tipologia les trobem en diversos goigs com un sense peu d'impremta²²⁵ — Tipus 3G —, (FIG. 107) un altre imprès per Sierra i Martí²²⁶ — Tipus 3H —, (FIG. 108), un altre dels Hereus de Joan Jolis²²⁷ — Tipus 3I —, (FIG. 109) un altre de Francesc Ifern i Oriol²²⁸ — Tipus

224. BNC, Dipòsit de Reserva (I Go M 266), *Gozos al beato Josef Oriol (...)*, Barcelona: Companyia de Jordi, Roca i Gaspar, ca.1807.

225. APSMP-C645, *Coblas en alabansa del Bto. Dr. Joseph Oriol*, (s.d - s.l.).

226. APSMP-C645, *Gozos en alabansa del Beato Doctor Joseph Oriol para cantarse en la Iglesia Parroquial de San Jayme (...)*, Barcelona: Impremta Sierra i Martí, ca. 1807.

227. AHCB GOI Àlbum 19, *Goigs en alabansa del Beato Joseph Oriol, escolà que fou en la iglesia Parroquial de Santa Maria del Mar (...)*, Barcelona: Hereus de Joan Jolis.

228. *Gozos en elogio del Beato Doctor Josef Oriol, dignísimo monacillo que fue de la parroquial iglesia de Santa Maria del mar de la presente ciudad*, Barcelona: Impremta de Francesc Ifern i Oriol, ca. 1807.

3J—, (FIG. 110) i una estampa —Tipus 3K— que va sortir al portal web de compravenda *To-docolecti3n* i al que, malauradament, després se li va perdre la pista (FIG. 111). Totes aquests xilografies són c3pies gaireb3 exactes, amb poques variacions respecte als n3vols, els rajos que l'il·luminen, les l3nies del tramat, etc., totes dins d'uns trets m3s o menys barruers t3cnicament i plàstica, caracter3stics de la xilografia popular.

Figura 108: APSMP-C645, *Gozos en alabanza del Beato Doctor Joseph Oriol para cantarse en la Iglesia Parroquial de San Jayme (...)*, Barcelona: Impremta Sierra i Mart3 (ca. 1807).

Figura 109: AHCB GOI Àlbum 19, *Goigs en alabansa del Beato Joseph Oriol, escolà que fou en la iglesia Parroquial de Santa Maria del Mar (...)*, Barcelona: Hereus de Joan Jolis (s.d.).

Figura 110: *Gozos en elogio del Beato Doctor Josef Oriol, dign3simo monacillo que fue de la parroquial iglesia de Santa Maria del mar de la presente ciudad*, Barcelona: Impremta de Francesc Ifern i Oriol (ca. 1807).

Dins de la mateixa iconografia es coneix una altra xilografia, que en aquest cas compta amb un emmarcament diferent, en forma floral, amb unes cantoneres florals que converteixen el gravat en un rectangle vertical exteriorment. Aquesta xilografia²²⁹ —Tipus 3L—, (FIG. 112) a difer3ncia de les altres, no compta amb la il·luminaci3 celestial de l'angle superior esquerra i l'3ureola està molt m3s marcada. A m3s de fer-se servir per a goigs es va utilitzar per als frontiscipis de llibres devocional.²³⁰

Impres3 cap al darrer quart del s. XIX, es va tornar a repetir la mateixa iconografia amb una xilografia, ja feta a testa, amb un emmarcament ovalat dintre d'un requadre. És un disseny que el trobem en diverses estampes²³¹ —Tipus 3M—, (FIG. 113) i en els cartells que anunciaven les celebracions lit3rgiques del Pi de les seves celebracions els anys 70 del s. XIX. El dibuix no és tant popular i intenta ser molt m3s realista, seguint ja les noves maneres de treballar dels artistes xil3grafs.

229. AHCB GOI 1852, *Gozos en alabanza del Beato Josef Oriol para cantarse en la iglesia parroquial de San Miguel Arcangel (...)*, Barcelona: Consortes Garriga i Aguasvivas, ca. 1815.

230. Juan SORIBAS, *Devoto triduo que en obsequio del taumaturgo de Barcelona y honor del clero secular El B. Josef Oriol, celebra todos los años la parroquia de San Miquel Arcangel (...)*, Barcelona: Matrimoni Garriga i Aguasvivas, 1808.

231. APSMP Imp. 1/SJO 4 i APSMP Imp. 1/SJO 54.

Una altra imatge interessant és la que correspon al Tipus 3N²³² (FIG. 114) amb un estil propi ben diferenciat de la manera de xilografar tradicional, amb unes línies tant poc hàbils que aconseguen ser molt personals. Aquest estil de gravar tant identificable, amb les trames paral·leles de la xilografia entre altres detalls, ens ajuda a vincular aquest gravat a les xilografies publicades a l'*Enciclopedia de tipos vulgares y costumbres de Barcelona (...)*²³³ de Josep Maria de Freixas de 1844. Una d'aquestes xilografies fou signada per Pau Servat, mestre naiper,²³⁴ per la qual cosa és, de moment, l'única xilografia oriolana no anònima. Només coneixem una impressió d'aquesta xilografia oriolana vinculada a la parròquia de Sant Jaume, el que ens deixaria entreveure que potser la matriu fou propietat parroquial que es deixava a la impremta quan calia fer estampació.

Figura 111: Todocoleccion, *Beato Joseph Oriol*, Barcelona (s.d.).

Figura 112: AHCBC GOI 1852, *Gozos en alabanza del Beato Josep Oriol para cantarse en la iglesia parroquial de San Miguel Arcangel (...)*, Barcelona: Consortes y Garriga i Aguasvivas (ca. 1815).

Figura 113: APSMP Imp. 1/SJO 4, *El Beato José Oriol, barcelonès, Beneficiado de Ntra. Sra. del Pino, cuyas sagradas reliquias se veneran en la misma Iglesia*, (s.l. – s.d.).

Dintre del Tipus 3 ens trobem amb una altra xilografia que copia, amb alguns matisos, la imatge calcogràfica del frontispici gravat (FIG. 57) del llibre de Joan Francesc Masdeu. Aquesta imatge, com veurem més endavant, del Beato Josep Oriol presidia la gran làmina —gairebé un petit retaullet imprès— (FIG. 134) amb la còpia xilogràfica dels gravats calcogràfics de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu. Malgrat que la matriu de cadascuna d'aquestes xilografies fou independent de la resta d'escenes d'aquest retaullet xilogràfic, no hem trobat enlloc cap imprès amb aquesta imatge independent, ni com a goig ni com a estampa. Malgrat aquesta circumstància, a aquest gravat central amb el retrat del Beato li atorguem el Tipus 3U per si, en un futur, sortís en algun imprès. De moment només en coneixem la seva utilització, a partir de fotogravats utilitzats en goigs de la primera època de la canonització (1909).

232. Universitat de Barcelona, CRAI Fons Antic OColC 898281835, *El Beato José Oriol, que se venera en la Parroquial Iglesia de San Jaime de la Ciudad de Barcelona*, Barcelona: ca. 1845.

233. Josep Maria DE FREIXAS, *Enciclopedia de tipos vulgares y costumbres de Barcelona (...)*, Barcelona: Impremta catalana de Joaquim Bosch, 1844.

234. Josep Francesc RÀFOLS, *Diccionario Biográfico de Artistas de Cataluña desde la época romana hasta nuestros días*, vol. 3, Barcelona: Editorial Millà, 1954, p. 76.

Com ja hem vist en parlar d'aquesta iconografia, el Tipus calcogràfic 3E (FIG. 61) introdueix una interessant variant, de format més vertical perquè representa el Beat reclinat vers la creu però dempeus, situat dins d'una fornícula. El seu format és ideal per a l'estamperia popular i sobretot pels goigs, on els sants se'ls acostuma a representar majoritàriament dempeus. Aquesta variant és una còpia directe del model calcogràfic i inclou a la part inferior, també, la representació del futur Beat pregant davant l'altar i vestit d'escolanet. Això fa que sigui un model exclusiu per a la parròquia de Santa Maria del Mar, on va fer d'escolanet, com també passa amb el model xilogràfic Tipus 2J, exclusiu per a la parròquia de Sant Pere de les Puel·les —on fou batejat—, amb aquestes escena incorporada a la part inferior.

Així doncs, des de l'inici de la beatificació es va utilitzar aquesta xilografia²³⁵ —Tipus 3O—, (FIG. 115) que combinava el Beat dempeus i a la part inferior la seva fase d'escolanet, destinada sobretot a estampes, sense conèixer la seva utilització com a goigs, degut, sense cap mena de dubte, a la grandària del gravat. En ser xilografia devia ser la versió barata del seu model calcogràfic. Aquesta xilografia, doncs, segueix fil per randa, no només la iconografia del gravat calcogràfic, sinó que també tot l'emmarcament i decoracions secundàries i, fins i tot, la llegenda inferior d'«El B^o Dr Joseph Oriol».

Figura 114: UB, CRAI Fons Antic OColC 898281835, Pau SERVAT, *El Beato José Oriol, que se venera en la Parroquial Iglesia de San Jaime de la Ciudad de Barcelona*, Barcelona (ca. 1845).

Figura 115: APSMP Imp. 1/SJO 1, *El B° Dr. Joseph Oriol*, (s.l. – s.d.).

A partir d'aquest model s'obriren tres xilografies més, sense l'afegit inferior de l'escolanet, passant a ser un bon gravat iconogràfic propi dels goigs en ser representat de cos sencer. Així doncs, tenim el Tipus 3P²³⁶ (FIG. 116) que encara representa el Beat dins d'una fornícula. Dintre d'aquesta iconografia ens trobem amb dues xilografies més, la primera amb només una simula-

235. APSMP Imp. 1/SJO 1, (17 x 11,7 cm.).

236. APSMP Imp. 1/SJO 18, (9 x 6,5 cm.).

Figura 116: APSMP Imp. 1/SJO 18, anunci de les celebracions litúrgiques del Beat (1832).

Figura 117: APSMP Imp. 1/SJO 27, el Beat sostenint un crucifix, (s.l. – s.d.).

Figura 118A: DGCPAC Fons Joan Amades ROM 3441, *Coblas nobas dels prodigis y miracles que ha obrat lo Beato Joseph Oriol als que devotament lo reclaman*, (s.l. – s.d.).

ció de l'espai a través de les rajoles del terra,²³⁷ —Tipus 3Q—, (FIG. 117) i l'altre,²³⁸ —Tipus 3R— (FIG. 118a) ambientada enmig del camp, amb els núvols fent d'emmarcament, i amb una cartel·la que hi diu «el Bto Oriol».

3.4. Tipus 4: Curació del bergant

Cap a tombant de segle XIX l'Associació de Devots del Beat Josep Oriol de la parròquia de Sant Josep de Gràcia va encarregar diverses estampes, amb diverses tècniques i impremtes diferents, amb una pregària al·lusiva al Beat. La primera amb tècnica xilogràfica, Tipus 4C,²³⁹ (FIG. 118b) representa la curació d'un tolit ben vestit, en una espècie de claustre gòtic, que creiem que deu ser el *Bergant* malgrat que tradicionalment se l'ha representat vestit de manera paupèrrima, Fou estampada a la Impremta de Torras —a Sant Gervasi que l'imprimí vers 1885, ja que coneixem una estampació igual amb aquesta data—, de força bona qualitat, amb els carcanyols amb els llliris de l'escut de Gràcia i després els símbols oriolans —flagell, calavera i pa i aigua—. La pregària és en castellà, així com totes les indicacions i informacions de l'estampa, i foren impreses tipogràficament. L'altre xilografia correspon al Tipus 4D²⁴⁰ (FIG. 118c) i també representa la curació del *Bergant* però sense peu d'impremta i de qualitat més baixa. Ambdues estampes són decorades austerament amb simbologia penitencial situada als carcanyols del gravat i el marc.

237. APSMP Imp. 1/SJO 27, (9 x 6,5 cm.).

238. DGCPAC Fons Joan Amades ROM 3, *Coblas nobas dels prodigis y miracles que ha obrat lo Beato Joseph Oriol als que devotament lo reclaman*.

239. APSMP Imp. 1/SJO 63.

240. APSMP Imp. 1/SJO 64.

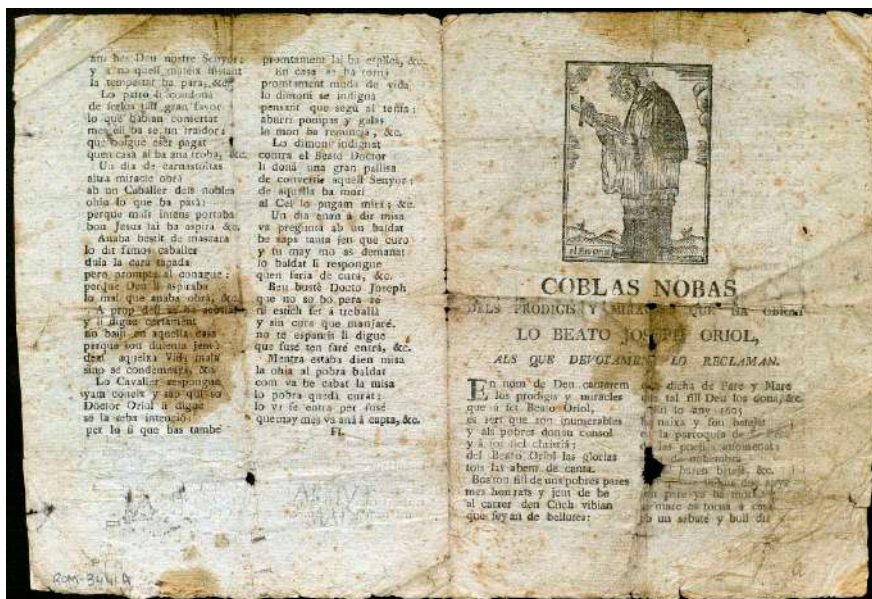

Figura 118B APSMP Imp. 1/ SJO 63, *El Beat Josep Oriol sana un tollit, segurament el Bergant*, Sant Gervasi de Cassoles: Associació de Devots del Beat Josep Oriol de Gràcia - Impremta de Torras (ca. 1890).

Figura 118C: APSMP Imp. 1/ SJO 64, *El Beat Josep Oriol amb el Bergant*, Barcelona: Associació de Devots del Beat Josep Oriol de Gràcia (ca. 1890).

Figura 119A: APSMP Imp. 1/SJO 2, *El Bto. Joseph Oriol / se imprimentat en la Faca. del Pape de Domingo Nubell / al carrer del Regomí* (ca. 1806).

3.5. Tipus 5: Curació de malalts i tolits a la Capella de la Sang o del Santíssim

Dintre del món de les xilografies destinades, com hem comentat, al consum d'impresos populars —goigs, cobles, estampes, cartellets litúrgics...—, la iconografia principal fou la de la imatge del Beat, tot sol. Per això, les xilografies que no van més enllà d'aquesta iconografia retratista del beat i que pretenien explicar la vida i miracles del Beat són molt més escasses que en el món calcogràfic, que ja ho era prou.

La present xilografia,²⁴¹ (FIG. 119a) Tipus 5F, utilitza una tècnica d'impressió molt pròpia a la Catalunya industrial de finals del s. XVIII i principis del s. XIX: l'estampació al bac, que es desenvolupà gràcies als teixits d'indianes o a les cobertes dels anomenats cartipassos, entre altres destins. Aquesta tècnica permetia la introducció del color en els gravats, el que suposà una novetat única en els gravats oriolans. En aquest cas fins i tot la inscripció «El Bto. Joseph Oriol / se imprimentat en la Faca. del Pape de Domingo Nubell / al carrer del Regomí» ens diu qui fou el que s'encarregà de la impressió. Aquest editor estava especialitzat amb estamperia popular i, en alguns casos els signava, com és el cas d'alguns soldats de rengle, fets també al bac. Les dimensions d'aquesta cromoxilografia al bac, feta amb diverses matrius que superposaven les tintades per a aplicar-hi els diversos colors, delata que el seu destí, més que una estampa, podia ser per a coberta de cartipàs, paper de guardes, paper pintat per les parets, cartellet decoratiu per a les cases i, no seria descartable, també servir com a teixit.

Iconogràficament segueix el tipus cinquè, copiant un dels diversos models calcogràfics que hem vist anteriorment, seguint fil per randa aquesta tipologia amb l'aureola circular, igual que la resta gravats d'aquest tipus. Malgrat això ens trobem que en el Fons Joan Amades es conserva

241. APSMP Imp. 1/SJO 2, (28,5 x 18 cm.).

Figura 119B: DGCPAC Fons Joan Amades GRA-0025, *El Bto. Joseph Oriol / se imprimat en la Faca. del Pape de Domingo Nubell / al carrer del Regomí* (ca. 1806).

Figura 121: *El Bto Siervo de Dios el Doctor Joseph Oriol*. Reproduït a Jordi FORT I GAUDÍ, *Goigs a llaor de Sant Josep Oriol*, Barcelona: Residència Sacerdotal de Sant Josep Oriol, 1999, il·lustració 36-C.

Figura 120: Comparança dels dos estats de l'estampació al bac d'El Bto. Joseph Oriol / se imprimat en la Faca. del Pape de Domingo Nubell / al carrer del Regomí, (s.d.).

un altre exemplar,²⁴² (FIG. 119b) en el que hi ha hagut un retoc que afecta a l'aureola, passant de circular a radial. A l'època de Servent de Déu, com és obvi, no tenia cap mena de distinció de categoria i se'l representava tal qual, sense aureoles. A partir de la beatificació, però, podem observar que s'utilitza indistintament tant una aureola circular com radial. En els gravats calcogràfics majoritàriament s'empra la circular i en les xilografies la radial, però desconexim en aquest cas el per què es va passar de la circular a la radial, a no ser per algun teòleg casolà que els indiqués quina era més apropiada per la dignitat de Beat. (FIG. 120) Hem consultat a experts hagiogràfics i ningú ens sap donar raó de si hi ha alguna diferència tipològica, iconogràfica o teològica entre ambdues maneres de representar la il·luminació divina i quina tipologia hauria de ser la més apropiada per a un beat. El cas és que si en un gravat al coure ja és difícil fer retocs a través del brunyit, com hem vist que s'han fet constantment, en el cas de la xilografia és molt més complicat. Cal serrar, tot vogint, el tros afectat, en aquest cas l'aureola circular, i deixar el forat per a posar-li la nova aureola radial amb un altre tros de fusta fet a la mida del forat, tot encaixant-lo. Una feina molt complexa que gairebé mai es feia i només en casos molt extrems, com sembla que fou aquest.

En xilografia -però no al bac- d'aquesta tipologia també es va estampar un gravat destinada a estampa de grans dimensions, segurament per a decorar la casa. Igual que l'exemple de l'estampació al bac en aquest cas també se segueix la iconografia dels gravats calcogràfics, esdevenint el Tipus 5G. (FIG. 121) Malauradament, però, no coneixem cap estampació i només tenim la referència d'aquesta esplèndida xilografia gràcies al llibre dels goigs de Mossèn Jordi Fort.²⁴³

242. DGCPAC Fons Joan Amades GRA-0025, (28,5 x 18 cm.).

243. APSMP (sense classificar) Jordi FORT I GAUDÍ, *Goigs a llaor de Sant Josep Oriol*, Barcelona: Residència Sacerdotal de Sant Josep Oriol, 1999, il·lustració 36-C.

3.6. Tipus 6: Glorificació del Beat Oriol al cel

La iconografia del Beat més nombrosa en xilografia, fora dels estrictes retrats, és la que representa la seva pujada al cel o glorificació. A diferència del Tipus 6A, establert per Madrazo amb les Virtuts que l'acompanyen en l'apoteosi espiritual, en les xilografies se'l representa sol o, com a màxim, voltat de querubins en les de més complexitat. Des de l'inici que aquesta tipologia es va divulgar tant en mides grans —per fer-ne gravats de més dimensions per a decorar les llars—, com en mides més petites —per a il·lustrar els goigs—.

Dintre d'aquesta tipologia hem de veure tres vies iconogràfiques a l'hora de representar la glòria del beat. La primera fou la que prové del gravat del llibre de Joan Francesc Masdeu, dissenyat per Antonio Rodríguez i gravada per Miquel Gamborino, (FIG. 91) amb la que hi ha els dos àngels i la ciutat de Barcelona als seus peus. Aquesta iconografia més complerta, dintre de l'esquematzació, correspondria també a l'escultura de Ramon Amadeu i que ha estat estudiada per Joan Yeguas. És a la que es referí el Baró de Maldà en una visita al taller de l'artista, el 2 d'abril de 1807, i descriure-la tot dient que «en l'acció d'elevant sos ulls al cel, conforme ja vist lo modelo, ab dos angelets en lo trono de núvols».²⁴⁴

Així doncs, en el Fons Amades es conserva una estampa,²⁴⁵ Tipus 6D, (FIG. 122) feta amb una gran xilografia i un emmarcament tipogràfic que representa la glorificació del Beat amb la ciutat al terra des del mateix punt de vista que la visió representada per al gravat del llibre de Joan Francesc Masdeu —Tipus 6C—, de la que en seria deutora. És una xilografia molt més ben executada comparada amb els altres encàrrecs d'estamperia popular que hem vist. Precisament d'aquest mateix gravat se'n conserva un altre²⁴⁶ (FIG. 123) que s'estampà amb el mateix plec que uns goigs, a la impremta de Sierra i Martí, poc després de la beatificació. El primer que hem vist és una estampa destinada a Canet de Mar, on la tradició diu que el Beat va dir la seva primera missa, i el segon, ja destinat al públic barceloní en general, el que ens indica que les imprentes atenien a tot tipus d'encàrrecs sense cap mena de problema.

Figura 122: DGCPAC Fons Joan Amades GRA-0525, *Beato Joseph Oriol que se venera en la Parroquial Iglesia de Sant Pere y Sant Pau Apostols de la Vila de Canet de Mar*, (s.d.).

Figura 123: Plec de la impremta Sierra i Martí amb l'estampa del Tipus 6D i uns goigs, ambdós dedicats.

244. YEGUAS GASSÓ, «Ramon Amadeu i Santa Maria del Pi», p. 19.

245. DGCPAC Fons Joan Amades GRA-0525, *Beato Joseph Oriol que se venera en la Parroquial Iglesia de Sant Pere y Sant Pau Apostols de la Vila de Canet de Mar*.

246. AHCB GOI 1850, *Beato Joseph Oriol, Presbítero, Beneficiado de la Iglesia Parroquial del Pino, en la Ciudad de Barcelona, elevado a los Altares en 5. de Septiembre de 1806 por la Santidad de Pio VII. i Gozos en alabanza del Beato Doctor Joseph Oriol (...)*, Barcelona: Impremta Sierra i Martí (s.d.).

Datable vers 1860-80, en coneixem una altra xilografia dins d'una estampa,²⁴⁷ —Tipus 6E— (FIG. 124) editada per la Impremta Principado, que representa la glorificació del Beat seguint el Tipus 6D, dels gravats del llibre de Joan Francesc Masdeu, amb unes formes ja plenament de finals del s. XIX i amb la tècnica de la xilografia a testa. L'estampa fa constar que una imatge del Beat «se venera en la sua capella del “Mas Parera” en lo poble de Sant Iscle de Vellalta, bisbat de Gerona», per la qual cosa podríem creure que aquesta xilografia potser va ser un encàrrec de la família del mas per a editar aquesta estampa, potser amb la intenció de repartir-la als assistents a les commemoracions que s'hi devien fer. Ja és una xilografia molt tardana perquè, a partir d'aquelles dates, les impremtes ja començaren a fer esforços per a introduir, dintre de les seves produccions, la litografia o una mica després els fotogravats.

L'altra via dintre del Tipus 6 és la glorificació però despullada dels dos àngels i de la visió de la ciutat als seus peus. Observem, però, que aquesta iconografia encaixa molt més a la que actualment es conserva a la parròquia del Pi, sense els dos àngels descrits pel Baró de Maldà i que ha portat de corcoll als historiadors de Ramon Amadeu.²⁴⁸ Hem de tenir en compte que aquesta tipologia és la que es divulgà arreu del món oriolà, com exemplifica Hèctor López Silva amb la imatge que Francesc Martí va executar per a la parròquia de Santa Maria de Mataró (1827).²⁴⁹ Albert Cortés²⁵⁰ ens reporta també una sèrie d'imatges que demostren que aquesta iconografia de la glorificació fou la que més divulgació tingué en tridimensionalitat escultòrica. Per això no ens hem d'estranyar que el model iconogràfic d'aquestes xilografies vingués del món de l'escultura i no dels models calcogràfics previs. Un altre cas, més enllà del món del gravat, és la representació pintada del Beat en un ex-vot,²⁵¹ (FIG. 125) datable el 1835, que vindria a ser una mixtura entre el Tipus 3E —dempeus i amb la creu— i el Tipus 6D de la glorificació. Cal tenir en compte que en els ex-vots els sants sempre se'ls representa dalt de núvols i això és el que fa que sigui un model entre la glorificació i la seva representació amb la creu.

Figura 124: APSMP Imp. 1/SJO 16, *Que se venera en la sua capella del “Mas Parera” en lo poble de Sant Iscle de Vellalta, bisbat de Gerona.* Barcelona: Impremta Principado (s.d.).

Figura 125: APSMP MiTPi-0089, *Exvot al Beat Josep Oriol,* Barcelona (1835).

247. APSMP Imp. 1/SJO 16.

248. YEGUAS GASSÓ, «Ramon Amadeu i Santa Maria del Pi», p. 20-21.

249. HÉCTOR LÓPEZ SILVA, «L'altar de Sant Josep Oriol a l'església de Santa Maria de Mataró» [en línia], *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 113 (2015), p. 32 <<https://www.raco.cat/index.php/FullsMASMM/article/view/303666>> [31 d'agost de 2023].

250. ALBERT CORTÉS BURÓN, «Una capella per al nou beat. Disseny i construcció de l'altar del Dr. Josep Oriol a Santa Maria del Pi» [en línia], *Recondit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022), p. 105-152 <<http://www.apsmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [31 d'agost de 2023].

251. Museu i Tresor de Santa Maria del Pi, *Exvot al Beat Josep Oriol.* Barcelona. (mitjans segle XIX), (MiTPi-0089).

Aquesta segona via iconogràfica dintre del Tipus 6 estava destinada a impresos més humils i ja en els primers moments, després de la beatificació, s'estamparen goigs amb aquesta imatge (en l'espai de les dimensions de les xilografies per a goigs).

El primer gravat²⁵² d'aquesta d'iconografia, el Tipus 6F, (FIG. 126) amb dos querubins molt integrats als núvols que gairebé passen desapercebuts. Una segona xilografia segueix més fidelment l'escultura simplificada de Ramon Amadeu,²⁵³ el Tipus 6G, (FIG. 127) estarien dintre d'aquesta manera de concebre la representació. Ambdós són de traços molt rudimentaris i cal destacar que el Tipus 6G és una xilografia realitzada específicament per a Tarragona, un cas que se surt de la força de la impremta barcelonina en la producció d'estamperia oriolana.

Figura 126: AHCB GOI Àlbum 19, Gozos al Bto. Josef Oriol, que se venera en la iglesia parroquial de Nuestra Señora de los Reyes (vulgo) del Pino, (s.d. – s.a.).

Dins d'aquesta iconografia del Beat en la glorificació ens trobem amb una tercera via que és una mixtura interessant, pel que representa com a barreja d'elements en un espai tant reduït com són les xilografies destinades a goigs, malgrat que aqueta també es va fer servir tant per

Figura 127: EAHCB GOI 1880, Gozos en alabanza del Beato Joseph Oriol que se cantan en el Hospital de San Pablo y Santa Tecla de la Ciudad de Tarragona, Tarragona: Impremta de Maria Canals Vida (s.d.).

Figura 128: AHCB GOI Àlbum 19-92, Gozos en elogio del Beato Doctor José Oriol dignísimo mosaicillo que feu de la parroquia iglesia de Santa Maria del Mar de la presente Ciudad, Barcelona: Hereus de vídua Pla (s.d.).

252. AHCB GOI Àlbum 19, Gozos al Bto. Josef Oriol, que se venera en la iglesia parroquial de Nuestra Señora de los Reyes (vulgo) del Pino. (s.d. s.a.).

253. AHCB GOI 1880, Gozos en alabanza del Beato Joseph Oriol que se cantan en el Hospital de San Pablo y Santa Tecla de la Ciudad de Tarragona, Tarragona: Impremta de Maria Canals Vida (s.d.).

Figura 129: APSMP Imp. 1/SJO 3, *El Beato José Oriol, Barcelonés, Beneficiado de Ntra. Sra. del Pino, cuyas sagradas reliquias se veneran en la misma iglesia*, Barcelona (s.d.).

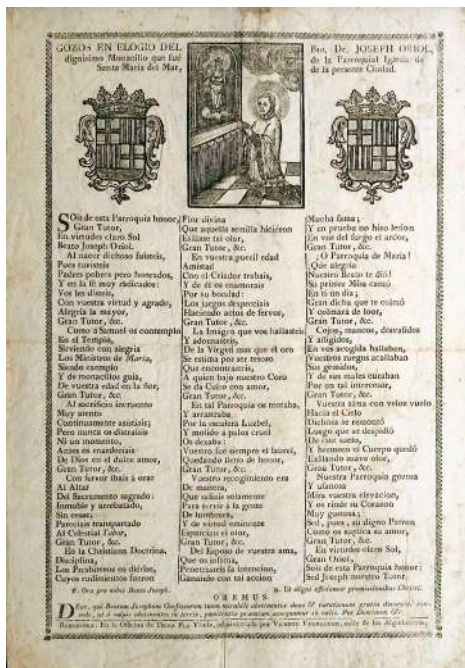

Figura 130: AHCB GOI Àlbum 19, *Gozos en elogio del Bto. Dr. Joseph Oriol, dignísimo Monacillo que fue de la Parroquial Iglesia de Santa Maria del Mar, de la presente Ciudad*, Barcelona: Impremta Tecla Pla, Vidua, administrada per Vicenç Verdaguer, (s.d.).

estampes com per frontispicis de devocionaris. En aquest cas, Tipus 6H, ens trobem amb el Beat dempeus, com la variant que hem analitzat del tipus 3, però sobre un núvol escarransit als peus, sota el qual s'albira el mar amb una vela i una muntanya amb un torre a la part dreta, el que representaria Montjuïc. A més hi afegeix, sobre el núvol a l'esquerra un lliri, símbol de la puresa —malgrat que s'utilitza per a la iconografia mariana— i un bonet a la dreta. Aquesta matriu devia ser molt utilitzada perquè la trobem malmesa en les seves diverses impressions. Es va utilitzar per a goigs,²⁵⁴ (FIG. 128) per a devocionaris²⁵⁵ i per a estampes.²⁵⁶ En aquest darrer cas podem observar com la matriu va haver de ser retocada per tal de treure-li fosc i crear més diferències entre les línies. (FIG. 129)

3.7. Tipus 8: El Beat d'escolanet pregant davant l'altar de Santa Maria a Santa Maria del Mar

Entre la iconografia que s'escapa de la representació del Beat isolat, hi ha la que correspon al Beat quan era escolanet de Santa Maria del Mar pregant davant l'altar de Santa Maria²⁵⁷ —Tipus 8B—. (FIG. 130) D'execució poc refinada, però amb una llarga vida a nivell d'impressions, gràcies a la també longeva impremta de la Vidua Pla i els seus Hereus —possiblement propietària de la matriu—, ja que coneixem impressions d'aquests goigs fins el 1893. Aquesta iconografia, derivada de l'escena inferior dels gravats del tipus 3E i 3O —malgrat que és representada a l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu—, passà a ser identificativa de la producció pròpia d'estamperia popular oriolana de Santa Maria del Mar, com a gravat independent. En canvi, a Sant Pere de les Puel·les no es desenvolupà una iconografia pròpia amb l'escena del baptisme, com la part inferior del Tipus 2J.

4. PROPOSTES XILOGRÀFIQUES COMPLEXES

A hores d'ara ja podem observar que la beatificació del Dr. Josep Oriol suposà un sotrac per a la societat barcelonina de 1807 i que queda reflectit en la multiplicació de

254. AHCB GOI Àlbum 19-92, *Gozos en elogio del Beato Doctor José Oriol dignísimo monacillo que fue de la parroquial iglesia de Santa Maria del Mar de la presente ciudad*, Barcelona: Hereus de vidua Pla, (s.d.).

255. *Mes consagrado al Beato José Oriol, Pbro. Doctor en Sagrada Teología* (...), Barcelona: Impremta de Vicenç Magriñà, 1858.

256. APSMP Imp. 1/SJO 3, *El Beato José Oriol, Barcelonés, Beneficiado de Ntra. Sra. del Pino, cuyas sagradas reliquias se veneran en la misma Iglesia*, Barcelona, (s.d.).

257. AHCB GOI Àlbum 19, *Gozos en elogio del Bto. Dr. Joseph Oriol, dignísimo Monacillo que fue de la Parroquial Iglesia de Santa Maria del Mar, de la presente Ciudad*, Barcelona: Impremta Tecla Pla, Vidua, administrada per Vicenç Verdaguer, (s.d.).

gravats realitzats al seu honor i glòria. Ja ho hem comparat com un esdeveniment paral·lel a una arribada reial, com la de 1802 de Carles IV pel que fa a capgirament festiu de la Ciutat com a la producció de gravats commemoratius de les festes. En aquestes entrades reials es van produir una sèrie de gravats calcogràfics per a les relacions de festes, però també s'estamparen gravats xilogràfics per a la seva divulgació popular, en forma d'auques o fulls de rengle, entre d'altres.

Per aquest motiu les festes de la beatificació també produïren una sèrie de gravats xilogràfics més complexos dels que hem vist i que ens han arribat fins als nostres dies, transcendent l'èfimer gràcies i arribant als nostres dies. Aquesta sèrie de xilografies són les que analitzarem com a conjunts independents però amb personalitat pròpia i diferenciada, i que van més enllà d'una senzilla iconografia.

4.1. Fulls de fanalet: Victor Beato Josef Oriol

Amb aquest lema coneixem una sèrie de xilografies, combinades amb tipografia, estampades en foli de diversos colors, vinculades a les parròquies oriolanes barcelonines. En coneixem dues que porten l'escut de la parròquia de Santa Maria del Mar,²⁵⁸ (FIG. 131) i una altra de la de Sant Pere de les Puelles,²⁵⁹ (FIG. 132) amb el birret al mig sobre lliris, símbol de la puresa. Maria Garganté, en el seu estudi festiu oriolà, ens ajuda a treure l'entrellat d'aquests impresos destinats a temes efímers de la commemoració:

Figura 131: DGCPAC Fons Joan Amades (Palau Antiguitats) FRE 59, *Full de fanalet de Santa Maria del Mar*, Barcelona: Impremta de Francesc Roda, 1807.

Figura 132: DGCPAC Fons Joan Amades (Palau Antiguitats) FRE 60, *Full de fanalet de Sant Pere de les Puelles*, Barcelona: Impremta de Francesc Roda, 1807.

D'altra banda, el 18 d'octubre (1807), es pren nota d'un anunci sobre els papers pintats disponibles per a les il·luminacions en els següents termes: Lo llibreter Francisco Roca, botiga cantonada de la plasa de la Cucurulla y carrer del Pi, té papers estesos de color vermell, vert i de algun altre color, ab marcas negres de bonetes y alguns rasgos, ab lletras ben llegidoras, de Victor Beato Oriol, ab un pi a cada costat, per los fanalets a iluminar, de sobre de la iglesia y campanar, per la próxima funcio grasa de Tedeum, en dilluns proxim vintiset de Octubre.²⁶⁰

És a dir, eren papers fabricats per a convertir-los en fanalets per a la il·luminació dels carrers, en els que cada parroquià tindria el seu fanalet diferenciat de la resta. És, sense cap mena de dubte un element unificador dins de les picabaralles, més o menys papables, que tenien les diverses

258. DGCPAC Fons Joan Amades (Palau Antiguitats) FRE 59.

259. DGCPAC Fons Joan Amades (Palau Antiguitats) FRE 60.

260. GARGANTÉ LLANES, «"La Gran Festa" o l'epígon de les festes barroques», p. 50.

parròquies a propòsit de la seva vinculació amb el Beat. Recordem les paraules iròniques —i amb certa mala llet— del Baró de Maldà quan diu que:

Los rivals dels parroquians del Pi, entench dit los de Sta. Maria del Mar, monus de la Seu, que el vulgo sol dir, que son mes parroquians que cristians, sen sa Illtre. Obra mes rica que la del Pi, pero no tan numerosa en nobles y cavallers, preten fer tres días de festa al Beato Joseph Oriol habent sigut escolá en los primers anys de s'infancia, fins a ser ordenat en los tres ordres sagrats y celebrat sa primera Misa en Sta. Maria del Mar.²⁶¹

Potser per a posar-hi una mica de pau interparroquial es va fer un altre full, amb característiques semblants, en el que s'agrupen les quatre parròquies amb major vinculació, amb un petit rodolí en castellà al·lusiú a la presència del Beat en cadascuna d'elles.²⁶² (FIG. 133) Al centre hi ha una àliga bicèfala coronada de tipus austriacista, amb un escut al centre amb l'anagrama «Victor» envoltat dels escuts parroquials que trobem en els papers per a fanals, per la qual cosa també creiem que fou imprès per Francesc Roca. L'ordre de les parròquies es posà en ordre cronològic de la vida del Beat i la seva vinculació amb elles.

Figura 133: APSMP, Biblioteca Fons Joan Prats i Tomàs, *Las cuatro parroquias – Hoja alegórica*, 1807.

Per a Sant Pere de les Puel·les diu:

I. Para S. Pedro:

*Si un Ministro tan leal
En Oriol la Iglesia vió,
Es que á ella le llamó
S. Pedro en su Parroquial.*

Per a Santa Maria del Mar diu:

II. Par Sta. Maria

Queriendo presto embarcar

261. DE ROS I DE CÀRCER, *Festas celebradas a Barcelona*, p. 202.

262. APSMP, Biblioteca Fons Joan Prats i Tomàs, *Las cuatro parroquias – Hoja alegórica*, 1807.

*De San Pedro en el vaxel,
Entró quando niño en él
Por la Parroquia del Mar.
Per a Santa Maria del Pi diu:*

III. Para el Pino:

*Si fué este claro sol
Beneficiado del Pino,
Con más razón adivino
Que el Pino lo fuè de Oriol.*

Per a Sant Just i Pastor diu:

*IV. Para S. Justo y S. Pastor:
Tambien su gloria tocó
A S. Justo y S. Pastor,
Puesto que en ella murió
Nuestro paysano y Doctor.*

Sota l'àliga es troba una quarta quarteta que contrasta amb el símbol austriacista —segurament reaprofitat per la impremta—, i que presideix tota l'estampació:

*Felipe Quinto Rey caro celebrado
Reynaba quando Oriol dexó la tierra.
Pues quien en vida el mundo ya se entierra,
Encuentra siempre en Dios mejor reynado.*

Per tot plegat, malgrat que encara no les hem localitzat, no seria estrany que apareguin els fulls de fanalet que correspondrien a les parròquies de Santa Maria del Pi i a la de Sant Just i Sant Pastor.

4.2. Retaule de la vida del Beat Josep Oriol

En un doble foli es va imprimir una de les peces xilogràfiques²⁶³ (FIG. 134) dedicades al Beat Josep Oriol més interessants. Correspon al traspàs de les vint il·lustracions del llibre de Joan Francesc Masdeu de gravats calcogràfics a xilografies, ordenats horitzontalment com si d'un retaule es tractés. Es diferencia d'una auca precisament per la seva horitzontalitat i per les dimensions dels gravats -a la manera dels rodolins-, molt més grans que els d'una auca, i amb format rectangular vertical i no quadrat, com els és característic. Això fa que en comptes de tenir quaranta-vuit rodolins en tingui només vint, que corresponen a les il·lustracions del llibre de Joan Francesc Masdeu amb el retrat del Beat molt més gran i centrat. Aquest gran full fou realitzat amb vint xilografies que representen les escenes de la vida del Beat (vuit a la primera

263. APSMP Imp. 1/SJO 31, (32 X 49,5 cm.).

filera i sis tant a la segona com la tercera), amb una de més gran que representa el Tipus 3B, copiant el frontispici del llibre, que ocupa l'espai de quatre de les xilografies més petites, situada al mig per la banda baixa. Com hem comentat, aquesta xilografia no la trobem reaprofitada enlloc però no descartem que es tornés a fer servir i per això li hem donat el Tipus 3U.

Figura 134: APSMP Imp. 1/SJO 31, *Vida del Beat Josep Oriol*, Barcelona (1807).

Aquestes petites xilografies copien bastant fidelment els originals calcogràfics, que ja hem vist, amb poques variacions, més enllà de les simplificacions necessàries, tant per dimensions entre unes i altres, com també per la diferència de finesa de la tècnica i dels propis gravadors. En aquest sentit, cal destacar la variació amb l'enrajolat de la paret, propi dels hospitals del moment, que hi afegeix la xilografia al gravat nº 7 (FIG. 82) en representar el Beat malalt al llit. Tots els gravats a la part inferior tenen imprès, tipogràficament, el mateix text que tenien els gravats originals, però sense l'escut del Dn. Blas de Aranza, que fou el comitent del llibre de Joan Francesc Masdeu. L'únic escut que hi apareix és el de la ciutat de Barcelona sota la imatge del Beat, substituint el del noble mecenes.

Cal fer notar, com ja s'ha dit, que a principis del s. XIX i per influències de les indies estampades al bac sobre teixit, s'introduí també aquesta tècnica a les impremtes d'estamperies popular. Hem al·ludit a Domènec Nubell, com a estampador de rengles i cobertes de cartipàs estampades al bac, quan feu una il·lustració amb el Beat Josep Oriol (FIG. 119) com a protagonista. A més de l'estampació al bac, més complexa i cara, hi hagué dues maneres més d'il·luminar els gravats: a la moresca o ditada —realitzada maldestrament per infants—, o a la trepa. Així doncs, aquesta làmina tingué també una versió de luxe acolorida,²⁶⁴ (FIG. 135) en aquest cas a la trepa amb tres colors: un marronós groguenc, el vermell i el blau. Sense cap mena de dub-

264. APSMP Imp. 1/SJO 32.

te aquesta fou la làmina «de luxe», que es devia vendre al costat de l'estampada només amb negre. El cas és que ambdues làmines foren un autèntic reclam divulgador de la vida del Beat en tenir-ne l'hagiografia explicada d'un cop d'ull, i apta per a decorar l'interior de les llars devotes. Cal destacar que la distribució en format rodolins a la manera d'auca degué ajudar a promoure una tipologia d'estampat que era prou coneguda per la gent del poble, malgrat el seu format horitzontal.

Figura 135: APSMP Imp. 1/SJO 32, *Vida del Beat Josep Oriol*, Barcelona (1807).

No sabem d'on va sortir idea de fer aquest retaule gràfic, però en la narració que en fa Maria Garganté de les decoracions del carrer de la Mercè per a les festes de la beatificació (1807) esmenta que:

Havia disposat el mestre de primeres lletres Josep Ros, formant un pavelló a la botiga de casa seva en què, a part de figures, dibuixos i altres guarniments, hi havia tres quadres: un bust del Beat, un altre del Beat pujant cap al cel voltat d'un estol de núvols i amb una vista de Barcelona als seus peus, i un tercer amb una creu amb tots els goigs del Beat.²⁶⁵

És a dir, algú ja va dissenyar, en aquest cas en forma de creu, una sèrie de goigs —que hem d'interpretar com a passatges de la seva hagiografia—, malgrat que ho va fer «*sin uso de anteojos, siendo así que cuenta ya setenta y tres años de edad*».

Desconexem també qui es va encarregar d'aquestes làmines, o si ni tan sols si hi hagué un promotor més enllà de la iniciativa privada d'una impremta, que va requerir un cert esforç editorial, tant per la seva complexitat com per les matrius xilogràfiques que calia obrir per a dur-la a terme, totes d'una mateixa mà. És per això que encara sobta més observar que cap d'aquestes

265. GARGANTÉ LLANES, «"La Gran Festa" o l'epígon de les festes barroques», p. 74.

xilografies fos reutilitzada en cap impressió d'estamperia popular, tipus goigs o altres tipus de publicacions devocionals. Només trobem la xilografia central, amb el retrat del Beat, reproduïda fotomecànicament en uns goigs²⁶⁶ de principis del s. XX —després de la canonització de 1909—, de la impremta de Joan Sallent de Sabadell, però òbviament, sense utilitzar la matriu original.

4.3. Auques

Entre l'estamperia popular de canya i cordill, fonamentada en les xilografies, hi destaquen amb nom propi les auques, que en el s. XIX tingueren el seu moment de màxim esplendor i divulgació. És cert que trobem auques el s. XVII, però estaven més vinculades al món del joc, i és precisament a principi del s. XIX quan comencen a ser més divulgatives. Les primeres auques que inclouen la narració d'esdeveniments ciutadans foren, precisament, realitzades a principis del s. XIX a la Impremta Piferrer com l'auca de l'entrada reial de Carles IV i la cursa de braus que s'hi va celebrar, de 1802. Sobta observar que no es va fer cap auca —amb l'estructura formal de quaranta-vuit rodolins quadrats distribuïts en sis columnes i vuit fileres— amb la vida del nou Beat però, com ja hem comentat, potser el gran retaule ja serví per a substituir aquesta tipologia.

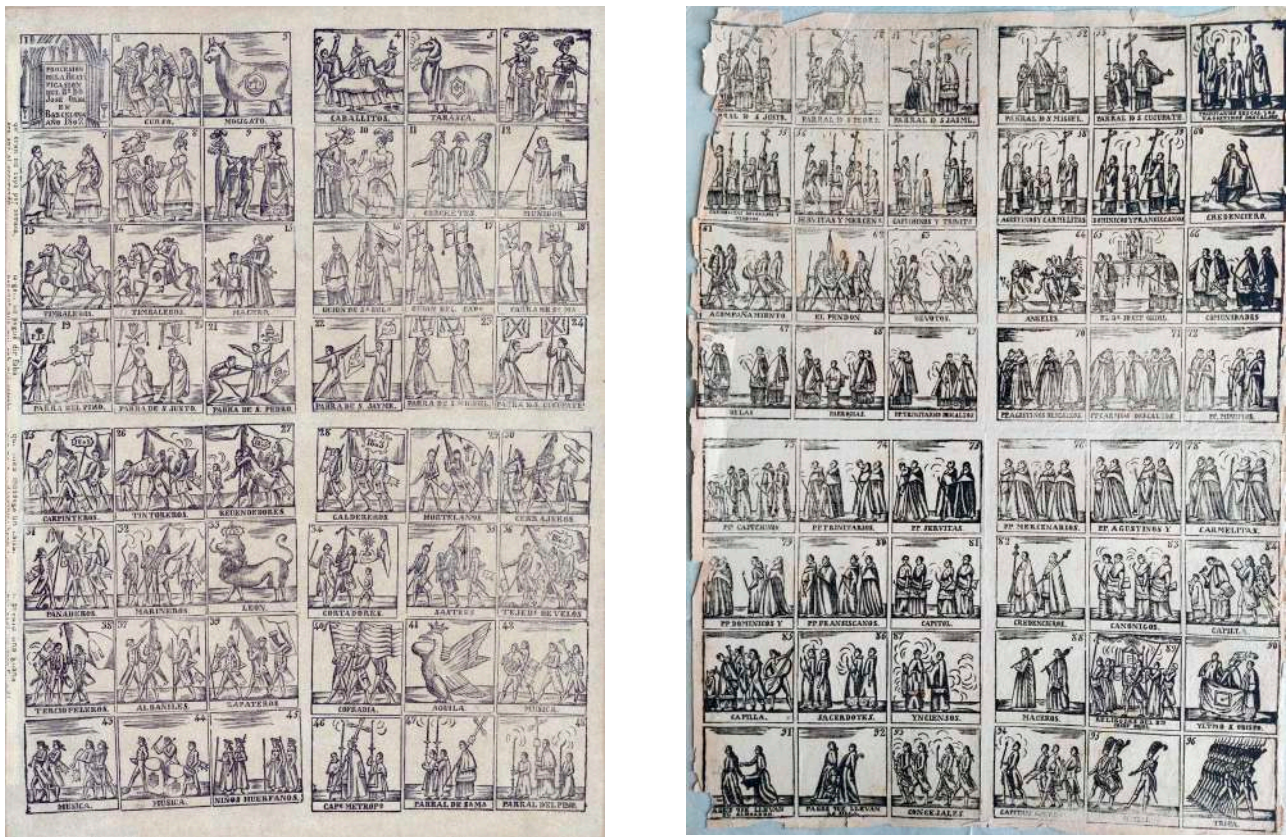

Figura 136-137: APSMP Imp. 1/SJO 65 i 66, Auca de la *Procesion de la Beatificasion del Bº Dr. José Oriol en Barcelona año 1807*. Barcelona: Impremta Ignasi Estivill, 1807.

En aquest cas que ara analitzem és la doble auca que representà la processó que es va fer per a la beatificació del Beat Oriol que, a diferència de les altres auques que ocupen normalment un sol full, en aquest cas n'ocupa dos. Això la fa extraordinària ja que, en comptes de tenir quaranta-vuit rodolins en te noranta-sis, repartits entre un primer full²⁶⁷ (FIG. 136) —numerats de

266. APSMP-C645, *Goigs en llaor de Sant Josep Oriol*, Sabadell: impremta Joan Sallent, ca. 1910-1920.

267. APSMP Imp. 1/SJO 65.

l'1 al 48—, i un segon²⁶⁸ (FIG. 137) —numerats del 49 al 96—, essent consecutius fins i tot en la numeració. Poques auques van tenir aquestes dimensions, ja que amb un full era suficient per a explicar una història. És per això que la representació en dues auques va permetre reproduir amb tot luxe de detalls i tots els seus participants d'aquesta processó tant especial. Cada rodolí fou numerat a la part superior dreta, i a la inferior hi consta —amb alguna excepció— el nom del què s'hi representa. El primer rodolí porta el títol de «*Procesion de la Beatificacion del B^o Dr. José Oriol en Barcelona año 1807*», amb un emmarcament que representa el portal major de la Basílica de Santa Maria del Pi, presidida per la Mare de Déu que actualment presideix l'Altar Major. Tots els rodolins estan fets amb matrius xilogràfiques i en cap moment s'ha utilitzat la tipografia, ja que les lletres van ser gravades dintre de la mateixa xilografia.

Figura 138-139: DGCPAC Fons Joan Amades AUC 1168 i AUC 1169, Auca de la *Procesion de la Beatificacion del B^o Dr. José Oriol en Barcelona año 1807*, Barcelona: Impremta Ignasi Estivill, 1807.

És important tenir en compte que, a nivell d'estamperia de canya i cordill, s'invertiren molts esforços en una producció més desmesurada del normal, precisament perquè aquesta processó sortia del que era habitual i representava una certa resurrecció festiva, de la que tothom en volgué tenir algun record. Amadeu Carbó, quan parla dels actes de la beatificació, diu que:

Capgira del tot, o almenys de forma puntual, aquesta tendència de l'empobriment de la festa barcelonina. Per tal d'honorar el nou Beat la ciutat, les seves parròquies, les confraries, els gremis, etc. reprenen de forma efímera l'esplendor festiva d'èpoques anteriors, tota una demostració d'apoderament i orgull ciutadà.²⁶⁹

268. APSMP Imp. 1/SJO 66.

269. Amadeu CARBÓ i MARTORELL, «Gegants, bestiari i balls populars. Les festes de beatificació del Dr. Oriol, com a referència important de la cultura popular a Barcelona» [en línia], *Recòndit. Revista digital de l'Arxiv Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1

Estructuralment aquestes auques es dividiren en quatre subquadres separats per dos carrers, tant vertical com horitzontal, que creuen l'auca, cosa que trencaria una distribució ortogonal totalment regular. Aquesta característica, que observem en altres auques —conjuntament amb elements estilístics de les pròpies xilografies—, tant pel que fa a l'estil de les figures com de les composicions espacials de terres i nuvolades, ens porta a creure que potser el taller on s'imprimiren fou el d'Ignasi Estivill Cabot, perquè li són característiques pròpies. A més d'aquestes auques s'imprimiren també les versions acolorides a la trepa,²⁷⁰ (FIG. 138-139) semblantment a altres auques, com la de la Constitució de Cadis (1820), que van signades per Ignasi Estivill. En certa manera, aquest impressor agafà el relleu en l'estamperia popular que havia divulgat la impremta Piferrer, editant una bona sèrie de fulls de canya i cordill per a la venda ambulants.

Malauradament les auques no van signades per cap impressor, i menys per cap xilògraf, però Joan Amades ens diu —sense justificar d'on ho ha tret— que:

S'ha atribuït a aquesta signatura —la impremta de Josep Rubió i Lluç— la doble auca publicada amb motiu de la beatificació del Dr. Mossèn Josep Oriol (...) que degué ésser publicada arran de la canonització (1807) (sic). Ignorem el fonament d'aquesta atribució; bé podria ésser justificada, però per la nostra part podem dir que hem trobat els boxos en un fons provinent de les cases Estivill i Simó.²⁷¹

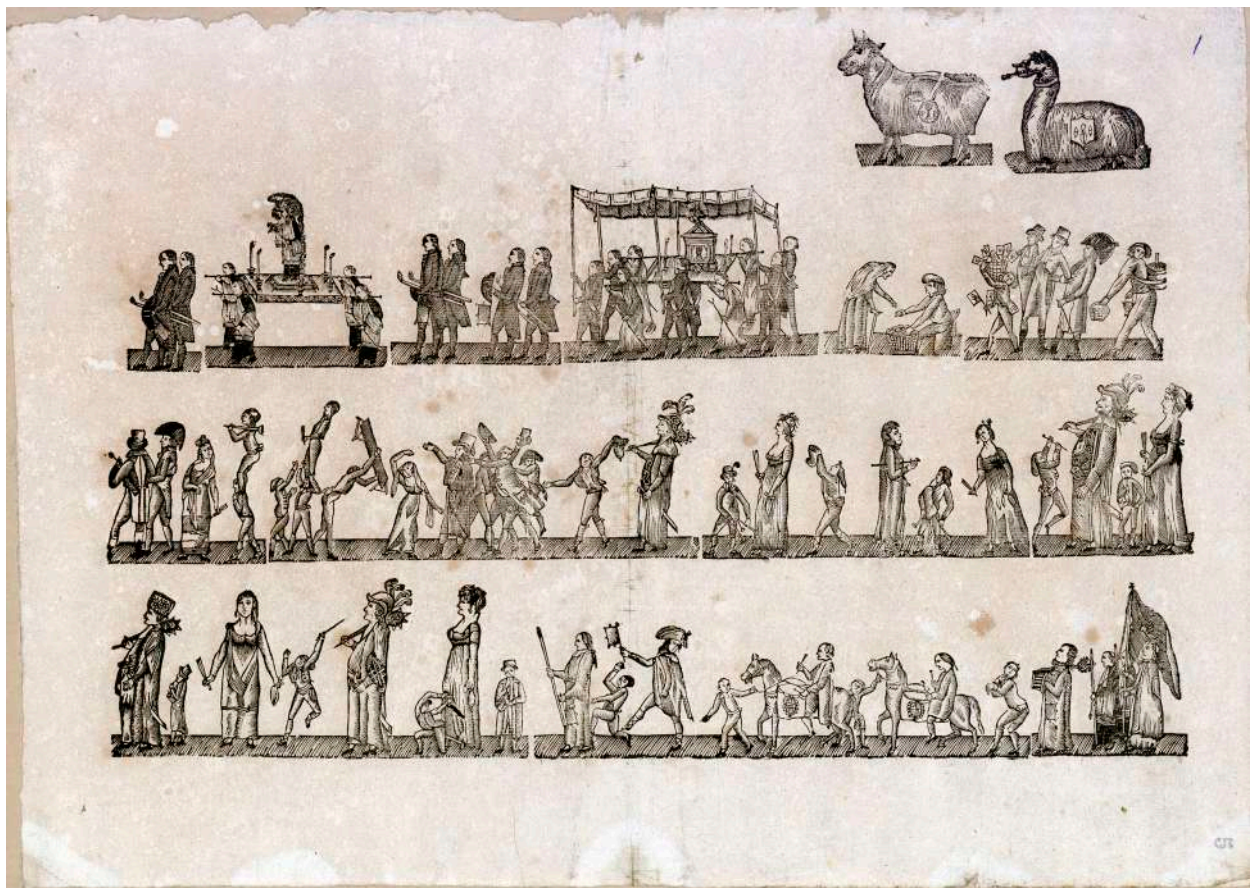

Figura 140: DGCPAC Fons Joan Amades PRO0004, primer full de rengle de la *Processó de la Beatificació del Dr. Josep Oriol*. Barcelona: Antoni Sastres, 1807.

(2022), p. 153 <<http://www.apsmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [31 d'agost de 2023].

270. DGCPAC Fons Joan Amades AUC 1168 i AUC 1169.

271. JOAN AMADES – JOSEP COLOMINES – PAU VILA, *Les auques*, vol. I, Barcelona: Editorial Orbis, 1931, p. 77-78.

4.4. Els fulls de rengle de la processó de la beatificació

L'altre gran projecte xilogràfic foren els quatre fulls de rengle per a simular, com una mena de pre-cinema,²⁷² el pas i ordre de la processó que se celebrà per a la beatificació. Aquests fulls de rengles estaven influenciats directament pels anteriors que s'havien dedicat a recrear les processons de Setmana Santa. Els recents estudis de Maria Garganté i Amadeu Carbó, que han aprofundit en les festes de la beatificació, tant com a manifestació efímera —a la manera barroca—, com amb la transcendència de fixació de models festius, destaquen la importància d'aquesta processó festiva. Per això no és d'estranyar que es publicuessin aquestes fulls de rengle perquè les processons esdevenien els grans moments d'activitat festiva que, com diu Joan Amades:

En la monotonia del viure d'antany, parc en distraccions, en el qual les funcions religioses de parròquies i convents omplien els lleures de molta gent, les processons constituïen un espectacle remarcable que aplegava la multitud urbana i atreïa la gent de fora.²⁷³

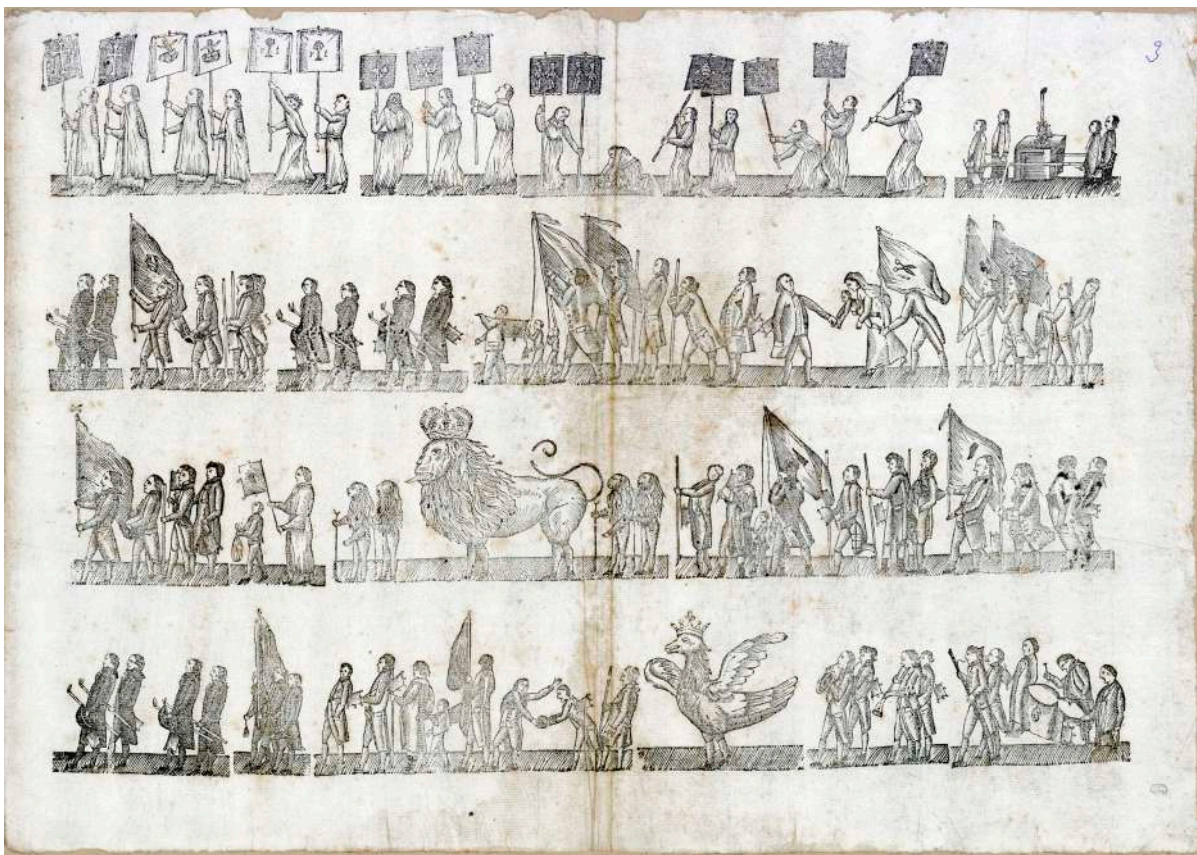

Figura 141: DGCPAC Fons Joan Amades PRO0005, segon full de rengle de la *Processó de la Beatificació del Dr. Josep Oriol*. Barcelona: Antoni Sastres, 1807.

És per això que a finals del s. XVIII hom pensà que, igual que els nens jugaven amb soldats de rengle, també podrien jugar a processonar, i uns quants impressors n'editaren diversos fulls de rengle. A partir d'aquest model alguna impremta s'aventurà a elaborar-ne uns que servissin, tant per a la recreació de la processó de Corpus, com per la de la beatificació del Dr. Josep Oriol,

272. Albert DOMÈNECH (GALDERICH), «La beatificació de Josep Oriol (1807) a través d'un imprès de precinema» [en línia], *Piscolabis Librorum* (06-07-2009) <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/07/la-beatificacio-de-sant-josep-oriol-i.html>> [31 d'agost de 2023].

273. Joan AMADES – JOSEP COLOMINES – PAU VILA, *Els soldats i altres papers de rengles*, vol. I, Barcelona: Editorial Orbis, 1936, p. 208.

ja que la base processionària era la mateixa. Per això, en els impresos hi surten representades tant les relíquies i la imatge del Beat, com la custòdia de Corpus amb la Cadira del Rei Martí. Si hom volia jugar a Corpus enganxava on toca la custòdia, i si volia jugar a la beatificació, hi posava els elements oriolans.

En el cas dels rengles de Setmana Santa, amb els pas dels anys i canvis d'imprentes, les petites matrius xilogràfiques que componien les processons anaven intercanviant-se, afegint-te de noves..., fet que provoca una certa irregularitat estilística en els rengles i fins i tot de dimensions,²⁷⁴ degut precisament als diversos orígens. Contràriament, en analitzar els fulls de rengle de la processó del Beat, podem observar que hi ha una uniformització, tant de dimensions de les figures com d'estil entre elles a l'hora de ser treballades les figures. El terra també és regular i tot plegat està fet per una sola mà o un taller amb un estil unitari.

Figura 142: DGCPC Fons Joan Amades PRO0006, tercer full de rengle de la *Processó de la Beatificació del Dr. Josep Oriol*. Barcelona: Antoni Sastres, 1807.

Els fulls es venien conjuntament amb els elements propis de la processó de la beatificació —escultura i reliquiari— i de Corpus —custòdia—. Això ens porta a pensar que la creació d'aquests rengles fou feta per a la processó oriolana de 1807 preveient d'anar-los reimprimint any rere any, retirant només les matrius xilogràfiques que representaven l'escultura i relíquies del Beat. Malgrat això, els fulls que hem pogut consultar tenen sempre els dos elements i mai la Custòdia de Corpus sola. No sabem fins a quin punt la Guerra del Francès, tal com ja hem comentat mantes vegades, va afectar aquest projecte de comercialització a llarg termini amb l'estroncament de la magnificència de la processó de Corpus a partir d'aquell moment.

274. Albert DOMÈNECH (GALDERICH), «La Setmana Santa arrengrada (1789), un joc devocional d'infants» [en línia], *Piscobalis Librorum* (10-04-2017) <<http://librorum.piscobalis.cat/2017/04/la-setmana-santa-arrengrada-1798-un.html>> [31 d'agost de 2023].

A l'hora d'identificar el possible taller però, hi ha seriosos dubtes de quina podria haver estat la impremta que assumís aquest encàrrec o que ho hagués fet per iniciativa pròpia. Joan Amades coneixia dos d'aquests fulls de rengle, en que, a mà, hi havia manuscrita la indicació «*Bajada de la Càrcel*». Ens diu que: «sabem que abans del 1808 vivia en aquest carrer l'imatger Josep Rubió, el qual, passada la guerra, s'estava més amunt al carrer de la Llibreteria, mentre que a la Baixada de la Presó, hi tenia la botiga el seu col·lega F. Font, el qual potser fou l'editor d'aquests fulls de rengle».²⁷⁵ Malgrat aquesta afirmació, sabem que Antoni Sastres, actiu entre 1800-1820, estigué establert al carrer Petrixol²⁷⁶ i també a la Baixada de la Presó, des d'on es venien fulls de rengles de Setmana Santa. Malgrat que l'estil entre les xilografies de les processons de Setmana Santa i les del Beat siguin diferents, podria explicar-se per un canvi del xilògraf, ja que entre unes i les altres van passar deu anys. D'altra banda, sabem que Antoni Sastres va vendre material oriolà com un romanç, sense il·lustració, dedicat al Beat.²⁷⁷ Cap als anys 20 del segle XIX, a la mateixa Baixada de la Presó es venia la processó de rengle de Diumenge de Rams,²⁷⁸ de la Confraria de Nostra Senyora dels Dolors, a la botiga —suposem que una estamperia— de F. Font, cosa que referma la idea de que el rengle de la processó del Beat també es comercialitzà o s'imprimí en aquest carrer.

Figura 143: DGCPAC Fons Joan Amades PRO0007, quart full de rengle de la *Processó de la Beatificació del Dr. Josep Oriol*. Barcelona: Antoni Sastres, 1807.

Per una alta banda, Joan Amades fixà la seva mirada en l'espai buit que hi ha a l'inici del primer full de rengle, i l'atribueix a que els fulls conservats no són del primer tiratge ja que estarien pensats per a posar-hi el text descriptiu com passa amb els rengles de Setmana Santa. En aquest

275. JOAN AMADES – JOSEP COLOMINES – PAU VILA, *Les auques*, vol. I, p. 213.

276. VERNEDA RIBERA, «L'art gràfic a Barcelona», p. 21.

277. DGCPAC Fons Joan Amades ROM 2719A.

278. DGCPAC Fons Joan Amades PRO 0016.

cas discrepem de Joan Amades, perquè l'espai en blanc ocupa ben bé mitja filera, un espai més gran del que correspondria a una mera explicació dels rengles de Setmana Santa, i perquè creiem que no se'n van fer més edicions que la primera com hem comentat abans, és a dir, per les fetes de la beatificació. D'altra banda, recordem que el 1808 les noves autoritats napoleòniques prohibiren les processons, per la qual cosa el negoci que es volia fer intercanviant les figures del Beat per les de la custòdia en els anys posteriors no va poder ser perquè no hi va haver processó, i potser això va provocar que ja no hi hagués més interès comercial per anar imprimint aquest rengle com si que va passar amb els de Setmana Santa.

Els quatre fulls que componen aquest rengle, com és lògic, van ser impresos amb les xilografies ordenades en funció de la processó, perquè hom pogués unir els diversos rengles per fer-ne un rotlle, que en aquest cas fa 6,5 x 575 cm, que la jovenalla enrotllava i desenrotllava per a poder recordar el pas de la processó. En el primer full²⁷⁹ (FIG. 140) hi trobem principalment la gent del poble, els geganters i els cavallets cotoners —tot encapçalat pel Bou i la Mulassa—, i el pas amb l'escultura del Beat. Aquestes figures es presenten aïllades respecte la resta de la població, precisament perquè hom pugui substituir la xilografia de la custòdia de Corpus per les vinculades al Beat, ja que l'imprès estava pensat per a reaprofitar els rengles a demanda del client. El Bou i la Mulassa eren dues figures que anaven per lliure, divertint a la concurrència, i per això se'ls posa al davant de tot, perquè després se'ls situï on hom vulgui.

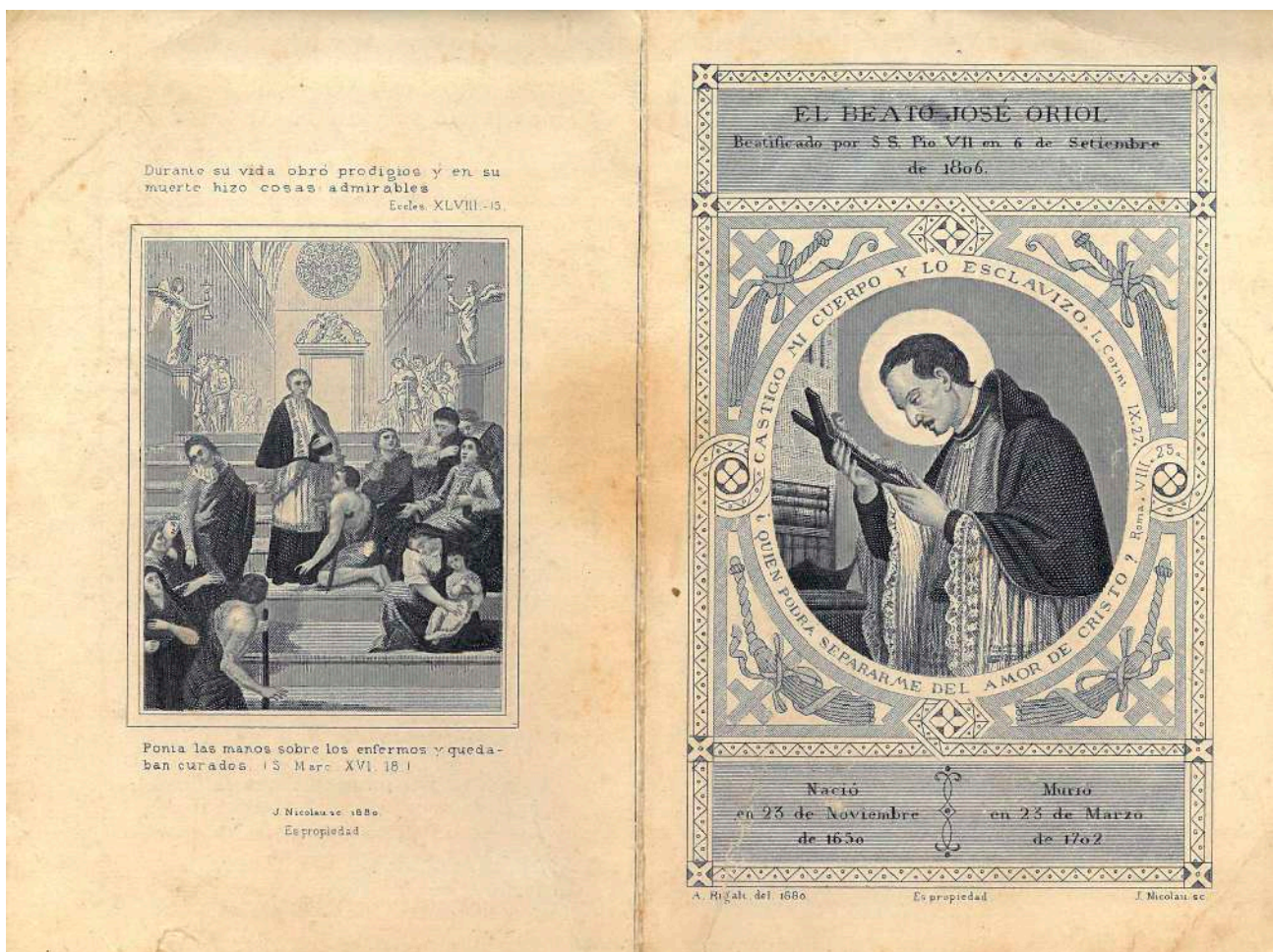

Figura 144: APSMP Imp. 1/SJO 61, Agustí RIGALT CORTIELLA, *El miracle del Bergant i El Beat Josep Oriol inclinat davant la creu*, Barcelona: J. Nicolau S.C., 1880.

279. DGCPAC Fons Joan Amades PRO 0004.

El segon full²⁸⁰ (FIG. 141) està dedicat sobretot a les parròquies, gremis i músics. El tercer²⁸¹ (FIG. 142) està dedicat a les ordes religioses que hi havia a la Ciutat. La quarta²⁸² (FIG. 143) continua amb la corrua de l'estament eclesiàstic i s'hi afegeixen els músics al davant de la Custòdia de Barcelona, que va seguida del Bisbe i la seva trona per seure, i després la tropa i la gent del poble fent gatzara. En aquest darrer full també podem observar un important marge blanc davant de la custòdia, segurament per a poder fer els canvis iconogràfics que hem comentat a l'hora d'utilitzar els rengles com a Processó del Beat Josep Oriol o com a Processó de Corpus.

6. LITOGRAFIA I ALTRES TÈCNiques ABANS DE LA CANONITZACIÓ (1880-1909)

Una de les qüestions que ens han cridat més l'atenció és que tècnicament la divulgació de la devoció del beat es va fer a través de l'estamperia calcogràfica i xilogràfica, marginant la litografia, la tècnica reina de bona part del s. XIX. Només trobem dos exemplars estampats en litografia d'una manera molt retardatària i a partir del 1880, ja en el seu declivi. El primer cas al que ens referim és una estampa en díptic, que conté dues escenes,²⁸³ (FIG. 144) que foren impreses conjuntament en la mateixa pedra litogràfica i que intenten simular l'estètica del gravat calcogràfic, però ja amb la tècnica de la litografia. El primer gravat del díptic correspondria al Tipus 4E i és una còpia simplificada — les dimensions obliguen — del tipus 4A,²⁸⁴ amb el miracle del *Bergant* amb altres pidolaires, de Marià Illa. (FIG. 62) L'altre, corresponent al Tipus 3S amb el Beat també copiat de manera simplificada el model establert per Bonaventura Planella (FIG. 56) de mig cos reclinat davant la creu que sosté amb les mans. Ambdues litografies del díptic foren obra d'Agustí Rigalt Cortiella i litografiades i impreses per J. Nicolau S.C. el 1880. El díptic va il·lustrar versets de l'Antic i Nou Testament que es relacionen amb la vida del Beat, a la manera d'estampa.

L'altre litografia la trobem en una auca, en aquest cas, de sants (trenta-sis en total), amb el nom de *Galeria religiosa*. *Santos* amb el número 201, de les publicades per la Litografia de Paluzie, impremta que la tenim documentada

Figura 145: DGCPAC Fons Joan Amades EST-0003, *Bto. José Oriol* – *Galeria Religiosa. Santos*, nº 201, Barcelona: Lit. de Paluzie (ca. 1890).

Figura 146: APSMP Imp. 1/SJO 62, *El Beat Josep Oriol*, Barcelona (ca. 1890).

280. DGCPAC Fons Joan Amades PRO 0005.

281. DGCPAC Fons Joan Amades PRO 0006.

282. DGCPAC Fons Joan Amades PRO 0007.

283. APSMP Imp. 1/SJO 61, Agustí RIGALT CORTIELLA, *El miracle del bergant* i *El beat Josep Oriol inclinat davant la creu*, Barcelona: J. Nicolau S.C., 1880.

284. APSMP Imp. 1/SJO 61.

entre 1878 i 1893. A la darrera filera, en el quart lloc, hi trobem la representació del Beat com el Tipus 3T²⁸⁵ (FIG. 145) agafant la creu però a diferència dels seus precedents no se'l figura de perfil sinó de tres quarts. Malgrat que se'l reconeix per la indumentària fou representat molt jove i sense les característiques que la *vera effigie* que tant va obsessionar a principis del s. XIX. Aquesta auca devocional fou il·luminada a la trepa degut a que era un sistema molt barat i no valia la pena acolorir-la amb cromolitografia com ja feia la impremta Paluzie i seria el normal a l'època amb els grans projectes com els d'Eusebi Planas.²⁸⁶

Amb la tècnica de la cromolitografia coneixem una estampeta,²⁸⁷ (FIG. 146) Tipus 4F que representa el Beat dalt de l'altar de la capella del Santíssim amb la seva característica barana amb un tolit, que podria ser *el bergant* que espera torn per a la curació, tot decorat amb daurats. Després de la canonització, a tall de curiositat, i dintre de la tècnica de la cromolitografia, s'estamparen unes planxes metàl·liques de llautó (FIG. 147) amb la reproducció cromolitogràfica de curacions i repartiment d'almoines a la porta d'entrada del Pi,²⁸⁸ amb una sanefa exterior amb relleu premsat.

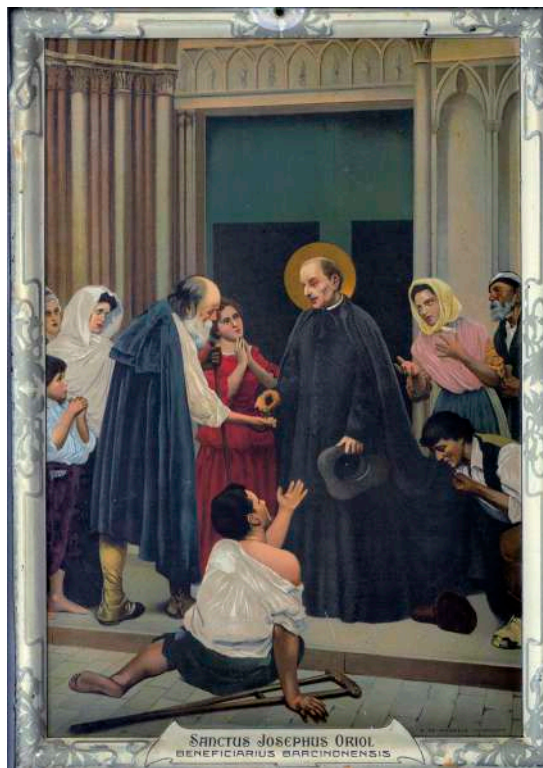

Figura 147: APSMP (s. n.), *Sanctus Josephus Oriol. Beneficiarius Barcinonensis*, Cromolitografia sobre llautó (ca. 1909).

L'altre element que hem observat ha estat que la producció d'estamperia es concentrava sobretot en el punt àlgid de la beatificació i que després la producció disminueix ostensiblement. És per això que, quan els diversos sistemes de reproducció amb fotogravat s'imposaren a finals de segle —abans de la canonització (1909)—, s'abandonen les tècniques tradicionals que hem vist per a incorporar la producció a la mecanització editorial generalitzada que abaratia costos.

285. DGCPAC Fons Joan Amades EST-0003, «Bto. José Oriol», *Galeria Religiosa. Santos, n° 201* (ca. 1890), (6 X 4,2 cm.).

286. Albert DOMÈNECH (GALDERICH), «HISTORIA DE UNA MUJER D'EUSEBI PLANS (1880), LA CULMINACIÓ DE LA CROMOLITOGRAFIA» [EN LÍNIA], *PISCOLABIS LIBRORUM* (28-06-2011) <[HTTP://LIBRORUM.PISCOLABIS.CAT/2011/06/HISTORIA-DE-UNA-MUJER-DEUSEBI-PLANAS.HTML](http://librorum.piscolabis.cat/2011/06/historia-de-una-mujer-deusebi-planas.html)> [31 D'AGOST DE 2023].

287. APSMP Imp. 1/SJO 62.

288. APSMP (s. n.), *Sanctus Josephus Oriol. Beneficiarius Barcinonensis*, cromolitografia sobre llautó, ca. 1909.

Malgrat que la producció d'estamperia fora de les tècniques tradicionals s'escapa de la nostra investigació, sí que hi farem una mirada ràpida per copsar les tipologies de les darreres produccions i, sobretot, per veure que hi ha una petita remuntada en el moment en el que s'activa la promoció del Beat a Sant. De totes maneres, és una promoció més aviat petita respecte a la de la beatificació. Tampoc hem d'oblidar que la canonització fou proclamada per Pius VII el 25 de maig de 1909 a Roma i que el 26 de juliol esclatava la Setmana Tràgica, el que vol dir que les tensions socials i l'anticlericalisme ja es devien palpar al carrer, condicions no aptes per grans celebracions.

En certa manera també hem anat veient la renovació tècnica de finals del s. XIX, amb l'edició facsimilar de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu, el 1885, o l'edició d'algun goigs amb reproducció de fotogavat. Així doncs, en els darrers temps de l'època de la condició de Beat del Dr. Josep Oriol es van publicar algunes estampes que reproduïen directament els gravats que hem vist, o senzillament els recreaven, sense cap aportació destacable.

Dins de les darreres publicacions, datables vers 1900, destaquen dos llibrets anònims hagiogràfics il·lustrats, destinats a la infància a la manera de conte religiós. El primer fou distribuït per una llibreria —de la que no s'esmenta el nom— de la Rambla del Centre nº 8 de Barcelona, i fou titulat com a *Vida santa y milagrosa del Beato José Oriol*,²⁸⁹ (FIG. 148) on cada pàgina contenia una il·lustració i una explicació a la part baixa. Aquestes il·lustracions, de tipus pictòric però monocroms, demostren una clara dependència dels gravats del projecte editorial de l'hagiografia de Joan Francesc Masdeu, però amb una certa llibertat interpretativa i alguns canvis significatius, amb escenes noves sobretot de tipus caritatives.

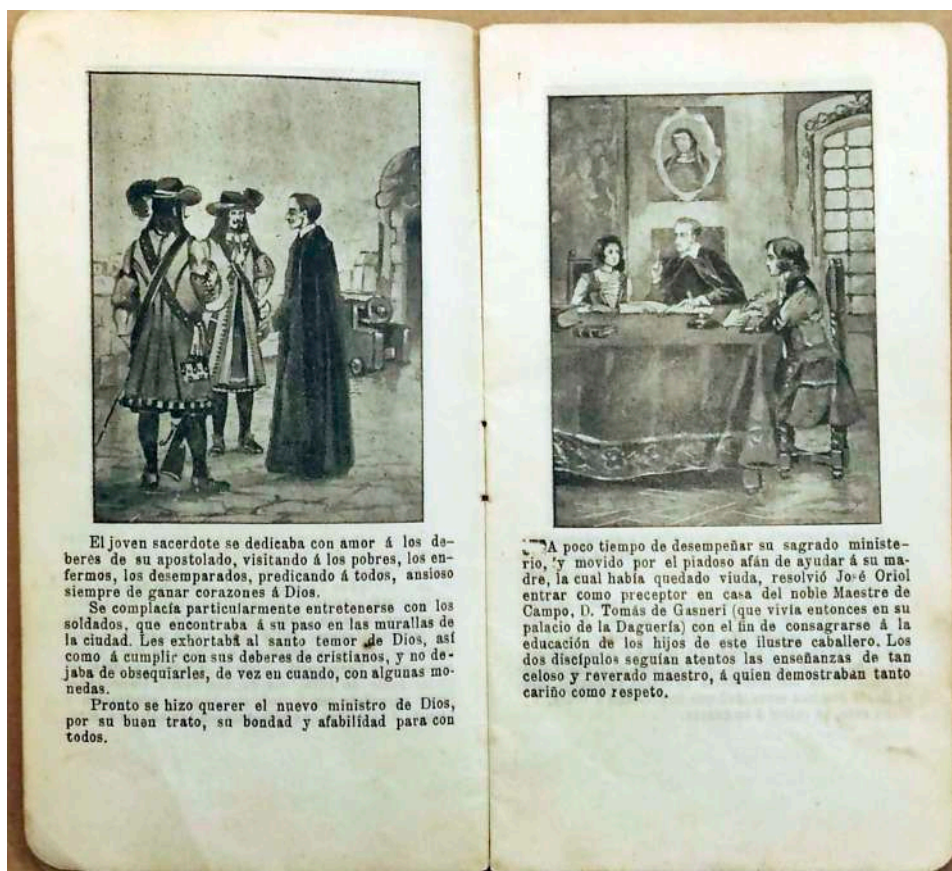

Figura 148: APSMP-C645, *Vida santa y milagrosa del Beato José Oriol*, Barcelona (1900).

289. APSMP-C645.

El segon llibret, titulat igual que l'anterior *Vida santa y milagrosa del Beato José Oriol*,²⁹⁰ (FIG. 149) depèn totalment de l'altre – esdevenint una còpia –, però amb unes il·lustracions de tipus més esquemàtic. Fou publicat per un «*Album infante*», i a diferència de l'anterior, que tenia un cost de 0,25 cèntims, aquest en costava 0,10. Presenta la particularitat que el llibret està relligat a la manera d'acordió o *leprello*, cosa que li confereix una particularitat una mica anòmala, però no inèdita, dintre de les publicacions del moment.

Figura 149: APSMP-C645, *Vida santa y milagrosa del Beato José Oriol*. Barcelona: Album Infante, 1900.

Figura 150: APSMP-C645, Pau AUDOUARD DEGLAIRE, *Fotografies de les cartes del Dr. Josep Oriol a Pau Riumer*, Barcelona, 1886-1905.

290. *Ibid.*

I per acabar aquest reguitzell de noves tecnologies aplicades als darrers esforços de difusió de l'època de Beat del Dr. Josep Oriol, hem de parlar de la fotografia en albúmina tipus *Carte Cabinet* (16,5 x 10 cm.) de Pau Audouard Deglaire, establert a la Gran Via entre 1886-1905. Es tracta de tres fotografies²⁹¹ (FIG. 150) que reproduïx dues cartes autògrafes de 1700 i 1702 que el Dr. Josep Oriol va enviar al senyor Pau Riumer de Cardedeu, comentant diverses curacions de malalties. En certa manera és el més proper que hom podia tenir de la lletra del Beat, a la manera de *vera effigies*, convertida en relíquia fotogràfica. La fotografia entorn del món religiós és un tema en el que caldria endinsar-s'hi perquè ens portaria sorpreses molt grates.

7. CONCLUSIONS

Aquest viatge que hem fet a l'entorn del Beat Josep Oriol i el món artístic sobre paper ens permet copsar el gran esforç editorial esmerçat en aquesta devoció. L'anàlisi realitzat ens permet també veure que va generar, en poc temps, una producció, amb els seus diversos estats i variacions, d'una quarantena de matrius calcogràfiques —incloses les vint del llibre de Joan Francesc Masdeu— i una trentena de xilogràfiques. Aquesta producció només pot ser explicada per l'esforç que la societat del moment va fer en favor d'una beatificació que van considerar molt propera. Tota aquesta ingent quantitat de gravats amb pocs tipus iconogràfics es deu a la còpia sistemàtica dels models prèviament establerts. Malgrat això, però, no hem volgut abusar de la paraula de plagi perquè era el *modus operandi* d'una producció més artesanal que artística pròpiament dita i, sobretot, a Catalunya.

L'anàlisi minuciosos d'aquesta producció, a més, ens ha permès observar com les diverses tècniques del món del gravat es distribueixen, gairebé uniformement, en funció de l'estadi en que es trobava el procés de beatificació del Dr. Josep Oriol; primer amb el gravat calcogràfic i després amb el xilogràfic. L'any 1807 és crucial per veure com les dues tècniques convergeixen en les celebracions de la beatificació però com després la xilografia agafa el relleu a la calcografia, sent la tècnica principal posterior a la data. Alhora observem com s'arracona la litografia ja que només la trobem en dos exemples residuals al final del s. XIX, quan en realitat la litografia havia estat la tècnica reina del segle.

El primer número de la revista digital *Recòndit* ens permet, a través dels seus nombrosos estudis, aprofundir en les festes de beatificació i aquest article pretén ser un complement al que han exposat magistralment els diversos investigadors de la revista. Les festes, concretament, han estat estudiades per Amadeu Carbó i Maria Garganté, i ens mostren les claus per a aquesta divulgació devocional —a l'alçada de les entrades reials— que, per la seva excepcionalitat, tradicionalment eren els grans actes festius que podia tenir la Ciutat.

Precisament aquesta excepcionalitat fou el motor de la divulgació iconogràfica del nou Beat, a través de múltiples gravats que il·lustraven la seva figura, la qual els era molt propera per haver estat, més o menys, coetània a les seves vides. I fou, precisament, aquesta proximitat la que va convertir la versemblança de la *vera effigies* en gairebé una obsessió, per a que totes les seves representacions reflectissin la realitat, arribant al punt d'haver de retocar unes quantes matrius de gravats —fins i tot una de xilogràfica—, per tal d'adaptar-se al cànon representatiu del Dr. Pa i Aigua. Però els retocs, a través de brunyits, no només van limitar-se a buscar el rostre estandaritzat del Beat sinó que també es van produir per retocar les diverses inscripcions que hi havia i adaptar-les als canvis de les diverses circumstàncies que el temps exigia en canviar les dignitats del futur sant. Això ens prova que aquestes matrius van ser reutilitzades, en alguns casos, fins a un segle després. Que s'hagin conservat les matrius de coure de set gravats és un cas excepcional que, en aquest cas, ens permet veure fins i tot la tècnica del brunyit per al reciclatge de la matriu.

291. *Ibid.*

Aquest estudi també ha permès destacar la parròquia de Santa Maria del Pi com el gran centre de la producció oriolana, i l'APSMP com l'arxiu per excel·lència on es preserva i s'inventaria aquesta gran varietat de gravats que es van realitzar. Gràcies a això hem pogut comparar els diversos tiratges que es van produir dels gravats conjuntament amb les possibilitats que ens donen actualment les xarxes socials per a localitzar el màxim de gravats oriolans. Això, a més, ha permès una política de restauració i compra d'exemplars que no s'havien conservat a l'arxiu parroquial i que estaven dispersos, però que sí que s'han pogut localitzar arreu del món perquè, sorprenentment, alguns dels gravats localitzats es van realitzar fora de les fronteres. A l'arxiu encara li falten uns quants gravats per a poder reunir la totalitat de l'extensiva producció iconogràfica oriolana, però el primer pas, que era realitzar un inventari, ja ha estat donat.

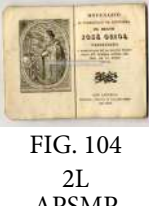

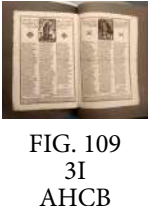

Malgrat l'exhaustivitat que això ha suposat, som conscients que encara deuen mancar molts gravats que es van realitzar i que a dia d'avui encara no en tenim constància. Esperem que a partir d'aquesta catalogació, apareguin nous exemplars —cosa gens descartable—, el que seria una gran satisfacció per acabar de ser més conscients de les bastes dimensions de la producció gràfica oriolana. Prego la indulgència del lector per les errades que hagi en l'article degut a la gran quantitat d'informació que hem intentat sistematitzar i que, amb molta probabilitat, s'hagin escapat alguns capdells, que esperem que no siguin gaires.

És de desitjar, però, que aquest article hagi pogut aportar un granet de sorra a la complexitat de l'estudi a la pietat popular barcelonina i de la gran commemoració de la beatificació així com també a la història del gravat a Catalunya en una època força menystinguda, com és el s. XIX. Observant aquesta producció gràfica veiem que la beatificació de Josep Oriol fou tot un esdeveniment que no ha estat prou destacat en la historiografia del s. XIX com a moment clau a cavall entre l'Antic Règim i el Liberalisme.

8. APÈNDIX GRÀFIC: ICONOGRAFIA ORIOLANA EN GRAVAT. TÈCNiques, FIGURA, TIPUS I LOCALITZACIÓ

Iconografia oriolana en gravat. Tècniques, figura, tipus i localització

TIPUS								
1 - Calc.								
	FIG. 38 1A APSMP	FIG. 41 1B APSMP						
2 - Calc.								
	FIG. 44 2A MNAC	FIG. 45 2B APSMP	FIG. 48 2C APSMP	FIG. 49 2D Col.lec. AC	FIG. 50 2E Cal.Nacional	FIG. 51 2F APSMP	FIG. 52 2G APSMP	FIG. 53 2H APSMP

<p>2 - Calc.</p>	 <p>FIG. 54 2I APSMP</p>							
<p>2 - Xilog.</p>	 <p>FIG. 101 2J APSMP</p>	 <p>FIG. 103 2K APSMP</p>	 <p>FIG. 104 2L APSMP</p>	 <p>FIG. 105a 2M Calcografia Nacional</p>	 <p>FIG. 105b 2N DGCPAC</p>			
<p>3 - Calc.</p>	 <p>FIG. 56 3A APSMP</p>	 <p>FIG. 57 3B APSMP</p>	 <p>FIG. 58 3C APSMP</p>	 <p>FIG. 60 3D APSMP</p>	 <p>FIG. 61 3E AHCB</p>			
<p>3 - Xilog.</p>	 <p>FIG. 106 3F APSMP</p>	 <p>FIG. 107 3G APSMP</p>	 <p>FIG. 108 3H APSMP</p>	 <p>FIG. 109 3I AHCB</p>	 <p>FIG. 110 3J AHCB</p>	 <p>FIG. 111 3K AHCB</p>	 <p>FIG. 112 3L APSMP</p>	 <p>FIG. 113 3M APSMP</p>
<p>3 - Xilog.</p>	 <p>FIG. 114 3N Crai FA UB</p>	 <p>FIG. 134 3U APSMP</p>						

3 - Xilg.	 <p>FIG. 115 3O APSMP</p>	 <p>FIG. 116 3P APSMP</p>	 <p>FIG. 117 3Q APSMP</p>	 <p>FIG. 118 3R DGPCAC</p>				
3 - Lit.	 <p>FIG. 144 3S APSMP</p>	 <p>FIG. 145 3T DGPCAC</p>						
4 - Calc.	 <p>FIG. 62 4A APSMP</p>	 <p>FIG. 86 4B APSMP</p>						
4 - Xil.	 <p>FIG. 118b 4C APSMP</p>	 <p>FIG. 118c 4D APSMP</p>						
4 - Lit.	 <p>FIG. 144 4E APSMP</p>	 <p>FIG. 146 4F APSMP</p>						

5 - Calc.	 <p>FIG. 66 5A APSMP</p>	 <p>FIG. 69 5B APSMP</p>	 <p>FIG. 70 5C APSMP</p>	 <p>FIG. 71 5D APSMP</p>	 <p>FIG. 85 5E APSMP</p>			
5 - Xilog.	 <p>FIG. 119-120 5F DGCPAC</p>	 <p>FIG. 121 5G APSMP</p>						
6 - Calc.	 <p>FIG. 72 6A APSMP</p>	 <p>FIG. 74 6B ASPMP</p>	 <p>FIG. 91 6C APSMP</p>					
6 - Xilog.	 <p>FIG. 122 6D DGCPAC</p>	 <p>FIG. 124 6E APSMP</p>	 <p>FIG. 126 6F AHCB</p>	 <p>FIG. 127 6G AHCB</p>	 <p>FIG. 128 6H APSMP</p>	 <p>FIG. 129 6I APSMP</p>		
Llibre Masdeu - APSMP	 <p>FIG. 76 7A</p>	 <p>FIG. 77 8A</p>	 <p>FIG. 130 8B Xilo.</p>	 <p>FIG. 78 9A</p>	 <p>FIG. 79 10A</p>	 <p>FIG. 80 11A</p>	 <p>FIG. 81 12A</p>	 <p>FIG. 82 13</p>

Llibre - Masdeu APSMP	 FIG. 83 14A APSMP	 FIG. 84 15A APSMP	 FIG. 87 16A APSMP	 FIG. 88 17A APSMP	 FIG. 89 18A APSMP	 FIG. 90 19A APSMP	 FIG. 92 20A APSMP	 FIG. 93 21A APSMP
Llibre - Masdeu APSMP	 FIG. 94 22A	 FIG. 95 23A						

9. BIBLIOGRAFIA

AMADES, Joan – COLOMINES, Josep – VILA, PAU, *Les auques*, Barcelona: Editorial Orbis, 1931.

—, *Els soldats i altres papers de rengles*, Barcelona: Editorial Orbis, 1936.

BERTRAN, Lluís, «Notes sobre *El Regreso a Barcelona su patria del Doctor Josef Oriol de Carles Bagger*» [en línia], APSMP, 2018 <<http://www.apsmp.cat/obres/entorn-de-loratori-el-regreso-de-carles-bagger-1807-i-a-les-festes-de-beatificacio-del-dr-josep-oriol/>> [Consulta: 31 gener 2024].

CARBÓ I MARTORELL, Amadeu, «Gegants, bestiari i balls populars. Les festes de beatificació del Dr. Oriol, com a referència important de la cultura popular a Barcelona» [en línia], *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022), p. 153-175 <<http://www.apsmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [Consulta: 31 gener 2024].

CASTELLANOS DE LOSADA, Basilio Sebastián (dir.), *Biografía eclesiástica completa. Vidas de los personajes del Antiguo y Nuevo Testamento, de todos los santos que venera la Iglesia...*, vol. XV, [en línia] Madrid: Imprenta de D. Alejandro Gomez Fuentenebro, 1863, p. 1142-1143 <https://www.google.es/books/edition/Biografía_eclesiástica_completa/N8RXAAAACAAJ?hl=ca&gbpv=1&dq=Biografía+eclesiástica+completa:+Vidas+de+los+personajes+del+Antiguo+y+Nuevo+Testamento+vol.3+oriol&pg=PA1144&printsec=frontcover> [31 d'agost de 2023].

CORTÉS BURÓN, Albert, «Una capella per al nou beat. Disseny i construcció de l'altar del Dr. Josep Oriol a Santa Maria del Pi» [en línia], *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022), p. 105-152 <<http://www.apsmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [31 d'agost de 2023].

COSTA, Josep, *Vida del glorioso S. Phileto, martyr, hijo natural de la ciudad de Barcelona, y su iurado ò conceller en tiempo de su martyrio: con noticia de otros diez y seys santos, hijos de la mesma Ciudad*, Barcelona: en casa de Cormellas, por Iayme Cays, 1690.

- C.P.P.G.R., *Compendio de la vida del Venerable Siervo de Dios Josep Oriol, presbítero, y beneficiado de la Iglesia Parroquial de N. Sra. De los Reyes, vulgarmente llamada del Pino de Barcelona (...)*, Barcelona: Francesc Surià, 1794.
- DÍEZ GARCÍA, José Luís, *Vicente López (1772-1850). Dibujos para grabados*, Bilbao: Museo de Bellas Artes de Bilbao, 1985.
- DOMÈNECH (GALDERICH), Albert, «La beatificació de Josep Oriol (1807) a través d'un imprès de pre-cinema» [en línia], *Piscolabis Librorum* (06-07-2009), <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/07/la-beatificacio-de-sant-josep-oriol-i.html>> [Consulta: 31 gener 2024].
- , «L'altre 11 de setembre borbònic (1802), l'entrada de Carles IV a Barcelona», [en línia], *Piscolabis Librorum* (07-09-2009) <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/09/laltre-11-de-setembre-borbonic-lentrada.html>> [31 d'agost de 2023].
- , «Uns goigs de Santa Bàrbara (s. XVIII-1896), una historia de separacions i retrobaments», [en línia], *Piscolabis Librorum* (04-12-2009) <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/12/uns-goigs-de-santa-barbara-una-historia.html>> [31 d'agost de 2023].
- , «Els gravadors Pauner i la personalitat de Teresa Pauner» [en línia], *Piscolabis Librorum* (18-12-2009) <<http://librorum.piscolabis.cat/2009/12/els-gravadors-pauner-i-la-personalitat.html>> [31 d'agost de 2023].
- , «Les “semanillas” (1821) d'Antoni Brusi i el naixement de la litografia» [en línia], *Piscolabis Librorum* (05-04-2010) <<http://librorum.piscolabis.cat/2010/04/les-semanillas-dantoni-brusi-i-el.html>> [31 d'agost de 2023].
- , «*Historia de una mujer d'Eusebi Plans (1880), la culminació de la cromolitografia*» [en línia], *Piscolabis Librorum* (28-06-2011) <<http://librorum.piscolabis.cat/2011/06/historia-de-una-mujer-deusebi-planas.html>> [31 d'agost de 2023].
- , «Oficio de Semana Santa (1836) grava per Joan Amills, el retrobament de les estampes amb la matriu» [en línia], *Piscolabis Librorum* (04-04-2015) <<http://librorum.piscolabis.cat/2015/04/oficio-de-semana-santa-1836-gravada-per.html>> [31 d'agost de 2023].
- , «La Setmana Santa arrengrerada (1789), un joc devocional d'infants» [en línia], *Piscolabis Librorum* (10-04-2017), <<http://librorum.piscolabis.cat/2017/04/la-setmana-santa-arrengrerada-1798-un.html>> [Consulta: 31 gener 2024].
- DOMÈNECH Vicenç, *Historia general de los santos y varones ilustres en sanidad del Principado de Cataluña*, Barcelona: Imprenta Gabriel Graells i Girald Dotil, 1612.
- FARÍAS MUÑOZ, Laura, «Del text a l'estampa: representacions de santa Madrona en la literatura d'època moderna» [en línia], *Matèria: revista d'art*, núm. 12 (2017), p.71-90 <<https://raco.cat/index.php/Materia/article/view/334370/425226>> [Consulta: 31 gener 2024].
- FORT I GAUDÍ, Jordi, *Goigs a llaor de Sant Josep Oriol*, Barcelona: Residència Sacerdotal de Sant Josep Oriol, 1999.
- FREIXAS, Josep Maria de, *Enciclopedia de tipos vulgares y costumbres de Barcelona (...)*, Barcelona: Imprenta catalana de Joaquim Bosch, 1844.
- GARGANTÉ LLANES, Maria, «“La Gran Festa” o l'epígon de les festes barroques a la ciutat de Barcelona: la transformació de l'espai i la relació amb exemples precedents» [en línia], *Recòndit*.

- Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022), p. 39-104 <<http://www.apsmmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [Consulta: 31 gener 2024].
- KINDEL, Eric, «A reconstruction of stencilling based on the description by Gilles Filleau des Billettes», *Typography papers*, núm. 9 (2013), p. 28-65.
- LÓPEZ DE MUNAIN, Gorka, «Morir y dejar huella. El valor de la semejanza sagrada a través de las máscaras mortuorias (siglos XV-XVII)» [en línia], a CONTRERAS GUERRERO, Adrián – JUSTO ESTEBARANZ, Ángel – QUILES GARCÍA, Fernando (Eds.), *En las sombras del Barroco. Una mirada introspectiva*, Santiago de Compostela: Andavira Editora S.L., 2023, p. 223-253 <<https://rio.upo.es/rest/api/core/bitstreams/50d0c7e6-6896-41b7-a2e4-8caedd54e093/content>> [Consulta: 31 gener 2024].
- LÓPEZ SILVA, Héctor, «L'altar de Sant Josep Oriol a l'església de Santa Maria de Mataró» [en línia], *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 113 (2015), p. 29-35 <<https://www.raco.cat/index.php/FullsMASMM/article/view/303666>> [Consulta: 31 gener 2024].
- MARTÍN, Vanessa – MONJO, Francesc Xavier – SACASAS, Jordi, *Santa Maria del Pi 1714, una comunitat assetjada (catàleg exposició)*, Barcelona: Basílica de Santa Maria del Pi – Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi, 2013.
- MASDEU, Joan Francesc, *Vita santa del novello beato Giuseppe Oriol, cittadino barcellonese divisa in quattro epoche*, Roma: Stamperia di Luigi Perego Salvioni, 1806.
- , *Vida del Beato Josef Oriol*, Barcelona: Companyia de Jordi, Roca i Gaspar, 1807.
- , *Vida del Beato Josef Oriol*, Barcelona: Imprenta Peninsular de Mariol y López, 1885.
- MARTÍ PALAU, Albert, «La comunicació per la imatge impresa», *Art de Catalunya. Art i etnologia*, vol. 13 (1999), p. 170-203.
- NADAL, Francisco, *Vida del Beato Doctor Josef Oriol, sacerdote operario entre los primitivos del Oratorio de S. Felipe Neri, y Beneficiado de la Parroquial Iglesia de Nuestra Señora del Pino, de Barcelona...*, Barcelona: Juan Ignacio Jordi Impresor y librero, 1815.
- QUÍLEZ I CORELLA, Francesc, «La iconografia setcentista d'un sant barceloní. Aspectes artístics i documentals de la festa de beatificació de sant Josep Oriol, celebrada a Roma l'any 1806 i a Barcelona l'any 1807» [en línia], *Butlletí del MNAC*, núm. 4, (2001), p. 19-34 <<https://www.recercat.cat/handle/2072/520942>> [Consulta: 31 gener 2024].
- RÀFOLS, Josep Francesc, *Diccionario Biográfico de Artistas de Cataluña desde la época romana hasta nuestros días*, Barcelona: Editorial Millà, 1954.
- Real Academia de la Historia, *Blas de Aranza y Doyle* [en línia], <<http://dbe.rah.es/biografias/49699/blas-de-aranza-y-doyle>> [31 d'agost de 2023].
- REIG (Barcelonata), Miquel, «Antiga Llibreria de la Vídua Pla. Cotoners (segle XVII-1853) / Princesa 8 (1853-1913)» [en línia], *Barcelofilia* (23-02-2019) <<http://barcelofilia.blogspot.com/2019/02/antiga-llibreria-de-la-vidua-pla.html>> [31 d'agost de 2023].
- ROA, Martín de, *Flos Sanctorum. Fiestas y Santos naturales de la Ciudad de Córdoba. Algunos de Sevilla, Toledo, Granada, Xérez, Écija, Guadix y otras ciudades y lugares de Andalucía, Castilla y Portugal...*, Sevilla: Alonso Rodríguez Gamarra, 1615.

- ROCA VERNET, Jordi, «Fiestas cívicas en la revolución liberal: entusiasmo y popularidad del Régimen» [en línia], *Història Social*, núm. 86 (2016), p. 71-90 <<http://www.jstor.org/stable/24893986>> [Consulta: 31 gener 2024].
- ROS I DE CÀRCER, Emmanuel de, *Festas celebradas a Barcelona en los anys 1806 y 1807 per la beatificació del V. Dr. Josep Oriol, pore. y beneficiat de N. S. dels Reys, dita del Pi de Barcelona*, Barcelona: Impremta d'Eugeni Subirana, 1908.
- SOLÉ, Isaura, «*Ex fumo dare lucem: la configuració de la indústria gràfica a Barcelona durant la segona meitat del segle XIX (1845-1900)*», Baró Llambies, Mònica – Rueda Ramírez, Pedro. Tesis doctoral en línia. Universitat de Barcelona, Barcelona, 2020 <<https://www.tdx.cat/handle/10803/671398#page=1>> [Consulta: 31 gener 2024].
- SORRIBAS, Juan, *Devoto triduo que en obsequio del taumaturgo de Barcelona y honor del clero secular El B. Josef Oriol, celebra todos los años la parroquia de San Miguel Arcangel (...)*, Barcelona: Matri-moni Garriga i Aguasvivas, 1808.
- SUBIRANA REBULL, Maria Rosa, *Els orígens de la litografia a Catalunya*, Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1991.
- TORRES SANS, Xavier, «La ciutat dels sants: Barcelona i la historiografia de la Contrareforma», *Barcelona quaderns d'història*, núm. 20 (2014), p. 77-104.
- VELASCO GONZÁLEZ, Alberto, «Un sant Josep Oriol de l'església parroquial de la Pobla de Segur (Lleida) atribuït a Bonaventura Planella (1772-1844)» [en línia], *BUTLLETÍ DE LA RACBASJ*, vol. XX (2006), p. 81-87 <<https://raco.cat/index.php/ButlletiRACBASJ/article/view/219495/329599>> [Consulta: 31 gener 2024].
- VERNEDA RIBERA, Meritxell, «L'art gràfic a Barcelona. El llibre il·lustrat 1800-1843», Bassegoda i Hugas, Bonaventura. Tesis doctoral en línia. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 2012 <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/96724/01.analisi_a1800-1843.pdf;sequence=3> [Consulta: 31 gener 2024].
- YEGUAS GASSÓ, Joan, «Ramon Amadeu i Santa Maria del Pi: imatgeria de Sant Josep Oriol» [en línia], *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, núm. 1 (2022), p. 21-22 <<http://www.apsmmp.cat/wp-content/uploads/Revista-Digital-Recondit-2022-paper.pdf>> [Consulta: 31 gener 2024].

EL PROCÉS D'UNIÓ I TRASLLAT DE MONESTIRS A BARCELONA, ANY 1423. SANT PERE MÀRTIR, SANTA EULÀLIA DEL CAMP, ALIAS DELS SACHS, SANTA ANNA «SEPULCRI DOMINICI».

JOSEP HERNANDO DELGADO és doctor en Història Medieval i catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona. Ha treballat el món medieval en diversos camps de recerca de manera extensa: Coautor en l'edició de *Diplomataris i llibres de privilegis*, ha escrit sobre l'activitat notarial, el cristianisme, islam i judaisme, teoria i praxis econòmica, la lletra de canvi, les biblioteques, el llibre i l'ensenyament, l'esclavitud, els processos inquisitorials i teoria política.

RESUM

L'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi posseeix un manuscrit que conté el procés canònic (*Processus*), per a la unificació i el trasllat de monestirs o convents a principi del segle XV, des del dia 27 de maig de 1423 fins el dia 14 de juliol del mateix any. Aquest procés va ser redactat pel notari de la ciutat del Barcelona Gabriel Canyelles (1394-1449). El trasllat de la comunitat dels canonges o frares agustins de Santa Eulàlia del Camp i la seva fusió amb els canonges regulars de Santa Anna, i el trasllat de les monges Predicadores o Predicadores al monestir de Santa Eulàlia es deu, segons el *Processus*, a la iniciativa del rei Alfons el Magnànim i de la seva esposa Maria, obligats pel desig del Rei Ferran (1380-1416), pare del Rei Alfons.

Els tres monestirs objecte del procés varen ser el monestir de Santa Eulàlia del Camp, el monestir de Santa Anna *Sepulchri Dominici* i el monestir de Sant Pere Màrtir. Són nombroses les notícies que dona el procés sobre la geografia urbana de la Barcelona d'aquesta època. En la primera part d'aquest treball s'exposen els fets històrics de la unificació i trasllat dels monestirs en la Barcelona del primer terç del segle XV. En la segona part es transcriu el text del manuscrit del procés, que es guarda a l'arxiu de Santa Maria del Pi, i 18 documents solts o notes en paper que es varen redactar en la notaria de Gabriel Canyelles i que es conserven gràcies al notari Pere Miquel Carbonell (1434-1517). Acaba el treball amb un índex onomàstic i un altre toponomàstic i un tercer bibliogràfic.

PARAULES CLAU: Procés canònic; trasllat i unificació de monestirs; Santa Maria del Pi; Santa Eulàlia del Camp; Santa Anna; frares agustins; canonges regulars; monges predicadores; Alfons el Magnànim; Maria de Castella; Papa Martí V; Juan Martínez de Mengucho; Gabriel Canyelles.

ABSTRACT

The Parish Archive of Santa Maria del Pi has a manuscript containing the canonical process (*Processus*), for the unification and transfer of monasteries or convents at the beginning of the 15th century, from May 27 to July 14 of 1423. This process was drawn up by the notary of Barcelona Gabriel Canyelles (1394-1449). The transfer of the community of the Augustinian canons or friars of Santa Eulàlia del Camp and its merger with the regular canons of Santa Anna, and the transfer of the preaching nuns to the monastery of Santa Eulàlia is due, according to the *Processus*, to the initiative of King Alfonso the Magnificent and his wife Maria of Castile, obliged by the wishes of King Ferdinand (1380-1416), King Alfonso's father.

The three monasteries subject to the process were the monastery of Santa Eulàlia del Camp, the monastery of Santa Anna *Sepulchri Dominici* and the monastery of Sant Pere Màrtir. The process gives a valuable amount of news about the urban geography of Barcelona at that time. In the first part of this work, the historical facts of the unification and relocation of the monasteries in Barcelona in the first third of the 15th century are presented. In the second part, the text of the manuscript of the process, which is kept in the Archive of Santa Maria del Pi, and 18 loose documents or notes on paper that were drawn up in the notary of Gabriel Canyelles and that are preserved thanks to the notary Pere Miquel Carbonell (1434-1517). The work ends with an onomastic and toponymic index and a third bibliographic one.

KEYWORDS: Canonical process; transfer and unification of monasteries; Santa Maria del Pi; Santa Eulalia del Camp; Santa Anna; Augustinian friars; regular canons; preaching nuns; Alfonso the Magnanimous; Maria of Castile; Pope Martin V; Juan Martínez de Mengucho; Gabriel Canyelles.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. El manuscrit

A l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi (d'ara en endavant APSMP) es troba un manuscrit (APSMP-C565) que conté el procés (*Processus*), és a dir, el conjunt d'actuacions fetes per a la unificació i el trasllat de monestirs o convents, és a dir, comunitats, a Barcelona a principi del segle XV, des del dia 27 de maig de 1423 fins el dia 14 de juliol del mateix any, malgrat que, com veurem, les actuacions havien començat ja abans, al menys des de l'any 1416.

Aquest manuscrit escrit en paper i enquadernat en pergamí està format per 38 folis, o 76 pàgines, sense numerar, escrites en lletra cursiva de l'època. En la coberta del manuscrit, en pergamí, està escrit, en lletres capitals, el títol del procés, en realitat la descripció del seu contingut: *Processus fulminatus per reverendum abbatem monasterii Populeti, commissarium apostolicum, super mutatione domine priorisse et conventus Sororum Predicatricum Barcinone, scilicet a loco ubi erant constitute, sito prope Hospitale Sancte Crucis, ad monasterium Sancte Eulalie de Campo, situm in platea Sancte Anne predictae civitatis, atque aliis in ipso processu exaratis*. El monestir de les Sors Predicadores o Predicadoreses era el de Santa Pere Màrtir. El mot *aliis* fa referència a la unificació dels monestirs Santa Eulàlia del Camp, de canonges regulars, i Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre (*Sepulchri Dominici*), de canonges jerosolimitans, com veurem.

El procés va ser redactat pel notari de la ciutat del Barcelona, Gabriel Canyelles (1394-1449), del qual en un llatí renaixentista, se'ns fa un envejable elogi: *Huiusmodi processus apostolici fuit scriba ille probus celeberrime fame Gabriel Canyelles, regia auctoritate notarius publicus Barcinone, sue quidem tempestatis et etiam nostre tabellionum huius urbis Barcinone nulli secundus*. Gabriel Canyelles

va actuar com a notari en el procés fet a iniciativa de la reina Maria (1401-1458), lloctinent del seu marit el rei Alfons el Magnànim (1396-1458).

L'enquadernació del procés es deu al notari de Barcelona i arxiver de l'Arxiu Reial Pere Miquel Carbonell (1434-1517), al qual es deu també que hom n'evités la pèrdua a causa de la poca cura dels notaris posteriors a Gabriel Tant és així que Pere Miquel Carbonell els descriu amb duresa i menyspreu, com hom pot veure en les anotacions fetes en les cobertes del manuscrit del Procés:

Aquest procés e moltes altres scriptures del venerable notari en Gabriel Canyelles són stades maltractades e perdudes e occultades per alguns idiotes e de mala consciència notaris [...] lur insuficiència en loch de formulari que-s pusquen ajudar ordinations e notes que fan e faran dels instruments furtats, en lur poder fermats e fermadors. Se són atrevits furta e tenir en llur poder com a mals hòmens, no solament processos, notes e llibres de vendes, comuns, particulars, manuals e testaments, e non solament del dit Gabriel Canyelles, màs encara de son gendre Mateu de Theserach, Joan Ginebret, màs encara moltes altres scripturas d'altres, dels quals yo tenc ací les scriptures axí maltractades E tant quant en mi és e serà, ço que és perdut, per mercè de nostre Senyor Déu, les arreglaré e hi faré cobertes noves.

I encara més:

En aquest llibre és la unió del monastir de Sancta Eulàlia de Campo, alias dels Sachs, al monastir de Sancta Anna [...] trahent tot en forma pública [...] ho fet [...] volgut [...] axí sa [...] salaris ni [...] ha pagat bé com han tengut alguns descurats notaris. E gos dir ab veritat e sens arrogàntia que, si no fossen aquestes scriptures de tant pèrits e famosos notaris vengudes en poder de mi Pere Michael Carbonell, dexeble del dit Joan Ginebret, que no sò digne solvere corrigias calciamentorum² tam proborum et peritorum notariorum, forte maior pars illorum non reperirentur. E tant fas publicar letres de vet per trones, no-n pusch aconseguir sinó poques. E com les restituexen, metten excuses incredibles e bestials. Aquest procés faent per lo monastir de Sancta Anna de Barcelona, ab lo farciment que és en les cobertes, forte se fora perdut, si no fos vengut en poder meu. E Déu sap, com hi és veritat e crech yo, que per no pagar lo gran salari en què recau e per negligència dels priors passats de dit monestir, may és tret en forma pública. E he denunciat tot açò al prior de dit monastir de Sancta Anna apellat Barthomeu de Gualbes. Ham respost que-l per... mas no veu seu --- ara com los altres.³

1. Indiquem amb [...] aquelles parts del text il·legibles.

2. Lc. 3,16; Mc. 1,7.

3. En el volum 337 de la notaria de Gabriel Canyelles hom pot llegir la nota següent deguda a l'esmentat Pere Miquel Carbonell, a qui es deu la salvació dels protocols de Gabriel Canyelles: «De XXIII llibres de vendes no n'he rebut sinó XV, fets de contractes rebuts e testificats per lo venerable e discret Gabriel Canyelles, no n'he rebut yo Pere Miquel Carbonell, scrivà del senyor rey e notari públich de Barçolona, d'en Joan Vilar, notari, qui-ls tenia ab títol impertinent e contra la ordinació testamentària del venerable e discret en Joan Ginebret, mestre meu, e lo qual Joan Vilar e per força e en virtut de sentència real los ha a mi restituïts. E són, com dit he, tinc quinze. Mirau poca consciència de notaris qui-ls han furtats e ocultats per formes o perquè-ls placia. E per recuperar aquests llibres de vendes e comuns, qui quasi tots los comuns són stat furtats, e gran multitud de notes que manquen en les bosses del dit Gabriel Canyelles, he yo tret e fet publicar per dues vegades en la Seu e en les VII parròquies de la present ciutat letres de vet, ço és, en l'any MD e dos, e mil D e tres, e quatre, car aquestes e les altres scriptures dels altres notaris, qui són pervengudes en virtut de dita sentència real, maltractades e perdudes moltes en poder del que les ha tengudes ans de mi, que no era sinó una pietat e dolor de cor que les ha vistes com me foren restituïdes, axí maltractades e destruïdes e podrides de tal modo que yo so stat e so lo ase e il·luminador de aquelles, com se mostra per les moltes cubertes noves e títols he fet en dits llibres, notes e scriptures, mettén-les totes en orde, no per terra ne per femtes de coloms, galines e gats, mas per post e lexes e stàncies cascunes pretitulades de son nom. E crech haver-ne reportat e reportaré mèrit en l'altre segle. E per ço no-m pusch star de dir que, axí com huy en dia fan enquestes e processos contra los marranos e mals christians, los deuriem fer contra los notaris que axí mal tenen e tracten llurs scriptures, per lo interès de la república. E encara fer-los portar rodella com se faea en temps passat als juheus com nich havia. E açò per dar-los càstich e bon exemple als altres. Aprés de haver fet publicat dues letres de vet, han restituït a mi quinze llibres de vendes del dit Gabriel Canyelles. E axí ara de XXIII ne tench XXI de vendes, ço és, I, II, III, IIII, V, VIII, VIII, X, XI, XII, XIII, XIII, XV, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIII», Lluïsa Cases i Loscos, Catàleg dels protocols notariais de Barcelona, 2. Altres Arxius, Barcelona: Fundació Noguera, 1990, p. 95-96.

Disposem també dels diversos documents solts o les notes en paper, dels quals en parla el notari Pere Miquel Carbonell, que, quasi bé sempre, els notaris de l'època solien posar en les bosses dels protocols en haver estat enquadernats.⁴ Se'n conserven 18.⁵ Hom les pot veure en l'Apèndix Documental. Aquests documents o notes ens informen de fets exposats en el procés de manera breu i d'alguns absents. Hom hi pot veure la Butlla del papa Martí V amb la llicència donada a l'abat de Poblet, Juan Martínez de Mengucho (s. 1413-1433), nomenant-lo Comissari Apostòlic per tal que és fes la unió i trasllat dels monestirs (Ap. Doc. nº 1). La presentació per part de la reina Maria de la Butlla papal a l'abat de Poblet (Ap. Doc. nº 2). El programa d'actuació de l'Abat de Poblet en el procés (Ap. Doc. nº 3). Els capítols convinguts per al trasllat i unió dels monestirs (Ap. Doc. nº 4). L'acceptació dels priors dels monestirs dels capítols convinguts (Ap. Doc. nº 5). L'acceptació per part del prior del monestir de Santa Anna dels capítols convinguts (Ap. Doc. nº 6). L'acceptació del prior del monestir de Santa Anna de l'actuació del Comissari Apostòlic (Ap. Doc. nº 7). La llicència per al trasllat de les monges de Sant Pere Màrtir al monestir de Santa Eulàlia (Ap. Doc. nº 8). El Comissari Apostòlic estableix el nombre de canonges en el monestir de Santa Anna (Ap. Doc. nº 9). La reclamació del bisbe de Barcelona sobre els seus drets (Ap. Doc. nº 10). La constitució d'una pensió anual de 400 florins per al prior de Santa Eulàlia del Camp (Ap. Doc. nº 11). El manament del Comissari Apostòlic per a què el prior de Santa Eulàlia passi al monestir de Santa Anna (Ap. Doc. nº 12). L'establiment d'una pensió de 300 florins per a les monges de Santa Pere Màrtir (Ap. Doc. nº 13). La reclamació del Comissari de la quantitat a ell deguda per la tasca feta en el trasllat i la unificació dels monestirs (Ap. Doc. nº 14). La sortida de les monges Predicadores del seu convent de Sant Pere Màrtir i l'anada al monestir de Santa Eulàlia (Ap. Doc. nº 15). La reclamació sobre la propietat de diversos béns immobles (Ap. Doc. nº 16 i 17). La llicència donada a l'antic prior del monestir de Santa Eulàlia per passar al monestir de Santa Maria de Manresa de l'orde Sant Agustí (Ap. Doc. nº 18).

1.2. L'entorn

El *Processus* sobre la unificació i trasllat de comunitats monàstiques té lloc en una època resultant de dificultats, de lluita oberta en diversos escenaris.⁶ El Cisma d'Occident, amb la concurrència de fins tres papes al capdavant de l'Església, que recuaria la crisi moral iniciada unes quantes dècades abans i accentuaria els enfrontaments ideològics i polítics, com és el cas del problema de la successió de Martí l'Humà que portaria al Compromís de Casp, fruit de la intervenció activíssima del papa Benet XIII.⁷ Amb l'elecció del nou Papa, que prengué el nom de Martí V, malgrat les accions de Benet XIII des de Peníscola, la seva mort (1423) i la dimissió del seu successor Climent VIII, pressionat per Alfons el Magnànim, hom posava fi al cisma.⁸ Hom

4. El notari Pere Miquel Carbonell, admirador de Gabriel Canyelles i salvador dels protocols de la seva notaria, diu sobre aquesta documentació addicional: «gran multitud de notes que manquen a les bosses».

5. El notari Gabriel Canyelles en el text del *Processus* ens assabenta de les seves actuacions com a notari mitjançant la fórmula estereotipada *prout predicta omnia et singula latius sunt designata in publico instrumento recepto per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium iamdictum* [...]. Segons això s'haurien perdut, almenys, els instruments corresponents a les actuacions fetes els dies 11 de juny (3 instruments), 12 de juny (1 instrument), 14 de juny (2 instruments), 30 de juny (1 instrument), 3 de juliol (1 instrument).

6. Josep HERNANDO, «Els inicis de la cartoixa de Montalegre. Domènec de Bonafè: Entorn religiós, social i polític», *XXXIV Congrés Internacional sobre la Cartoixa. La Cartoixa de Montalegre. La Província Cartoixana de Catalunya*, 2015, p. 179-192.

7. Josep Perarnau i Espelt, *La tragicomèdia del compromís de Casp: Invent i imposició de Benet XIII*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Facultat de Teologia de Catalunya, 2014.

8. Les conseqüències foren greus. La multiplicació de la xarxa financera que s'havia multiplicat per dos i, fins i tot, per tres. La pugna per obtenir l'obediència provocà el dualisme en tots els nivells: bisbats, abadies, beneficis i altres càrrecs tingueren dos nomenaments i, lògicament, se succeriren els enfrontaments, com és el cas dels diversos bàndols a la ciutat de Barcelona amb el trasllat de Barcelona a Saragossa del Bisbe Francesc Climent Saperà, nomenat per Benet XIII i el nomenament d'Andreu Bertran, jueu convers. El papa Martí V deposà Climent del seu càrrec i el degradà nomenant-lo administrador perpetu de la diòcesi de Barcelona, on pren possessió l'any 1420. Amb tot, per la seva participació en la resolució del Cisma, també el nomenà Patriarca de Jerusalem. Cal dir que la crisi en la credibilitat fou gran provocant la demanda i l'exigència de la reforma «in capite et in membris». Cf. Josep Alanyà, *El cisma de Occidente y las visitas de Morella. Historia y documentos, 1378-1428*, 2 vols., Morella: Ajuntament de Morella i Capítol-Catedral de Santa Maria, 2014.

no pot oblidar també el rebrot de pestilències, caresties i fams, tant al camp com a la ciutat, amb revoltes puntuals de la pagesia. Aquest va ser un temps convuls, però també creatiu, si hom té present grans personalitats coetànies: Francesc Eiximenis (1330-1409), Bernat Metge (1340-1413), Felip de Malla (1370-1431),⁹ Lluís Borrassà (1360-1425), Bernat Despuig (1386-1451), Pere Joan (s. XV), Pere Oller (+1442). Temps també d'accés molt ampli a la cultura i de reformes en tots els àmbits.

Va ser una època de noves implantacions religioses i de reformes, d'unificacions i de trasllats. Aquest és el cas dels ordes monàstics: el Císter, els Cartoixans (unió de Sant Pol i Sant Jaume de Vallparadís per fundar Santa Maria de Montalegre, 1415), els Jerònims (Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, 1393; Sant Jeroni de la Murtra, 1413, 1416). També és el cas dels canonges regulars (com és el cas del *Processus*), dels ordes militars i hospitalers, dels ordes mendicants, etc.¹⁰ És una època també en què segueix la configuració de la religiositat: la litúrgia, les devocions, les confraries. Destaquen les mesures perquè el baptisme fos conferit en el termini més reduït possible després del naixement.¹¹ Pel que fa a la recepció d'altres sagraments cal citar altra vegada la importància dels llibres d'òbits (una font de primer ordre) en els quals consten no tan sols el que fa referència als ritus funeraris, sinó també la recepció de l'extremunció o unció dels malalts (hom ha dit que tenim poques dades) i de l'Eucaristia per part dels malalts.

1.3. L'abat de Poblet i la iniciativa reial

La butlla papal concedint llicència per al trasllat i unificació dels monestirs, com veurem, redactada l'any 1420, va ser dirigida a Juan Martínez de Mengucho, monjo de l'orde del Císter i abat de Poblet els anys 1413-1433. Va ser un abat auster i autoritari, com demostra la seva actuació centrada en l'activitat reformadora del monestir.¹² En la butlla el papa Martí V, a petició dels reis d'Aragó Alfons el Magnànim (1396-1458) i Maria de Castella (1401-1458), el nomenà Comissari Apostòlic per a la tasca de trasllat i unificació dels monestirs.¹³ La seva actuació va perllongar-se fins l'any 1423, amb una dedicació plena aquest any. El Comissari Apostòlic va tenir com a conseller i assessor Guillem Jordà, doctor en decrets i ciutadà de Barcelona.

El trasllat de la comunitat dels canonges o frares agustinians de Santa Eulàlia del Camp i la seva fusió amb els canonges regulars de Santa Anna, i el trasllat de les monges Predicadores o Predicadoreses al monestir de Santa Eulàlia es deu, segons el *Processus*, a la iniciativa del rei Alfons el Magnànim¹⁴ i de la seva esposa Maria, com consta també en la butlla del papa Martí V, obligats pel desig del rei Ferran (1380-1416), pare del rei Alfons (*ad debitum obtatumque et perobtatam per illustrissimum dominum Regem Ferdinandum, dive memorie genitorem dicti domini Regis*, Ap. Doc. nº 2). Cal tenir present que, el 26 de març de 1416, el llavors príncep Alfons escrivia a

9. Felip de Malla va ser un espectador excepcional d'aquesta època. Vegeu Josep Perarnau i Espelt, (a cura de), Felip de Malla. Correspondència política, vol I, Barcelona: Ed. Barcino, 1978.

10. Lluís Monjas Manso, La reforma eclesial i religiosa de la província eclesial tarraconense al llarg de la Baixa Edat Mitjana a través dels Qüestionaris de visita pastoral, Barcelona: Fundació Noguera, 2008, p. 49-56.

11. Josep Hernando, «El procés contra el convers Nicolau Sanxo, ciutadà de Barcelona, acusat d'haver circumcidat el seu fill (1437-1438). *Processus inquisitionis facte contra Sanxo, conversum, civem Barchinone*», *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 13 (1993), p. 75-100.

12. Vegeu Jaime Finestres, *Historia del Real Monasterio de Poblet*, t. III, Cervera, imprenta de la Universidad, 1756, p. 339-343. Agustí Altisent, *Historia de Poblet*, Abadia de Poblet, 1974. Segons Altisent a l'abat Juan Martínez de Mengucho es deu la sala del dormitori del germans conversos sobre el refectori transformat en seller del monestir. El seu escut abacial es pot veure en diverses arcades del claustre de novicis i de la sala abacial situada sobre la cuina.

13. Ni en el text del *Processus* ni en la documentació adjunta es fa cap referència a la intervenció del bisbe administrador perpetu de l'Església de Barcelona Francesc Climent Sopera, patriarca de Jerusalem, en favor del trasllat, si no és per reclamar i defensar els seus drets sobre certes institucions eclesialtiques, com hom pot veure més endavant.

14. Arxiu de la Corona d'Aragó (d'ara en endavant ACA), Cancilleria, Reg, 2674, fol. 68-69. Arxiu Parroquial de Santa Maria del Mar (d'ara en endavant APSMM), Pergamins Santa Anna, núm. 15007 (1421).

Felip de Malla, en aquest moment rector de la parròquia Santa Maria del Pi,¹⁵ demanant-li que, per encàrrec del seu pare el rei Ferran, no s'oposés al desig que aquest tenia de convertir la dita església de Santa Maria del Pi en col·legiata, incorporant a la mateix els frares de l'orde *dels sachs*. En aquesta carta es demanava que el monestir d'aquest orde fos cedit a les monges Predicadores o Predicadores, el monestir de les quals era inadequat. Per altra part, hom al·legava que tant els Consellers de la ciutat de Barcelona com el bisbe de Barcelona hi estaven d'acord.¹⁶

En el text del *Processus*, però, es diu que els canonges del monestir de Santa Eulàlia del Camp desitjaven anar al monestir de Santa Anna del Sepulcre del Senyor de la ciutat de Barcelona i fusionar-se amb els canonges d'aquest monestir, i les monges de Sant Pere Màrtir desitjaven anar al monestir de Santa Eulàlia del Camp, lliure pel trasllat dels seus canonges. La petició dels reis, el nomenament de l'abat de Poblet com Comissari Apostòlic i les tasques del trasllat i de la fusió de monestirs és va iniciar entre els anys 1420 i 1423. Però degut a l'absència del rei Alfons el Magnànim de Barcelona en aquests anys de 1420 i 1423, les diverses actuacions varen ser presidides i controlades, malgrat que no tan sols, per la reina Maria de Castella en quant lloctinent del seu marit Alfons.¹⁷

1.4. Els consellers de la ciutat de Barcelona

És conegut l'esforç del Consell de Cent a favor de les institucions eclesiàstiques.¹⁸ És en definitiva el resultat de la presa de consciència d'un grup social que es mou tant per motivacions religioses com econòmiques i, en aquest cas, urbanístiques.¹⁹ És un fet el lligam entre el municipi de Barcelona i els convents de mendicants, franciscans i dominics, de canonges regulars de Sant Agustí i els diversos monestirs, i també amb els jueus i conversos.²⁰ El Consell de Cent tingué un paper important en la unificació i trasllat dels monestirs Santa Eulàlia del Camp, Santa Anna i Sant Pere Màrtir.²¹ Els documents solts del procés redactats pel notari Gabriel Canyelles mostren el seu protagonisme en paral·lel amb el del rei Alfons i de la reina Maria. Els capítols convinguts entre els tres monestirs restaren en poder dels Consellers de la ciutat de Barcelona, els quals vetllaren per a llur compliment. L'assignació de la pensió adjudicada al

15. L'any 1407, el 26 de març, Martí l'Humà dirigia a Benet XIII una súplica perquè li fos concedida a Felip de Malla la provisió de la parròquia del Pi, que es féu efectiva 28 d'abril d'aquell any. El 3 de novembre d'aquest mateix any era dispensat de la residència a la mateixa per a poder seguir els estudis a París o on calgués. Vegeu Josep Rius i Serra, «Subsidia biographica Vaticana. II (Felipe de Malla)», *Analecta Sacra Tarraconensia*, VI (1930), p. 245-246. Josep Perarnau, Felip de Malla. Correspondència política, v. 1, *Els Nostres Clàssics*, Barcelona: Ed. Barcino, 1978, p. 61-62.

16. ACA, Reg. 2561, fol. 20. Francisco Bofarull y Sans, Felipe de Malla y el Concilio de Constanza. Estudio Histórico-Biográfico, Gerona: Imprenta y Librería de Paciano Torres, 1882. Josep Mª Madurell i Marimon, «Mestre Felip de Malla», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XXX (1963-1964), p. 499-625. David Abadías Aurín, «Felip de Malla, clergue, humanista, diplomàtic», *Splendor Pinensis. Santa Maria del Pi al segle XV. I Jornades sobre les Basíliques Històriques de la Ciutat de Barcelona* (16, 17 i 18 de Novembre de 2017), p. 89-124.

17. Sobre el paper decisiu de la reina Maria de Castella per al pla d'unir les dues cases vegeu Nikolas Jaspert, *Stift una Stadt. Das Heiliggrabpriorat von Santa Anna und das Regularkanonikerstift Santa Eulàlia del Camp im mittelalterlichen Barcelona, 1145-1423*, Berlín (Berliner historische Studien, 24; Ordensstudien, X), 1996.

18. Nikolas Jaspert, *El Consell de Cent i les institucions eclesiàstiques: cap a una visió comprensiva*, Barcelona, *Quaderns d'Història*, 4 (2001), p. 108-127. Vegeu Esteve Gilabert Bruniquer, *Les rubriques de Bruniquer. Cerimonial dels magnífichs Consellers y Regiment de la ciutat de Barcelona*, 3 vols, Barcelona, 1912. Vegeu també *Manual de novells ardots, vulgarment apellat Dietari del Antich consell Barceloní*, Barcelona 1892-1975: vol. I 1830, vol II 1983, vol. III. 1894. *Llibre de les solemnitats de Barcelona*, (1424-1546), Barcelona 1930.

19. Nikolas Jaspert, «El patrimoni dels canonges regulars a la Barcelona medieval», dins Lina Ubero i Badia (coord.), *La ciutat i el seu territori, dos mil anys d'història; III Congrés d'història de Barcelona*. Inst. Municipal d'Història: Barcelona, 1993, p. 195-207.

20. Josep Hernando, «Els conversos: Del judaisme al cristianisme. Ruptura, integració i pràctica religiosa», dins *Formes de convivència a la Baixa Edat Mitjana*, Lleida: Pagès editors, p. 88-89.

21. Carme Batlle, *Vida i institucions polítiques, segles XIV-XV*, dins *Historia de Barcelona*, 3 *La ciutat de consolidada*, Ajuntament de Barcelona, 1992, p. 273-312. Carme Batlle i altres, *El «Llibre del Consell» de la ciutat de Barcelona*. S. XIV: Les eleccions municipals, CSIC: Barcelona, 2007. Pere Ortí Gost, «El Consell de Cent durant l'Edat Mitjana», *El temps del Consell de Cent. I: L'emergència del municipi, segles XIII-XIV*, coord. M. Rovira, S. Riera, Ajuntament de Barcelona, 2001, p. 21-48.

prior del monestir de Santa Eulàlia en compensació per la seva renúncia es fa pels Consellers de la ciutat de Barcelona. En cas de conflicte entre els convents o comunitats dels monestirs sobre el compliment del seu contingut s'havia de imposar l'autoritat dels Consellers. La imposició del Comissari Apostòlic del nombre de dotze canonges que hi hauria d'haver en el monestir de Santa Anna després del trasllat del canonges de Santa Eulàlia, es fa amb la mediació dels Consellers de la ciutat de Barcelona (Ap. Doc. nº 4, 5, 6, 8, 9).

1.5. Els monestirs objecte del trasllat i de la fusió

1.5.1. Santa Eulàlia del Camp

Els tres monestirs objecte del procés varen ser, com ja hem dit, el monestir de Santa Eulàlia del Camp, el monestir de Santa Anna *Sepulchri Dominici* i el monestir de Sant Pere Màrtir. El monestir de Santa Eulàlia deu el seu nom a l'església de Santa Eulàlia, situada prop del portal Nou, existent ja des del segle IX. L'any 1140 en aquest lloc hi havia instaurada una confraria. El 1155, el bisbe Guillem de Torroja (1144-1171) va impulsar la vinguda d'una comunitat de canonges agustinians.²² L'any 1173 Alfons I el Cast (1157-1196) encarregà als canonges regulars de Santa Eulàlia el culte de la capella del Palau Reial. D'aquest monestir depenia el priorat canonical de Sant Pere de Cubelles, també afectat, com veurem, pel trasllat i fusió d'aquests canonges regulars amb els de Santa Anna.²³ L'any 1292 el monestir o la canònica es traslladà a la plaça de Santa Anna.

L'any 1274 el Concili de Lió, convocat pel papa Gregori X (1210-1276), prohibí la fundació de noves ordes religioses i suprimí totes les fundades després del concili del Laterà de l'any 1215 sense l'aprovació de la Santa Seu. Els frares de la Penitència de Jesucrist quedaven inclosos en la part del cànon disciplinar de la supressió d'ordes. A partir d'aquest moment s'aturaren les activitats del monestir i tots els afers quedaren reduïts a la liquidació dels béns i al pagament de deutes. S'inicià aleshores un procés d'apropament i d'unió amb els canonges de Santa Eulàlia del Camp, fora del Portal Nou. L'any 1293, la comunitat de cinc membres de l'Orde de la Penitència arribaren a un acord amb el prior de Santa Eulàlia del Camp, Guerau d'Olorda, per a què els frares de la penitència fossin rebuts com a canonges de Sant Agustí en el monestir de Santa Eulàlia. Aquest procés d'unió, però, durà fins l'any 1308 en el qual el bisbe de Barcelona Ponç de Gualba (+1334), en nom de la Cambra Apostòlica, va vendre al prior i al monestir de Santa Eulàlia del Camp el monestir dels Frares de la Penitència juntament amb els drets que poguessin tenir tercers. Doncs bé, en haver estat suprimida l'orde dels Frares de la Penitència de Jesucrist, els «frares del sach»,²⁴ aquesta comunitat i la dels canonges de Santa Eulàlia es van

22. Les comunitats de canonges es caracteritzaven per sanctitas et clericatus, santedat i clergat, no per la contemplació, pròpia de les ordes monàstiques. Vivien en comunitat, vida en comú, segons la regla agustiniana, recitaven l'ofici diví i practicaven la vida apostòlica, és a dir, predicaven, ensenyaven, administraven els sagraments, assistien els peregrins i malalts. L'hàbit característic era el roquetum o roquet, com hom pot veure en el Processus. Sobre la història del canonges vegeu Aloïs Van Ette, *Les chanoines réguliers de Saint Augustin. Aperçu historique*. Cholet: Farré et Freulon, 1953. Jean Becquet i altres, *Le monde des chanoines (XIe-XIVe s.)*. Fanjeaux: Privat, 1989. Sophie Hasquenoph, *Histoire des ordres et congrégations religieuses en France du Moyen Âge à nos jours*. Paris: Champ Vallon, 2009. Antoni Pladevall, *Els monestirs catalans*. Barcelona: Ed. Destino, 1970.

23. Sobre els moviments canònics a Catalunya, vegeu Antoni Pladevall, «El priorat de Sant Pere dels Arquells a la Segarra», *Miscel·lània Històrica Catalana*, Poblet 1970, p. 53-87. Manuel Riu i Riu, «Les antigues canòniques de l'àmbit del bisbat de Solsona», *L'Erol*, Revista cultural del Berguedà, 41 (1993), p. 23-29. Pilar Sendra, «Formació del primer patrimoni de la Canònica de Sant Tomàs de Riudeperes (Osona) al llarg del segle XI», Gerbert d'Orlhac i el seu temps, Vic 1999, p. 763-781. Josep M. Masnou Prat-desaba, «El bisbat de Vic durant l'episcopat de Ramon Gaufred (1110-1145)», *Revista Catalana de Teologia*, Facultat de Teologia de Catalunya, XXVI (2002), p. 257-293. Per a una visió sintètica de la presència dels canonges agustinians a Catalunya, també en les seves modalitats de Sant Sepulcre, Aquisgranesos (Santa Maria de Solsona, Santa Maria de la Seu d'Urgell), Sant Sepulcre (Santa Anna de Barcelona), Premonstratencs (Bellpuig de les Avellanes), Sant Ruf (Santa Maria de Terrassa, Sant Adrià), vegeu també <https://monestirs.cat/monst/monestir.htm>.

24. L'Ordo de Poenitencia Jhesu Christi, conegut popularment com l'orde dels «frares del sac», es va fundar a la Provença al començament del segle XIII. El seu carisma era la vita apostòlica: predicar, cura d'ànimes, pobresa. Seguien la regla de Sant Agustí.

unir i ambdós passaren a anomenar-se canonges de Santa Eulàlia. Tanmateix, en el *Processus* i els documents solts podem trobar aquestes denominacions: *monasterii Sancte Eulalie de Campo alias dels sachs* o *dels frares dels sachs civitatis Barcinone*, *monasterii vocati de sacho*, *monastir de Montision* (per la capella dedicada a Santa Maria de Montsió) o *dels sachs, monastir de Sancta Eulàlia de Campo alias dels sachs*.²⁵ Finalment, l'any 1423, acaba el procés de fusió dels canonges de Santa Eulàlia amb la comunitat de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre amb la denominació de Santa Anna i Santa Eulàlia.²⁶

1.5.2. Santa Anna «Sepulcri Dominici», de l'Orde del Sant Sepulcre

El monestir de Santa Anna rep en el «Procés» i en els instruments notariais adjunts les denominacions de *domus Sancte Anne Sepulcri Dominici*, *domus Sepulcri Dominici*, *monasterium Sancte Anne ordinis Dominici Sepulcri*, *domus Sancte Anne civitatis Barcinone Sepulcri Dominici ordinis Sancti Augustini*.²⁷ Els seus orígens es troben en un orde de tipus canonical i militar fundat a Jerusalem en el marc de la primera croada i la presa de Jerusalem.²⁸ L'objectiu d'aquesta fundació era tenir cura de l'església de Sant Sepulcre i d'altres centres. Aquest orde es regia per la regla de Sant Agustí. El seu primer hàbit era blanc, però després de perdre tots els seus establiments a Orient, van prendre, en senyal de dol, l'hàbit negre que varen conservar. Els canonges portaven una creu brodada sobre l'hàbit: és la creu patriarcal llatina amb travesses dobles en escarlata.²⁹

Present aquest orde a Barcelona des del segle XII, hom construï una nova església a l'indret actual. Santa Anna era part d'una molt gran xarxa de fundacions. El superior nominal de l'orde era el Patriarca de Jerusalem, el cabildo de Jerusalem i sobre tot la Santa Seu, de la qual en depenien directament. Santa Anna va ser una de les cases de l'orde del Sant Sepulcre més importants de la Península Ibèrica i la principal a Catalunya. El patrimoni acumulat, ja des d'aquest segle, va ser molt important.³⁰ D'aquest monestir depenien diversos priorats, del

Portaven l'hàbit blanc amb un escapulari de tela de sac. És per això que foren anomenats «freres del sac». Caracteritzava la seva vida una estricta austeritat: prohibició de la carn i el vi. Caminaven amb sandàlies de fusta. Aquest orde va ser suprimit en el segon concili de Lió, l'any 1274. Richard W. Emery, «The Second Council of Lyon and the Mendicant Orders», *The Catholic Historical Review*, 39, 1953, p. 257-271. Llorenç Feliu, «El monestir dels Frares de la Penitència de Jesucrist de Barcelona», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 10 (1934), p. 45-59.

25. L'església del convent agustiniana de Santa Maria de Montsió fou començada el 1388 encarregada pel canonge regular de Sant Agustí fra Bernat Jaubert i les obres duraren fins ben entrat el segle XV. El 1423, el convent passà a les monges dominicanes. Degut a la vinculació de la fundadora de la congregació amb la família reial, el monestir passa a denominar-se: «Reial Monestir de Nostra Senyora de Mont Sió». El monestir constava d'un claustre, cor alt i baix, església, sagristia, oratori, sala capitular, cementiri, hort, campanar, refectori, dormitoris, sala de treball, infermeria, oficines.

26. El fons de pergamins del monestir de Santa Anna es troba a l'Arxiu Diocesà de Barcelona. Ha estat publicada una part per Jesús Alturo i Perucho, *L'arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200 (Aproximació històrico-lingüística)*, I-III, Fundació Noguera, Textos i Documents 8-10, Barcelona, 1985. Vegeu Aurelio Capmany, *La iglesia de Santa Ana de Barcelona*, Barcelona: Librería Francisco Puig, 1929. Vegeu bibliografia sobre Santa Maria de Montsió a Església del Convent de Santa Maria de Montsió, Guia Temàtica. Arquitectura de Barcelona, UPC, 2015.

27. Sobre l'orde del Sant Sepulcre vegeu *La orden del Santo Sepulcro*, Actas de las I Jornadas de Estudio sobre la orden del Santo Sepulcro, Zaragoza: Centro de Estudios de la Orden del Santo Sepulcro, 1991.

28. Sobre la presència dels canonges del Sant Sepulcre a la península Ibèrica, hom pot veure Nikolas Jaspers, «Die ritterorden und der Orden vom Heiligen Grab auf der Iberischen Halbinsel», *Militia Sancti Sepulcri*. Idea e istituzioni, a cura di Kaspar Elm e Cosimo Damiano Fonseca. Atti del Colloquio Internazionale tenuto presso la Pontificia Università del Laterano, 1996, Città del Vaticano, 1998, p. 381-410. Sobre els ordes militars i l'orde del Sant Sepulcre, vegeu Josep Maria i Sans, «Els Ordes Militars a Catalunya», *Catalan Historical Review*, 4, (2011), p. 201-225.

29. Genaro Del Valle, [Historia de las Instituciones Monásticas](#), desde los primeros monjes hasta la extinción de los conventos en España, Madrid: Imprenta calle Angosta de San Bernardo, n° 22, 1842, p. 106-111. En aquesta obra hom pot veure imatges dels monjos i frares amb l'hàbit i signes distintius. Joan Aran i Suriol, *Santa Anna de Barcelona*, Barcelona: Ed. Mediterrània, 2002.

30. Nikolas Jaspers, «La estructuración de las primeras posesiones del Capítulo del Santo Sepulcro en la Península Ibérica: La génesis del Priorato de Santa Ana en Barcelona y sus dependencias», vegeu *La orden del Santo Sepulcro*, Actas de las I Jornadas de Estudio sobre la orden del Santo Sepulcro, Zaragoza: Centro de Estudios de la Orden del Santo Sepulcro, 1991, p. 93-108. Nikolas JASPERT, «Centro y periferia: los superiores de la Orden del Santo Sepulcro y sus prioratos en la Corona Catalano-Aragonesa», *La Orden del Santo Sepulcro*, Actas de las II Jornadas de Estudio La Orden del Santo Sepulcro, Zaragoza, 23-26 de Noviembre de 1995, Zaragoza, 1996, p. 125-139.

quals són citats en el *Processus* el Sant Sepulcre d'Olèrdola³¹ (Alt Penedès), el Sant Sepulcre de Peralada³² (Alt Empordà), Sant Miquel de la Comanda³³ (Anoia), Santa Maria de Marcèvol³⁴ (Conflent), Lledó de Valls³⁵ (Alt Camp).

Des del segle XIII es produí un continuat conflicte sobre les modalitats d'elecció o el nomenament del prior. A la fi d'aquest segle, la jurisdicció sobre el priorat va passar dels Patriarques als Papes. És a dir, en el segle XIV els papes s'apropien del dret de nomenament dels priors. Tant és així que aquest conflicte caracteritza els priorats de Santa Anna de Barcelona. Si durant el Cisma d'Occident, Benet XIII havia cedit al bisbe de Barcelona, patriarca de Jerusalem, l'elecció del prior, en haver finalitzat el Cisma, el papat va recuperar el dret d'elecció del prior, com hom pot veure en el *Processus*.³⁶

1.5.3. Sant Pere Màrtir. Monges Predicadores o Predicadores. Santa Maria de Montsió

El monestir de Sant Pere Màrtir és dit en el *Processus* i en els documents que l'acompanyen *monasterium Sancti Petri Martiris ordinis Predicatricum; sorores monasterii Sancti Petri Martiris; monasterium Sancti Petri Martiris sub regula ordinis Predicatricum; monasterium Sancti Petri Martiris ordinis Fratrum Predicatorum; conventus Predicatricum; monasterium Predicatricum; les Preycadoresses; Sancti Petri Martiris sive de les Preycadoresses*. A Barcelona, l'any 1347, la Infanta Maria d'Aragó, filla de Jaume II el Just, obtingué la llicència per a la fundació d'una casa de monges dominiques.³⁷ L'any 1351 es posà la primera pedra extramurs o fora muralla, prop de les drassanes reials, sota l'advocació de Santa Maria, sent, però, anomenat monestir de Sant Pere Màrtir. La primera priora va ser Constança de Bellera.³⁸ Mentre el monestir estava en obres, la comunitat va romandre en una casa del Portal de Jonqueres. Tot seguit, l'any 1354, les monges varen passar a l'antiga comanda de Santa Maria de Palau tancada l'any 1317. L'any 1357 les

31. La primera referència de l'existència del priorat, la fundació del qual és de l'any 1058, depenent de Santa Anna de Barcelona, és del 1175, quan el comanador de Santa Anna era al mateix temps prior de la casa d'Olèrdola. El 1287 la capella i la finca foren venudes al monestir de Sant Cugat del Vallès, però més tard va tornar als canonges. Al segle XV era una simple capella. Cf. Joan Aran i Suriol, *Santa Anna de Barcelona*, Barcelona: Ed. Mediterrània, 2002.

32. El Sant Sepulcre de Peralada era un priorat de l'orde canonical que depenia de la casa principal catalana a Barcelona, la canònica de Santa Anna. Es va establir, sembla, en una propietat d'aquell orde a mitjan del segle XII. La comunitat establerta en aquest lloc era mixta, ja que hom té coneixement de l'acceptació d'homes i dones per formar part d'ella. Fou una casa amb poca vitalitat i mitjan segle XIII tenia priors comendataris. El 1435 la canònica de Santa Anna de Barcelona va vendre aquest priorat al convent del Carme de Peralada, quan ja no tenia comunitat. Cf. Miquel Golobardes Vila, "El Sepulcre" de Peralada, Peralada: Ed. Biblioteca Palacio Peralada, 1955.

33. L'any 1126 l'església parroquial de Santa Maria dels Prats fou cedida per Ramon Berenguer III a l'orde del Sant Sepulcre. Després de diverses diferències entre aquest orde i el bisbat de Vic, el 1261 es va signar un acord segons el qual Santa Anna de Barcelona va fundar un priorat, o més aviat una comanda de caire econòmic, a la capella de Sant Miquel. Hom situa aquesta fundació abans del 1222. En el segle XIV era en decadència. Cf. Pierre Vidal, « Étude historique sur le prieuré de Marcevol de l'ordre des Chanoines du Saint-Sépulcre », *Bulletin de la Société agricole, scientifique et littéraire des Pyrénées-Orientales*, Perpignan, n° 29, 1988, p. 165-207. Joan Aran i Suriol, *Santa Anna de Barcelona*, Barcelona: Ed. Mediterrània, 2002.

34. El lloc ocupat pel priorat de Marcèvol surt esmentat per primer cop el 1010. Més endavant figura com a propietat de Sant Miquel de Cuixà. El 1129 la veïna església de Santa Maria de les Grades era propietat del bisbat d'Elna. En aquesta data el capítol episcopal en fa donació als canonges del Sant Sepulcre de Jerusalem. A partir del 1142 els canonges comencen la construcció d'un nou edifici, més adient, al sud de l'anterior. La casa estava vinculada a la de Santa Anna de Barcelona. El segle XIII va ser una època de prosperitat. La decadència va arribar aviat, amb enfrontaments entre els pocs canonges que habitaven el priorat. Aquesta situació es va agreujar amb el terratrèmol del 1428. Pierre Macaire, *Marcevol, Montpeller*, 2007.

35. Una tradició esmentada que es va trobar miraculosament una imatge de la Mare de Déu al bosc d'en Castelló, en un lledoner. Davant la creixent devoció que despertava la Mare de Déu, el 1376 foren cedits els drets sobre l'ermita del Lledó als canonges del Sant Sepulcre de Santa Anna de Barcelona, d'on passaria a dependre. Més tard, el 1396, es va instaurar un priorat d'aquest orde a la capella. El 1434 deixaren el priorat, així com la seva custòdia.

36. Nikolas JASPERT, « Centro y periferia: los superiores de la Orden del Santo Sepulcro y sus prioratos en la Corona Catalano-Aragonesa », *La Orden del Santo Sepulcro, Actas de las II Jornadas de Estudio La Orden del Santo Sepulcro*, Zaragoza, 23-26 de Noviembre de 1995, Zaragoza, 1996, p. 125-139.

37. Es regien per la Regla de Sant Agustí i per unes constitucions religioses. Es caracteritzaven des de llavors per l'oració, el silenci, la vida comú, el treball, l'estudi, la fraternitat, la gratuïtat, l'austeritat.

38. Armando Bellieri, « Historia de una antigua familia catalana. Los Bellera », *Analecta Sacra Tarraconensia*, 25.2 (1952), p. 364. Maria Carme Roca i Costa, *Abadeses i priores a la Catalunya medieval*, Barcelona: Ed. Base, 2014, p. 247-250.

monges predicadores es traslladaren al nou monestir. El lloc era insegur degut a les incursions dels pirates sarraïns i l'atac del rei Pere el Cruel de Castella l'any 1359. És per això que Pere el Cerimoniós els cedí unes cases properes a l'hospital d'en Colom, el nou monestir, del qual coneixem les afrontacions:

Ab oriente, partim in tenedone Francisci Mayol, olim carnificis, media quadam androna dicti monasterii; et partim in tenedone et alodio dicti monasterii, qui tenedo fuit Anthonii Faner, sartoris; et partim in tenedone Raymundi Rogerii, fabri, alodio dicti monasterii; et partim in alio tenedone et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur ad conductum Petrus Soler, acaptator sive procurator bacini infantium orphanorum; et partim et pro toto residuo in vico, qui ibi est, vocato d'en Porta, et ibi incipit dormitorium dicti monasterii et prosequitur et continuatur usque ad introitum dicti monasterii inclusive. A meridie in via publica de la Picha d'en Colom. Ab occidente in hospicio et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur Jacobus Rigolff, et partim in vico d'en Cervelló. A circio in tenedone Guillermi Granell, carnicerii; et partim in tenedone heredum Bernardi Vitalis, tabernarii; et partim in horto heredum Francisci Salvet, quondam, mercatoris; et partim in tenedone Marchi Mayol, carnicerii.

No era pas, com hom pot veure en el procés, un lloc gaire adient: petit, estret, mal distribuït, poc protegit, insalubre i poc adequat per a unes religioses pertanyents a la noblesa o filles de cavallers:

Nunc sunt in dicto monasterio de nobili genere soror Elionor de Pallars et soror Sibilia de Pallars, et de militari genere sunt Elicsendis de Togoriis, earum priorissa, soror Mandina de Hostalrich, neptis sive naboda honorabilis Berengarii de Hostalrich, militis, camerlengi serenissime domine Regine, et soror Violant Clariana.

En el Procés és fa també esment de les monges difuntes pertanyents a la noblesa o filles de cavallers, *de militari genere sive dones de paratge*:³⁹

Et etiam fuerunt alie sorores dicti monasterii, nunc defuncte, procreate de militari genere, vicelicet soror Constantia de Bellera, de nobili genere, que fuit priorissa, et soror Margarita de Bellera, neptis sive naboda eiusdem domine priorisse, etiam de nobili genere. Et de militari genere fuerunt soror Ysabel de Millars et soror Violant de Claromonte.

Hom cita entre les difuntes la primera priora del monestir de Sant Pere Màrtir Constança de Bellera (+1375) i la seva neboda Margarida de Bellera.⁴⁰ L'any 1423, després de la fusió de les comunitats de Santa Anna y Santa Eulàlia, la comunitat de Sant Pere Màrtir passà a ocupar el lloc deixat lliure per la comunitat de Santa Eulàlia, fent seu el títol de Santa Maria de Montsió, titular de la veïna capella.⁴¹ En el moment del canvi definitiu a la plaça de Santa Anna era priora Elisenda de Togores (+1428), pertanyent a un antic llinatge del Vallès.⁴²

39. Vegeu la descripció que en fa Pere Tomic, *Història e conquesta del Realme d'Aragó e principat de Catalunya: Catarroja. València: Ed. Afers, 2009*: «Lo comte Borrell... vehent que l'estament militar cascun jorn venia en disminució (tants ne perdien cascun dia en les bregues que pocs seruidors los romanien), consellaren los dits barons al comte Borrell que li plagués atorgar priuilegi militar a tot hom qui pogués sostenir un cauall; car ab aquesta manera alguns recobriren prou seruidors; e tant prestament lo comte Borrell atorgà lo dit priuilegi en la manera seguent: que tots los hòmens qui vindrien a cauall e armats per seruir a ell e als altres barons, aquells haguessen aquell priuilegi militar; e tant prestament que lo priuilegi fou otorgat, dins spay de alguns dies, se trobaren ab lo dit comte Borrell e ab los altres barons D.CCCC. hòmens a cauall e ben armats, qui foren ab ells en la ciutat de Manresa; e com lo comte Borrell viu aquí dauant ell los D.CCCC. hòmens a cauall, ben armats e ben aparellats, lo dit comte los appellà hòmens de paratge, quasi dient que eren apartats en totes coses ab lo caualler semblant e apartant-se ab ell; e axí mateix volgué lo comte que les cases de quiscuns de aquests D.CCCC. hòmens a cauall fossen dites de aquí auant cases de paratge; car fins en aquell jorn eren dites masos; e de seruents que eren, foren fets franchs. E veus açí com aquest comte Borrell féu stament de homes de paratge en lo stament militar, e per què en nengunes parts del món no's troban hòmens de paratge sinó en Catalunya, ni en lo stament militar sinó cauallers e gentils hòmens», p.105-106.

40. Vegeu la nota 32.

41. Entre les anys 1886 i 1888 es feren les obres per al trasllat del monestir a la Rambla de Catalunya. L'any 1950 la comunitat es traslladà, juntament amb el claustre del monestir, a Esplugues de Llobregat. Vegeu Antonio Paulí, *El Real Monasterio de Nuestra Señora de Monte Sión*, Barcelona 1952.

42. Maria Carme Roca i Costa, *Abadesses i prioras a la Catalunya medieval*, Barcelona: Base, S.A., 2014, p. 251-252.

El dia 4 de juliol, dins l'església del monestir de les monges Predicadores, que té l'entrada pel carrer de l'hospital de la Santa Creu, on es troba la «pica d'en Colom»,⁴³ es va lliurar la possessió corporal del mateix, fetes tres parts *communiter et pro indiviso*: un terç al procurador del patriarca de Jerusalem i administrador perpetu de l'església de Barcelona; i dos terços als procuradors del prior Mateu Ferran i dels religiosos del monestir de Santa Anna, els frares Bartomeu Berenguer de Vall-labrera i Pere Çaydí:

Totum dictum eorum monasterium et ecclesiam eiusdem profanandam, prout ipsum monasterium est situm et constitutum pro habitatione ipsarum dominarum priorisse et conventus, cum iuribus et pertinentiis eiusdem, prout ipsum monasterium continetur, confrontatur et terminatur in modum sequentem: videlicet, ab oriente, partim in tenedone Francisci Mayol, olim carnificis, media quadam androna dicti monasterii; et partim in tenedone et alodio dicti monasterii, qui tenedo fuit Anthonii Faner, sartoris; et partim in tenedone Raymundi Rogerii, fabri, alodio dicti monasterii; et partim in alio tenedone et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur ad conductum Petrus Soler, acaptator sive procurator bacini infantium orphanorum; et partim et pro toto residuo in vico, qui ibi est, vocato d'en Porta, et ibi incipit dormitorium dicti monasterii et proseguitur et continuatur usque ad introitum dicti monasterii inclusive. A meridie in via publica de la Picha d'en Colom. Ab occidente in hospicio et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur Jacobus Rigolff, et partim in vico d'en Cervelló. A circio in tenedone Guillermi Granell, carnicerii; et partim in tenedone heredum Bernardi Vitalis, tabernarii; et partim in horto heredum Francisci Salvat, quondam, mercatoris; et partim in tenedone Marchi Mayol, carnicerii.

43. El canonge Joan Colom, tresorer del rei Jaume I, va construir un hospital per acolliment de pobres malalts i peregrins al raval de l'oest de Barcelona, un rierol, que més tard es va dividir en Riera d'en Prim alta i Riera d'en Prim baixa. Les seves aigües les recollia una altra riera que desembocava al Cagalell (una llacuna situada aproximadament a l'Avinguda de les Drassanes); el segle XIII va adquirir el nom de Riera de Valldonzella i, quan es va construir l'Hospital d'en Colom, el de Pica d'en Colom. També el carrer on s'aixecava l'hospital passà a anomenar-se de la Pica d'en Colom fins que el segle XV acabà adquirint el nom de l'Hospital en al·lusió al de la Santa Creu, construït en terrenys del d'en Colom. La pica o font pública a què al·ludien aquests noms encara s'hi conserva, així com altres vestigis d'aquesta antiga institució.

Figura 1: Mapa de la ciutat de Barcelona amb les ubicacions dels convents i monestirs esmentats en el Processus: 1. Santa Anna; 2. Santa Eulàlia del Camp (ubicació primitiva); 3. Santa Eulàlia del Camp, àlies dels Sachs (ubicació fins al segle XV, després Santa Maria de Montsió); 4. Sant Pere Màrtir (primera ubicació, prop del portal de Jonqueres); 5. Sant Pere Màrtir (segona ubicació, a Santa Maria de Palau); 6. Sant Pere Màrtir (tercera ubicació, prop de les Drassanes); 7. Sant Pere Màrtir (quarta ubicació, a la casa d'en Porta). © Jordi Sacasas i Paco Romero.

1.6. El Processus: el trasllat i la fusió de monestirs

El dia 27 de maig de 1423, dins de la cambra del parament, on es troba l'accés (*descensus*) a la capella del palau reial major de la ciutat de Barcelona, davant de fra Juan Martínez de Mengücho, abat de Poblet, la reina Maria presentà a aquest la butlla del papa Martí V, datada el dia 27 d'agost de 1420 (Ap. Doc. nº 1) i dirigida a l'abat de Poblet (Ap. Doc. nº 2), que conté la petició del rei Alfons el Magnànim i de la seva esposa Maria, lloctinent seu, sobre la unificació i trasllat de monestirs de la ciutat de Barcelona. En la butlla s'exposa el desig del prior i els canonges de Santa Eulàlia del Camp, dits també «frades del sach», de l'orde de Sant Agustí, de transferir-se al monestir o casa de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre. S'exposa també el desig de la priora i la comunitat de Sant Pere Màrtir, de l'orde dels Frares Predicadors, vist l'estat de llur monestir (*strictum et angustum*), que fa molt difícil a les religioses, la majoria de *nobili genere* i de *militari genere*, viure-hi *secundum sui decentiam*. Hom exposa també que en el cas del pas de

la comunitat del monestir de Santa Eulàlia al recinte de Santa Anna del Sepulcre del Senyor, les religioses Predicadores o Predicadores, poguessin ocupar aquest monestir. Es per això que el rei Alfons i la reina Maria i el prior i la priora dels convents esmentats, varen suplicar al papa Martí V que la comunitat del monestir de Santa Eulàlia del Camp, amb els seus béns i drets, pogués integrar-se en el monestir de Santa Anna, prendre l'hàbit d'aquests religiosos, fer llur professió i romandre-hi per sempre, i suplicaren també que el monestir de Sant Pere Màrtir pogués ser ocupat per les monges de l'orde dels Predicadors, que llur monestir de Sant Pere Màrtir pogués ser venut i dedicat a usos profans, i que les monges Predicadores paguessin al prior de Santa Eulàlia una pensió anual de 400 florins d'or d'Aragó, rebent elles a la vegada, de part de la comunitat del convent de Santa Anna, una compensació anual de 300 florins sobre els béns i fruits de la casa del Sant Sepulcre. És per això que el Papa mana a l'abat de Poblet, el seu Comissari en aquesta tasca, que s'informi sobre tot i que doni les llicències que calguin sobre la unificació dels monestirs esmentats, el trasllat de les monges i les pensions esmentades. Per altra banda, la reina Maria, lloctinent del rei Alfons, el seu marit, mana al notari Gabriel Canyelles que doni fe de totes les actuacions, en faci els instruments públics que calgui i els lliuri a la reina Maria.

Tot seguit l'abat de Poblet, Comissari Apostòlic, en aquest any de 1421, va establir un pla d'actuació (*fienda per commissarium*): 1) Segons la comissió apostòlica el Comissari havia de donar llicència al convent dels canonges de Santa Eulàlia per a llur trasllat i unificació amb el convent de Santa Anna, prendre l'hàbit dels frares d'aquest monestir, fer professió expressa i romandre-hi perpètuament. Va ser fet el dia 11 de juny de l'any 1423. 2) Que tots els ornaments, creus, vestits, llibres, calzes, relíquies, joies i altres béns, mobles i immobles, els drets, pertinences, beneficis i rendes passessin al convent i a la mensa conventual del monestir del Sant Sepulcre. També es va fer en la data suara esmentada. 3) Que es donés llicència a les monges del monestir de Sant Pere Màrtir perquè es traslladessin al monestir de Santa Eulàlia. Es va fer el dia 4 de juliol de l'any 1423. 4) Que el monestir de Sant Pere Màrtir, el seu sòl amb les cases, els edificis i horts poguessin ser venuts. Es va fer el dia 4 de juliol de l'any 1423. 5) Que el monestir de Santa Eulàlia amb tots els seus béns passés al convent de les monges de Sant Pere Màrtir. Es va fer també el dia 30 de juny de l'any 1423. 6) Que s'assignés a Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia, una pensió anual de 400 florins, que havien de pagar les monges de Sant Pere Màrtir. Es va fer el dia 1 de juny de l'any 1423. 7) Que es concedís una pensió anual de 300 florins a les monges de Sant Pere Màrtir, que havien de pagar el prior i els frares de Santa Anna. Es va fer el dia 16 de juny de l'any 1423. 8) Que es fes efectiva la renúncia per part del prior de Santa Eulàlia. Es va fer el dia 14 de juny de l'any 1423. 9) Que hom atengués qui havia de donar l'hàbit als canonges de Santa Eulàlia amb el trasllat de la creu. Ho va fer el prior de Santa Anna el dia 14 de juny de l'any 1423. 10) Que es fes l'assignació de censals morts en garantia de la pensió de 400 florins que havia de rebre el prior del monestir de Santa Eulàlia (Ap. Doc. nº 3).⁴⁴

Els mesos d'abril i maig de l'any 1421, els priors dels monestirs i les diverses comunitats afectades varen arribar a un acord sobre el canvi i trasllat dels monestirs de Santa Eulàlia del Camp, Santa Anna i Sant Pere Màrtir. El notari Gabriel Canyelles en donà fe en instrument públic on consten els diversos capítols convinguts entre les parts (Ap. Doc. nº 4): 1) La priora i el convent de les monges Predicadores constituïren i assignaren una pensió anual de 400 florins a pagar a Ramon de Casanova, prior de Santa Eulàlia, per renúncia del seu priorat, assignant-li diversos censals. 2) Les despeses per butlles i procés de tal provisió i altres missions serien a costa de les monges Predicadores o Predicadores. 3) L'evicció i l'obligació dels censals eren responsabilitat de les monges Predicadores. 4) El prior del monestir de Santa Eulàlia Ramon de Casanova retindria els

44. En el document segueixen les signatures dels canonges de Santa Eulàlia, els frares dels Sachs: Joan Besora, Antoni Vidal, Ramon Terrats, Pere Çaydí, Simon Bru, Ramon Jalbert, Pere Ros.

lluïsmes, la fatiga i altres drets abans de la seva renúncia. 5) El prior del monestir de Santa Anna havia de pagar al prior del monestir de Santa Eulàlia Ramon de Casanova les messions i altres despeses pel conreu de les vinyes del monestir. 6) Ramon de Casanova retindria els lluïsmes, mig-lluïsmes e fatigues i altres drets a ell pertanyents abans de la renúncia, per qualsevulla propietat pertanyent al seu monestir. 7) El prior del monestir de Santa Anna havia de pagar a Ramon de Casanova les messions o despeses pel conreu de les vinyes. 8) En passar els canonges del monestir de Santa Eulàlia amb béns i drets al monestir de Santa Anna, fou adjudicada pels Consellers de la ciutat de Barcelona a les monges Predicadores la quantitat de 300 florins durant el temps que durés el pagament de 400 lliures al prior Ramon de Casanova. 9) En cas de discrepàncies pertocaria als Consellers de la ciutat de Barcelona la decisió sobre aquestes. 10) En cas d'incompliment s'establí una pena de 2.000 florins, un terç de la qual seria adjudicada a la part obedient i dos terços a la construcció del mur de ciutat. Seguiren les signatures dels membres dels monestirs de Santa Eulàlia i Santa Anna i de les monges Predicadores o Predicadores.

El dia 28 de maig de 1423, al reial palau antic de la ciutat de Barcelona, el prior del monestir de Santa Anna, Mateu Ferran, i els frares d'aquesta casa de Santa Anna, Bartomeu Berenguer de Vall-labrera i Francesc Vila, per una part, i Pere Çaydí i Ramon Jalbert, canonges del monestir de Santa Eulàlia del Camp, per altra, conveniren en acceptar el contingut dels capítols de l'any 1421 sobre el trasllat i unificació de convents d'acord amb la butlla del papa Martí V (Ap. Doc. nº 4 i nº 5 i nº 7), capítols que també es trobaven en poder dels Consellers de Barcelona. Proposaren, tanmateix, que fossin respectades les convencions entre els diversos monestirs. El mateix varen fer les monges del monestir de Sant Pere Màrtir, mitjançant llur procurador Jaume Rigolf, ciutadà de Barcelona. Acceptació ratificada l'any 1422 en la sala del capítol de l'església de Santa Anna (Ap. Doc. nº 6).⁴⁵

L'endemà, el dia 29 de maig de l'any 1423, dins el palau episcopal, el Comissari Apostòlic, en veure que el contingut de la comissió podia tocar els interessos del patriarca de Jerusalem i administrador perpetu de l'Església de Barcelona, al qual l'església i el monestir de Santa Eulàlia del Camp li estaven subjectes, li notificà el contingut de la comissió per tal de que objectés el que volgués sobre els acords. El patriarca respongué que, malgrat que els seus interessos no eren els de la reina Maria ni els dels Consellers de la ciutat de Barcelona, tanmateix, vist el que havia decretat el papa Martí V, estava disposat a obeir-ho.

Aquest mateix dia, el 29 de maig, dins la sagristia de l'església del monestir de Santa Eulàlia, es va acordar per part de tots els afectats pel trasllat i fusió dels monestirs, que el Comissari procedís, sempre i quan es complissin les convencions acordades entre les comunitats de Santa Eulàlia i Santa Anna i també la de les monges Predicadores.

També aquest mateix dia, és a dir, el 29 de maig de l'any 1423, dins el monestir de les monges Predicadores o Predicadores, l'abat de Poblet, Comissari Apostòlic, procedí a l'examen del monestir de Sant Pere Màrtir (*recognovit personaliter totum dictum monasterium et locum eiusdem*), rebent també les opinions de les monges (Ap. Doc. nº 8). El Comissari veié que aquest era petit i inadequat (*strictum, angustum et artum*) per a les monges, moltes de les quals eren nobles o filles de cavallers. L'església era petita (*modica*). El cor, molt petit (*valde parvum*). El dormitori, llunyà i mal il·luminat. El refetor, la casa del capítol i els altres edificis, indisposats i tan antics que amenaçaven ruïna. Quan plovia, en ser el sostre vell, es produïen inundacions. Les parets que separaven el monestir de les cases dels veïns eren tan baixes que permetien el pas d'aquests veïns i altres persones, fins i tot malfactors que fugien de la justícia. És per tot això que molts nobles no volien que llurs filles formessin part d'aquesta comunitat.

45. Un dels testimonis d'aquesta ratificació va ser "frater Anthonius Munionis, comendador de Novallis, diócesis Tisaronensis", és a dir, fra Antonio Muñoz, comanador de Nuévalos de l'orde del Sant Sepulcre, diòcesi de Tarazona.

Tot seguit procedí a escoltar les deposicions o declaracions de les monges del monestir de manera singular i separatament. Primer va parlar la priora Elisenda de Togores sobre la pertinença de les monges al gènere noble (Elionor de Pallars, Sibília de Pallars i Constança d'Alquisimina, sots-priora) o militar o filles de cavallers o «dones de paratge» (Elisenda de Togores, priora, Mandina d'Hostalrich, neboda de Berenguer d'Hostalrich, camarlenc de la reina Maria, Violant de Clariana; les difuntes nobles Constança de Bellera, Margarida de Bellera; les filles de cavallers Isabel de Millars, Violant de Claramunt). Tot seguit deposà Constança d'Alquisimina, sots-priora, pertanyent a la noblesa. Seguí l'exposició d'altres monges: sor Subirana Bergesa i sor Joana de Mallenchs.

Totes les monges es reuniren en la casa del capítol del monestir: Elisenda de Togores, Constança Alquisimina, Subirana Berguesa, Mandina d'Hostalrich, Sibília de Pallars, Elionor de Pallars, Pericona de Picanyes, Marina Martíniç, Joaneta de Mallenchs, Violant de Clariana, Eulàlia çes Corts, Eulàlia Servera, Elionor Bruna i Çília Capella. El Comissari Apostòlic presentà les cartes apostòliques i el notari Gabriel Canyelles procedí a llur lectura. Preguntades les monges si hi estaven d'acord, respongueren afirmativament i es mostaren dipostes a complir totes les convencions per elles promeses.

L'endemà, 30 de maig de l'any 1423, dins del Palau Episcopal de la ciutat de Barcelona, el Comissari va manar el trasllat i canvi dels canonges del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias «dels sachs», al monestir de Santa Anna. Tot seguit va establir que el nombre de canonges i frares del dit monestir de Santa Anna fos de dotze (Ap. Doc. n. 9). En el monestir de Santa Eulàlia sols hi havia sis canonges conventuals: Joan Besora, Ramon Terrats, Pere Çaydí, Ramon Jalbert, Simon Bru i Antoni Vidal. En el monestir de Santa Anna hi havia sols cinc canonges jerosolimitans: Galceran Maçot, Joan Maçana, Bartomeu Berenguer de Vall-labrera, Francesc Vila, i Antoni Cases.

Endemés, el Priorat de Garraf⁴⁶ o de Sant Vicenç de Garraf s'havia d'unir a la dita casa o canònica de Santa Anna i el prior havia de ser canonge i preceptor de la mateixa. El Comissari va unir i agregar el dit priorat amb el consentiment de la reina, la qual tenia el dret de presentació al dit priorat. Seguidament va nomenar Francesc Pere Ros prior del dit priorat de Garraf. Establí i manà també que els canonges i frares havien de vestir l'hàbit de la dita casa.

El dia 30 de maig, Francesc de Climent, dit Saperà (o Çaperà), bisbe administrador perpetu de Barcelona i patriarca de Jerusalem, davant del Comissari Apostòlic, dins la cambra de parament del palau episcopal de Barcelona, va lliurar-li una cèdula (Ap. Doc. nº 10) sobre la unió dels priorats dels monestirs de Santa Anna i Santa Eulàlia. En ella el bisbe protestava que no volia perjudicar en res al dret que tingués en el priorat de Santa Anna ni, per tant, atribuir o concedir a fra Mateu Ferran, detentador del dit priorat, cap dret. Cal tenir present que la renúncia del prior s'havia de fer en mans del bisbe de Barcelona, segons la cessió que Benet XIII havia fet al bisbe de Barcelona, patriarca de Jerusalem, i que en el cas de repartiment de béns del monestir el bisbe de Barcelona tenia drets sobre un terç.⁴⁷

El dia 1 de juny de l'any 1423, fra Joan, abat del monestir de Poblet, Comissari papal en el procés d'unió i trasllat de convents de Barcelona, va fer saber a les monges de Sant Pere Màrtir,

46. El topònim «Garraf», que dona nom al massís i a la comarca, fou esmentat ja el 1011. També fou el nom de l'antic priorat de Sant Vicenç de Garraf, normalment anomenat Sant Vicenç de Pedrabona, fundat per Alfons el Cast el 1163. L'establiment religiós es trobava a l'esquerra del torrent de Garraf, a prop de la masia de Can Lluçà. L'anomenada Era del Prior i el coster de la Fita poden ser-ne els darrers vestigis. El priorat de Sant Vicenç era ja en decadència al segle XIV i el 1423 fou unit a la canònica barcelonina de Santa Eulàlia del Camp. Tot i ser antigament Garraf un petit poble de pescadors el port actual fou construït l'any 1902 per donar sortida als materials d'una pedrera que es feia servir en una de les ampliacions del port de Barcelona.

47. «[...] iamdicto reverendissimo domino administratori pro tertia parte, et iamdicto domino priori et eius conventui pro duabus partibus, factis inde tribus equalibus partibus [...]». Vegeu també Nikolas Jaspert, «Centro y periferia: Los superiores de la orden del Santo Sepulcro...», citat.

de l'orde de Predicadors, que, segons la butlla papal, constituïa i assignava una pensió anual de 400 florins sobre els béns del monestir de Sant Pere Màrtir, que hauria de ser lliurada a fra Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia del Camp. Per tant va manar que en el termini de 6 dies, en haver estat requerides pel dit Ramon de Casanova, donessin i paguessin 400 florins de pensió anual sota pena d'excomunió a les monges, de suspensió al convent i d'interdicte a l'església del dit monestir (Ap. Doc. nº 11 i 12). Per al pagament i la satisfacció dels dits 400 florins varen assignar al dit fra Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia del Camp, tot un seguit de pensions anuals per censals morts que les monges rebien: per la pensió d'un censal mort de 2300 sous que l'arquebisbe de Tarragona pagava anualment a les monges Predicadores; per la pensió d'un altre censal mort de 640 sous que el General o la Generalitat de Catalunya pagava a les dites monges; per la pensió d'un altre censal mort de 670 sous que també pagava el General o la Generalitat; per la pensió d'un altre censal mort de 724 sous que també pagava el General o la Generalitat de Catalunya; per la pensió de 71 sous i 5 diners que en Joan Padrol, notari, i la seva esposa, ciutadans de Barcelona, pagaven a les monges. Restaven encara 4 sous i 2 diners del total de les pensions fins a garantir els 400 sous a Ramon de Casanova. Aquesta quantitat la pagarien la priora i el convent, és a dir, la comunitat de monges.

Fra Joan, abat del monestir de Poblet, Comissari papal en el procés d'unió i trasllat de convents de Barcelona, en haver constituït la pensió anual de 400 florins a pagar per les religioses del monestir Sant Pere Màrtir o de les Predicadores o Predicadores a fra Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia o dels frares «dels Sachs», i en haver imposat la pensió anual de 300 florins a pagar a les religioses del monestir de Sant Pere Màrtir pel prior i frares del monestir de Santa Anna mentre durés el pagament de la pensió de 400 florins, que no era possible fer mentre no es fes el trànsit al monestir de Santa Anna, per consegüent, en virtut de la seva autoritat, manà, sota pena d'excomunió, al prior Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia o dels frares «dels Sachs», i a tota la comunitat, passar del monestir de Santa Eulàlia al monestir de Santa Anna i allí rebre l'hàbit del canonges d'aquest monestir, fer la professió pròpia d'aquests canonges i romandre perpètuament en aquest monestir. Va establir un termini de 6 dies per passar del monestir de Santa Eulàlia al monestir de Santa Anna en les condicions establertes (Ap. Doc. nº 12).

El dia 2 de juny, dins la casa del capítol de monestir de les monges Predicadores o Predicadores, la priora Elisenda de Togores, Constança Alquisimina, sotspriora, Subirana Berguesa, Mandina d'Hostalrich, Sibília de Pallars, Elionor de Pallars, Pericona de Picanyes, Marina Martíç, Violant de Clariana, Joaneta de Mallenchs, Eulàlia çes Corts i Eulàlia Cervera (o Servera, o Çervera), amb el consentiment d'Arnau de Socarrats, prior, del mestre Arnau de Corts, vicari i lloctinent general del prior provincial del Frares Predicadors a la província d'Aragó, i també del Comissari Apostòlic, donaren i assignaren un terç, fetes tres parts en comú i per indivís, de llur monestir, església, dependències i drets, del qual es donen les afrontacions,⁴⁸ a Francesc de Climent, dit Sopera, administrador perpetu de l'Església de Barcelona i patriarca de Jerusalem, i, en trobar-se absent, al seu procurador Antoni Portella, beneficiat a la Seu de Barcelona, i dos terços a fra Mateu Ferran, prior del monestir de Santa Anna, i al seu convent o comunitat.

48. Confrontatur et terminatur in modum sequentem: videlicet, ab oriente, partim in tenedone Francisci Mayol, olim carnificis, media quadam androna dicti monasterii; et partim in tenedone et alodio dicti monasterii, qui tenedo fuit Anthonii Faner, sartoris; et partim in tenedone Raymundi Rogerii, fabri, alodio dicti monasterii; et partim in alio tenedone et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur ad conductum Petrus Soler, acaptator sive procurator bacini infantium orphanorum; et partim et pro toto residuo in vico, qui ibi est, vocato «d'en Porta», et ibi incipit dormitorium dicti monasterii et proseguitur et continuatur usque ad introitum dicti monasterii inclusive. A meridie in via publica «de la Picha d'en Colom». Ab occidente in hospitio et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur Jacobus Rigolff, et partim in vico «d'en Cervelló». A circio / [39] in tenedone Guillermi Granell, carnicerii; et partim in tenedone heredum Bernardi Vitalis, tabernarii; et partim in horto heredum Francisci Salvat, quondam, mercatoris; et partim in tenedone Marchi Mayol, carnicerii.

El dia 11 de juny de l'any 1423, dins de la casa del capítol del monestir, la priora Elisenda de Togores, Constança Alquisimina, sotspriora, Subirana Berguesa, Mandina d'Hostalrich, Sibília de Pallars, Elionor de Pallars, Pericona de Picanyes, Marina Martíniç, Joaneta de Mallenchs, Violant de Clariana, Eulàlia çes Corts i Eulàlia Cervera, a causa de l'absència de l'arquebisbe de Tarragona,⁴⁹ designat per a una ambaixada prop del rei de Castella, al qual no era possible comunicar l'assignació de la pensió d'un censal mort, per ell deguda a les monges Predicadores, a Ramon de Casanova, prior de Santa Eulàlia del Camp, al qual s'havia assignat la quantitat de 400 florins per la seva resignació del seu priorat de Santa Eulàlia del Camp, el Comissari Apostòlic establí un mes de pròrroga per al trasllat de les monges Predicadores al monestir de Santa Anna després de la tornada de l'arquebisbe de Tarragona. Les monges obligaren tots els béns, mobles i immobles, de llur monestir.

Tot seguit, aquest mateix dia 11 de juny, dins el monestir de Santa Eulàlia del Camp, que es troba en la plaça de Santa Anna, tenint present que s'havia imposat a les monges una pensió anual de 400 florins, que s'havia de pagar a Ramon de Casanova, prior del dit monestir, fins que fos proveït d'alguna dignitat o benefici eclesiàstic de l'orde de Sant Agustí en alguna de les diòcesis de Barcelona, Vic i Lleida, tret dels priorats de Manlleu,⁵⁰ de Lluçà,⁵¹ de Riudeperes,⁵² de Sant Ruf de Terrassa,⁵³ i de les prepositures de Caselles⁵⁴ i de Sant Pere dels Arquells,⁵⁵ hom assignà a Ramon de Casanova diverses pensions anuals per diversos censals morts⁵⁶ que hom havia de pagar a les monges i que s'havia establert el proppassat dia 1 de juny.

També aquest mateix dia, 11 de juny, l'abat de Poblet, Comissari Apostòlic, en voler que la priora i comunitat del monestir de Sant Pere Màrtir es traslladessin al monestir de Santa Eulàlia del Camp, va concedir llicència per a que la comunitat de canonges del monestir de Santa Eulàlia passés al monestir de Santa Anna, en un termini de sis dies, amb els ornaments, vestits, llibres, calzes, relíquies, reliquiaries, joies i altres béns, mobles i immobles, i tots els drets, oficis i beneficis del monestir i de l'església i amb tots els instruments i capbreus. Mitjançant instrument públic hom els imposà que absolguessin a tots els homes i les dones del monestir de tota fe, homenatge i fidelitat i qualsevulla obligació a què estiguessin obligats. El trasllat s'havia de fer sota la vigilància i el control de dos canonges, un del monestir de Santa Anna i l'altre del monestir de Santa Eulàlia.

L'endemà, dissabte, la comunitat de les monges Predicadores o Predicadoreses, la priora Elisenda de Togores, Constança Alquisimina, sotspriora, Subirana Berguesa, Mandina d'Hostalrich, Sibília de Pallars, Elionor de Pallars, Pericona de Picanyes, Marina Martíniç, Johaneta de Mallenchs, Violant de Clariana, Eulàlia çes Corts, Eulàlia Cervera, Elionor Bruna i Çília Capella, foren convocades dins la casa del capítol. Hom havia assignat a Ramon de Casanova, prior del

49. Dalmau de Mir i Cervelló (+1450). El 1418 anà a Roma com a ambaixador d'Alfons el Magnànim. Promogut arquebisbe de Tarragona (1419-31), desplegà una gran activitat, tant en l'aspecte religiós com en el polític. Nomenat canceller de la corona catalano-aragonesa (1422-39), intervingué com a tal en tots els afers polítics de relleu del país.

50. Santa Maria de Manlleu (Osona).

51. Santa Maria de Lluçà (Osona).

52. Sant Tomàs de Riudeperes (Osona).

53. Sant Ruf de Santa Maria de Terrassa (Vallès Occidental).

54. Santa Maria de Caselles (Bages).

55. Sant Pere dels Arquells (Segarra)

56. Vegeu el text de l'1 de juny: per la pensió d'un censal mort de 2300 sous que l'arquebisbe de Tarragona pagava anualment a les monges Predicadores; per la pensió d'un altre censal mort de 640 sous que el General o la Generalitat de Catalunya pagava; per la pensió d'un altre censal mort de 670 sous que també la Generalitat pagava; per la pensió de 724 sous que també el General de Catalunya pagava; per la pensió de 71 sous i 5 diners a pagar per en Joan Padrol, notari, i la seva esposa, ciutadans de Barcelona. Restaven encara 4 sous i dos diners del total de les pensions fins a garantir els 400 sous a Ramon de Casanova. Aquesta quantitat la pagarien la priora i el convent, és a dir, la comunitat de monges. Hom lliurà a Ramon de Casanova els instruments notariaus dels dits censals morts.

monestir de Santa Eulàlia del Camp, diverses pensions per censals morts en compensació per la seva renúncia al priorat, entre les quals es trobava la pensió anual per un censal mort de 2300 sous que l'arquebisbe de Tarragona, ara absent per la seva presència en una ambaixada prop del rei de Castella, pagava a la comunitat de monges Predicadores o Predicadoreses. Doncs bé, en el cas que l'Arquebisbe de Tarragona, en tornar de l'ambaixada, no volgués acceptar la intimació o notificació de l'assignació feta del censal de 2300 sous al prior, hom establí que es donés al prior una caució, garantia i seguretat de que rebria la pensió per aquest censal. Amb el consentiment de fra Arnau de Socarrats, prior de les mateixes, Arnau de Corts, vicari i lloctinent del prior provincial de l'Orde dels Predicadors a la província d'Aragó, i del Comissari Apostòlic, es convingué i prometé a Ramon de Casanova que les monges donarien i assignarien al prior Ramon de Casanova diverses pensions anuals per diversos censals morts que les monges rebien: 6 lliures i 10 sous per un censal mort sobre el General de Catalunya; 11 lliures i 8 sous, també sobre el General de Catalunya; 17 lliures i 10 sous sobre la universitat de la ciutat i Regne de Mallorca; 19 lliures, 8 sous i 10 diners també sobre la universitat de la ciutat i Regne de Mallorca; 19 lliures sobre la universitat de la vila de Tàrraga; 23 lliures, 6 sous i 8 diners sobre la universitat de la vila de Berga; 5 lliures i 4 sous sobre Joan Oliver, ciutadà de Barcelona; 10 lliures sobre la universitat de Vilafranca del Penedès; 2 lliures i 10 sous sobre Bernat Ponç i la seva muller, ciutadans de Barcelona; 2 lliures, 9 sous i 2 diners morabatins sobre Pere Vila, ciutadà de Barcelona; i 2 lliures sobre Dolça, habitant de Barcelona. La priora i el convent de les monges Predicadores o Predicadoreses, fins que es fes o executés la intimació esmentada, presentaren els instruments dels censals dits.

El dia 14 de juny, dins del monestir de Santa Eulàlia del Camp, sent testimonis Guillem de Cor, batxiller en ambdós drets, rector de l'església de Cambrils, Antoni de Mas-roig, rector de Prades, diòcesi de Tarragona, Bartomeu Palmerola, prevere de Barcelona, en presència del Comissari i dels canonges de Santa Eulàlia, Pere Çaydí, Simon Bru, Antoni Vidal i Ramon Jalbert, en vigor dels capítols signats entre els priors dels monestirs de Santa Eulàlia, de Santa Anna i del monestir de les Sors Predicadores o Predicadoreses, Ramon de Casanova renuncià i resignà o lliurà en mans del Comissari el seu priorat. Ramon de Casanova, mitjançant procurador, designà el canonge Antoni Vidal per a que absolgués i lliurés els homes propis del seu priorat de tot homenatge i fidelitat i qualsevulla altra obligació.

Aquest mateix dia Joan Besora, Antoni Vidal, Ramon Terrats, Pere Çaydí, Simon Bru, Ramon Jalbert i Pere Ros, canonges del dit monestir de Santa Eulàlia del Camp, en companyia d'una gran multitud, passaren del monestir de Santa Eulàlia del Camp al monestir de Santa Anna. Entrant en l'església varen ser rebuts pel prior Mateu Ferran i alguns canonges de Santa Anna, sota el so de les campanes. Hom digué oracions davant l'altar major de l'església. Tot seguit sota el cor, a petició de Joan Besora, Antoni Vidal, Ramon Terrats, Pere Çaydí, Simon Bru, Ramon Jalbert i Pere Ros, canonges de Santa Eulàlia, el Comissari Apostòlic lliurà l'hàbit i la creu que porten els frares del monestir de Santa Anna. Tot seguit prestaren obediència al prior de Santa Anna. En foren testimonis Guillem de Cor, batxiller en ambdós drets, rector de l'església de Cambrils, Antoni de Mas-roig, rector de Prades, diòcesi de Tarragona i Bartomeu Palmerola, prevere de Barcelona.

El dia 16 de juny, les Sors Predicadores o Predicadoreses, la priora Elisenda de Togores, Constança Alquisimina, sotspriora, Mandina d'Hostalrich, Sibília de Pallars, Elionor de Pallars, Pericona de Picanyes, Marina Martíniç, Joaneta de Mallenchs, Violant de Clariana, Eulàlia çes Corts i Eulàlia Cervera, dins la casa del capítol, amb el consentiment de fra Arnau de Socarrats, prior de les mateixes, Arnau de Corts, vicari i lloctinent del prior provincial de l'Orde dels Predicadors a la província d'Aragó, i del Comissari Apostòlic, aprovaren i ratificaren i confirmaren el que l'abat de Poblet, Comissari Apostòlic, havia fet i executat sobre la unió de monestirs i el

trasllat de les monges Predicadores o Predicadoreses al monestir de Santa Eulàlia, situat a la plaça de Santa Anna, sota la pena de 100 florins. Les monges juraren. Tot va ser ratificat per Arnau de Corts, vicari i lloctinent del prior provincial de l'orde de Predicadors a la província d'Aragó, i per Arnau de Socarrats, prior de les monges Predicadores o Predicadoreses, a l'escripció del notari Gabriel Canyelles, situat a la plaça de Sant Jaume.

Aquest mateix dia, 16 de juny, dins l'església de Santa Anna, davant dels frares, reunits en capítol, Mateu Ferran, prior, Galceran Maçot, Pere Ros, Bartomeu Berenguer de Vall-labreria, Francesc Vila, Ramon Terrat, Pere Çaydí, Simon Bru, Antoni Cases i Ramon Jalbert, conventuals del dit monestir de Santa Anna, convocats al so de campana, i per manament del prior, congregats dins el cor, fent capítol sobre l'aprovació, ratificació i confirmació, promesa i imposició de pena fetes per la priora i el convent de les monges Predicadores o Predicadoreses, lloaren i aprovaren el que el Comissari Apostòlic havia fet i executat sobre el trasllat i les convencions fetes entre els tres monestirs: unió dels convent de Santa Eulàlia amb el de Santa Anna, i trasllat de les monges predicadores a Santa Eulàlia, situat a la plaça de Santa Anna, sota la pena de 1000 florins d'or d'Aragó. El Comissari constituí i ordenà la pensió de 300 florins d'or d'Aragó anuals que s'haurien de pagar pel prior i convent de Santa Anna a la comunitat de monges Predicadores o Predicadoreses, mentre aquestes haguessin de pagar la pensió anual de 400 florins a Ramon de Casanova, segons document públic signat el dia 15 de juny i validat pel notari Gabriel Canyelles. (Ap. Doc. nº 13).

El dia 30 de juny, dins del monestir de Santa Eulàlia del Camp, que es troba a plaça de Santa Anna, monestir, església i oficines que ja es trobaven disponibles a causa del trasllat dels religiosos al monestir de Santa Anna i per la renúncia del priorat (vegeu els fets del dia 14 de juny), el Comissari Apostòlic va lliurar i assignar a la priora i al convent de les monges Predicadores o Predicadoreses i, en trobar-se aquestes absents en aquest moment, a llur procurador el prevere Bernat Bojons, el dit monestir de Santa Eulàlia, que es troba a la plaça de Santa Anna, i la seva església anomenada Beata Maria de «Mon Syon»,⁵⁷ amb tots les cases i oficines i tots els seus drets, i amb totes les cases conjuntes al monestir per la part del Sud i davant la plaça de Santa Anna. Consten les afrontacions.⁵⁸ El Comissari, prenent el procurador de les monges per les mans, el va introduir dins l'església sota el títol i invocació de «Monte Syon». Tot seguit ho va fer dins les oficines, la cuina, el refector i li va lliurar les claus.

El dia 4 de juliol la comunitat de religioses, la priora Elisenda de Togores, Constança Alquisimina, sotspriora, Mandina d'Hostalrich, Subirna Berguesa, Mandina d'Hostalrich, Sibília de Pallars, Elionor de Pallars, Pericona de Picanyes, Marina Martínic, Violant de Clariana, Joaneta de Mallenchs, Eulàlia çes Corts i Eulàlia Cervera, dins la casa del capítol, varen jurar que complirien tot el que el Comissari havia establert i manat.

Aquest mateix dia 4 de juliol, dins l'església del monestir de les monges Predicadores o Predicadoreses, que té l'entrada pel carrer de l'hospital de la Santa Creu, on es troba la «pica

57. El 4 de juliol de 1423, com veurem, la comunitat va traslladar-se al un nou monestir de Santa Eulàlia del Camp, que abans pertanyia als frares agustins, coneguts com els «freres del sac», a l'illa compresa entre el portal de l'Àngel i l'actual carrer de Montsió, que havia quedat desocupat. Es va rebatejar amb el nom de Santa Maria de Montsió. Aviat s'amplià i va començar una època d'esplendor, durant la qual s'hi van edificar l'església i el claustre gòtics i la majoria de dependències. El monestir de Santa Maria de Montsió es troba actualment a Esplugues de Llobregat, al carrer de l'Església, número 82. És la seu de la Comunitat de Monges Dominiques de clausura. La congregació va ser fundada el 1347 i, després de diversos trasllats, s'instal·là a la seu actual el 1948. El claustre gòtic construït al monestir del portal de l'Àngel va ser traslladat al de la Rambla de Catalunya, i posteriorment a Esplugues.

58. Et terminatur ab oriente in civo vocato «d'en Salavert», a meridie in vico vocato «d'en Queralt», ab occidente in platea predicta Sancte Anne, a circio partim in tenedone venerabilis Petri Ferrarii, iurisperiti ville Castilionis Empuriarum, et partim in tenedone domine Clare, uxoris Iohannis March, quondam, civis Barchinone, et partim in tenedone domine Constancie, uxoris Iohannis Creu, quondam, et partim in tenedone Nicholay Serdà, brochaterii, civis dicte civitatis, «Processus».

d'en Colom»,⁵⁹ en va lliurar la possessió corporal del mateix, fetes tres parts *communiter et pro indiviso*: un terç al procurador del patriarca de Jerusalem i administrador perpetu de l'església de Barcelona; i dos terços als procuradors del prior Mateu Ferran i dels religiosos del monestir de Santa Anna, els frares Bartomeu Berenguer de Vall-labrera i Pere Çaydí (vegeu 2 de juny de l'any 1423). Es va seguir el ritual habitual: prenent per les mans els procuradors del bisbe de Barcelona i del prior i convent, els va introduir dins l'església i dins el monestir i les seves cases i oficines i els va lliurar les claus de l'església i del monestir i del portal que té l'entrada pel carrer «d'en Porta». Hi entraren i tancaren les portes. En veure que encara quedaven alguns béns mobles de les monges, hom lliurà l'església i el monestir en comanda a Jaume Rigolf fins que aquests béns fossin trets del monestir.

En haver acabat totes les tasques que calien per a la unificació i trasllat dels monestirs, fra Joan, abat de Poblet, Comissari Apostòlic, cercant posar fi a la seva comissió, aquest dia 4 de juliol, diumenge, va donar llicència a la priora i les monges Predicadores o Predicadoreses per a prendre possessió del monestir de Santa Eulàlia, situat a la plaça de Santa Anna, amb l'església, claustre, cementiri, refetor, dormitori, cases, horts i altres oficines. Les monges Elicsenda de Togores, priora, Constança Alquissimina, sotspriora, Subirana Berguesa, Mandina d'Hostalrich, Sibília Pallars, Elionor de Pallars, Periconna Picanyes, Marina Martíç, Violant de Clariana, Joaneta de Mallenchs, Eulàlia Cervera, expressament professes, conjuntament amb moltes altres sors del mateix monestir, tant laiques⁶⁰ com encara no professes, precedint-les una processó dels preveres de l'església parroquial de Santa Maria del Pi, amb creu erecta, amb el Comissari i molts ciutadans, sortiren de llur monestir i anaren fins al monestir de Santa Eulàlia, a la plaça Santa Anna. El Comissari, davant del portal de l'entrada del monestir, introduí les monges i lliurà les claus a la priora Elisenda de Togores. Aquesta, per la part interior, va tancar les portes del portal amb palanca o tranca.

Aquest mateix dia, 4 de juliol, fra Bartomeu Berenguer de Vall-labrera i fra Pere Çaydí, conventuals del monestir de Santa Anna, en nom propi i com a síndics, procuradors i actors del monestir, exposaren a fra Joan, abat de Poblet i Comissari Apostòlic per a la unió dels monestirs de Santa Eulàlia del Camp i Santa Anna i el trasllat del monestir de Sant Pere Màrtir al monestir de Santa Eulàlia, situat a la plaça de Santa Anna de Barcelona, que algunes cases contigües, vers el sud, al monestir de Santa Anna a tocar la plaça de Santa Anna, no havien pertanyut ni pertanyien al monestir de les Predicadores o Predicadoreses, donat el seu status jurídic, sinó que pertanyien de ple dret al monestir de Santa Anna. Demanaren, per tant, que no canviés la propietat del dret de dites cases (Ap. Doc. n° 16).

L'endemà, 5 de juliol, fra Bartomeu Bernat de Vall-labrera i fra Pere Çaydí, conventuals del monestir de Santa Anna, en nom propi i com a síndics, procuradors i actors del monestir, presentaren una petició a fra Joan, abat de Poblet, Comissari Apostòlic per a la unió dels monestirs de Santa Eulàlia del Camp i Santa Anna i el trasllat del monestir de Sant Pere Màrtir al monestir de Santa Eulàlia, situat a la plaça de Santa Anna de Barcelona, que hom reconegués, en virtut dels pactes fets, que les propietats contigües al monestir de Sant Pere Màrtir eren, en dues parts, propietat de monestir de Santa Anna. I que, per altra part, el sòl i les cases propietat del monestir de Santa Eulàlia pertanyien a la priora i al convent de les monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Santa Eulàlia, on les monges s'havien traslladat. El Comissari els va requerir que presentessin les escriptures sobre les propietats esmentades. (Ap. Doc. n° 17).

59. Vegeu la nota n° 42.

60. La tasca dels laics o laiques en els monestirs era el treball manual o l'assistència. Això permetia als monjos i a les monges disposar de més temps per a l'oració i la contemplació. En tot cas, sempre es respectava que el treball o l'assistència permetés el ideal monàstic de pobresa, obediència y castedat. Vegeu Alejandro García Álvarez-Busto, «Al servicio del claustro. Análisis de los espacios de trabajo en los monasterios hispánicos (siglos XI-XIX)», *Hispania Sacra*, LXVIII, 137, enero-junio 2016, p. 145-178.

El dia 23 de juliol, fra Joan, designat Comissari Apostòlic per al trasllat del prior i els canonges de monestir de Santa Eulàlia, dit també dels Sachs, al monestir de Santa Anna, considerant que no li semblava útil que fra Ramon de Casanova de l'orde de Sant Agustí, abans prior del dit monestir de Santa Eulàlia, fos transferit al monestir de Santa Anna, professés i rebés l'hàbit com els frares d'aquest monestir, perdent en aquest cas l'assignació de la pensió de 400 florins a pagar per la priora i monges del monestir de Sant Pere Màrtir, si de l'orde de Sant Agustí passés al monestir de Santa Anna *Sepulcri Dominici*, donà llicència perquè fra Ramon de Casanova passés al monestir de Santa Maria de la ciutat de Manresa, de l'orde de Sant Agustí, on havia pres, sent un nen, l'hàbit de l'orde de Sant Agustí. (Ap. Doc. nº 18).

Malgrat que l'acte que es descriu tot seguit és del dia 23 de juny, volem amb ell cloure l'exposició del procés d'unificació i trasllat dels monestirs amb la següent reclamació de fra Joan, abat de Poblet, designat Comissari Apostòlic per al trasllat del prior i els canonges del monestir de Santa Eulàlia, dit també dels Sachs, al monestir de Santa Anna. En ell exposa que, en haver considerat que la tasca a ell encomanda havia durat més d'un mes i que les despeses fetes pel trasllat del monestir de Santa Anna i pel trasllat del monestir de les monges Predicadores o Predicadores, aquestes al monestir de Santa Eulàlia del Camp, dit també dels Sachs, havien estat taxades en 100 florins d'or d'Aragó, dels quals el prior i el convent de Santa Anna havien de pagar 55 florins i la priora i el convent de les germanes Predicadores o Predicadores 45 florins, tanmateix el prior i el convent de Santa Anna no havien pagat la quantitat per ells deguda. Es per això que manà que el prior i el convent de Santa Anna paguessin la quantitat a ells assignada i per ells deguda sota pena d'excomunió, suspensió i interdicte. (Ap. Doc. n. 14).

2. EDICIÓ DEL TEXT DEL *PROCESSUS* I DE L'APÈNDIX DOCUMENTAL

Editem el text del *Processus* i de l'Apèndix Documental segons les normes habituals en aquestes publicacions. En l'aparat crític fem constar les variacions ortogràfiques del text i hi indiquem també els diversos accidents que l'afecten: correccions del copista, cancel·lacions, repeticions, llacunes, interlineats, omissions, etc. Hem procurat, sempre que ha estat possible, normalitzar la llengua llatina del text, tot triant la grafia més correcta entre les donades pel copista, cosa que fem constar en l'aparat crític. Això mateix ho fem quan la correcció és nostra.

És a dir, la transcripció del text del *Processus* i de l'Apèndix Documental ha volgut ésser completament fidel a l'original conservat. Hem limitat, doncs, les nostres intervencions als aspectes següents: resollem les abreviatures, regularitzem l'ús de les majúscules, l'ús d'*u* i *v* i el d'*i* i *j*; emprem l'accentuació, l'apòstrof i el guionet del català actual i el punt volat per a indicar les elisions que avui no tenen representació gràfica; separem les paraules i puntuem el text d'acord amb la llengua moderna.

2.1. El Procés

PROCESSUS⁶¹ FULMINATUS PER REVERENDUM ABBATEM MONASTERII POPULETI, COMMISSARIUM APOSTOLICUM, SUPER MUTATIONE DOMINE PRIORISSE ET CONVENTUS SORORUM PREDICATRICUM BARCINONE, SCILICET A LOCO UBI ERANT CONSTITUTE, SITO PROPE HOSPITALE SANCTE CRUCIS, AD MONASTERIUM SANCTE EULALIE DE CAMPO, SITUM IN PLATEA SANCTE ANNE PREDICTE CIVITATIS, ATQUE ALIIS IN IPSO PROCESSU EXARATIS.

61. L'enquadernació del manuscrit és del segle XVI. Aquest text es troba en part a la coberta exterior del manuscrit i en part a la coberta interior, en el que hom anomena bossa.

HUIUSMODI PROCESSUS APOSTOLICI FUIT SCRIBA ILLE PROBUS CELEBERRIME FAME GABRIEL CANYELLES, REGIA AUCTORITATE NOTARIUS PUBLICUS BARCINONE, SUE QUIDEM TEMPESTATIS ET ETIAM NOSTRE TABELLIONUM HUIUS URBIS BARCINONE NULLI SECUNDUS.

[1423, maig, 27]

[1]⁶² In nomine Domini, amen. Anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tertio, die vero iovis, vicesima septima die mensis madii, serenissima domina Maria, Dei gratia Regina Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitissa Barchinone, ducissa Athenarum et Neopatrie, ac comitissa Rossilionis et Ceritanie, locumtenensque generalis serenissimi ac magnifici principis et domini domini Alfonsi, eadem gratia Regis regnorum, comitis comitatum et ducis ducatum predictorum, viri sui, constituta personaliter intus quandam cameram paramenti, qua descensus habetur ad capellam palatii regii maioris civitatis Barchinone, coram reverendo patre domino fratre Iohanne, Dei gratia Abbate monasterii Populeti, Terraconensis diocesis, mandavit michi Gabrieli Canyelles, auctoritate regia notario publico Barchinone, quatenus legerem et publicarem eidem domino Abbati quandam papiri cedula[m] huiusmodi seriey:

Serenissima domina Regina, ut locumtenens serenissimi domini Regis, domini et mariti sui, cupiens toto suo conatu nomine predicto et alias inchoata per eundem illustrissimum dominum Regem circa piam translationem priorisse et conventus Predicatricum huius civitatis fiendam, et unionem fiendam de priore et conventu monasterii vocati *de Sacho* cum priore, conventu et monasterio Sancte Anne dicte civitatis, et per sanctissimum dominum Papam comissa⁶³ vobis venerabili Abbati Populeti ad instantiam et supplicationem dicti domini Regis ad debitum obtatumque et perobtatum per illustrissimum dominum Regem Ferdinandum, dive memorie genitorem dicti domini Regis, effectum et realem / [2] exequcionem produci, ut tedia, labores et expense circa et ob dictam⁶⁴ translationem per dictas priorissam et conventum satis pauperes, finali et concupita possint consolatione letari et aliorum priorum et conventuum predictorum ad finem dictarum translationis et unionis ylares perveniant concupitum, cum presenti scriptura presentant vobis venerabili Abbati iamdicto, domini Pape ad hec specialiter delegato, bullam papalem et comissionem predictas, requirens vos pro Deo et, quanta potest, deprecatur affectione nominibus antedictis, ut, recognita per vos dicte comissionis preambula, informationem de omnibus que circa translationes et unionem predictas pridem iam actitata et conventa fuere, et de aliis in⁶⁵ bulla predicta contentis, dictas translationem et unionem infra tempus brevissimum ad realem velitis exequcionem deducere et finalem, ut sic mandatum papalem dictorumque dominorum Regum propositum et ipsius domine Regine affectio et voluntas dictorum priorum et conventuum, qui in hoc et de hoc iam plenissime sunt concordés, valeant adimpleri.

Et ad informandum vos, delegatum Comissarium antedictum, domina Regina mandat Gabrieli Canyelles, notario, ut omnia iam concordata et conventa inter dictos priores, priorissam et conventus predictos circa huiusmodi translationes et unionem in vestro posse exhibeat, ponat et mittat, que clare vos de predictis omnibus informabunt, que omnia requirit continuari post dicte bulle presentationem.

Necnon requirit ut ad dicta monasteria personaliter accedatis et signanter ad monasterium Predicatricum, ut inde necessitatem dicte translationis et illarum paupertatem et habitationum

62. El manuscrit no està numerat. Aquest numeració que consta en la transcripció es nostra.

63. Comissa, sic al ms.

64. Dictam, al ms dictas.

65. Segueix ratllat pu.

carentiam occulariter videatis. Et de aliis omnibus necessariis ad predicta vos breviter velitis informare, predictas translationem et unionem realiter exequendo. Offertque eadem serenissima domina Regina vobis dicto venerabili Abbati et delegato prestare in omnibus et singulis circa hoc per vos exequendis usque ad finalem conclusionem omnium suum auxilium et iuvamen, / [3] si quis in predictis implendis et exequendis vobis inobediens vel tanti boni fuerit perturbator, mandans vobis, notario, ut de his omnibus acta conficiatis publica et ad partem conficiatis et eidem domine Regine nominibus predictis tradatis publicum instrumentum.

Item, ex altera parte, iamdicta serenissima domina Regina obtulit et presentavit ac tradidit iamdicto reverendo domino Abbati quasdam litteras Apostolicas pergamineas⁶⁶ sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini⁶⁷ Martini, divina providentia Pape quinti, eius vera bulla plumbea in cordulis canapis more romane curie pendenti munitas, sanas quidem et integras, non viciatas, non cancellatas nec in aliqua earum parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, quorum tenor sequitur in forma sequenti:

«Comissio».

[1421, agost, 27]

Martinus, episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Abbati monasterii Populeti, Terraconensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Apostolice Sedis providentia circumsperta votis personarum ecclesiasticarum presertim sub regulari observantia divinis laudibus deditarum, ut proinde quietius Altissimo famulentur, annuit easque favoribus et gratiis prosequitur opportunis. Sane, sicut exhibita nobis nuper pro parte carissimi in Christo filii nostri Alfonsi, Regis, et carissime in Christo filie nostre Marie, Regine Aragonum, coniugum illustrium, petitio continebat quod dilecti filii prior et canonici monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias dels Sachs civitatis Barchinonensis nuncupati, per priorem soliti gubernari, ordinis Sancti Augustini, desiderant de eodem monasterio ad domum Sancte Anne Sepulcri Dominici civitatis et ordinis predictorum se transferri, ibique unacum eiusdem / [4] domus priore et fratribus sub eorum regulari habitu virtutum Domino famulari. Quodque, attento quod monasterium monialium Sancti Petri Martiris Barchinonensis, sub regula ordinis Fratrum Predicatorum viventium, in suis edificiis adeo strictum est et angustum quod ipsius, per priorissam gubernari soliti, priorissa et sorores seu moniales, quarum quamplures de nobili et etiam militari genere procreate existunt, nequeunt inibi, prout desiderant, Domino famulari, et secundum generis sui decentiam pro sua mora locum habere competentem, eodem priorissa et sorores cupiunt de eodem monasterio Sancti Petri ad ipsum monasterium Sancte Eulalie eis pro sua mora quamplurimum utile et accomodum, si priorem et canonicos supradictos ad domum transferri contingat antedictam et prefatum monasterium Sancte Eulalie⁶⁸ eisdem priorisse et sororibus in monasterium concedatur.

Quare pro parte Regis et Regine ac prioris et priorisse canonicorum et sororum predictorum nobis fuit humiliter supplicatum ut prefatis priori et canonicis de monasterio Sancte Eulalie predicto cum ornamentis, vestimentis, libris, calicibus, reliquiis, reliquiariis, iocalibus et aliis bonis, mobilibus et immobilibus, ac iuribus universis dicti monasterii, eidem domui applicandis et appropriandis, ad ipsam domum transeundi et inhibi habitum per canonicos et fratres eiusdem domus gestari solitum recipiendi et professionem expressam per fratres dicte domus emitti solitam emittendi et in eo perpetuo remanendi, necnon priorisse et sororibus predictis dictum monasterium Sancte Eulalie cum ecclesia, claustro, cimiterio, refecto-

66. pergamineas interlineat.

67. Segueix ratllat beatissimi domini.

68. eis pro sua mora... Sancte Eulalie interlineat.

rio, dormitorio, domibus et ortis suis et aliis officinis in earum monasterium assumendi et instituendi et ad illud transeundi ac in eo perpetuo remanendi. Necnon monasterium Sancti Petri, eius ordine in illo suppresso, ipsius solum cum eius domibus, edificiis ac ortis ad earum utilitatem ac comodum in prophanos usus vendendi et alienandi ac pretium et pretia inde habitura in earum ac dicti / [6] monasterii Sancte Eulalie utilitatem, et alias, prout eis pro bono sue translationis huiusmodi videbitur, convertendi licentiam concedere, necnon quadringentorum [florenorum] per priorissam et sorores super earum sui que monasterii sic de novo per eas assumendi priori monasterii quo adiuxerit (sic) vel donec sibi de aliqua dignitate aut alio beneficio ecclesiastico, cuius fructus, redditus et proventus tanti annui valoris illam vel illud pro tempore obtinenti et in ea vel eo non residenti vel pensione consilimis aut maioris valoris provisum fuerit et priorisse ac sororibus predictis. Ut huiusmodi quadringentorum [florenorum] commodius solvere valeant, trescentorum florenorum auri de Aragonia interim vel quamdiu dictorum quadringentorum florenorum solvere tenebuntur per priorem eiusdem domus et fratres eiusdem domus solvendas pensiones annuas super eiusdem domus Sepulcri Dominici fructibus, redditibus et proventibus concedere, constituere et assignare et alias in premissis opportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur ipsorum priorisse et sororum ac prioris monasterii et canonicorum predictorum votis in hac parte favorabiliter annuentes, volentesque eos favoribus prosequi gratiosis, ac de premissis certam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tue, de qua in his et aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta comittimus et mandamus quatenus, vocatis quorum interest et aliis qui fuerint evocandi, de premissis omnibus et eorum circumstantiis universis auctoritate nostra te diligenter informes, et si per informationem huiusmodi ea reppereris veritate fulciri et tibi utile et salubre videatur, quod huiusmodi licentia concedatur et alia premissa fiant. Super quibus tuam conscientiam oneramus, prefatis priori monasterii, canonicis ac / [7] priorisse et sororibus huiusmodi licentias auctoritate nostra largiaris. Necnon ornamenta, cruces, vestimenta, libros, calices, reliquias, reliquiaria, iocalia et alia bona, mobilia et immobilia, predicti monasterii Sancte Eulalie cum omnibus iuribus et pertinentiis suis dicte domui Sepulcri Dominici et mense conventuali eiusdem auctoritate predicta appropries et applices. Ipsumque monasterium Sancte Eulalie cum⁶⁹ eius etiam claustro, reffectorio, dormitorio, domibus, officinis atque ortis in ipsarum priorisse et sororum, ac earum que in ipso succedent, monasterium eis constituas et assignes. Et insuper pensiones predictas prefatis priori monasterii ac priorisse et sororibus ipsis, ut premittitur, annis singulis in terminis per te deputandis integre persolvendas eadem auctoritate concedas, constituas et assignes easque facias priori et priorisse et sororibus predictis integre persolvi. Necnon quecumque alia que circa premissa et ea concernentia utilia ac acomoda videris, iuri tamen non obviantia, statuas et ordines, prout tibi videbitur expedire, proviso tamen quod ecclesia et cimiterium dicti monasterii Sancti Petri ad prophanos usus, velut hereditas, nullatenus transferantur, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, non obstantibus constitutionibus apostolicis ac statutis et consuetudinibus monasteriorum et domus Sepulcri Domini ac ordinum predictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque, seu si priori et conventui dicte domus Sepulcri Dominici ac priorisse et sororibus predictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a Sede Apostolica indultum existat quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi⁷⁰ mentionem.

Datum Rome, apud Sanctam Mariam Maiorem, VI kalendas septembris pontificatus nostri anno quarto. / [8]

69. Segueix ratllat omnibus iuribus et pertinentiis suis.

70. huiusmodi repetit al ms.

Necnon iamdicta serenissima domina Regina tradidit dicto domino Abbati quoddam publicum instrumentum huiusmodi seriey. / [9]

Quibus quidem papiri cedula et litteris apostolicis et publicis instrumentis per iamdictam serenissimam dominam Reginam⁷¹ presentatis et realiter traditis iamdicto reverendo domino Abbati monasterii Populeti, confestim idem dominus Abbas acceptavit et acceptare se dixit litteras apostolicas preinsertas et comissionem in eisdem contentam cum humili et debita reverentia Sancte Sedis Apostolice et beatissimi domini nostri Pape ac etiam prefate serenissime domine Regine. Et ut filius obedientie obtulit se presto procedere de et super contentis in comissione iamdicta iuxta⁷² ipsius comissionis seriem plenioram, de et cum consilio honorabilis Guillermi Jordani, decretorum doctoris, civis Barchinone, quem in assessorem suum assumpsit. Qui honorabilis Guillermus Jordani⁷³ ibidem in presentia dicte serenissime domine Regine presens erat. De cuius consilio mandavit omnia et singula supradicta in presenti processu inseri et continuari per me Gabrielem Canyelles, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, quem in notarium et presentis negotii scriptorem assumpsit. Et que omnia⁷⁴ supra inserta fuerunt per eundem Gabrielem Canyelles, notarium et scriptorem negotii antedicti, ut superius continetur⁷⁵. [10]

Et nichilominus idem reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus iamdictus, de et cum consilio iamdicti honorabilis Guillermi Jordani, assessoris sui in his per eum, ut dictum est, assumpti, assignavit honorabilibus priori et conventui dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, et etiam honorabilibus priori et conventui dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne dicte civitatis ad dicendum, si aliquid dicere voluerint, cur ipse dominus Abbas, Commissarius memoratus, intendere non debeat circa exequutionem contentorum in preinserta sua comissione, ad diem crastinam in tertiis assignando locum eisdem in sala maiori palacii antiqui regii dicte civitatis Barchinone, ubi idem reverendus dominus Commissarius cum iamdicto suo honorabili assessore presentes erunt.

Et predicta fuerunt de mandato iamdicti domini Commissarii⁷⁶ et de consilio dicti sui venerabilis assessoris intimata honorabili et religioso / [11] domino fratri Matheo Ferdinandi, priori dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne, pro se et suo venerabili conventu per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium et huius negotii scriptorem.

Item, fuerunt intimata venerabili Romeo de Casanova, scriptori domini Regis, fratri et procuratori, ut dixit, honorabilis Raymundi de Casanova, prioris dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, in absentia ipsius domini prioris, qui iuxta asserta per dictum venerabilem Romeum de Casanova, fratrem suum, absens erat a civitate Barchinone, per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium.

Fuerunt necminus intimata predicta per me eundem Gabrielem Canyelles, notarium, venerabilibus Petro Çaydi et Raymundo Jalberti, canonicis dicti monasterii Sancte Eulalie, onerando eisdem ut predicta etiam intimarent⁷⁷ conventui eiusdem monasterii Sancte Eulalie.

71. Segueix rallat receb.

72. Segueix ratllat preinserto.

73. Segueix ratllat inb.

74. Segueix ratllat supra.

75. Segueix ratllat que omnia de mandato iamdicti reverendi domini commissarii intimata honorabili et religioso domino fratri Matheo Ferdinandi, priori dicte domus Sancte Anne civitatis Barchinone, nomine suo et totius conventus eiusdem domus.

76. Segueix ratllat in.

77. Segueix ratllat toto.

[1423, maig, 28]

Post predicta vero, in crastinum, scilicet die veneris, intitulata vicesima octava die iamdicti mensis madii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o XXIII°, prefato reverendo domino Abbati, Commissario Apostolico supradicto, et dicto honorabili Guillermo Jordani, assessore suo, constitutis personaliter intus salam iamdictam / [12] dicti palatii antiqui regii civitatis Barchinone, hora videlicet⁷⁸ tertiarum supra assignata, comparuerunt coram eodem reverendo domino Abbate et Commissario prefatus venerabilis dominus frater Matheus Ferdinandi, prior iamdicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne, necnon venerabiles et religiosi fratres Bartholomeus Berengarii de Vall-labre et Francischus Vila, fratres et conventuales dicte domus Sancte Anne, ex una parte. Item, ex altera comparuerunt venerabiles et religiosi Petrus Çaydi et Raymundus Jalbert, canonici dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone.

Et prenomatis ibidem existentibus, iamdictus honorabilis dominus frater Matheus Ferdinandi, prior iamdictus, pro se, et dicti venerabiles fratres Bartholomeus Berengarii de⁷⁹ Vall-labre, pro se et nomine, ut dixerunt, conventus dicti monasterii Sancte Anne, dixerunt iamdicto reverendo domino Abbati dicti monasterii Populeti, Commissario Apostolico predicto, quod ipsis priori et fratribus Bartholomeo Berengarii et Francischo Vila et conventui iamdicti monasterii Sancte Anne placebat quod ipse reverendus dominus Abbas, Commissarius memoratus, uteretur dicta comissione, sibi per dictum beatissimum dominum nostrum Papam facta, et exequeretur eandem iuxta eiusdem comissionis seriem plenioram, dum tamen ipsis priori, fratribus et conventui serventur et compleantur ad unguem omnes conventiones inhite et convente inter predecessorem ipsius domini prioris Sancte Anne, et honorabilem et religiosum Raymundum / [13] de Casanova, priorem dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, de et cum firmis, consensibus et voluntatibus utriusque conventus⁸⁰ monasteriorum predictorum Sancte Anne et Sancte Eulalie ac etiam inter utrumque ipsorum conventuum, quatenus interesse tangunt ipsorum conventuum et singulorum fratrum et canonicorum eorundem conventuum, coniunctim et divisim, et⁸¹ inquam inter priores prefatos et conventus eorundem monasteriorum, coniunctim vel divisim, ex una, et venerabiles et religiosas dominas priorissam et conventum sororum monasterii Predicatricum dicte civitatis, partibus ex altera, iuxta omnium conventionum predictarum seriem plenioram, a quibus conventionibus et contentis in eis nullatenus discedere intendunt.

Prefati autem venerabiles et religiosi Petrus Çaydi, dicens se locumtenentem dicti honorabilis domini prioris dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo⁸² et pro eodem domino priore, et dictus⁸³ Raymundus Jalberti, ambo, ut dixerunt, pro se et toto conventu dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo,⁸⁴ de verbo ad verbum, ipsis proferentibus et⁸⁵ me dicto Gabriele Canyelles, notario, scribente in eorum presentis, dixerunt quod non desistunt a premissis, retinentes sibi responsum fiendum ad crastinam diem iuxta ordinationes eorum in capitulis contentas, cupientes reformari deformatum, si quid⁸⁶ sit.

Item, venerabilis Iacobus Rigolff, civis Barchinone, procurator et economus et actor, ut dixit, honorabilium dominarum priorisse et conventus sororum dicti monasterii Predicatricum, no-

78. Segueix ratllada paraula il·legible.

79. Segueix ratllat Vallal.

80. Segueix ratllada paraula il·legible.

81. Segueix ratllat inter.

82. et pro eodem domino priore interlineat.

83. dictus interlineat.

84. Segueix ratllat fecerunt.

85. Segueix ratllat ego.

86. Segueix ratllat erit.

mine et pro parte earundem dominarum priorisse et conventus, dixit / [14] quod ipsis honorabilibus principalibus suis placebat quod ipse reverendus dominus Abbas dicti monasterii Populeti, Commissarius memoratus,⁸⁷ uteretur commissaria predicta et eam plenarie exequeretur, obtulitque eas complere efficaciter omnia et singula conventa et premissa per easdem iamdictis honorabilibus dominis prioribus et conventibus utriusque monasteriorum iamdictorum, prout in conventionibus inde factis latius est contentum.

Prefatus vero venerabilis Romeus de Casanova, frater et procurator assertus dicti honorabilis Raymundi de Casanova, prioris dicti monasterii Sancte Eulalie, cui dicta assignatio fuerat intimata,⁸⁸ non potuit adesse loco predicto nec comparere coram predicto domino Abbate, eo quia iuxta relationem per eum factam michi dicto Gabrieli Canyelles, notario, de mandato iamdicto serenissime dicte Regine detinebatur arrestatus intus dictum monasterium Sancte Eulalie de Campo situm in platea Sancte Anne dicte civitatis.

Et predicta omnia et singula iussit prefatus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, per ordinem continuari in processu presenti per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium et huius negotii scriptorem, concedens iamdictis venerabilibus Raymundo Çaydi et Raymundo Jalbert, canonicis dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, dilationem per eosdem sibi retentam ad dictam crastinam diem hora tertiarum.

[1423, maig, 28]

Item, factis predictis, eadem die veneris, XXVIII^a die dicti mensis madii, dictus venerabilis frater Matheus Ferdinandi, prior predictus, necnon frater Galcerandus Maçot, frater Franciscus Vila et frater Anthonius Cases, conventuales dicti monasterii Sancte Anne, capitulanter convocati et congregati intus corum ecclesie dicti monasterii, ut moris est, omnia et singula dicta responsa per dictos dominum priorem et fratrem Bartholomeum Berengarium de Vall-labrera, dictis nominibus laudarunt et approbarunt et confirmarunt, certificati plene de eisdem per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium. / [15]

[1423, maig, 29]

Successive autem die sabbati, intitulata vicesima nona die iamdicti mensis madii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, et ex eo quia contenta in preinserta commissione iamdicti domini Abbatis, Commissarii memorati, interesse tangebant reverendissimi in Christo patris et domini domini Francisci, miseratione divina⁸⁹ patriarche Iherusalimitani episcopique ac administratoris perpetui Ecclesie Barchinone, cui ecclesia et monasterium predictum Sancte Eulalie de Campo Barchinone subiecta erant, tam in capite quam in membris, iamdictus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, volens ipsum ad huiusmodi negotium evocare, constitutus hac de causa coram eodem domino patriarcha et administratore intus suum episcopale palatium Barchinone, intus videlicet cameram principalem eiusdem domini patriarche, notificavit sibi comissionem prenarratam et negotium sibi commissum adeo ut poneret et diceret ac obiceret⁹⁰ quicquid dicere et ponere ac obicere super predictis vellet.

Et confestim iamdictus reverendissimus dominus patriarcha episcopusque et administrator prefatus, lecto per ipsum de voluntate dicti domini Abbatis et Commissarii, toto tenore litterarum

87. Segueix ratllat placebat quod ips.

88. Segueix ratllat de.

89. Segueix ratllat episcopi.

90. ac obierat interlineat.

apostolicarum iamdictam comissionem continentium, in sui prima figura fecit responsionem sequentem, quam, ipso dictante, ego dictus notarius scripsi:

Et dictus episcopus respondet quod, licet ipse alias contradixerit in hoc facto et se exoneraverit coram Deo ac domina Regina et consiliariis huius civitatis, credens pie quod fieri non deberet ex causis per ipsum declaratis, nichilominus quia dominus noster / [16] Papa sic fieri decrevit, facta sibi pro Ecclesia Barchinone, cui presidet effectualiter, satisfactione alias per priorissam et conventum Predicatricum cum auctoritate sui superioris promissa, est paratus obedire mandatis domini nostri Pape et sui Commissarii.

Et predicta iussit iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, in presenti processu inseri et continuari per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium.

[1423, maig, 29]

Item, ipsa eadem die sabbati, vicesima nona die dicti mensis madii, anno iamdicto a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, iamdictus venerabilis Romeus de Casanova, scriptor domini Regis, asserens se procuratorem iamdicti honorabilis Raymundi de Casanova, prioris dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, fratris sui, et venerabiles et religiosi⁹¹ Iohannes Besora, Raymundus Terrats, Petrus Çaydi, hospitalarius, Simon Bru, infirmarius, et Raymundus Jalberty, canonici dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, convocati ad sonum campane et de mandato dicti venerabilis Petri Çaydi, vicarii, ut dixit et alii prenominati dixerunt, iamdicti monasterii, absente dicto domino priore, et congregati intus sacristiam ecclesie dicti monasterii, ut moris est conventum dicti monasterii convocari et congregari, et ibidem capitulum sive conventum / [17] eiusdem monasterii tenentes, facientes, representantes et celebrantes, existente ibidem et personaliter constituto iamdicto reverendo domino Abbate dicti monasterii Populeti, Commissario Apostolico supradicto, dixerunt et exposuerunt eidem domino Abbati, Commissario, quod ipsis dictis nominibus placebat quod idem dominus Commissarius procedat in et super negotio sibi comisso, utereturque comissione sibi per dictum beatissimum dominum nostrum Papam facta, et exequeretur eamdem iuxta eiusdem comissionis seriem plenioram, dum tamen dictis domino priori, canonicis et conventui dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo serventur et compleantur ad unguem omnes conventiones inhite et convente inter ipsum dominum priorem et honorabilem fratrem Iohannem de Pratis, tunc priorem dicti monasterii Sancte Anne, de et cum firmis, consensibus et voluntatibus utriusque conventus monasteriorum predictorum Sancte Anne et Sancte Eulalie. Que conventiones fuerunt postea per dictum honorabilem fratrem Matheum Ferdinandi, nunc priorem eiusdem monasterii Sancte Anne, confirmate,⁹² laudate et iurate ac etiam inter utrumque ipsorum conventuum et singularium fratrum et canonicorum eorundem conventuum, coniunctim vel divisim. Et inquam inter priores prefatos et conventus eorundem monasteriorum, coniunctim vel divisim, ex una, et venerabiles et religiosas dominas priorissam et conventum Sororum Predicatricum dicte civitatis, partibus ex altera, / [18] iuxta omnium conventionum predictorum seriem plenioram, a quibus conventionibus et contentis in eis nullatenus recedere intendunt.⁹³

Et predicta omnia et singula iussit iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, per ordinem continuari in processu presenti per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium.

91. Segueix ratllat fr.

92. confirmate, al ms confirmatis.

93. intendunt escrit sobre intendum.

[1423, maig, 29]

Post predicta vero eadem die sabbati, vicesima nona die dicti mensis madii, iamdictus reverendus dominus Abbas, Comissarius Apostolicus memoratus, constitutus personaliter unacum dicto venerabili Guillermo Jordani, assessore per eum in et super exequenda dicta sua apostolica comissione assumpta, qui secum presens erat intus monasterium supradictum⁹⁴ Sororum Predicatricum, ex eo quia in preinserta sua comissione fit mentio quod dictum monasterium strictum est et angustum, quod priorissa et sorores seu moniales, quarum complures sunt de nobili genere procreate, nequeunt inibi secundum generis sui decentiam, prout desiderant, Domino famulari, et secundum generis sui decentiam pro sui mora⁹⁵ locum habere competentem; et volens de premissis debitam recipere informationem, prout sibi traditur in mandatis, personaliter unacum dicto suo assessore et me dicto Gabriele Canyelles, / [19] notario huius cause, recognovit personaliter totum dictum monasterium et locum eiusdem, ecclesiam, corum, dormitorium, reffectorium et omnes officinas ac universaliter et particulariter omnia loca loci (sic), eaque omnia et singula propriis subiecit oculis. Viditque et cognovit ipsum monasterium valde fore strictum et artum, ecclesiam modicam et corum valde parvum, dormitorium valde remotum et nimis obscurum, cum a parte interiori monasterii supradicti vix percipitur aliqua lux, reffectorium, domum capituli et alias officinas esse multum indisposita et ita antiquiora quod videntur minare ruinam, et iuxta apparientiam tempore pluviali⁹⁶ per diversas partes aqua pluvialis ob vetustatem tectorum ad partes inferiores descendendo discurrit, sic quod⁹⁷ bona eorum seu dicti monasterii inibi vix salvantur.

Necminus idem dominus Abbas, Comissarius memoratus, de consilio dicti sui venerabilis assessoris processit ad informationem infrascriptam habendam et recipiendam a venerabilibus priorissa et sororibus monasterii supradicti singulariter et separatim. Quarum depositiones ego dictus Gabriel Canyelles, notarius, in scriptis redegei, prout in sequentibus latius est contentum. / [20]

Honorabilis et religiosa domina soror Elicsendis de Torogiis, priorissa dicti monasterii Predicatricum civitatis Barchinone, medio iuramento per eam prestito ad Sancta Dei quatuor Evangelia, manibus suis in posse iamdicti reverendi domini Comissarii corporaliter tacta,⁹⁸ interrogata primitus per ipsum dominum Comissarium, si scit vel dici audivit quod alique moniales sive sorores dicti monasterii sint de nobili vel militari genere procreate,⁹⁹ et dixit quod sic, videlicet: soror Elionor de Pallars et soror Sibilia de Pallars, que sunt de nobili genere procreate; et ipsa priorissa et soror Mandina de Hostalrich, neptis sive *naboda* honorabilis Berengarii de Hostalrich, militis, camerlengi serenissime domine Regine, et soror Violant Clariana, que sunt de militari genere procreate.

Interrogata si ipsa domina priorissa, deponens predicta, et sorores conventus ipsius monasterii recolliguntur in ipso monasterio satis spacioso, an locus est eis pro eorum habitatione¹⁰⁰ angustus et indispositus, et dixit quod nullo modo habitatio ipsius monasterii est eis competens, ymo arta et indisposita, ipsumque monasterium quasi in omni sui parte propter vetustatem minatur ruinam et tempore pluviali omnes sorores eiusdem monasterii maximum tedium inde reportant tam / [21] in earum¹⁰¹ cellulis sive cameris quam intendendo ad ecclesiam eiusdem

94. Segueix ratllat ex eo q.

95. Segueix ratllat l'abreviaaura de m ratllada.

96. pluviali, al ms pluviari.

97. Segueix ratllat oma.

98. corporaliter tacta interlineat.

99. Segueix ratllat m.

100. habitatione, al ms hitatione.

101. earum, al ms eorum.

monasterii, nam omnes madefiunt ipso tempore pluviali, carent etiam claustro et aliis necessariis officinis. Necnon ipsum monasterium confrontatur cum pluribus vicinis et parietes adiecte inter ipsum monasterium et convicinos sunt in tantum¹⁰² infimi sive *baxos*, quod¹⁰³ absque magna difficultate posset hinc inde haberi seu fieri transitus, altitudini quorum parietum propter inopiam ipsius monasterii et alia incubentia onera et necessaria earum vite providere nequeunt ullo modo. Et ob hoc multum notabiles persone cessant mittere eorum filias in dicto monasterio propter indispositionem dicti monasterii et alia supradicta, prout dicta indispositio et alia supradicta ad oculum patent cuilibet intuenti.

Item, religiosa domina soror Constanca Alquissimina, subpriorissa dicti monasterii Sororum Predicatricum, medio iuramento per ipsam prestito ad Sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta in posse iamdicti reverendi domini Commissarii, fuit per ipsum dominum Commissarium interrogata, ut supra interrogata fuerat dicta domina priorissa, videlicet si scit vel dici audivit quod aliquae moniales sive sorores dicti monasterii sint de nobili vel militari genere procreate, et dixit quod sic, videlicet quod nunc sunt in dicto monasterio de nobili genere soror Elionor de Pallars et soror Sibilina de Pallars,¹⁰⁴ / [22] et de militari genere sunt Elicsendis de Togoriis, earum priorissa, soror Mandina de Hostalrich, neptis sive *naboda* honorabilis Berengarii de Hostalrich, militis, camerlengi serenissime domine Regine, et soror Violant Clariana. Et etiam fuerunt alie sorores dicti monasterii, nunc defuncte, procreate de militari genere, videlicet soror Constantia de Bellera, de nobili genere, que fuit priorissa, et soror Margarita de Bellera, neptis sive *naboda* eiusdem domine priorisse, etiam de nobili genere. Et de militari genere fuerunt soror Ysabel de Millars et soror Violant de Claromonte.

Interrogata si domina priorissa et sorores ipsius monasterii recolliguntur in ipso monasterio satis copiose, an locus est eis pro eorum habitatione angustus et indispositus, et dixit quod nullatenus locus ipsius monasterii est habilis¹⁰⁵, conveniens neque competens ad habitandum in eodem monasterio,¹⁰⁶ ymo multum tediosus, indispositus et periculosus, et ad scandala¹⁰⁷ paratus, eo quia monasterium ipsum est multum remotum ab ecclesia et habitationes indisposite et absque aliquo ordine minantur ruinam tempore pluviali. Omnes madefiunt, non sunt ause accedere ad ecclesiam tam propter pluviam quam timorem inimicorum, nam parietes monasterii et circumvicinorum non sunt in altitudine quam decet, ex quo fuit sequutum aliquotiens quod nonnulli homines, qui¹⁰⁸ curiam et officiales regios fugiebant, et quos ipsi officiales insequabantur, transibant / [23] et fugiebant per dictum monasterium, et saltabant per¹⁰⁹ parietes iamdictos et etiam latitabant in aliquibus partibus separatis monasterii supradicti. Et ob istos casus, tam pluviales quam periculosos, habuerunt domina priorissa et conventus monasterii supradicti licentiam quod officium matutinorum dicerent et celebrarent in quadam domo dicti monasterii satis indisposita, in qua domo conveniunt pro capitulo celebrando, cum casus adest.

Item religiosa domina soror Subirana Berguesa, monialis dicti monasterii Predicatricum, medio iuramento per ipsam corporaliter prestito ad Sancta Dei quatuor Evangelia suis manibus corporaliter tacta in posse iamdicti reverendi domini Abbatis, Commissarii memorati, et fuit per ipsum dominum Commissarium interrogata si scit vel dici audivit quod in dicto monasterio sint vel

102. Segueix ratllat infir.

103. Segueix ratllat quasi.

104. Pallars, al ms Pallàs.

105. habilis, al ms abilis.

106. monasterio, al ms monasterii.

107. Segueix ratllat s.

108. -i escrit sobre os.

109. per interlineat.

fuerint aliquae sorores que sint¹¹⁰ vel fuerint de nobili aut militari genere procreate. Et dixit quod sic. Nam de presenti sunt in dicto monasterio due¹¹¹ sorores de Pallars, que sunt, ut communiter dicitur, de nobili genere. Et domina priorissa et soror Violant de Clariana, et soror Mandina de Hostalrich¹¹² sunt de militari genere sive *dones de peratge*. Tempore autem preterito ipsa testis vidit in dicto monasterio alias sorores, nunc defuncte, que erant de militari genere procreate, videlicet soror Constancia de Bellera, que fuit priorissa, et soror Margarita de Bellera, que fuit neptis sive *naboda* dicte domine Constancie, priorisse, / [24] et etiam Ysabelem de Millars, que omnes erant de genere militari.

Interrogata si domina priorissa et sorores dicti monasterii receptantur in dicto monasterio satis competenter, an si locus, ubi situm est monasterium supradictum, est angustus et indispositus, et dixit quod locus predictus est multum indispositus et non decens aliquo modo habitacioni¹¹³ religiosarum mulierum, et multum periculosus, nam est multum distans ab ecclesia; habitaciones sunt multum antique et minantur ruinam; et tempore pluvioli non possunt accedere ad ecclesiam. Sunt etiam omnes possessiones adjacentes monasterio supradicto, orti, adjectis aliquibus tapiis, non in illa altitudine quam deceret. Et fuit iam secutus casus quod,¹¹⁴ ignorantibus domina priorissa et conventu dicti monasterii, quadam vice quidam homo se abscondit in dicto monasterio et certi officiales domini Regis perquirebant eum transeundo et saltando per tapias ortorum circumvicinorum. Et¹¹⁵ propter predicta domina priorissa et conventus dicti monasterii non sunt ause dicere officium matutinorum in ecclesia dicti monasterii, sed in domo capituli eiusdem monasterii, multum indisposita ad officia divina celebranda.

Item, religiosa domina soror Iohanna de Mallenchs, monialis dicti monasterii Sororum Predicatorum, medio iuramento per ipsam prestito in posse iamdicti / [25] reverendi domini Abbatis, Commissarii Apostolici iamque dicti, ad Dei Sancta quatuor Evangelia suis manibus corporaliter tacta, fuit interrogata per ipsum dominum Commissarium si scit vel dici audivit quod in dicto monasterio sint vel fuerint aliquae moniales que sint vel fuerint de nobili aut militari genere procreate. Et dixit quod sic: videlicet, soror Elionor de Pallars et soror Sibilia de Pallars, que dicuntur fore de nobili genere. Et domina priorissa, que nunc est, et domina Mandina de Hostalrich, et soror Violant Clariana, que nunc sunt in dicto monasterio,¹¹⁶ sunt de militari genere procreate, et pro talibus habentur et reputantur. Et etiam fuerunt alie sorores in dicto monasterio, nunc defuncte, de nobili genere, videlicet Constancia de Bellera, que fuit priorissa, et soror Margarita de Bellera, neptis sive *naboda* ipsius proxime dicte priorisse, et soror Ysabel de Millars, et soror Violant de Claromonte, que erant de militari genere procreate. Et dicitur quod nonnulli essent de similibus generibus, qui filias suas darent et offerrent Domino Deo pro sororibus in eodem monasterio, sed retrahuntur eo quia dictum monasterium est angustum et multum in habitacionibus et alias indispositum pro monasterio. Et cum magno tedio vivunt et habitant in eodem.

Interrogata in quibus est indispositum ipsum monasterium, et dixit quod in suis habitacionibus,¹¹⁷ videlicet in dormitorio, reffectorio, capitulo et aliis domibus necessariis ad monasterium, que domus sunt una ab altera multum separate, antique et minantur ruina et multum distantes / [26] ab ecclesia dicti monasterii, in tantum quod tempore pluvioli non sunt ause accedere ad

110. Segueix ratllat de.

111. Segueix ratllat germ.

112. Segueix ratllat que.

113. habitacioni, al ms hitacioni.

114. Segueix ratllat al.

115. Segueix ratllat sic.

116. Segueix ratllat ip.

117. Segueix ratllat int.

ecclesiam ipsam, precipue in matutinis. Et etiam multum periculosum, nam semel accidit sibi quod, dum die quadam accederet de nocte ad ecclesiam, vidit quemdam hominem absconditum in quodam angulo, et pretimore territa cecidit in terra et magnis vocibus clamitavit. Et homo predictus per tapias saltando recessit. Et aliquotiens etiam officiales domini Regis fugant aliquos malefactores per ortos vicinorum dicti monasterii, quorum ortorum parietes sunt yme sive *baxes*. Et possent sequi pericula multa. Et propter predicta domina priorissa et sorores ipsius monasterii cessant accedere ad ecclesiam pro matutinis celebrandis, sed comuniter ipsas celebrant in dicto monasterio in domo capituli eiusdem.

Recepta autem per prefatum reverendum dominum Abbatem, Commissarium Apostolicum memoratum, informatione iamdicta, de consilio iamdicti honorabilis Guillelmi Jordani, assessoris sui, fuerunt de mandato ipsius reverendi domini Commissarii convocate domina priorissa et conventus dicti monasterii, que¹¹⁸ de mandato etiam ipsius domine priorisse¹¹⁹ et ad pulsationem squille convenerunt intus domum capituli eiusdem monasterii, videlicet iamdicta domina Elicsendis de Togoriis, priorissa, soror Constantia Alquissimina, subpriorissa, soror Subirana Berguesa, soror Mandina / [27] de Hostalrich, soror Sibilina de Pallars,¹²⁰ soror Elionor de Pallars, soror Pericona Picanyes, soror Iohanna Martiniç, soror Iohanneta de Mallenchs, soror Violant de Clariana, soror Eulalia çes Corts, soror Eulalia Servera, soror Elionor Bruna et soror Çilia Capella, sorores monasterii supradicti, capitulantes convocate et congregatae intus domum capituli supradicti, ut moris est conventum eiusdem monasterii convocari et congregari, et ibidem capitulum hac de causa facientes et celebrantes.

Et ipsis domina priorissa et sororibus ibidem convocatis et congregatis, iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, obtulit et presentavit eisdem litteras apostolicas supra insertas iamdicte sue comissionis, que de sui mandato fuerunt ibidem lecte et publicate per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium. Et exposuit ibidem eisdem domine priorisse et sororibus quod ipse intendebat uti dicta sua comissione usque ad totalem exequutionem et perfectionem eiusdem, et si intendebant complere omnia et singula in eadem comissione contenta.

Et iamdicta domina priorissa, habito colloquio inter eas et deliberatione matura, responderunt et dixerunt, sive iamdicta domina priorissa de voluntate totius dicti conventus, et ipsis audientibus et intelligentibus et gratum habentibus, respondit et dixit quod eis omnibus et singulis placebat, omnes et singule consentiebant quod ipse reverendus dominus Abbas uteretur dicta sua comissione, quam cum humili et debita / [28] reverentia dicti beatissimi domini nostri Pape acceptabant et omnibus et singulis in preinsertis litteris¹²¹ ipsius comissionis contentis et etiam aliis omnibus et singulis dependentibus et emergentibus ex eadem et inde resultantibus. Ac nichilominus obtulerunt se paratas facere et servare omnes conventiones per eas promissas et factas omnibus et singulis quibus promissae per eas fuerunt et alias, prout iamdictus dominus Commissarius ordinabit.

Et predicta omnia et singula iussit iamdictus reverendus dominus Commissarius de consilio dicti sui assessoris in presenti processu continuari per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium.

118. Que, escrit sobre qui.

119. Segueix ratllat conventus.

120. Pallars, al ms Palars.

121. Segueix ratllat su eco.

[1423, maig, 30]

Successive vero die dominica, tricesima die madii, anno predicto a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, presente me dicto Gabriele Canyelles, notario, et presentibus inquam discreto Iohanne Poncii, notario iamdicti domini Abbatis, et Iohanne Rafart, mercatore, cive Barchinone, testibus ad hec convocatis, iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, constitutus intus episcopalem palatium dicte civitatis Barchinone, intus scilicet salam sive comestorium eiusdem palatii, / [29] de et cum consilio iamdicti honorabilis Guillermi Jordani, assessoris sui, statuit et ordinavit translationem et mutationem canonicorum ecclesie Sancte Eulalie de Campo, alias *dels sachs*, civitatis Barchinone, esse fiendam et fieri debere in dicto monasterio Sancte Anne eiusdem¹²² civitatis. Necnon¹²³ eadem auctoritate sue comissionis statuit et creavit numerum duodecim canonicorum et fratrum dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne, quibus confestim, cum translatio et mutatio per¹²⁴ ipsum dominum Abbatem realis et actualis facta fuerit, et nunc pro tunc mandat auctoritate iamdicta eos recipi in iamdicta domo sive in dicto monasterio Sancte Anne in canonicos et in fratres, et roquetum sive togam tradi ad gestandum. Et cum in dicto monasterio Sancte Eulalie de Campo sive *dels Sachs* sint tantum sex canonici¹²⁵ conventuales eiusdem monasterii, videlicet¹²⁶ Iohannes Besora, Raymundus Terrats, Petrus Çaydi, Raymundus Jalbert, Simon Bru, infirmarius, et Anthonius Vitalis, sacrista dicti monasterii Sancte Eulalie, et in dicta domo sive in dicto monasterio Sancte Anne sint tantum quinque fratres iam canonici Iherosolimitani, videlicet frater¹²⁷ Galcerandus Maçot, frater Iohannes Maçana, frater Bartholomeus Berengarii de Vall-labrera, frater Franciscus Vila et frater Anthonius Cases, conventuales eiusdem domus sive monasterii Sancte Anne, et iuxta formam capitulorum, / [30] de quibus iam supra mentio facta est, prioratus de Garraf habeat uniri dicte domui Sancte Anne et perpetuo remanere, et quicumque fuerit prior dicti prioratus de Garraf habeat esse canonicus eiusdem domus sive dicti monasterii Sancte Anne et precentor eiusdem, idcirco idem dominus Commissarius, auctoritate dicte sue comissionis, univit et aggregavit dictum prioratum de Garraff de et cum consensu serenissime domine Regine Aragonum, locumtenentis serenissimi domini Regis, viri sui, habentis ius presentandi ad dictum prioratum, dicte domui sive monasterio Sancte Anne¹²⁸ et uni dictorum canonicatum (sic). Et nominat de presenti et pro prima vice fratrem Petrum Ros, priorem dicti prioratus de Garraff, necnon alios canonicos et fratres quarumlibet dictarum ecclesiarum in canonicos et fratres conventuales dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne, prout sunt superius nominati. Necminus statuit et ordinavit quod canonici et fratres iamdicti habitum gestare habeant fratrum dicte domus et sub eadem regula vivere. Et fulminavit excomunionis, suspensionis et interdicti sententias in contradictores et rebelles.¹²⁹

Que omnia desuper facta et ordinata acceptavit et acceptare se dixit sponte iamdictus Petrus Ros, qui, dum predicta per dictum dominum Commissarium fierent, ibidem supervenit certificatus plenarie de omnibus et singulis supradictis. / [31]

Que omnia et singula supradicta iamdictus reverendus dominus Commissarius per ordinem in presenti processu continuari et inde¹³⁰ eis omnibus et singulis, quorum intererit, fieri et tradi

122. Segueix ratllat cunt.

123. Segueix ratllat statuit.

124. Segueix ratllat per.

125. Segueix ratllat videlicet.

126. Segueix ratllat Frater.

127. Segueix ratllat frsteret.

128. dicte domui sive monasterio Sancte Anne interlineat.

129. et fulminavit excomunionis suspensionis et interdicti sententias in contradictores et rebelles interlineat.

130. Segueix ratllat sibi.

unum et plura publica instrumenta per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium et huius processus scriptorem.

[1423, maig, 30]

Post predicta autem ipsa eadem die dominica, tricesima die dicti mensis madii, reverendissimus in Christo pater et dominus dominus Franciscus, miseratione divina patriarcha Iherosolimitanus, episcopusque et administrator iamdicte Ecclesie Barchinone, existens coram iamdicto Abbate dicti monasterii Populeti, Commissario Apostolico supradicto, intus cameram paramenti dicti palatii episcopalis, addendo, ut dixit, cuidam responsioni per ipsum dominum patriarcham facto, prout supra continetur¹³¹ ad kalendarium diey proxime transacte, scilicet vicesime none diey eiusdem mensis madii, tradidit eidem domino Commissario quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

Addendo ad responsionem per eum factam super unione prioratuum Sancte Anne et Sancte Eulalie de Campo Barchinonensium, dictus dominus Franciscus, patriarcha Iherosolimitanus ac episcopus et administrator perpetuus Sedis Barchinone, protestatur solemniter¹³² quod propter aliquid quod fecerit, dixerit / [32] vel consenserit, aut faciat, dicat vel consentiat in futurum super iamdicta unione vel deppendentibus vel consequentibus ex eadem, non intendit neque vult in aliquo preiudicare iuri sibi competenti in prioratu Sancte Anne, nec propterea aliquod ius attribuere vel concedere fratri Matheo Ferdinandi, detentori dicti prioratus. Et hoc protestatur in forma utiliori qua de iure fieri et dici potest.

Quam quidem cedulam seu contenta in ea iamdictus dominus Commissarius iussit in presenti processu inseri et continuari per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium et huius cause scriptorem.

[1423, juny, 1]

Post predicta vero die martis, prima die iunii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII° iamdicto, prefatus reverendus dominus frater Iohannes, Abbas monasterii Populeti, Commissarius Apostolicus iamque dictus, volens contenta tam in preinserta comissione sua quam in conventionem inter iam dictas dominam priorissam et eius conventum, ex una, et dictum venerabilem Raymundum de Casanova, priorem dicti monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, ex altera partibus, seu in publico instrumento supra inserto de eadem conventionem facto, affirmat / [33] complere operis per effectum.¹³³ Constitutus hac de causa intus monasterium supradictum Predicatricum, intus videlicet domum capituli dicti monasterii coram honorabili et religiosis sororibus¹³⁴ Elicsendis de Togoriis, priorissa, sorore Constantia Alquissimina, subpriorissa, sorore Subirana Berguesa, sorore Mandina de Hostalrich, sorore Sibia de Pallars, sorore Elionore de Pallars, sorore Pericona de Picanyes, sorore Marina Martiniç, sorore Violant de Clariana, sorore Iohanneta de Mallenchs, sorore Eulalia çes Corts et sorore Eulalia Çervera, sororibus dicti monasterii Sororum Predicatricum, convocatis ad sonum campane et de mandato ipsius domine priorisse, et congregatis intus domum capituli iamdicti monasterii, et ibidem ex causa specialiter infrascripta conventum seu capitulum dicti monasterii tenentibus, facientibus et representantibus, auctoritate apostolica sibi in hac parte comissa, et prout in preinsertis

131. Segueix ratllat sub.

132. solemniter, al ms solenniter.

133. effectum, al ms effectu.

134. Segueix ratllat dominabus.

litteris apostolicis dicte sue comissionis est contentum, imposuit¹³⁵ pensionem annuam quadringentorum florenorum auri de Aragonia per priorissam et sorores iamdicti monasterii Sororum Predicatricum iamdicto venerabili Raymundo de Casanova, priori nunch dicti monasterii, quo aduxerit vel donech sibi de aliqua dignitate aut alio beneficio ecclesiastico ordinis Sancti Augustini valente in portatis quadringentos florenos in aliqua ex diocesibus Barchinonensi, Vicensi et Ilerdensi, exceptis tamen prioratu de Manleu, prioratu de Luçà, / [34] prioratu de Riudeperes, prioratu Sancti Rulffi Terracie, prepositura de Casellis et prepositura Sancti Petri *dels Arquells*,¹³⁶ promissum fuerit et super eorum et dicti monasterii fructibus, redditibus et proventibus, et concessit, constituit et assignavit, mandando eisdem priorisse et sororibus, que¹³⁷ nunc sunt et pro tempore fuerint, sub penis et sententiis in publico instrumento de his recepto per me Gabrielem Canyelles, notarium antedictum, iamdicta prima die iunii, quatenus dictos quadringentos florenos anno quolibet modo predicto iamdicto domino Raymundo de Casanova tribuant et exsolvant, prout latius in iamdicto publico instrumento per dictum Gabrielem Canyelles, notarium, recepto plenius est contentum.

Que quidem domina Elicsendis de Togoriis, priorissa, et conventus sororum monasterii prelibati, sic, ut dictum est, convocatus et congregatus et conventus seu capitulum iamdicti monasterii Sororum Predicatricum, ut dictum est, facientes et representantes, agentes in his de expressis licentiis et consensibus ac etiam auctoritatibus et decretis venerabilis et religiosi fratris Arnaldi Socarrats, prioris conventualis ipsarum dominarum priorisse et conventus, ac etiam reverendi magistri Arnaldi de Turribus, prioris conventualis monasterii Fratrum Predicatorum civitatis Barchinone, vicarii et locumtenentis generalis prioris provincialis in provincia Aragonum Fratrum Predicatorum, / [35] ac etiam iamdicti reverendi domini Abbatis dicti monasterii Populeti, Commissarii Apostolici memorati, ibidem presentium, consententium, aprobantium et auctorizantium in solutum et satisfactionem dictorum quadringentorum florenorum auri Aragonum iamdicti annue pensionis impositae, ut superius enarratur, decreverunt, concesserunt et assignarunt iamdicto honorabili religioso fratri Raymundo de Casanova, priori dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, licet absentis, et venerabili Romeo de Casanova, scriptori domini Regis, fratri et procuratori eiusdem honorabilis Raymundi de Casanova, prioris predicti, presenti et pro dicto fratre suo¹³⁸ recipienti et acceptanti,¹³⁹ modo tamen superius enarrato, annuas pensiones censualium mortuorum sequentium:

Et primo annuas pensiones totius illius censualis mortui pensionis annue duorum mille trecentorum solidorum monete Barchinone de terno, quod reverendissimus dominus archiepiscopus Tarracone facere et prestare tenetur iamdicto monasterio Sororum Predicatricum anno quolibet tertia die iunii.

Item, pensiones annuas illius censualis mortui sexcentorum quadraginta solidorum, quod dictum monasterium seu dicte domine priorissa et conventus dicti monasterii habent et recipiunt habereque et recipere debent et convenerunt anno quolibet super Generali Cathalonie et Generalitatibus eiusdem.

Item, omnes pensiones illius censualis mortui sexcentorum septuaginta solidorum quod ipsum monasterium Predicatricum dicteque domine priorissa et conventus habent et recipiunt¹⁴⁰ anno quolibet super dictum Generale Cathalonie et Generalitatibus eiusdem. / [36]

135. imposuit interlineat.

136. Segueix ratllat vel pensione consimiliis.

137. que, al ms qui.

138. Segueix ratllat p.

139. Segueix ratllat annua.

140. Segueix ratllat s.

Item, et annuas pensiones totius illius alterius censualis mortui septingentorum viginti quatuor solidorum et quinque denariorum, quod idem monasterium Sororum Predicatricum ipseque domine priorissa et conventus habent et recipiunt habereque et recipere debent et convenerunt anno quolibet super dicto Generali Cathalonie et Generalitatibus eiusdem.

Item, omnes pensiones totius illius censualis mortui septuaginta unius solidorum et quinque denariorum Barchinone, quod Iohannes Padrolo, notarius, et domina uxor sua,¹⁴¹ cives Barchinone, iamdicto monasterio ipsisque dominabus priorisse et conventui facere et prestare tenentur anno quolibet certo termino.

Restantia autem, quatuor solidos et duos denarios, eedem domine priorissa et conventus dare et solvere promiserunt anno quolibet iamdicto domino Raymundo de Casanova¹⁴² modo superius declarato, prout predicta assignatio et in solutum dacio dictorum annorum pensionum dictorum¹⁴³ censualium mortuorum, iurium et actionum dicto monasterio cessio et translatio, evictio, bonorum obligatio¹⁴⁴ et alie clausule et cautele latius constant per dictum instrumentum publicum receptum per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium iamdictum, prima die iunii latius sunt contenta.

[1423, juny, 2]

Post predicta vero die mercurii, intitulata secunda die mensis iunii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC⁹¹⁴⁵ XXIII⁹ iamdicto, venerabilis domina Elicsendis de Togoriis, priorissa, soror Constantia Alquissimina, / [37] subpriorissa, soror Subirana Berguesa, soror Mandina de Hostalrich, soror Sibia de Pallars, soror Elionor de Pallars, soror Pericona de Picanyes, soror Marina Martiniç, soror Violant de Clariana, soror Iohanneta de Mallenchs, soror Eulalia çes Corts et soror Eulalia Cervera, sorores dicti monasterii Sororum Predicatricum, convocate ad sonum campane et de mandato iamdicte domine priorisse, et congregate intus domum capituli dicti monasterii et ibidem capitulum tenentes, facientes et celebrantes specialiter ex hac causa, volentes facere, attendere et complere operis per effectum conventiones inhitas et iuratas per eas, de certis eorum scientiis deliberate et consulte, nemine discrepante, agentes in his de et cum consensibus et voluntatibus, auctoritatibus et decretis dictorum Arnaldi Socarrats, prioris, magistri Arnaldi de Curtibus, vicarii et locumtenentis generalis reverendi domini prioris provincialis Fratrum Predicatorum in provincia Aragonum, ac etiam dicti reverendi domini Abbatis dicti monasterii Populeti, Commissarii Apostolici prenarrati, donarunt et assignarunt¹⁴⁶ reverendissimo in Christo patri et domino Francischo, miseratione divina episcopo et administratori perpetuo Ecclesie Barchinone et patriarche Iherosolimitani, licet absentis, et venerabili et discreto Anthonio Portella, presbitero, beneficiato in Sede Barchinone, procuratori generali iamdicti domini administratoris, ibidem presenti, et pro eodem domino administratore presenti et acceptanti, necnon et honorabili domino fratri Matheo Ferdinandi, priori dicti monasterii Sancte / [38] Anne, ibi presenti, pro se et conventu dicti sui monasterii¹⁴⁷ acceptanti perpetuo, videlicet iamdicto¹⁴⁸ reverendissimo domino¹⁴⁹ administratori pro tertia parte, et iamdicto

141. Segueix ratllat iamdicta et.

142. Segueix ratllat men.

143. pensionum dictorum interlineat

144. evictio bonorum obligatio interlineat.

145. Segueix ratllat XXIII.

146. Segueix ratllat honorabili domino fratri et a.

147. Segueix ratllat presenti.

148. iamdicto, -o escrit sobre -i.

149. Segueix ratllat arc.

domino priori et eius conventui pro duabus partibus, factis inde tribus equalibus partibus communiter et pro indiviso, totum dictum eorum monasterium¹⁵⁰ et ecclesiam eiusdem profanandam, prout ipsum monasterium est situm et constitutum pro habitatione ipsarum dominarum priorisse et conventus, cum iuribus et pertinentiis eiusdem, prout ipsum monasterium continetur, confrontatur et terminatur in modum sequentem: videlicet, ab oriente, partim in tenedone Francisci Mayol, olim carnificis, media quadam androna dicti monasterii; et partim in tenedone et alodio dicti monasterii, qui tenedo fuit Anthonii Faner, sartoris; et partim in tenedone Raymundi Rogerii, fabri, alodio dicti monasterii; et partim in alio tenedone et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur ad conductum Petrus Soler, acaptator sive procurator bacini¹⁵¹ infantium orphanorum; et partim et pro toto residuo in vico, qui ibi est, vocato *d'en Porta*, et ibi incipit dormitorium dicti monasterii et prosequitur et continuatur usque ad introitum dicti monasterii inclusive. A meridie in via publica *de la Picha d'en Colom*. Ab occidente in hospitio et alodio dicti monasterii, ubi nunc moratur Jacobus Rigolff, et partim in vico *d'en Cervoelló*. A circio / [39] in tenedone Guillermi Granell, carnicerii; et partim in tenedone heredum Bernardi Vitalis, tabernarii; et partim in horto¹⁵² heredum Francisci Salvet, quondam, mercatoris; et partim in tenedone Marchi Mayol, carnicerii.

Et ex causa iamdicta cesserunt iamdictis reverendissimo domino patriarche et honorabili priori dicti monasterii Sancte Anne omnia eorum et dicti monasterii iura et actiones. Et predicta acceptarunt et acceptare se dixerunt iamdicti Anthonius Portella, procurator nomine dicti reverendissimi domini patriarche, et honorabilis frater Matheus Ferdinandi, prior dicti monasterii Sancte Anne, qui ibidem presentes erant, prout predicta omnia et singula latius sunt designata in publico instrumento inde recepto per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium iamdictum, secunda die dicti mensis iunii.

[1423, juny, 11]

Subsequenter autem die veneris, undecima die iamdicti mensis iunii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o XXIII°, iamdicte honorabiles et religiose sorores Elicsendis de Togoriis, priorissa, soror Constantia Alquissimina, subpriorissa, soror Subirana Berguesa, soror Mandina de Hostalricho, soror Sibilia de Pallars, soror Elionor de Pallars, soror Pericona de Picanyes, soror Marina Martiniç, soror Iohanneta de / [40] Mallenchs, soror Violant de Clariana, soror Eulalia çes Corts et soror Eulalia Çervera, sorores iamdicti monasterii Sororum Predicatricum, convocate ad sonum campane et de mandato iamdicte domine priorisse, et congregate intus domum capituli dicti monasterii, et ibidem conventum seu capitulum dicti monasterii facientes, tenentes et celebrantes, quia ad presens reverendissimus dominus archiepiscopus Terracone ad presens non est in principatu Cathalonie, ymo est in ambassiata¹⁵³ domini Regis Castelle, ad quam fuit electus per serenissimum dominum Regem Aragonum, ob quod assignatio facta honorabili domino Raymundo de Casanova, priori dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, de censuali¹⁵⁴ mortuo quod prestat ipse reverendissimus dominus archiepiscopus, nequid¹⁵⁵ ad presens ipsi domino archiepiscopo intimari. Pro tanto volentes¹⁵⁶ prefatum honorabilem Raymundum de Casanova ponere sub tuto super intimatione predicta, adeo ut assignatio precontenta de quadringentis florenis auri Aragonie suum sortiatur effectum, et dictus

150. Segueix ratllat -v.

151. Segueix ratllat pauperum.

152. Segueix ratllat heredum.

153. Segueix ratllat -e ad quam fuit.

154. Segueix ratllat d.

155. Nequid, sic al ms per nequit.

156. Segueix ratllat n.

dominus Raymundus de Casanova, prior predictus, minime retrahatur a resignatione fienda de prioratu / [41] suo predicto Sancte Eulalie de Campo ob¹⁵⁷ moram eius resignationis, cessat fieri translatio de ipsis dominabus priorissa et conventu ad monasterium¹⁵⁸ ipsius domini prioris situm in platea Sancte Anne dicte civitatis,¹⁵⁹ agentes in his cum auctoritate et decreto dicti reverendi domini Abbatis dicti monasterii Populeti, Commissarii Apostolici memorati, ibi presentis et auctorizantis. Eo gratis et de certis eorum scientiis convenerunt et promiserunt iamdicto honorabili Raymundo de Casanova, priori predicto, presenti et acceptanti, quod infra unum mensem continuum, postquam prefatus reverendissimus dominus archiepiscopus venerit ab ambassata predicta et constitutus fuerit infra Cathalonie principatum,¹⁶⁰ pro parte earumdem dominarum priorisse et conventus fiet sibi intimatio precontenta. Et pro premissis et pro omnibus missionibus, damnis et interesse ipsius domini prioris littis et extra, iamdicte domine priorissa et conventus obligarunt eidem domino priori omnia bona dicti monasterii earum, mobilia et immobilia, habita ubique et habenda. Et ea iurarunt / [42] tenere, complere et servare¹⁶¹ et in aliquo non contrafacere vel venire per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, suis manibus corporaliter tacta. Et nichilominus pro ulteriori securitate iamdicti domini prioris, prefatus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, auctoritate apostolica sibi comissa mandavit iamdictis dominabus priorisse et conventui¹⁶² sub pena excommunicationis, quam in eas trina et canonica monitione premissa protulit in his scriptis, quatenus a tempore facte per eas assignationis dicti censuali mortui, quod facit et prestat iamdictus dominus archiepiscopus, citra nec de cetero durante ipsa assignatione in iamdicto censuali mortuo aliquid non tangant, rapiant vel accipiant per se, procuratores suos aut alias interpositas personas, ymo sinant ipsum dominum priorem pacifica ipsius censuali possessione gaudere Et predicta acceptarunt gratis iamdicte domine priorissa et conventus, prout predicta omnia et singula latius constant per instrumentum publicum receptum per me Gabrielem Canyelles, notarium iamque dictum, die et anno et loco proxime dictis. / [43]

[1423, juny, 11]

Consequenter autem eadem die veneris, undecima die iamdicti mensis iunii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, iamdictus reverendus dominus Abbas dicti monasterii Populeti, Commissarius Apostolicus memoratus, constitutus personaliter intus dictum monasterium Sancte Eulalie de Campo Barchinone, situm¹⁶³ in dicta platea Sancte Anne dicte civitatis, attendens, ut dixit, quod per ipsum auctoritate apostolica supradicta fuit iamdictis domine priorisse et conventui dicti monasterii¹⁶⁴ Sororum Predicatricum et eidem etiam monasterio et bonis et redditibus eiusdem imposita annua pensio quadringentorum florenorum auri Aragonie exsolvenda dicto honorabili Raymundo de Casanova, priori nunc dicti monasterii, modo¹⁶⁵ quolibet quo adduxerit vel donec sibi provisum fuerit de aliqua dignitate aut alio beneficio ecclesiastico ordinis Sancti Augustini in aliqua ex diocesibus Barchionensi, Vicensi et Ilerdensi, exceptis tamen prioratu de *Manleu*, prioratu de *Luçà*, prioratu de *Riu de Peres*, prioratu Sancti Rulffi Terracie, prepositura de Cassalis et prepositura Sancti Petri *dels Arquells*,¹⁶⁶ que quidem domina priorissa

157. Segueix ratllat tarda.

158. Segueix ratllat sunt s.

159. Segueix ratllat i d.

160. Segueix ratllat ipse.

161. Segueix ratllat per die.

162. Segueix ratllat quatenus.

163. situm, al ms sito.

164. monasterii, -i escrit sobre -o.

165. modo interlineat.

166. Segueix ratllat provisum fuerit.

et conventus iamdicti monasterii Sororum Predicatricum cum auctoritatibus et decretis earum prioris et reverendi domini vicarii et locumtenentis / [44] reverendi domini prioris provincialis ordinis Fratrum Predicatorum in provincia Aragonum, ac etiam ipsius domini Commissarii Apostolici, in solutum et satisfactionem dictorum quadringentorum florenorum annue pensionis iamdicte assignaverunt iamdicto venerabili Raymundo de Casanova, priori supradicto, annuas pensiones certorum censualium mortuorum ad summam annuam dictorum quadringentorum florenorum ascendentium, prout predicta¹⁶⁷ omnia et singula latius sunt continuata superius, ad kalendarium prime diey presentis et iamdicti mensis iunii, nec minus provisum fuerit de et super intimationibus dictarum impositionis dicte annue pensionis quadringentorum florenorum et assignationis dictorum censualium mortuorum, et in solutum dictorum florenorum eo ut anno quolibet respondeatur de eisdem ipsi reverendo priori predicto. Instrumentaque dictorum censualium assignatorum tradita fuerunt eidem domino priori, sic quod non restant alia fienda et complenda iamdicto domino priori per easdem dominam priorissam et conventum, quin completa fuerint per easdem. Et sic locus assit ut ipse venerabilis Raymundus de Casanova renuntiet dicto suo prioratu, et conventus sui monasterii supradicti transeant et se transferant de ipso monasterio ad dictum monasterium Sancte Anne.

[1423, juny, 11]

Pro tanto iamdictus / [45] reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus sepedictus, volens exequi ut dicta domina priorissa et conventus dicti monasterii Predicatricum de earum monasterio, in quo nunc sunt, ad prefatum monasterium Sancte Eulalie de Campo valeant se transferre, prout habet tenor litterarum apostolicarum comissionis iamdicti domini Abbatis, de consilio dicti honorabilis Guillermi Jordani, assessoris sui, ibi presentis, auctoritate apostolica sibi comissa dedit et concessit venerabilibus conventui canonicorum iamdicti monasterii Sancte Eulalie transeundi et se transferendi de ipso monasterio Sancte Eulalie ad dictum monasterium Sancte Anne cum ornamentis, vestimentis, libris, calicibus, reliquiis, reliquiariis, iocalibus et aliis bonis, mobilibus et immobilibus, ac iuribus universis dicti monasterii¹⁶⁸, et ibi perpetuo remanendi. Necnon appropriant et applicant iamdicte domui Sancte Anne et mense conventuali eiusdem domus omnes et singulos redditus, exitus et proventus, ornamenta, vestimenta, libros, calices, reliquiaria, reliquias, jocalia et alia bona, mobilia et immobilia, et iura universa dicti monasterii, ac omnia officia et beneficia eiusdem monasterii et ecclesie eiusdem, dicens et mandans auctoritate apostolica iamdicta, in virtute sancte obedientie et sub pena excommunicationis, quam trina et canonica monicione premissa in his scriptis profert dicto venerabili Raymundo de Casanova, priori predicto, et conventui Canonicorum / [46] monasterii prelibati Sancte Eulalie,¹⁶⁹ quatenus hinc ad tres dies proxime et continue sequuturos, quorum trium dierum unum pro primo, unum pro secundo et reliquum unum pro tercio et peremptorio termino¹⁷⁰ ac monitione canonica eis et cuilibet eorum assignat, videlicet dictus venerabilis Raymundus de Casanova, prior predictus, renuntiet pure dicto prioratu, paratus postea exequi de dispositione sue persone ea que per ipsum dominum Commissarium fuerint ordinata, ipsique conventus seu canonici eiusdem transeant ad dictum monasterium Sante Anne et in eodem perpetuo permaneant, non petita nec obtenta licentia a dicto domino eorum priore,¹⁷¹ nam ad dictum monasterium Sancte Anne transeundi ipse dominus Commissarius, auctoritate dicte sue

167. predicta, al ms predicto.

168. Segueix ratllat eidem.

169. Segueix ratllat videlicet dicto domino priori.

170. Segueix ratllat eis et cuilibet.

171. Segueix ratllat nam.

comissionis, eis et¹⁷² cuilibet eorum licentiam apostolicam impartitur. Necminus idem dictus prior dicti monasterii Sancte Eulalie infra eosdem tres dies det, tradat et deliberet venerabilibus priori et conventui dicti monasterii Sancte Anne realiter et de facto omnia instrumenta, capibrevia / [47] et bona mobilia et immobilia iamdicti sui monasterii Sancte Eulalie vacua et expedita. Et mediante instrumento publico absolvat omnes et singulos homines et mulieres iamdicti monasterii ab omni fide, homagio et fidelitate et alia quacumque obligatione quibus eidem priori nomine dicti sui monasterii et ipsi etiam monasterio tenentur et obligati existant. Et quod aliqua de bonis monasterii prelibati secum aliquo modo non apporet seu sibi appropriet, vel alias non occultet aut faciat quominus repperiantur nisi et prout in concordia superius enarrata inter ipsum priorem et conventum sunt et dictum priorem dicti monasterii Sancte Anne est contentum¹⁷³, et sibi est inde attributa facultas, et tunc presentibus, videntibus et asserentibus duobus canonicis per ipsum dominum Commissarium assignandis, uno videlicet dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo et alio dicti monasterii Sancte Anne. Et predicta omnia fiant¹⁷⁴, prout dictus dominus Commissarius fieri mandat et compleri per quemlibet ipsorum prioris et conventus dicti monasterii Sancte Eulalie et de conventu eodem infra terminum trium dierum precontentum et sub pena excommunicationis iam supra lata et fulminata, et omnes ipsos¹⁷⁵ ibidem presentes et acceptantes, prout latius predicta omnia et singula / [48] continentur in publico instrumento de eisdem dicta undecima die mensis iunii, recepto per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium et huius negotii scriptorem.

[1423, juny, 12]

Item, die sabbati, intitulata duodecima die iamdicti mensis iunii, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCC^o XXIII°, iamdicta domina Elicsendis de Togoriis, priorissa dicti monasterii Sororum Predicatricum, necnon soror Constantia Alquissimina, subpriorissa, soror Subirana Berguesa,¹⁷⁶ soror Mandina de Hostalrich, soror Sibilia de Pallars, soror Elionor de Pallars, soror Pericona [de] Picanyes, soror Marina Martiniç, soror Iohanneta de Mallenchs, soror Violant [de] Clariana, soror Eulalia çes Corts et soror Eulalia Çervera, sorores iamdicti monasterii Predicatricum, convocate ad sonum campane de mandato dicte domine priorisse, et congregatae intus domum capituli monasterii supradicti, et ibidem conventum seu capitulum¹⁷⁷ eiusdem monasterii facientes, celebrantes et representantes, specialiter ex hac causa / [49] attendentes se heri cum instrumento recepto per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, promississe iamdicto venerabili Raymundo de Casanova, priori dicti monasterii Sancte Eulalie, quod infra unum mensem constitutum et proxime sequitur et die qua reverendissimus dominus archiepiscopus Tarracone¹⁷⁸ fuerit constitutus infra Cathalonie principatum, a quo pro nunc est absens ratione ambassiate facte de mandato serenissimi domini Regis ad dominum¹⁷⁹ Regem Castelle, et ipse seu eorum procurator, syndicus et actor intimabunt iamdicto reverendissimo domino archiepiscopo assignationem ipsi priori Sancte Eulalie de Campo factam, inter alia de censuali mortuo pensionis annue duorum milium trecentorum solidorum, quod ipse dominus archiepiscopus anno quolibet facere et prestare teneatur, ipseque reverendissimus dominus archiepiscopus ipsam intimationem acceptabit taliter quod anno quolibet, modo in ipsa assignatione contento, respondebit de eodem censuali ipsi domino priori dicti monasterii

172. Segueix ratllat quod.

173. Segueix ratllat et sp.

174. fiant, al ms fiat.

175. Segueix ratllat ibid.

176. Segueix ratllat subpriorissa.

177. Segueix ratllat d.

178. Segueix ratllat qui.

179. dominum interlineat.

Sancte Eulalie, prout latius est contentum supra in presenti processu et in instrumento supra designato; et nunc fuerit conventum inter dictum dominum priorem dicti monasterii Sancte Eulalie et ipsius dominam priorissam et conventum sororum dicti monasterii Predicatricum, interveniente et tractante / [50] iamdicto reverendo domino Abbate, Commissario Apostolico supradicto, quod adhuc provideatur eidem priori dicti monasterii Sancte Eulalie de cautione et securitate sequentibus.

Pro tanto agentes in his de et cum¹⁸⁰ consensu dicti fratris Arnaldi Socarrats, prioris ipsarum, necnon cum auctoritatibus et decretis iamdicti reverendi magistri Arnaldi de Curtibus, vicarii et locumtenentis iamdicti reverendi domini prioris provincialis ordinis Fratrum Predicatorum in dicta provincia Aragonum ac etiam iamdicti reverendi domini Abbatis, Commissarii Apostolici supradicti, ibidem presentium, consententium et auctorizantium de certis eorum scientiis, nemine discrepante, convenerunt¹⁸¹ et promiserunt iamdicto domino Raymundo de Casanova, priori predicto, ibidem presenti, acceptanti et stipulanti quod, si forte, facta intimatione iamdicta prefato reverendissimo domino archiepiscopo Tarracone, et ipse dominus archiepiscopus noluerit¹⁸² seu recusaverit¹⁸³ acceptare intimationem eandem, eo tunc¹⁸⁴ ipse domine priorissa et conventus loco iamdicti censualis mortui pensionis annue duorum milium trescentorum solidorum, quod idem dominus archiepiscopus facit et prestat,¹⁸⁵ dabunt et assignabunt et etiam nunc pro tunc dant et assignant iamdicto venerabili Raymundo de Casanova, priori predicto, censualia mortua infrascripta seu annuas pensiones eorumdem censualium mortuorum modo iamdicto: / [51] videlicet totum ipsum censuale mortuum pensionis annue sex librarum et decem solidorum, quod idem monasterium habet et recipit anno quolibet super Generali Cathalonie decima die aprilis. Item, totum illud alterum censuale pensionis annue undecim librarum, unius solidi et octo denariorum, quod dictum monasterium habet et recipit anno quolibet super eodem Generali Cathalonie, septima die iulii. Item, totum illud aliud censuale mortuum annue pensionis decem septem librarum, decem solidorum, quod idem monasterium habet et recipit super universitate civitatis et regni Maioricarum anno quolibet, XXI^a die iunii. Item, et totum illud censuale pensionis annue decem novem librarum, octo solidorum et decem denariorum, quod iamdictum monasterium habet et recipit anno quolibet septima die decembris super eadem universitate civitatis et regni Maioricarum. Item, totum illud censuale pensionis annue decem novem librarum Barchinone, quod idem monasterium habet et recipit anno quolibet, XII^a die aprilis, in et super universitate iamdicte ville Tarrage. Item, totum ipsum censuale mortuum pensionis annue viginti trium librarum, sex solidorum et octo denariorum, quod sepedictum monasterium habet et recipit in et super universitate¹⁸⁶ ville Berge anno quolibet certo termino. Item, et totum ipsum censuale mortuum pensionis annue quinque librarum et quatuor solidorum, quod dictum monasterium habet et recipit, habereque et recipere consuevit anno quolibet, certo termino, quodque eis facere et prestare tenetur Jaspertus / [52] Oliverii, civis dicte civitatis, cum speciali obligatione sui hospitii, in quo habitat ad conductum venerabilis Petrus de Colle, licentiatus in legibus. Item, totum ipsum censuale mortuum pensionis annue decem librarum Barchinone, quod ipsum monasterium habet et recipit anno quolibet, certo termino, in et super universitate Ville Franche Penitentium. Item, totum ipsum censuale mortuum pensionis annue duarum librarum et decem solidorum, quod Bernardus Poncii, civis dicte civitatis, et domina uxor sua faciunt et prestant anno quolibet, certo termino, cum speciali

180. Segueix ratllat auctoritatibus et decretis.

181. Segueix ratllat eidem.

182. Segueix ratllat ac.

183. Segueix ratllat intim.

184. Segueix ratllat et e.

185. Segueix ratllat et etiam nunch patriarcha.

186. Segueix ratllat iam dicte.

obligatione cuiusdam hospitii ipsius Bernardi. Item, totum ipsum¹⁸⁷ censum pensionis annue¹⁸⁸ trium librarum et duodecum solidorum, quod in morabitanis *en Pau*, ortolanus, civis dicte civitatis, facit et prestat anno quolibet in certo termino. Item, duas libras, novem solidos et tres denarios in morabitanis, quos facit et prestat anno quolibet certo tempore iamdicto monasterio Petrus Vila, civis eiusdem civitatis. Et¹⁸⁹ totum ipsum censuale mortuum annue pensionis duarum librarum Barchinone, quod domina Dulcia, habitatrix Barchinone, facit et prestat anno quolibet monasterio supradicto.

Et de predictis censualibus et quolibet eorum promiserunt tradere possessionem corporalem seu quasi confestim, cum et si dictus reverendissimus dominus archiepiscopus Tarrachone noluerit acceptare intimationem iamdictam, vel tunch ipse honorabilis Raymundus de / [53] Casanova per se vel per procuratorem suum possit ipsam possessionem apprehendere et apprehensam licite retinere. Ipse enim domine priorissa et conventus, interim donech ipsam possessionem tradiderint vel eam idem dominus Raymundus apprehenderit, ut est dictum, constituerunt se predicta consualia seu eorum annuas pensiones pro¹⁹⁰ eodem honorabili Raymundo et suo nomine possidere, scientes illum possidere cuius nomine possidetur, volentes quod vigore horum verborum et ex iuris dispositione dicto casu, scilicet iamdicto reverendissimo domino archiepiscopo nolente acceptare dictam intimationem, dicta possessio pro tradita et in vos translata penitus habeatur. Et ex hac causa iamdicte domine priorissa et conventus tradiderunt nunch dicto et infrascripto Gabrieli Canyelles, notario, instrumenta censualium desuper specificatorum, tenenda¹⁹¹ per me donech facta fuerit intimatio presentata; et ipsa facta et dicto domino archiepiscopo ipsam intimationem acceptare nolente, tradenda¹⁹² iamdicto honorabili Raymundo¹⁹³ et, ubi acceptaverit, restituenda¹⁹⁴ eisdem duabus priorisse et conventui. Et predicta omnia et singula fecerunt et firmaverunt eedem domine priorissa et conventus cum earum et dicti monasterii iurium et actionum cessione, evictione omnibusque aliis et singulis clausulis et cautelis iuramento vallatis, contentis in assignatione primo facta iamdicto honorabili Raymundo de Casanova¹⁹⁵ inter alia de dicto censuali quod facere et prestare tenetur iamdictus reverendissimus dominus archiepiscopus Tarracone, et prout predicta omnia et singula / [54] latius constant per publicum instrumentum presenti die receptum per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, et cum firmis et consensibus, auctoritatibus et decretis dictorum honorabilis prioris conventualis,¹⁹⁶ vicarii et locumtenentis¹⁹⁷ domini prioris provincialis et reverendi domini Abbatis, Commissarii Apostolici prenarrati.

«Renuntiatio domini Raymundi de Casanova prioratus sui monasterii».

[1423, juny, 14]

Post predicta autem die lune, intitulata quarta decima die iunii, anno predicto a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, presente et vocato me dicto Gabriele Canyelles, notario, et presentibus etiam venerabilibus et discretis Guillermo de Choro, bacallario in¹⁹⁸ utroque iure, rectore ecclesie

187. Segueix ratllat censuale mortuum.

188. censum pensionis annue interlineat.

189. Segueix ratllat duas libras.

190. Segueix ratllat dicto.

191. tenenda, al ms tenendas.

192. tradenda, al ms tradendas.

193. Segueix ratllat se.

194. Restituenda, al ms restituendas.

195. Segueix ratllat de dicto ee.

196. Segueix ratllat reverendi.

197. Segueix ratllat prio.

198. Segueix ratllat decretis.

de Cambrils, Anthonio de Manso Rubeo¹⁹⁹, rectore ecclesie de Prades Tarrachonensis diocesis, et discreto Bartholomeo Palmerola, presbitero Barchinone, testibus ad hec vocatis specialiter et assumptis, dictus honorabilis Raymundus de Casanova, prior iamdictus, constitutus²⁰⁰ intus dictum suum monasterium, in presentia iamdicti reverendi domini Abbatis, Commissarii Apostolici supradicti, / [55] et in presentia etiam venerabilium et religiosorum Petri Çaydi, Simonis Bru, Anthonii Vitalis et Raymundi Jalbert, canonicorum monasterii predicti Sancte Eulalie de Campo, attendens, ut dixit, sibi fore plenarie et integre satisfactum in omnibus et singulis que sibi fienda et complenda erant vigore capitulorum factorum, firmatorum et iuratorum inter ipsum priorem, ex una, et honorabilem dominum priorem dicti monasterii Sancte Anne et dictas dominas priorissam et conventum dicti monasterii Sororum Predicatricum, de et super quibus omnibus et singulis se plenarie et integre contentum et satisfacum plenarie tenuit et reputavit, pro tanto gratis et de certa scientia, sua et spontanea voluntate, resignavit pure prioratum²⁰¹ suum predictum in manibus et posse iamdicti reverendi domini Abbatis dicti monasterii Populeti, Commissarii Apostolici supradicti, auctoritate apostolica dictam resignationem recipientis et acceptantis, eidemque monasterio omnibusque fructibus et iuribus universis penitus renuntiavit et renuntiare se dixit. Quas quidem resignationem et renuntiationem iamdictus reverendissimus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, auctoritate apostolica supradicta, admisit et admitere se dixit. Necnon dictus dominus Raymundus de Casanova constituit procuratorem suum generalem et specialem / [56] dictum Anthonium Vitalis, canonicum iamdictum, ad absolvendum et diffiniendum quoscumque homines proprios et alios dicti monasterii seu sui prioratus ab omni homagio et fidelitate et alia quecumque obligatione, quibus eidem Raymundo, olim priori, qualitercumque tenerentur, prout hec et omnia et singula latius constant per publicum instrumentum inde receptum per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium iamdictum, XXIII^a die prefati mensis iunii.

«Quando canonici dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo transierunt et se transtulerunt de monasterio ipso ad dictum monasterium Sancte Anne».

[1423, juny, 14]

Subsequenter autem eadem die lune, XIII^a die dicti mensis iunii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o XXIII°, venerabiles et religiosi Iohannes Besora, Anthonio Vitalis, Raymundus Terrats, Petrus Çaydi, Simon Bru, Raymundus Jalbert et Petrus Ros, canonici dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, volentes uti licentia eis data per dictum reverendum dominum Abbatem dicti monasterii Populeti, / [57] prout supra in presenti processu est contentum, sub calendario undecima die iamdicti mensis iunii, transierunt palam et publice de iamdicto monasterio Sancte Eulalie de Campo ad dictum monasterium sive ad dictam domum Sancte Anne, concomitantibus ipsis iamdicto reverendo domino Abbate, Commissario Apostolico memorato, et pluribus notabilibus personis in multitudine satis copiosa. Et intrantes prenominati dictam ecclesiam Sancte Anne fuerunt ibidem honorifice recepti per honorabilem et religiosum fratrem Matheum Ferdinandi, priorem, et nonnullos ex canonicis eiusdem monasterii sive domus Sancte Anne, exeuntes obviam eis, pulsatis campanis omnibus ecclesie supradicte. Et effusis primitus orationibus ad Dominum coram altari maiori ecclesie iamdicte, constitutis postea in eadem ecclesia subtus eorum eiusdem ad²⁰² petitionis instantiam iamdictorum Iohannis Besora, Anthonii Vitalis, Raymundi Terrats, Petri Çaydi, Simonis Bru, Raymundi Jalbert et Petri Ros, iamdictus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus sepedictus, presente et vidente dicto domino priore et aliquibus ex fratribus sive canonicis dicti monasterii sive domus Sancte Anne,

199. Rubeo manca al ms.

200. Segueix ratllat et se.

201. Segueix ratllat predictum in manibus.

202. Segueix ratllat eorum.

tradidit eisdem Iohanni Besora et aliis post ipsum per ordinem descriptis habitum et crucem gestari solitam per fratres dicti monasterii sive domus Sancte Anne, ipsis humiliter recipientibus et acceptantibus habitum et crucem predictos. Quibus sic factis, confestim / [58] iamdicti Iohannes Besora, Anthonius Vitalis, Raymundus Terrats, Petrus Çaydi, Simon Bru, Raymundus Jalbert et Petrus Ros,²⁰³ omnes et quilibet eorum, prestiterunt canonicam obedientiam ore et manibus iamdicto honorabili et religioso domino Matheo Ferdinandi, priori predicto, confitentes eum esse eorum dominum priorem et pastorem. Et predicta mandavit iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, per ordinem in presenti processu inseri et intimari et ad partem fieri et tradi eis, quorum intererit, unum et plura publica instrumenta per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, presentibus ad hec pro testibus iamdictis venerabilibus Guillelmo de Choro, utriusque iuris bacallario, rectore²⁰⁴ ecclesie de Cambrils, Anthonio de Manso Rubeo, rectore ecclesie de Prades, Tarraconensis diocesis, et Bartholomeo Palmerola, presbitero Barchinone, testibus ad premissa²⁰⁵ vocatis, adhibitis et rogatis.

[1423, juny, 16]

Consequenter autem die mercurii, intitulata XVI^a die iamdicti mensis iunii, anno iamdicto a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, venerabilis et religiosa domina soror Elicsendis de Togo-riis, priorissa, / [59] soror Constancia Alquisimina, subpriorissa, soror Mandina de Hostalrich, soror Sibilia de Pallars, soror Elionor de Pallars, soror Pericona Picanyes, soror Marina Martiniç, soror Iohanna de Marlenchs, soror Violant Clariana, soror Eulalia çes Corts et soror Eulalia Servera, sorores dicti monasterii Sororum Predicatricum, convocate ad sonum campane et de mandato iamdicte domine priorisse,²⁰⁶ et congregate intus dictam domum capituli,²⁰⁷ ut moris est conventum seu capitulum eiusdem monasterii convocari et congregari, et ibidem ex causa infrascripta capitulum tenentes, facientes et celebrantes, gratis et ex certis eorum scientiis, agentes in his de et cum consensibus, auctoritatibus et decretis dictorum religiosi fratris Arnaldi Socarrats, prioris conventualis ipsarum sororum, et magistri Arnaldi de Curtibus,²⁰⁸ magistri in sacra pagina, vicarii et locumtenentis generalis reverendi domini prioris provincialis in provincia Aragonum ordinis Fratrum Predicatorum, licet absentium, laudarunt, aprobarunt, ratificarunt et confirmarunt omnia et singula acta et exequatata per dictum reverendum dominum Abbatem dicti monasterii Populeti in vim sue comissionis et tam vigore conventionum inhitarum et conventarum inter ipsas²⁰⁹ priorissam et conventum, ex una parte, et dominos priores et conventus dictorum monasteriorum Sancte Eulalie de Campo et Sancte Anne civitatis Barchinone, tam coniunctim quam divisim quam alias, ex parte alia,²¹⁰ et etiam agenda et exequatanda per eundem dominum Commissarium de et super unione fienda de dicto monasterio Sancte Eulalie ad dictam / [60] domum sive ad dictum monasterium Sancte Anne, et super translatione et transportatione fiendis expost de ipsis priorissa et conventu ad dictum²¹¹ monasterium Sancte Eulalie, situm in dicta platea Sancte Anne, usque ad eorum plenissimum finem et complementum, convenientes et promittentes iamdicto reverendo domino Abbati, Commissario iamdicto, ibidem in dicta congregatione presenti, sub pena mille florenorum auri Aragonie, in qua incidi voluerunt casu quo contrafecerint. Ac etiam sponte iurarunt per Dominum Deum

203. Segueix ratllat st.

204. rectore amb abreviatura supèrflua.

205. Segueix ratllat adhibitis.

206. Segueix ratllat convocate et.

207. Segueix ratllat et ibi.

208. Segueix ratllat vic.

209. Segueix ratllat dicta.

210. ex parte alia interlineat.

211. Dictum, escrit sobre dictam.

et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus earum et cuiuslibet earum corporaliter tacta, quod contra predicta vel aliqua de eisdem non facient vel venient iure aliquo sive causa. Et ea omnia et singula supradicta²¹² facta et iurata per dictas dominam priorissam et sorores Predicatricum laudarunt, aprobarunt, ratificarunt et confirmarunt dicti magister Arnaldus de Curtibus,²¹³ vicarius et locumtenens dicti prioris provincialis, et frater Arnaldus Socarrats, prior dictarum priorisse et sororum, in crastinum, videlicet die iovis, XVII^a die dicti mensis iunii, intus operatorium scribanie mei dicti Gabrielis Cayelles, notarii, situm in platea Sancti Iacobi Barchinone coram fonte eiusdem platee, prout latius in publico instrumento inde recepto per me dictum Gabrielem Cayelles, notarium,²¹⁴ sunt latius contenta. / [61]

[1423, juny, 16]

Consecutive autem eadem die mercurii, XVI^a²¹⁵ die iamdicti mensis iunii, prefatus reverendus dominus Abbas, Comissarius Apostolicus memoratus, volens circa prosecutionem comissionis sibi facte²¹⁶ intendere usque ad sui totalem finem, constitutus hac de causa intus²¹⁷ ecclesiam dicti monasterii Sancte Anne et eorum eiusdem ecclesie, coram prefatis domino Matheo Ferdinandi, priore, Galcerando Maçot, Petro Ros, Bartholomeo Berengario de Vall-labrera, Francischo Vila, Raymundo Terrats, Petro Çaydi, Simone Bru, Anthonio Cases et Raymundo Jalbert, conventualibus dicti monasterii Sancte Anne, convocatis ad sonum campane et de mandato iamdicti domini prioris, congregatisque intus eorum predictum, et hac de causa conventum seu capitulum eiusdem monasterii facientibus, celebrantibus et representantibus,²¹⁸ ibidem prefatus dominus Abbas, auctoritate dicte comissionis apostolice,²¹⁹ exposuit ipsis domino priori et conventui, egoque dictus Gabriel Cayelles, notarius memoratus, de ipsius domini Comissarii mandato fidem feci eisdem de laudatione, approbatione, ratificatione et confirmatione,²²⁰ promissione et pene impositione, supra proxime factis per iamdictas dominam priorissam et conventum dicti monasterii Sororum Predicatricum. Et sic idem dominus Comissarius ortabatur eosdem quatenus pro expeditione negociorum sibi comissorum facerent illud.

Et confestim iamdicti dominus prior et conventus dicti sui monasterii, sic ut dictum est, convocati et congregati modo et forma factis per dictas dominas priorissam et conventum dicti monasterii Sororum Predicatricum, laudarunt, aprobarunt, ratificarunt et afirmarunt omnia et singula acta et exequetata per / [62] dictum reverendum dominum Abbatem dicti monasterii Populeti in vim sue comissionis et tam vigore conventionum inhitarum et conventarum inter ipsum dominum priorem et predecessorem suum et conventum dicti sui monasterii, ex una parte, et honorabilem priorem et conventum dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo et dictas dominam priorissam et conventum dicti monasterii Sororum Predicatricum, tam conjunctim quam divisim, ex parte altera; et etiam agenda et expectanda per eundem dominum Comissarium de et super unione fienda de dicto monasterio Sancte Eulalie ad dictum monasterium sive domum Sancte Anne, et super translatione et transportatione fiendis expost de ipsis priorissa et conventu ad dictum monasterium Sancte Eulalie, situm in dicta platea Sancte Anne, usque ad eorum plenissimum finem et complementum; convenientes et promittentes iamdicto reve-

212. Segueix ratllat lauda.

213. Segueix ratllat prior.

214. Segueix ratllat latius.

215. XVI^a, al ms XV^a.

216. Segueix ratllat inde.

217. Segueix ratllat dcm.

218. facientibus celebrantibus et representantibus, al ms facientes celebrantes et representantes.

219. Segueix ratllat imposui.

220. Segueix ratllat s.

rendo domino Abbati, Commissario iamque dicto, ibidem in dicta congregatione presenti, sub simili pena mille florenorum auri Aragonie, in qua incidi voluerunt casu quo contrafecerint, ac etiam sponte iurarunt per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus eorum et cuiuslibet eorum corporaliter tacta, quod contra predicta vel aliqua de eisdem non facient vel venient iure aliquo sive causa, prout latius in instrumento publico inde recepto per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, latius continetur.

Expedito autem de predictis et ad alios actus non divertendo, nec licenciato dicto conventu a dicta congregatione, sed adhuc eadem congregatione durante, / [63] iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, in vim dicte sue comissionis et auctoritate apostolica supradicta²²¹ prefatis venerabilibus priori et fratribus dicte domus et dicte domui Sepulcri Dominici fructibusque, redditibus et proventibus eiusdem domus, concessit, constituit et ordinavit pensionnes annuas trescentorum florenorum auri Aragonie per²²² ipsum dominum priorem dicti monasterii Sancte Anne, qui nunc est et pro tempore fuerit, iamdictis domine priorisse et conventui dicti monasterii²²³ Sororum Predicatricum anno quolibet persolvendas, quamdiu ipse domina priorissa et conventus annuam pensionem quadringentorum florenorum eis, ut supra in presenti processu continetur, impositam iamdicto honorabili Raymundo de Casanova, qui dictum prioratum Sancte Eulalie de Campo obtinebat, solvent et solvere tenebuntur, mandando²²⁴ eidem honorabili priori dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne,²²⁵ et alii cuicumque succedenti in dicto prioratu, sub penis et sententiis in publico instrumento de his recepto per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, dicta XV^a die presentis mensis iunii, quatenus dictos trecentos florenos anno quolibet modo iamdicto dictis domine priorisse et conventui dicti monasterii Sororum Predicatricum tribuant et solvant. Qui quidem honorabilis prior et conventus monasterii supradicti, sicut dictum est, convocati et congregati, et conventum seu capitulum dicti monasterii facientes et representantes, agentes in his de et cum auctoritate et decreto iamdicti reverendi domini Abbatis, Commissarii Apostolici supradicti, ibidem presentis et auctorizantis, in solutum et satisfactionem²²⁶ dicte annue pensionis dictorum trescentorum florenorum impositorum, ut superius est contentum, quam impositionem et concessionem inde factam acceptarunt et acceptare se dixerunt, sponte dederunt, concesserunt / [64] iamdictis domine priorisse et sororibus dicti monasterii Sororum Predicatricum dicte civitatis Barchinone, quamdiu scilicet ipse domina priorissa et conventus prestabunt honorabili Raymundo de Casanova, olim priori dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, suam annuam pensionem quadringentorum florenorum et consimilem annuam pecunie quantitatem trescentorum florenorum ex et de censibus et redditibus contentis in capibrevio dicti olim monasterii Sancte Eulalie de Campo, incipiendo ipsos redditus in festo sive termino Nativitatis Sancti Iohannis Bapteste mensis iunii in antea, donech ipsi census et redditus sufficiant ad complementum dictorum trescentorum florenorum annue pensionis iamdicte, prout predicta assignatio dicte annue pensionis, in solutum datio dictorum censuum et reddituum, iurium et actionum cessio et translatio, evictio, bonorum obligatio et alie clausule et cautele latius constant per dictum publicum instrumentum receptum per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, dicta sexta decima die iamdicti mensis et anni.

221. Segueix ratllat imposui.

222. Segueix ratllat eosdem p.

223. Segueix ratllat sancte.

224. Segueix ratllat eisdem honorabilibus priori et.

225. Segueix ratllat q.

226. Segueix ratllat dictorum.

[1423, juny, 30]

Post predicta vero die mercurii, tricesima die iunii iamdicti, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC^o XXIII°, iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus iamdictus, constitutus hac de causa intus dictum monasterium olim Sancte / [65] Eulalie de Campo Barchinone, situm in dicta platea Sancte Anne, quod monasterium et eius ecclesia et omnes domus et officine dimissa et dimisse erant propter unionem iamdictam et propter²²⁷ renuntiationem factam per dictum honorabilem Raymundum de Casanova, olim priorem dicti²²⁸ monasterii, de dicto prioratu, et mutationem sive translationem factam de conventu dicti monasterii ad dictam domum sive ad dictum monasterium Sancte Anne, ubi se transtulerunt, prout supra in presenti processu continetur ad calendarium²²⁹ quartodecime diey dicti mensis iunii, propter quam causam vacua erant omnia supradicta. Et²³⁰ auctoritate apostolica supradicta et in vim dicte sue comissionis dedit, contulit et assignavit iamdictis domine priorisse et conventui dicti monasterii Sororum Predicatricum Barchinone, licet absentibus, et discreto Bojons, presbitero, procuratori, yconomo et actori earumdem domine priorisse et conventus, ibidem presenti²³¹ et pro eisdem domina priorissa et conventu presenti, recipienti et acceptanti dictum olim monasterium Sancte Eulalie,²³² situm in dicta platea Sancte Anne, et ecclesiam eiusdem nuncupatam ecclesiam Beate Marie de *Mon*²³³ *Syon*, cum omnibus domibus et officinis omnibusque iuribus et pertinentiis eiusdem, pro²³⁴ loco, habitatione et monasterio²³⁵ earumdem domine priorisse et conventus, prout ipsum monasterium et ecclesia eiusdem cum omnibus²³⁶ iuribus et pertinentiis / [66] suis et cum domibus conjunctis immediate eidem monasterio Sancte Eulalie ad partem meridiey et coram platea Sancte Anne, quas similiter idem dominus prior dedit, contulit et assignavit eisdem domine priorisse et²³⁷ conventui dicti monasterii Sororum Predicatricum; et terminatur ab oriente in civo vocato *d'en Salavert*, a meridie in vico vocato *d'en Queralt*, ab occidente in platea predicta Sancte Anne, a circio partim in tenedone venerabilis Petri Ferrarii, iurisperiti ville Castilionis Empuriarum, et partim in tenedone domine Clare, uxoris Iohannis March, quondam, civis Barchinone, et partim in tenedone domine Constance, uxoris Iohannis Creu, quondam, et partim in tenedone²³⁸ Nicholay Serdà, brochaterii, civis dicte civitatis.

De quibus quidem monasterio, ecclesia, domibus, officiis et orto idem dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, auctoritate apostolica supradicta, tradidit possessionem corporalem seu quasi iamdicto Bernardo Boions, procuratori, yconomo et actori predicto, nomine dictarum domine priorisse et conventus recipienti et acceptanti in modum videlicet subsequentem:

Nam idem dominus Commissarius accepit per manus ipsum Bernardum Boions, nomine supradicto, et inmisit eum intus ecclesiam monasterii supradicti constructam et hedificatam sub titulo et invocatione Beate Marie de Monte Syon, tradiditque sibi claves portalis ecclesie eiusdem. Et consecutive introduxit eundem Bernardum Boions, nomine prelibato, / [67] intus mo-

227. Segueix ratllat trans.

228. Segueix ratllat oli.

229. Segueix ratllat dict.

230. Segueix ratllat dedit.

231. Segueix ratllat re.

232. Segueix ratllat de.

233. Segueix ratllat te.

234. Segueix ratllat hic.

235. Segueix ratllat eodem.

236. Segueix ratllat ter.

237. Segueix ratllat monasterio.

238. Segueix ratllat j.

nasterium supradictum tradiditque sibi claves portarum principalium monasterii supradicti, introduxitque eundem procuratorem nomine iamque dicto intus reffectorium eiusdem monasterii, et in coquina et cellario et aliis officinis monasterii supradicti,²³⁹ tradidit etiam eidem Bernardo Boions claves omnium dictarum domorum et officinarum. Dictus vero Bernardus Boions nomine dictarum domine priorisse et conventus clausit et apperuit omnes et singulas ianuas ipsius ecclesie et dicti monasterii omniumque et singularum²⁴⁰ officinarum monasterii supradicti. Et protestatus fuit expresse²⁴¹ nomine dictarum dominarum priorisse et conventus quod non solum predicta re et corpore set etiam animo²⁴² dicte principalis sue possidebant seu possidere intendebant, prout predicta omnia et singula latius constant per instrumentum publicum de eisdem receptum dicta XXX^a die iunii per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium sepedictum.

[1423, juliol, 3]

Post predicta vero die sabbati, intitulata tertia die iulii, anno a nativitate Domini predicto millesimo CCCC^o XXIII°, iamdicte domina Elicsendis de Togoriis, priorissa, Constanca Alquissimina, subpriorissa, Subirana Berguesa, Mandina de Hostalrich, Sibilia de Pallars, Elionor de Pallars, Periconna de Picanyes, Maria Martiniç, Violant de Clariana, Iohanneta de Mallenchs, Eulalia çes Corts et Eulalia Servera, sorores monasterii supradicti, convocate de mandato dicte / [68] domine priorisse et ad sonum squille, et convocate intus capitulum sive domum capituli supradictum et ibidem conventum seu capitulum eiusdem monasterii facientes, tenentes et celebrantes specialiter ex hac de causa, gratis et de certis eorum scientiis, medio iuramento per quamlibet earum prestito ad sancta Dei quatuor Evangelia in manibus et posse iamdicti reverendi domini Abbatis dicti monasterii Populeti, Comissarii Apostolici sepedicti, quod totum id quicquid et quantum iamdictus dominus Comissarius Apostolicus inter et per²⁴³ eas ordinabit secundum earum regulam et statuta earum ordinis et iuxta earum possibilitatem tenebunt, complebunt et servabunt et non contrafacient vel venient quavis ratione seu causa, prout latius constat per publicum instrumentum receptum die proxime dicta per me dictum Grabelem Canyelles, notarium.

[1423, juliol, 4]

Ex post autem die dominica, intitulata quarta die dicti mensis iulii, anno predicto a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII° iamdictus dominus Abbas, Comissarius Apostolicus supradictus, constitutus personaliter intus ecclesiam dicti monasterii Sororum Predicatricum Barchinone, que ecclesia introitum habet per vicum hospitalis Sancte Crucis dicte civitatis, ubi / [69] est picca vocata *la Pica d'en Colom*, auctoritate apostolica supradicta, volentibus, consentientibus ac presentibus domina priorissa et conventu sororum dicti monasterii,²⁴⁴ tradidit possessionem corporalem seu quasi venerabili et discreto Anthonio Portella, presbitero, beneficiato in Sede Barchinone, procuratori generali reverendissimi in Christo patris et domini Francisci, miseratione divina patriarche Iherosolimitani, administratorisque perpetui Ecclesie Barchinone, pro tertia parte, factis inde tribus equalibus partibus, communiter et pro indiviso; et venerabilibus et religiosis Bartholomeo Berengario de Vall-labrera et Petro Çaydi, conventualibus domus

239. Segueix ratllat quu.

240. Segueix ratllat jac.

241. Segueix ratllat q.

242. set etiam animo, interlineat i escrit sobre posside ratllat.

243. et per interlineat.

244. Segueix ratllat et p.

sive monasterii Sancte Anne dicte civitatis, procuratoribus, yconomis et actoribus die presenti constitutis ad hec et alia per honorabilem religiosum²⁴⁵ Matheum Ferdinandi, priorem, et conventum²⁴⁶ eiusdem domus sive monasterii Sancte Anne pro residuis duabus partibus communiter et pro indiviso de ecclesia iamdicta et toto monasterio supradicto ipsarum priorisse et Sororum Predicatricum, prout ipsum monasterium est situm et constitutum pro habitatione²⁴⁷ earundem dominarum priorisse et conventus cum suis limitibus et confrontationibus latius contentis et designatis in instrumento²⁴⁸ concessionis et assignationis eisdem reverendissimo patriarche, ut administratori predicto, et dictis priori et conventui dicti monasterii Sancte Anne de²⁴⁹ / [70] eisdem ecclesia et monasterio pro partibus superius designatis, prout superius est contentum,²⁵⁰ sub calendario secunde diey iamdicti mensis iunii. Quam quidem possessionem tradidit iamdicto reverendissimo domino administratori et priori et conventui predictis sive pro eis dictis venerabilibus et discretis Anthonio Portella pro dicto domino administratore et²⁵¹ Bartholomeo Berengario de Vall-labrera et Petro Çaydi pro dictis priore et conventu dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne in hunc modum:

Quoniam accepit eosdem Anthonium Portella, Bartholomeum Berengarium de Vall-labrera et Petrum Çaydi pariter per eorum manus et introduxit eos in²⁵² dicta ecclesia, et etiam intus monasterium supradictum, et in omnibus et singulis domibus et officinis monasterii supradicti, tradiditque eisdem claves dicte ecclesie et monasterii supradicti et portalis, quo ingressus habebatur ad idem monasterium per dictum vicum vocatum *d'en Porta*. Qui quidem procuratores, omnes tres supranominati, clausurunt et apperierunt ianuas omnes dicte ecclesie et dicti portalis dicti vici *d'en Porta*, et protestati fuerunt nominibus supradictis quod predicta possidebant et possidere intendebant non solum re et corpore sed etiam anima. / [71] Qua quidem possessione per dictos procuratores, yconomos et actores tam dicti reverendissimi domini patriarche, administratoris predicti,²⁵³ et dicti honorabilis prioris et conventus predicti Sancte Anne²⁵⁴ Barchinone adepta, com adhuc intus monasterium ipsum essent aliqua bona mobilia dictarum dominarum priorisse et monialium, ideo dictam ecclesiam et monasterium supradictum et claves eiusdem tradiderunt in comandam et custodiam venerabili Iacobo Rigolff, civi Barchinone, de comuni concordia ipsorum procuratorum et dictarum domine priorisse et sororum monasterii supradicti, que omnes ibi aderant et exire volebant ecclesiam et monasterium antedictum causa se transferendi ab eodem monasterio ad dictum monasterium Sancte Eulalie²⁵⁵ situm in dicta platea Sancte Anne Barchinone. Qui quidem Iacobus Rigolff recepit sponte dictam ecclesiam et monasterium antedictum in comandam et custodiam, et procuratoribus supradictis promittens eandem ecclesiam et dictum monasterium et claves predictas eisdem procuratoribus restituere confestim cum bona predicta abstraxerit a monasterio supradicto et per eosdem procuratores fuerit requisitus sub persone sue et bonorum suorum, mobilium et immobilium, omnium obligatione, prout predicta omnia et singula in publico instrumento de predictis recepto²⁵⁶ per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, proxime dicta die dominica, latius est contenta. / [72]

245. Segueix ratllat fratrem Bartholomeum Berengarii de Vall Labrera.

246. Segueix ratllat de.

247. Segueix ratllat ipsarum dominarum.

248. Segueix ratllat do.

249. Segueix ratllat dic.

250. Segueix ratllat ad.

251. Segueix ratllat s.

252. Segueix ratllat i.

253. Segueix ratllat adop.

254. Segueix ratllat de.

255. Segueix ratllat de Campo.

256. Segueix ratllat in poss.

[1423, juliol, 4]

Expedito autem de omnibus et singulis supradictis cum omnia et singula agenda, antequam locus esset mutationi et translationi fiendis per dictum dominum Abbatem, Commissarium Apostolicum prelibatum, de dictis dominabus priorissa et conventu dicti monasterii Sororum Predicatricum ad dictum monasterium Sancte Eulalie, situm in sepedicta platea Sancte Anne, et acta essent et completa et nil aliud restaret ad agendum, pro tanto memoratus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus sepedictus, querens dare sue comissioni felicem exitum et finem optatum, iamdicta die dominica intitulata quarta die iamdicti mensis²⁵⁷ iulii, anno predicto a natiuitate Domini millesimo CCCC^o XXIII°, contulit licentiam et posse plenum iamdictis dominis priorisse et sororibus dicti monasterii Sororum Predicatricum, ibidem presentibus et inferius nominatis, assumendi et instituendi dictum monasterium Sancte Eulalie, situm in dicta platea Sancte Anne, cum ecclesia, claustro, cimiterio, reffectorio, dormitorio, domibus et ortis suis et aliis officinis in earum monasterium, et ad illud transeundi ac in eo perpetuo remanendi, prout hoc habet ab expresso tenor comissionis apostolice supradicte.

Qua quidem licentia data et concessa et per dictas dominas priorissam et / [73] conventum cum humili et debita reverentia et honore Sancte Sedis Apostolice et iamdicti domini Commissarii²⁵⁸ supplicique actione gratiarum acceptata, confestim²⁵⁹ ipse domine priorissa et conventus monasterium supradictum Sancte Eulalie cum ecclesia, claustro, cimiterio, reffectorio, dormitorio, domibus, ortis et aliis officinis in earum monasterium assumpserunt et animo in eodem perpetuo remanendi ad illud transierunt ordine et modo sequentibus:

Nam deponente et ordinante iamdicto reverendo domino Abbate, Commissario Apostolico supradicto, iamdicte domine²⁶⁰ Elicsendis de Togoriis, priorissa, Constancia Alquissimina, subpriorissa, Subirana Berguesa, Mandina de Hostalrich, Sibia Pallars, Elionor de Pallars, Pericona de Picanyes, Marina Martiniç. Violant de Clariana, Johanneta de Mallenchs, Eulalia Servera, sorores monasterii predicti Sororum Predicatricum²⁶¹ expresse professe, simul cum multis aliis sororibus eiusdem monasterii, tam laycalibus quam non adhuc professis, precedente²⁶² processione presbiterorum parrochialis ecclesie Beate Marie de Pinu cum cruce erecta, et concomitantibus dicto reverendo domino Abbate, Commissario Apostolico supradicto, et pluribus et diversis / [74] notabilibus civibus et aliis dicte civitatis in multitudine copiosa,²⁶³ exeuntes dictum monasterium per ecclesiam eiusdem et transierunt ad dictum monasterium Sancte Eulalie, situm in dicta platea Sancte Anne. Et cum personaliter ad dictum monasterium accessissent, tunch iamdictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus iamque dictus, constitutus personaliter hac de causa coram portali introitus principalis monasterii supradicti²⁶⁴ olim Sancte Eulalie de Campo iamdictis domine priorisse et conventui Predicatricum assignati, introduxit singulas sorores dicti monasterii Sororum Predicatricum intus monasterium supradictum, prout superius scripte sunt, et postremo iamdictam dominam Elicsendem de Togoriis, priorissam predictam, cui tradidit claves omnes²⁶⁵ dicti monasterii et officinarum eiusdem. Que quidem domina priorissa ipsas accipiens claves intus dictum monasterium se recepit et a parte

257. Segueix ratllat iunii.

258. Segueix ratllat humil.

259. confestim, sic al ms.

260. Segueix ratllat prio.

261. Segueix ratllat sin.

262. Segueix ratllat ibus.

263. Segueix ratllat tra exeundes.

264. Segueix ratllat i.

265. Segueix ratllat tam.

interiori clausit ianuas²⁶⁶ portalis predicti monasterii iamque dicti cum vecte et clavi²⁶⁷ earumdem ianuarum; et remanserunt intus idem monasterium recedentibus ab hic omnibus qui ibidem advenerat causa videndi introitum²⁶⁸ ipsarum dominarum priorisse et sororum predicatarum²⁶⁹ intus monasterium supradictum.

Dum autem iamdictus reverendus dominus Abbas dicti monasterii / [75] Populeti, Commissarius Apostolicus prenarratus, introduceret iamdictas dominam priorissam et sorores monasterii supradicti Predicatricum intus dictum monasterium Sancte Eulalie eis assignatum, affuerunt ibidem venerabiles et religiosi fratres Bartholomeus Berengarius de Vall-labrera et Petrus Çaydi, conventuales dicti monasterii Sancte Anne dicte civitatis Barchinone, nominibus eorum propriis, ut dixerunt, et ut procuratores, yconomi et actores per dictum dominum priorem et conventum²⁷⁰ eiusdem monasterii Sancte Anne constituti, nominibus predictis dixerunt iamdicto domino Abbati, Commissario supradicto, quod ipsi protestabantur²⁷¹ eisdem nominibus quod propter introductionem predictam non fieret eis ore iudicium in domibus que erant ad latus dicti monasterii versus plateam Sancte Anne et meridiem, que domus pertinebant monasterio supradicto Sancte Anne et non erant nec fuerunt de pertinentiis ipsius monasterii, ubi introducebantur, nec consentiebant alias dicte introductioni, petentes inde fieri eis et suis principalibus unum et plura publica instrumenta, salvato eis quod predicta possent latius in scriptis dare et offerre. Et confestim dictus dominus Abbas, Commissarius qui supra, dixit quod non consentiebat predictis, nisi darent et offerrent ea in scriptis. / [76]

3. APÈNDIX DOCUMENTAL. DOCUMENTS NOTARIALS REFERENTS AL PROCÉS

1

1420, agost 27. Santa Maria Major, Roma

El papa Martí V, dóna llicència a l'Abat de Poblet, Juan Martínez de Mengucho, a petició dels Reis d'Aragó Alfons i Maria, per a que faci efectiu el desig del prior i canonges del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs, de la ciutat de Barcelona, de l'orde de Sant Agustí, d'anar al monestir de Santa Anna del Sepulcre del Senyor, de la ciutat de Barcelona, de l'orde de Sant Agustí, i viure conjuntament amb els frares d'aquest monestir. Mana també que faci efectiu el desig de les monges del monestir de Sant Pere Màrtir de la regla de l'orde dels Frares Predicadors, d'anar al monestir de Santa Eulàlia. El monestir de Sant Pere Màrtir és considerat petit i insuficient i indigne de les monges, la majoria filles de nobles i cavallers. Disposa que els béns immobles del monestir de Sant Pere Màrtir siguin venuts i destinats a usos profans, tret de l'església i el cementiri, i que les monges facin efectiva al prior de Santa Eulàlia una pensió de 400 florins. I aquestes rebin una pensió de 300 florins sobre els béns del monestir de Santa Anna del Sant Sepulcre.

Commissio

266. Segueix ratllat m.

267. Segueix ratllat eius.

268. Segueix ratllat in monasterium.

269. Segueix ratllat in in.

270. Segueix ratllat dicti monasterii.

271. Segueix ratllat ej.

Martinus,²⁷² episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Abbati monasterii Populeti, Terracoenensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Apostolice Sedis providentia circumsperta, votis personarum ecclesiarum presertim sub regulari observantia divinis laudibus deditarum, ut proinde quietius Altissimo famulentur, annuit easque favoribus et gratiis prosequitur opportunis. Sane, sicut exhibita nobis nuper pro parte carissimi in Christo filii nostri Alfonsi, Regis, et carissime in Christo filie nostre Marie, Regine Aragonum, coniugum illustrium, petitio continebat quod dilecti filii prior et canonici monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs* civitatis Barchinone nuncupati, per priorem soliti gubernari, ordinis Sancti Augustini, desiderant de eodem monasterio ad domum Sancte Anne Sepulcri Dominici civitatis et ordinis predictorum se transferri, ibique unacum eiusdem / [4] domus priore et fratribus sub eorum regulari habitu virtutum Domino famulari. Quodque, attento quod monasterium monialium Sancti Petri Martiris Barchinone sub regula ordinis Fratrum Predicatorum viventium, in suis edificiis adeo strictum est et angustum quod ipsius, per priorissam gubernari soliti, priorissa et sorores seu moniales, quarum quamplures de nobili et etiam militari genere procreate existunt, nequeunt inibi, prout desiderant, Domino famulari, et secundum generis sui decentiam pro sua mora locum habere competentem, eedem priorissa et sorores cupiunt de eodem monasterio Sancti Petri ad ipsum monasterium Sancte Eulalie²⁷³ eis pro sua mora quamplurimum utile et accomodum, si priorem et canonicos supradictos ad domum transferri contingat antedictam et prefatum monasterium Sancte Eulalie eisdem priorisse et sororibus in monasterium concedatur.

Quare pro parte Regis et Regine ac prioris et priorisse canonicorum et sororum predictorum nobis fuit humiliter supplicatum ut prefatis priori et canonicis de monasterio Sancte Eulalie predicto cum ornamentis, vestimentis, libris, calicibus, reliquiis, reliquiariis, iocalibus et aliis bonis, mobilibus et immobilibus, ac iuribus universis dicti monasterii, eidem domui applicandis et appropriandis, ad ipsam domum transeundi et inibi habitum per canonicos et fratres eiusdem domus gestari solitum recipiendi²⁷⁴ et professionem expressam per fratres dicte domus emitti solitam emittendi, et in eo perpetuo remanendi, necnon priorisse et sororibus predictis dictum monasterium Sancte Eulalie cum ecclesia, claustro, cimiterio, refectorio, dormitorio,²⁷⁵ domibus et ortis suis et aliis officinis in earum monasterium assumendi et instituendi et ad illud transeundi ac in eo perpetuo remanendi. Necnon monasterium Sancti Petri, eius ordine in illo suppresso, ipsius solum cum eius domibus, edificiis ac ortis ad earum utilitatem ac comodum in prophanos usus vendendi et alienandi ac pretium et pretia inde habitura in earum ac dicti / [6] monasterii Sancte Eulalie utilitatem, et alias, prout eis pro bono sue translationis huiusmodi videbitur, convertendi licentiam concedere, necnon quadringentorum per priorissam et sorores super earum suique monasterii sic de novo per eas assumendi priori monasterii quo adiunxerit vel donec sibi de aliqua dignitate aut alio beneficio ecclesiastico, cuius fructus, redditus et proventus tanti annui²⁷⁶ valoris illam vel illud pro tempore obtinenti et in ea vel eo non residenti vel pensione consilimis aut maioris valoris provisum fuerit, et priorisse ac sororibus predictis, ut huiusmodi quadringentorum comodius solvere valeant trescentorum florenorum auri de Aragonia interim vel quamdiu dictorum quadringentorum florenorum solvere tenebuntur per²⁷⁷ priorem eiusdem domus et fratres eiusdem domus solvendas pensiones annuas super eiusdem domus Sepulcri Dominici fructibus, redditibus et proventibus concedere, constituere et assignare et alias in premissis opportune providere de benignitate apostolica dignemur.

272. Al marge esquerre Clausum traditum per me Salvatorem Coll priorem.

273. eis pro sua mora...Sancte Eulalie interlineat.

274. et inibi ... recipiendi interlineat.

275. Dormitorio, al ms dormitorio.

276. Annui, al ms anui.

277. Segueix ratllat ips.

Nos igitur ipsorum priorisse et sororum ac prioris monasterii et canonicorum predictorum votis in hac parte favorabiliter annuentes, volentesque eos favoribus prosequi gratiosis, ac de premissis certam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tue, de qua in his et aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta comittimus et mandamus quatenus, vocatis quorum interest et aliis qui fuerint evocandi, de premissis omnibus et eorum / circumstantiis universis auctoritate nostra te diligenter informes, et si per informationem huiusmodi ea reppereris veritate fulciri et tibi utile et salubre videatur, quod huiusmodi licentia concedatur et alia premissa fiant. Super quibus tuam conscientiam oneramus prefatis priori monasterii, canonicis ac priorisse et sororibus huiusmodi licentias auctoritate nostra largiaris. Necnon ornamenta, cruces, vestimenta, libros, calices, reliquias, reliquiaria, iocalia et alia bona, mobilia et immobilia, predicti monasterii Sancte Eulalie cum²⁷⁸ omnibus iuribus et pertinentiis suis dicte domui Sepulcri Dominici et mense conventuali eiusdem auctoritate predicta appropries et applices, ipsumque monasterium Sancte Eulalie cum²⁷⁹ eius ecclesia claustro, reffectorio, dormitorio, domibus, officinis atque ortis in ipsarum priorisse et sororum, ac earum que in ipso succedent, monasterio²⁸⁰ eis constituas et assignes. Et insuper pensiones predictas prefatis priori monasterii ac priorisse et sororibus ipsis, ut premittitur, annis singulis in terminis per te deputandis integre persolvendas eadem auctoritate concedas, constituas et assignes easque facias priori et priorisse et sororibus predictis²⁸¹ integre persolvi. Necnon quecumque alia que circa premissa et ea concernentia utilia ac accomoda videris,²⁸² iuri tamen non obviantia, statuas et ordines, prout tibi videbitur expedire, proviso tamen quod ecclesia et cimiterium dicti monasterii Sancti Petri ad prophanos usus, velut hereditas, nullatenus transferantur, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstantibus constitutionibus apostolicis ac statutis et consuetudinibus monasteriorum et domus Sepulcri Domini ac ordinum predictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque, seu si priori et conventui dicte domus Sepulcri Dominici ac priorisse et sororibus predictis vel quibusvis aliis communiter vel divisim, a Sede Apostolica indultum existat quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi²⁸³ mentionem.

Datum Rome, apud Sanctam²⁸⁴ Mariam Maiorem, VI kalendas septembris, pontificatus nostri anno quarto.

2

[1421]. Barcelona

La Reina Maria presenta a fra Joan, Abat de Poblet, delegat papal o Comissari, la butlla papal per a que es porti a terme la unió del monestir de Santa Eulàlia del Camp, anomenat dels Frares del Sach, amb el monestir de Santa Anna del Sant Sepulcre de la ciutat de Barcelona, i el trasllat de la comunitat del monestir de les monges Predicadores o Predicadoreses. Mana que es faci efectiu el trasllat i la unió en un temps molt breu. Mana també que Gabriel Canyelles, notari de la ciutat de Barcelona, posi en escrit tot el

278. Segueix ratllat dicte.

279. Segueix ratllat omnibus iuribus et pertinentiis suis.

280. Monasterio, escrit damunt monasterium ratllat.

281. predictis interlineat.

282. videris escrit al marge esquerre.

283. huiusmodi repetit al ms.

284. Segueix ratllat Petrum.

que ha estat concordat sobre els dits trasllat i unió i ho faci saber al delegat papal. A més a més, mana que l'Abat de Poblet, delegat papal, vegi personalment i s'informi de tot el que afecta als dits trasllat i unió.

Serenissima domina Regina, ut locumtenens serenissimi domini Regis, domini²⁸⁵ et mariti sui, cupiens²⁸⁶ toto suo consitu nomine predicto et ac inchoata per eundem illustrissimum dominum Regem circa piam translationem²⁸⁷ priorisse et conventus Predicatricum huius civitatis fiendam²⁸⁸ et unionem²⁸⁹ fiendam de priore²⁹⁰ et conventu monasterii vocati de Sacho cum priore, conventu et monasterio Sancte Anne dicte civitatis, et per sanctissimum dominum Papam comissa vobis venerabili Abbati Populeti ad instantiam et supplicationem dicti domini Regis ad debitum²⁹¹ optatumque et preoptatum per illustrissimum dominum Regem Ferdinandum, divine memorie,²⁹² genitorem dicti domini regis, effectum et realem exequutionem perduci, ut tedia, labores et expensse circa et ob dictas translationem et unionem sustenta et sustente diversimode per dictas priorissam et conventum²⁹³ satis²⁹⁴ pauperes, finali et concupita possint consolationem letari et aliorum priorum et conventuum predictorum²⁹⁵ ad finem dictarum translationis et unionis ylares perveniant concupitum. Tamen presenti scriptura presentant vobis venerabili Abbati iamdicto, domini Pape ad hec specialiter delegato, bullam papalem et comissionem predictas, requirens vos pro Deo et quanta potest deprecatur affectione nominibus antedictis, ut recognita per vos dicte comissionis prehambula informatione de omnibus que circa translationes et unionem predictas pridem iam accitata et conventa²⁹⁶ fuere, et de aliis in bulla²⁹⁷ predicta contentis, dictas translationes et unionem infra tempus brevissimum ad realem velitis exequutionem deducere et finalem ut sic mandatum papale dictorumque dominorum Regum propositum et ipsius domine Regine affectum²⁹⁸ et voluntas dictorum priorum et conventuum, qui in hoc et ad hoc iam plenissime sunt concordés, valeant adimpleri.

Et ad informandum vos, delegatum et Commissarium antedictum, domina Regina mandat Gabrieli, notario, ut omnia iam concordata et conventa inter dictos priores, priorissam ac conventus predictos circa huius translationes et unionem in vestro posse exhibeat, ponat et mittat, que clare vos de predictis omnibus informabunt.²⁹⁹ Que omnia requirit continuari post dicte bulle presentationem.

Necnon requirit ut ad dicta monasteria personaliter accedatis et signanter ad monasterium Predicatricum, ut inde necessitatem dicte translationis et illarum paupertatem et habitacionum carentiam oculariter videatis, et de aliis omnibus necessariis ad predicta vos breviter velitis informare. / Predictas translationem et unionem realiter exequendo,³⁰⁰ offert quidem eadem serenissima domina Regina vobis dicto venerabili Abbati et delegato prestare in omnibus et singulis circa hec per vos exequendis usque ad finalem conclusionem omnium, suum

285. Segueix ratllat sui sui.

286. Segueix ratllat prosequi.

287. Segueix ratllat monasterii abbati.

288. Segueix ratllat per super.

289. Segueix ratllat ex causa.

290. priore interlineat.

291. Segueix ratllat ac.

292. divine memorie interlineat.

293. Segueix ratllat que.

294. Segueix ratllat paper.

295. Segueix ratllat adeptó.

296. et conventa escrit al marge esquerre.

297. Segueix ratllat con.

298. Segueix ratllat impleatis.

299. Segueix ratllat ver.

300. realiter exequendo interlineat.

auxilium et iuvamen, si quis in predictis implendis et exequendis vobis inhobediens³⁰¹ tanti boni fuerit perturbator.³⁰²

Mandans vobis notario ut de hiis omnibus instrumenta conficiatis publica et ad partem conficiatis, et eidem domine Regine nominibus predictis tradatis publicum instrumentum.³⁰³

3

[1421. Barcelona]

Segons la comissió apostòlica el Comissari donarà llicència al convent dels canonges de Santa Eulàlia del Camp per a llur trasllat i unificació amb el convent de Santa Anna del Sant Sepulcre. Que tots els ornaments, creus, vestits, llibres, calzes, relíquies, joies i altres béns, mobles i immobles, els drets, pertinences, beneficis i rendes passin al convent i mensa conventual del monestir de Santa Anna del Sant Sepulcre. Que es doni llicència a les monges del monestir de Sant Pere Màrtir per tal que es traslladin al monestir de Santa Eulàlia. Que el monestir de Sant Pere Màrtir, el seu sòl amb les cases, edificis i horts puguin ser venuts. Que el monestir de Santa Eulàlia amb tots els seus béns passi al convent de les monges de Sant Pere Màrtir. Que s'assigni a Ramon de Casanova, prior de Santa Eulàlia, una pensió anual de 400 florins, que han de pagar les monges de Sant Pere Màrtir. Que concedeixi una pensió anual de 300 florins a les monges de Sant Pere, que hauran de pagar el prior i els frares de Santa Anna. Que es faci la renúncia per part del prior de Santa Eulàlia. Que atengui qui donarà l'hàbit als canonges de Santa Eulàlia amb el trasllat de la creu.

Iuxta comissionem apostolicam sunt fienda per reverendum dominum Comissarium sequentia

[1] Primo, quod largiatur licentiam priori et conventui canonicorum sive ipsis canonicis monasterii Sancte Eulalie se transferendi et traseundi³⁰⁴ ad domum Sancte Anne, ibique una cum eiusdem domus priore et fratribus sub eorum regulari habitu virtutum Domino famulari et professionem expressam emitendi et in eo perpetuo remanendi.

[2] Item, quod ornamenta, cruces, vestimenta, libros, calices, reliquias, reliquiaria, jocalia et alia bona, mobilia et immobilia, predicti monasterii cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, officiis et beneficiis et *rendes e drets de aquell*³⁰⁵ dicte domui Sepulcri Dominici et mense conventuali eiusdem appropriet et applicet.

Factum fuit die veneris, XI die iunii, anno M^o CCCC^o XXIII°, presentibus *los frares de Poblet qui van ab son mossèn l'Abat*.³⁰⁶

[3] Item, quod largiatur licentiam priorisse et sororibus monasterii Sancti Petri Martiris de eodem monasterio Sancti Petri ad³⁰⁷ monasterium Sancte Eulalie se transferri et ad illud transeundi et in eo perpetuo remanendi.

301. Segueix ratllat at.

302. Segueix ratllat re.

303.

304. transeundi interlineat.

305. officiis et beneficiis et rendes e drets de aquell interlineat.

306. Factum fuit die veneris, XI die iunii, anno M^o CCCC^o XXIII°, presentibus los frares de Poblet qui van ab son mossèn l'abat nota marginal afectant els dos punts anteriors.

307. Segueix ratllat ipsum m.

[4] Item, ipsum monasterium Sancti Petri Martiris, ordine in illo suppresso, ipsum solum cum domibus, edificis et ortis vendendi *et cetera*.

[5] Item, quod ipsum monasterium Sancte Eulalie cum eius ecclesia, claustro, reffectorio, dormitorio, domibus, officinis aque ortis in ipsorum priorisse et sororum, ac earum que in ipso succedent, monasterium eis constituat et assignet³⁰⁸ et quod in his interveniat consensus prioris et conventus Sancte Eulalie.³⁰⁹

Factum est.³¹⁰

[6] Item, concedat, constituat et assignet domino Raymundo de Casanova, priori nunc dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, annuam pensionem quadringentorum florenorum persolvendam per priorissam et sorores dicti monasterii, de novo per eas assumendi, per terminos statuendos. Et hoc fiat expensis priorisse et conventus.

[7] Item, concedat, constituat et assignet priorisse et sororibus pensionem annuam trescentorum florenorum solvendam eis per priorem et fratres domus Sancte Anne. Et hoc expensis prioris et fratrum.

Factum est.³¹¹

[8] Item, fiat renuntitatio per priorem Sancte Eulalie et attendatur si renunciabit in manibus domini Comissarii, qui secundum comissionem habet ipsum transferre. Et non fit ibi mentio de renuntiatione. Aut renuntiabit in manibus domini episcopi Barchinone.

Factum est in manibus domini Abbatis.³¹²

[9] Item, attendatur quis dabit³¹³ habitum canonicis Sancte Eulalie cum translatione crucis.

Factum est per priorem.³¹⁴ /

[10] Quod³¹⁵ assignatio censualium mortuorum continetur in secunda scriptura eorum.

Signatures:

Frater Johannes Besora, Anthonius Vitalis, Raymundus Terrats, Petrus Çaydi, Simon Bru, Raymundus Jalbert, Petrus Ros.

4

1421 Abril 21, 26, 28; Maig 9, 10. Barcelona

Capítols convinguts entre les parts sobre el trasllat i unió del monestir de Santa Eulàlia del Camp de Barcelona al monestir de Santa Anna de la mateixa ciutat i el trasllat del convent de les monges Predicadores o Predicadores al convent de la plaça de Santa Anna, dit monestir de Montsió o dels Sachs.

308. Segueix ratllat precedente transportatione fienda.

309. Segueix ratllat item quod.

310. Factum est escrit al marge esquerre.

311. Factum est, escrit al marge esquerre.

312. Factum est in manibus domini abbatis, escrit al marge esquerre.

313. Al ms dabitum.

314. Factum est per priorem, escrit al marge esquerre.

315. Quod, interlineat escrit sobre consualis ratllat.

S'estableix una pensió de 400 florins a pagar al prior de Santa Eulàlia per la renúncia al seu priorat. Es pagaran al prior les despeses pel conreu de les vinyes. Les despeses per butlles, pel procés i altres messions per tal renúncia fins a la possessió d'una nova dignitat aniran a càrrec de les monges Predicadores. El dit prior retindrà els lluïsmes i altres drets a ell pertanyents abans de la renúncia. En cas de conflicte, s'imposarà l'autoritat dels Consellers de la ciutat de Barcelona.

Per tal que la unió per nostre Sant Pare faedora, a suplicació del senyor Rey e de la senyora Reyna, dels canonges del convent del monastir de Sancta Eulàlia del Camp de Barcelona al convent del monastir de Sancta Anna de la dita ciutat, e la mutació després faedora del convent de les dones Preycadoresses de la dita ciutat del lloch on vuy són en lo monastir, lo qual los dits canonges han e posseeixen en la plaça de Sancta Anna, vulgarment appellat monastir de Montision o dels Sachs, pus fàcilment venguen a lur degut acabament, són convenguts entre les parts devall escrites, tractats e concordats los capítols següents:

[1] Primerament que la prioressa e convent de les dites dones Preycadoresses ab auctoritat de lur principal superior e ab confirmació apostolical donen constitució e assignen a l'honorable e religiós Ramon de Casanova, vuy prior del dit monestir de Sancta Eulàlia, lo qual per rahó de les dites unió e mutació haurà a renunciar al dit seu priorat, pensió annual de quantitat e summa de CCCC florins d'or d'Aragó de just pes e bona ley, per los quals li assignen los censals que a ells fa lo reverent archabisbe de Tarragona e lo General de Catalunya e altres bons censals dels millors que hagen tro a la quantitat dessús dita habedors e rebedors per lo dit mossèn Ramon de Casanova quescuns anys de vita sua, tro a tant quel dit nostre Sant Para hage proveït al dit mossèn Ramon de alguna dignitat de l'orde de Sant Agustí, valent en portans CCCC florins annuals, en alguns dels bisbats de Barcelona, de Vich o de Leyda e no en alguns altres qualsevol bisbats sinó los exposats açí. Però de les dites dignitats són exceptades, e lo dit mossèn Ramon excepte, lo priorat de Manleu, lo priorat de Luçà, lo priorat de Riu de Peres, lo priorat de Sent Rulff de Terraça, la pabordia de Caselles e la pabordia de Sent Pere dels Arquells. Mas totes altres dignitats del dit orde constituïdes dins alguns dels dits bisbats de Barcelona, Vich o Leyda haie acceptar lo dit Ramon, posat que in portans no valguessin los dits CCCC florins, pus li sie fet compliment e a aquells, segons dessús se conté.³¹⁶

[2] Item, que les bulles e procés de tals provisió o provisions, e totes les altres messions tro a consaguïda per lo dit mossèn Ramon possessió pacífica de tal dignitat, se hagen haver e fer de despeses pròpies de les dites prioressa e convent de Preycadoresses, exceptada la vagant pertanyent a pagar al dit mossèn Ramon de Casanova per rahó de provisió a ell faedora de alguna dignitat, la qual vagant haie a pagar lo dit mossèn Ramon del seu propi. Però si per qualsevol cas lo dit mossèn Ramon³¹⁷ tramudant de tal dignitat,³¹⁸ què serie stat proveït a alguna altre, que en aquest cas les dites prioressa e convent de les Preycadoresses haïen e sien tengudes pagar al dit mossèn Ramon la dita vagant que haurie pagada per rahó de la primera provisió a ell, segons dit és, faedora.

[3] Item, que les dites assignació e confirmació de pensió, que les dites prioressa e convent faran al dit Ramon, facen ab evicció en tot cas e ab ob-/ligació dels dits censals e dels altres béns del dit monastir, e ab intimacions e metiment de possessions e liurament de cartes, e ab pacte exprès, que en cas de luycions los preus dels dits censals se hagen a convertir en altres censals segons a coneixença del dit mossèn Ramon e de la prioressa e convent seu dessús dits. E faran compliment cascuns anys dels dits CCCC florins, si los censals compradors no-y bastaven e la quantitat e preus de aquells. E lo dit mossèn Ramon dessús dit, haüt compliment totes les dites

316. Terraça ... se conté interlineat.

317. ere interlineat.

318. de interlineat.

coses, convé e promet que consentirà, e ara per lavors consent, a les dites unió e mutació e renunciarà al dit priorat e a tot dret a ell pertanyent en aquell e vendes e béns de aquell, retenguts ves ell tots béns seus propis per ell adquirits del dia que hagué possessió del dit monastir tro al dia que farà la dita renunciació.

[4] Item, més anant se reté lo dit mossèn Ramon tots luysmes, fadigues e altres qualsevol drets pertanyents o pertanyer podents a ell per rahó de qualsevulla contractes o alienacions, fets e fermats en poder de notari ans del dia de la dita renunciació per ell fahedora de qualsevol propietats que-s tenguen per lo dit monastir, en los quals contractes la ferma del dit prior per rahó de senyoria sia necessària, posat que les dites cartes se presentassen après feta per ell la dita renunciació, ratès encare tots derretatges o rendes e altres qualsevol drets e emoluments deguts e degudes e a ell pertanyents e pertanyer devents per qualsevol rahó del temps que serie passat tro al jorn de la dita resignació.³¹⁹

[5] Item, encara més és convengut que lo dit mossèn lo prior de Sancta Anna sie tengut a resarcir, tornar e pagar realment e de fet al dit mossèn Ramon de Casanova totes messions e despeses per ell fetes així en podar, cavar, magencar, levar e venemar les vinyes del dit monestir, com en lo striar e recollir lo vi en lo seller de aquell, *pro rata temporis* que la dita renunciació se farà per lo dit mossèn Ramon, declarat emperò que lo dit mossèn Ramon haie e sie tengut pendre en compte e sort de paga tot ço que ell, ans de la dita renunciació, haurie reebut o despès de les dites vinyes e convertit en son ús o del dit monestir. E no resmenys sie tengut lo dit mossèn Ramon lexar literament e sens algun contrast tot lo vi, sermens e altres coses que de les dites vinyes seran stats per ell reebuts o en lo dit temps de la dita renunciació seran atrobats en lo seller, e altres cases del dit monestir. E si per ventura lo dit mossèn Ramon, prior, haurà venut tot lo vi o partida de aquell en lo temps de la dita renunciació, que los preus e quantitats de aquell haie e sia tengut pendre en compte *pro rata* de les dites despeses. E si més era la quantitat dels preus de tal vi venut, que les dites despeses per ell fetes en les dites vinyes dins aquell any que es farà la dita renunciació, per ço que més anant hi serà, haie e sie tengut tornar e liurar realment e de fet al dit mossèn lo prior de Sancta Anna sens algun debat e contradicció fetes la unió e mutació desús dites. / E ara per lavors consent a les dites unió e mutació e renunciarà al dit priorat a ell pertanyent en aquell, e rendas e béns de aquell, retenguts ves ell tots béns seus propis per ell adquirits del dia que hage possessió del dit monestir tro al dia que farà la dita renunciació, si emperò talls béns seran stats adquirits per ell *intuitu sue persone* e no seran stats per ell assignats *tacite vel espresse* a ús e servey de la *Ecclesia* o del dit monestir o de algunes cases offecines de aquell.

[6] Item, més anant se reté lo dit mossèn Ramon tots luysmes, mitgs-luysmes, fadiges e altres quallsevoll drets pertanyents o pertanyer podents a ell per rahó de qualsevulla contractes, alienacions fets e fermats en poder de notari ans del dia de la renunciació per ell faedora de quallsevoll propietats que-s tenguen per lo dit monestir, en los quals contractes la ferma del dit prior per rahó de senyoria sie necessària, posat que les dites cartes se prestassen après un mes après feta per ell dit Ramon la dita renunciació. Si enperò sens spay de un mes après feta per lo dit mossèn Ramon la dita renunciació, talls cartes e contractes seran presentades³²⁰ *cum propter calamum detur laudimium*, los luysmes de tals contractes pertanyents per rahó de la ferma del senyor, sien guanyats al dit prior de Sancta Anna, qui faria les dites fermes.

[7] Item, encara més és convengut que lo dit mossèn lo prior de Sancta Anna sia tengut a resestir, tornar e pagar realment e de fet al dit mossèn Ramon Casanova totes messions e despeses per ell fetas així en podar, cavar, mejencar, levar e veremar les dites vinyes del dit monestir, com en

319. Al marge esquerre ratllat que sien especificats per tolre dubtes e qüestions.

320. en altre manera, hi passat lo dit mes, altres cartes eran presentades escrit al marge esquerre.

stoyar e recollir lo vi en lo celer de aquell *pro rata temporis* que la dita renunciació se farà per lo dit mossèn Ramon, declarat emperò que lo dit mossèn Ramon, prior, aye e sia tengut pendra en comptes e sort de paga tot ço que ell ans de la dita renunciació auria rabut o despès de les dites vinyes o convertit en son ús o del dit monestir. E no resmenys sia tengut lo dit mossèn Ramon lexar liberament e sens algun contrast tot lo vi, serments e altres coses que les dites vinyes o convent en son ús o del dit monestir. E no resmenys sia tengut lo dit mossèn Ramon lexar liberament e sens algun contrast tot lo vi, sermens e altres coses que les dites vinyes seran estats per ell rabuts o en lo dit temps de la dita renunciació seran atrobats en lo celer e altres cases del dit monastir. E si per ventura lo dit mossèn Ramon, prior, aurà vanut tot lo vi o partida de aquell en lo temps de la dita renunciació, que los preus o quantitats de aquell age e sia tengut penre en compte *pro rata* per les dites despeses. E si més era la quantitat dels preus de tal vi vanut, que les dites despeses per ell fetas en les dites vinyes aquell any que's farà la dita renunciació, que ço que més anant hi serà, haya e sia tengut tornar e liurar realment e de fet³²¹ mossèn lo prior de Sancta Anna sens algun debat e contradicció, fetas la unió e mutació desús dites.

[8] E per tall con los dits canonges³²² del dit convent de Sancta Eulàlia del Camp, ab tots los drets, béns e rendas, officis e beneficis e joyes de aquell monestir, feta la dita unió, seran trasportats, transladats e mudats en lo monestir de Sancta Anna desús dit, e per consegüent tractat³²³ e concordat que lo dit mossèn lo prior de Sancta Anna, après feta la dita unió o per ell presa possessió de les rendas, béns e drets del dit monestir, aüda e rabuda per ell e son convent la quantitat, le quall ans de totes cosas ha ésser al dit convent dels³²⁴ canonges de Sancta Eulàlia adjudicada per los honorables Consellés de la dita ciutat en compensació e satisfacció del dit lur manastir, lo quall lexan e lo quall a ésser donat a les dites dones³²⁵ per lur / habitació, la qual quantitat hauran a pagar les dites dones e no abans haie e sie tengut assignar a les dites prioressa e convent de les dites dones de les rendes del dit monestir de Sancta Eulàlia començant a aquell cap de algun terme, ço és, de Nadal, Carnestoltes, Pascha *et cetera*, que elles volran elegir, e continuant arreu sens algun mijà lo capbreu del dit monestir de Sancta Eulàlia, fins en quantitat de ·CCC· florins d'or d'Aragó de bona ley e just pes, havedors e reebadors en nuda percepció tant de temps com durarà la dita responsió de ·CCCC· florins per elles faedora a dit mossèn de Casanova o no més anant.

E la dessús dita assignació a les dites dones faedora de les dites rendes farà lo dit mossèn lo prior de Sancta Anna en la manera e temps dessús dits et ab evicció e altres obligacions, clàusules e promissions necessàries e oportunes, sens però algun liuramnet de cartes e contractes de les propietats sobre què tals rendes se pendran, com sia justa cosa que stiguen e romanguen vers lo dit monestir de Sancta Anna, a qui s'esguardarà en tal cas la propietat de les dites rendes e les fermes per rahó de senyoria, si donchs no eren censals morts. E si n'havie de aquells, haien a liurar les cartes a les dites prioressa e convent en la manera que elles han a dar al dit Mossèn Ramon.

[9] Encara més, és convengut e concordat entre les dites parts que,³²⁶ si per ventura entre elles are e per anant ere e-s engendrave alguna qüestió, debat o altercació en e per rahó dels presents capítols e de les coses contengudes en aquells, que tal qüestió, debat o altercació puxen e haien a levar, sedar, tolre e declarar, sens scriptura e altre figura de juy, tota malícia repellida, los honorables Consellers de la dita ciutat de Barchinona, qui ara són e d'aquí anant seran, a declaració e determinació dels quals prometen les dites parts star, obtemperar e no contradir

321. al dit interlineat.

322. Al ms canoges interlineat.

323. Segueix ratllat avengut.

324. Al ms del.

325. Dones, interlineat sobre preycadoresses ratllat.

326. Segueix ratllat per anant.

per alguna rahó sots la pena devall contenguda, excepte però lo dit mossèn Ramon, del present poder que·ls dits honorables Consellers no puxen declarar ara o en esdevenidor que ell haie ne sie tengut pendre ne acceptar alguna de les dignitats següents, ço és, lo priorat de Manleu, lo priorat de Luçà, lo priorat de Riu de Peres, lo priorat de Sent Rulff de Tarraça, la pabordia de Caselles e la pabordia de Sant Pere dels Arquells,³²⁷ alguna de les quals dignitats lo dit mossèn Ramon en alguna manera no acceptarie.

E los presents capítols e totes e sengles coses contengudes en aquells convenen e prometen / les dites parts e cascuna de aquelles, ço és, cascuna d'elles, tant com a elles se pertanguen, tenir, complir e observar sots pena de II^M florins d'or d'Aragó, de la qual pena tantes vegades com serà comesa sie enanyada la terça part a la part obedient, e la terça part a la obra del mur de la ciutat, e l'altre terça part a l'official que·n farà exequió. Volents e consintints les dites parts que per aquests capítols no sie fet preiudici a altres³²⁸ qualsevol capítols o pactes fets e fermats entre ells en e sobre o per rahó de les dites unió e mutació, esmena o compensació per les dites dones fahedora per rahó del dit monestir, segons dit és, ans cascuns dels dits pactes e obligacions da-gen fetes stiguen en lur força e valor.

E que dels presents capítols sien fetes tantes cartes com a cascuna de les dites parts sien necessàries ab totes promissions,³²⁹ obligacions, submissions, renunciacions, sacraments e altres clàusules e cauteles necessàries e útils, a coneguda del notari, del present contracte la substància no mudada.

Die veneris, IX^a madii, anno M^o CCCC^a XXI°

Frater Galcerandus Maçot, locumtenens prioris, infirmantis.

Frater Johannes Maçana.

Frater Matheus Ferdinandi.

Frater³³⁰ Anthonius Cases.

Testes: venerabiles Iohannes Darrús, regni Navarre, Francischus Joventeny, presbiter Barchinone, et Petrus de Feliu, presbiter Barchinone, et Bernardus Triter, cochus dicti M[...].

Die sabbati, X madii, M^o CCCC^a XXI°

Testes firme dicti honorabilis Raymundi de Casanova, qui firmavit et iuravit die lune XXI^a aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXI°: Iohannes Colom, civis Barchinone, et Anthonius Livera, clericus tonsuratus Barchinone, comorans cum dicto reverendo Raymundo.

Die lune, XXVIII^a die dicti mensis aprilis [1421] firmavit et iuravit domine priorissa et conventus infrascripte:

Sor Elicsenda Togores, priorissa. Sor Constancia Alquissimina, subpriorissa. Sor Subirana Berguesa. Sor Clara Luçera. Sor Mandina de Hostalrich. Sor Sibilía de Pallars. Sor Elionor de Pallars. Sor Marina Martíniç. Sor Constança Terrach. Sor Iohanna de Mallenchs. Sor Violant de Clariana. Sor Eulàlia çes Corts. Sor Eulàlia Cervera, Sor Pericona Picanyes.

Testes: Pere Mathes, sartor, Berengarius Serra, fusterius, Pere Moges, maior dierum.

327. Segueix ratllat les q.

328. no sie fet preiudici a altres interlineat.

329. Segueix ratllat a la.

330. Segueix ratllat math.

Testes firme domini prioris Sancte Anne, qui firmavit et iuravit die sabbati, XXVI^a dicti mensis aprilis: Discretus Francischus Joventeny, presbiter, Dominicus Benedicti, clericus Dertusensis diocesis.

Anthonius Vitalis, sacrista, Petrus Çaydi, hospitalarius, Simon Bru, infirmarius, Raymundus Jauberti.

Testes: discretus Bernardus Guisés, vicarius ecclesie dicti monasterii, et Petrus Galí, parrochie Sancti Salvatoris de Polinyano.

Die sabbati, X^a madii, consentiit venerabilis Bartholomeus Segura, prior Sancti Petri de Cubellis, salvis prerrogativis sui prioratus.

Testes: Bernardus Splugues, notarius, et Matheus de [..].

5

1421 Abril 21, 26, 28; Maig 9, 10. Barcelona

Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia del Camp, de l'orde de Sant Agustí, Joan de Prats, prior del monestir de Santa Anna, de l'orde del Sant Sepulcre, i Elisenda de Togores, priora del monestir de Sant Pere Màrtir de l'orde de Predicadores o Predicadores i les monges del dit convent, consenteixen i accepten els capítols sobre la unificació i el trasllat de llurs monestirs, que es troben en poder dels Consellers de Barcelona. Com llurs priors, el mateix fan i acorden els canonges de Santa Anna i els canonges de Santa Eulàlia, i també el prior del priorat de Sant Pere de Cubells que depèn del monestir de Santa Eulàlia del Camp.

In nomine Domini, amen. Universis et singulis presentis seriem inspecturis pateat evidenter quod ego Raymundus³³¹ de Casanova, prior monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, siti in platea Sancte Anne civitatis Barchinone, ordinis Sancti Augustini, ex una parte; et ego frater Johannes³³² de Pratis, prior monasterii Sancte Anne dicte civitatis, ordinis Dominici Sepulcri, ex parte altera; et nos Elicsendis³³³ Togores, priorissa, soror Constancia Alquissimina, subpriorissa, soror Subirana Berguesa, soror Clara Luçana, soror Arnaldina de Hostalricho, soror Sibilia de Pallars, soror Elionor de Pallars, soror Marina Martiniç, soror Constancia Tarrach, soror Johanna de Mallenchs, soror Violant de Clariana, soror Eulalia çes Corts, soror Eulalia Cervera et soror Periconna Picanyes, sorores monasterii Sancti Pertri Martiris,³³⁴ Predicatricum dicte civitatis Barchinone, convocate³³⁵ ad sonum campane et de mandato domine priorisse et congregate intus capitulum nostri monasterii supradicti et ibidem pro infrascriptis capitulum tenentes, facientes et celebrantes, ex alia partibus, gratis et ex certis nostri dictarum partium scientiis, confitemur et recognoscimus alterutra pars nostrum alterutri ad invicem quod de et super infrascriptis fuerunt inter nos dictas partes, concordata,³³⁶ inhita et conventa capitula infrascripta et omnia et singula que in eis continentur.

Quorum capitulorum tenor talis est: *Per tal que la unió et cetera. Inserantur.*

331. Damunt el nom dues ratlletes per a indicar la ferma i l'abreviatura iur per a indicar el jurament.

332. Damunt el nom dues ratlletes per a indicar la ferma i l'abreviatura iur per a indicar el jurament

333. Damunt la resta de noms de les monges: Constancia, Subirana, Clara, Arnaldina, Sibilia, Elionor, Marina, Constancia, Johanna, Violant, Eulalia, Eulalia, Periconna, les dues ratlletes de la ferma i l'abreviatura iur per a indicar el jurament.

334. ordinis interlineat.

335. Segueix ratllat et congregate.

336. Segueix ratllat et.

Et ideo nos dicte partes laudantes, aprobantes, ratificantes et confirmantes capitula supradicta omnia et singula in eisdem contenta, prout melius et plenius superius continentur, convenimus et promittimus alterutra pars nostrum alterutri ad invicem quod contenta in eisdem capitulis³³⁷ faciemus, tenebimus, complebimus et servabimus, prout superius sunt inserta. Et contra ea vel aliqua de eisdem non faciemus vel veniemus iure aliquo sive causa, sine omni videlicet dilatione, excusatione et exceptione et absque omni damno, missione et interesse alterutrius partis nostrum. Quodque restituemus, dabimus et solvemus alterutra pars alterutri ad invicem omnes et singulas missiones, damna et interesse³³⁸ que fient et sustinebuntur culpa alterutrius nolentis complere predicta. Super quibus missionibus, damnis et interesse credatur parti eas facienti plano et simplici verbo, nullo alio probationum genere requisito. Et pro predictis omnibus et singulis complendis et attendendis, tenendis et observandis, obligamus pars parti et nobis ad invicem omnia bona nostra et cuiuslibet nostri³³⁹, habita et habenda. Iurantes sponte per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus cuiuslibet nostrum corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare et in aliquo non contrafecere vel venire iure aliquo sive causa.

Nos itaque frater Galcerandus³⁴⁰ Maçot, locumtenens dicti honorabilis domini fratris Iohannis de Pratis, prioris dicti monasterii Sancte Anne, pro nunc infirmantis, frater Johannes Maçana et frater Matheus Ferdinandi,³⁴¹ omnes tres canonici Iherosolimitani, et frater Anthonius Cases, omnes quatuor conventuales dicti monasterii Sancte Anne,³⁴² convocati ad sonum campane et congregati hac de causa intus corum ecclesie dicti monasterii et ibidem pro his³⁴³ conventum facientes et celebrantes, cum non simus plures presentes, aliis absentibus a civitate Barchinone, certificati ad plenum de capitulis preinsertis et contentis in eis, sine tamen aliquali preiudicio³⁴⁴ conventus dicti monasterii Sancte Anne, et singulorum eiusdem, et sine aliquali preiudicio³⁴⁵ certorum capitulorum conventorum et in posse honorabilium Consiliarorum dicte civitatis Barchinone existentium, firme facte per dictum dominum priorem nostrum consentimus.

Et assimili nos Anthonius³⁴⁶ Vitalis, sacrista, Petrus Çaydi, hospitalerius, Simon Bru, infirmarius, Raymundus Jauberti, canonici dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, convocati ad sonum campane et de mandato dicti domini prioris dicti monasterii Sancte Eulalie³⁴⁷ et convocati in claustro dicti monasterii siti in dicta platea Sancte Anne, ubi erat presens dictus dominus prior, et ibidem conventum facientes et celebrantes, ubi similiter convenerant venerabiles Raymundus Terrat et [...] ³⁴⁸ canonici proxime dicti monasterii in³⁴⁹ predictis non consentientes, ymo expresse contradicentes, sine aliquali preiudicio conventus dicti monasterii et singularium eiusdem et officiorum nostrorum predictorum et capitulorum predictorum in posse / ditorum Consiliarorum existentium, firme predictae facte per dictum dominum Raymundum de Casanova, consentimus.

337. Segueix ratllat bene.

338. Segueix ratllat quas.

339. et cuiuslibet nostri interlineat sobre mobi ratllat.

340. Damunt el nom dues ratlletes per a indicar la ferma i l'abreviatura iur per a indicar el jurament. El mateix damunt la resta de noms dels frares: Johannes, Matheus, Antonius.

341. Segueix ratllat canon.

342. Segueix ratllat ab.

343. Pro his interlineat.

344. Segueix ratllat ordinantium.

345. Segueix ratllat ordinantium.

346. Damunt el nom dues ratlletes per a indicar la ferma i l'abreviatura iur per a indicar el jurament. El mateix damunt la resta de noms dels frares: Petrus, Simon, Raymundus.

347. dicti monasterii Sancte Eulalie interlineat.

348. Espai en blanc per als noms dels altres frares.

349. Segueix ratllat in his ex.

Ego etiam Bartholomeus Segura, prior prioratus Sancti Petri de Cubellis, dependentis a dicto monasterio Sancte Eulalie de Campo, sine preiudicio supradicto et salvis prerogativis dicti mei prioratus, consentio firme per dictum Raymundum de Casanova facte, ut superius continetur

Actum est hoc Barchinone, diebus, anno et locis infrascriptis.

Sig+num Raymundi de Casanova, prior dicti monasterii Sancte Eulalie, qui hec laudo et firmo et iuro intus hospitium habitationis honorabilis Francisci de Alçamora, licenciati in legibus, quam fovet in dicta civitate in vico vocato de Sancto Honorato, vicesima prima die aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o vicesimo primo, presentibus testibus: venerabili Johanne Colom, cive Barchinone, et Antonio Liura, clerico tonsurato, comorante cum dicto domino Raymundo de Casanova.

Sign+num fratris Johannis de Pratis, prioris monasterii Sancte Anne, qui hec laudo et firmo et iuro intus dictum monasterium Sancte Anne, vicesima sexta die dicti mensis aprilis, presentibus testibus: Francisco Joventeny, presbitero, Dominico Benedicti, clerico diocesis Dertusensis.

Sig+num Elicsendis Togore, priorisse, sig+num sororis Constance Alquisimina, subpriorisse, sororis Subirane Berguesa, sororis Clare Luçana, sororis Mandine de Hostalricho, sororis Sibillie de Pallars, sororis Elionoris de Pallars, sororis Marine Martiniç.

Sig+na sororis Constance Tarrach, sororis Johanne de Mallenchs, sororis Violant de Clariana, sororis Eulalie çes Corts, sororis Eulalie Cervera et sororis Perichone Picanyes, predictarum, conventum hac de causa facientium et celebrantium, que hec laudamus, concedimus, firmamus et iuramus intus capitulum monasterii nostri predicti, vicesima octava die sepedicti mensis aprilis, anno predicto, presentibus testibus: Petro Mathes, sartore, Berengario Serra, fusterio, et Petro Moges, maiore dierum, basterio, civibus Barchinone.

Sig+na fratris³⁵⁰ Galcerandi Maçot, fratris Iohannis Maçana, fratris Mathei Ferdinandi et fratris Anthonii Cases,³⁵¹ dicti monasterii Sancte Anne, qui predicti factis per dictum dominum fratrem Iohannem de Pratis, priorem eiusdem monasterii, ut predictum est, consentimus, nona die madii, anno predicto a nativitate Domini M^o CCCC^o vicesimo primo, presentibus testibus: dicto Francischo Joventeny et discreto Petro de Feliu, presbiteris Barchinone.³⁵²

Sig+na Anthonii Vitalis, Petri Çaydi, Simonis Bru et Raymundi Jauberti, conventualium dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone,³⁵³ qui predictis factis per dictum dominum Raymundi de Casanova, priorem proxime dicti monasterii Sancte Eulalie, ut³⁵⁴ iam dictum est, consentimus,³⁵⁵ proxime dicta die madii, presentibus testibus: discreto Bernardo Guisés, presbitero, vicario ecclesie dicti monasterii Sancte Eulalie, et Petro Galí, parrochie Sancti Salvatoris de Polinyano diocesis Barchinone.

Sig+num Bartholomei Segura, prioris dicti prioratus de Cubellis, qui predictis per dictum dominum priorem dicti monasterii Sancte Eulalie factis, ut dictum est, consentio intus operatorium scribanie mei notarii infrascripti, situm in platea Sancti Iacobi dicte civitatis,³⁵⁶ decima die iamdicti mensis madii, anno predicto, presentibus testibus: venerabili Bernardo de Speluncis, notario et scriba honorabilis Concilii civitatis Barchinone, et Matheo de Theseracho, notario Barchinone.

350. fratris interlineat escrit sobre fcta ratllat.

351. conventualium interlineat escrit sobre conventus ratllat.

352. nona die ... Barchinone escrit al marge esquerre.

353. Segueix ratllat et Bartholomei Segura prioris dicti prioratus de Cubellis.

354. Segueix ratllat iamdictum.

355. Segueix ratllat eadem.

356. situm ... civitatis interlineat.

1422 maig 12. Església de Santa Anna, Barcelona

Mateu Ferran, canonge jerosolimità, prior del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, accepta i es compromet a complir els capítols signats pel seu predecessor Joan Prats. Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia del Camp, que es troba en la plaça de Santa Anna, i també les religioses de Sant Pere Màrtir, de l'orde de les Predicadores o Predicadores. Mateu Ferran lloa, aprova, ratifica, signa els capítols i promet al prior de Santa Eulàlia del Camp i a les monges de Sant Pere Màrtir, que observarà el contingut dels capítols. Obliga els béns del seu monestir. Els frares del convent donen llur assentiment.

In nomine Domini, amen. Universis et singulis presentis seriem inspecturis pateat evidenter quod ego frater Matheus Ferdinandi, canonicus Iherosolimitanus, prior monasterii Sancte Anne civitatis Barchinone, ordinis Dominici Sepulchri, attendens quod inter venerabilem et religiosum fratrem Iohannem de Pratis, predecessorem meum in prioratu prefato, ex una, et venerabilem et religiosum Raymundum de Casanova, priorem monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, siti in platea Sancte Anne dicte civitatis, ordinis Sancti Augustini, ex altera, ac venerabiles et religiosas dominam Elicsendem Togores, priorissam, et sorores monasterii Sancti Petri Martiris, ordinis Predicatricum eiusdem civitatis Barchinone, ex alia partibus, cum publico instrumento inde facto et firmato in posse Gabriellis Canyelles, notarii infrascripti³⁵⁷ sub diversis kalendariis, quorum primum est vicesima prima die aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXI°, et ultimum est decima die madii eodem anno, facta fuerunt, firmata et iurata quedam capitula huiusmodi seriey: *Per tal que la unió etcetera. Inserantur.*

Attendens inquam fuisse dictum et allegatum per aliquos quod pro parte mea dicti fratris Mathei Ferdinandi, prioris predicti, fuit a beatissimo domino nostro Papa impetrata et obtenta³⁵⁸ recisio firme et obligationis³⁵⁹ capitulorum preinsertorum³⁶⁰ quatenus per priorem iamdicti monasterii Sancte Anne habent fieri et compleri, que recisio nunquam fuit per me seu quemvis procuratorem meum et alium nomine meo, me sciente, petita nec obtenta, nec credo eam fuisse petitam seu obtentam; et ubi petita fuerit seu obtenta, eandem ratam non habeo neque gratam, ymo volo capitula iamque dicta et contenta in eis tenere et servare ad unguem iuxta eorum seriam plenioram, pro tanto gratis et ex certa scientia, agens in his de et cum consensu mei capituli infrascripti, tenore presentis publici instrumenti firmiter valituri, renuntians primitus cuivis recisioni et aliis quibusvis obstaculis dictorum capitulorum, si que facte fuerint seu obtente, necnon et quibusvis³⁶¹ actibus impredientibus unionem et mutationem in preinsertis capitulis contentas, laudo, aprobo, ratifico et confirmo, facioque et firmo capitula preinserta, omniaque et singula in eis contenta, certificatus ad plenum de eisdem capitulis et omnibus et singulis in eis contentis per lecturam³⁶² et verum intellectum eorundem nedum modo tempore huius firme, ymo etiam antea pluries et quia in omnibus illis [...] tamen fuerimus [...] de tractato in eorum diem³⁶³ conveniens et promittens iamdictis domino priori dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, dictisque dominabus priorisse et conventui sororum dicti monasterii Sancti Petri Martiris, in manu et posse notarii infrascripti, tamquam publice persone pro eisdem et aliis quorum intersit recipienti et stipulanti quod capitula preinserta omniaque et singula in

357. Infrascripti, interlineat i escrit damunt subscripti ratllat.

358. impetrata et obtenta interlineat.

359. Segueix ratllat dictorum.

360. Segueix ratllat prout ad.

361. Segueix ratllat impedimentis.

362. Segueix ratllat eorum.

363. et quia in omnibus illis [...] tamen fuerimus [...] de tractato in eorum diem escrit al marge esquerre.

eis contenta tenebo, complebo et servabo et contra ea vel aliqua de eisdem non faciam vel veniam iure aliquo sive causa, dum tamen per dictos priorem et priorissam et conventus predicta observentur et non alias,³⁶⁴ obligans pro his et pro omnibus missionibus, damnis et interesse iamdictis domino priori³⁶⁵ dicti monasterii Sancte Eulalie dominabusque priorisse et conventui dicti monasterii Sancti Petri Martiris omnia bona mea, habita et habenda. Et pro maiori validatione predictorum, iuro per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare et in aliquo non contrafacere vel venire iure aliquo sive causa.

Quibus omnibus et singulis nos frater Galcerandus Maçot, frater Johannes Maçana,³⁶⁶ frater Gabriel Manera, frater Francischus Vila et frater Anthonius Cases, canonici Iherosolimitani, conventuales dicti monasterii Sancte Anne, convocati ad sonum campane et³⁶⁷ de mandato dicti domini prioris et congregati hac de causa intus corum ecclesie dicti monasterii,³⁶⁸ ut moris est, conventum seu capitulum ipsius monasterii convocari et congregari, et ibidem pro his conventum facientes et celebrantes, cum pro nunc in eodem monasterio non simus plures presentes, aliis absentibus a civitate Barchinone, certificati ad plenum de capitulis preinsertis et contentis in eis, sine tamen aliquo preiudicio conventus dicti monasterii Sancte Anne et singularium eiusdem, et sine aliquo preiudicio eorum capitulorum conventorum et in posse honorabilium dominorum Consiliarorum dicte civitatis Barchinone consentimus.

Actum est hoc Barchinone, intus videlicet corum ecclesie supradicte, duodecima die madii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o vicesimo secundo.

Sig+num fratris Mathei Ferdinandi, prioris predicti, qui hec laudo, firmo et iuro.

Sig+na fratris Galcerandi Maçot, fratris Iohannis Maçana, fratris Gabrielis Manera, fratris Francischi Vila, et fratris Anthonii Cases, conventualium dicti monasterii Sancte Anne, qui predictis factis per dictum dominum fratrem Matheum Ferdinandi, priorem predictum, consentimus.

Testes: Honorabilis et religiosus frater Anthonius Munionis, comendator de Novallis, diocesis Tisaronensis, ordinis Dominici Sepulchri, Petrus Rexach, licenciatus in legibus, et discretus Francischus Joventeny, presbiter, beneficiatus in ecclesia monasterii de Junqueriis civitatits [Barchinone].

Vidit Bonanatus Petri.

Vidit Petrus de Rexacho.

Die martis, XII^a die madii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXII°, honorabilis Matheus Ferdinandi, prior monasterii Sancte Anne renuntiavit omni dispensationi et relaxationi, si que facte fuerunt, et laudavit et approbavit capitula. Et promisit et iuravit servare capitula. Conenserunt predictus frater Galcerandus Maçot, frater Johannes Maçana, frater Gabriel Romera, frater Francischus Vila, frater Anthonius Cases.

364. dum tamen per dictos priorem et priorissam et conventus predicta observentur et non alias escrit al marge esquerre.

365. Segueix ratllat sancte.

366. Segueix ratllat frer.

367. Segueix ratllat congre.

368. Segueix ratllat et ibidem pro h.

7**1423 Maig 28. Palau Reial, Barcelona**

El prior de monestir de Santa Anna, presents diversos religiosos de dit monestir, accepta l'actuació del Comissari, sempre que hom observi totes les convencions establertes entre el seu predecessor i el prior de Santa Eulàlia. El mateix fan, mitjançant procurador, la priora i el convent de les Predicadores o Predicadoreses.

Die veneris, XXVIII^a die madii, in sala³⁶⁹ palatii.

Dominus prior Sante Anne, presentibus venerabilibus religiosis fratre Berengario Bartholomeo de Vall Labrera et fratre³⁷⁰ Francischo Vila, conventualibus dicti monasterii, dixit quod placet sibi quod dictus Comissarius procedat iuxta formam comissionis sue, dum tamen omnes conventiones inhite inter³⁷¹ predecessorem suum et ipsum et dominum priorem Sancte Eulalie cum consensibus conventuum, et etiam inter conventus dictorum monasteriorum et singulares penitus serventur, et etiam priorem et conventum et priorissam et conventum. Similem responsionem fecerunt dicti venerabiles fratres Berengarius, Bartholomeus et frater Francischus pro se et conventu.³⁷² Ad idem Jacobus Rigolff, procurator et actor dominarum priorisse et conventus Predicatricum, offert³⁷³ dominam priorissam et conventum Predicatricum complere.

Venerabiles et religiosi fratres Petrus Çaydi, locumtenens domini prioris, et Raymundus Jalberti, canonici dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, nomine, ut dixerunt, conventus dicti monasterii comparentes, dixerunt quod non desistunt a premissis, retinentes sibi responsum fiendum ad crastinam diem iuxta ordinationes eorum in capitulis contentas, accipientes reformari deformatum, si quid sit.

8**1423, Maig, [29]. Barcelona**

Fra Joan, Abat de Poblet, Comissari Apostòlic, requirit pels Rei i la Reina, havent estat informat pel notari Gabriel Canyelles que el monestir de Sant Pere Màrtir és petit i inadequat per a les monges, moltes de les quals són nobles o filles de cavallers, dona llicència a les dites monges del monestir de Sant Pere Màrtir, de l'orde de Predicadors, per a traslladar-se al monestir de Santa Eulàlia. També dona llicència per a que hom pugui destinar el monestir de Sant Pere Màrtir a usos profans i per a que el preu obtingut sigui per utilitat de monestir de Santa Eulàlia. Dona sis dies per a executar el seu mandat.

Any M CCCC XXIII

Fa per les Preycadoresses

Frater Iohannes, Dei gratia Abbas monasterii Populeti, Terraconensis diocesis, per sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum dominum Martinum, divina providentia Papam

369. Segueix ratllat datum.

370. Segueix ratllat Gabriele Mart.

371. Segueix ratllat ipsum.

372. Segueix ratllat m.

373. Segueix ratllat compler.

quintum, in et super³⁷⁴ infrascriptis Commissarius assignatus, venerabilibus et religiosis priorisse et sororibus monasterii Sancti Petri Martiris, sub regula ordinis Fratrum Predicatorum viventibus, omnibusque aliis et singulis quorum interest vel intererit, quosque presens tangit negotium vel tangere poterit quomodolibet in futurum, comuniter vel divisim, quocumque nomine censeantur, salutem in Domino et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, firmiter obedire.

Litteras apostolicas pergameneas dicti sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia Pape quinti, cuius vera bulla plumbea in cordulis canapis more romane curie pendenti munitas, sanas quidem et integras, non viciatas, non cancellatas, nec in aliqua sua parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, pro parte serenissimorum dominorum Regis et Regine Aragonum nobis presentatas, cum humili et debita reverentia, recepimus sub hac forma: *Martinus episcopus, servus servorum Dei et cetera. Inserantur.*

Post quorum quidem litterarum apostolicarum presentationem et receptionem fuimus pro parte eorundem dominorum³⁷⁵ Regis et Regine cum debita instantia requisiti quatenus ad executionem in dictis litteris contentorum procedere curaremus iuxta traditam seu directam in preinsertis apostolicis litteris nobis formam. Nos igitur frater Iohannes, abbas et Commissarius Apostolicus memoratus, volentes mandatum apostolicum nobis in hac parte directum reverenter exequi, ut tenemur, de et super contentis in litteris apostolicis preinsertis³⁷⁶ certam recepimus informationem, adhibito per nos ad ipsam informationem recipiendam³⁷⁷ Gabriele Canyelles, notario infrascripto.

Et quia per informationem ipsam clare comperimus quod monasterium supradictum Sancti Petri Martiris est in suis edificiis adeo strictum et angustum quod vos domina³⁷⁸ priorissa et sorores sive moniales eiusdem monasterii, quarum plures estis de nobili ac militari genere procreate, nequitis inhibi, prout desideratis, Domino famulari, nec pro vestri mora locum competentem habetis, et quia nobis salubre videtur infrascripta esse fienda et fieri debere,³⁷⁹ pro tanto pronuntiamus et declaramus³⁸⁰ licentiam per nos fore dandam,³⁸¹ sicuti auctoritate apostolica nobis in hac parte comissa tenore presentis donamus et concedimus vobis dictis dominis priorisse et conventui sororum sive monialium predictarum³⁸² prefatum monasterium Sancte Eulalie cum ecclesia, claustro, cimiterio, reffectorio, dormitorio, domibus et ortis suis et aliis officinis in vestrum monasterium assumendi et instituendi, et ad illud transeundi ac in eo perpetuo remanendi.

Necnon iamdictum monasterium Sancti Petri Martiris, eius ordine in illo suppresso, et nuch pro tunch ipsius solum cum eius domibus, edifficiis ac ortis ad vestri utilitatem et comodum in prophanos usus vendendi et alienandi ac pretium et pretia inde habitura in vestri ac dicti monasterii Sancte Eulalie utilitatem et alias, prout / vobis pro bono vestro translationis videbitur convertendi. Et etiam dictum monasterium Sancte³⁸³ Eulalie cum eius ecclesia, claustro, reffectorio, dormitorio, domibus, officinis atque ortis in vestrum dictarum dominarum priorisse et sororum et aliarum que in ipso succedent monasterio vobis³⁸⁴ eisdem priorisse et sororibus

374. Segueix ratllat translatione cam assumptione fienda per pri vos.

375. Segueix ratllat dominorum.

376. Segueix ratllat on videlicet de.

377. Segueix ratllat notario in.

378. vos domina interlineat.

379. et quia nobis salubre videntur infrascripta esse fienda et fieri debere interlineat i segueix ratllat vobis per no.

380. Pronuntiamus et declaramus repetit al ms.

381. Licentia per nos fore danda al ms.

382. vobis dictis dominis priorisse et conventui sororum sive monialium predictarum interlineat.

383. Segueix ratllat Anne.

384. Segueix ratllat conse.

sive monialibus³⁸⁵ eadem auctoritate apostolica supradicta tenore presentium constituimus et assignamus. Quocirca³⁸⁶ vos omnes et singulos quibus noster presens processus dirigitur,³⁸⁷ auctoritate apostolica nobis in hac parte comissa, tenore presentium requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorie, comuniter et divisim, vobisque nichilominus et cuilibet vestrum in virtute sancte obedientie et sub penis infrascriptis districte precipiendo mandamus quatenus infra sex dierum spatium post presentationem seu notificationem presentium vobis fiendam immediate³⁸⁸ sequentium, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos pro tertio et peremptorio termino et monitione canonica assignamus et licentiam per nos superius concessam iamdictis priorisse et sororibus prefatum monasterium Sancte Eulalie cum ecclesia, claustro, cimiterio, reffectorio, dormitorio, domibus et ortis suis et aliis officinis in eorum monasterium assumendi et instituendi et ad illud transeundi ac in eo perpetuo remanendi et alias superius contenta faciendi, constitutionemque et assignationem per nos eadem auctoritate apostolica factas iamdictis priorisse et sororibus suis monialibus de eisdem monasterio Sancte Eulalie ecclesia, claustro, cimiterio, reffectorio,³⁸⁹ dormitorio, domibus, ortis et aliis officinis,³⁹⁰ prout ad unumquemque vestrum pertineat et spectet, teneatis firmiter et servetis et non contraveniatis seu aliquem contravenire permittatis³⁹¹ quibusvis³⁹² rationibus sive causis. Quod si forte premissa omnia et singula non adimpleveritis vel destuleritis contumacite adimplere aut aliquid in contrarium feceritis ac monitionibus et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, non parueritis, cum effectu in vos omnes et singulos supradictos, qui culpabiles fueritis in premissis, necnon in contradictores quoslibet et rebelles et predicta et eorum singula perturbantes vel impedientes, perturbantibusque et impedientibus dantes auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, directe vel indirecte cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis existant, ex nuch prout ex tunch singulariter in singulos predicta canonica monitione premissa, excomunionis sententiam in his scriptis ferimus et etiam promulgamus.

Ceterum cum ad exequationem premissorum ulterius facienda nequeamus personaliter interesse, aliis negotiis impediti, universis et singulis dominis abbatibus, prioribus, prepositis, decanis, archidiaconis, cantoribus, succentoribus, scolasticis, thesaurariis, sacristis, canonicis tam cathedralium quam collegiatarum, et parrochialium ecclesiarum rectoribus, vicariisque perpepui, capellanis, curatis et non curatis per civitatem et diocesim Barchinone, et alias ubilibet constitutis,³⁹³ et eorum cuilibet insolidum super ulteriori exequatione predicti mandati apostolici atque nostri facienda, tenore presentium comittimus plenarie vices nostras, donech eas ad nos duxerimus reservandas, quos et eorum quemlibet requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorie, comuniter et divisim, eisque nichilominus et eorum cuilibet in virtute sancte obedientie et sub excomunionis pena, quam in eos et eorum quemlibet, nisi in f[..].

385. eisdem priorisse et sororibus sive monialibus interlineat.

386. Segueix ratllat vos iamdictas priorissam et sorores dicti monasterii Sancti Petri Martiris succedentibus in dicto monasterio Sancte Eulalie succedentesque vestras in monasterio eodem Sancte Eulalie omnesque alias omnes et singulas, quibus noster presens processus dirigitur, requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorie.

387. Segueix ratllat postquam dictas priorissam et successores sive moniales predictas.

388. Segueix ratllat sequitur.

389. Segueix ratllat cimiterio re.

390. Segueix ratllat teneatis.

391. permittatis, al ms permittat.

392. Segueix ratllat ut.

393. Segueix ratllat ad.

1423 Maig 30. Palau Episcopal, Barcelona

Fra Joan, Comissari Apostòlic, mana, segons el contingut de la butlla papal i el requeriment dels Reis, als frares dels monestirs de Santa Eulàlia del Camp i de Santa Anna, i a fra Pere Ros, prior del priorat del Garraf, el trasllat i la unificació dels canonges del monestir de Santa Eulàlia, alias dels Sachs, al monestir de Santa Anna. Estableix el nombre de canonges després del trasllat i unificació en dotze, malgrat que el convent de Santa Eulàlia, alias dels Sachs, és de sis canonges i el convent de monestir de Santa Anna és de cinc canonges. Invoca la mediació dels Consellers de la ciutat de Barcelona. Mana, amb el consentiment de la Reina, que té el dret de presentació, que el priorat del Garraf s'uneixi a la casa de Santa Anna i nomena prior fra Pere Ros.

Frater Iohannes, Dei gratia Abbas monasterii³⁹⁴ Populeti, Terraconensis diocesis, per sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum dominum Martinum, digna Dei providentia papam quintum, Comissarius in et super translatione canonicorum monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs*, civitatis Barchinone, ad domum Sancte Anne eiusdem civitatis, et diversis aliis et ea concernentibus³⁹⁵ assignatus³⁹⁶ honorabilibus et vestris religiosis prioribus dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo et domus sive monasterii Sancte Anne dicte civitatis Barchinone conventibusque canonicorum et fratrum eorumdem monasteriorum, necnon fratri Petro Ros, priori prioratus de Garraff Barchinonensis diocesis, omnibus aliis et singulis quorum interest vel intererit quosque infrascriptum tangit negotium seu tangere poterit quomodolibet in futurum,³⁹⁷ comuniter vel divisim, quocumque nomine censeantur, salutem in Domino et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, firmiter obedire.

Litteras apostolicas dicte nostre comissionis pergameneas dicti sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, digna Dei providentia Pape quinti, cuius vera bulla plumbea in cordulis canapis more romane curie pendenti munitas, sanas quidem et integras, non viciatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, pro parte serenissimorum dominorum Regis et Regine Aragonum nobis presentatas, cum humili et debita reverentia recepimus sub hac forma: *Martinus episcopus et cetera inserantur.*

Post quarum quidem litterarum apostolicarum presentationem et receptionem³⁹⁸ pro parte eorumdem dominorum Regis et Regine Aragonum, fuimus³⁹⁹ cum debita instantia requisiti ut ad exequationem in⁴⁰⁰ preinsertis litteris contentorum procedere curaremus iuxta traditam seu directam in eisdem litteris nobis formam.

Nos igitur frater / Iohannes, Abbas et Comissarius Apostolicus supradictus, volentes mandatum apostolicum supradictum nobis in hac parte directum reverenter exequi, ut tenemur, de et cum consilio honorabilis Guillermi Jordani, licenciati in decretis, civis Barchinone, consilarii sive assessoris in⁴⁰¹ et super exequatione dicte nostre comissionis per nos assumpti, auctoritate

394. Segueix ratllat beate Marie.

395. comissarius interlineat.

396. Segueix ratllat cum quibusdam litteris apostolicis pergameneis vera bulla plumbea prefati domini nostri pape in cordulis canapis more romane curie pendenti munitis, non viciatis, non cancellatis nec in aliqua sui parte suspectis sed omni prorsus vitio et suspitione carentibus quorum tenor de verbo pro parte serenissimorum dominorum duorum regis et regine Aragonum nobis presentatis, quarum tenor sequitur sub his verbis Martinus episcopus etc inseratur.

397. futurum, al ms furum.

398. Segueix ratllat fuimus.

399. fuimus interlineat.

400. Segueix ratllat de.

401. Segueix ratllat his.

apostolica supradicta statuimus et ordinamus translationem et mutationem canonicorum⁴⁰² ecclesie dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs*, civitatis Barchinone, esse fiendam et fieri debere in dicta domo sive⁴⁰³ monasterio Sancte Anne eiusdem civitatis. Necnon eadem auctoritate dicte nostre comissionis statuimus et creamus numerum duodecim canonicorum et fratrum ipsius domus sive monasterii Sancte Anne eiusdem civitatis, qui inibi deserviant in divinis.⁴⁰⁴

Et cum in dicto monasterio Sancte Eulalie de Campo, sive *dels Sachs*, sint tantum sex canonici conventuales eiusdem monasterii, videlicet Iohannes Besora, Raymundus Terrats, Petrus Çaydi, Raymundus Jalbert, Simon Bru, infirmarius, et Anthonius Vitalis, sacrista eiusdem monasterii, et in dicta domo sive in dicto monasterio Sancte Anne sint tantum quinque fratres iam canonici Iherosolimitani, videlicet frater⁴⁰⁵ Galcerandus Maçot, frater Iohannes Maçana, frater Bartholomeus Berenguer de Vall-labrera, frater Franciscus Vila et frater Anthonius Cases, conventuales eiusdem domus sive monasterii Sante Anne; et iuxta formam certorum capitulorum factorum, concordatorum et conventorum, mediantibus honorabilibus Consiliariis civitatis Barchinone, prioratus de Garraff diocesis Barchinone habeat uniri dicte domui Sancte Anne et inibi⁴⁰⁶ perpetuo remanere, et quicumque fuerit prior dicti prioratus de Garraff habeat esse canonicus eiusdem domus sive monasterii Sancte Anne et precentor eiusdem, ideo auctoritate dicte nostre comissionis unimus et agregamus dictum prioratum de Garraff de et cum consensu serenissime domine Regine Aragonum, predictae, locumtenentis serenissimi principis et domini domini Regis, viri sui, habentis ius presentandi ad dictum prioratum iamdicte domui sive monasterio Sancte Anne et uni dictorum canonicatum. Nominamusque de presenti et pro prima vice fratrem Petrum Ros, priorem prioratus de Garraff, necnon alios canonicos et fratres⁴⁰⁷ / dictarum ecclesiarum in canonicos et fratres conventuales dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne. Et insuper statuimus et ordinamus quod canonici et fratres iamdicti habitum gestare habeant fratrum dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne⁴⁰⁸ et regula vivere sub eadem.

Pro tanto predicta omnia et singula vobis omnibus et singulis supradictis et aliis quorum intersit, notificantes et intimantes vos⁴⁰⁹ dictos dominos priores et conventus omnesque alios et singulos supradictos, quibus presens noster processus dirigitur, auctoritate apostolica supradicta tenore presentium requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorie comuniter et divisim vobisque nichilominus et cuilibet vestrum in virtute sancte obedientie et sub penis infrascriptis districte precipiendo mandamus quatenus infra sex dierum spatium post presentationem seu notificationem presentium vobis factam immediate sequentium, quorum sex dierum duos primo, duos secundo et reliquos duos dies pro tertio et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus, statuta, ordinationes, creationem, unionem et aggregationem ac nominationem predictas, omniaque alia et singula supradicta teneatis, compleatis et⁴¹⁰ observetis et canonicos supra nominatos dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo in canonicos et fratres dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne confestim cum translatio et mutatio iamdicte per nos realiter et actualiter facta fuerit, et etiam nunc pro tunc in canonicos recipiatis et in fratres, roquetum sive togam ad gestandum tradatis, eosque inibi sincera in Domino caritate tractetis.

402. Segueix ratllat dicte.

403. domo sive interlineat.

404. qui inibi deserviant in divinis interlineat i segueix ratllat quibus confestim cum translatio et mutatio per nos.

405. Segueix ratllat Iohannes Maçot.

406. et inibi interlineat.

407. Segueix ratllat conventuales quorumlibet..

408. Segueix ratllat et sub eadem.

409. Segueix ratllat dictas.

410. Segueix ratllat observetis.

Quod si forte premissa omnia et singula non adimpleveritis vel distuleritis contumaciter adimplere, aut aliquid in contrarium feceritis ac monitionibus et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, non parueritis cum effectu, in vos omnes et singulos supradictos qui culpabiles fueritis in premissis, necnon in contradictores quoslibet et rebelles et predicta et eorum singula perturbantes vel impediens, perturbantibusque et impediens dantes auxilium, consilium et favorem publice vel occulte, directe vel indirecte, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel condicionis⁴¹¹ existant ex nunc prout ex tunc singulariter in singulos predicta canonica monitione premissa et excomunionis in capitulum vero sive conventum dicte domus sive dicti monasterii Sancte Anne et suspensionis et in ecclesiam eiusdem et interdicti sententias in his scriptis ferimus et etiam promulgamus.

Ceterum, cum ad exequutionem premissorum vel ulterius faciendam nequeamus personaliter interesse pluribus aliis occupatus negotiis, universis et singulis dominis abbatibus, prioribus, prepositis, decanis, archidiaconis, cantoribus, succentoribus, scolasticis, thesaurariis, sacristis, canonicis tam cathedralium quam collegiatarum ac parrochialium ecclesiarum, ac rectoribus, vicariis quoque perpetuis, capellanis, curatis et non curatis, presbiteris, notariis et tabellionibus publicis ac clericis quibuscumque, per civitatem et diocesim Barchinone et alibi ubilibet constitutis et eorum cuilibet insolidum super ulteriori exequutione predicti mandati apostolici atque nostri facienda tenore presentium plenarie committimus vices nostras, donec eas ad nos⁴¹² duxerimus revocandas, / quos et eorum quemlibet requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorie, coniunctim vel divisim, eis que nichilominus et eorum cuilibet in virtute sancte obedientie et sub excommunicationis pena, quam in eos et ipsorum quemlibet, nisi infra sex dies postquam inde⁴¹³ fuerint⁴¹⁴ requisiti seu fuerit requisitus, quem terminum eis et eorum cuilibet pro omnibus dilationibus ac monitione canonica assignamus, fecerint que eis in hac parte comittimus et mandamus. Predicta canonica monitione premissa ferimus in hiis scriptis. Districte precipiendo mandamus quatenus ipsi vel eorum aliqui qui super hec fuerint requisiti seu fuerit requisitus ad vos⁴¹⁵ omnes⁴¹⁶ supradictos quibus noster presens processus dirigitur,⁴¹⁷ aliasque personas atque loca, de quibus expediens fuerit, personaliter accedant seu accedat et prefatas litteras et hunc nostrum processum omniaque et singula in eis contenta vobis et aliis quorum interest vel intererit, ubi, quando et quotiens fuerit oportunitum, legant, intiment et publice participant. Et nichilominus omnia et singula nobis in hac parte commissa plenarie exequantur iuxta traditam seu directam a Sede Apostolica nobis formam, ita tamen quod ipsi subdelegati nostri aut aliquis alius nichil in preiudicium predictorum⁴¹⁸ acceptare valeant nec circa suprascriptas sententias per nos in scriptis latas absolvendo vel suspendendo aliquid inmutare. Et si contingat nos super premissis in aliquo procedere, de quo nobis potestatem omnimodo reservamus, non intendimus propter hec comissionem nostram huiusmodi in aliquo revocare, nisi de revocatione ipsa specialem et expressam in nostris faceremus litteris mentionem.⁴¹⁹

Mandamus tamen vobis copiam fieri de premissis, si eam petieritis et habere volueritis, vestris tamen sumptibus et expensis. Absolutionem vero omnium et singulorum, qui prefatas nostras

411. Segueix ratllat vel condicionis.

412. ad nos interlineat i segueix ratllat specialiter et expresse.

413. inde interlineat i segueix ratllat pro parte dicti Francisci.

414. fuerint interlineat.

415. Segueix ratllat dominos episcopum et capitulum Barchinone ac.

416. Segueix ratllat alios.

417. quibus noster presens processus dirigitur interlineat.

418. predictorum interlineat i escrit damunt dicti Francisci ratllat.

419. Segueix ratllat prefatas quoque litteras apostolicas et hunc nostrum processum volumus penes dictum Franciscum vel procuratorem suum remanere et non per vos aut aliquem vestrum seu quemquam alium contra ipsius voluntatem quomodolibet detineri. Contrarium vero facientes prefatis nostris sententiis, prout in scriptis late sunt, volumus ipso facto subjacere.

sententias incurrerint quoquomodo, nobis vel superiori nostro tantummodo reservamus, in quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum patentes litteras seu presens publicum instrumentum, processum nostrum huiusmodi in se continentes seu continens, per notarium publicum infrascriptum subscribi, signari et publicari mandamus, nostrique sigilli fecimus appendicii muniri.

Datum et actum Barchinone, intus palatium episcopale ipsius civitatis, sub anno a natiuitate Domini M^o CCCC^o XXIII°, die autem tricesima mensis madii, presentibus⁴²⁰ discreto Iohanne Pontii, notario dicti⁴²¹ reverendi domini Abbatis, et Iohanne Raffart, mercatore, cive Barchinone, testibus ad premissa vocatis specialiter et assumptis, et me Gabriele Canyelles, notario infrascripto.

Vidit antedictus Guillermus Jordani.

10

1423 Maig 30. Palau Episcopal, Barcelona

Francesc de Climent, dit Sapera, bisbe i administrador perpetu de la Seu de Barcelona i patriarca de Jerusalem, protesta que, a causa de la unió dels priorats de Santa Anna i de Santa Eulàlia del Camp de Barcelona, no pretén causar cap perjudici al seu dret sobre el priorat de Santa Anna, ni atribuir o concedir cap dret a fra Ferran, detentador de dit priorat.

Die dominica, XXX^a madii, dominus episcopus addendo dedit hanc cedulam⁴²²

Addendo ad responsionem per eum factam super unione prioratum Sancte Anne et Sancte Eulalie de Campo Barchinonensium, dictus dominus Franciscus, patriarcha Iherosolimitanus ac episcopus et administrator perpetuus Sedis Barchinone, protestatur solempniter quod propter aliquid quod fecerit, dixerit vel consenserit, aut faciat, dicat vel consenciat in futurum super iamdicta unione vel dependentibus vel consequentibus ex eadem, non intendit neque vult in aliquo preiudicare iuri sibi competenti in prioratu Sancte Anne, nec propterea aliquod ius attribuere vel concedere fratri Matheo Ferdinandi, detentori dicti prioratus.

Et hoc protestatur in forma utiliori qua de iure fieri et dici potest.

11

1423 Juny 1. Capítol del monestir de Sant Pere Màrtir, Barcelona

Fra Joan, Abat del monestir de Poblet, Comissari papal en el procés d'unió i trasllat de convents de Barcelona, fa saber a les monges de Sant Pere Màrtir, de l'orde de Predicadors, que, segons la butlla papal, constitueix i assigna una pensió anual de 400 florins sobre els béns del monestir de Sant Pere Màrtir, que haurà de ser lliurada al venerable fra Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia del Camp. Per tant mana que en el termini de 6 dies en haver estat requerides pel dit Ramon de Casanova, donin i paguin 400 florins de pensió anual sota pena d'excomunió a les monges, de suspensió al convent i d'interdicte a l'església del dit monestir.

420. Segueix ratllat Joh.

421. Segueix ratllat domini.

422. Segueix ratllat patriarca.

Frater Iohannes, Dei gratia Abbas monasterii Populeti, Commissarius ad infrascripta et alia a Sede Apostolica specialiter deputatus, venerabilibus et religiosis priorisse et conventui sororum⁴²³ sive monialium monasterii Sancti Petri Martiris civitatis Barchinone,⁴²⁴ sub regula ordinis Fratrum Predicatorum viventibus, qui nunc estis et pro tempore fueritis, omnibusque aliis et singulis quorum interest vel intererit, quosque presens tangit negotium seu tangere poterit quomodolibet in futurum,⁴²⁵ communiter vel divisim, quocumque nomine censeantur, salutem in Domino et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, firmiter obedire.

Litteras apostolicas sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia Pape quinti, eius vera bulla plumbea in cordulis canapis more romane curie pendenti munitas, sanas et integras, non viciatas, non cancellats, nec in aliqua parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, recepimus, cum omnisque decuit⁴²⁶ reverentia, sub hac forma: *Martinus episcopus servus servorum Dei et cetera. Insetatur.*

Volentes igitur nos frater Iohannes, Abbas et Commissarius memoratus, assignationi et constitutioni dictorum quadringentorum florenorum annue pensionis in preinsertis litteris apostolicis contentorum comode⁴²⁷ providere⁴²⁸ eo ut citius in eisdem apostolicis litteris contenta suum sorciantur effectum, pro tanto auctoritate apostolica precontenta⁴²⁹ pensionem annuam quadringentorum florenorum auri Aragonie per vos, dictas venerabiles⁴³⁰ religiosas priorissam et conventum sororum⁴³¹ sive monialium dicti monasterii Sancti Petri Martiris, super vestris et vestri monasterii, per vos de novo assumendi, fructibus, redditibus et proventibus, venerabili et religioso fratri Raymundo de Casanova, priori iamdicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, quo adiu[n]xerit vel donech sibi provissum fuerit de aliqua dignitate aut alio beneficio ecclesiastico, cuius fructus, redditus et proventus tanti annui valoris illam vel illud pro tempore obtinenti et in ea vel eo non residenti vel pensione consimilis aut maioris valoris provissum fuerit⁴³² annis singulis integre persolvendam, tenore presentium constituimus et etiam assignamus, prout melius et plenius in preinsertis litteris apostolicis est contentum.⁴³³

Pro tanto⁴³⁴ vos venerabiles et religiosas⁴³⁵ sorores Elicsendem de Togoriis, priorissam, Constantiam Alquisimina, subpriorissam, Subiranam Berguesa, Mandinam de Hostalrich, Sibiliam de Pallars, Elionorem de Pallars, Periconam Picanyes, Marinam Martiniç, Violant de Clariana, Johannam de Mallenchs, Eulaliam çes Corts et Eulaliam Çervera, sorores sive moniales iamdicti monasterii⁴³⁶ Sancti Petri Martiris dicte civitatis, que nunc estis presentes⁴³⁷, convocate et congregate specialiter ex hac causa intus domum capituli vestri monasterii supradicti et ibidem capitulum facientes et celebrantes, succedentesque vobis in prioratu et conventu⁴³⁸ monasterii iamque dicti, omnesque alios et singulos quibus noster presens processus dirigitur, tenore presentium requiri-

423. Segueix ratllat predicatricum.

424. sub regula ordinis Fratrum Predicatorum interlineat.

425. Segueix ratllat qui.

426. cum omnisque decuit interlineat.

427. litteris apostolicis contentorum comode interlineat.

428. Providere, interlineat i escrit sobre locum dare ratllat.

429. Segueix ratllat pro tanto vos venerabiles

430. venerabiles interlineat.

431. Segueix ratllat pre.

432. Segueix ratllat integre persolvendam.

433. Segueix ratllat et nichilominus.

434. Pro tanto interlineat.

435. Segueix ratllat dominas.

436. Segueix ratllat sororum Predicatricum.

437. presentes interlineat.

438. et conventu interlineat.

mus et monemus primo, secundo et tertio, et peremptorie, comuniter et divisim, vobisque et eis in virtute sancte obedientie, et sub penis infrascriptis districte precipiendo, mandamus quatenus infra sex dies, a die requisitionis vobis pro parte dicti honorabilis Raymundi de Casanova fiende⁴³⁹ fueritis requisite, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos dies vobis universis et singulis pro tertio et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus, detis, solvatis⁴⁴⁰ seu dari et solvi faciatis anno quolibet, modo supra imposito et contento, iamdicto honorabili Raymundo de Casanova, seu cui voluerit loco sui, iamdictos quadringentos florenos dicte annue per me supra imposite pensionis, seu secum super eisdem amicabiliter componatis.

Quod si forte premissa omnia et singula non adimpleveritis vel aliquid in contrarium feceritis vel impedimentum aliquod prestiteritis per vos⁴⁴¹ vel alium seu alios in premissis / vel aliquo eorum, directe vel indirecte, palam vel occulte, seu si mandatis nostris, ymo verius apostolicis, non parueritis et paruerint cum effectum, in vos omnes et singulas supradictas et alios contradictores quoslibet, et rebelles, et impediens et contradicentibus dantes auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, directe vel indirecte, nisi infra spatium predictum a die sententie computandi contradictione, impedimento, rebellionem, auxilio, consilio et favore et aliis impedimentis destitueritis et destituerint, aut mandatis et monitionibus nostris, ymo verius apostolicis, non parueritis et paruerint, cum effectum, singulariter in singulos et in singulas excommunicationis, in capitulum vero seu conventum suspensionis, et in ecclesiam dicti monasterii interdicti sententias in his scriptis ferimus et etiam promulgamus, non obstantibus omnibus et singulis que iamdictus dominus noster Papa in preinsertis apostolicis litteris voluit non obstare.⁴⁴²

Ceterum cum ad executionem premissorum ulterius faciendam nequeamus ad presens, aliis occupati negotiis, personaliter interesse, honorabilibus, providis et discretis universis et singulis dominis abbatibus, prioribus, prepositis, decanis, archidiaconis, precentoribus, tam cathedralium quam collegiarum, canonicis et parrochialium ecclesiarum rectoribus, ebdomadariis, vicariis, presbiteris, curatis et non curatis, secularibus et regularibus, exemptis et non exemptis, per civitatem et diocesim Barchinone et alias ubilibet constitutis, et eorum cuilibet insolidum super ulteriori executione dicti mandati apostolici atque nostri facienda, tenore presentium comittimus plenarie vices nostras, donec eas ad nos duxerimus revocandas, quos et eorum quemlibet requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorie, comuniter et divisim, eisque nichilominus et eorum quemlibet in virtute sancte obedientie et sub excommunicationis pena, quam in ipsos et ipsorum quemlibet non parentes predicta sex dierum canonica monitione premissa ferimus in his scriptis, nisi fecerint que eis in hac parte comittimus, districte precipiendo mandamus quatenus ipsi vel eorum alter qui pro parte dicti honorabilis Raymundi de Casanova fuerint requisiti seu alter eorum fuerit requisitus infra sex dies huiusmodi requisitionis immediate sequentes, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos pro tertio et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus ad vos dictas⁴⁴³ venerabiles et religiosas priorissam et conventum, singulasque sorores sive moniales monasterii supradicti Predicatricum, que nunc estis et pro tempore fueritis, omnesque alios quibus noster presens processus dirigitur, aliasque personas et loca, de quibus expediens fuerit, personaliter accedant seu accedat.

Et prefatas litteras apostolicas et hunc nostrum processum et omnia et singula in eis contenta vobis et aliis quorum intersit, legant, intiment et fideliter publicare procurent ubi, quando et

439. fiende interlineat.

440. Segueix ratllat anno quolibet.

441. Segueix ratllat eu al.

442. non obstantibus omnibus et singulis que iamdictus dominus noster Papa in preinsertis apostolicis litteris voluit non obstare escrit al marge dret.

443. Segueix ratllat dominas.

quotiens fuerit opportunum, et nichilomus faciant iamdicto honorabili Raymundo de Casanova vel procuratori suo⁴⁴⁴ de prefatis quadringentis florenis modo predicto imposita⁴⁴⁵ anno quolibet integritur responderi. Et generaliter omnia et alia et singula nobis in hac parte comissa plenarie exequantur iuxta traditam seu directam a Sede Apostolica nobis formam, ita quod ipsi subdelegati nostri vel quicumque alii nichil in preiudicium dicti honorabilis Raymundi vel procuratoris sui valeant acceptare nec in processibus per nos factis et sententiis per nos latis absolvendo vel suspendendo aut alias aliquid inmutare.

Et si contingat nos super premissis in aliquo procedere, de quo nobis potestatem omnimodam reservamus, non intendimus propterea comissionem nostram in aliquo revocare, nisi de revocatione ipsa specialiter et expresse in nostris litteris mentio haberetur. Presentem vero processum et omnia alia munimenta huiusmodi, constitutionem et assignationem dictorum quadringentorum florenorum tangentia, penes dictum Raymundum de Casanova, vel procuratorem suum, volumus remanere et non per vos aut aliquem seu aliquos vestrum contra ipsius voluntatem quomodolibet detineri. Contrarium vero facientes predicta sex dierum canonica monitione / premissa excomunionis sententia innodamus.

Mandamus tamen copiam fieri de premissis,⁴⁴⁶ si eam petieritis et habere volueritis, vestris tamen sumptibus et expensis.⁴⁴⁷ In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentem processum seu presens publicum instrumentum per notarium subscriptum fieri et publicari mandamus et nostri sigilli appensione muniri.

Datum et actum Barchinone, intus capitulum dicti monasterii sororum Sancti Petri Martiris,⁴⁴⁸ sub anno a nativitate Domini M^o CCCC⁴⁴⁹ vicesimo tertio, die vero martis, prima die iunii,⁴⁵⁰ presentibus venerabilibus et religiosis fratre Petro Güells, fratre Marcho Penaflor, monachis dicti monasterii Populeti, discretis Bernardo Bojons, presbitero, Johanne Poncii, notario, Petro Dominguiç, scutifero iamdicti reverendi domini Abbatis, testibus ad premissa vocatis specialiter et assumptis, et me Gabriele Canyelles, notario infrascripto. /

12

1423 Juny 2. Barcelona

Fra Joan, Abat del monestir de Poblet, Comissari papal en el procés d'unió i trasllat de convents de Barcelona, en haver constituït una pensió anual de 400 florins a pagar per les religioses del monestir Sant Pere Màrtir o de les Predicadores o Predicadores a fra Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia o dels frares dels Sachs, i en haver imposat una pensió anual de 300 florins a pagar a les religioses del monestir de Sant Pere Màrtir pel prior i frares del monestir de Santa Anna mentre duri el pagament de la pensió de 400 florins, que no es possible fer mentre no es faci el transit al monestir de Santa Anna, per consegüent, en virtut de la seva autoritat, mana, sota pena d'excomunió, al prior Ramon de Casanova passar del monestir de Santa Eulàlia al monestir de Santa Anna i allí rebre l'hàbit dels canonges d'aquest monestir, fer la professió pròpia d'aquests canonges i romandre perpètuament en aquest monestir.

444. vel procuratori suo interlineat.

445. intel imposita interlineat sobre ano ratllat.

446. Segueix ratllat preteritis.

447. Segueix ratllat absolutionem.

448. Sancti Petri Martiris interlineat.

449. Segueix ratllat XXX°.

450. Segueix ratllat anno a nat.

Frater Johannes, Dei gratia Abbas monasterii Populeti, Terraconensis diocesis, Commissarius ad infrascripta a Sede Apostolica delegatus, venerabili et religioso Raimundo de Casanova, priori monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels frares dels Sachs* civitatis Barchinone, salutem in Domino et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, firmiter obedire.

Quia iuxta tenorem comissionis apostolice nobis facte, nos constituimus et assignamus vobis annuam pensionem quadringentorum florenorum auri Aragonie per venerabiles et religiosas priorissam et conventum monasterii Sancti Petri Martiris, sive de *les Preycadoresses* dicte civitatis, vobis, quamdiu vixeritis seu donech de dignitate equivalenti provisum vobis fuerit, iuxta dicte nostre comissionis tenorem et iuxta quandam concordiam inter vos et dictas priorissam et conventum inditam et coventam anno quolibet exsolvendam.

Pro qua annua pensione eedem priorissa et conventus annuas pensiones certorum censualium mortuorum vobis, presenti et acceptanti, constituerunt et assignarunt, transtulerunt, cesserunt et transportarunt cum consensu vicarii⁴⁵¹ provincialis provincie Aragonum, ordinis Fratrum Predicatorum, et prioris etiam ipsarum priorisse et conventus, ac cum aprobatione et confirmatione nostris, ymo verius apostolicis, factis et sequtis, intimationibus debitis, ut anno quolibet vobis respondeatur de annuis pensionibus censualium predictorum. Super quibus⁴⁵² adhuc est vobis cautum ulterius per dictas priorissam et conventum, que omnia et singula supradicta sufficientia reputavimus et etiam reputamus ad vestri plenissimam securitatem, sic quod⁴⁵³ nil aliud restat agendum quin dicte annue pensiones in vos transiverint pleno iure,⁴⁵⁴ et consequenter per nos imponenda in vim eiusdem comissionis⁴⁵⁵ existat⁴⁵⁶ annua pensio trescentorum exolvenda dictis priorisse et conventui per venerabiles priorem et fratres dicte domus Sancte Anne⁴⁵⁷ anno quolibet, quamdiu ipse teneantur ad⁴⁵⁸ solutionem dicte quadringentorum florenorum annue pensionis,⁴⁵⁹ quod fieri nequit donech vos et conventus dicti vestri monasterii transieritis ad⁴⁶⁰ dictam domum Sancte Anne, de quo vobis et⁴⁶¹ conventui⁴⁶² dicti monasterii, iuxta tenorem memorate nostre comissionis, licentiam contulimus die presenti; ornamentaque, cruces, vestimenta, libros, calices, reliquias, reliquiaria, jocalia et alia bona, mobilia et immobilia, eiusdem monasterii Sancte Eulalie, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis dicte domui Sante Anne et mense conventuali eiusdem auctoritate apostolica nobis comissa⁴⁶³ appropriavimus et applicavimus et tenore presentium appropiamus et applicamus.

Pro tanto eadem auctoritate qua fungimur, vos dictum venerabilem Raymundum de Casanova, priorem predicum, tenore presentis requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorio vobisque in virtute sancte obedientie et sub excomunionis pena, quam trina et canonica monitione premissa in vos ferimus in his scriptis, nisi feceritis que mandamus, districte precepimus quod infra sex dies post presentationem, presentibus vobis, fiendam immediate sequentes, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo⁴⁶⁴ et reliquos duos dies vobis pro tertio

451. Segueix ratllat gen.

452. Segueix ratllat etiam.

453. sic quod interlineat.

454. Segueix ratllat cum igitur.

455. in vim eiusdem comissionis interlineat.

456. Segueix ratllat super reddendam et Jacobus dicti monasterii Sancte Eulalie.

457. per venerabiles priorem et fratres dicte domus Sancte Anne interlineat.

458. ad repetit al ms.

459. Segueix ratllat donech.

460. Segueix ratllat dictum monasterium sive ad.

461. Segueix ratllat dicto.

462. Segueix ratllat ut.

463. Segueix ratllat aplicamus.

464. Segueix ratllat et.

et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus, de dicto monasterio Sancte Eulalie ad dictam domum Sancte Anne transeatis, et inibi habitum per canonicos et fratres eiusdem domus gestari solitum recipiatis, et professionem expressam per fratres dicte domus emitti solitam emittatis, et in ea perpetuo remaneatis, prout tenor sepedicte nostre comissionis exigit seu requirit, certificantes vos quod, si predicta omnia et singula non adimpleveritis vel ea distuleritis contumaciter adimplere, dictis sex diebus elapsis, faceremus vos excommunicatum publice⁴⁶⁵ nunciari et vitari.

Datum Barchinone [..]

13

1423 Juny 16. Monestir de Santa Anna, Barcelona

Fra Joan, Abat del monestir de Poblet, Comissari papal en el procés d'unió i trasllat de convents de Barcelona, en haver constituït, una pensió anual de 400 florins que hauran de pagar les religioses del monestir Sant Pere Màrtir o de les Predicadores o Predicadoreses a fra Ramon de Casanova, prior del monestir de Santa Eulàlia o dels frares dels Sachs, i en haver imposat una pensió anual de 300 florins que s'hauran de pagar a les religioses del monestir de Sant Pere Màrtir pel prior i frares del monestir de Santa Anna mentre duri el pagament de la pensió de 400 florins, estableix una pensió anual de 300 florins, que s'hauran de pagar pel prior i canonges de Santa Anna sobre els béns d'aquest monestir, que hom lliurarà a les monges i convent del monestir de Sant Pere Màrtir.

*Fa per les Preycadoresses per los trescents florins que·l prior e convent de Santa Anna han a pagar.*⁴⁶⁶

Frater Iohannes, Dei gratia Abbas monasterii Populeti,⁴⁶⁷ Commissarius ad infrascripta et alia a Sede Apostolica specialiter deputatus, venerabilibus et religiosis priori et conventui domus⁴⁶⁸ Sancte Anne civitatis Barchinone Sepulcri Dominici, ordinis Sancti Augustini, qui nunc estis et pro tempore fueritis, ad⁴⁶⁹ quam domum Sancte Anne conventus monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs*, dicte civitatis Barchinone, auctoritate apostolica nobis comissa, per nos translata, necnon ornamenta, cruces, vestimenta, libri, calices, reliquie, reliquiaria, iocalia et alia bona eiusdem monasterii Sancte Eulalie, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis appropriata et applicata fuere, omnibusque aliis et singulis quorum interest vel intererit, quosque infrascriptum tangit negotium seu tangere poterit quomodolibet in futurum, comuniter vel divisim, quocumque nomine censeantur, salutem in Domino et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, firmiter obedire.

Litteras apostolicas sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia Pape quinti, eius vera bulla plumbea in cordulis canapis more romane curie pendenti munitas, sanas et integras, non viciatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, cum ea qua decuit reverentia, recepimus sub hac forma: *Martinus, episcopus, servus servorum Dei*⁴⁷⁰ *et cetera. Inseratur*⁴⁷¹

465. Segueix ratllat nunciatis.

466. Fa per les... a pagar escrit al marge superior.

467. Terraconensis diocesis interlineat.

468. Segueix ratllat sive monasterii.

469. qui nunc estis et pro tempore fueritis ad escrit al marge dret

470. Segueix ratllat volent.

471. Segueix ratllat volentes igitur.

Et quia per nos, auctoritate apostolica preinserta, summa annue pensionis quadringentorum florenorum, in preinsertis litteris contentorum, per venerabiles et religiosas priorissam et sorores monasterii Sancti Petri Martiris⁴⁷² civitatis Barchinone anno quolibet solvendorum venerabili et religioso Raymundo de Casanova, priori monasterii Sancte Eulalie de Campo Barchinone, quando / adduxerit vel donech sibi provisum fuerit de aliqua dignitate aut aliquo beneficio ecclesiastico, cuius fructus, redditus et proventus tanti annui valoris illam vel illud pro tempore obtinenti et in ea vel eo non residenti vel pensione consimilis et maioris valoris provisum fuerit, annis singulis integre solvendam, assignavimus et constituimus⁴⁷³ in processu apostolico de ipsis assignatione et constitutione per nos auctoritate apostolica supradicta facto et recepto per Gabrielem Canyelles, notarium infrascriptum, sub anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XX° tertio, die vero prima mensis iunii, latius continetur.

Quia etiam iuxta tenorem preinsertarum apostolicarum litterarum, ut prefate priorissa et⁴⁷⁴ sorores⁴⁷⁵ dicti monasterii Sancti Petri Martiris comodius solvere valeant dictam⁴⁷⁶ annuam pensionem predictam dictorum,⁴⁷⁷ quadringentorum florenorum,⁴⁷⁸ et pensionem annuam trescentorum florenorum⁴⁷⁹ auri de Aragonia, interim vel quamdiu dictorum quadringentorum florenorum annuam pensionem solvere tenebuntur, per priorem et fratres eiusdem domus super eiusdem domus Sepulcri Dominici fructibus, redditibus et proventibus, priorisse et sororibus predictis, annis singulis, per terminos per nos deputandos integre persolvendos, concedere, constituere et assignare tenemur, prout in preinsertis apostolicis litteris nobis traditur in mandatis.

Pro tanto auctoritate apostolica precontenta pensionem annuam trescentorum florenorum auri Aragonie per vos dictos venerabiles et religiosos priorem et canonicos sive fratres dicte domus Sancte Anne super eiusdem domus Sancte Anne fructibus, redditibus et proventibus iamdictis priorisse et sororibus predictis anno quolibet integre solvendorum interim vel quamdiu dictorum quadringentorum florenorum dicto venerabili Raymundo de Casanova, priori predicto, et⁴⁸⁰ anno quolibet solvere tenebuntur, vobis dictis priori et⁴⁸¹ canonicis sive fratribus supradictis super eiusdem domus Sancte Anne fructibus, redditibus et proventibus, auctoritate apostolica supradicta, tenore presentium concedimus, constituimus et assignamus, prout melius et plenius in preinsertis litteris est contentum. Quapropter vos iamdictos venerabiles priorem, canonicos et fratres iamdicte domus Sancte Anne succedentes vobis in prioratu et conventu eiusdem domus Sancte Anne, omnesque alios et singulos quorum interest vel intererit, et quibus noster presens processus dirigitur, tenore presentium requirimus et monemus / primo, secundo, tertio et premporie, comuniter et divisim, vobisque et eis in virtute sancte obedientie et sub penis infrascriptis districte precipiendo, mandamus quatenus infra sex dies, a die requisitionis pro parte dictarum priorisse et sororum fiende in antea sequuturos, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos dies pro tercio et premptorio termino ac monitione canonica assignantes, detis et solvatis seu dari et solvi faciatis anno quolibet modo supra imposito et contento iamdictis priorisse et sororibus, vel cui voluerint loco sui, iamdictos trescentos florenos auri Aragonum dicte annue per nos supra imposite pensionis, seu secum super eisdem amicabiliter componatis et conveniatis.

472. prout in preinsertis apostolicis litteris nobis traditur in mandatis interlineat.

473. Segueix ratllat prout lacius continetur.

474. Segueix ratllat sororibus.

475. Segueix ratllat pred.

476. Segueix ratllat summam pensionem.

477. pensionem predictam dictorum interlineat.

478. Segueix ratllat comodius solvere valeant summam.

479. Segueix ratllat comodius solvere valeant summam.

480. Segueix ratllat quando adduxerit.

481. Segueix ratllat fratribus.

Quod si forte premissa omnia et singula non adimpleveritis, vel aliquid in contrarium feceritis, vel impedimentum aliquod prestiteritis per vos vel alium seu alios in premissis vel aliquo eorum, directe vel indirecte, palam vel occulte, seu si mandatis nostris, ymo verius apostolicis, non parueritis et paruerint cum effectu, in vos omnes et singulos supradictos et alios contradictores quoslibet et rebelles, et impredientibus et contradicentibus dantes auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, directe vel indirecte, nisi infra spatium predictum a die sentencie computandum et contradictione, rebellione, auxilio, consilio et favore et quibusvis aliis impedimentis destiteritis et destiterint, et mandatis et monitionibus nostris huius, ymo verius apostolicis, non parueritis et paruerint, cum effectu et singulariter in singulos et in singulas excomunionis, in capitulum vero seu conventum dicte domus suspensionis et in ecclesiam eiusdem domus interdicti sententias in hiis scriptis ferimus et etiam promulgamus, non obstantibus omnibus et singulis que iamdictus dominus noster Papa in prefatis suis apostolicis litteris voluit non obstare.

Ceterum cum ad exequutionem premissorum ulterius faciendam nequeamus ad presens, aliis occupati negotiis, personaliter interesse, honorabilibus, providis et discretis universis et singulis dominis abbatibus, prioribus, prepositis, decanis, archidiaconis, precentoribus tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum⁴⁸² canonicis et parrochialium ecclesiarum rectoribus, ebdomedariis, vicariis, presbiteris, curatis et non curatis, secularibus, regularibus, exemptis et non exemptis, per civitatem et diocesim Barchinone et alias ubilibet constitutis, et eorum cuilibet insolidum super ulteriori exequutione dicti mandati apostolici atque nostri facienda, tenore presentium comittimus plenarie vices nostras, donech eas ad nos duxerimus revocandas, quos et eorum quemlibet requirimus et monemus primo, secundo, tertio et peremptorie, comuniter et divisim, eisque nichilominus et eorum cuilibet in virtute sancte obedientie et sub excomunionis pena, quam in ipsos et eorum quemlibet non parentes predicta sex dierum canonica monitione premissa ferimus in hiis scriptis, [nisi] fecerint que eis in hac parte comittimus,⁴⁸³ districte precipiendo mandamus quatenus ipsi vel eorum alter qui pro parte dictarum domine priorisse et sororum fuerint requisiti, seu alter eorum fuerit requisitus, infra sex dies huius requisitionem immediate sequentes, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos dies pro tertio et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus ad vos dictos venerabiles priorem, canonicos et fratres, qui nunc estis et fueritis pro tempore, omnesque alios et singulos, quibus noster presens processus dirigitur aliasque personas et loca, de quibus expediens fuerit, personaliter accedant seu accedat et prefatas litteras apostolicas et hunc nostrum processum et omnia et singula in eis contenta vobis et aliis quorum intersit, legant, intiment et fideliter publicare procurent ubi, quando et quotiens fuerit opportunum, et nichilominus faciant iamdictis domine priorisse et sororibus vel earum procuratori de prefatis trescentis florenis modo predicto impositis, constitutis et assignatis sub penis iamdictis anno quolibet responderi. Et generaliter omnia alia et singula nobis in hac parte commissa plenarie exequantur iuxta traditam / seu directam a Sede Apostolica nobis formam, ita quod ipsi subdelegati nostri vel quicumque alii nichil in preiudicium dictarum priorisse et⁴⁸⁴ sororum vel earum procuratoris valeant attemptare nec in processibus per nos factis et sententiis per nos latis absolvendo vel suspendendo aut alias aliquid immutare.

Et si contingat nos super premissis in aliquo procedere, de quo nobis potestatem omnimodam reservamus, non intendimus propterea comissionem nostram huiusmodi in aliquo revocare, nisi de revocatione ipsa specialis et expressa in nostris litteris mencio haberetur.

Presentem vero processum, et alia omnia munimenta huiusmodi constitutionem et assignationem dictorum trescentorum florenorum in aliquo tangentia penes dictas venerabiles prioris-

482. Segueix ratllat rectoribus.

483. Segueix ratllat et mandamus.

484. Segueix ratllat convenius.

sam et sorores vel procuratorem earum volumus remanere et non per vos seu aliquem vestrum contra ipsius voluntatem quomodolibet detineri. Contrarium vero facientes predicta sex dierum canonica monitione premissa excommunicationis sententie innodamus.

Mandamus tamen copiam fieri de premissis, si eam petieritis et habere volueritis vestris tamen sumptibus et expensis. In quorum omnium fidem et testimonium premissorum presentem processum seu presens publicum instrumentum per notarium subscriptum fieri et publicari mandamus et nostri appensione sigilli muniri.

Datum et actum Barchinone, intus dictam domum Sancte Anne, sub anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o vicesimo tertio, die vero mercurii, sextadecima mensis iunii,⁴⁸⁵ presentibus honorabili Petro Rexach, licenciato in legibus, cive Barchinone,⁴⁸⁶ venerabilibusque et religios⁴⁸⁷ fratribus Petro Güells et⁴⁸⁸ Marcho de Penaflor, monachis dicti monasterii⁴⁸⁹ Populeti, testibus ad premissa vocatis specialiter et assumptis, ac me Gabriele Canyelles, notario infrascripto.

14

1423 Juny 25. Barcelona

Fra Joan, Abat de Poblet, designat Comissari Apostòlic per al trasllat del prior i els canonges de monestir de Santa Eulàlia, dit també dels Sachs, al monestir de Santa Anna, en haver considerat que la tasca a ell encomanda havia durat més d'un mes i que les despeses fetes pel trasllat del monestir de Santa Anna i pel trasllat del monestir de les monges Predicadores o Predicadoreses, aquestes al monestir de Santa Eulàlia del Camp, dit també dels Sachs, han estat taxades en 100 florins d'or d'Aragó, de les quals el prior i convent de Santa Anna havien de pagar 55 florins i la priora i el convent de les germanes Predicadoreses 45 florins, tanmateix el prior i el convent de Santa Anna no han pagat la quantitat per ells deguda. Es per això que mana que el prior i el convent de Santa Anna paguin la quantitat a ells assignada i per ells deguda sota pena d'excomunió, suspensió i interdicte.

Iohannes, Dei gratia Abbas monasterii Populeti, Terraconensis diocesis, per sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum dominum Martinum, digna Dei providentia Papam quintum, in et super translatione⁴⁹⁰ canonicorum monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs*, civitatis Barchinone, ad domum Sancte⁴⁹¹ Anne eiusdem civitatis,⁴⁹² et diversis aliis et [sic] ea concernentibus⁴⁹³ Comissarius assignatus cum quibusdam litteris apostolicis, vera bulla plumbea prefati domini nostri Pape, in cordulis canapis pendenti munitis, que data fuerunt Rome apud Sanctam Mariam Maiorem, VI kalendas septembris pontificatus ipsius domini nostri Pape anno⁴⁹⁴ quarto, venerabilibus, providis et discretis universis et singulis presbiteris curatis et non curatis, per civitatem et diocesim Barchinone et alias ubilibet constitutis, ad quem seu quos presentes pervenerint seu fuerint presentate, salutem in Domino, et mandatis nostris, ymo verius apostolicis, firmiter obedire.

485. Segueix ratllat anno a nativitate Domini millesimo CC.

486. Segueix ratllat relig.

487. Segueix ratllat vir.

488. Segueix ratllat fratre.

489. Segueix ratllat p.

490. Segueix ratllat fratr.

491. Segueix ratllat Eulalie de.

492. Segueix ratllat que translatio iam.

493. Segueix ratllat auctoritate apostolica.

494. Segueix ratllat quinto.

Cum iuxta tenorem prenarrate nostre comissionis processerimus ad prefatam translationem faciendam et ad diversa alia nobis comissa et in prefata nostra comissione contenta, in quibus exequendis vaccavimus per unum mensem et ultra, licet plura alia eiusdem comissionis vigore restent exequenda, que exequutio,⁴⁹⁵ prout facta est et fienda, restat, venit ad onus et comunes expensas⁴⁹⁶ honorabilium⁴⁹⁷ venerabiliumque et religiosorum prioris et conventus dicte domus Sancte Anne, ac venerabilis religiosarumque priorisse et conventus sororum Predicatricum iamdicte civitatis, quibus dictum monasterium Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs*, est per nos, dictum Commissarium, pro eorum monasterio assignandum; et licet pluries ex parte⁴⁹⁸ nostra prior et conventus dicte domus Sancte Anne, priorissa et conventus sororum Predicatricum fuerint requisiti ut circa nostras expensas providerent, cum nemo teneatur propriis stipendiis militare,⁴⁹⁹ quas pro presenti duximus ad centum florenos auri Aragonie taxandas, de quibus dicti prior et conventus dicte domus Sancte Anne quinquaginta quinque, priorissa vero et conventus sororum Predicatricum predictae quadraginta quinque solvere tenerentur; et atamen prior et conventus dicte domus Sancte Anne partem eorum predictam, licet indebite et iniuste, distulerunt⁵⁰⁰ solvere et differunt etiam de presenti in nostri dispendium, vilipendium et iacturam; et pro tanto auctoritate apostolica supradicta vos et vestrum singulos, quibus nostre presentes littere diriguntur, requirimus et monemus primo, secundo et tertio et peremptorio termino, comuniter et divisim, vobisque et vestrum cuilibet, in virtute sancte obedientie et sub excomunionis pena, quam in vos et vestrum singulos non presentes trina et canonica munitione premissa fuerimus in his scriptis, districte precipiendo mandamus quatenus intus ecclesiam dicte domus Sancte Anne infra missarum solemniam publice requiratis et moneatis⁵⁰¹ ex parte nostra, ymo verius apostolica,⁵⁰² sicuti nos tenore presentis requirimus et monemus, primo, secundo, tertio et peremptorio, comuniter et divisim, sub penis et sententiis infrascriptis, honorabilem et religiosum fratrem Matheum Ferdinandi, priorem, venerabilesque et religiosos fratres Galcerandum Maçot, Petrum Ros, Bartholomeum Berengarii de Vall Labrera, Franciscum Vila, Raymundum Terrat, Petrum Çaydi, Simonem Bru, Anthonium Cases, Raymundum Jalbert, Iohannem Maçana, Iohannem Besora et Anthonium Vitalis, conventuales dicte domus, quatenus infra tres dies post requisicionem et monitionem huiusmodi per vos fiendas immediate sequentes, quorum trium dierum, unum pro primo, unum pro secundo et reliquum unum pro tertio et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus, solvant, tradant et delliberent nobis realiter et de facto dictos quinquaginta quinque florenos pro expensis nostris iamdictis. Alioquin, si huiusmodi solutionem facere distulerint seu neclexerint contumaciter adimplere, nunc pro tunc et e converso in⁵⁰³ priorem et fratres superius nominatos et excomunionis, in conventum vero seu capitulum dicte domus et suspensionis, et in ecclesiam eiusdem domus et interdicti sententias in his scriptis ferimus et etiam promulgamus. Certificantes eosdem priorem et fratres, / prout nos assimili certificamus cum presenti, quod confestim, dictis tribus diebus elapsis, si predictos quinquaginta quinque florenos realiter non exsolverint, ut est dictum, singulos eorumdem excommunicatos, conventum vero seu capitulum eiusdem domus suspensum et ecclesiam supradictam esse ecclesiastico interdicto faciemus publice nunciari. Et ulterius ultra reatum periurii⁵⁰⁴ quem intererunt, eo quia contra formam promissionis per eos

495. Segueix ratllat factum est fienda expensis comunibus.

496. prout facta est et fienda restat venit ad onus et comunes expensas escrit al marge esquerre.

497. Segueix ratllat et bel.

498. Segueix ratllat eorum.

499. cum nemo teneatur propriis stipendiis militare interlineat.

500. Segueix ratllat fe.

501. Segueix ratllat prout nos tenore presentis.

502. Segueix ratllat pro.

503. Segueix ratllat dictos.

504. Segueix ratllat in.

facte cum publico instrumento recepto per Gabrielem Canyelles, notarium Barchinone, XVI^a die⁵⁰⁵ presentis mensis iunii, provideremus ut pena mille florenorum per eos sibi gratis imposita in casu contradictionis exigeretur penitus ab eisdem, et presentes redditus portitori eorum subscriptione vestra propria die qua huiusmodi mandatum adimpleveritis declarantes apposita in eisdem.

Datum Barchinone, XXV^a die iunii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII°.

15

1423 Juliol 4. Barcelona

Fra Joan, Abat del monestir de Poblet, Comissari papal en el procés d'unió i trasllat de convents de Barcelona, en haver donat llicència per a que les religioses Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir prenguessin possessió del monestir de Santa Eulàlia del Camp, situat a la plaça Santa Anna, presents el notari Gabriel Canyelles i la priora i les monges de l'Orde de Predicadors, sortiren tots del monestir de Sant Pere Màrtir i anaren al monestir de Santa Eulàlia en processó amb el dit Abat de Poblet, amb multitud de ciutadans, amb creu alçada, amb els preveres de l'església parroquial de Santa Maria del Pi, dins els límits de la qual es troben tant l'antic monestir, d'on sortiren, com el nou de Santa Eulàlia del Camp, que es troba a la plaça de Santa Anna. En arribar-hi el Comissari introduí les religioses en el nou monestir, els lliurà les claus i hom tancà les portes.

Com la prioressa e convent de les Preycadores isqueren de llur monestir e se'n anaren ab creu e processó al monestir de Santa Eulàlia de Camp

In Dei nomine. Noverint universi quod, cum reverendus dominus frater Iohannes,⁵⁰⁶ Dei gratia Abbas monasterii Populeti, Terraconensis diocesis, comissarius per sanctissimum in Christo patrem et dominum dominum Martinum, divina providentia Papam quintum, ad hec et similia assignatus⁵⁰⁷ cum suo processu apostolico, in formam publici instrumenti redacto et acto Barchinone, intus palatium regium maius civitatis Barchinone, sub anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XX° tertio, die vero tricesima prima mensis madii, clauso et subsignato per me Gabrielem Canyelles, auctoritate regia notarium publicum Barchinone infrascriptum, dedisset inter alia et concessisset⁵⁰⁹ licentiam venerabili et religiosis domine priorisse et conventui sororum Predicatricum monasterii Sancti Petri Martiris civitatis Barchinone⁵¹⁰ monasterium Sancte Eulalie de Campo Barchinone, situm in platea Sancte Anne dicte civitatis, cum ecclesia, claustro, cimiterio, reffectorio, dormitorio, domibus et ortis et aliis officinis, in earum monasterium assumendi et instituendi et ad illud transeundi ac in eo perpetuo remanendi, prout latius in iamdicto processu apostolico sive publico instrumento eiusdem est contentum; cumque etiam iamdictus reverendus dominus Abbas, Comissarius Apostolicus iamque dictus, tradiderit possessionem realem et corporalem iamdictis domine priorisse et conventui sororum Predicatricum per ministerium discreti Bojons, presbiteri, earum procuratoris, yconomi et actoris, et nomine earum recipientis de dictis monasterio Sancte Eulalie, ecclesia, claustro, cimiterio, reffectorio, dormitorio, domibus, ortis et aliis officinis, de cuius possessionis traditione plene constat per publicum instrumentum receptum et factum per me dictum Gabrielem Canyelles, notarium, tricesima

505. Segueix ratllat iunii proxime lapsi.

506. Segueix ratllat miseracione.

507. Assignatus, al ms assignatum.

508. Segueix ratllat X.

509. Segueix ratllat licc.

510. civitatis Barchinone interlineat.

die iunii proxime lapsi, ut in eodem instrumento plenius est videre; tandem prefati reverendi domini Abbatis dicti monasterii Populeti, Commissarii Apostolici supradicti, ordinatione, cum nil aliud quin predictae donatio, concessio et assignatio⁵¹¹ iamdictis domine priorisse et conventui dicti monasterii Sancti Petri Martiris, auctoritate apostolica facte⁵¹² de dicto⁵¹³ monasterio Sancte Eulalie de Campo suum plenius sorciantur effectum et restet ad agendum; pro tanto die dominica intitulata quarta die iulii, anno a nativitate Domini millesimo quadragesimo vicesimo tercio, presente et vocato me iamdicto et infrascripto Gabriele Canyelles, auctoritate regia notario publico Barchinone, et presentibus etiam discretis Matheo de Thesaracho et Iohanne Muleto, notariis, civibus Barchinone, ac Bernardo de Curtibus, scriptore, testibus ad hec specialiter convocatis,⁵¹⁴ iamdicta domina priorissa⁵¹⁵ et conventus sororum predictarum, videlicet venerabilis et religiosa domina Elicsendis de Togoriis, priorissa, religioseque Constancia Alquissimina, subpriorissa, Subirana Berguesa, Mandina de Hostalrich, Sibilia de Pallars, Elionor de Pallars, Pericona Picanyes, Maria Martiniç, Violant de Clariana, Iohanneta de Mallenchs, Eulalia ses Corts et Eulalia Cervera,⁵¹⁶ sorores seu moniales expresse professe iamdicti monasterii Sancti Petri Martiris, transferentes se auctoritate licentie per dictum dominum Commissarium Apostolicum eis date et concessae⁵¹⁷ de dicto monasterio, in quo hactenus resederunt, ad dictum monasterium olim Sancte Eulalie de Campo Barchinone⁵¹⁸ recesserunt ab eodem monasterio,⁵¹⁹ exeuntes per portale ecclesie dicti monasterii, a quo recedebant, et in comitatu iamdicti reverendi domini Abbatis, Commissarii Apostolici sepedicti, et quamplurium honorabilium civium et⁵²⁰ diversorum aliorum civium et habitatorum⁵²¹ dicte civitatis in multitudine copiosa, cum cruce erecta et processione presbiterorum ecclesie parrochialis Beate Marie de Pinu dicte civitatis,⁵²² infra quarum ecclesie⁵²³ et parrochie limites tam dictum monasterium antiquum, a quo recesserunt, quam dictum monasterium novum, ad quod accesserunt iamdicte domine priorissa et sorores, fundata existunt, eorum gressus mature, honeste et in perhumili compositione et ordine, lentis passibus et capitibus inclinatis et faciebus modeste velatis, direxerunt versus monasterium supradictum olim⁵²⁴ Sancte Eulalie de Campo, situm in dicta platea Sancte Anne. Et cum personaliter ad ipsum proxime dictum monasterium⁵²⁵ accessissent, tunc iamdictus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus iamque dictus,⁵²⁶ constitutus personaliter hac de causa coram portali introitus principalis monasterii proxime dicti, iamdictis domine priorisse et conventui assignati, introduxit singulas earum per manus acceptas⁵²⁷ intus monasterium supradictum, prout superius per ordinem⁵²⁸ scripte sunt, et postremo iamdictam venerabilem dominam Elicsendem de Togoriis, priorissam, cui domine priorisse ipse dominus

511. Segueix ratllat facte.

512. Segueix ratllat suum plenius sorciantur effectum.

513. Segueix ratllat del.

514. pro tanto die dominica intitulata quarta die iulii, anno a nativitate Domini millesimo ... ac Bernardo de Curtibus, scriptore, testibus ad hec specialiter convocatis escrit al marge esquerre.

515. Segueix ratllat st.

516. Segueix ratllat mo.

517. auctoritate licentie per dictum dominum commissarium apostolicum eis date et concessae interlineat.

518. Barchinone interlineat.

519. Segueix ratllat in comitatu.

520. Segueix ratllat aliarum personarum.

521. civium et habitatorum interlineat.

522. Segueix ratllat accessissent.

523. Segueix ratllat limites.

524. olim interlineat.

525. Segueix ratllat accessissent.

526. Segueix ratllat fuere.

527. per manus acceptas interlineat.

528. per ordinem interlineat.

Abbas,⁵²⁹ Commissarius supradictus, omnes claves tradidit monasterii preexpressi et omnium officinarum monasterii eiusdem. Que quidem domina priorissa, ipsas accipiens claves, intus dictum monasterium se recepit et⁵³⁰ a parte interiori clausit ianuas portalis predicti monasterii iamque dicti cum vecte et clavi earumdem / ianuarum. Et sic remanserunt intus idem monasterium⁵³¹ iamdicte venerabilis domina priorissa et sorores sive moniales iamdicte, recedentibus abinde iamdicto reverendo domino Abbate, Commissario supradicto, et omnibus aliis qui dictas dominas priorissam et sorores sive moniales predictas concomitaverant ad ingressum monasterii preexpressi.

Die dominica, quarta die iulii, 1423.⁵³²

De quibus omnibus supradictis petierunt et requisiverunt tam dictus reverendus dominus Abbas, Commissarius Apostolicus memoratus, quam iamdicta priorissa eidem domine priorisse et suo conventui fieri et tradi unum et plura publica instrumenta per⁵³³ notarium predictum et etiam infrascriptum.

Acta fuerunt hec Barchinone, die et anno et locis predictis, presente me notario et testibus preexpressis, ut superius est contentum.

16

1423 Juliol 4. Barcelona

Els frares conventuals del monestir de Santa Anna exposen a fra Joan, Abat de Poblet i Comissari Apostòlic per a la unió dels monestirs de Santa Eulàlia del Camp i Santa Anna i el trasllat del monestir de Sant Pere Màrtir al monestir de Santa Eulàlia, situat a la plaça de Santa Anna de Barcelona, que algunes cases contigües, vers el sud, al monestir de Santa Anna a tocar la plaça de Santa Anna, no han pertanyut ni pertanyen al monestir de les Predicadores, donat el seu status jurídic, sinó que pertanyen de ple dret al monestir de Santa Anna. Demanen per tant que no canviï la propietat del dret de dites cases.

Noverint universi quod, cum die dominica, intitulata IIII^a die iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC XXIII°, hora videlicet tertiarum ipsius diey, cum reverendus in Christo pater et dominus dominus frater Iohannes, Dei gratia Abbas monasterii Populeti, Terraconensis diocesis, Commissarius Apostolicus ad hec et alia assignatus, introduceret venerabiles dominas priorissam et conventum monialium sive sororum Predicatricum civitatis Barchinone in monasterio olim vocato Sancte Eulalie de Campo, sive *dels frares dels Sachs*, civitatis Barchinone, dudum per ipsum dominum Commissarium eisdem priorisse et conventui et succedentibus eis in monasterium assignato et affuerunt coram eo, dum ipsam introductionem precipiebat,⁵³⁴ venerabiles et religiosi fratres Bartholomeus Berengarii de Vall Labrera et Petrus Çaydi, conventuales monasterii sive domus Sancte Anne civitatis Barchinone, nominibus eorum propriis et ut syndici, procuratores et actores honorabilis prioris et conventus dicti monasterii sive domus,⁵³⁵ dicentes et exponentes eidem quod ex eo quia quedam domus contigue monasterio supradicto et ad latus eiusdem ver-

529. Segueix ratllat et.

530. Segueix ratllat ac.

531. Segueix ratllat iamdicto.

532. Die dominica quarta die iulii 1423 escrit al marge esquerre.

533. Segueix ratllat nyt.

534. precipiebat, al ms precipiebat.

535. nominibus eorum propriis et ut syndici, procuratores et actores honorabilis prioris et conventus dicti monasterii sive domus interlineat.

sus meridiem, exeuntes in platea Sancte Anne, non erant de pertinentiis⁵³⁶ eiusdem monasterii nec in usus prioris et conventus eiusdem, ymo separate et locari assuete, protestabantur ideo dictis nominibus quod propter introductionem iamdictam non fieret eis preiudicium in domibus supradictis, que non pertinuerunt neque pertinent dictis priorisse et conventui monialium supradictarum, ymo pertinent pleno iure dicto monasterio Sancte Anne tanquam bona appropriata et applicata ipsi monasterio. Et quod non adquiratur propter ipsam introductionem aliquod ius eisdem priorisse et conventui. Nec consentiebant eidem introductioni propter predicta, protestantes expresse de omni iure eorum. Et quod possint ea latius in scriptis dare,⁵³⁷ petentes de⁵³⁸ omnibus et singulis eis fieri et tradi unum et plura publica instrumenta. Dictus autem dominus Abbas dixit quod⁵³⁹ darent predicta in scriptis, alias quod non consentiebat predictis, petens hec continuari in fine premissorum et inde fieri et tradi unum et publica instrumenta.

Testes ad omnia predicta: domini Matheus de Thesarach et Iohannes Muleti, notarii, cives Barchinone.⁵⁴⁰

17

1423 Juliol 5. Barcelona

Petició a fra Joan, Abat de Poblet, Comissari Apostòlic per a la unió dels monestirs de Santa Eulàlia del Camp i Santa Anna i el trasllat del monestir de Sant Pere Màrtir al monestir de Santa Eulàlia, situat a la plaça de Santa Anna de Barcelona, que hom reconegui, en virtut dels pactes fets, que les propietats contigües al monestir de Sant Pere Màrtir són, en dues parts, propietat de monestir de Santa Anna. I que, per altra part, el sòl i les cases propietat del monestir de Santa Eulàlia pertanyen a la priora i al convent de les monges Predicadores o Predicadores del monestir de Santa Eulàlia on les monges s'han traslladat.

Patrum Sanctorum decreta rite iusteque more ac stilo solitis edidit [sic] ut in erectionibus, translationibus aut unionibus monasteriorum nulli fiat dispendium vel nocumentum, quinymo quevis pacta et inter partes pactata canonicis institutis minime obviantia iure notissimo voluit observari, hec iure comuni utique et municipali, tenore videlicet apostolice comissionis vobis reverendo in Christo patri ac domino Abbati Populeti, super unione seu translatione monasteriorum Sancte Eulalie et Sancti Petri Martiris Barchinone facte veniunt merito observanda, potissime quia in Ecclesia in suis actibus nulli consuevit aut debet fraudem adhibere.

Nempe novit eadem vestra reverentia paternitas quod monasteria iamdicta Sancte Eulalie videlicet et Sancti Petri Martiris, quoad ipsorum solum, situm et domos, certos, distinctos et limitatos habent terminos circumquaque ab aliis domibus, proprietatibus, dominiis et alodiis⁵⁴¹ quarumvis personarum segregatos et penitus separatos. Quarum domorum utilitas⁵⁴² quedam ad usum et fruitionem personarum monasteriorum iuxta earum congruentiam, quedam iure emphiteotico sub certa annua pensione vel locatione a personis monasterii percipienda possi-

536. Segueix ratllat mon.

537. Segueix ratllat et q.

538. Segueix ratllat predictis.

539. Segueix ratllat quod non consentiebat predictis do.

540. Al vers del document hom pot llegir Testes firme honorabilis Bernardi Michaelis: Franciscus çes Planes, civi s Minorisse, et Anthonius de Almenara, clericus tonsuratus, comorans cum dicto venerabili Bernardo Michaelis.

541. proprietatibus dominiis et alodiis, interlineat i escrit damunt penitus ratllat.

542. utilitas interlineat

debantur. Cum autem ita sit,⁵⁴³ quemadmodum vestra decrevit auctoritas⁵⁴⁴ iuxta capitula inita et concordata inter partes, quod solum domus dictorum monasteriorum cum suis omnibus contiguis proprietatibus hinc inde cedant et transeant in reliquam partem, videlicet quod solum et domus omnes⁵⁴⁵ ac proprietates contigue dicti monasterii Sancti Petri sint et efficiantur pro duabus partibus⁵⁴⁶ prioris et⁵⁴⁷ conventus monasterii Sancte Anne, et consequenter solum et domus omnes ac contigue proprietates dicti monasterii Sancte Eulalie sint in solidum⁵⁴⁸ et efficiantur priorisse et monialium dicti monasterii Sancti Petri, propterea Bartholomeus Berengarii de Vallebrera et Petrus Çeydi, canonici, sindici, actores ac procuratores reverendi patris domini prioris et honorabilis conventus monasterii Sancte Anne suplicant,⁵⁴⁹ postulant et requirunt quatenus vice et auctoritate apostolica premissa, quibus fungimini, eisdem possessionem realem et corporalem omnium domorum⁵⁵⁰ predictarum, que olim⁵⁵¹ et ante translationem et unionem dictorum monasteriorum per⁵⁵² vos factas fuerant dicti monasterii Sancti Petri ac priorisse et monialium eius, integram et completam tradi faciatis, sicuti prior et canonici memorati prompti et parati se offerunt tradere et deliberare possessionem omnium domorum contiguarum monasterii prefati Sancte Eulalie, ut equalitas et paritas hinc inde secundum capitula predicta⁵⁵³ promissa, pactata et firmata serventur. Alias, si premissa facere recusaveritis, quod nullatenus opinantur, idem sindici et procuratores dicunt, afirmant et protestantur, quod traditioni et inductioni cuiusvis possessionis domorum memorati monasterii Sancte Eulalie ipsis priorisse et monialibus⁵⁵⁴ aliter per nos⁵⁵⁵ date vel dande nullomodo consentiant. Ymo expresse dissenciunt et contradicunt, ut heri⁵⁵⁶ coram notario et testibus⁵⁵⁷ in ingressu dictarum priorisse et monialium in monasterio predicto Sancte Eulalie verbo in vestri⁵⁵⁸ et earum presentia dixerunt, petierunt, retinuerunt et protestati fuerunt,⁵⁵⁹ dicentes pro tutione iuris sui monasterii animo et corpore se retinere et habere possessionem omnium domorum premissarum dicti monasterii Sancte Eulalie⁵⁶⁰ et ab ea minime se aut monasterium velle tacite vel expresse⁵⁶¹ eicere vel⁵⁶² exuere, protestantes reverenter de iniustitia et nullitate actorum et de aliis iuris remediis spoliatis adversus spoliatores competentibus. De quibus *et cetera*.

Die lune, V^a die iulii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o XXIII° venerabiles⁵⁶³ fratres Bartholomeus Berengarii de Valle Labrera et Petrus Çaydi, conventuales monasterii sive domus Sancte Anne civitatis Barchinone, venientes ad scribaniam mei Gabrielis Canyelles, notarii, tra-

543. Segueix ratllat quod.

544. Segueix ratllat quod.

545. Segueix ratllat contigue.

546. Segueix ratllat monasterii Sancte Anne.

547. Segueix ratllat eius.

548. In solidum interlineat.

549. suplicant interlineat.

550. Segueix ratllat que.

551. Segueix ratllat fuerant.

552. Segueix ratllat pp.

553. predicta interlineat

554. Segueix ratllat tradende.

555. per nos, interlineat i escrit damunt fraude nullo ratllat.

556. Heri, al ms eri escrit sobre hodie ratllat.

557. et testibus interlineat.

558. Segueix ratllat pres.

559. Segueix ratllat que persitum notatius inscriptis redigere non curavit.

560. dicti monasterii Sancte Eulalie interlineat.

561. tacite vel expresse interlineat.

562. Segueix ratllat exuere.

563. Segueix ratllat Petrus Çaydi et.

diderunt michi, eidem notario, presentem cedulam, quam voluerunt continuari in fine protestationis verborum facte et inde fieri eis unum et plura publica instrumenta.

Testes: Bernardus de Curtibus et Bernardus Pictoris, scriptores Barchinone.

18

1423 Juliol 23. Santa Maria de Natzaret, Barcelona

Fra Joan, designat Comissari Apostòlic per al trasllat del prior i els canonges de monestir de Santa Eulàlia, dit també dels Sachs, al monestir de Santa Anna, considerant que no li sembla útil que fra Ramon de Casanova de l'orde de Sant Agustí, abans prior del dit monestir de Santa Eulàlia, sigui transferit al monestir de Santa Anna, professi i rebí l'hàbit com els frares d'aquest monestir, perdent en aquest cas l'assignació de la pensió de 400 florins a pagar per la priora i monges del monestir de Sant Pere Màrtir, si de l'orde de Sant Agustí passés al monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, dona llicència per a que fra Ramon de Casanova passi al monestir de Santa Maria de la ciutat de Manresa, de l'orde de Sant Agustí, on prengué, sent un nen, l'hàbit de l'orde de Sant Agustí.

Frater Iohannes, Dei gratia Abbas monasterii Populeti, diocesis Terraconensis, per sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum dominum Martinum, digna Dei providentia Papam V^m, in et super translatione prioris et canonicorum monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs*, civitatis Barchinone, ad domum Sancte Anne dicte civitatis, et quibusdam aliis ea concernentibus Comissarius deputatus cum quibusdam litteris apostolicis, vera bulla plumbea dicti domini nostri Pape, in quibusdam cordulis canapis more romane curie pendenti munitis, que date fuerunt Rome apud Sanctam Mariam Maiorem, VI kalendas septembris pontificatus ipsius domini nostri Pape anno quarto, honorabili et religioso Raymundo de Casanova, ordinis Sancti Augustini, professori, olim priori dicti monasterii Sancte Eulalie de Campo, alias *dels Sachs*, salutem in Domino Ihesu Christo.

Quia ex certis iustis et rationabilibus causis, animum nostrum moventibus,⁵⁶⁴ nobis non videtur utile nec salubre iuxta conditionem in prenarrata nostra comissione expressam ut vos ad dictam domum Sancte Anne transferamini seu transeatis, neque inibi habitum per canonicos et fratres eiusdem domus gestari solitum recipiatis, professionem expressam per fratres dicte domus emitti solitam emittatis, et minus in eadem domo remaneatis, nec unquam intentionis vestre seu alias cogitatum fuit ac existit quod vos ad dictam domum⁵⁶⁵ Sancte Anne transferretis, habitum predictum assumeretis, nec⁵⁶⁶ obedientiam huiusmodi emitteretis, prout sumus veridice informati; quia etiam auctoritate apostolica et in vim prenarrate nostre comissionis annuam pensionem quadringentorum florenorum venerabilibus priorisse et sororibus monasterii Sancti Petri Martiris, ordinis Fratrum Predicatorum dicte civitatis, quibus iuxta tenorem eiusdem nostre comissionis dictum monasterium Sancte Eulalie fuit per nos assignatum⁵⁶⁷ vobis, quamdiu vixeritis seu donech vobis provissum fuerit de aliqua dignitate, cuius fructus, redditus et proventus tanti annui valoris existant illam pro tempore obtinenti et in ea non residenti, que dignitas iuxta tenorem certe conventionis inhite et religione prestiti iuris firmate per vos et priorem domus predictae, priorissamque et conventum sororum predictarum, debet esse ordinis Sancti Augustini, quod suum comode nequiret sortiri effectum, si de ordine Sancti

564. Segueix ratllat utile nech.

565. ad dictam domum interlineat.

566. nec interlineat.

567. fuit per nos assignatum interlineat, sobre assignandum ratllat.

Augustini⁵⁶⁸ ad dictum Dominici [sic] Sepulcrum contigeret vos transferri, et sic ultra alias precipuas rationes animum nostrum moventes, rationabilis causa subest prohibens translationem de persona vestra fieri supradictam.

Sed cogitantibus nobis in quo loco eiusdem ordinis Sancti Augustini possetis Domino famulari, tandem nostre considerationi occurrit,⁵⁶⁹ vobisque acceptum fuit et gratum, quod in ecclesia monasterii Beate Marie civitatis Minorise dicti ordinis Sancti Augustini, in qua in puerili vestra etate pro Crucifixi gloria, vanitatem seculi postponendo, habitum religionis sub dicti Sancti Augustini regula suscepistis, possetis iuxta eandem regulam salubriter vivere et ibidem Omnipotenti Deo servire.

Pro tanto saluti et quieti anime vestre cupientes salubriter providere, liberantes et eximentes vos a translatione predicta, a receptione habitus per fratres dicte domus Sancte Anne gestari soliti et ab omissione professionis per eosdem fratres emitti solite, et eundi ad dicta civitatem Minorise et in dicta ecclesia Beate Marie eiusdem civitatis Altissimo famulandi et abinde et a dicta etiam civitate causa spaciandi et negotia vestra et aliorum pertractandi, recedendi, standi et redeundi, prout consciencie vestre, de qua fama veriloqua preheunte et facti evidentia ac experientia rerum magisterium demonstrante, laudabile testimonium perhibetur, visum fuerit modis tamen semper honestis et statui vestro ac religioni predictae, congruus prestita iam nobis, Commissario predicto, per vos obedientia salutari, donec vobis de dignitate in memorata conventionem expressa valoris annui quadringentorum florenorum provisum fuerit aut alias circa modum vivendi et personam vestram aliter Domino famulandi per Summum Pontificem fuit ordinatum, auctoritate apostolica, qua fungimur, in hac parte vobis tenore presentis licentiam et facultatem plenariam indulgemus.⁵⁷⁰

Datum Barchinone, intus domum nostram de Natzareto, prima die iulii, anno a nativitate Domini M CCCC^o XXIII.

Vidit Abbas.

Ego Bonanatus Petri consulo sic esse factum.

Ego Franciscus de la Mora consulo sic esse si induit [...].

4. ÍNDEX ONOMÀSTIC I TOPONOMÀSTIC

Alfons el Magnànim (1396-1458), rei d'Aragó, de València, de Mallorca, de Sicília, de Sardenya i de Nàpols, i comte de Barcelona.

Alquissimina, Constança, sotspriora, conventual del monestir de les monges Predicadores o Predicadoreses de la ciutat de Barcelona.

Aragó, província de l'orde dels Frares Predicadors, regne.

Arquells, Sant Pere dels Arquells (Segarra).

Barcelona, ciutat, comtat.

Bellera, Constança de, priora, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses de la ciutat de Barcelona, de llinatge noble.

568. Segueix ratllat predicto.

569. Segueix ratllat quod.

570. aut alias circa modum vivendi et personam vestram ... facultatem plenariam indulgemus escrit al marge dret i segueix ratllat in qua omnium fidem et testimonium premissorum presentes vobis fieri et cetera.

Bellera, Margarida de, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses de la ciutat de Barcelona, neboda de Constança de Bellera, de llinatge noble.

Benedicti, v. Benet.

Benet (Benedicti), Domènec, clergue de la diòcesi Tortosa.

Berga, vila.

Berguesa, Subirana, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Besora, Joan, fra, canonge conventual del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs.

Boions, v. Bojons.

Bojons (Boions), prevere, procurador de les monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Bru, Simon, fra, canonge conventual del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs, infermer.

Bruna, Elionor, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Cambrils, església, diòcesi de Tarragona.

Canyelles, Gabriel, notari, ciutadà de Barcelona.

Capella, Çília, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Çapera, v. Saperera.

Carnestoltes, festa.

Casalis, v. Caselles.

Casanova, Ramon de, prior, canonge conventual del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs.

Casanova, Romeu de, escrivà del rei, procurador de Ramon de Casanova.

Caselles, Casselles (de Casalis, Casellis), Santa Maria de Caselles (Bages), pabordia, prepositura, priorat.

Casellis, de, v. Caselles.

Cases, Antoni, fra, canonge jerosolimità, conventual del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona.

Caselles, v. Caselles.

Castelló d'Empúries, vila.

Çaydí, Pere, fra, canonge jerosolimità, conventual del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona, hospitaler.

Cervelló, d'en, carrer de Barcelona.

Cervera (Çervera, Servera), Eulàlia, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Clara, esposa de Joan March, ciutadà de Barcelona.

Claramunt (de Claromonte,) Violant de, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona, de llinatge noble.

Clariana, Violant, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona, de llinatge de cavallers.

Claromonte, de, v. Claramunt.

Climent, Francesc de (1348-1430), dit Saperà (o Çaperà), bisbe i administrador perpetu de la Seu de Barcelona, patriarca de Jerusalem.

Colom, Joan, ciutadà de Barcelona.

Coll, Pere de, llicenciat en lleis.

Coll, Salvador, prior, canonge conventual del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs, de la ciutat de Barcelona.

Consell de la ciutat de Barcelona.

Consellers (Consellés) de la ciutat de Barcelona.

Constança, esposa de Joan Creu, ciutadà de Barcelona.

Cor (de Choro), Guillem de, batxiller in utroque iure, rector de Prades, església de Tarragona, de Cambrils.

Corts (de Curtibus), Arnau de, vicari i lloctinent general del prior provincial dels Frares Predicadors a la província d'Aragó.

Corts (de Curtibus), Bernat de, escrivà de Barcelona.

Corts, Eulàlia çes, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Creu, Joan, ciutadà de Barcelona.

Cubelles (Cubellis), Sant Pere de Cubelles (Garraf).

Cubellis, de, v. Cubelles.

Curtibus, de, v. Corts.

Choro, de, v. Cor.

Darrús, Joan, del regne de Navarra.

Dolça, habitant de Barcelona.

Domínguiç, Pere, escuder de l'abat de Poblet, Comissari Apostòlic.

Dominici Sepulcri ordo (orde del Sant Sepulcre).

Esplugues (Splugues), Bernat, notari i escrivà del Consell de la ciutat de Barcelona.

Faner, Antoni, sastre, ciutadà de Barcelona.

Feliu, Pere de, prevere de Barcelona.

Ferdinandi, v. Ferran.

Ferran (Ferdinandi), Mateu, conventual, canonge jerosolimità, prior del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona.

Ferran I (138-1416), rei d'Aragó, d'Antequera, de Trastàmara, el Just o l'Honest, pare d'Alfons el Magnànim.

Ferrer, Pere, jurista de la vila de Castelló d'Empúries.

Francesc de Climent, v. Climent.

Frares Predicadors, orde, regla monàstica.

Galí, Pere, de la parròquia de Sant Salvador de Polinyà, diòcesi de Barcelona.

Garraf, Sant Vicenç de Garraf, priorat, diòcesi de Barcelona.

Generalitat o General de Catalunya.

Granell, Guillem, carnicer, ciutadà de Barcelona.

Güells, Pere, fra, monjo del monestir cistercenc de Poblet.

Guisés, Bernat, prevere, vicari de l'església del monestir de Santa Eulàlia.

Hostalrich (de Hostalricho), Berenguer d', cavaller, camarlenc de la reina.

Hostalrich (de Hostalricho), Mandina d', priora, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona, neboda de Berenguer d'Hostalrich, cavaller, camarlenc de la reina.

Hostalricho, de, v. Hostalrich.

Jalbert, Jaubert, Ramon, fra, canonge conventual del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs.

Joan, abat de Poblet, v. Juan Martínez de Mengucho.

Jonqueres, església de la ciutat de Barcelona.

Jordà, Guillem, doctor en decrets, llicenciat en lleis, ciutadà de Barcelona, conseller o assessor del Comissari Apostòlic.

Joventeny, Francesc, prevere, beneficiat en l'església de Jonqueres de la ciutat de Barcelona.

Livera, Antoni, clergue tonsurat de Barcelona.

Luçana, Clara, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Lleida (Leyda), ciutat, diòcesi.

Lliura (Liura), Antoni, clergue tonsurat de Barcelona.

Lluçà (Luçà), Santa Maria de Lluçà (Osona), priorat.

- Maçana, Joan, fra, canonge jerosolimità, conventual del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona.
- Maçot, Galceran, fra, canonge jerosolimità, conventual del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona.
- Mallenchs, Joana o Joaneta de, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.
- Mallorca, universitat, regne, ciutat.
- Manera, Gabriel, fra, canonge jerosolimità, conventual del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona.
- Manlleu (Manleu), Santa Maria de Manlleu (Osona), priorat.
- Manresa, ciutat.
- March, Joan, ciutadà de Barcelona.
- Maria de Castella (1401-1458), esposa d'Alfons el Magnànim, reina d'Aragó, Sicília, València, Mallorca, Sardenya i Còrcega, comtessa de Barcelona, duquesa d'Atenes i Neopàtria, comtessa de Rosselló i Ceritània.
- Martí V, papa de l'Església Catòlica (1417 al 1431).
- Martínez de Mengucho, Juan (s. XIV-1433), monjo cistercenc, abat del monestir de Poblet, Comissari Apostòlic.
- Martiniç, Marina, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.
- Mas-roig, Antoni de, rector de l'església de Prades, arquebisbat de Tarragona.
- Mates (Mathes), Pere, sastre, ciutadà de Barcelona.
- Mayol, Francesc, carnicer, ciutadà de Barcelona.
- Millars, Isabel (Ysabel), conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona, de llinatge noble.
- Moges, Pere, baster, ciutadà de Barcelona.
- Mora, Francesc de la.
- Mulet (Muleti), Joan, notari, ciutadà de Barcelona.
- Muleti, v. Mulet.
- Munionis, v. Muñoz.
- Muñoz (Munionis), comanador de Nuévalos, diòcesis Tarazona, orde del Sant Sepulcre.
- Nadal, festa.
- Navarra, regne.
- Novallis, v. Nuévalos.
- Nuévalos (de Novallis), comanda de l'orde del Sant Sepulcre, diòcesi de Tarazona.

Oliver, Jaspert, ciutadà de Barcelona.

Padrolo (Pedrolo), Joan de, notari, ciutadà de Barcelona.

Palmerola, Bartomeu, prevere de Barcelona.

Pallars, Elionor de, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona, de llinatge noble.

Pallars, Sibília, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona, de llinatge noble.

Pasqua (Pascha), festa.

Pau, en, hortolà, ciutadà de Barcelona.

Penafior, Marc, fra, monjo del monestir cistercenc de Poblet.

Pere (Petri), Bonanat.

Petri, v. Pere.

Pica d'en Colom, carrer de la ciutat de Barcelona.

Picanyes, Pericona, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadoreses del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Pictoris, v. Pintor.

Pintor (Pictoris), escrivà de Barcelona.

Poblet, monestir cistercenc, arquebisbat de Tarragona.

Ponç (Pontii), Joan, notari del Comissari Apostòlic.

Ponç, Bernat, ciutadà de Barcelona.

Pontii, v. Ponç.

Porta, d'en, carrer de Barcelona.

Portella, Antoni, prevere, beneficiat a la Seu de Barcelona, procurador del Patriarca de Jerusalem.

Prades, església, parròquia de l'arquebisbat de Tarragona.

Pratis, v. Prats.

Prats, (de Pratis), Joan de, fra, prior, conventual del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona.

Predicadores, Preycadoreses, orde femení.

Queralt, d'en, carrer de la ciutat de Barcelona.

Rafart (Raffart), Joan, mercader, ciutadà de Barcelona.

Rexac, Pere, llicenciat en lleis, ciutadà de Barcelona.

Rigolff, Jaume, ciutadà de Barcelona, procurador i ecònom de la priora i del convent de les Monges Predicadores o Predicadoreses de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Riudeperes (Riu de Peres), Sant Tomàs de Riudeperes (Osona), priorat.

Roger, Ramon, ferrer, ciutadà de Barcelona.

Roma, ciutat.

Romera, Gabriel, fra, conventual del monestir de Santa Anna de l'orde del Sant Sepulcre, de la ciutat de Barcelona.

Ros, Pere, fra, prior del priorat de Garraf, diòcesi de Barcelona.

Sacs (Sachs), frares del, monestir de Santa Eulàlia del Camp.

Salavert d'en, carrer de Barcelona.

Salvet, Francesc, mercader, ciutadà de Barcelona.

Sant Agustí, orde, regla.

Sant Jaume, plaça de la ciutat de Barcelona.

Sant Joan Baptista, festa.

Sant Pere de Cubelles, priorat.

Sant Pere de Cubelles, v. Cubelles.

Sant Pere dels Arquells (Segarra), pabordia, prepositura, priorat.

Sant Pere Màrtir, monestir, orde de Monges Predicadores o Predicadores, de la ciutat de Barcelona.

Sant Ruf de Santa Maria de Terrassa (Vallès Occidental).

Sant Ruf (Sent Rulff) de Santa Maria de Terrassa (Vallès Occidental), prepositura, priorat.

Sant Salvador de Polinyà, parròquia, diòcesi de Barcelona.

Sant Sepulcre, (Sanctum Sepulcrum, Sepulcrum Dominicum), orde.

Sant Tomàs de Riudeperes (Osona).

Sant Vicenç de Garraf, v. Garraf.

Santa Anna del Sepulcre del Senyor, dit també monestir de Montsió, de canonges jerosolimitans.

Santa Anna, plaça de la ciutat de Barcelona.

Santa Eulàlia, del Camp, alias dels Sachs, monestir de canonges conventuals de l'orde de Sant Agustí de la ciutat de Barcelona.

Santa Maria de Caselles (Bages).

Santa Maria de Lluçà (Osona), v. Lluçà.

Santa Maria de Manlleu (Osona).

Santa Maria de Montsió, de Mont Syon, església.

Santa Maria de Natzaret (Barcelona), priorat del monestir de Poblet.

Santa Maria de Terrassa (Vallès Occidental).

Santa Maria del Pi, església parroquial de la ciutat de Barcelona.

Santa Maria Major, basílica de la ciutat de Roma.

Santa Maria, monestir de l'orde de Sant Agustí de la ciutat de Manresa.

Segura, Bartomeu, prior de Sant Pere de Cubelles, depenent del monestir de Santa Eulàlia del Camp.

Sent Rulff, v. Sant Ruf.

Sepulcre del Senyor (Sepulcrum Dominicum), convent, monestir, orde, v. Santa Anna.

Sepulcrum Dominicum, v. Sepulcre del Senyor.

Serdà, Nicolau, brocater, ciutadà de Barcelona.

Serra, Berenguer, fuster, ciutadà de Barcelona.

Servera, v. Cervera.

Seu Apostòlica.

Socarrats, Arnau, prior del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Soler, Pere, acaptador o procurador del bací dels infants orfes.

Sorores Predicatrices, v. monges Predicadores o Predicadores.

Tarazona (Tisaronensis), diòcesi.

Tarrach, Terrach, Constança, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona.

Tarragona, arquebisbat.

Tàrrega, vila.

Terrassa (Terracia), vila.

Terrat, Terrats, Ramon, fra, canonge conventual del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs, de la ciutat de Barcelona.

Tesarach (Thesarach), Mateu de, notari, ciutadà de Barcelona.

Tisaronensis, v. Tarazona.

Togores, Elisenda, priora, conventual del monestir de les Monges Predicadores o Predicadores del monestir de Sant Pere Màrtir, de la ciutat de Barcelona, de llinatge noble.

Torres, Arnau de, prior del monestir dels Frares Predicadors de la ciutat de Barcelona, lloctinent general del prior provincial de la província d'Aragó dels Frares Predicadors.

Tortosa, ciutat, diòcesi.

Triter, Bernat, coc, ciutadà de Barcelona.

Vall-labrera, Bartomeu Berenguer, fra, canonge jerosolimità, conventual del monestir de Santa Anna, dit monestir de Montsió, de la ciutat de Barcelona.

Vic (Vich), ciutat, bisbat.

Vidal (Vitalis), Antoni, canonge conventual del monestir de Santa Eulàlia del Camp, alias dels Sachs, de la ciutat de Barcelona, sagristà.

Vidal, Bernat, taverner, ciutadà de Barcelona.

Vila, Francesc, fra, canonge jerosolimità, conventual del monestir de Santa Anna, dit monestir de Montsió o dels Sachs.

Vila, Pere, ciutadà de Barcelona.

Vilafranca del Penedès (Vila Francha Penitentium), vila.

Vitalis, v. Vidal.

5. BIBLIOGRAFIA

ABADIAS AURÍN, David, «Felip de Malla, clergue, humanista, diplomàtic», *Splendor Pinensis. Santa Maria del Pi al segle XV*. I Jornades sobre les Basíliques Històriques de la Ciutat de Barcelona (16, 17 i 18 de Novembre de 2017, p. 89-124.

ACA (Arxiu de la Corona d'Aragó), *Cancelleria*, Reg, 2674, fol. 68-69.

ALANYÀ, Josep, *El cisma de Occidente y las visitas de Morella. Historia y documentos, 1378-1428*, Morella: Ajuntament de Morella i Capítol-Catedral de Santa Maria, 2014.

ALTISENT, Agustí, *Historia de Poblet*, Abadia de Poblet, 1974.

ALTURO I PERUCHO, Jesús, *L'arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200 (Aproximació històrico-lingüística)*, I-III, Barcelona: Fundació Noguera, 1985.

APSM (Arxiu Parroquial de Santa Maria del Mar), Pergamins Santa Anna, núm. 15007.

APSMP (Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi), APSMP C565.

ARAN I SURIOL, Joan, *Santa Anna de Barcelona*, Barcelona: Ed. Mediterrània, 2002.

ARRIBAS VINUESA, Josefina, «La vocación del Santo Sepulcro en Cataluña: monasterios, iglesias, advocaciones», *Actas de las I Jornadas de Estudio sobre la Orden del Santo Sepulcro*, Madrid: Ed. Alpuerto, 1991, p. 207-220.

BATLLE, Carme, *El «Llibre del Consell» de la ciutat de Barcelona. S. XIV: Les eleccions municipals*, Barcelona: CSIC, 2007.

BATLLE, Carme, *Vida i institucions polítiques, segles XIV-XV*, *Historia de Barcelona*, 3 *La ciutat de consolidada*, Ajuntament de Barcelona, 1992, p. 273-312.

BECQUET, Jean, *Le monde des chanoines (XIe-XIVe s.)*, Fanjeaux: Privat, 1989.

BELLIERI, Armando, «Historia de una antigua familia catalana. Los Bellera», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 25.2 (1952), p. 339-374.

BOFARULL Y SANS, Francisco, *Felipe de Malla y el Concilio de Constanza. Estudio Histórico-Biográfico*, Gerona: Imprenta y Librería de Paciano Torres, 1882.

BRUNIQUER, Esteve Gilabert, *Les rúbriques de Bruniquer. Cerimonial dels magnífichs Consellers y Regiment de la ciutat de Barcelona*, 3 vols, Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1912.

- CALVO GÓMEZ, José Antonio, «Los canónigos regulares del Santo Sepulcro de Jerusalén en la Península Ibérica», *Medievalismo* 25 (2015), p. 55-84.
- CAPMANY, Aurelio, *La iglesia de Santa Ana de Barcelona*, Barcelona: Librería Francisco Puig, 1929.
- CASES I LOSCOS, Lluïsa, *Catàleg dels protocols notarials de Barcelona, 2. Altres Arxius*, Barcelona: Fundació Noguera, 1990.
- EMERY, Richard W., «The Second Council of Lyon and the Mendicant Orders», *The Catholic Historical Review* 39, 1953, p. 257-271.
- Església del Convent de Santa Maria de Montsió*, Guia Temàtica. Arquitectura de Barcelona, Barcelona: UPC, 2015.
- FELIU, Llorenç, «El monestir dels Frares de la Penitència de Jesucrist de Barcelona», *Analecta Sacra Tarraconensia* 11 (1934), p. 45-59.
- FINESTRES, Jaime, *Historia del Real Monasterio de Poblet*, Cervera: Imprenta de la Universidad, 1756.
- GARCÍA ÁLVAREZ-BUSTO, Alejandro, «Al servicio del claustro. Análisis de los espacios de trabajo en los monasterios hispánicos (siglos XI-XIX)», *Hispania Sacra*, LXVIII, 137, 2016, p. 145-178.
- GOLOBARDES VILA, Miquel, «El Sepulcre» de Peralada, Peralada: Ed. Biblioteca Palacio Peralada, 1955.
- HASQUENOPH, Sophie, *Histoire des ordres et congrégations religieuses en France du Moyen Âge à nos jours*, Paris: Champ Vallon, 2009.
- HERNANDO, Josep, «Els conversos: Del judaisme al cristianisme. Ruptura, integració i pràctica religiosa», *Formes de convivència a la Baixa Edat Mitjana*, Lleida: Pagès editors, p. 88-89.
- HERNANDO, Josep, «El procés contra el convers Nicolau Sanxo, ciutadà de Barcelona, acusat d'haver circumcidat el seu fill (1437-1438). «Processus inquisitionis facte contra Sanxo, conversum, civem Barchinone», *Acta Historica et Archaologica Mediaevalia*, 13 (1993), p. 75-100.
- HERNANDO, Josep, «Els inicis de la cartoixa de Montalegre. Domènec de Bonafè: Entorn religiós, social i polític», *XXXIV Congrés Internacional sobre la Cartoixa. La Cartoixa de Montalegre. La Província Cartoixana de Catalunya*, 2015, p. 179-192.
- <https://monestirs.cat/monst/monestir.htm>
- JASPERS, Nikolas *Stift una Stadt. Das Heiliggrabpriorat von Santa Anna und das Regularkanonikers-tift Santa Eulàlia del Camp im mittelalterlichen Barcelona, 1145-1423*, Berlín (Berliner Historische Studien, 24; Ordensstudien, X), 1996.
- JASPERS, Nikolas, «El Consell de Cent i les institucions eclesiàstiques: cap a una visió comprensiva, Barcelona», *Quaderns d'Història*, 4 (2001), p. 108-127.
- JASPERS, Nikolas, «Centro y periferia: los superiores de la Orden del Santo Sepulcro y sus prioratos en la Corona Catalano-Aragonesa», *La orden del Santo Sepulcro*, Actas de las II Jornadas de Estudio *La Orden del Santo Sepulcro*, Zaragoza, 1995, Zaragoza: Centro de Estudios del Santo Sepulcro, 1996, p. 125-139.
- JASPERS, Nikolas, «**El patrimoni dels canonges regulars a la Barcelona medieval**», *La ciutat i el seu territori, dos mil anys d'història*; III Congrés d'història de Barcelona, Barcelona: Inst. Municipal d'Història, 1993, p. 195-207.

- JASPERT, Nikolas, «Die ritterorden und der Orden vom Heiligen Grab auf der Iberischen Halbinsel», *Militia Sancti Sepulcri. Idea e istituzioni, a cura di Kaspar Elm e Cosimo Damiano Fonseca*. Atti del Colloquio Internazionale tenuto presso la Pontificia Università del Laterano, 1996, Città del Vaticano, 1998, p. 381-410.
- JASPERT, Nikolas, «La estructuración de las primeras posesiones del Capítulo del Santo Sepulcro en la Península Ibérica: La génesis del Priorato de Santa Ana en Barcelona y sus dependencias», *Actas de las I Jornadas de Estudio sobre la orden del Santo Sepulcro*, Zaragoza: Centro de Estudios de la Orden del Santo Sepulcro, 1991, p. 93-108.
- La orden del Santo Sepulcro*, Actas de las I Jornadas de Estudio sobre la orden del Santo Sepulcro, Zaragoza: Centro de Estudios de la Orden del Santo Sepulcro, 1991.
- Llibre de les solemnitats de Barcelona, (1424-1546)*, Edició a cura de A. duran i Santpere i Josep Sanabres, Barcelona: Institució Patxot, 1930.
- MACAIRE, Pierre, *Marcevol*, Montpellier, 2007.
- MADURELL I MARIMON, Josep M^a, «Mestre Felip de Malla», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XXX (1963-1964), p. 499-625.
- Manual de novells ardots, vulgarment apellat Dietari del Antich consell Barceloní*, Barcelona: Consell de Cent Jurats, 1892-1975: vol. I 1830, vol II 1983, vol. III. 1894.
- MASNOU PRATDESABA, Josep M., «El bisbat de Vic durant l'episcopat de Ramon Gaufred (1110-1145)», *Revista Catalana de Teologia*, Facultat de Teologia de Catalunya, XXVI (2002), p. 257-293.
- Militia Sancti Sepulcri. Idea e istituzioni, a cura di Kaspar Elm e Cosimo Damiano Fonseca*. Atti del Colloquio Internazionale tenuto presso la Pontificia Università del Laterano, 1996, Città del Vaticano, 1998.
- MONJAS MANSO, Lluís, *La reforma eclesiàstica i religiosa de la província eclesiàstica tarraconense al llarg de la Baixa Edat Mitjana a través dels Qüestionaris de visita pastoral*, Barcelona: Fundació Noguera, 2008.
- ORTÍ GOST, Pere, «El Consell de Cent durant l'Edat Mitjana», *El temps del Consell de Cent. I: L'emergència del municipi, segles XIII-XIV*, Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2001, p. 21-48.
- PAULÍ, Antonio, *El Real Monasterio de Nuestra Señora de Monte-sión*, Barcelona, 1952
- PERARNAU I ESPELT, Josep, *Felip de Malla, Correspondència política*, (a cura de), vol I, Barcelona: Ed. Barcino, 1978.
- PERARNAU I ESPELT, Josep, *La tragicomèdia del compromís de Casp: Invent i imposició de Benet XIII*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Facultat de Teologia de Catalunya, 2014.
- PLADEVALL, Antoni, «El priorat de Sant Pere dels Arquells a la Segarra», *Miscel·lània Històrica Catalana*, Poblet 1970, p. 53-87.
- PLADEVALL, Antoni, *Els monestirs catalans*. Barcelona: Ed. Destino, 1970.
- ROCA I COSTA, Maria Carme, *Abadesses i prioros a la Catalunya medieval*, Barcelona: Base, S.A., 2014.
- SANS I TRAVÉ, Josep Maria, «Els Ordes Militars a Catalunya», *Catalan Historical Review*, 4, (2011), p. 201-225.

SENDRA, Pilar, «Formació del primer patrimoni de la Canònica de Sant Tomàs de Riudeperes (Osona) al llarg del segle XI», *Gerbert d'Orlhac i el seu temps: Catalunya i Europa a la fi del 1r mil·lenni*, Vic: Eumo, 1999, p. 763-781.

TOMIC, Pere, *Història e conquesta del Realme d'Aragó e principat de Catalunya*: Catarroja-València: Ed. Afers, 2009.

VALLE, Genaro del, [Historia de las Instituciones Monásticas](#), *desde los primeros monjes hasta la extinción de los conventos en España*, Madrid: Imprenta calle Angosta de San Bernardo, nº 22, 1842.

VAN ETTE, Aloïs, *Les chanoines réguliers de Saint Augustin. Aperçu historique*, Cholet: Farré et Freulon, 1953.

VIDAL, Pierre, «Étude historique sur le prieuré de Marcevol de l'ordre des Chanoines du Saint-Sépulcre», *Bulletin de la Société agricole, scientifique et littéraire des Pyrénées-Orientales*, Perpignan, nº 29, © 1988, p. 165-207.

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

ALBERT CORTÉS BURÓN és llicenciat en Història de l'Art per la Universitat Autònoma de Barcelona i màster en Història i Patrimoni de l'Església per l'Ateneu Universitari Sant Pacià. Treballa com a sagristà a la Basílica Santa Maria del Pi, essent aquesta el seu principal subjecte d'investigació, al que ha dedicat diversos articles. També ha publicat sobre la festivitat del Corpus Christi a la ciutat de Barcelona.

RESUM:

El *Llibre Negre de l'Obra* és una font documental ben coneguda a l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi, que des d'antic és emprada recurrentment per la historiografia per tal de conèixer i aproximar-se al passat de l'església del Pi. El present catàleg que es presenta en aquest article és el darrer d'una llarga cua d'*specula*, o índexs que diverses persones han anat conformant a partir del contingut des *Llibre Negre*, ja des del segle XVII. L'objectiu d'aquesta feina doncs, es recollir de manera exhaustiva totes les informacions i dates contingudes en totes les pàgines del document, ordenades i compilades segons la NODAC, i accessibles, ara per primera vegada, en línia i de manera oberta per a totes aquelles persones que tinguin interès en la historiografia pinenca i/o de Barcelona.

PARAULES CLAU: APSMP; Santa Maria del Pi; Llibre Negre; historiografia; Barcelona; església.

ABSTRACT:

The *Llibre Negre de l'Obra* (Black Book of the Work's Committee) is a well-known documentary source in the Parish Archive of Santa Maria del Pi, which since ancient times has been used recurrently by historiography to learn about and approach to the past of Santa Maria del Pi church. The catalogue presented in this article is the last of a long line of *specula*, or indexes that various people have been making based on the contents of the *Llibre Negre*, since the 17th century. The aim of this work, therefore, is to comprehensively collect all the information and dates contained in all the pages of the document, in order to arrange and compile them according to the NODAC, and make them accessible, now for the first time, online and openly for all those people who have an interest in Santa Maria del Pi or Barcelona historiography.

KEYWORDS: APSMP; Santa Maria del Pi; Llibre Negre; historiography; Barcelona; church.

1. INTRODUCCIÓ

Durant diverses centúries, el *Llibre Negre de l'Obra* (APSMP-B294) ha atret generacions d'investigadors, erudits o curiosos que han volgut aproximar-se a la història i vicissituds de Santa Maria del Pi. La intenció compiladora que dugué als obrers del Pi de l'any 1508 iniciar la seva redacció (i les successives ampliacions que de llavors ençà van anar complementant-lo), feren que, ja al tombant dels segles XVI-XVII, Jeroni Pujades l'utilitzés com a referència al parlar de la història de la parròquia. De llavors ençà, el *Llibre Negre* ha estat emprat de manera recurrent per la historiografia, per reconstruir el passat —sobretot constructiu— de l'església pinenca.

Certament, dins dels fons documentals de l'APSMP el *Llibre Negre* destaca per ser una font molt atractiva. El seu nom mateix ja li confereix un caràcter singular gairebé icònic, equiparable al *Llibre Verd* de la Ciutat de Barcelona, o al *Llibre Vermell* de Montserrat. Però a més, es tracta d'una unitat documental còmode i accessible —si més no en el seu nucli original— per als investigadors: en general molt fàcil de llegir, amb una lletra rodona amable, una pràctica predominantment del català i uns apartats suficientment ben ordenats en grans temes per una cerca àgil. D'altra banda, i malgrat existeixin altres fonts documentals —ja a l'APSMP o en altres arxius—, que ens permeten aproximar-nos al passat de la parròquia des de diferents àmbits, el *Llibre Negre* continua essent, en molts casos, l'únic que compila determinades efemèrides, contractes, ordinacions, inventaris o dates de les primeres èpoques de l'església. Això el fa esdevenir de consulta inexcusable quan hom vol tractar la historiografia pinenca.

Com dèiem, és justament aquest atractiu el que ha fet del *Llibre Negre* una font molt consultada i referenciada. Per això, des de bastant aviat comptava amb diversos *specula* o índexs. No ens referim només al propi document, que en conté un de 1623 —data en que es va enquadernar de nou el llibre—, ampliat posteriorment, sinó d'altres que els investigadors i erudits, especialment del segle XIX en endavant, han anat conformant per tal d'agilitzar-ne la recerca. Aquests *specula* es feien manualment, com a document apart, a vegades simplement com a una relació de paraules clau, i altres contenint una succinta descripció del contingut de les pàgines. El darrer de tots fou mecanografiat per l'antic arxiver, Mn. Joan Miralles.

Arribat el torn d'un servidor, conformar aquest catàleg era sobretot un deute històric amb l'APSMP: El *Llibre Negre* també va exercir el seu poder de fascinació damunt del jove historiador de l'art que visitava per primera vegada —ara ja fa uns quants anys— l'Arxiu del Pi, i des de llavors ençà he dedicat moltes hores d'investigació a aquest document, llegint-lo, ordenant-lo i transcrivint-lo, com abans que jo ja havien fet molts d'altres. En aquest afany per voler conèixer la història pinenca, vaig realitzar un primer buidatge exhaustiu del document, que a l'estar redactat en suport digital, resultava molt útil a l'hora de fer cerques de paraules clau i més àgil que els *specula* anteriors. Restava però, donar-li a aquest buidatge un format adequat, de catàleg, i que seguís la NODAC. Novetats que sí es poden considerar una aportació i amb els que contribueixo, juntament amb el desig de que serveixin per a que més persones descobreixin i es continuïn fascinant amb el *Llibre Negre* en el futur per continuar extraient i estudiant les nombroses i interessants informacions que encara guarda.

2. EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA

CODI DE REFERÈNCIA: CAT APSMP 101 03.01.04

NIVELL: Unitat documental

TÍTOL: Llibre Negre de l'Obra

DATES: 1508-1855

VOLUM I SUPORT: 0.1 m.l. (1 unitats d'instal·lació), paper

NOM DEL PRODUCTOR: Junta d'Obra de Sta. Maria del Pi

HISTÒRIA ARXIVÍSTICA:

L'anomenat *Llibre Negre de l'Obra* és una unitat documental composta, enquadernada en forma de còdex, creat per la Junta d'Obra de Santa Maria del Pi, l'any 1508, amb la voluntat de recollir aquells fets o efemèrides més notables de la parròquia, així com els diversos inventaris del patrimoni moble i immoble de l'Obra, i encara les ordinacions i concòrdies que els competessin, de manera que, com s'expressa en el proemi del mateix llibre, conformés un Arxiu o Arca que els obrers i parroquians esdevenidors poguessin consultar.

Per a aquest efecte, els productors originals del *Llibre Negre de l'Obra* recullen i transcriuen tot un seguit de notícies i documents, probablement continguts en altres fonts documentals, que abarquen un període cronològic comprés entre la construcció de l'església gòtica, al primer terç del segle XIV, fins al mateix any 1508, en que s'afegeixen aquelles efemèrides, acords o inventaris que els són coetanis.

Aquest primer nucli documental serà successivament ampliat per mà de les diverses obrieres de Santa Maria del Pi, que van anar complementant, corregint o afegint noves i informacions immediatament després de 1508 i fins a mitjans del segle XVIII, en que el *Llibre Negre de l'Obra* deixarà d'utilitzar-se de manera recurrent, si bé les darreres anotacions foren fetes l'any 1855, per mà de l'arquitecte i obrer Josep Oriol Mestres, però amb una visió romantitzada del llibre, ja percebut com un testimoni documental del prestigi i antigor de la Junta d'Obra del Pi i com a una interessant font de coneixement pels acadèmics i investigadors, que seguiran consultant-lo fins a dia d'avui.

El seu valor com a font històrica és innegable, ja que, en molts casos edevé l'única referència documental per conèixer el passat constructiu de l'església, les donacions que s'hi feren, el patrimoni amb el que comptava la Obra o el regiment intern de la parròquia. Les descripcions que els obrers de 1508 feren de l'església, els seus espais, i tot allò que contenien o feien dibuixa una fotografia molt acurada de l'estat de la parròquia a principis del segle XVI, especialment a través dels inventaris de sagristia i d'Arxiu, que permeten remuntar i seguir molts objectes i documents fins l'any 1508 o, fins i tot, abans.

ABAST I CONTINGUT:

Les referències i notícies incloses en la unitat documental, que comprenen el nucli original de l'any 1508 del *Llibre Negre de l'Obra*, abasten de l'any 1325 fins al mateix any 1508. Les ampliacions posteriors abasten des de l'any 1510 fins al 1855. Hi tobem documentació variada, principalment, inventaris de sagristia, d'arxiu, de propietats i de rendes, ordinacions i concòrdies, memorials i efemèrides, així com documentació notarial de fundacions i deixes. També conté moltes notícies de caire anecdòtic o miscel·lànic.

El *Llibre Negre de l'Obra* compta amb fins a tres foliacions o paginacions. Actualment s'empra més recent, que és la paginació que Mn. Joan Miralles, antic arxiver del Pi, establí, però s'ha cregut necessari incloure en el catàleg la foliació romana original del llibre, ja que molt sovint es troben referències internes dins del mateix contigut que remetent a aquesta foliació. D'altra banda, s'ha establert una diferenciació entre la data en que es redactà una referència documental, i la data a la que es refereix la mateixa referència (sempre que n'hi ha), quan no coincideix amb la de redacció, especificada en el concepte entre parentesi.

CONDICIONS D'ACCÉS: Lliure

AUTORIA I DATES: Albert Cortés Burón

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	31	Ir	-Pròleg i justificació del <i>Llibre Negre de l'Obra</i> .	1508	
B294	32	Iv	-Pàgina en blanc.		
B294	33	IIr	-Memòria de la construcció de l'església del Pi.	1508-1855	Nota sobre la construcció ampliada per Oriol Mestres. Continua a la p.34.
B294	34	IIv	-Memòria de la construcció del campanar (1379). -Memòria de la construcció de l'església del Pi.	1508-1855	Nota sobre la construcció ampliada per Oriol Mestres. Ve de a la p.33.
B294	35-38	IIIr-IIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	39	Vr	-Memòria de l'acabament de l'església del Pi (1391). -Memòria de la construcció de la capella del Capítol (1468).	1508	La darrera notícia segueix a la p.40.
B294	40	Vv	-Memòria de la construcció de la capella del Capítol (1468). -Renovació de l'orgue (1499). -Acabament de la capella del Capítol (1486).	1508	La primera notícia ve de la p.39.
B294	41	VIr	-«Del drap y abillament fet sobre lo portal petit, l'any mil quatra-cents noranta-tres». Donacions de Francesc Torner (1493).	1508	Comprèn dos ítems, originalment signats per Francesc Torner.
B294	42	VIv	-«De la branca de coral dada per senyer en Dalmau Oller, obrer». Donació de Jaume Dalmau (1493). -Donació de Simó Bernat Matoses (1497). -Pagaments al candeler (1497).	1508	La darrera notícia segueix a la p.43. La segona notícia era signada originalment per Joan Palomeres.
B294	43	VIIr	-Pagaments al candeler (1497). -Canvi de candeler.	1508	La primera notícia ve de la p.42.
B294	43-44	VIIv-VIIv	-«De les dues lànties de l'honorable en Pere Genís Tallada, apotechari». Donació de Pere Genís Tallada i consignació de renda (1493).	1508	
B294	44-45	VIIv-VIIIr	-Donacions de Genís Tallada (1506). -Institució de la processó de la Verònica de Nostra Senyora per les festes marianes (1506).	1508	Originalment escrit pe Franci Gili. De la primera notícia no consta la data original.
B294	46-47	VIIIv-VIIIr	-Fundació de Genís Tallada de 30 candeles per a l'Altar Major els dies de la processó de la Verònica de Nostra Senyora (1506). -Institució de Genís Tallada d'una renda per donar distribució als capellans a completes en determinades festes (1503).	1508	
B294	47-48	VIIIr-VIIIv	-«Memòria de l'ymage de la Verge Maria de Puritat, qui sta al crucifici de la sglésia». Memòria de la col·locació de la imatge de la Mare de Déu de la Puritat (1493).	1508	La notícia segueix a la p.48.
B294	48	VIIIv	-Memòria de l'obratge del Sant Sepulcre (1503).	1508	
B294	49	Xr	-Memòria de la factura d'uns bordons (1503). -Intervenció a la Confraria dels Ous (1503). -Pintura de les imatges del Sant Sepulcre (1505).	1508	

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	50	Xv	-Compra de les imatges del Sant Sepulcre (1504). -Acabament del Sant Sepulcre (1505).	1508	La primera notícia era escrita originalment per Genís Tallada, la segona per Jaume Çalba.
B294	51	XI ^r	-Memorials de l'acabament i adobament de la rosassa (1497). -Crida a propòsit de la reparació de les vidrieres i la volta de l'església (1717). -Memòria de la factura del <i>Lignum Crucis</i> (1498).	1508-1721	Referència al <i>Llibre de ordinacions y disposicions, signat de lletra C.</i>
B294	52-54	XI ^v -XII ^v	-«En nom de la Sancta Trinitat sia, e de la gloriosa Verge Maria, Amén». Capitulacions sobre la construcció dels respatlles de l'Altar Major (1508).	1508	
B294	55-59	XIII ^r -XV ^r	-«Dimecres, a quinze de març del any mil cinch-cents y vuyt foren fermats e jurats los capitols deius scrits [...]». Capitulacions sobre la construcció del retaule major (1508).	1508	
B294	60-63	XV ^v -XVII ^r	-«En nom de Nostre Senyor Deu, e de la gloriosa Verge Maria, serà feta assi deiús memòria del consentiment donat per los honorables obrers [...]». Acceptació de la biblioteca de Pere Joan Matoses.	1508	Exceptuant el títol, la resta de text és en llatí.
B294	63-64	XVII ^r -XVII ^v	-Memòria de l'inici d'obres del nou retaule major i trasllat del vell. -Memòria de la col·locació del nou sagrari i les primeres taules del nou retaule major. -Memòria de la col·locació d'un Àngel Custodi sobre el portal major. -Memòria de la col·locació del peu del sagrari del nou retaule i la pavimentació de rajola davant d'aquest.	1508	
B294	65-70	XVIII ^r -XX ^v	-« <i>Fuerunt firmata capitula infrascripta die lune undecimo decembris, anno a Natiuitate Domini millesimo quingentesimo octavo [...]</i> ». Capitulacions sobre la pintura del retaule major.	1510	
B294	71-72	XXI ^r -XXI ^v	-Pàgines en blanc.	XVII	A la p.72 hi ha algunes anotacions incoherents.
B294	73	XXII ^r	-Donacions al tresor de l'obreria de 1516. -Donació al tresor de l'obreria de 1566.	1516-1566	Dos ítems compresos a 1516. La darrera notícia segueix a la p.74.
B294	74	XXII ^v	-Donació al tresor de l'obreria de 1566. -Donacions al tresor de l'obreria de 1569. -Donacions de l'obreria de 1620.	1566-1620	La primera notícia ve de la p.73. Quatre ítems compresos a 1620.
B294	75	XXIII ^r	-Donacions de l'obreria de 1620.	1620	Quatre ítems compresos a 1620. La primera notícia ve de la p.74.
B294	76	XXIII ^v	-Donació de Josep de Ribera i de Claramunt.	1713	
B294	77-80	XXIII ^r -XXV ^v	-Pàgines en blanc.		
B294	81	XXVI ^r	-Notícia de la fundació del benefici de Sant Joan Baptista i Sant Josep de la Seu de Barcelona (1622) i primera presentació al benefici (1651).	1651	

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	82-86	XXVIv-XXVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	87-110	XXVIIIr-XXXv	-Primer inventari dels documents de la Caixa de l'Obra del Pi.	1508	23 ítems compresos. Entre les p. 93-98 no queda clar si els ítems són part de l'inventari o memorials de deixes. Conté parts en llatí.
B294	110-111	XXXv	-Memorial del testament d'Antoni Vilar (1383).	1508	Part del text és en llatí.
B294	111-112	XXXIr-XXXIV	-Memorial de les deixes d'Isabel, muller de Guillem de Bellvehí (1374).	1508	La primera notícia ve de la p.111.
B294	112	XXXIV	-Memorial de la disputa amb Espera en Déu Cardona (ca. 1380).	1508	
B294	113	XXXIIr	-Memorial de la disputa amb l'hereu de Bernat de Pinós.	1508	
B294	113-115	XXXIIr-XXXIIIr	-Memorial del testament de Bernat de Sarrià (1385-1397) i gestió de les heretats (1402).	1508	La primera notícia ve de la p.113. Part del text és en llatí.
B294	115	XXXIIIr	-«De les lànties qui creman en lo altar». Memorial de les deixes del rector Francesc Rufach i obligacions dels rectors futurs.	1508	
B294	116	XXXIIIv	-Memorial de les deixes d'en Fossalbe (1432).	1508	
B294	117	XXXIIIr	-«Del brandó qui cremar Déu com se lavarà Jesucrist en lo Altar Maior». Memorial de les deixes de Francesc Pelegrí.	1508	
B294	117-118	XXXIIIr-XXXIIIv	-«Del testament d'en Guillem de Termens, laurador, qui stava prop Sancta Maria del Carme». Memorial del testament de Guillem de Termens (1387).	1508	La primera notícia ve de la p.117. El text és en llatí.
B294	118-119	XXXIIIv-XXXVr	-Memorial de les deixes del Rei Pere III i del Rei Martí I (1400).	1508	La primera notícia ve de la p.118.
B294	119	XXXVr	-Memorial de la sentència donada pel Rei Martí I a una disputa entre el Rector i els obrers (1402).	1508	Part del text és en llatí.
B294	120-121	XXXVv-XXXVIr	-«Capellania en la capella de Corpore Christi». Memorial de les deixes de Elissen, muller de Bertran Viver, la fundació rendes de la capellania de Corpus Christi i presentacions d'aquesta (1395-1663).	1508-1663	A la p.121 hi ha afegits del segle XVII referents a les presentacions de la capellania.
B294	121-122	XXXVIr-XXXVIv	-Memorial de les compres realitzades amb l'heretat d'Antoni Vilar (1405).	1508	La primera notícia ve de la p.121.
B294	122-123	XXXVIv-XXXVIIr	-«Rúbrique de la clàusula del testament de la dona na Francescha, muller quòndam d'en Francesch Gili [...]». Clàusula del testament de Francesca, muller d'en Francesc Gili i memorial de la deixa (1407-1408).	1508	La primera notícia ve de la p.122. Part del text és en llatí.
B294	123-124	XXXVIIr-XXXVIIv	-Memorial de les deixes de Bartomeua, muller de Guillem de Vallseca (1409-1422).	1508	La primera notícia ve de la p.123.
B294	124	XXXVIIv	-«Clausula testamenti Guillermi de Puteo».	1508	La primera notícia només consta de títol i està en blanc.

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	124-125	XXXXVIIv-XXXXVIIIr	-«De la capellania de la dona na Dolça». Memorial de la presentació dels obrers a la capellania primera de Sant Francesc (1411).	1508-ca.1556	La primera notícia ve de la p.124.
B294	126-127	XXXXVIIIv-XXXXVIIIr	-Memorial de la disputa esdevinguda per l'heretat d'en Bernat de Sarrià.	1508	Part del text és en llatí.
B294	127	XXXXVIIIr	-Memorial de la disputa per les deixes de Ponç Pinós.	1508	Part del text és en llatí.
B294	128	XXXXVIIIv	-Memorial de les deixes de na Sardana. -Memorial del plet amb la taula de canvi d'en Francesc de Gualbes (ca. 1405-1419).	1508	
B294	129	Lr	-Memorial del plet amb la taula de canvi d'en Francesc de Gualbes (ca. 1405-1419). -Memorial de les deixes de Bartomeua, muller de Bernat de Sarrià.	1508	
B294	130	Lv	-«Del sot-diacha en la missa maior en los diumenges». Memorial de l'acord entre Rector i obrers sobre el pagament de diaca i sots-diaca. -Memorial de les deixes de na Cardona. -«Lo aniversari de mestre Ffalip de Malla. Clàusula». Clàusula del testament de Felip de Malla (ca. 1430).	1508	La darrera notícia segueix a la p.131.
B294	131	Llr	-«Lo aniversari de mestre Ffalip de Malla. Clàusula». Clàusula del testament de Felip de Malla (ca. 1430). -Memorial de la sentència amb el Rector per la col·lació de la festa de l'Assumpció (1479). -Memòria de la obligació del Rector de fer cremar tres llànties a l'Altar Major. -«Obrés Manuel de Corbera, Macià Just, Pere Fort, Andreu Sala». Memorial del funcionament del bací de les Ànimes del Purgatori.	1508-1556	La primera notícia ve de la p.130. La segona notícia té afegitons de 1556. La darrera notícia segueix a la p.132.
B294	132	Llv	-«Obrés Manuel de Corbera, Macià Just, Pere Fort, Andreu Sala». Memorial del funcionament del bací de les Ànimes del Purgatori. -«De la capellania de Sanct Ffrancesch, instituïda per madona Dolça». Memorial de la presentació dels obrers a la capellania primera de Sant Francesc (1417).	1508	La primera notícia ve de la p.131.
B294	133-135	LIIr-LIIr	-«Translat de la clàusula apposada en lo testament de la honrada madona Elienor, muller de l'honrat en Joan Ferrer, quòndam mercader [...]». Clàusula del testament d'Elionor, muller de Joan Ferrer instituint el benefici de Sant Gabriel i Sant Aleix (1464).	1508	El text de la clàusula és en llatí.
B294	135-136	LIIIr-LIIIv	-«Donació feta a la Obra del Pi per mossèn Joan Rovira, prevera, de hun alberch que havia al carrer d'en Padritxol». Memorial de les deixes de Joan Rovira (1427).	1508	La primera notícia ve de la p.135.
B294	136-138	LIIIv-LIIIv (bis)	-«Dels órguens maiors, los quals se han a sonar per totes les octaves de la festa de Corpore Christi en la sglésia de Nostra Dona del Pi [...]». Memorial del testament d'Antoni Vilanova (1469-1505).	1508	Repetició de la foliació a LIIr. El text de la clàusula és en llatí.

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	138	LIIIv (bis)	-Memorial de la renda i aniversari de madona Pocha (1505).	1508	Repetició de la foliació a LIIIv.
B294	139-141	LIIIr-LVr	-«De les cinch misses ordenades per lo senyor en Johan Ragàs, mercader». Memorial de la fundació i deixa de Joan Regàs (1487).	1508	
B294	141-142	LVr-LVv	-«De l'aniversari de mossèn Pere Ferrer, alies Anglina». Memorial de la deixa i fundació de Pere Ferrer (1489).	1508	
B294	143	LVIr	-«De les raiolers y de la portalera. Clàusules apposades en lo testament de micer Johan Font de Borrell, canonge de Barcelona». Memorial de les deixes de Joan Font de Borrell (ca. 1490).	1508	
B294	143-144	LVIr-LVIv	-«De l'aniversari que's deu fer cad'any en la sglésia del Pi, dexat per mossèn Pere Ferrer, alies Anglina». Memorial del testament de Pere Ferrer (1489).	1508	El text de la clàusula és en llatí.
B294	144-146	LVIv-LVIIv	-«Memorial de les coses donades a la dita sglésia per lo honorable mossèn Barthomeu Sallent, Scrivà Maior del General de Catalunya, obrer de la dita parròquia». Donacions al tresor del Pi de Bartomeu Sallent (1456-1461).	1508	La primera notícia ve de la p.144. Vuit ítems compresos.
B294	146-147	LVIIv-LVIIIr	-«Memòria de la fabricació de la diadema de Nostra Dona». Donació al tresor del Pi de l'obreria de 1463.	1508	La primera notícia ve de la p.146.
B294	147	LVIIIr	-«Memòria de les coses donades per mossèn Pere Baucells, loctinent de Mestre Racional e obrer de la dita sglésia». Donació al tresor del Pi de Pere Baucells (1463). -«Memòria de les coses donades per lo honorable en Pere Ximeno, gerrer, obrer de la dita sglésia». Donació al tresor del Pi de Pere Ximeno (1464).	1508	La darrera notícia segueix a la p.148.
B294	148	LVIIIv	-«Memòria de les coses donades per lo honorable en Pere Ximeno, gerrer, obrer de la dita sglésia». Donació al tresor del Pi de Pere Ximeno (1464). -Donació al tresor del Pi de l'obreria de 1466. -«Del reliquiari del Rector del Pi». Donació al tresor del Pi de Bartomeu Regàs (1466).	1508	La primera notícia ve de la p.147. La darrera notícia segueix a la p.149.
B294	149	LVIIIr	-«Del reliquiari del Rector del Pi». Donació al tresor del Pi de Bartomeu Regàs (1466). -«De la capellania de Sanct Ffrancesch». Presentació dels obrers a la capellania primera de Sant Francesc (1465).	1508	La primera notícia ve de la p.148. La darrera notícia segueix a la p.150.

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	150	LVIIIv	-«De la capellania primera de Sanct Ffrancesch». Presentació dels obrers a la capellania de Sant Francesc (1465). -«Com és stat imposat novellament nom al carrer d'en Padritxol, ço és, carrer de Sancta Maria, per rahó de la obertura, o passatge del dit carrer». Memorial de l'obertura del carrer Petritxol (1465). -Donació al tresor de l'obraria de 1465.	1508	La primera notícia ve de la p.149.
B294	151-152	LXr-LXv	-«De la col·lació o presentació del benefici de Sancta Magdalena, lo qual és en la dita sglésia del Pi». Memorial de la institució del benefici de Santa Magdalena (1447) i presentacions posteriors dels obrers.	1508-1608	La darrera notícia segueix a la p.152 i té afegitons de 1608. EL text de la clàusula és en llatí.
B294	152	LXv	-«Capellania sots invocació de Sant Bernat y Sant Nicolau». Presentacions dels obrers a la capellania de Sant Bernat i Sant Nicolau.	1541-1631	La notícia té afegitons de 1565, 1589 i 1631.
B294	153	LXIr	-Memorial de la fundació i deixes d'en Joan Sallent (1481-1504). -Memorial de la concòrdia amb el rector Alfonso Ballester per l'obra de la rectoria (1481).	1508	La darrera notícia segueix a la p.154.
B294	154	LXIV	- Memorial de la concòrdia amb el rector Alfonso Ballester per l'obra de la rectoria (1481). -Donació al tresor de l'obraria de 1493.	1508	La primera notícia ve de la p.153.
B294	155-164	LXIr (bis)-LXVv	-«Inventari de totes les cartes, axí noves com antigues, les quals són conservades en la caixa gran de la Obra [...]». Segon inventari dels documents de la Caixa de l'Obra del Pi.	1508-1557	38 ítems compresos. Conté algunes notes afegides ca. 1557 o posteriors. A la p.155 hi ha una repetició del foli LXIr i LXIV.
B294	164	LXVv	-«De la capellania de Sanct Ffrancesch, instituïda per madona Dolça in titula primera». Memorial de la presentació dels obrers a la capellania primera de Sant Francesc (1448) i presentació posterior.	1508-1557	Conté notes afegides l'any 1557.
B294	165-166	LXVIr- LXVIv	-«De lla capellania segona de Sant Francesc, de patronat dels obrés». Presentacions dels obrers a la capellania segona de Sant Francesc (1530-1664).	1557-1664	Conté afegits de 1570, 1575, 1632,1641, 1648, 1651 i 1664.
B294	167	LXVIr	-«Capellania de Sant Francesch de madona na Dolça». Presentacions dels obrers a la capellania primera de Sant Francesc (1448-1632).	1606-1632	Conté afegits de 1632.
B294	168-172	LXVIIv-LXVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	173-174	LXXr-LXXv	-Memorial de la presentació dels obrers al benefici de Santa Magdalena i canvi de titularitat a Nostra Senyora de Gràcia o de la Puritat.	1645	
B294	175	LXXIr	-«Capellania de Sant Bernat y Sant Nicolau». Presentacions dels obrers a la capellania de Sant Bernat i Sant Nicolau.	1641-ca. 1660	Conté afegits de cap a 1660, sense poder especificar l'any concret.
B294	176-178	LXXIV-LXXIIv	-Pàgines en blanc.		

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	179	LXXIIIr	-«Benefici de Sant Martí y Sant Rafel». Memorial de la institució del benefici de Sant Martí i Sant Rafael (1386-1396).	Ca. 1640	No especifica la data de l'escrit, però la grafologia és semblant a altres notes del mateix llibre fetes a l'entorn de 1640.
B294	180	LXXIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	181-207	LXXIIIr- LXXXVIIr	-Dotació y consignació de rendes a favor del benefici de Sant Joan Batista y Sant Joseph de la Seu de Barcelona, i a favor de la capella de la Santa Espina de Santa Maria del Pi, per disposició testamentària de Pere Prenyanosa, fuster.	1652	Transcripció del testament en llatí. Conté els signums autèntics dels notaris.
B294	208-209	LXXXVIIv- LXXXVIIIr	-« <i>Collacio et possessio capellania sub invocazione Beata Maria in Altari Majori ecclesia de Pinu fundate, de qua sunt patroni operarii dicte ecclesie</i> ». Presentació dels obrers a la capellania de la Mare de Déu de l'Altar Major.	1651	La notícia segueix a la p.209. El text és en llatí i conté el signum autèntic del notari i segell de lacre amb heràldica.
B294	209-210	LXXXVIIIr- LXXXVIIIv	-Presentació dels obrers a al benefici de Sant Joan i Sant Josep de la Seu de Barcelona.	1651	La notícia ve de la p.209. El text és en llatí i conté el signum autèntic del notari i segell de lacre amb heràldica.
B294	211	LXXXVIIIr	-«Capítols fets e ordonats entre los obrers de la església e en Jaume Garcia, picapedrer». Capitulacions sobre l'aixecament d'una tàpia i la cessió d'un alberg entre els obrers i Jaume Garcia.	1508	
B294	212-214	LXXXVIIIv- LXXXv	-«Capítols fets entre los obrers e lo discret en Romeu Conomines, prevere, sobre hun portal qui ix en lo çemintiri». Capitulacions sobre l'obertura d'un portal vers el fossar entre els obrers i Romeu Conomines (ca. 1400).	1508	
B294	214-220	LXXXv- LXXXIIIv	-«Les ordinations davall scrites foren fetes en l'any de MCCCCXIII, en lo mes de gener, per los parroquians [...]». Primeres ordinations sobre l'elecció, exercici i regiment dels obrers de Santa Maria del Pi (1414).	1508	
B294	221	LXXXIIIr	-Memorial de la sentència de la col·lació del Rector per la festa de l'Assumpció i la permuta que se'n feu posteriorment.	1508-1557	
B294	221-222	LXXXIIIr- LXXXIIIv	-«Los òrguens». Consuetud sobre el pagament de l'organista, la capellania que s'hi consignà i les rendes associades (1467-1468).	1508	
B294	223-225	LXXXVr- LXXXVIr	-«Ordinations fetes sobre lo regiment e distribució de l'acaptiri del bassí de les Ànimes de Purgatori [...]». Ordinations sobre l'exercici de baciner de les Ànimes del Purgatori (1427).	1508	Inclou el títol «Que la distribució del dit bassí se hage fer per lo sacristà de la dita església». Originalment escrit per Joan Torró.

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	226-228	LXXXXVIv- LXXXXVIIv	-«Ordinacions per los preveres qui acompanyan lo Cors Preciós de Jesucrist». Ordinacions de la manera en que s'ha d'acompanyar el viàtic i la provisió econòmica que s'hi associà (1431).	1508	
B294	228-231	LXXXXVIIv- LXXXXVIIIr	-«Ordinacions fetes per los obrers e promens de la església parroquial de Madona Sancta Maria del Pi de Barchinona, sobre lo offic del vaser [...]». Ordinacions sobre l'ofici de fosser de la parròquia del Pi (1431).	1508	
B294	231-232	LXXXXVIIIr- LXXXXVIIIv	-Donacions al tresor de l'obreria de 1437.	1508	Dos ítems compresos.
B294	232-233	LXXXXVIIIv-Cr	-Concòrdia entre els obrers i Ramon Pere Mir sobre el lloguer de les gramalles per enterraments (1437).	1508	
B294	233-234	Cr-Cv	-Nomenament de nou andador i obligacions d'aquest (1437).	1508	
B294	234-235	Cv-CIv	-Disposicions del Visitador del Sant Pare als obrers del Pi.	1508	
B294	236-237	CIv-CIIr	-«Les ordinacions davall scrites foren fetes en l'any Mil CCCCXXXVIII per los perroquians de Madona Sancta Maria del Pi [...]». Segones ordinacions sobre l'elecció, exercici i regiment dels obrers de Santa Maria del Pi (1444).	1508	
B294	238	CIIv	-«Ordinació feta que no puguen prestar draps, ne bancalls, ne altres coses de la sagrestia [...]». Prohibició de prestar peces i ornaments del tresor del Pi (1455).	1508	
B294	239-245	CIIIr-CVIr	-«Capítols per via de memorial fet en, e sobre, la administració de la sotsacristinia, sive offic i càrrech de cohatjuuant de sacristà [...]». Ordinacions sobre l'ofici de sots-sagristà de la parròquia del Pi (1456).	1508	
B294	245-246	CIIIr-CVIv	-Elecció de sagristà (1495).	1508	
B294	246	CVIv	-Elecció de sots-sagristà (1502).	1508	
B294	247	CVIIr	-Llicència dels obrers a Damià Sanxo per col·locar un retaule (1497). -Elecció de fuster i mestre d'obres de l'església (1497).	1508	La darrera notícia segueix a la p. 248. Originalment escrit per Joan Palomeres.
B294	248	CVIIv	-Elecció de fuster i mestre d'obres de l'església (1497). -Pagament de ròssecs dels obrers de 1506.	1508	La primera notícia, originalment escrita per Joan Palomeres, ve de la p.247. La darrera notícia segueix a la p. 249.
B294	249	CVIIIr	-Pagament de ròssecs dels obrers de 1506. -Visita dels obrers als vicaris i escolans.	1508	La primera notícia ve de la p. 248. La darrera notícia segueix a la p. 250.
B294	250	CVIIIv	-Visita dels obrers als vicaris i escolans (1507). -Pagament de ròssecs dels obrers de 1507.	1508	La primera notícia ve de la p. 249.

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	251-253	CVIIIr-CXr	-«Ffem memòria nosaltres Galceran de Corregó, donzell, Ramon Barenguer Dezclegue, notari, Climent Carbonell, fuster, e Matheu Sanç, revenedor, l'any present, que comptam cinch-cents y vuyt, obrers [...]». Primera provisió de la Reina Maria a propòsit de les dones inhonestes de la parròquia (1433).	1508	El text de la provisió és en llatí.
B294	254-255	CXv-CXIr	-«Ffem memòria nosaltres, dits obrers de l'any present e sobrescrit de cinch-cents y vuyt, de una provisió de la molt alta senyora Reyna dona Maria [...]». Segona provisió de la Reina Maria a propòsit de les dones inhonestes de la parròquia (1451).	1508	El text de la provisió és en llatí.
B294	255	CXIr	-Nomenament de Mn. Gaspar Vallès com a baciner de les Ànimes del Purgatori.	1508	
B294	256	CXIv	-Nomenament de Pau Mateu com a mestre de cases de la parròquia. -Nomenament de Pere Roig com a fuster de la parròquia.	1508	
B294	257-259	CXIIr-CXIIIr	-«Nota del que se ha de observar en fer la professó de pregàries per aygua que va al monestir de Valldonzella, aportant la reliquia de la Santa Espina y altres». Memorial de la processó de pregàries per aygua que anà a Valldonzella, ordre i recorregut d'aquesta. -Nota d'altra processó semblant, l'any 1631. -Nota d'altra processó semblant, a Sants, l'any 1661.	1650	Referències al <i>Dietari Perpetuo, signat de lletra B.</i>
B294	260	CXIIIv	-«Nota del que se a de observar en fer la profesó de pragària per lo anar a Sans, aportant la Santa Aspina y altres reliquias, y se fey a 10 de abril de l'any 1680».	1680	Només hi ha el títol, la resta és en blanc.
B294	261	CXIIIr	-Pàgina en blanc.		
B294	262	CXIIIv	-«En lo llibre dit <i>Dietari Perpetuo, signat de lletra B</i> , trobaràs las cossas següents notades». Índex de notícies i ordinacions contingudes en un altre document.	Ca. 1650	Referències al <i>Dietari Perpetuo, signat de lletra B.</i>
B294	263-264	CXVr-CXVv	-Pàgines en blanc.		
B294	265-266	CXVIr-CXVIv	-«Notas de col-lacions y possessions de la capellania sots invocatió de Santa Maria, fundada en lo Altar Major de la Iglesia del Pi, y del benefici de Sant Joan y Sant Joseph[...]». Notes sobre les col-lacions de la capellania de Santa Maria del Pi i el benefici de Sant Joan i Sant Josep de la Seu.	1653-1736	Conté col-lacions i permutes dels anys 1615, 1652, 1653, 1656, 1660, 1694, 1698, 1704 i 1736.
B294	267-270	CXVIIr- CXVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	271	CXVIIIr	-Donació a l'Obra de sis antenes d'avets pel Monument i els pagaments del que costaren.	1590	
B294	272	CXVIIIv	-Pàgina en blanc.		

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	273	CXXr	-Renovació de la Creu Major pels obrers de 1590. -Compra dels tafetans pels obrers de 1592.	1590-1592	La primera notícia està ratllada i escrita de nou per error.
B294	274-286	CXXv- CXXVIv	-«Los morabatins e censos, davall scrits, reb la dita Obra quiscun any sobre les propietats davall nomenades, en los terminis següents». Inventari dels morabatins i censos que rep l'Obra.	1508-ca-1605	Les anotacions originals estan complementades amb actualitzacions d'anys posteriors.
B294	286-287	CXXVIv- CXXVIIr	-Nota de la donació del <i>Lignum Crucis</i> del Rei Martí (1398).	Ca. 1600	La p. 287 està en blanc. Entre les pàgines 286 i 287 hi ha una nota de paper amb pràcticament el mateix contingut que l'anotació de la p.286.
B294	288-293	CXXVIIv-CXXXr	-Pàgines en blanc.		
B294	294	CXXXv	-«Als 20 de desembre 1634, se girà a la Taula de la Ciutat, a solta de Onofre Soldevila, notaria de Barcelona, a la Reverent Comunitat [...]». Pagaments a la Reverent Comunitat del Pi per misses, aniversaris i llució de censals.	1634	
B294	295-299	CXXXIr-CXXXIIIr	-«Assí apparan los anniversaris e morabatins que fa quiscun any la Obra de la dita sglésia, segons davall és contengut». Inventari dels morabatins i aniversaris que fa l'Obra.	1508-1634	Les anotacions originals estan complementades amb actualitzacions de 1634. La darrera notícia segueix a la p.299 i la resta és en blanc.
B294	300-302	CXXXIIIv-CXXXIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	303-305	CXXXVr-CXXXVIr	-«Die veneris, decima mensis marcy, anno a Nativitate Domini millesimo sexagesimo quadragesimo quinto, Barcinone». Concòrdia amb l'església de l'Hospital de Santa Creu per acceptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1645	Conté el signum autèntic del notari.
B294	306	CXXXVIv	-Notícia de la plantació d'arbres als fossars de la parròquia (1644-1664). -Nova concòrdia sobre l'acceptari del bací de les Ànimes del Purgatori a l'església de l'Hospital de la Santa Creu (1708).	1644-1708	Les dues primeres notícies són de 1644 i 1664. La darrera és de 1708.
B294	307	CXXXVIIr	-«Nota per lo Llibre Negre». Factura d'uns bordons de plata	1645	
B294	308-310	CXXXVIIv-CXXXVIIIv	-Gestió de les rendes de l'heretat d'Antoni Felipera i sa muller Caterina (1632-1646).	1646	
B294	311-317	CXXXVIIIr-CXXXIIr	-Deliberacions del Consell Parroquial i l'Obra de 1556.	1558	13 ítems compresos.
B294	317-318	CXXXIIr-CXXXIIv	-Deliberacions del Consell Parroquial i l'Obra de 1557.	1558	5 ítems compresos.
B294	319	CXXXIIIr	-Deliberacions del Consell Parroquial i l'Obra de 1558.	1558	3 ítems compresos.
B294	320	CXXXIIIv	-Pàgina en blanc.		

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	321	CXXXVIIIr	-«MDLXI». Visita dels obrers als vicaris i escolans.	1561	
B294	322	CXXXVIIIv	-«MDLXI». Pagaments de deutes dels obrers de 1561.	1561	
B294	323-324	CXXXVr- CXXXVv	-Determinacions dels consells parroquials de 1544-1554, trobades pels obrers de 1569. -Determinació del consell de 1595.	1569-1595	6 ítems compresos en la primera notícia.
B294	325	CXXXVIr	-Donació del reliquiari de la Santa Espina per Bernat Galceran de Pinós Fenollet Santcliment i Mai.	1592	
B294	326	CXXXVIv	-Pàgina en blanc.		
B294	327-331	CXXXVIIr- CXXXVIIIr	-«Concòrdia entre los obrers del Pi y los frares de Nostra Senyora del Carme sobre lo bací de les Ànimes de Purgatori». Concòrdia amb el convent del Carme per acaptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1603	Conté el signum autèntic del notari.
B294	332	CXXXVIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	333-337	CLr-CLIIr	-«Concòrdia entre los obrers de Nostra Senyora del Pi, ab lo Comanador de Sant Antoni, sobre lo bassí de les Ànimes de Purgatori». Concòrdia amb el convent de Sant Antoni per acaptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1605	Conté el signum autèntic del notari.
B294	338	CLIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	339-342	CLIIIr-CLIIIv	-«Testament de Bernat Font». Testament de Bernat Font, hortolà.	1605	Conté el signum autèntic del notari.
B294	343-345	CLVr-CLVIr	-«Die XIII mensis maji, anno a Nativitate Domini MDCV». Inventari dels béns de Bernat Font, hortolà.	1605	
B294	346	CLVIv	-Pàgina en blanc.		
B294	347-353	CLVIIr-CLXr	-Inventari de la sagristia de la església del Pi.	1613	
B294	354	CLXv	-Pàgina en blanc.		
B294	355-356	CLXIr-CLXIV	-«Jhesus Maria». Concòrdia amb els pares servites per a construir església dins la parròquia i l'acaptar el bací de les Ànimes del Purgatori dins d'ella.	1619	
B294	356-357	CLXIV-CLXIIr	-Concòrdia amb el Col·legi del Sant Àngel per a construir església dins la parròquia i l'acaptar el bací de les Ànimes del Purgatori dins d'ella.	1619	
B294	358	CLXIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	359-361	CLXIIIr- CLXIIIr	-Concòrdia amb el Rector i la Reverent Comunitat del Pi sobre els salaris per les funeràries i combregars.	1620	
B294	362-367	CLXIIIv- CLXVIIr	-«Die sabbati 12, mensis februarii, anno 1633». Deliberació del Consell de Cent a propòsit de la prohibició d'erigir o ampliar convents i monestirs dins de la Ciutat.	1633	

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	368	CLXXVIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	369-387	CLXXVIIIr- CLXXVIIr	-«Inventari de la Sacrestia e de totes les coses de la Sglesia del Pi». Inici de l'inventari de sagristia i de l'església de Santa Maria del Pi. -«En la casa dela Sacrestia». Inventari de l'orfebreria i joiells de la sagristia del Pi.	1508-1597	Conté algunes notes afegides l'any 1557 o potser posteriors. A la p. 373 hi ha un ítem ratllat.
B294	388	CLXXVIIv	-Donació al tresor de l'obreria de ca. 1575. -Institució d'un aniversari per Mateu Servalls i distribucions d'aquell (1552-1578).	ca.1575- 1578	No consta l'any de l'obreria de la primera notícia, però es pot deduir per altres referències.
B294	389	CLXXVIIIr	-Donació al tresor de l'obreria de 1581. -Memòria del pagament als reverents comunitaris que van a combregar per Amor de Déu i el censal que els obrers hi consignaren (1581). -Venda d'un censal als obrers de 1580.	1582-1592	-Nota marginal de 1592 a la primera notícia.
B294	390	CLXXVIIIv	-Donació al tresor de l'obreria de ca. 1582. -Nota de la obligació de la Confraria de Sant Miquel de prestar uns canelobres a l'Obra.	ca.1582- ca.1590	No consta l'any de l'obreria de la primera notícia, però es pot deduir per altres referències.
B294	391-392	CLXXVIIIr- CLXXVIIIv	-Donacions al tresor de l'obreria de 1587.	1587	6 ítems compresos.
B294	392-394	CLXXVIIIv- CLXXXv	-Donacions al tresor de l'obreria de 1592. -Donacions al tresor de l'obreria de 1593.	1592-1593	4 ítems compresos a la primera notícia. 2 ítems compresos a la segona.
B294	395	CLXXXIv	-Memòria de combregar a un obrer i la forma en que es feu (1614). -Memòria de combregar a un ajudant d'obrer, seguint la mateixa forma (1616).	1614-1616	
B294	396	CLXXXIv	-Pàgina en blanc.		
B294	397	CLXXXIIr	-Donació al tresor de l'obreria de 1608. -Nominació d'obrers i oficials estant presents els Consellers de la ciutat. -Convidada a les autoritats el dia de Reis i manera de servir les precedències.	1608	La darrera notícia segueix a la p.398.
B294	398	CLXXXIIv	-Convidada a les autoritats el dia de Reis i manera de servir les precedències. -Donació al tresor de l'obreria de 1610.	1608-1610	La primera notícia ve de la p.397.
B294	399	CLXXXIIIr	-Elecció d'evangelista (1622). -Institució d'una missa quotidiana i establiment d'un censal (1597). -Venda d'un censal (1599).	1622	La darrera notícia segueix a la p.400.
B294	400	CLXXXIIIv	-Venda d'un censal (1599). -Consignacions i quitació del mateix censal (1602-1613). -Venda, creació i diverses consignacions d'un censal (1559-1618).	1622	La primera notícia ve de la p.399. La darrera notícia segueix a la p.401.
B294	401	CLXXXIIIr	-Venda, creació i diverses consignacions d'un censal (1559-1618). -Elecció de diaca i sots-diaca (1689).	1622-1689	La primera notícia ve de la p.400.

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	402	CLXXXIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	403-404	CLXXXVr- CLXXXVv	-Creació i consignacions d'un censal i institució d'unes misses (1603-1634).	1634	
B294	405	CLXXXVIr	-Donacions al tresor de l'obreria de 1654. -Gestió de la obreria de 1667. -Donacions al tresor de l'obreria de 1668. -Renovació del sagrari de l'Altar Major (1669).	1654-1669	
B294	406-407	CLXXXVIv- CLXXXVIIr	-Donació de Cecília Simó.	1669	
B294	407-408	CLXXXVIIr- CLXXXVIIv	-Obres a la capella del Sant Crist de la Santa Espina. -Renovació de la campana Andreua.	1669	La darrera notícia ve de la p.407.
B294	409-414	CLXXXVIIIr- CLXXXVv	-Pàgines en blanc.		
B294	415-420	CLXXXIv- CLXXXIIIv	-«Capes». Inventari de les capes pluvials de la sagristia del Pi.	1508	A la p. 420 conté una nota afegida poc després, però de data incerta. Inclou el títol «En lo segon calax».
B294	421-423	CLXXXIIIr- CLXXXVr	-Invalidació dels obrers sobre la jubilació de Benet Buscarons i nomenament de Pau Llinàs en l'exercici mestre de capella (1708-1709).	1709	
B294	423-424	CLXXXVr- CLXXXVv	-Oposicions a mestre de capella i elecció de Pau Llinàs.	1711	
B294	425-432	CLXXXVIr- CLXXXVIIIv	-Pleit entre l'Obra del Pi i la Confraria de la Sang sobre la donació d'una custòdia per part de l'Emperadriu Elisabet Cristina de Brunsvic-Wolfenbüttel.	1712	Part del text és en castellà.
B294	433	CCr	-Memòria de la capitulació feta entre el Rector, Comunitat i Obra amb la Confraria de la Sang (1547). -Memòria d'una altra capitulació feta entre el Rector, Comunitat i Obra amb la Confraria de la Sang (1659). -Memòria de la capitulació feta entre els obrers i la Confraria del Sant Crist de la Santa Espina (1628). -Memòria d'una altra capitulació feta entre els obrers i la Confraria del Sant Crist de la Santa Espina (1705).	1705	L'escrit pot datar-se de principis del segle XVIII, tot i que fa referència a capitulacions més antigues.
B294	434	CCv	-Memòria de la concòrdia feta entre l'Obra i la Comunitat (1641). -Memòria de la concòrdia feta entre l'Obra i la Confraria de Nostra Senyora dels Desemparats. -Memòria d'una altra concòrdia feta entre l'Obra i la Confraria de Nostra Senyora dels Desemparats (1703). -Memòria del consell tingut amb la Confraria de la Sang per fundar ciris (1637). -«Die 18 juny 1760, in tabula Barchinona». Deixa de Gaietà Descallar (1760).	1705-1760	L'escrit de les quatre primeres anotacions pot datar-se de principis del segle XVIII, tot i que fa referència a capitulacions més antigues.
B294	435-438	CCIr-CCIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	439-449	CCIIIr-CCVIIr (bis)	-«En lo terç calax». Inventari dels terns de la sagristia del Pi.	1508	Repetició de la foliació a CCVIIr.

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	450	CCVIIv (bis)	-Pàgina en blanc		Repetició de la foliació a CCVIIv.
B294	451	CCVIIIr	-Presentacions i permutes de la capellania de Nostra Senyora, fundada a l'Altar Major (1645-1665).	1651-1665	Crida a les p. 265-266.
B294	452-462	CCVIIIv-CCXIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	463-470	CCXIIIr-CCXVIIv	-«En la matexa sacrestia maior». Inventari dels pal·lis i frontals de la sagristia del Pi.	1508	Inclou els títols «En lo primer calax», «En lo segon calax» i «Tercer calax».
B294	471-472	CCXVIIIr-CCXVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	473-475	CCXVIIIr-CCXXr	-« <i>Jhesus Christus salva nos</i> ». Processó per ocasió d'una gran tempestat a Barcelona.	1617	
B294	476-480	CCXXv-CCXXIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	481	CCXXIIIr	-« <i>Jhesus, Maria, Joseph</i> ». Disputa entre els obrers i el Visitador del Bisbe per haver tret les misses matinals.	1617	
B294	482	CCXXIIIv	-«Crida publicada a 15 de desembre 1618 per la nova festa de la Concepció de Nostra Senyora». Crida per les festes celebrades per la Immaculada Concepció de Maria.	1618	
B294	483-484	CCXXIIIr-CCXXIIIv	-Organització i festa en ocasió de la declaració d'article de fe del misteri de la Immaculada Concepció.	1855	Escrit per Oriol Mestres.
B294	485-488	CCXXVIr-CCXXVIIv	-«Quart calax». Inventari dels mantells de Maria de la sagristia del Pi.	1508	La foliació entre les p.484-485 elideix els f. CCXXVr i CCXXVv.
B294	489	CCXXVIIIr	-Donació de Pere Prenyanosa. -Construcció del retaule de Sant Joaquim.	1625	
B294	490	CCXXVIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	491	CCXXVIIIr	-Donació d'Elisabet Sala (1623). -Donació de Pau Guasch (1626).	1626	
B294	492	CCXXVIIIv	-Renovació dels misteris de la capella de la Santa Espina (1626). -Donació i fundació d'Estefania Terré (1649).	1626-1649	Referència al <i>Llibre de fundacions</i> .
B294	493	CCXXXr	-Fundació de la Santa Comunió General pel rector Joan Tolleuda.	1694	
B294	494-496	CCXXXv-CCXXXIv	-Petició d'ajuda dels obrers per renovar els tafetans i disputa amb la Comunitat sobre les obres del nou Arxiu.	1760	
B294	497-508	CCXXXIIr-CCXXXVIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	509-514	CCXXXVIIIr-CCXXXv	-«Quint calax». Inventari de les tovalloles d'Evangelí de la sagristia del Pi.	1508	
B294	515-516	CCXXXIv-CCXXXIv	-Pàgines en blanc.		
B294	517-522	CCXXXIIr-CCXXXIIIv	-« <i>Die octava, mensis octobris, anno a Nativitate Domini millesimo sexagesimo quadragesimo septimo. Barchimone</i> ». Concòrdia amb el convent dels trinitaris calçats per l'acceptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1647	La p.522 conté el signum autèntic del notari.

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	523-525	CCXXXVr- CCXXXVIr	-«Die vigesima tertia, mensis desembris, anno a Nativitate Domini millesimo sexagesimo quadragesimo sexto. Barchinone». Concòrdia amb les carmelites calçades per la construcció del nou convent i l'acceptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1646-1649	Hi ha una anotació posterior al final, de 1649, sobre l'obertura del convent.
B294	526	CCXXXVIv	-Concòrdia amb la Confraria de Sant Miquel dels Revenedors sobre un vas funerari que era davant la capella de Sant Francesc i Sant Bartomeu.	1649	
B294	527-529	CCXXXVIIr- CCXXXVIIIr	-«Die decima sexta, mensis januarii, anno a Nativitate Domini millesimo sexagesimo quadragesimo octavo. Barchinone». Concòrdia amb el convent de les jerònimes per l'acceptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1648	
B294	530-532	CCXXXVIIIv- CCXXXVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	533-538	CCLr-CCLIIv	-«En lo sisen calax». Inventari de les albes de la sagristia del Pi.	1508	
B294	539-548	CCLIIIr-CCLVIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	549	CCLVIIIr	-«Jhesus, Maria». Translació del Santíssim a la capella del Capítol.	1616	
B294	550-552	CCLVIIIv- CCLVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	553	CCLXr	-Reconciliació del fossar pel Bisbe Joan Dimes Lloris.	1594	
B294	554	CCLXv	-Pàgina en blanc.		
B294	555	CCLXIr	-«Jhesus, Maria». Queixa dels obrers del Pi al Bisbe Lluís Sans sobre l'obertura d'un portal a la Rambla per part del Col·legi dels carmelites.	1616	
B294	556	CCLXIv	-Pàgina en blanc.		
B294	557-566	CCLXIIr- CCLXVIv	-«En lo seten calax». Inventari de les tovalles de la sagristia del Pi.	1508	
B294	567-578	CCLXVIIr- CCLXXIIv	-Concòrdia entre els obrers, Rector i Comunitat del Pi amb els teatins per raó de construir un convent en la demarcació parroquial.	1632	
B294	579-580	CCLXXIIIr- CCLXXIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	581-582	CCLXXIIIr- CCLXXIIIv	-«Dalmàtiques de scolans». Inventari de les dalmàtiques d'escolà de la sagristia del Pi.	1508	
B294	583-584	CCLXXVr- CCLXXVv	-Pàgines en blanc.		
B294	585-587	CCLXXVIr- CCLXXVIIr	-«Die decima quinta, mensis augustis, anno a Nativitate Domini millesimo sexagesimo quinquagesimo. Barchinone». Concòrdia amb l'Hospital de Sant Llàtzer per l'acceptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1650	

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	587-589	CCLXXVIIr- CCLXXVIIIr	-«Die vigesima secunda, mensis aprilis, anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo». Concòrdia amb el convent dels trinitaris descalços per l'acaptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1650	
B294	590	CCLXXVIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	591	CCLXXVIIIr	-«Camís de scolans petits». Inventari de les albes d'escolà de la sagristia del Pi.	1508	
B294	592	CCLXXVIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	593	CCLXXXr	-Reconstrucció del cor de la capella de la Sang (1850). -Obres a la sagristia (1851).	1855	Notes escrites per Josep Oriol Mestres.
B294	594-595	CCLXXXv- CCLXXXIr	-Reparació de la lluneta de la volta de l'església, sobre la capella del Roser (1852).	1855	Nota escrita per Josep Oriol Mestres.
B294	595	CCLXXXIr	-Enrajolament de nou del terrat de l'església per causa de goteres (1853).	1855	Nota escrita per Josep Oriol Mestres.
B294	596-598	CCLXXXIv- CCLXXXIIv	-Transcripció d'un quadre commemoratiu explicant l'assistència dels Reis d'Espanya a la processó de Corpus de 1844.	1855	Nota escrita per Josep Oriol Mestres.
B294	599-604	CCLXXXIIIr- CCLXXXVv	-Pàgines en blanc.		
B294	605-612	CCLXXXVIr- CCLXXXVIIIv	-«En la resacrestia». Inventari de les tovalloles de reliquiari de la sagristia del Pi.	1508- ca.1590	La p.606 conté una anotació que es podria datar de finals del segle XVI.
B294	613-614	CCLXXXr- CCLXXXv	-Pàgines en blanc.		
B294	615 (bis)		-Esborrany del plet entre els obrers i la rectoria per obrir un portal a la sagristia vers l'hort del Rector.	1627	Es tracta d'una nota enquadernada entre les p.614-615, sense numeració ni foliació.
B294	615-616	CCLXXXIr- CCLXXXIV	-Plet entre els obrers i la rectoria per obrir un portal a la sagristia vers l'hort del Rector.	1627	
B294	616	CCLXXXIv	-Donació de Galceran Sever Pedralbes. -Fosa de la campana Andreua.	1627	La darrera notícia segueix a la p.617.
B294	617	CCLXXXIIr	-Fosa de la campana Andreua. -Construcció del cancell del portal major. -Donació al tresor del Pi de l'obreria de 1627. -Construcció del retaule de la Mare de Déu dels Desemparats. -Construcció del Llit de la Mare de Déu.	1627	La darrera notícia ve de la p.616. La tercera notícia està ratllada parcialment i continuada a la p.619.
B294	618	CCLXXXIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	619	CCLXXXIIIr	-Donació al tresor del Pi de l'obreria de 1627.	1627	Notícia ampliada que ve de la p.617.
B294	620-622	CCLXXXIIIv- CCLXXXIIIv	-«Professó de esta santa Iglesia a Santa Maria del Mar». Processó a Santa Maria del Mar pel trasllat del Santíssim al nou altar major.	1637	
B294	623-628	CCLXXXVr- CCLXXXVIIv	-Pàgines en blanc.		

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	629-645	CCLXXXVIIIr- CCCVIr	-«En lo segon calax de la resacrestia». Inventari de diversos objectes trobats a la resagristia del Pi.	1508	Inclou els títols «En lo terç calax», «Tovayol-les» i «En lo quart calax».
B294	646-650	CCCIV- CCCVIIIv	-Festes i processó per l'arribada de la relíquia de Sant Gregori.	1634	
B294	651	CCCVIIIr	-«Confraria de Sant Gregori». Erecció de la confraria de Sant Gregori.	1637	
B294	652	CCCVIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	653	CCCXr	-Inauguració del convent dels caputxins i acapte amb el bací dels Vergonyants.	1723	
B294	654-656	CCCXv-CCCXIv	-Pàgines en blanc.		
B294	657-672	CCCXIIr- CCCXVIIIv	-«Sacrestia Maior». Inventari de diversos objectes trobats a la sagristia del Pi.	1508	Inclou el títol «Primera casa del dit armari».
B294	661 (bis)		Esborrany amb apunts de la festa i processó de la relíquia de Sant Gregori.	1634	Es tracta d'un full enquadrinat entre les p.660-661, sense numeració ni foliació.
B294	673	CCCXXr	-«Lo modo y forma fete vuy en la halectió dels hobrés i ajudants és esta». Nota sobre la rotació de càrrecs entre obrers i ajudants.	Finals s.XVI	
B294	674	CCCXXv	-Pàgina en blanc.		
B294	675	CCCXXI r	-Fundació d'Antoni Felipera i la seva muller Caterina. -Fundació d'Elisabet Ferrera. -Concòrdia entre la Obra i la Confraria dels Desemparats sobre un censal, vasos funeraris i aportació de ciris. -Fundació de Josep Faura.	1633	Referències al <i>Llibre de fundacions</i> .
B294	676-680	CCCXXIV- CCCXXIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	681-689	CCCXXIIIr- CCCXXVIIIr	-«Dins la sglésia de la dita perròquia de la Verge Maria del Pi». Inventari de diversos objectes trobats dins la nau de l'església del Pi.	1508	
B294	690	CCCXXVIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	691-698	CCCXXVIIIr- CCCXXXIIv	-«Die mercurii, (decima) octava mensis octobris, anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo tertio [...]». Acte de donació de la relíquia de Sant Isidre.	1623	Part del text és en llatí, i part en castellà.
B294	699-704	CCCXXXIIIr- CCCXXXVv	-Pàgines en blanc.		
B294	705-708	CCCXXXVIr- CCCXXXVIIv	-«Sacrestia detras lo Altar Maior». Inventari de diversos objectes trobats dins la sagrista darrera l'Altar Major del Pi.	1508	
B294	709	CCCXXXVIIIr	-Donacions al tresor de les obreries de 1699 i 1700.	1700	
B294	710	CCCXXXVIIIv	-Pàgina en blanc.		

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	711-712	CCCXXXVIIIr- CCCXXXVIIIv	-«Dos capellias passioneras». Fundació i dotació de dues capellanies per Pau Folch, al 1638, i sentència del Bisbe Salazar.	1689	Repetició de la foliació CCCXXXVIIIr i CCCXXXVIIIv, continuant correlatives a partir d'aquí. Referència al <i>Codern de notes de beneficis, capellanies destinats per los cantors, y capellanies passioneras</i> .
B294	713-716	CCCXXXVIIIr- CCCXXXv	-Pàgines en blanc.		
B294	717-720	CCCXXXIr- CCCXXXIIv	-«En lo Capítol». Inventari de diversos objectes trobats dins la capella del Capítol del Pi.	1508	
B294	720-721	CCCXXXIIv- CCCXXXIIIr	-Nota de la variació del recorregut de la processó de Corpus per passar per la plaça del Padró i les gestions que es feren.	1760	
B294	722-728	CCCXXXIIIv- CCCXXXVIv	-Pàgines en blanc.		
B294	729-744	CCCXXXVIIr- CCCLIIIv	-«Seguexen-se los libros». Inventari dels llibres litúrgics trobats a l'església i el cor del Pi.	1508	Inclou el títol «En mig del cor».
B294	745	CCCLVr	-Pàgina en blanc.		
B294	746	CCCLVv	-«En lo llibre, dit de <i>Ordinacions, comensant en 1699, signat de lletra C, trobaras las cosas següents</i> ». Índex de notícies i ordinacions contingudes en un altre document.	Principis s.XVIII	
B294	747-752	CCCLVIr- CCCLVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	753-759	CCCLVIIIr- CCCLXIv	-«En la casa de la Obra». Inventari dels objectes trobats dins la casa de l'Obra.	1508	
B294	760-762	CCCLXIIv- CCCLXIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	763-764	CCCLXIIIr- CCCLXIIIv	-«En la casa del vaser». Inventari dels objectes trobats dins la casa del vaser.	1508	
B294	765-768	CCCLXVr- CCCLXVIv	-Pàgines en blanc.		
B294	769	CCCLXVIIr	-«En la casa del torn». Inventari dels objectes trobats dins la casa del torn.	1508	
B294	770	CCCLXVIIv	-«Nota que se ha trobat la nota següent». Concòrdia entre els obrers del Pi i Pere Sonet per fabricar dues campanes (1351).	Principis s.XVIII	Notícia amb crida a la p.771.
B294	771-772	CCCLXVIIIr- CCCLXVIIIv	-«En la torra del campanar». Inventari de les campanes i objectes trobats al cloquer del campanar del Pi.	1508-1560	Conté afegitons de 1560 referents a la campana Antònia.
B294	773-774	CCCLXVIIIr- CCCLXVIIIv	-Donació al tresor de la obreria de 1518. -Consagració de l'Altar Major del Pi (1518). -Donació d'un hort de l'Obra al rector Gabriel Miró (1516). -Permís de l'Obra al Rector per fer Arxiu sobre el portal de l'Avemaria (1518). -Memòria de l'inici de les obres de la capella de la Santa Espina (1572).	1518-1572	

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	774-775	CCCLXVIIIv- CCCLXXr	-«Die martis, prima mensis aprilis, anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo, decimo sexto». Trasllat notarial de la donació d'un hort de l'Obra al rector Gabriel Miró, en sa vida (1516).	1645	El text és en llatí.
B294	776	CCCLXXv	-Pàgina en blanc.		Hi ha uns esborralls de tinta, un dels quals té forma de petjada de gat.
B294	777	CCCLXXIr	-«Die XVIII mensis januarii, anno a Nativitate Domini MDCIII». Concòrdia amb el convent del Carme per acaptar el bací de les Ànimes del Purgatori.	1603	Només consta part de l'encapçalament, que va quedar inacabat. Inclou diversos esborralls de tinta en forma de petjada de gat.
B294	778	CCCLXXIv	-Pàgina en blanc.		
B294	779	CCCLXXIIr	-Memòria del Jubileu del papa Innocenci XI en ocasió de la plaga de llagosta.	1686	
B294	780-782	CCCLXXIIv- CCCLXXIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	783-784	CCCLXXIIIr- CCCLXXIIIv	-«Los dies que té obligació lo mestre de capella de la yglesia de Nostra Senyora del Pi en cantar a cant de orgue [...]». Relació dels dies i oficis en que el mestre de capella ha d'assistir.	Finals s.XVII	
B294	785	CCCLXXVr	-«La tatxa que la Obra de Nostra Senyora del Pi cobrava cobrava de la funerària fins lo darrer de setembra 1653, y lo que de nou a ordenat se cobras [...]». Relació i actualització de les tarifes de funerària de la Obra.	1653	Nota escrita per l'obrer Josep Mas.
B294	786-789	CCCLXXVv- CCCLXXVIIr	-Pàgines en blanc.		
B294	790	CCCLXXVIIv	-«Jhesus, Maria Joseph».		Només consta aquest encapçalament, parcialment esborrat.
B294	791-793	CCCLXXVIIIr- CCCLXXVIIIr	-«Jhesus, Maria Joseph». Memòria de la fosa i reposició de la Creu Major (1652-1658).	1658	Nota escrita per l'obrer Josep Mas.
B294	794	CCCLXXVIIIv	-Pàgina en blanc.		
B294	795	CCCLXXXr	-«Jhesus, Maria Joseph». Acte d'acolliment de la Confraria de Sant Crispí i Crispinià dels joves sabaters.	1658	
B294	796	CCCLXXXv	-Cessió d'una sepultura a Montserrat Vidal. -Donació de Pere Pau Rotxotxo. -Donació de Francesc Leonart. -Fundació de ciris de Francesc Leonart i dotació d'aquesta. -Cessió d'una sepultura a Joan Casanoves.	1658-1659	
B294	797	CCCLXXXIr	-«Memòria». Donació de Pau Ferrer.	1659	

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	798	CCCLXXXIv	-Concòrdia entre els obrers i Joan Ferriol, sobre la heretat de Bernat Font (1665). -Clàusula del testament de Gaspar Sabater (1658). -Concòrdia entre els obrers i la Confraria dels Velers a propòsit de dur la Santa Espina a la processó de Dijous Sant (1661). -Fundació d'atxes de Tomas Santfeliu (1661).	1661	La darrera notícia segueix a la p.799.
B294	799	CCCLXXXIIr	-Fundació d'atxes de Tomas Santfeliu (1661). -Donació de Caterina Pomadera i Mathevat (1663). -Elecció de Gabriel Torres com a sagristà (1662). -Nota de l'inventari de sagristia que feu Gabriel Torres (1662). -Elecció de Jaume Ferrer com a diaca i Antoni Cortés com a sots-diaconat (1664). -Elecció de Jaume Ferrer com a evangelista i Antoni Cortés com a sots-diaconat (1665). -Construcció de l'escala per pujar a l'Altar Major des de la sagristia (1665).	1661-1665	La primera notícia ve de la p.798.
B294	800	CCCLXXXIIv	-Elecció de Jacint Solanelles com a sagristà (1694). -Donació de Madrona Colomer (1697). -Fundació de ciris de Gabriel Porqueres i dotació d'aquesta (1692).	1694-1712	
B294	801-806	CCCLXXXIIIr- CCCLXXXVv	-Visita pastoral del Bisbe Benet de Salazar, preparació, procediment i relació d'aquesta.	1687	Inclou els títols «Als 19 de gener 1687», «Als 28 de gener 87», «Als 29 de gener 87» i «En lo mes de setembra 1687».
B294	806	CCCLXXXVv	-Combregar de l'obrer Lluís de Camporrells i acompanyament de l'Obra (1688). -Mort i exèquies de l'obrer Lluís de Camporrells, i l'acord que el Rector i la Reverent Comunitat proposaren a la Obra sobre els enterraments (1688).	1688	La darrera notícia segueix a la p.807.
B294	807	CCCLXXXVIr	-Mort i exèquies de l'obrer Lluís de Camporrells, i l'acord que el Rector i la Reverent Comunitat proposaren a la Obra sobre els enterraments (1688). -Exemplar anteriors sobre el procediment d'exèquies en una muller d'obrer (1640). -Combregar de l'obrer Benet Ferigles i disputa amb la Reverent Comunitat sobre la precedència dels obrers a la processó (1698). -Mort i exèquies de l'obrer Benet Ferigles (1698).	1688-1698	La primera notícia ve de la p.806.
B294	807-809	CCCLXXXVIr- CCCLXXXVIIr	-Impost pel dret les campanes i metalls per causa del setge de 1697, imports que se'n deduïren i manera de pagar-ho.	1698-1712	Nota d'Anton Navarro sobre la difunció del censal, l'any 1712.
B294	809	CCCLXXXVIIr	-Concòrdia entre els obrers i el Capítol de la Seu sobre la potestat dels escolans de la parròquia de poder aportar albats. -Combregar de l'obrer Francisco Just i acompanyament de l'Obra (1702).	Ca.1700- 1702	
B294	810	CCCLXXXVIIv	-Visita de la Reina Lluïsa de Savoia, rebuda i festa. -Processó per aportar el Santíssim al convent de les Repenedides.	1702	La darrera notícia segueix a la p.811.

EL CATÀLEG DEL LLIBRE NEGRE DE L'OBRA. UN RECURS D'UTILITAT
AL SERVEI DELS INVESTIGADORS DE L'APSMP

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	811	CCCLXXXVIIIr	-Processó per aportar el Santíssim al convent de les Repenedides. -Combregar de la senyora Joncar i donació d'aquesta. -Combregar de Joan Francesc Maresch i donació d'aquest.	1702-1703	La primera notícia ve de la p.810.
B294	812	CCCLXXXVIIIv	-Fundació de ciris de Mariano Cuyner i dotació d'aquesta.	1704	
B294	813-821	CCCLXXXVIIIr- CCCLXXXIIIr	-Trasllat notarial d'una carta apostòlica (1535) i altra episcopal (1543) sobre l'ordre i mode de celebrar les misses particulars i conventuals del Pi.	1575	El text és en llatí. Conté alguna nota marginal escrita per Oriol Mestres.
B294	821-823	CCCLXXXIIIr- CCCLXXXIIIr	-Nota de les pregàries i processó que es feren en ocasió de la plaga de llagosta, i l'ordre i recorregut d'aquesta.	1687	
B294	823	CCCLXXXIIIr	-Comunió general manada pel Bisbe Benet de Salazar en ocasió de la plaga de llagosta. -Obres a la capella de la Santa Espina per estar inundada.	1687	
B294	824-836	CCCLXXXIIIv- CCCCv	-Pàgines en blanc.		
B294	837	CCCCIr	-Memòria sobre la part pertanyent al Pi dels béns d'Albanell, al carrer del Carme.	Ca.1700	Text inconclús.
B294	838-842	CCCCIv- CCCCIIIv	-Còpia d'una carta de Carles I ratificant les provisions de la Reina Maria de 1433 i 1451.	1528	El text és en llatí. Conté alguna nota marginal escrita per Oriol Mestres.
B294	843-844	CCCCIIIr- CCCCIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	845-847	CCCCVr- CCCCVIr	-Relació de la processó per anar a buscar els cossos dels sentenciats de la Creu Coberta.	1526	
B294	848-849	CCCCVIv- CCCCVIIr	-Pàgines en blanc.		
B294	850	CCCCVIIv	-Època de rebuda sobre l'execució de béns d'en Biscarro en nom de Bernat Cors pels obrers (1594), la relació de les pensions degudes i les consignacions anteriors (1560 i 1567).	1594	
B294	851-855	CCCCVIIIr- CCCCXr	-« <i>Deus dirigat verba oris mei</i> . Enterro dels ossos de la Creu Coberta». Relació de la processó per anar a buscar els cossos dels sentenciats de la Creu Coberta.	1658-1697	Escrit per Pere Màrtir Lluell. Les notes marginals relacionen altres dues processons, a 1688 i 1697.
B294	855-860	CCCCXr- CCCCXIIv	-Relació de la processó per anar a buscar els cossos dels sentenciats de la Creu Coberta i la Trinitat, passant pel palau reial.	1709	
B294	861-862	CCCCXIIIr- CCCCXIIIv	-Relació de la processó per anar a buscar els cossos dels sentenciats de la Creu Coberta i la Trinitat.	1732	
B294	863	CCCCXIIIr	-Nota de la processó a Santa Maria del Mar per anar a buscar una imatge de plata.	1686	
B294	864	CCCCXIIIv	-Concòrdia entre el Capítol de la Seu i les obres parroquials sobre la potestat dels mestres de capella de cantar fora de les seves esglésies sense llicència.	1649	Referència al llibre dit <i>De la Capella de Cant</i> .

UNIT. INST.	PAG.	FOLI	CONCEPTE	DATA	NOTES
B294	865	CCCCVr	-Nota de la concòrdia entre el Rector, l'Obra i el Baci dels Pobres Vergonyants per unir beneficis i capellanies a la capella de cant.	1670	Referència al llibre dit <i>De la Capella de Cant</i> .
B294	865-867	CCCCVr- CCCCVr	-«Nota». Relació de les gestions de Bonaventura Olzina per acomplir la donació de Fèlix Vert d'un tern per a la sagristia (1733).	1734	
B294	867	CCCCVr	-«Nota». Donacions de l'obreria de 1733 de dues cotes i un escut de plata per al fosser i sots-fosser.	1734	
B294	867-870	CCCCVr- CCCCVIIv	-«Llàntia y salamó de plata en lo Altar Major». Relació de les gestions de Bonaventura Olzina per fer una llàntia i salamó de plata a l'Altar Major (1733-1734).	1734	
B294	870	CCCCVIIv	-«Nota». Renovació de les polseres del Monument.	1734	
B294	871-872	CCCCVIIIr- CCCCVIIIv	-«Nota». Relació de la contractació i execució del nou retaule major i els problemes i costos que se'n derivaren (1735-1736)	1736	
B294	873-874	CCCCVIIIr- CCCCVIIIv	-Pàgines en blanc.		
B294	874 (bis)	420r-423v	-«+ Veinte maravedís. Sello quarto, veinte maravedís, año de mil setecietos y cinquenta y seis». Relació d'un consell general de parroquians en que es proposà reformular el consell per a les eleccions d'obrers i administradors.	1756	Es tracta d'un plec enquadernat entre les p.874-875. No consta foliació, més que la moderna, que compren els fols. 420r-423v. Conté parts en llatí. Escrit i signat per Joan Olzina, i ratificat amb segells pel Bisbe Asensio i el seu secretari.
B294	875-876	CCCCXXr- CCCCXXv	-Pàgines en blanc.		
B294	877-878	CCCCXXI- CCCCXXIV	-Assistència dels obrers a l'absolta general de l'obrer Jaume Tos i Romà. -Nota sobre el desacord entre els escolans majors i la Obra a propòsit de posar les estores als portals, i la resolució d'aquest.	1766	
B294	879-890	CCCCXXIIr- CCCCXXVIIv	-Pàgines en blanc.		

PERGAMINS ESPARSOS DE L'ARXIU PARROQUIAL DE SANTA MARIA DEL PI (APSMP)

JOAQUIM GARRIGOSA I MASSANA és musicòleg, llicenciat en Geografia i Història per la Universitat de Barcelona i doctor en Història per la Universitat Autònoma de Barcelona. Estudià a l'Escolania de Montserrat i al Conservatori Municipal de Música de Barcelona. En l'àmbit de la musicologia ha treballat especialment entorn de la notació musical a Catalunya entre els segles IX al XIII, àmbit en què ha publicat diversos estudis i articles especialitzats i del què imparteix docència universitària.

RESUM

La riquesa de la documentació de determinats arxius eclesiàstics només es pot apreciar després d'una acurada ordenació i descripció dels materials que conté. L'estat actual de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi (APSMP) permet que els investigadors puguem realitzar cerques més precises i documentades. En aquest article s'ha procedit a una primera anàlisi dels fragments de manuscrits medievals en pergamí que s'han pogut localitzar a partir de les anotacions preses durant l'ordenació dels fons en dur a terme la reorganització actual de l'arxiu. S'ha deixat constància de tots els pergamins anteriors al segle XVII de què es tenia coneixement i se n'han assenyalat les dades bàsiques tot desitjant que això permeti als futurs estudiosos afrontar noves recerques.

PARAULES CLAU: APSMP; Santa Maria del Pi; Pergamí; Manuscrit; Medieval; Barcelona.

ABSTRACT

The richness of the documentation of certain ecclesiastical archives can only be appreciated after a careful arrangement and description of the materials it contains. The current state of the Santa Maria del Pi Parish Archive (APSMP) allows researchers to carry out more precise and

documented searches. In this article, a first analysis of the fragments of medieval manuscripts on parchment that have been located based on the notes taken during the arrangement of the funds in carrying out the current reorganization of the archive has been carried out. All the parchments before the 17th century that were known have been recorded and the basic data have been indicated, hoping that this will allow future scholars to face new research.

KEYWORDS: APSMP; Santa Maria del Pi; Scroll; Manuscript; Middle-ages; Barcelona.

Introducció

La realització d'una investigació entorn de la notació musical a Catalunya entre els segles IX al XIII va suposar la visita a múltiples arxius d'arreu de Catalunya i de l'estranger entre els anys 1982 i 2001. Posteriorment, la tesi doctoral –dirigida pel professor Anscari M. Mundó– va mereixer el guardó Emili Pujol d'investigació musicològica de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, la qual cosa va permetre'n la publicació.¹ Des d'aleshores, la ingent tasca dels responsables dels arxius ha permès millorar de manera important la situació de molts dels fons conservats als arxius catalans: localització de fons fins ara desconeguts, millores en la catalogació, digitalització de molta documentació conservada, accés per a la consulta virtual de molts documents...

Vint anys després, en reprendre amb nova constància la recerca de nous manuscrits i la revisita dels ja coneguts, hem pogut constatar que en aquest període estem localitzant més fons dels que ja coneixíem així com una millor ordenació dels arxius, de manera que no hem de consignar tants fons «sense signatura» com havia calgut fer en l'anterior prospecció. Però també cal destacar l'aparició de fons en arxius que fins ara no havíem pogut consultar perquè encara no estaven prou organitzats o perquè en aquell moment no tenien constància de que conservaven fons medievals.

En el cas de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi (APMSP) hem de dir que no ha estat fins a la nova ordenació de l'arxiu al seu estatge actual que ha estat possible poder-hi fer les consultes necessàries amb les garanties d'ordenació dels materials que s'hi custodien. En aquest sentit, la presència de l'arxiver Jordi Sacasas és clau per permetre l'obertura als estudiosos amb un arxiu que es presenta ben indexat i amb referències prou clares dels materials que hi podem trobar.

Va ser a partir d'una conversa amb Josep Maria Gregori, director de l'Inventari dels Fons Musicals de Catalunya (IFMuC), que vaig tenir constància de l'ordenació de l'APSMP i de la presència d'alguns fragments de pergamins que contenien notació musical.

Durant uns mesos vaig estar treballant els fragments de manuscrits i, atès que també n'hi havia que, sense contenir música, podien resultar d'interès per als investigadors interessats en documentació antiga, amb Jordi Sacasas vàrem acordar fer un inventari que contingüés tant els manuscrits amb notació musical com els que, litúrgics o no, no contenien música, així com també els que anessin més enllà del segle XIV. Es tracta d'un total de 75 manuscrits, dels quals 32 duen notació musical.

També cal indicar que alguns dels diferents fragments són restes d'un mateix manuscrit. Això no ha de sorprendre ja que podem imaginar que l'enquadernació de les llibretes de comptes a vegades es devia fer molt de tant en tant, en el moment d'ordenar l'arxiu i aleshores les enquadernacions feien extraient folis d'un mateix pergami en desús.

La descripció que hem utilitzat és molt sumària i permet fer-se una idea del manuscrit, amb una breu descripció, i del contingut litúrgic o literari. En alguns casos hem indicat la bibliografia que l'ha estudiat.

1. Joaquim GARRIGOSA, *Els manuscrits musicals a Catalunya fins al segle XIII*, Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 2003.

2 .ELS PERGAMINS ESPARSOS DE L'ARXIU PARROQUIAL DE SANTA MARIA DEL PI

Signatura: B 265/4

Leccionari de l'ofici?

Segle XIV.

Procedència: enquaderna una llibreta de censos de 1579.

Descripció: 1 fragment de f. que enquaderna una llibreta, 245 x 155. Escripura a 2. columnes. S'hi veuen 23 línies de text.

Contingut: La part visible de les línies no permet treure massa conclusions respecte al contingut del text.

Signatura: B 377/4

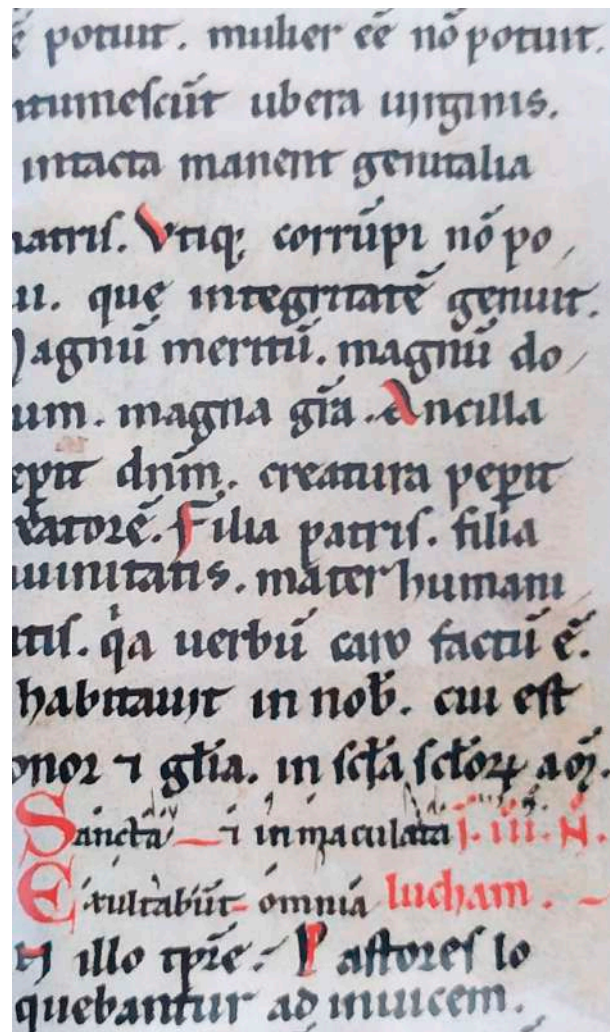

Figura 1: Manuscrit B 377/4. Leccionari de l'ofici, s. XII. Detall del verso amb la notació catalana damunt de l'incipit dels responsoris.

Leccionari de l'ofici.

Segle XII, meitat.

Procedència: enquaderna documents de la procura d'herències de 1562.

Descripció: 1 f. Fragmentat que enquaderna una llibreta, 154 x 254. Escripura a 2. Columnes. S'hi veuen 19 línies de text.

Notació musical: Catalana sense ratlles, sobreposada damunt del text, de l'incipit dels responsois. En aquest cas, el text és en mòdul més petit.

Contingut: Conté lliçons i cants del període nadalenc.

Bibliografia: CANTALAPIEDRA, Pablo, «Fuentes medievales con notación musical en el archivo de la basílica de Santa Maria del Pi de Barcelona», [en línia] *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, 2 (2022), p. 77 <[02-RECÒNDIT-baixa_v1.pdf \(apsmp.cat\)](#)> [21 de febrer 2023].

Signatura: B 377/7

Leccionari de l'ofici.

Segle XII, meitat.

Procedència: enquaderna documents de la procura d'herències de 1570.

Descripció: 1 f. fragmentat que enquaderna una llibreta, 165 x 275. Escripura a 2. columnes. S'hi veuen 11 línies de text.

Contingut: Conté lectures de Gregori el Gran, Raban Maur i sant Pau.

Signatura: B 377/8

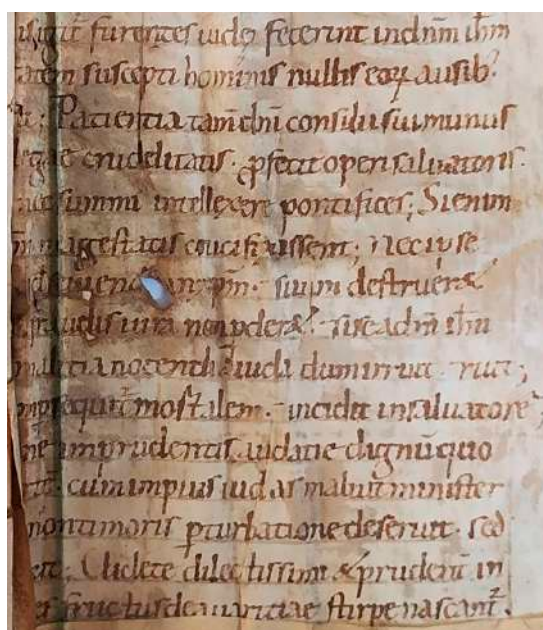

Figura 2: Manuscrit B 377/8. Leccionari de l'ofici, s. XI. Detall del verso.

Leccionari de l'ofici.

Segle XI.

Procedència: enquaderna documents de la procura d'herències de 1579.

Descripció: 1 bf. sencer que enquaderna una llibreta, 307 x 258. Escripura tirada. S'hi veuen 30 línies de text.

Contingut: Conté lectures de Beda i Lleó.

Signatura: B 377/9

Leccionari de l'ofici.

Segle XII.

Procedència: enquaderna documents de la procura d'herències de 1585-1586.

Descripció: 1 f. fragmentat que enquaderna una llibreta, 150 x 295. Escripura a 2. columnes. S'hi veuen 9 línies de text.

Contingut: Conté lectures de les homilies de Gregori el Gran.

Signatura: B 494/4

Figura 3: Manuscrit B 494/4. Leccionari de l'ofici, s. XIII. Detall del verso.

Leccionari de l'ofici.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1586-1587.

Descripció: 1 f. retallat que enquaderna una llibreta, 307 x 223. Escripura a 2 columnes. S'hi veuen 28 línies de text.

Contingut: Conté lectures de martirologis de sant Marc, sant Vital, sant Felip i sant Jaume i comentari de sant Agustí a l'evangeli de sant Joan.

Signatura: B 494/5

Leccionari de l'ofici.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1571-1579.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat que enquaderna una llibreta, 520 x 295. Escripura a 2 columnes. 34 línies de text.

Contingut: Conté lectures d'Isaïes, de l'Eclesiàstic i de Jeremies.

Signatura: B 494/8

Antifonari de l'ofici.

Segle XVI.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1597-1601.

Descripció: 1 fragment de bf. lleugerament retallat que enquaderna una llibreta. Ara amida 432 x 363. Escripura tirada. S'hi veuen 8 ratlles de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Clau de fa i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Santa Úrsula.

Signatura: B 495/14

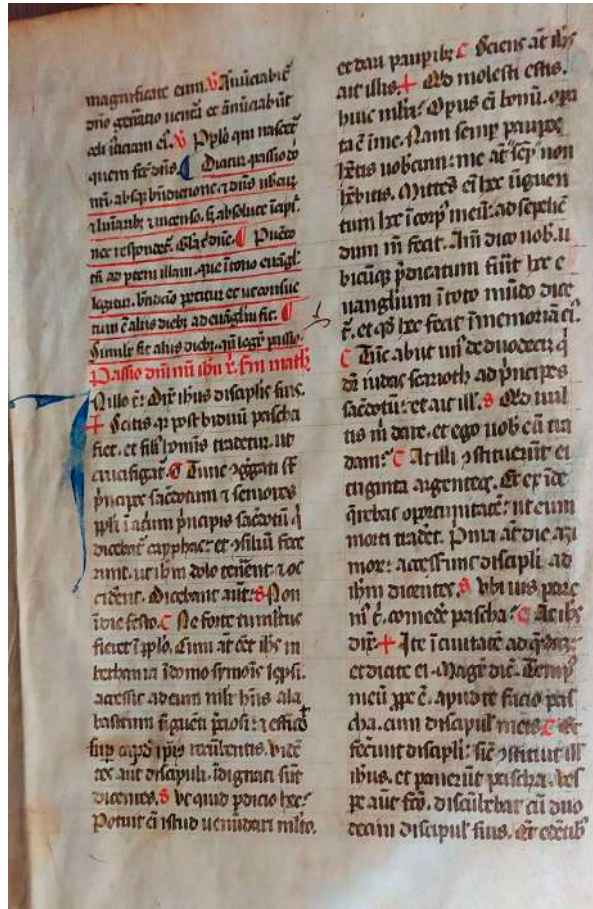

Figura 4: Manuscrit B 495/14. Missal, s. XIV. Foli 1 verso.

Missal.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1566.

Descripció: 1 bf, 320 x 230. Escripció a 2 columnes. 30 línies de text.

Contingut: Conté la missa del diumenge de Rams des de l'introit fins a mitja passió de sant Mateu.

Signatura: B 497/7

Leccionari de l'ofici.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1590-1591.

Descripció: 1 bf. que enquaderna una llibreta, 342 x 235. Escripció tirada. 22 línies de text.

Contingut: Conté lectures dels Reis i Isaïes per als oficis de la setmana.

Signatura: B 497/8

Antifonari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1592-1596.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat que enquaderna una llibreta, 470 x 335. Escripura. tirada. 9 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles en vermell, clau de do i guió final.

Observacions: Sembla de la mateixa mà i manuscrit que el B 497/9.

Contingut: Conté cants per al Diumenge de Rams.

Signatura: B 497/9

Antifonari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1596-1598.

Descripció: 1 f. que enquaderna una llibreta, 470 x 335. Escripura tirada. 9 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles en vermell, claus de fa i do i guió final.

Observacions: Sembla de la mateixa mà i manuscrit que el B 497/8.

Contingut: Conté responsoris de Llätzer.

Signatura: B 497/10

Antifonari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1598-1600.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat a la part superior que enquaderna una llibreta, 470 x 335. Escripura tirada. 9 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles en vermell, claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la vigília de Sant Josep.

Signatura: B 497/11

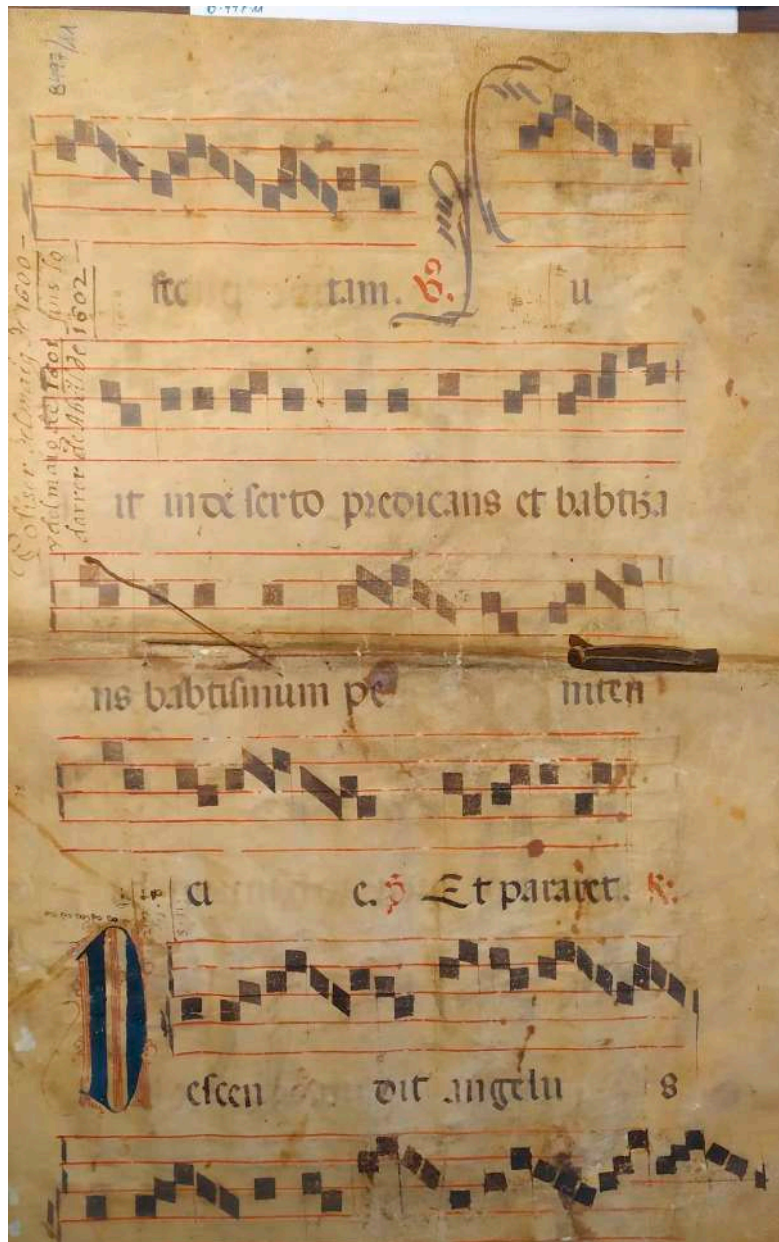

Figura 5: Manuscrit B 497/11. Antifonari de l'ofici, s. XVI.

Antifonari de l'ofici.

Segle XVI.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1600-1602.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat a la part inferior que enquaderna una llibreta, 440 x 330.
Escriptura tirada. 6 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles en vermell, claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Sant Joan Baptista.

Signatura: B 497/12

Poliser delmaig de 1602. y delmaig de 1603
 fins lo darrer de Abril de 1604

Egressa rator ex ueste partana. et non ratoris
 fulgens profapia. a. **Q**ue uoloz regem gestans uiscera.
 eta mater gloriosa. a. **I**gnis regem spolantem carta
 ra. **R**o nobis roga ptece secula. a. **F**ulgens astra que i
 uolata per mansi. **De sc̄oz festiuitatibz ab octo. pasce. usqz**

Batu s uir qui metuit domi ni alle lu ui in ma
 dante e ius tu pit nms. a. uellum alleluui alle
 luui. **L**oc ns in terra erit semen e so generatio rectoz
 be nedic tu r. p̄ in manta. **u**y perpetu a lu
 cebit sicut tuq do my ne Et eternitas temporum allelu

B 497/12

1172/12

Figura 6: Manuscrit B 497/12. Antifonari de l'ofici, s. XIV. Foli 1 recto.

Antifonari de l'ofici.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1602-1603.

Descripció: 1 bf. que enquaderna una llibreta, 440 x 330. Escripura tirada. 10 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles en vermell, claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de l'Assumpció i les festivitats dels Sants Vital, Jaume i Felip, Joan i Pau, i Pere, Anunciació, Octava de Pasqua. A la festa de l'Assumpció hi trobem la verbeta *Inviolata genetrix Maria* a partir del 3r vers, *Egressa radix*.

Bibliografia: Bonastre, Francesc, *Estudis sobre la Verbeta (La Verbeta a Catalunya durant els segles XI-XVI)*, Tarragona: Publicacions de la Diputació de Tarragona, 1982, p. 166; Cantalapiedra, Pablo, «Fuentes medievales con notación musical en el archivo de la basílica de Santa Maria del Pi de Barcelona», [en línia] Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi, 2 (2022), p. 74-76 <[02-RECÒNDIT-baixa_v1.pdf \(apsmp.cat\)](#)> [21 de febrer 2023].
Signatura: B 497/13

Antifonari de l'ofici.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1604-1606.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat als marges que enquaderna una llibreta, 330 x 220. Escripura tirada. 10 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles en vermell, claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a Nadal i l'Epifania.

Signatura: B 497/14

Antifonari de l'ofici.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna comptes dels pòsits de ploms (polisser) de 1606-1608.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat al marge superior que enquaderna una llibreta, 460 x 325. Escripura tirada. 8 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles: vermella, groga i dues més tintades, claus de fa i do i guió final.

Contingut: Càntic del *Benedicite*.

Signatura: C 30/1

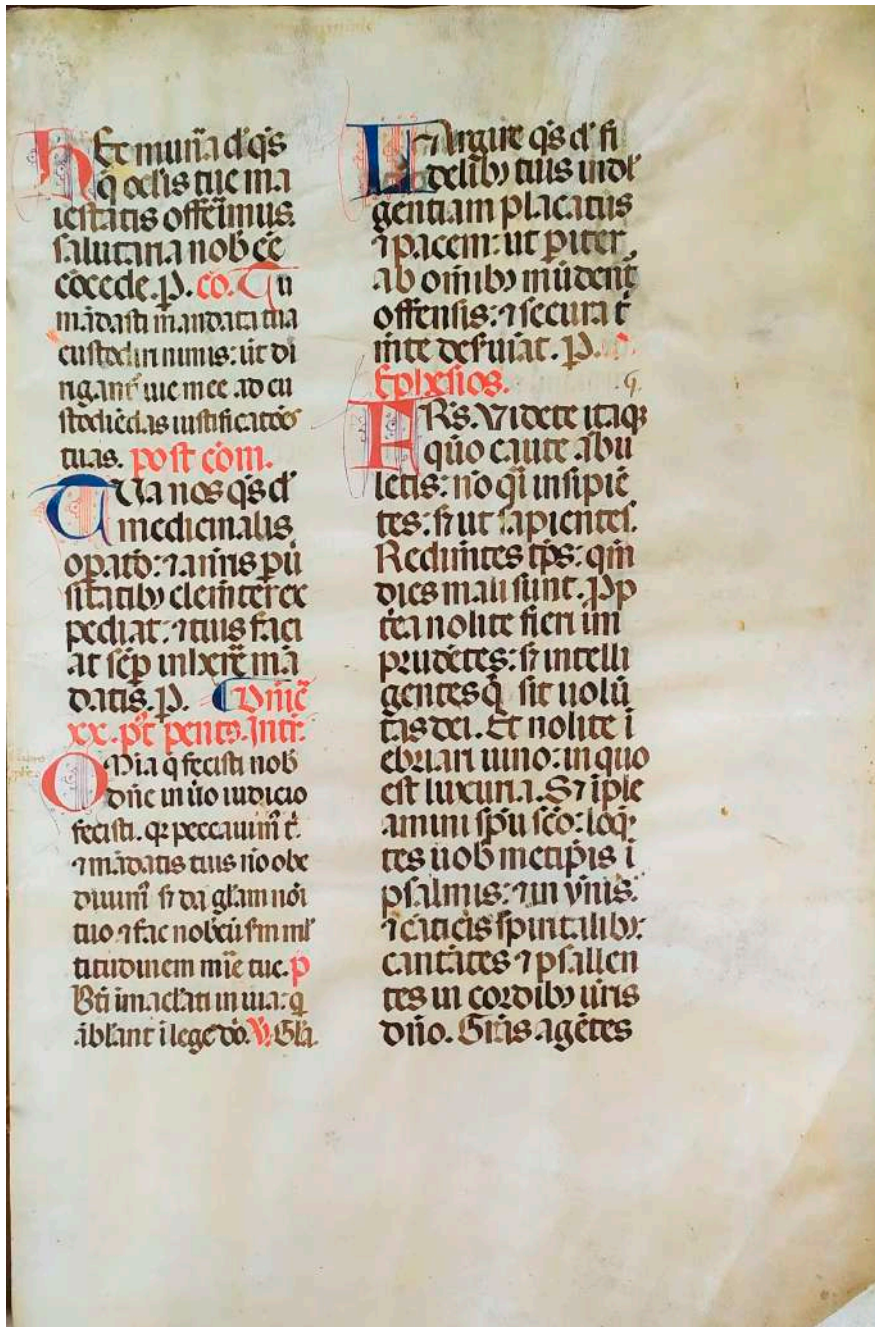

Figura 7: Manuscrit C 30/1. Missal, s. XIII.

Missal.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna un quadern de llevadors de comptes de 1571.

Descripció: 1 f, 353 x 250. Escriptura a 2 columnes. 27 ratlles de text, que quan anota el text dels cants és de mòdul més petit, però no conté notació musical.

Contingut: oracions, lectures i cants per a les setmanes 19 i 20 després de Pentecosta.

Signatura: C 48/5

Llibre patristic.

Segle xiv.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat 1559-1560.

Descripció: 1 bf, 360 x 265. Escripura tirada. 36 ratlles de text.

Contingut: *Libri Quattuor Sententiarum* de Pere Llombard.

Signatura: C 48/7

Tractat canònic.

Segle XIII-XIV.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat 1562-1563.

Descripció: 1 bf, 440 x 275. Escripura a 2 columnes amb comentaris marginals. 42 ratlles de text.

Signatura: C 49/2

Sacramentari.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat 1564-1566.

Descripció: 1 bf, 306 x 216. Escripura a 2 columnes, 26 ratlles de text.

Contingut: Conté la missa de Sant Pere i Sant Pau i altres misses genèriques.

Signatura: C 49/3

Antifonari de l'ofici.

Segle xiv.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat 1564-1565.

Descripció: 1 bf, 430 x 305. Escripura tirada, 8 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de l'Anunciació.

Signatura: C 49/4

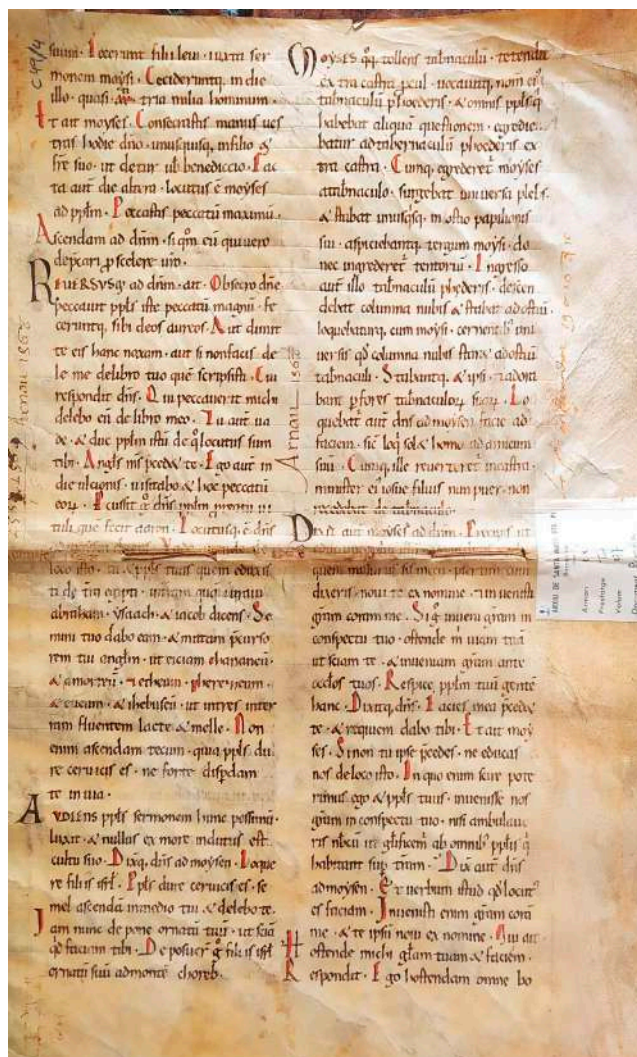

Figura 8: Manuscrit C 49/4. Bíblia, s. XII inc.

Bíblia.

Segle XII inc.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat 1568.

Descripció: 1 f, 445 x 312. Escriptura a 2 columnes, 42 línies de text.

Contingut: Conté un passatge de l'Èxode: Ex 32,28-34,25.

Signatura: C 49/8

Passioner.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat 1573.

Descripció: 1 bf, 475 x 340. Escripura a 2 columnes, 42 línies de text.

Contingut: Conté l'acta del martiri de sant Sebastià.

Signatura: C 49/8bis

Tractat de dret canònic.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna una petita llibreta d'albarans de la procuradoria d'herències; es conserva dins de l'enquadernació del manuscrit 49/8.

Descripció: 1 fragment de f, actualment amida 150 x 275. Escripura a 2 columnes, s'hi veuen 29 línies de text.

Signatura: C 50/1b

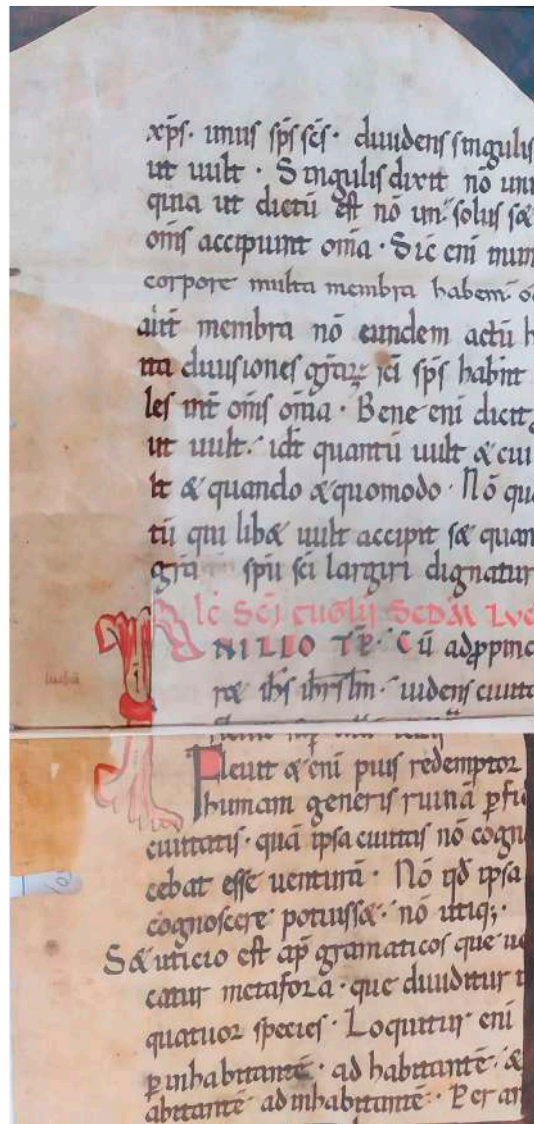

Figura 9: Manuscrit C 50/1b. Leccionari de l'ofici, s. XII-XIII. Reconstrucció fotogràfica del versó.

Leccionari de l'ofici.

Segle XII-XIII.

Procedència: enquaderna una petita llibreta d'albarans de la procuradoria d'herències; es conserva dins de l'enquadernació del manuscrit 50/1.

Descripció: 1 fragment de f, actualment amida 286 x 151. Escripura tirada, s'hi veuen 26 línies de text.

Contingut: Conté comentaris a Sant Pau.

Signatura: C 50/1c

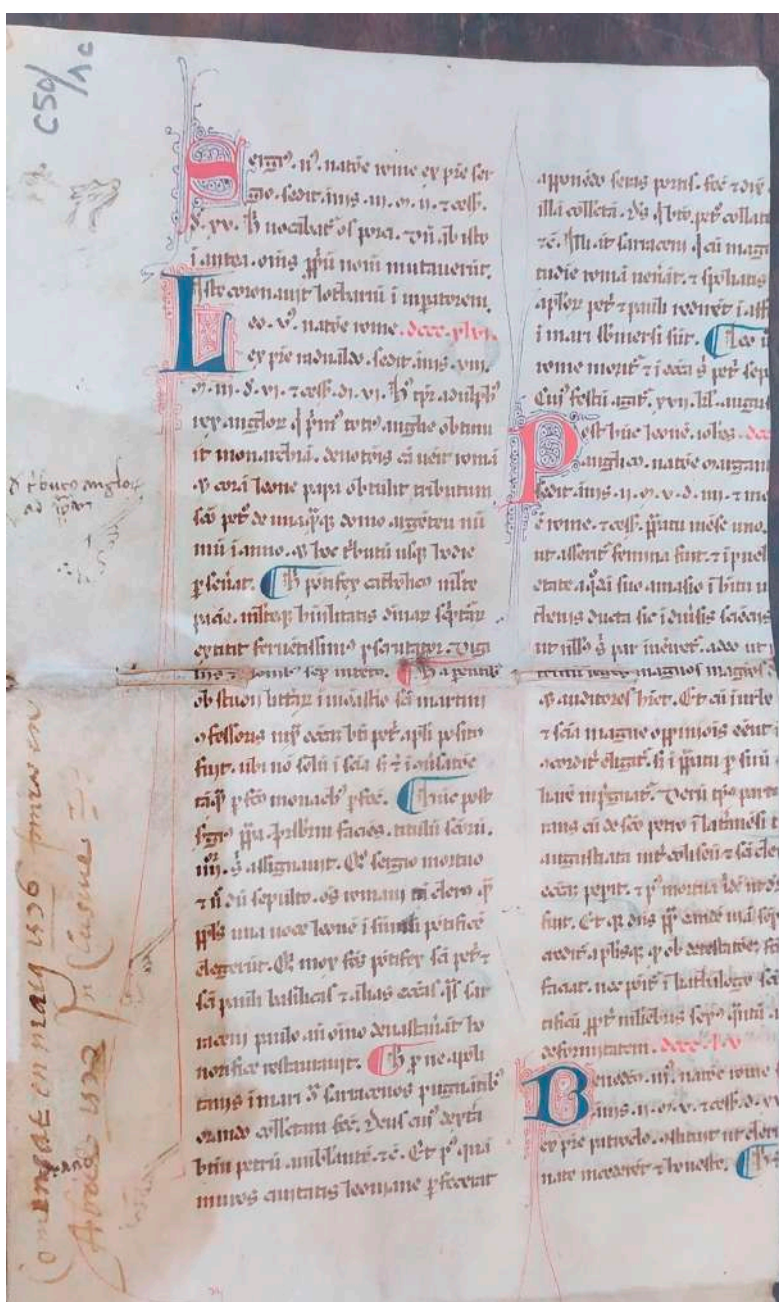

Figura 10: Manuscrit C 50/1c. Chronicon pontificum et imperatorum de Martí d'Opava, s. XIV.

Volum literari.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna una petita llibreta d'albarans de la procuradoria d'herències; es conserva dins de l'enquadernació del manuscrit 50/1.

Descripció: 1 f. retallat en un dels marges, actualment amida 242 x 153. Escripura a 2 columnes. 33 línies de text.

Contingut: El text correspon al *Chronicon pontificum et imperatorum*, obra de Martí d'Opava.

Signatura: C 50/5bis

Passioner.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna una llibreta d'albarans de la procuradoria d'herències; es conserva dins de l'enquadernació del manuscrit 50/5.

Descripció: 1 fragment de f, actualment amida 206 x 148. Escripura probablement a 2 columnes. 17 línies de text.

Contingut: Conté part de les actes de martiri de santa Babila i sant Projecte.

Signatura: C 50/6bis

Evangeluari.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna una llibreta d'albarans de la Procuradoria d'herències de 1581; es conserva dins de l'enquadernació del manuscrit 50/6.

Descripció: 1 fragment de f, actualment amida 150 x 240. Escripura tirada. 11 línies de text.

Contingut: Conté l'evangeli de Sant Mateu: Mt. 13,24-28 i Mt. 22, 16-21.

Signatura: C 50/7bis

Homiliari.

Segle XV.

Procedència: enquaderna una llibreta d'albarans de 1583; es conserva dins de l'enquadernació del manuscrit 50/7.

Descripció: 1 fragment de f, actualment amida 150 x 250. Escripura a 2 columnes. 21 línies de text.

Contingut: Conté comentaris sobre textos dels profetes.

Signatura: C 51/8

Antifonari de l'ofici.

Segle xv-xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1590.

Descripció: 1 bf, 460 x 405. Escripura tirada. 7 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la 4a setmana d'Advent.

Signatura: C 51/10

Antifonari de l'ofici.

Segle xv-xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1592.

Descripció: 1 bf, 420 x 335. Escripura tirada. 7 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Clau de do i guió final.

Contingut: Conté cants per als oficis de Nadal.

Signatura: C 52/2

Antifonari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1594.

Descripció: 1 bf, 480 x 355. Escripura tirada. 9 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per als diumenges després de Pasqua.

Signatura: C 52/3

Figura 11: Manuscrit C 52/3. Antifonari de l'ofici, s. XV.

Antifonari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1595.

Descripció: 1 bf, 420 x 290. Escriptura tirada. 7 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de la Visitació de la Mare de Déu.

Signatura: C 52/4

Figura 12: Manuscrit C 52/4. Antifonari de l'ofici, s. XV-XVI.

Antifonari de l'ofici.

Segle xv-xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1596.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat a la part inferior, 405 x 330. Escriptura tirada. 7 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Sant Gregori el Gran.

Observacions: Podria ser del mateix manuscrit que el 52/6.

Signatura: C 52/5

Antifonari de l'ofici.

Segle xv-xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1597.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat a la part inferior, 440 x 325. Escripura tirada. 9 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Sant Josep.

Signatura: C 52/6

Antifonari de l'ofici.

Segle xv-xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1598.

Descripció: 1 bf, 440 x 335. Escripura tirada. 7 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per als oficis de Sant Bertomeu i Sant Josep.

Observacions: Podria ser del mateix manuscrit que el 52/4.

Signatura: C 52/7

Antifonari de l'ofici.

Segle xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1599.

Descripció: 1 f. fragmentat, 570 x 385. Escripura tirada. 6 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté una antífona per a l'ofici de Sant Joan Baptista.

Signatura: C 52/8

Antifonari de l'ofici.

Segle xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1600.

Descripció: 1 f, 540 x 370. Escripura tirada. 10 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per als oficis de Sant Joan i Sant Pau.

Signatura: C 52/9

Antifonari de l'ofici.

Segle xvi.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1602.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat, 565 x 385. Escripura tirada. 6 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per als oficis de Sant Mateu i comú de màrtirs.

Signatura: C 52/10

Leccionari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1602.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat al marge inferior, 390 x 355. Escripura a 2 columnes. 19 línies de text.

Peculiaritats del manuscrit: presenta moltes similituds amb els manuscrits C108/1 i C108/2.

Contingut: Conté lliçons per als oficis de Santa Bàrbara, Sant Crisant i Dària i Sant Maur.

Signatura: C 53/1

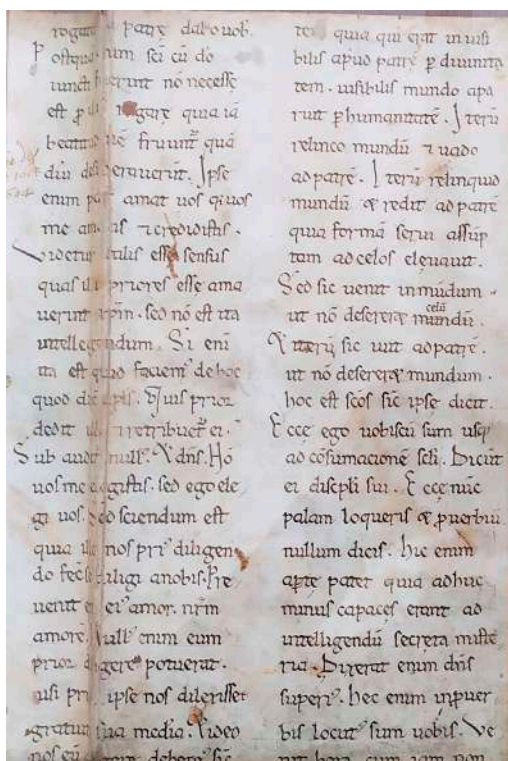

Figura 13: Manuscrit C 53/1. Homiliari, s. XI.

Homiliari.

Segle XI.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1603.

Descripció: 1 bf, 475 x 325. Escripura a 2 columnes. 31 línies de text.

Contingut: Conté homilia de Beda per al temps pasqual.

Signatura: C 53/2

Antifoner de l'ofici.

Segle XVI.

Procedència: enquaderna un quadern de comptes de la Comunitat de 1605.

Descripció: 1 f, 540 x 385. Escripura tirada. 6 línies de música i text.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i guió final.

Contingut: Conté una part de la verbeta *Celestes fores que clause* per a la festa de Sant Pere.

Bibliografia: BONASTRE, FRANCESC, *Estudis sobre la Verbeta (La Verbeta a Catalunya durant els segles XI-XVI)*, Tarragona: Publicacions de la Diputació de Tarragona, 1982, p. 265.

Signatura: C 53/4bis

Himnari.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna una llibreta d'albarans dintre del quadern de comptes 53/4

Descripció: 1 fragment de f, 255 x 143. Escripura tirada. 14 línies de text.

Peculiaritats del còdex: Pertanyia al mateix còdex que el C53/5bis.

Contingut: Conté els himnes per als oficis d'Advent *Verbum supernum prodiens*, *Vox clara ecce intonat* i *Veni redemptor gentium ostende*.

Signatura: C 53/5bis

Himnari.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna una llibreta d'albarans dintre del quadern de comptes 53/5.

Descripció: 1 fragment de f, 255 x 140. Escripura tirada. 14 línies de text.

Peculiaritats del còdex: Pertanyia al mateix còdex que el C53/4bis.

Contingut: Conté els himnes per a la Quaresma *Summi largitor premii*, *Jam Christe justitie* i *Audi benigne conditor*.

Signatura: C 55/1bis

Sacramentari.

Segle xiv.

Procedència: enquaderna una llibreta d'albarans dintre del quadern de comptes 55/1.

Descripció: 1 fragment de bf, que amida 145 x 190. Escripura tirada. S'hi veuen 12 línies de text.

Contingut: Conté oracions per a misses comunes i de difunts.

Signatura: C 103/7

Cantoral.

Segle xvi.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1440.

Descripció: 1 f, 515 x 360. Escripura tirada. 8 línies de text i música. El manuscrit es va deixar inacabat i falta posar-hi algunes caplletres. El verso està en blanc.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Corpus.

Signatura: C 108/1

Leccionari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1602.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat, 505 x 360. Escripura a 2 columnes. S'hi veuen 24 línies de text.

Peculiaritats del manuscrit: presenta moltes similituds amb els manuscrits C52/10 i C108/2.

Contingut: Conté lliçons del santoral de desembre (Sants Maur i Daria, Santa Bàrbara).

Signatura: C 108/2

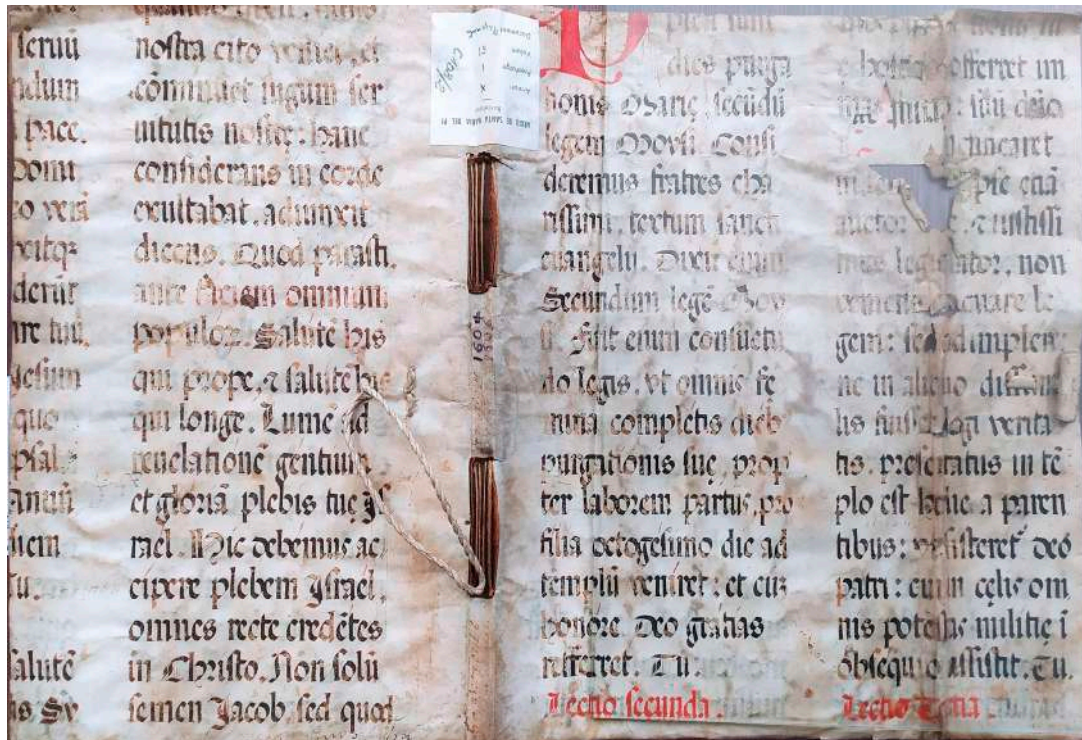

Figura 14: Manuscrit C 108/2. Leccionari de l'ofici, s. XV.

Leccionari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1604.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat, 462 x 350. Escripció a 2 columnes. 21 línies de text.

Peculiaritats del manuscrit: presenta moltes similituds amb els manuscrits C52/10 i C108/1.

Contingut: Conté lliçons amb una homilia de Sant Agustí.

Signatura: C 108/5

Antifonari de l'ofici.

Segle xv.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1606

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat, 500 x 465. Escripció tirada. 9 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final

Contingut: Conté cants per al 2n i 3r diumenges de Quaresma.

Signatura: C 146/4

Missal.

Segle xiv.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1678.

Descripció: 1 fragment de f, 260 x 150. Escripura a 2 columnes (s'endevina per la continuïtat del text i per les mides del pergami conservat). 17 línies de text.

Contingut: Conté misses per a la festa de Sant Miquel i de l'Exaltació de la Santa Creu.

Signatura: C 146/6

Volum literari.

Segle xiv.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1550.

Descripció: 1 bf. retallat, 212 x 150. Escripura tirada. S'hi veuen 31 línies de text.

Contingut: El text correspon al llibre primer de *De factis dietisque memoralibus*, de Valeri Màxim.

Signatura: C 146/10

Salteri.

Segle xvi.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1567.

Descripció: 1 fragment de f, 150 x 275. Escripura tirada. Línies de text amb música i sense música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i do. No s'hi veu guió final.

Contingut: Conté els salms 114 i 115.

Signatura: C 146/15

Leccionari.

Segle xiii.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1584.

Descripció: 1 fragment de f, 220 x 155. Escripura a 2 columnes (deduïble pel text que queda retallat a cada línia). S'hi veuen 16 línies de text.

Contingut: Fragments de la Segona carta als corintis (2Co. 5 i 6).

Signatura: C 146/16

Leccionari.

Segle XII.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1587.

Descripció: 1 fragment de f, 250 x 155. Escripura a 2 columnes. S'hi veuen 19 línies de text.

Contingut: Conté lliçons per a la festa de l'Epifania i altra referida al Càntic dels Càntics.

Signatura: C 146/17

Missal.

Segle XV.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1588.

Descripció: 1 fragment de f, 155 x 215. Escripura a 2 columnes. S'hi veuen 14 línies de text.

Contingut: Conté textos per a una missa votiva per a la pau, per l'església i per després de la Quinquagèsima.

Signatura: C 146/18

Leccionari de l'ofici.

Segle XIV.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1590.

Descripció: 1 fragment de f, 160 x 245. Escripura tirada. S'hi veuen 11 línies de text.

Contingut: Conté lliçons dels Efesis (Ef. 5:3-9) i del segon llibre dels Reis (2Re. 5: 3-6).

Signatura: C 146/20

Antifonari de l'ofici.

Segle XV.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1593.

Descripció: 1 fragment de f, 155 x 305. Escripura tirada. Només s'hi veuen 2 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Clau de do. No es veu si hi ha guió final.

Contingut: Conté cants per a la Septuagèsima.

Signatura: C 146/21

Sacramentari.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1596.

Descripció: 1 fragment de f, 285 x 155. Escripura a 2 columnes (s'endevina per la continuïtat del text). 20 línies de text.

Contingut: Conté oracions per a misses de sants del juliol: Santa Maria Magdalena, Santes Justa i Rufina, Santa Pràxedes i Sant Apol·linar.

Signatura: C 146/22

Antifonari de l'ofici.

Segle XVI.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1602.

Descripció: 1 fragment de f, 205 x 370. Escripura tirada. S'hi veuen 3 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Clau de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Sant Joan Baptista.

Signatura: C 146/23

Homiliari.

Segle XIII-XIV.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1606.

Descripció: 1 fragment de f, 145 x 280. Escripura a 2 columnes. S'hi veuen 12 línies de text.

Contingut: Conté una homilia de Beda per als diumenges després de Pasqua.

Signatura: C 146/28

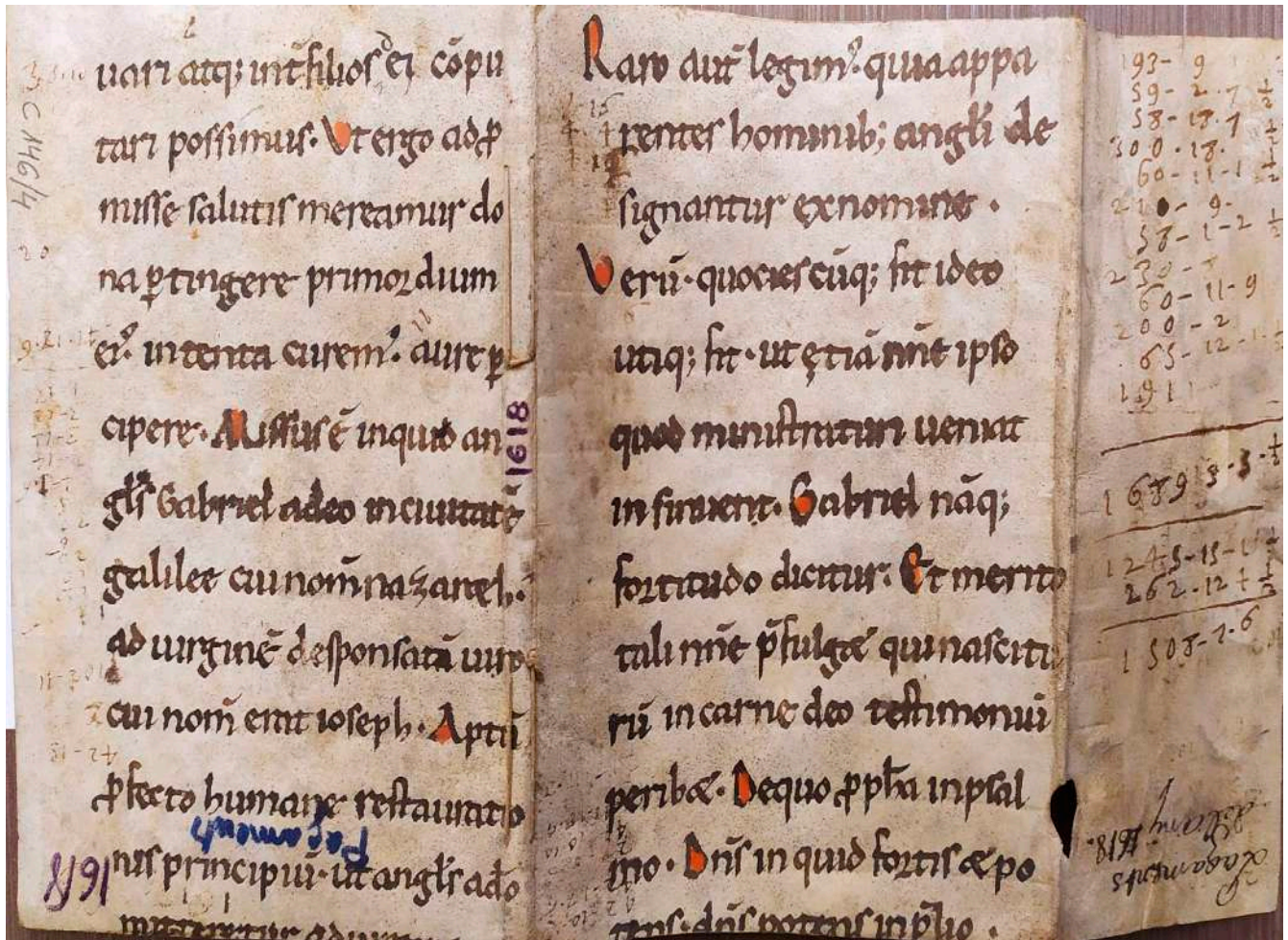

Figura 15: Manuscrit C 146/28. Homiliari, s. XII.

Homiliari.

Segle XII.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la comunitat de 1618.

Descripció: 1 fragment de f, 155 x 275. Escripura a 2 columnes. S'hi veuen 13 línies de text.

Contingut: Conté una homilia de Beda per a la festa de l'Anunciació.

Signatura: C 147/2

Martirologi.

Segle XIII.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1587.

Descripció: 1 f, 405 x 285. Escripura a 2 columnes. 29 línies de text.

Contingut: Actes de màrtirs de Saragossa, atribuïdes a sant Brauli.

Signatura: C 147/7

Antifonari de l'ofici.

Segle xiv.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1636.

Descripció: 1 fragment de f, 235 x 145. Escripura tirada (s'endevina per la continuïtat del text). S'hi veuen 6 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt ratlla vermella i 3 en tinta ocre. Clau de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Sant Pere.

Signatura: C 713/26

Antifonari de la missa.

Segle xv.

Procedència: enquaderna una llibreta de comptes de la Comunitat de 1608.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat, 430 x 280. Escripura tirada. S'hi veuen 9 línies de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Clau de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la festa de Sant Joan Evangelista.

Signatura: C 748

Missal.

Segle XIII.

Procedència: Prové de l'arxiu del fons Bertolà. Són fulls de guarda d'un llibre de documents copiats de 1593.

Descripció: A les guardes del manuscrit hi ha 2 f de missal en pergamí, 349 x 240. Escripura a 2 columnes. 30 ratlles de text. Malgrat que no duu música anotada, els textos que corresponen a cants tenen un mòdul més petit de lletra.

Contingut: Missa per a la dedicació d'una església i altres misses per a l'Advent.

Signatura: Fragment 1

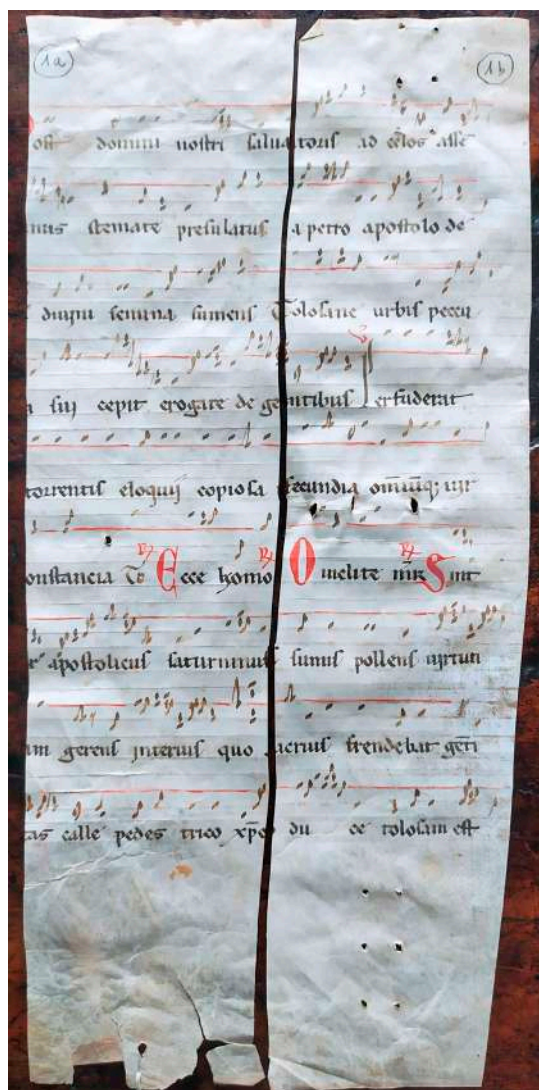

Figura 16: Fragment 1. Antifonari de l'ofici, s. XIII.

Antifonari de l'ofici.

Segle XIII.

Procedència: APSMP-B488 comptes de pòsits de ploms-polisser 1513.

Descripció: 2 fragments de f. (numerats 1a i 1b) que encaixen i formen un foli fragmentat. 360 x 80 mm cada fragment. Escripció tirada. 9 ratlles tirades de música i text.

Notació musical: Aquitana amb tendència quadrada damunt quatre ratlles (vermella, groga i dues de seques). Hi ha claus de Fa i Do i guió final.

Contingut: Conté cants per a les festes de Sant Climent i Sant Sadurní.

Bibliografia: CANTALAPIEDRA, Pablo, «Fuentes medievales con notación musical en el archivo de la basílica de Santa Maria del Pi de Barcelona», [en línia] *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, 2 (2022), p. 73-74 <[02-RECÒNDIT-baixa_v1.pdf \(apsmp.cat\)](#)> [21 de febrer 2023].

Signatura: Fragment 2

Figura 17: Fragment 2. Leccionari de l'ofici, s. XII.

Leccionari de l'ofici.

Segle XII.

Descripció: 1 bf. lleugerament retallat en un dels marges. 427 x 335 mm. Escriptura a dues columnes. 41 ratlles de text. Hi ha algunes caplletres il·lustrades (N al recto i N i V al verso).

Contingut: Conté lectures per a oficis de durant l'any.

Signatura: Fragment 3

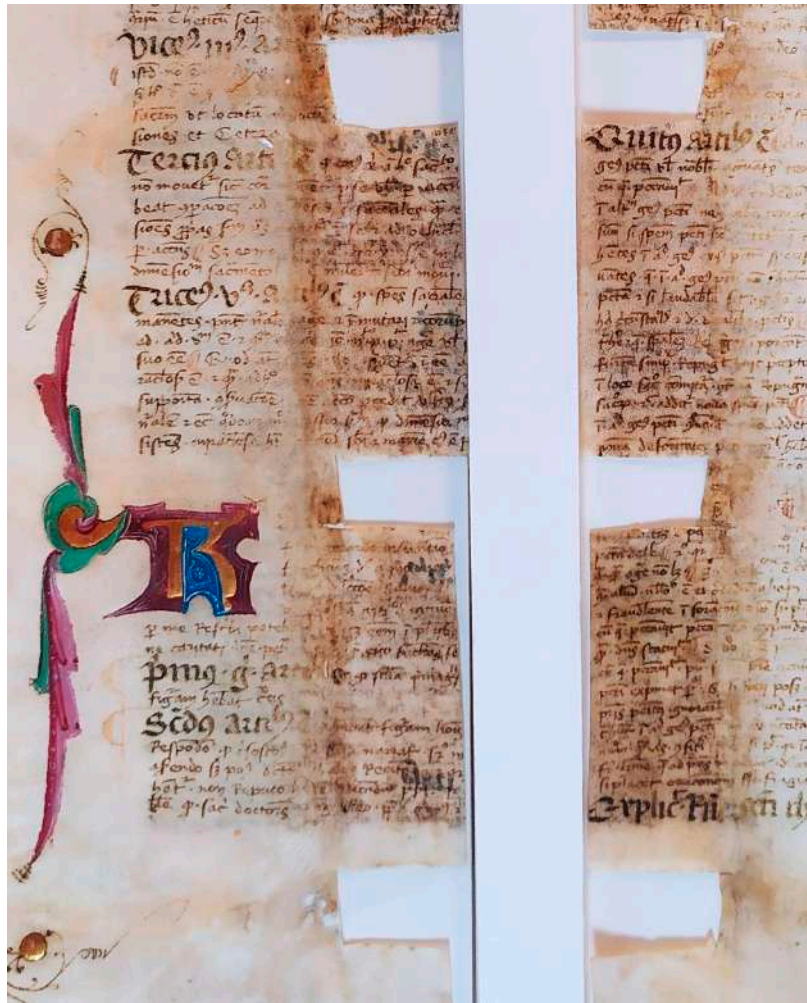

Figura 18: Fragment 3. Tractat teològic de sant Tomàs d'Aquino, s. XIII.

Tractat teològic.

Segle XIII.

Descripció: dos fragments de foli retallats (numerats 3a i 3b), restes d'una enquadernació. 314 x 94 mm. Escripció a dues columnes. S'hi veuen 57 ratlles de text. Hi ha una caplletra R daurada.

Contingut: *Opuscula XIII* de sant Tomàs d'Aquino.

Signatura: Fragment 4

Leccionari de l'ofici.

Segle XII.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat, 340 x 290 mm. Escripció a dues columnes. S'hi veuen 37 ratlles de text.

Contingut: Lliçons pertanyents a la *Moralia in Job* de Gregori el Gran.

Signatura: Fragment 5

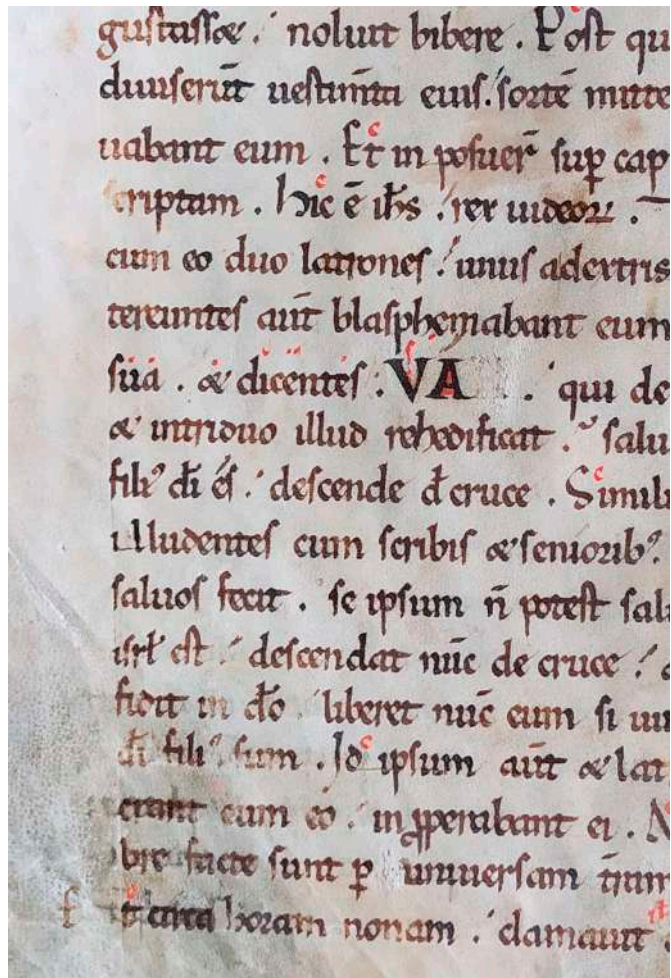

Figura 19: Fragment 5. Evangeliari, s. XII. Detall del foli a verso amb notació catalana superposada damunt del text.

Evangeliari.

Segle XII.

Descripció: dos folis (numerats 5a i 5b), un dels quals lleugerament retallat al marge superior. 310 x 230. Escripura tirada. 25 línies de text que en alguns indrets duen superposada notació musical.

Notació musical: Notació catalana *in campo aperto*:

Contingut: el foli 5a conté la *Passio* de sant Mateu amb dos petits indrets amb notació musical catalana sense ratlles superposada damunt el text i en tinta de color vermell: damunt els mots *sua et dicentes* (Mt. 27, 39-40) i *voce magna dicens* (Mt. 27, 46). El foli 5b no duu notació musical i hi ha fragments de lectures de l'evangeli de sant Joan i de sant Lluç.

Bibliografia: CANTALAPIEDRA, Pablo, «Fuentes medievales con notación musical en el archivo de la basílica de Santa Maria del Pi de Barcelona», [en línia] *Recòndit. Revista digital de l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi*, 2 (2022), p. 72-73 <[02-RECÒNDIT-baixa_v1.pdf \(apsmp.cat\)](#)> [21 de febrer 2023].

Signatura: Fragment 6

Bíblia.

Segle XII.

Descripció: 1 f. lleugerament retallat a la part inferior, 425 x 330 mm. Escripura a dues columnes. S'hi veuen 42 ratlles de text.

Contingut: Llibre de Job, Jb. 12:16 – 16:10.

Signatura: Fragment 7

Volum literari.

Segle XV.

Procedència: Enquadernava una llibreta de censos i delmes de la rectoria de 1594-1600 (APSMP-B265).

Descripció: 1 bf, 360 x 255. Escripura a 2 columnes, 53 ratlles de text. La lletra gòtica presenta trets de tendència cursiva un xic singulars. No sembla de procedència catalana (potser francesa?).

Contingut: El text correspon al *Vita Christi* de Ludolf de Saxònia.

Signatura: Fragment 8

Antifonari de la missa.

Segle XIV.

Procedència: enquadernava una llibreta de censos i delmes de la rectoria de 1594-1600 (B 265).

Descripció: 1 fragment de f, que ara amida 277 x 148. Escripura tirada. S'hi veuen 8 ratlles de text i música.

Notació musical: Quadrada damunt 4 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: Conté cants per a la vigília i el diumenge de Pentecosta.

Signatura: Fragment 9

Figura 20: Fragment 9. Cantoral, s. XV.

Cantoral.

Segle xv.

Procedència: fragments procedents del desmuntatge d'una làmpada d'un brocanter de Barcelona.

Descripció: 1 f. lleugerament fragmentat a la part superior, 397 x 305, i 2 fragments de f. Retallats, que probablement són del mateix manuscrit. Escripura tirada. 21 línies de text, que quan duen música són menys.

Notació musical: Quadrada damunt 5 ratlles vermelles. Claus de fa i do i guió final.

Contingut: El foli sencer conté els himnes *Pange lingua gloriosi* i *Ave maris stella*. Els fragments de foli tenen textos de la festivitat de Corpus.

RECÒNDIT/JOC DE CONVENTS/nº 3 FEBRER2024